

శ్రీ హయగ్రీవాక్షమః

ఆనందాచార్యుని గ్రంథములు
157

బ్రహ్మశ్రీ
పండిత పురాణం
సూర్యనారాయణతీర్థులు
వారిచే
బరిశోధితము.

1954

Acc. 5423
శ్రీమదాంధ్ర

మహాభారతము

పర్వ, భీష్మ, సౌప్తిక, శ్రీ పర్వములు

వేమూరు - వేంకటకృష్ణమసెట్టి అండ్ సన్స్ చేతను
తరుపరి

ఎ. కణ్ణన్ సెట్టి అండ్ కంపెనీవారిచేతను
బకటింపబడుచుండినది.

ప్రకాశకులు :

రామా అండ్ కో.,

పల్లిపర్తి అండ్ బుక్ సెల్లర్స్,

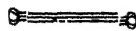
హైదరాబాద్ - ఏలూరు.

ప్రచురించిన :

గుంటూరు - రాజమండ్రి - భీమవరం - తెనాలి - విజయనగరం.

(COPYRIGHT REGISTERED)

విషయ సూచిక

ఆంధ్రమహాభారతము

కర్ణపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

సంజయుఁడు ధృతరాష్ట్రునకుఁ గర్ణుని తెగుటం జెప్పట	...	1
ధృతరాష్ట్రుఁడు కర్ణ మరణంబు విని పలవించుట	...	3
దుర్యోధనుఁడు కర్ణునకు సర్వసేనాధిపత్యంబు గట్టుట	...	6
కర్ణుని మొదటి నాటి యుద్ధము	...	7
క్షేమధూర్జియను రాజు భీమునితో యుద్ధముచేసి చచ్చుట	...	9
ప్రతివింధ్యుఁడు చిత్రుఁ డనురాజుం జంపుట	...	12
దుశ్శాసనుఁడు సహదేవునితో యుద్ధంబు సేసి మూర్ఛిల్లుట	...	14
కర్ణుఁడు నకులుని విరథుం జేసి యవమానించుట	...	16
ధృష్టద్యుముఁడు కృపాచార్యునితో దలపడి యోడిపోవుట	...	18
దుర్యోధనుఁడు ధర్మజునితో యుద్ధము సేసి విరథుఁడగుట	...	20
దుర్యోధనుఁడు ధర్మజునితో యుద్ధము సేసి మూర్ఛిల్లుట	...	22
కర్ణుని రెండవ నాటి యుద్ధము	...	24
దుర్యోధనుఁడు శల్యునిఁ గర్ణునకు సారథ్యంబు సేయుమని ప్రార్థించుట	...	27
దుర్యోధనుఁడు శల్యునకుఁ ద్రిపురాసురులవృత్తాంతంబు సెప్పట	...	28
త్రిపురసంహారముకొఱకుఁ బ్రహ్వీదులు రుద్రునిం బ్రార్థించుట	...	30
రుద్రుఁడు త్రిపురంబుల సంహరించి సురల సంతోషపఱచుట	...	33
శల్యుఁడు కర్ణునకు సారథ్యంబు సేయ నొడంబడుట	...	35

కర్ణపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము

శల్యుఁడు కర్ణునత్సాహంబునకు విఘ్నకరంబు లగువాక్యంబులు సెప్పట	...	37
శల్యుఁ డరునుపరాక్రమం బుగ్గడించి కర్ణునిఁ దూలం బలుకుట	...	39
కర్ణుఁడు శల్యునిపైఁ గోపించి యతనిదురాచారంబు లుగ్గడించుట	...	42
కౌకము హంసముతోఁ సముద్రముమీఁదఁ బఱచి భంగపడుట	...	44
కర్ణుఁడు శల్యునితోఁ దనకు కలిగినకాపంబుల తెఱంగు సెప్పట	...	46
కర్ణుఁడు హంసకౌమోపాఖ్యానము విని కోపించి శల్యుని దూఱుట	...	48
శల్యుఁడు కర్ణునితో నప్పుడు దోచునుత్పాతంబులు సెప్పట	...	50
కర్ణుఁడు ధర్మజుపైఁ గవిసి విజృంభించుట	...	52
కర్ణుఁడు పాంచాలకుమారుల ననేకులం జంపుట	...	55
భీమసేనుఁడు కర్ణునందనుఁ డగు సత్యసేనుం జంపి విజృంభించుట	...	56
కర్ణుఁడు ధర్మరాజు నొప్పించి యవమానించుట	...	59
భీముఁడు కర్ణుని మూర్ఛితుం జేసి నాలుక గోయం బూనుట	...	62
భీముఁడు శ్రుతవర్మాదికుమారుల బెక్కండఁ జంపుట	...	63
గుంజ ప్రకు లందఱు నొక్కపెట్టి యర్జునురథంబుపైఁ బడి యాగుట	...	65
కృపాచార్యుఁడు సుకేతుం డనుపాంచాలరాజకుమారుని జంపుట	...	67

ధృష్టద్యుష్టుడు దుర్యోధనుం దాక్షిణ్యవిరఘనిజేయుట	...	69
అశ్వత్థామ యద్జనుం బేర్కొని మార్కొని సంగ్రామంబు సేయుట	..	71
దండధారుం డనురాజు వేదండంబుతోడ నర్జునుచే జచ్చుట	...	73
మలయధ్వజుం డనుపాండ్యమహారా జశ్వత్థామచేతఁ జచ్చుట	...	75
కర్ణుడు పాంచాలసైన్యంబు దైన్యంబు నొందించి విజృంభించుట	...	78
దుర్యోధనుడు భీమసేనుం దలపడి పోరుట	...	80
అశ్వత్థామ యద్జనుం దలపడి మహాహవంబు సేయుట	...	81

కర్ణపర్వము - తృతీయాశ్వాసము

కృష్ణార్జునులు ధర్మరాజు సేనుం బరయ నతని శిబిరంబునకు బోవుట	...	87
ధర్మరాజు కర్ణుడు బ్రదికియున్న వాఁ డని విని యద్జనుం గినిసి పలుకుట	...	89
అర్జునుడు తన్ను ధర్మరా జాడినపలుకులకుఁ గోపించి యతనితల నఱుక వాలు పెఱికికొనుట	...	91
కృష్ణుఁ డర్జునుఁ బ్రతిజ్ఞాభంగంబు గాకుండ ధర్మరా దూరుమని చెప్పుట	...	92
ధర్మరాజు కృష్ణుని వాక్యంబులం గలంకదేఱి ప్రసన్నుఁ డగుట	...	94
అర్జునుడు కృష్ణుని వాక్యంబులచే గర్జనివధ కుత్సహించుట	...	97
భీముఁ డర్జునురాకఁ గోరి విశోకునితో విచారింపుట	...	98
శకుని భీమసేనుం దలపడి మూర్ఛితుండై తనరథంబుమీఁద గూలుట	...	100
కురుకుమారులు పదుగు రర్జునుం దాకి మృతులగుట	...	103
దుశ్శాసనుడు భీమసేనునితోఁ బోరి జచ్చుట	...	105
భీమసేనుడు దుస్స సేనునియురంబు వ్రచ్చిరక్తపానంబు సేయుట	...	106
అర్జునుడు వృషశేనుని మృతిఁ బొందించుట	...	109
కర్ణార్జునుల ద్వంద్వయుద్ధకాలమున బ్రహ్మరుద్రేంద్రుల ప్రశోన్నతరములు	...	110
అశ్వత్థామ దుర్యోధనునకు హితోపదేశంబు సేయుట	...	112
కర్ణార్జును లొండొరులమీఁద దివ్యబాణంబులేఱుఁ బూనుట	...	114
దుర్యోధనుడు తనయోధుల నర్జునుం దలపడ, బురికొలుపుట	...	116
సర్పముఖశరంబున నర్జునుకిరీటంబు భూమిపైఁ బడుట	...	117
బ్రాహ్మణశాపంబున గర్జరథచక్రంబు భూమిం గ్రుంగుట	...	119
అర్జునప్రయుక్తం బగు ఘోరశరంబు కర్ణునిశిరంబు ద్రుంచుట	...	121
శ్రీకృష్ణుడు ధర్మరాజుతో సరస సల్లాపంబు సేయుట.	...	122

శల్యపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

కృపాచార్యుండు దుర్యోధనునకు హితోపదేశంబు చేయుట	...	131
దుర్యోధనుడు శిబిరంబు విడిచి సరస్వతీతీరంబు చేరుట	...	134
దుర్యోధనుడు శల్యుని సేనానాయకుం గాఁ జేయుట	...	136
కౌరవసైన్యంబు యుద్ధసన్నద్ధం బై వెడలుట	...	138
కురుపాండవుల పదునెనిమిదవనాటి యుద్ధప్రారంభము	...	140
కర్ణుడుకులు చిత్రసేన సత్యసేన కుశర్ములు నకులునిచేతఁ జచ్చుట	...	142
శల్యభీమసేనులగదాయుద్ధము	...	145
గదాయుద్ధమున మూర్ఛితుఁ డైనశల్యునిఁ గృపుడు తొలంగం గొనిపోవుట	...	146
ధర్మరాజు శల్యునిబాణంబులచేత మూర్ఛితుం డగుట	...	148
కురుకుఁ డనుపాంచాలకుమారుఁ డశ్వత్థామచే జచ్చుట	...	150
శల్యధర్మసందేహుల ద్వంద్వయుద్ధము	...	153

విరభుండైనశల్కుని నశ్వత్థామ దనరథముపై నిడుకొనిపోవుట	...	154
ధర్మరాజు శక్తి ప్రయోగించి శల్కునిఁ జంపుట	...	158
శల్కునిచుట్టంబు లొక్కపెట్ట ధర్మరాజుం జూట్టు ముట్టుట	...	159
ధృష్టద్యుమ్ను సాత్యకులచే సాశ్వత జేసుంగలతోడఁ బ్రీతి నొసఁగెడుట	...	161
శకునిసహదేవు లాశ్వీక సహాయులై ఘోరంబుగాఁ బోరుట	...	163
దుర్యోధనుమార్జుని బుద్ధేశించి కృష్ణార్జును సంభాషించుట	...	164
దుర్విషమాప్రభృతికురుకుమారులు భీమునిచేఁ జచ్చుట	...	166
ఉలూకుండు సహదేవుచేత మృతుం డగుట	...	169

శల్యపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము

దుర్యోధనుండు ద్వైపాయనం బనుమడుఁగున డాగియుండుట	...	173
కృపకృతవర్మాశ్వత్థామలు దుర్యోధనుని గని సంభాషించుట	...	176
ధర్మరాజు మడుఁగున డాగియున్న దుర్యోధనుని దూఱ నాడుట	...	178
దుర్యోధనుండు నీలలోన యుండి ధర్మరాజున కుత్తరం బిచ్చుట	...	179
దుర్యోధనుండు గదామండితుండై చూడంబు వెడలి వచ్చుట	...	182
శ్రీకృష్ణుండు భీమునిగించి దుర్యోధనునితోడి గదా యుద్ధమునకుఁ బనుచుట	...	184
భీమదుర్యోధనులగదాయుద్ధము చూడఁ బలరాముండు వచ్చుట	...	187
ప్రభాసశ్రీరథప్రభావవర్ణనము	...	188
మంకణమహామునిమాహాత్మ్యాభివర్ణనము	...	190
కుమారస్వామిప్రభావాభివర్ణనము	...	192
కుమారస్వామి తార కాసురుం జంపి దేవతలకు ముదంబు సేయుట	...	195
ప్రభావతి యనుమునికన్యకమహిమాభివర్ణనము	...	196
కురుక్షేత్రప్రభావాభివర్ణనము	...	198
పాండవదుర్యోధనులు ద్వైపాయనచూడంబు విడిచి పాలికలనికేఁ బోవుట	...	200
భీమసేనదుర్యోధనులగదాయుద్ధము	...	202
శ్రీకృష్ణుం డద్దునుతో భీమదుర్యోధనులతాతమృతము చెప్పట	...	205
దుర్యోధనుండు భీముగదాదండమునఁ దొడలు విడిగి పడుట	...	206
శ్రీకృష్ణుండు బలరామునకుఁ గోపోపశమనంబు చేయుట	...	208
తొడలు విడిగి పడినదుర్యోధనుండు కృష్ణు నాశ్లేపించుట	...	211
పాండవులు కృష్ణసాత్యకులతోఁగౌరవకవీరంబునకుఁబోవుట	...	218
అగ్ని దత్తం బైనయర్జునిరథంబు కాలిపోవుట	...	214
శ్రీకృష్ణుండు గాంధారి నూటడింపఁ గరిపురింబునకుఁ బోవుట	...	216
శ్రీకృష్ణుండు కరిపురంబుననుండి పాండవులయొద్దకు వచ్చుట	...	218
కృపకృతవర్మాశ్వత్థామలు దుర్యోధనుం జేరి విలపించుట	...	220

సౌప్తికపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

అశ్వత్థామ యులూకంబు కౌకంబులఁ జంపుట నాలోకించుట	...	226
కృపాచార్యుం డశ్వత్థామకు నీతివిశేషంబు లెఱింగించుట	...	227
అశ్వత్థామ కృపాచార్యకృతవర్మలతోఁ దనపూనికీరికరించుట	...	228
కృపాచార్యుండు నిద్రావస్థలఁ జంపఁ దగ దనియశ్వత్థామకు హితవు చెప్పట	...	232
అశ్వత్థామకు శివుండు భూతాకృతి యై తోచుట	...	233
అశ్వత్థామ శివుని కాయోపహారం బొసంగ నిశ్చయించుట	...	235

అశ్వత్థామకు శివుడు ప్రత్యక్షం లై ఖడ్గం బొసంగుట	...	237
అశ్వత్థామ నిద్రాపరవశుం డగుభృష్మద్యుముం జంపుట	...	240
అశ్వత్థామ కరితురంగములపై కుఱికి నటకుట	...	241
అశ్వత్థామ శిఖండిం బొడిచి చంపుట	...	244
అశ్వత్థామ పాండవశిరంబు వెడలి కృపకృతవర్మలఁ గూడికొనుట	...	246
అశ్వత్థామాదిరథికత్రయంబు దుర్యోధనుఁ గనుంగొనుట	...	247

సాప్తకపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము

ధర్మరాజు తనపుత్రు లశ్వత్థామచే జచ్చుట విని పలవించుట	...	252
ద్రౌపది యశ్వత్థామం బరిభవంప భీమసేనుని నియోగించుట	...	255
ధర్మరాజు ధనంజయుఁ కృష్ణు లశ్వత్థామమీడికిఁ బోవుట	...	258
అశ్వత్థామార్జునులబ్రహ్మశిరోనామకౌస్త్రంబు లొండింటిం దాతుట	...	259
శ్రీకృష్ణుఁ డుత్తరగర్భంబు దగ్గంబు గాకుండఁ జేయ నిశ్చయించుట	...	261
భీమసేనుఁ డశ్వత్థామశిరోరత్నంబు ద్రౌపది కిచ్చుట	...	263
ధర్మరాజునకుఁ గృష్ణుడు శివప్రభావంబు చెప్పట	...	264
రుద్రుఁడు దేవతలు చేయుయాజ్ఞంబు సేయుట	...	266

స్త్రీపర్వము - ప్రథమాశ్వాసము

విసురుఁడు ధృతరాష్ట్రునకు దుఃఖోపశమనంబు చేయుట	...	271
విదురుఁడు ధృతరాష్ట్రునకు నంసారగహనంబు తెఱం గెఱింగించుట	...	273
కృష్ణుడైపాయనముని ధృతరాష్ట్రునకు దుఃఖోపశమనంబు చేయుట	...	276
ధృతరాష్ట్రుఁడు సపరివారంబుగాఁ బాలికలనికిం బోవుట	...	279
కృపాచార్యుఁడు గాంధారి నూరార్చినప్రకారము	...	280
ధర్మరాజు దమ్ములతోడ ధృతరాష్ట్రునొడ్డకుఁ బోవుట	...	282
ధర్మరాజుని కపింపఁబూనిన గాంధారిని వ్యాసుం డూరార్చుట	...	286
భీముడు గాంధారికిఁ గోపోపశమంబుగా నుత్తరంబు లిచ్చుట	...	"
పాండవులు కుంతీదేవికడకు గాంధారిపంపునం బోవుట	...	288

స్త్రీపర్వము - ద్వితీయాశ్వాసము

గాంధారి పాలికలను చూచి కృష్ణునితోఁ జెప్పి దుఃఖించుట	...	298
గాంధారి దుర్యోధనుఁకఁజేబరంబు చూచి పలవించుట	...	295
గాంధారి దుశ్శాసనునికఁజేబరంబు చూచి విలపించుట	...	297
గాంధారి యభీమన్యుకఁజేబరంబుఁ గనుంగొని ప్రభాపించుట	...	299
గాంధారి సైంధవునికఁజేబరముఁ జూచి వాపోవుట	...	301
గాంధారి శరతల్పగతుం డగుభీష్మ నుద్దేశించి శోకించుట	...	303
గాంధారి శకుని కఁజేబరముగాంచి యతనిచేత లుగ్గడించి శోకించుట	...	304
గాంధారి శ్రీకృష్ణునకు శాపం బిచ్చుట	...	303
కుంతి ధర్మరాజునకుఁ గర్ణుండు దనకొడు కగుట తెల్పుట	...	309

హ రి హ ర నా థా య న మః

శ్రీ మ దాంధ్ర మహా భా ర త ము

కర్ణపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

పరిణామాస్థితివి

ద్యాపారీణత్వకారితానిరతాపాం

గా పరమనైషితత్వ

వ్యాపారప¹రానుషక్తృ హరిహరనాథా.

1

—> సంజయుడు ధృతరాష్ట్రునకుఁ గడ్డనితెగుటం జెప్పటం <—

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు మహాప్రాజ్ఞు డగుసంజయుండు దండుననుండి హస్తీపురంబున కరుగుదెంచి ధృతరాష్ట్రమందిరంబు ప్రవేశించి యంతఃపురంబున నున్నయన్నరనాథుం గనుంగొని కృతప్రణామం డగుటయు నతం డాదరించిన నాసీనుం డై

2

క. బలవిక్రమములు వినుతంబులుగా మనమొనలుఁ బాండుశ్రుత్రాసీకం
బులు రెండునాళ్లు పోరుటఁ, దెలియంగాఁ జూచి వచ్చితిం గురునాథా.

3

వ. అని పలికి కర్ణునిం బ్రశంసించి.

4

చ. సరకుగొనండు పాండుసుత్రసైన్యనికాయము నించుకేనియుం
గరులు రథంబులుకా హరులుఁ గాల్బలముల్ దనవీఁక విచ్చియున్
మరలియుఁ దూలియుం బిలుకుమాటియు నల్లడఁ బాటియుకా వియ
చ్చరులకు వేడ్క సేయ భుజసారము శౌర్యముఁ జూపె నేవునన్.

5

వ. చూపి యక్కొంతేయులం గలంచి యాడి పదంపడి.

6

తే. తనకు ¹బిమ్మటి యైనయర్జునునిబాహు,లీల నెమ్మొయి ద్రోవంగ్రలేక తెగియె
నధిప యాజాతు బెబ్బలికగ్గ మైన,పగిదియై పాండవులకునుబగయడంగె.

వ. అనుచు శోకోపహతుండు సూతసూనుండు నిట్టూర్పు నిగిడించి డగ్గుత్తిక వెట్టి
యిట్లనియె.

9

చ. అది డాకొరవచర్యయంబు జయాశ యడంగిపోవ బె

గర్హిండ్రిమగంటిమి దుస్ససేనుదు

ర్మద మడఁగించి పేరురము శ్ర వచ్చి మహాగ్రతఁ ద్రావె నెత్తు ¹ర
య్యది దుది నింత వుట్టు నని శ్ర యా ప్రజనంబులు మున్న చెప్పరే.

9

తే. కొడుకు లంతరాజ్యంబునుగొనఁగ శక్తు, లను దురాశనవారలశ్రయవినయములు
నీ వుపేక్షింతు మానునే శ్ర యావిరుద్ధకర్మమున ఫల మొందకశ్రకారవేంద్ర. 10

వ. అనిన విని యాంబికేయుండు దుర్యోధనుండును దెగియనకాఁ దలంచి విహ్వలించి
మూర్ఛిల్లినం దల్లడిల్లి యార్తనాదంబులతో వివశంబు లయి వనితాజనంబులు
గన్నీరు గ్రమ్మ వసుంధర నొఱగిన నంతకు మున్ను వచ్చి యున్నవిదురుండును నా
సూతనందనుండును జేరి చేసేత శీతలజలసేచనమృదువ్యజనవీజనంబుల నన్నర
నాథుని నారీసముదయంబును సేదదేర్చిన నాసీనుండై యతండు దీర్ఘనిశ్వాసంబు
లడరం జింతిల్లియంతర్గతంబున దైవంబు గర్హించి పాండవుల నగ్గించి తనబుద్ధియు
శకుని పెరవును నిందించి తనుందాన యుపశమించుకొని దైర్యంబు సిక్కంబట్టి. 11

క. తెలియ విన నీవు సెప్పిన, పలుకులు దుర్యోధనుండు శ్ర పడఁడు గదా వై
దులవిక్రమమున సంజయ, కలరూ పెఱుఁగంగఁ జెప్పు శ్ర క్రమ్మఱ నాకున్. 12

చ. అనుటయు నాతఁ డి ట్లనియె శ్ర నమ్మనుజేంద్రున కాజుఁ గర్ణుండుం
దనయులుఁ దమ్ములుం బడిరి శ్ర దారుణవిక్రమకేలి సల్పి నె
ట్లన బలు పారఁ బట్టి వికృటంబుగ వక్షము వచ్చి దుస్ససే
నునిరుధిరంబు మారుతతనూజుఁడు ద్రావె మదం బెలర్పఁగన్. 13

క. అనిన విని ²యంత కేమియు, నన కూరక యుండు సంజయూ నీమాటల్
విన నేరదు విభ్రాంతిని, మునిఁగినయది చిత్త మని విశ్రమూఢాత్మకుఁ డై. 14

వ. ధృతరాష్ట్రుండు మ్రానుపడి యుండి కొంఱాకసేపునకు సేద జేటి యా సూతనంద
నున కి ట్లనియె. 15

క. నాదుర్ణయమునఁ జేసియు, నాదుర్యోధనునిబుద్ధిహానివలననుం
గాదె యిటులగుట మర్మవి, భేదన మగుశోక మింత శ్ర పెల్లయి యున్నే. 16.

వ. దుఃఖంబు నిస్తరింప నోపుదునోకో యని తలంచు చున్ననాదుసంశయంబువాయ
నింతకుమున్ను కయ్యంబునం గడచనినమనవారిని వారివారినినేర్పడంజెప్పుమనిన
నతనికి సంజయుఁ డిట్లను మనయందు భీష్మద్రోణకర్ణ వికర్ణవృషసేనదుశ్శాసన
లక్ష్యణాదులును వారిలలోన విరాటశంఖోత్తరద్రుపదఘటోత్కచాభిమన్యుపాం
డ్యప్రముఖులును³ బేరు వేఱి నిట్టిటివారిచేత నిట్టిటివారు దెగి రని యేర్పడ నెఱిం
గించిన నమ్మహీపతి కురుసేన నింక నెవ్వరు గల రని యడుగ నతం డశ్వ
త్థామకృతవర్మ శల్యశకుని కృపాచార్యులం బేర్కొని

గర్జకొడుకులలో నున్నవారలము మఱియుం గలయోధులను జెప్పి వీరలం గొని
యనికి నుత్సహించి పొనుఁగువడ్డయగ్గివేడిమివోనివాఁడిమితో దుర్యోధనుండు
దైర్యం బవలంబించి జయార్థి యై యున్నవాఁడనిన విని కొడుకుకడిమికి వెడవెడ
యాఱిడిల్లినయుల్లంబునం దనవారు పెక్కండ్లు వొలిసినయలమట మునింగి
యొక్కింతప్రాదూర కుండి రాధేయుడెగుట దలపోసి యమ్మనుజనాధుండు. 17

తే. ఆలలోనియాఁబోతునుభోత నొప్పఁ, గురుబలంబులో నున్నద్రద్విరదమూర్తి
సింహసంహననుండు నిశ్శీమవిక్ర, మాభిరాముండు వోయెనే యక్కటకట.

వ. అని తొడంగి హాహాకారంబు లెసంగ రోదనంబు నేయుచు. 19

క. సంజయ మురభంజనుని ధ,నంజయుని జీరికిం గొనఁడు కర్ణుం డిం
ద్రుం జెనకి యైన గెలుతు న,నుం జచ్చెనె యట్టివాఁడుననుం గయ్యమునన్. 20

— ధృతరాష్ట్రుఁడు కర్ణమరణంబు విని పలవించుట. —

సీ. పాండుసూనులతో డిక్పగ కోర్చె నెవ్వని, యుత్సాహ మూఁడి సుత్రయోధనుండు
వై దేహపాండ్రాద్యవనుధేశు లెవ్వని, కడిమిసాంపున నర్హిగాఁపు లైరి
మనమూఁక లెవ్వని, పెనుఁబ్రాపు గాంచి గ,ర్వితము లై సంగర శ్రీ డసలుపు
నద్భుతం బానఁంచు శ సమకుల కెవ్వని, యసమానవివిధద్రవ్యాస్త్రమహిమ

ఆ. అట్టికర్ణుఁ డీలై శ్రీ నటై యిం కెక్కడి, బ్రదుకు మనకు నేటిభండనంబు
దీని వినియు నాదుకమానసం బేమియుఁ, గాదు వజ్రమయము శ గాఁగ నోపు.

వ. అని విలాపించి మఱియును. 22

క. పారి బంధువు త్రమిత్తుల, పరిభవములు వించు నిట్లుప్రాణముతో నె
వ్వరు నుండుదురే యే నొక్కరుఁడును దక్కంగ నింతశకష్టంబగునే. 23

వ. అని పలికి మరణోద్యుక్తుం డై జలాగ్నివిషప్రాయోపవేశాదు లుగ్గడించిన విని
సంజయుం డతని కి ట్లనియె. 24

చ. కులమును శ్రీయుఁ దేజము నశకుంతికిర్తియుఁ జూడఁ దొంటిరా
జుల కెన వత్తు నీ విటులు శ శోకసమాకులచి త్రవృత్తిమైఁ
గలుఁగుట యొప్పునే శ్రుతమృగారవముం బొగ డొందునట్లుగా
నిలుపుము ధీరతాతిశయ్యనిష్ఠఁ జలింపక యుండ భూవరా. 25

వ. అనుటయు నాంబికేయుండు సంజయున కి ట్లనియె. 26

తే. శోకవారిధిపారంబు శ నాకుఁ బొంద, నేల వచ్చుఁ జిత్తంబునఁ శ గీలుకొని య
సహ్యమై కర్ణమరణో పజనిత మైన, పరిభవం బనుశల్య మాశ్రతురతఁ జేయ. 27

క. పౌరుష మేటికిదైవం, బేరూపునఁ జూడ ఫలద శ మే మందము దో
స్సారనితాంతోజ్జ్వలుఁ డగు, నారాధేయుండు సచ్చె శ్రీ నర్జునుచేతన్. 28

1. గ. నంటి విం కెక్కడి, భండనంబు దీనిఁ బరఁగ వినియు. 2. క. పలవించి. 3. జ. నటై
యర్జునుచేతన్.

- క. అలఘుతరాయువు నాకుం, గల దది య ట్లనినఁ బోరఁ శ్ర గర్జుని పా టేఁ
దెలియ వినఁగ నాడెందము, పలువటియలు గాక యున్నభంగి నెఱిగితిన్. 29
- క. మును లోకముచే నత్కృతి, గని నెగడెడువాడ నాకుం శ్ర గలవారెల్లం
జన శోచ్యుడ నై దుర్దశ, నునికి మనికి యగునె దీని శ్ర కోర్వఁగ వశమే. 30
- సీ. దుఃఖపరంపర శ్ర ద్రోక్కునఁ బెట్టె నా, చిత్తంబు ననిమిషశీఘ్రతనయు
బడుటయు దోఁబుండుపరలోకమున కేఁగు, టయుసూతజని తెగుటయునువినియు
నందుఁ గర్ణుడు లేమి శ్ర యత్యంతదుఃఖంబు, సేసె దుర్యోధనునాస మానె
నతఁ డేమగడయును శ్ర నై యుండు నతనికి, నెవ్వరు గలరు ది శ్ర క్కింకఁజెపుమ
- ఆ. మనబలంబుచేవరయును వైరిపైన్యంబు, భయముఁ జెడఁగ రాధశ్రవణి గొంతి
పట్టిచేత సమసి శ్ర పడి యున్నవాడె వా, సప్రసికడిమిఁ బడినజంభునట్లు. 31
- క. విను పిచ్చుకకుం టతిరయ, మునఁ బోకకుం బడుట పేదకముదుకఁడు వేశ్యా
జనముం గోరుట దుర్యోధనుఁ డింక జయంబు గొనఁగ శ్ర దలఁచుట యరయన్.
- క. మనలోఁ గయ్యం బేటికి, నని ధర్మసుతుండు సెప్పె శ్ర నది మీపతి గై
కొనఁ డయ్య రోగి పథ్యాశనమునకుం జొరనిభంగి శ్ర సంజయ యెట్టున్. 32
- సీ. శరతల్పమున నుండి శ్ర శాంతనవుండు బీభత్సుదివ్యాస్త్రవైభవము దెలుపఁ
దివిరి జలం బట్లు శ్ర దెప్పించుకొని యప్పు, పాండుసూనులతో డీరబాంధవంబు
నడపుము సిరి పంచీకరుడుచుట మేలింత, లోఁ గయ్యముడిగి శాంతుడవుగమ్ము
బ్రదుకుము నీ వన్నరపనుపు సేయఁడు సుయోధనుఁ డిట్లుశోకాబ్ధిమునుఁగకున్నె
- ఆ. పడుచు లీక లూడ్చి శ్ర పట్టియాడెడునట్టిపులుగుచంద మయ్యోరదలఁప నాయ
వస్థ యెందుఁ జూచుకొనఁడ నీయలమట, దీర్ప నెవ్వ రింక శ్ర దిక్కు గలరు. 34
- వ. అని పెక్కుభంగుల నివ్వటిలునెవ్వగలు బయలుపడం బలుమాట లాడి రాధేయు
తెగిన తెఱంగు తెలియ వినం దలంచి యిట్లనియె. 35
- మ. విజయుం దాఁకి పెనంగుచో నతనిదోర్వీర్యంబు సైరించెనో
భుజదర్పోద్ధతిఁ జూప నోపెనో చలంబుం జేవయున్ సైన్యయు
గ్రుజనంబుల్ వినుతింపఁ బేర్చెనో తొలంగఁ బాతెనో పోరు న
క్కజపుంబెంపును వేఱిఁడింపఁడు గదా శ్ర గర్జుండు దీనాకృతిఁ. 36
- క. తక్కటిసైనికు లని న, య్యొక్కని దిగ విడిచి పాతీర్రో లావుం బే
రుక్కును మెఱయఁగఁ దోడ్పడి, పెక్కుండురు వడిరొబెరసుకబీనుంగులుగాన్. 37
- వ. అని మఱియును. 38
- క. ముందర శిఖండి నిడి సంక్రందననందనుఁడు సేరి శ్ర గంగాతనయున్
మ్రందించె గఱబమున నా, చంద మొకటి కర్ణునందుఁ శ్ర జర్పించిరొకో. 39
- క. సామజము వడిన నశ్వ, త్రామ వడియె ననఁడె ధర్మతనయుఁడు గురుని

1. క. త్రోక్కునఁ బెట్టు. గ. త్రోక్కుడుపెట్టు. 2. గ. పిచ్చగుంటి యతిరయ. 3. గ. లోతని, నొక్కని

- దా మడియించుటకై య, ట్రేమేని నొనర్చిరొక్కొయితఁడు వడుటకున్. 40
- క. మామోపాయంబుల గాం, గేయుండును గురుఁడు ననిఁ దెగిర కాక రణ
న్యాయంబు దప్ప కుండఁగ, నాయరువుర నోర్వ నెవరి శ కైనను వశమే. 41
- సీ. పరశురామునిచేతఁ శ బడసినవాఁడు బ్రహ్మాస్త్రంబు సర్పముఖాస్త్ర మలఁతిఁ
బోవునె టివ్యాస్త్రములు పెక్కు మఱియును, గలవురాధేయున శ కలవు మెఱసి
యభిమన్యువిల్ దునుకమాడఁడె నాగాయు, తప్రాణు ననిలనందనుని బాడు
దలఁ బట్టి సహదేవుఁ శ జలకన మర్దించి, మందల విడువఁడే శ మాయలాని
తే. మేటిమగని ఘటోత్కచు శ గీటడఁపఁడె, యట్టిజెట్టికిఁ బోరఁ జా శ వెట్టిభంగి
నయ్యెఁ దేరికిసూతునశకఁచితాస్త్ర, ములకుదైవోపహతిఁజేటు శ మూఁడెనొక్కొ. 42
- క. రథ మవితథ మైనను సా, రథిపని నెఱసిన మహాస్త్రరాజి విధిక్యతిఁ
వృథ గా కున్నను గర్జనిఁ, బ్రథనంబున గెల్వ దేవతపతికిఁ వశమే. 43
- ఉ. సారథి యెవ్వఁ డాతనికి శ శల్యుఁడు ద్రోణతనూభవుండు గాం
ధారవిభుండునుం గృపుఁడు శ దత్తమయంబున నేమిభంగిఁ దో
డైరి సుయోధనుండు హృదయంబునఁ దాఁ గృతవర్మ దర్పము
స్థిరము నచ్చి యుండుఁ దగ శ నెయ్యము సూపెనె యాతఁ డత్తతీన్. 44
- క. వారలు గెలఁకుల నడపఁగ, రారాజు పిఱుందఁ గదిసి, రా నెబ్బంగిం
గారణము లేదు చావఁగ, నా రాధేయునకుఁ జోద్య శ మయ్యెడుఁ దలఁపన్. 45
- ఉ. పాండవకోటి సూతసుత్యుపై నడతెంచినచంద మెట్లు లా
ఖండలసూతి సర్పముఖకాండముతాఁకున యావుమాసి పో
కుండుట యెట్లు గల్గె సమశ్రోద్ధతి దక్కఁటినల్పురందు నె
ట్లుండె బలద్వయంబు నెలు శ లోపి పెనంగె దినద్వయంబునన్. 46
- వ. అనిన విని సంజయుండు ధృతరాష్ట్రున కిట్లనియెఁ గమ్యంబు తెఱంగు మొదలు
కొని చెప్పెదనాకర్ణింపుము ద్రోణుండు దెగిననశ్వత్థామ దనయోపినంతసమరంబు
నేసి చాలించి నేనలఁ దివియించి మరలి వచ్చిన దుర్యోధనుం డప్పడు గొలువించి
యండి యశ్వత్థామ లో నగుదొరలం గలయం గనుంగొని మనకు నిటమీఁదఁ
జేయం గలపని యెయ్యది యని యడుగుటయు నగ్గురుసుతుండు. 47
- క. విను మాదర ముత్సాహం, బహునధార్వ్యంబునీతి శ యనుసద్గుణముల్
పని సఫలం బగునట్లుగ, జననాథ యొనర్చు దైవసాహాయ్యమునన్. 48
- చ. తలఁపఁగ సద్గుణంబులకుఁ శ దావల మై పెను పొందునుజ్జ్వలా
త్ములు సని రైన ¹చేభరము శ దోఁపఁగ నీ దగుతొంటిశోర్యముం
దలకొని నిర్వహింపు ముచితంబుగ దైవముతోడుపాటునుం

గలిగెడుఁ గాక యున్నరధిక ప్రవరుల్ దలపోయ నల్పులే. 49

క. మనము బలశౌర్యఘనుఁ గ,ర్లుని సేనాముఖము సేసి శ్రీ నూల్కొని యరిమ
ర్దన మొనరింత మితనియం, దనూనతం బొల్పు సద్గుణావలియు నృపా. 50

క. వైవస్వతుచందంబున, నీవీరుఁడు రిపుబలంబు శ్రీ నెల్ల నడంపం
గా వలఁతి దివ్యశరశి, తొవై భవపరమనిష్ఠకలిమి నరేంద్రా. 51

వ. అని నూతపుత్రుం జూపిన భవత్పుత్రుండు ప్రీతుం డయి యతండు పాండవుల
బయించు ననునాన యగ్గలం బైనయంతరంగంబుతో నయ్యంగపతి కి ట్లనియె.

శా. నీవిక్రాంతియు నాఁడయిం గల యతిశ్రీసేహంబుఁ బ్రఖ్యాతముల్
గావే భీష్ముఁడు ద్రోణుఁడుం దెగుట నీశకౌరవ్యసైన్యంబులం
గావంగాఁ దగు నీకు వారలయు పేక్షం గాక యిన్నాట్లు లే
లావైరం బడఁగింప నీ వయిన లీలక గెల్తు కొంతేయులన్. 53

వ. నీవు ప్రాజ్ఞుండవు ప్రబలుండవు విశేషించి నా కేడుగడయు నీవ కావున నీకును
మదీయహితం బవశ్యక ర్తవ్యం బట్లుం గాక మన మా భీష్మద్రోణుల నవమానిం
తుము వారలు భండనంబునం బడిన నొడిగి యుండనేర్తుమే కడంగుము పగఱకు
నీకడంకచీకటికి సూర్యునదయంబెట్టి దట్టిదయ్యెడుంగాక బృందారకసేన సేనాని
నడపినకై వడిం గౌరవసైన్యంబు నడపి నన్ను గెలిపింపుము నిన్ను నీవ సర్వసేనాధి
పత్యంబునకుఁ బట్టంబు గట్టికొ మ్మనినం బ్రీతుం డయి రాధేయంప గాంధారే
యునకుం బ్రహర్షంబు గా భూవల్లభు లెల్ల నాకర్ణింప నిట్లనియె. 54

మ. విను నీ కిచ్చినబాస యే మఱితునే శ్రీ వీరంబు బాహుబలం
బును దైర్యంబును నస్త్రవీర్యమును నీశభూలోకసంచారు లె
ల్లను గీర్తింపఁగఁ బొండుపుత్రుల మనోభ్రాసంబు మర్దింతు నీ
వనుమానింపక నిల్చి చూడుము మదీయం బైనసంగ్రామమున్. 55

❧ దుర్యోధనుఁడు గర్జనకు సర్వసేనాధిపత్యంబు గట్టుట. ❧

వ. నన్ను సర్వసేనాధిపత్యంబునకుఁ బట్టంబు గట్టు మనవుడు బొంగి రారాజు దగు
రాజులుం దానును శాతకుంభకుంభంబులం బవిత్ర జలంబులు దెప్పించి మహనీయ
మణికుసుమాషధిగంధాక్షతమంత్ర కలనం బొచరించి సమున్నతౌదుంబరపీఠంబు
నం బరమాస్తరణంబొనర్చి యంగపతి నందునిలిపి పుణ్యాహఘోషంబులు
దూర్యనినదంబులు వందిజనస్తుతులును జెలంగ నభిషేకించి యలంకరించిపట్టంబు
గట్టిన నతండు ¹భూసురోత్తములకు నర్థిజనంబులకును వివిధార్థంబులు దాన
త్యాగరూపంబున నొసంగుచు వెలింగె నప్పు డుబ్బినశూరయోధులజయజయ
శబ్దంబులును భూపతులయభినందనవాక్యంబులును గృష్ణసమేతు లగుపాండవుల
గెల్తువు మని దీవన లిచ్చుమాగధులయెలుంగులును నింగి ముట్టి ²నవోదితుం

డైనభానుండునుంబోలె శోభిల్లునాకర్ణుండు సముదీర్ణుండై యక్కురుపతియాననంబాలోకించి.

56

తే. బంధుమిత్రయుతంబుగఁ శ బాధురూపు, మాపి యే నిత్తు నీకు సామ్రాజ్యలక్ష్మీ ధాత్రిఁబాలింపునుస్థితిఁ శ బుత్తపాత్ర, గాఢభోగార్హ మగునట్లుగఁగ నధిప. 57

క. విను¹సత్యధర్మరతుఁ డగు, మనుజునకుం గార్యసిద్ధి శ మసలక యగుచా డున శౌర్యబాహువిక్రమ, ఘనుఁ డగునా కాజి జయము శ గలుగుం జులుకన్.

వ. అని పలికె నితైఱంగున రాధేయు సర్వసైన్యముఖ్యుం జేసి యతనిమందిరంబు నకు మహావిభవసమేతంబుగాఁ బుచ్చి సమస్తపరిజనంబులను నిజనివాసంబులకుం బోవంబనిచి సంతోషం బంతరంగంబునిండి వడనంబున వెల్లిగొన నీకొడు కభ్యంతరావాసంబున కరిగె నారాత్రి యేనిట వచ్చిద్రోణువృత్తాంతం బంతయు నీకుం జెప్పి నీ వనుప మగిడి చని సూర్యోదయసమయంబున మనశిబిరంబు ప్రవేశించితి నయ్యవసరంబున.

59

నీ. తళతళ మనియెడు శ²దంతప్రభలతోడ, ఘనకేతువున హస్తీకక్ష్య మెఱయ హంసవర్ణములై నగ్రహములపటుగతి, నర్కప్రభంబగునరద మొప్పు దీప్తకాంచనరసగ్రలిప్తమై చెలు వొందు, సజ్యకార్ముకము హస్తమున వెలుఁగ వీటికి సమరసమాటోప మొదవ నా, భీలశంఖము దనశ్రమౌల మ్రోయ

తే. రణసముత్సాహలక్ష్మీ వక్త్రమున వింత, చెన్ను వెలయింప నాపులుకనేరి రెండు పక్కియలయందు బవరంపుఁబలుకులెఁగ. నడవ సాంపారికర్ణుండుశ్రవెడలెనధిప.

వ. అతండు పడవాళ్ళం బనిచి వెడల నియమించిన నెల్లదొరలును దురంబునకుఁ వెడలి రిట్లు సకలబలంబులు నడవం దొడంగిన.

61

నీ. తురగరింఖాముఖో³ద్ధూతధూళీపట, లములు నల్లిక్కు ల్రలంకరించె మాతంగకటగళ్యన్మదజలబహుళప్ర, వాహవిలాసంబు శ వాని నడఁచె బహువిధవాది త్రశ్చైరవారావంబు, జెల్లంబరము పిక్కుటిల్లఁజేసె శింజనీటంకారసింహనాదంబుల, వెక్కువ యామో⁴తఁ శ⁵ బిలుచుకొనియె

అ. రధికభూషణములశ్రుశ్మలఁ గేతన, చ్చత్రచామరోపశక్తమణుల రుచుల సుభటపేత్తిరోచులఁ బవలింటి, దివియచందమయ్యె శ దినకరుండు. 62

వ. అట్టియెడ.

63

క. జనములు భీష్మద్రోణులు, సనినవగలు డిగ్గఁద్రావి శ సంతోషము నె క్కొనియెడు⁶ మనములతోఁ గ,ర్ణునిఁ గనుగొని రతిరుకాస్యరుచిరనయను లై.

అ గర్జనిమొదటినాఁటియధము. అ

వ. ఇవ్విధంబున బలంబులకుం బ్రమోదం బెనంగ నడచి రాధేయుండు దుస్సహం

1. గ. మాతిగ్యరతుండగు. 2. జ. ధవళప్రభల. 3. క. ధుతధూళిపటలంబు, కలయఁగ దిక్కులఁ జ.గ.పైపుత్ర, మాతంగ. 4. క. దీప్తికొనియె. 5. ఖ. మనములఁ గర్ణునిఁ, గనుగొని రతిరుచిరమదన్వి. 6. కాసనయనులై.

బుగా మకరవ్యూహంబు సమకట్టునెడ నందుఁ దుండంబునఁ దాను నిలిచి నయ
నంబుల శకునియు నులూకుండును శిరంబున నశ్వత్థామయుఁ గంఠంబున దుర్యో
ధనానుజులును నుదరంబున దుర్యోధనుండును ముందట వామపాదంబున నారా
యణగోపాలయుతుం డై కృతవర్మయు దక్షిణపాదంబునఁ ద్రిగర్తదాక్షిణాత్య
సంవృతుండై కృపాచార్యుండును వెనుక డాకాల నానాదేశసేనలతో శల్యుం
డును వలకాల ననేకరథకంఠురగసమేతుం, డై సుషేణజననాథుండును బుచ్చం
బున మహాసైన్యసమగ్రుం డయి చిత్తుండును నతనితమ్ముం డగు చిత్తసేనుండును
నిలుచునట్లానర్చి తక్కినవారల ¹నెడ నెడం బన్నించె నటమున్న యుద్ధిష్ఠిరుం
డుద్దామసామజాది చతురంగోల్లాసభాసితుం డయి నడతెంచె నట్లు నడతెంచి
యమ్మనజవిభండు మనమొనం జూచి సవ్యసాచి కే ట్లనియె. 65

శ. కనుగొనఁ జల్కునైనయది శ కౌరవసైన్యము గంటె సూతనం
దనుఁ డొకయొడ్డుగా నిలిపి శ తాను ముఖంబున నిల్చి కయ్య మె
ల్లను దనమీఁదఁ బెట్టికొని శ లావును బీరముఁ జూపఁ బూని యే
పున నఱిమెన్ భవద్విశిఖాపుంజములం దెగటార్చు మీతఁసన్. 66

క. వనమునఁ బండ్రెండేడులు, మన ²ముత్కటదుఃఖవార్ధిమగుల మై యి
ట్లునికీకె దగ నితని భవ,త్సునిశితబాణాబ్ధి ముంపు శ దుర్దమలీలన్. 67

ఉ. శవీఁ డొకరుండె యింక బల్యవిక్రమసంపద గల్గి పోలిలో
వాఁడిమిసొంపు సూపఁ గల్యవాఁడు సుయోధనుపాలఁ బేర్చు నీ
వేఁడిమి సూపి రూపడఁపు శ వీనిఁ బురందరపుత్ర యంతతోఁ
బోఁడిమి మాలు నాతఁడు ప్రభూతజయోన్నతి నిల్చు నీకడన్. 68

వ. నీకుం బోలినమొగ్గరంబు గావింపు మనవుడు నర్జునుం డర్థచంద్రవ్యూహవిధా
నంబున మోహరించి తాను మధ్యప్రదేశస్థుం డై వామదక్షిణాశ్మగంబుల భీమ
ధృష్టద్యుమ్నుల నిలిపి యుద్ధిష్ఠిరనకులసహదేవులం బింగలి గా నొనర్చె నతని
చక్రరక్షకు లగుయుధామన్యుండును సుత్తవహాంబునుం గయ్యంపువేడుక
మొగంబులం జగు రొత్తఁ బాలించిరి తక్కినయోధులుం దగినచోట్ల నిలిచి రి
ట్లీరువాఁగును బన్ని యున్నసమయంబున. 69

చ. హరియును బొండునందనులు శ నాజి నవశ్యము నేఁడు సూడఁ బో
దురు జము నంచు నాత్మఁ బరిత్రోషముఁ బొందె భవత్తనూజుఁడు
దురమునఁ గర్ణయుక్తముగఁ శ ద్రుంగు సుయోధనుఁ డక్షదలంపుతోఁ
బరమసముద్యమస్ఫురణఁ శ బొండవముఖ్యుఁ డెలర్చె భూవరా. 70

ఱ. ఒకటికొకటికంటె శ నుబ్బుచు వర్తించు, చాడ్పు దోచు రెండుశైన్యములును

1. గ. నెడనెడలం బన్నించె-జ. గలయం-బన్నించె నంత నక్కడయుద్ధి. 2. గ. మొక్కట
3. మొదట రి. గ. వీఁ డొకరుండు దక్క...సుయోధనుపాల లేమి 4. గ. హాభిధానంబున.

1 బాలిచె నపుడు సెలఁగె శ భూరిభేరీముఖ, తూర్వములు నభంబు శ దూఁటుకట్ట.

వ. చిందంబులమ్రోతకు నిందు నందునుం దమకించి భటులు గెలంకులం దాఁకఁ దోడ్తో నెఱసినయగ్గలిక నొండాంటిఁ బెరయ మొగ్గరంబు లురవడించిన. 72

సీ. నిబిడఘంటావళినికన్వణంబులతోడ, భీషణబృంహితశ్రుహోషములును
ఘననేమినిష్ఠురశ్రద్ధనుల²పొందునఁ గేతు, నిర్భరకింకిణీనినదములును
జటులఘరప్రాత్రపటురవంబులతోడ, నాభీలహేమామృతహాస్వనములు
భూరిభుజాస్ఫులనారావములతోడ, మేదురతరసింహానాదములును

ఆ. బరఁగి దిక్తులములఁ శ బగిలింప ననిమిష, ఖచరసిద్ధయక్షగరుడగణము 73
లంతరంగములు నిశ్రాంతకౌతుకభరి, తములు గాఁగఁ జూడ్కిశ్రీగములువఱపె.

వ. ఇట్లు దలఁపడి యిరువాఁగును ⁴బేరువాడిఁ బోరునెడ గరుడప్రహరంబుల
నొచ్చినపంచాస్యపన్నగంబులంబోని బాహువులను గాంతత్వరుచిసౌరభంబులపెం
పున సంపూర్ణచంద్రార్కకమలంబులం గ్రేణిసేయనాననంబులను సంగ్రామ
రంగం బలంకృతం బయ్యె వాహనంబులమీఁద నుండి భూషణకిరణంబులు మెఱ
య పైనికులు నేలం గూలునప్పడు పుణ్యావసానకాలంబున నాకలోకపరిభ్రష్టం
బగుమహాత్మలోకంబు చందంబు దోఁచె జతురంగంబులునుం దమతమజాతిచేతం
బడుటయు నేనుంగు లడరిన నరదంబులు సదియుటయు నాశ్వికులు వొదివినం
గరులు ధరం దొరంగుటయు భటు లురవడించినం దురంగంబులు గడికండంబు
లగుటయు రథంబులు గవిసినం గాల్వరు దుము రగుటయుఁ గ్రందున నెల్ల
తెఱంగులు నన్నిదెఱంగుల గలయ బడలువఱుచుటయు రాద్రరసంబు⁵బెనిచె
నానమయంబున సాత్యకి ధృష్టద్యుమ్న చేకితాన ద్రావదేయలు ప్రభద్రక చేది
పాండ్య చోళ మగధ వంగాదిదేశంబుల బలంబుతోడ బరవసంబు సేసి తఱిమి
రట్టియెడ. 74

ఉ. దంకిఘటల్ మహోగ్రసముద్రగ్రతతో నడతేర దర్పదు

ద్దాంతగజాధిరోహణనిశ్రాంతసముజ్జ్వలభంగిఁ బ్రాథవి
క్రాంతివిలాస మొప్పంగ నశ్రిండ్డితపౌరుషుఁ డైనభీముఁ డ
త్యంతసముద్రతిం గవిసె శ నస్మదసీకము సంచలింపఁగన్.

75

క. ఉదయాచలమున రుచిసం, పదఁ బాలుచుపతంగుపగిది శ బ్రసర త్రీవ్ర
ప్రదరములు నెఱయ మెఱయఁగ, మదావళముమీఁద వెలిఁగెనమారుతి యధిపా.

క్షేమధూర్తి యసురాజు భీమునితో. యుద్ధము సేసి చచ్చుట.

వ. అమ్మహావీరు నాలోకించి కులూత దేశాధిశుండయిన క్షేమధూర్తి నిజబలంబులం
బురికొల్పికొని యేచి త్రోచి యాహ్వానంబు సేసి తనకరటిం గొలిపిన నది గిరి

1. గ. బాదలినట్లు సెలఁగఁజదల భేరీముఖ. 2. గ. తోడుతఁగేతు. 3. క. తగులుపఱిచె.

క. బేరు వాడి-జ. బేరునాడ-ట. బేరువాడుచు-పాంచాస్య. 5. క. బెరసె; జ. వేర్పె.

సీ. శుతకర్మ గోపించి శ క్రూరనారాచ మ, జననాధుజత్తుదేశమున నాటఁ
బడి మూర్ఛవోయినఁ శబై పయి వెండియు, నేయఁ దెప్పిటి యతండ్రిసకమెనఁగ
నుక్కునఁ దునుమాడె శ నక్కు-మారునిశరా,నన మతఁ దొండొకతచాప మెత్తి
తటచుటమ్ముల నేదు శ పెరిగినచందంబు, నేసె రయంబునఁ శ జిత్రసేను

తే. నాతఁ డాతనియరమున శ శాతశరము
దూఱ నేయ నబ్బాలుండు శ దోచె వివిధ
బాణజాల మన్నరపత్రిశోణితమున
భల్ల మొక్కటఁ దల నేల శ డొల్ల నేసె.

97

—❖ ప్రతివింధ్యుడు చిత్రుఁ డసురాజుం జంపుట ❖—

ఉ. ఏలినవానిపాటుఁ గని శ యే డైఱఁ దద్బల మొక్కపెట్ట యా
భీలతఁ జాట్టు ముట్టుటయుఁ శ బేర్చినయ్యుద్ధతిఁ దీవ్రసాయక
జ్వాలల నేర్చి యుద్బుటభుజావిభవం బలరంగ నల్లడం
దోలె నుదాత్తవిక్రమకుతూహలి సీమనుమండు భూవరా.

98

సీ. అప్పడు ప్రతివింధ్యుఁడైదుబాణములఁ జిత్రునిమేను నొంచి తత్కూతువక్ష
మునఁ గూరశరములు శ మూఁడు నాటించి యొక్క-మునునఁ గేతు వల్లార్చిపేర్చి
యతఁడు ద న్నుగ్రనశవాస్త్ర 1 పీడితుఁజేయ,విలుద్రుంచి వెనఁ బంచశ్రవిశిఖనిహతుఁ
గావించి శ క్తియుగ్రముగ వైచినఁ, బెలుచ నాలుగుదునిశయలుగఁ జేసె

తే. నలిగి యాతండు గద వైచి శ యక్కుమారు
ఘోటకంబుల సూతునిఁ శ గూల్చె నదియ
పట్టుకొని వైచె మగుడ నశప్పాండుపాత్తు
చేయి వడి నుచ్చి పోవ నశచ్చిత్రుఁ డధిప.

99

ఉ. బాహువు నొచ్చినం గినిసి శ భాసురతోమర మెత్తి కౌరవ
వ్యూహము సంచలింప నతఁ శ డుగ్రత వైచినఁ గంకటంబుఁ ద
ద్దేహము నుచ్చి పోవుటయుఁ శ ద్రెళ్లె నరేశ్వర యవ్వభుండు వ
జ్రాహతిఁ గూలుపర్వతమునాకృతి నుత్కటవైకృతంబుగన్.

100

వ. ఇట్లు చిత్రుండు దెగటాఁచినం గనుంగొని మన యోధులు ప్రతివింధ్యుడై నడరి
యనేకాస్త్రశస్త్రంబులం బాదివినం బాలివోనికలితనంబున నేల కుటికి యక్కు-
మారుండు గోదండటంకారంబున నంబరంబు పూరించుచు బాణాసారాంబుపరఁ
గింపఁ బొండవపైనికులు బెట్టిదంపుటరవడిం గదిసి యతనికిం దోడ్పడుటయు
మనవారలు వె న్నిచ్చి పఱచి రప్పు డశ్వతామభీమసేనులసంగ్రామంబు భీమం
బయి చెల్లె నందు.

101

క. గురువుత్తుఁడు దొంబదిశత, శరములఁ బావనిరథంబు శ సంవృతముగఁ జే

• 1. క. తాడితుఁ జేయ.

- సె రయం బారంగ సాయక, పరంపరలు వఱపె నతనిశ్రపై నతఁ డలుకన్. 102
- వ. వాని మగిడించి. 103
- క. అనిలజుఫాలము గురునం,దనుఁడు పట్టుప్రదరకీర్తితము సేయుడు నా
తనినిటలంబున నతఁ డే,పున బాణత్రయము నాపె శ భూవరముఖ్యా. 104
- వ. మఱియును. 105
- చ. గురుసుతభీమసేను లత్రిఘోరవిధంబులఁ బోరి యెండొరుం
దెరలుప లేనిసామ్యమున శ దీపితులై లయకాలవిస్ఫుర
త్తరణియుగంబుఁబోలె శరశ్రధామసమగ్రతఁ బ్రజ్వరిల్లియొ
ప్పిరి 1రథచిత్రచారులఘుభీషణసంచరణంబు లొప్పగన్. 106
- తే. వారి వీక్షించి ఖచరుల శ్రవోరు లెందుఁ,జూడమే దీని కెన యని శ యాడఁగలదె
కలుగ వింకను వీరలశబలము జలము, నలుపువెరపు నిట్లుండునే శ యనుచునుండ.
- ఉ. ఒండొరు కేతువుల్ దునిమి శ యెండొరుసూతుల నొంచి యేపుమై
నొండొరు తేరివాహములశ్రయ బృడఁగించి నిశాతవిస్ఫుర
త్కొండచయంబు లొండొరులశ్రకాయములక వడి గ్రుచ్చి వ్రాలి ర
ప్పొండుసుతుండుఁ గుంభజునిశ్రపట్టియు మూర్ఛలు దమ్ముగ్రమ్మినన్. 108
- వ. ఇట్లు రథంబులపై నొఱగి మూర్ఛిల్లిన. 109
- క. అనిలజుసారధియును గురు,తనయునిరథచోదకుండు నశతని నాతనినిం
గొని యుల్లంబుల బలితపుఁ,దునుకు సారంగ ననికెదొలఁగఁ శ దోలిరి రథముల్.
- ఉ. క్రీడితనూజుఁ డైన శ్రుతశ్రీర్తియు శల్యుఁడు నేచి దిక్కుల
ల్లాడఁగఁ బోరుచో శరము శ లా అయిదుల్ శ్రుతశ్రీర్తి శల్యుమై
గాడఁగ నేయ మూఁడుపట్కుకాండము లాతని మేనగుచ్చి సం
తాడితుఁ జేసె సూతు నిశీత్ర ప్రదరంబున నాతఁ డుద్ధతిన్. 111
- చ. నరతనయుండు దత్తనువు శ నాటఁగఁ దొమ్మిదియమ్ములేసి స
త్వరముగ సూతునంగమున శ వాలికతూఁపులు మూఁడు నాటి ని
ష్ఠురశరపంచకస్ఫురణ శ సూపినఁ గోప మెలర్ప నమృషీ
శ్వరుఁడు గడంగి విల్ దునిమి శ సప్తశరంబుల నొంచె నాతనిన్. 112
- వ. అట్టియెడ. 113
- సీ. వేటొక్కవిల్లెత్తివివ్వచ్చుకొడు కలు,వదినాలుగమ్ములు శ వఱపె మద్ర
పతిమేన నతఁడు తొంభదితూపు లడరించి, యేసె నవ్వీరుశ్రైరాసనంబు
ఖండంబులు గ వాఁడు శ గం డడంగక గద, వైచినఁ బొడిసేసి శయేచి శక్తి
నిగిడింపఁ దునుమాడె శ నిశితభల్లంబునఁ, ద్రుంచె దదీయసూత్రునిశిరంబు
- ఆ. వాయుజవము లై నశవాహంబు లప్పడు, గలిగి యరద మనికె శ దొలఁగన్సీడ్చు

దెఱపి గాంచి శల్కుఁ శడఱిముఱి, జొచ్చి క,లంచె బాండుసుతుబ్రలంబు నధిప.

- సీ. కమలాకరము లీలఁ శ్ర గలఁచి యాడెడుగంధ,దంతావళముసముద్రండతయును
దర మిడి మృగసముత్కరము ఘోరంబుగా, వధియించుకంఠీరవంబునేపు
నీరసారణ్యంబు శ్ర నిర్భరాటోపతఁ, గాల్చుదావాగ్నియ్యగ్ర కమంబుఁ
బ్రకటవిక్రాంతిఁ బుత్రత్రయంబును సమ,యించుఫాలాక్షునియై డైత్యును
ఆ. బోల్చు¹ బట్టు నయ్యె శ్ర భజగర్వశౌర్యప్ర,తాపదుర్దమప్రకోపములకు
మద్రవిభుఁడు గోలుతమనఁగి శాత్రవసైన్య,హాననకేలి సల్పునవసరమున. 115

దుశ్శాసనుఁడు సహదేవునితో యుద్ధంబు సేసి మూర్ఖిల్లుట.

- ఉ. ధీరజనోత్తముండు సహ్యాదేవుఁడు²మైగలి దుస్ససేనుఁడున్
వీరులు పిచ్చలింపఁ బ్రజ శ్ర విన్నద్రవం బారి నార్వఁ బోరుచో
వారక సాయక త్రయము శ్ర వాడిమి నయ్యువరాజు నొంచె వి
స్తారమనోజ్ఞ హారసిక్రతం బగునా ఘనబాహువక్షమున్. 116

- చ. ధృతి వొగ డొంద నేచి సహ్యాదేవుఁడు నీసుతు శాతదీప్తస
ప్రతిశరవిధుఁ జేసి వడిఁ శ్ర దద్రధచోదకు మార్గణత్రయా
హతుఁడుగ³ జేయ నల్లి వెన శ్ర నాతనిచాపము ద్రుంచి యాతఁడు
ధృతి యలరంగ డెబ్బదిశితప్రదరంబుల మేను నొంచినన్. 117

- సీ. నకులానుజుఁడు గృహాణంబున వైచిన, దుస్ససేనునివిల్లు శ్ర దునియ లయ్యె
నెడఁ గని యవ్వీరుఁడైచి బల్వింట మంటలు గ్రమ్మున మ్రేయుటయు నతండు
గడువెన నేత్తిసకరవాలమునఁ ద్రుంచి, యతనిమై లక్షించి శ్ర యదియ పైవ
నడుమన యాతండు శ్ర నఱకినఁ బ్రసీత చాపంబు గొని చతుష్పక్షినిశిత

- ఆ. కంకప త్రములను శ్రగడఁక నయ్యువరాజు,పరఁగఁజేయుటయును⁴బాండుతనయుఁ
డడఁచె నొక్కటాకటిక నైదైదు తీవ్రశి,లీముఖములబాహుశీల మెఱయ. 118

- వ. ఇట్లు విక్రమవిజృంభితఁ డై సహదేవుండు శతశాతశిలీముఖంబులడరించిన. 119

- చ. రయమున వాని నన్నిటి శత్రుత్రితయంబునఁ ద్రుంచి సాయక
ద్వయమున నాతనిం బటునశప్రదరంబుల సారథిన్ భవ
త్ప్రియతనయుండు నొంచి దివి శ్ర దీటుకొనంగఁజెలంగియార్వన
త్యయసమవర్తిచాడువున నశ్రతం దుదిత భ్రకుటీ విలాసుఁడై. 120

- మ. పటునారాచముదీప్తిజాలము నభోభాగంబునం బర్వ ను
త్కటవేగంబుగ నేయఁ గంకటము వశ్యక్షపీతముం దూటి నె
త్తుటిపో దేమియు లేక యిచ్చి సనినం శ్ర దూఁగాడి యాతండు వ్రా
లుటయుం దేరు దొలంగ సూతుఁడు భయోలోలాకృతిం దోలినన్. 121

- క. అమ్మాదీపుత్త్రుఁడు వా, లమ్ముల దుశ్శాసనునిమహాసైన్యము రౌ

1. గ. బడియె నపుడు. 2. క. మైగలి-గ. మైగరి చ. మైగని-జ. మైగమి ట. వగ్గలి. ఆ. కూరుఁడు

ద్రమ్ముగఁ గలంచె దివిజగఁగము వినుతి సేయఁదమ మొనలునలినార్వన్. 122

చ. నకులుఁడు సూతపుత్రిఁడు బెనంగు నెడన్ నకులుఁడు సూతపు
త్రికునకు నిట్లనుం దలచి యదైవము నేడు నిజ ప్రసన్నదృ
ష్టికి నను బాత్రభూతుఁడుగఁగజేయుట గానఁగ వచ్చె నాదుచూ
డ్కిని నిను గోచరంబుగ ఘటించిన యా చతురత్వసంపదన్. 123

క. కౌరవపాండవులకు నీ,వైరము నీవలనఁ గాదె యదైవము నిను మ
ద్భోరశరనిహతిఁ బడఁ గ,న్నారఁ గనుంగొనక కోప యమాటనె యొంటన్. 124

చ. అనవుడు రాజసూతివి మృహస్త్రవిదుండవు నైననీకు ని
ట్లనుట దలంప నర్హమగు యదైవము జెన్నఁటిపల్కు లేల నె
ట్లన భుజశక్తి మార్తురకకడంక యడంచినఁ బల్కు టొప్పఁగా
క నిలిచి చూపు నీచలముకల్మియుఁ జేతులబల్మియుం దగన్ 125

వ. అని పలికి కర్ణుండు. 126

సీ. ఉబ్బి మాద్రీసుతు యడబ్బదిమూఁడుదూపులఁ గప్పటయు నతఁ యడలిగి యతని
పైని శతనిశాత్రబాణంబు లేసిన, నాసూతనందనుఁ యడక్కుమారు
ధనువు నుగ్గుగఁ జేసి యతనువున ముప్పది, కాండముల్ సానిపిన యొండువిల్లు
గొని యెబ్బదింట యనాతనినొంచి మూఁడుమా,ర్గణములు సూతునన్యగమునఁబఱపి
తే. భల్లమున విల్లు దునుమాడ్చియెల్లజనులు,నద్భుతంబందఁ ద్రిశతసాయకపరీతుఁ
డేసి నకులుఁడు నిఘరహాసభాసి, తాననాంభోజుఁ డై పాలు యపారె నధిప. 127

క. సూతసుతుఁడు బలువిలు గొని, యాతనివక్షమున నాటె యదైవములు ని
ర్భాతసమన ప్రశరముల, నాతఁ డతని నొంచి విల్లు యనఱిముఱిఁ ద్రుంచెన్. 128

వ. మఱియు నొక్కమహానీయకార్యకంబు గొని కర్ణుండు గడంగె నప్పడయ్యరువురు
నొండొరులతూపులు ద్రుంచుచు నిజమార్గణంబుల నొక లోకశృ నెత్తుట ముంచు
చుం బేర్చి వివిధవిశిఖజాలంబు లడరించిన నంబరంబు శలభపటలసంవృతంబునుం
బోలె నుండె నాసమయంబున నకులున గ్రభాగంబునకు వచ్చిన సోమకబలంబులు
గర్జకూరనారాచాదిబహుళబాణపాతంబులఁబలాయితంబులయ్యెగర్జనకు బాస
టయై తఱిమినకౌరవసైనికులుమాద్రేయరౌద్రవిజృంభణంబున దూరవిఘటితు
లైర ట్లిరువాఁగును నెడ గలిగి చూచు చుండ నా రథికోత్తము లుదారఘోరా
కారంబుల నుల్లసిల్లి భల్లప్రముఖప్రదరంబులఁ బరస్పరాంగంబులం బొదివి
యంబుదపిహితమార్తు లగుమార్తాండశశాంకులచందంబు నొంది యన్యోన్య
దివ్యాస్త్రతేజోవిలాసంబుల నయ్యైయస్త్రంబుల వారించుచుం బోరి రట్టియెడ. 129

క. అలుక వొడమి కర్ణుండు న,కులుచాపము ద్రుంచి సూతుఁ యగూల్చి తురంగం

బులఁ జంపి చక్రరక్షిల, తలలు నటికి సిడము ద్రుంచి శ దరహాసముతోన్. 130
వ. మెఱసినం గుపితచిత్తుం డై. 131

చ. పలకయు వాలునుం గొనియెఁగ బాండుకుమారుఁడు పెక్కుచెక్కలై
యిలఁ దొరఁగంగ నేసె గద శ యెత్తినఁ ద్రుంచె రథంబు డిగ్గి యు
జ్వలపరిఘాభిరాముఁ డయి శ వచ్చిన నప్పరిఘంబు రూపుమా
పి లసితలాఘవస్ఫురణశపెంపునఁ గర్ణుఁడు నొంచె నాతనిన్. 132

ఆ. మర్మభేదు లై నశ్రమార్గణంబుల కోహ, టించి సిగ్గుఁ జలము శ డిగ్గుఁ ద్రావి
యెల్లజనులుఁ జూడఁ శ బొల్లఁదనంబున, కోర్చి యక్కుమారుఁడొడి పాతె. 133

—♦ కర్ణుఁడు నకులుని విరఘం జేసి యవమానించుట. ♦—

క. వెనుకొని రాధేయుఁడు నిజ,ధను వాతనికంధరమునఁ శ దగిలిచి నలిఁ బ
ట్టిన నింద్రచాప¹పరిగత,ఘనాకృతిని బాలించె నతఁడు శ కౌరవనాథా. 134

వ. ఇట్లు పాండుతనయుబాడుదలఁ బట్టి మందస్మితనుందరాననుం డై. 135

క. పలుకులు వృథగా నన్నుం, బలికితి ము న్నింక నెన్ని శ పలుక వలసినం
బలుకుము నీ కేదగ నా,యలవుఁ జలము నీ వెఱింగి శ తంతియ చాలున్. 136

క. అల వెఱింగి పెనఁగు పెనఁగం, దలఁ చిన నది గాక సిగ్గు శ దలకొని యనికిం
దొలఁగుట యింకిట దగు వి,చ్చలవిడి నర్జునునికడకుఁ శ జనుము కుమారా. 137

క. అని విడిచె నకులుఁ గుంతివ, చనములు దృఢవృత్తిఁజిత్త్రసంకలితములై
యునికిం గర్ణుం డతఁడును, జని ధర్మజునరద మెక్కె శ సప్రీడముగన్. 138

వ. ఎక్కి నిట్టూర్పు నిగుడం గుంభనిశీ, ప్తభుజంగంబుచందంబున నుండె నివ్వధంబున
మాద్రీ పుత్త్రమానమధనవిజృంభితం డగునవ్వీరుం డప్పుడు మధ్యందినగతంబైన
మార్తాండబింబంబునకుం బ్రతిబింబంబునుంబోలెఁ బ్రదీప్తమూర్తియై వెలిమాపు
లును వెలిపడగయు నుల్లసిల్ల శోభిల్లుతనరథంబు రయంబున దర్శనీయంబుగాఁ
బాంచాలబలంబు దరిసి పెక్కుతెఱంగుల మెఱుంగుటమ్ములగములు గదియించి.

నీ. సూతులఁ దెగటార్చి శ కేతనంబుల వీట, ²తాటంబు సేసి రశ్మయములఁ గూల్చి
చామరచ్చత్త్రభూషణములు పొడిసేసి, ³రథిజనములశిరములు ద్రుంచి
కొమ్ములునటికి యంకుశములుదునిమిలొం, డములుఖండించి కుంభములువ్రచ్చి
జోదులతనువులు శ భేదించి మోరలు, ⁴గళ్యాలతోడఁ జెక్కలుగఁ జేసి

ఆ. కందములు పగిల్చి శ కాళ్ళులు ద్రెంచి యా,శ్వకులఁ జంపి చర్రకవిశిఖకుంత
ముసలముద్గరప్రముఖసాధనములు భ,గ్నములుచేసి భటుల శ సమయఁజూచి.

వ. బాహువిలాసంబు మెఱయ నెఱయం బాలించె భవత్పుత్రుం డగుయుయుత్సండు

1. గ. పరవృత. 2. జ. తాటనంబులుగ రశ్మయ. 3. గ. రథిశిరంబులఁ ♦ బృథివిఁ గూల్చి

4. చ. గళ్యలుగూడఁ జెక్కలుగఁ జ. గళ్యలు చెక్కలు ♦ గాఁగఁట. గళ్యలు చెక్కలు ♦ గాఁగఁ.

పర్వతప్రతిముం డగునులూకుపయం గవిసికులిశనిభం బగ్నవిశిఖంబున నొంచినఁ
గోపించి యా బల్లిదుండు విల్లు విఱుగ నేయుటయు నక్కుమారుండు. 141

తే. మేలువిలుఁ గొని యఱువదిశనాలుగమ్ము
లతనిమెయి గ్రుచ్చి సాయక శ్ర త్రితయనిహతి
నూతు నొప్పించి మఱియు నిశ్రాంతశరచ
యమ్ము పరఁగించె నధికరత్రయమ్ము మెఱయ. 142

వ. దానం గనలి. 143

క. బలువిడి నులూకుఁ డిరువది, శిలీముఖము లొడలఁ జొనిపి శ్ర సిడము రయముమై
నిలఁ గూల్చిన నీసుతుఁ డు, జ్వలవిశిఖము లయిదు నాపైవని యురమునన్. 144

వ. నొచ్చి యా సౌబలనందనుండు రాద్రంబు రూపంబు దాల్చినవిధంబున విజృం
భించి. 145

శా. భల్లం బొక్కటఁ ద్రుంచె సూతునిఁ జతుర్భాణాహతిఁ వాజులఁ
డొల్లం జేసె నిశాతపంచవిశిఖాటోపంబునం జించె వీ
రోల్లాసంబు వికాసముం బొరయ మే శ్ర ను క్కేది నీనందనుం
డెల్లం జూడఁగఁ బాటి యొండొకరథం శ్ర బెక్కెం గురుగ్రామణీ. 146

క. గెలుపున మెయి వొడలఁగ సౌ, బలనూనుండు రథము పఱపి శ్ర పాంచాలబలం
బులు గలఁగఁ బలుదెఱంగుల, యలుఁగుల వివరించె నుద్భ్రాటాటోపమునన్. 147

సీ. శ్రుతకర్మ నకులునిశ్చుతుని శతానీకుఁ, దాఁకి యశ్వంబుల శ్ర ధరణిఁ గూల్చి
సూతునిఁ బరిమార్చె శ్ర నాతఁడు గద వైచి, రథవాహనముల సాత్రధినిఁ గేత
నముఁ బొలియించె భూతమణయిమ్మెయినీదు, తనయుండునకులనన్యదనుఁడువిరథు
లై యొండు దేరుల శ్ర కరిగిరి సుతసోముఁ, దలఁపడి కడిమి గాంధారనాథుఁ

తే. డతనియడరించువివిధసాయకము లెల్లఁ
దునిమి బాణత్రయంబునఁ శ్ర ిదనువు నొంచి
తురగముల నరదమ్ము గేత్రువుఁ దిలప్ర
మాణశకలంబులుగఁ జేసె శ్ర మద మెలర్చ. 148

మ. విరథుం డై పొలివోనిబీరమునఁ బ్రోక్ష్యభాగసంచారి యై
శరజాలంబుల భీమసేనసుతుఁ డాశ్చర్యంబుగా నీమఱం
దిరథం బేడ్డఱు గప్పినం దునిమె నుత్తేకోగ్రుం డై యమ్మహి
వరుఁ డబ్బాలునిచాపదండము భుజావప్తంభ మేపారఁగన్. 149

చ. అతఁడు ప్రదీప్తఖడ్గము రయంబుమెయిం గొని యా నృపాలుఁ డు
ద్ధతిఁ బరఁగించుసాయకశ్రతంబులు ద్రుంచుచు నుల్లసిల్ల న
ప్వతి పటుభల్లఖండితకృతపాణునిఁ జేసిన నీడఁబోక చే

తితునియ బెట్టు వైచె జగత్తీవర యాతనివిల్లు రెండుగన్. 150

వ. ఇట్లు కోదండంబు దుండంబులు సేసి తొలంగి యక్కుమారుండు శ్రుతకీర్తిస్యం
దనం బెక్కి సౌబలుండు వేటొక్కవెల్లెత్తి యత్తైఱపి నురవణించి పాండవరథి
కులం గలంచె గృహచార్యధృష్టద్యుమ్నులు పెనంగునెడగౌతముండు పాంచాల
వరుం బొదువునాటోపం బాలోకించి యక్కొంతేయసైనికులు దమలోన. 151

— ధృష్టద్యుమ్నుడు గృహచార్యునితోఁ దలఁపడి యాడిపోవుట —

ఉ. ద్రోణపరాభవం బధికశ్రోషము సేయఁగ నున్నయీతఁ డ
క్షీణపరాక్రమంబువిలసిల్లఁగ నీ ద్రుపదాత్మజుఁ గత
ప్రాణునిఁజేయ కేలుడుగుఁ శ బైకొను నంతటఁ బోక విస్ఫుర
ద్వాణవిలాసముల్ నెఱపుఁ శ దా మనసైన్యము దల్లడిల్లఁగన్. 152

వ. అని వెండియు. 153

మ. వరదివ్యాత్రువిదుండు బాహుబలగర్వక్షేమనిర్వాహకుం
డరులం జీరికిఁ జేకొనం డితఁడుక్రోధాత్మాత్ముడై నేడు ని
ర్భర శౌర్యంబు నుదాత్తధైర్యము నుదగ్రస్ఫూర్తి శోభిల్లు దు
స్తరదర్శిధర్మిఁ దేక యున్నె మనలం శ దా నేలకుం గోలకున్. 154

వ. ధృష్టద్యుమ్నుండును బెండువడి యున్నవాఁ డనుచు నుండి రట్టియెడ బెట్టిదంబు
లగుకృపాచార్యతూపులయేవు రథ్యంబుల నొంచి సారథిక్రొవ్వడంచి యా
ద్రుపదనందనుతనువు నెత్తుటం దోచి యుల్లంబు గలంచె నప్ప డాతనిసూతుం డత
నితో ని ట్లనియె. 155

చ. వినుము కుమార విప్రుభుజశ్రవీర్య మవార్యతఁ దేజరిల్లెడుం
జనవు భవతస్సమగ్రశరశాలము లీతనిమీఁద దైవసం
జనితము సువ్యయ్యెడరు శ సంగర మిట్టిద తొల్లి యెందు నా
కనినది లేదు తేరు దొలఁగఁ గొని పోవుట కార్య మిత్తఱిన్. 156

వ. నీయట్టివానివిక్రమంబునుండిట్టినయట్లునమయుటంజేసి యిమ్మహాత్ముడవధ్యుండని
నిశ్చయించితి నామాట కియ్యకొను మనవుడు నాపృథతపాత్రుం డిదియట్టిదయని
నిశ్చయించి పలికి మఱియు హీనస్వరంబున ని ట్లనియె. 157

చ. చరణములుం గరంబులును శ సంచలభావము నొందఁ జొచ్చె మేఁ
విరవిరఁ బోవు చున్నయది శ విహ్వల మయ్యె మనంబు నీతలం
పరయఁగ మేలు మారుతసుశ్రాధిపసూనులలోన నల్ల నొ
క్కరుదెసకై రథంబు దొలఁగఁ గొని పొమ్మడిబీర మేటికిన్. 158

చ. అనవుడు సూతుఁ డెంతయు రథయంబునఁ దేరు వ్యకోదరాంతికం
బున కెగవంగ శంఖరవక్రముఁ గుణనిస్వనముఁ నిగిడ్చి యే

- పునః గృహం దుష్టజ్వల ప్రదర్శపుంజములం బరఁగంగఁజేయుచున్
వెనుకొని పొల్చి నిల్చె గిరి శ్రీ వెన్నొని నిల్చిన వజ్రకై వడిన్. 159
- తే. కడఁగి కృతవర్మతోడ శిఖండి పెనఁగు, చుండి శరపంచకంబుననరమునొంప
నతని నయ్యాదవోత్తముఁ శ్రీ డలఘుపప్తి, విశిఖవిద్ధునిఁ జేసి విల్ శ్రీ విలుగనేసె.
క. ఒండుశరాసన మెత్తి శిఖండి గురియునవతిసాయకములు పెలుచన్
ఖండించె నతఁడు తతోక్ర, దండం బాద్రుపదన్యపత్రితనయుఁడు నఱకెన్. 161
- క. ధనువు దునిమి కొమ్ములు మురిసినవృషభముచంద మగుడు శ్రీ శీఘ్రస్ఫురణం
దనువున శితశరములు వడిఁ, జొనిపి యతం డతని గళితశ్రోణితుఁ జేసెన్. 162
- చ. అలుక మనంబునం గదిరి శ్రయాదవసత్తముఁ డొండువింట దో
ర్బల మెసఁగంగ డెబ్బదిశరంబుల¹వాడిమి మేన రక్తధా
రలు దొరఁగించి పెక్కు ప్రదర్శరంబులు పైపయి నేయు చుండ న
గ్గలికఁ బెనంగె వెండియు శిఖండి విచిత్రరథప్రచారుఁ డై. 163
- వ. ఆ ద్రుపదనందనుండు జత్తుదేశంబున నంబక త్రయంబు నాటించిన. 164
- శా. క్రూరోల్లాసము పల్లవింప గృతవశ్రుండుగ్ర దీప్తిస్ఫుర
న్నారాచంబులు పెక్కు లొక్కమొగి మేనన్ గ్రువ్వ మూర్ఛిలై న
వీర్రాగ్రేసరుఁ డపు సారథి భయావిర్భావదీనాత్ముఁ డై
తే రచ్చోటు దొలంగఁ దోలుటయు భీతిం బాటెఁ దత్సేనయన్. 165
- వ. వివ్వచ్చు విక్రమవిహారంబున కోర్చి శిబి త్రిగర్త సాల్య సంశ్చక్తపైన్యనారా
యణ గోపాలోపేతుం డై సత్యసేన చంద్రదేవ మిత్రదేవ మిత్రవర్మసౌమి
సువర్మ సుశర్మాదు లగుసోదరసుతులు బాసటగాఁ ద్రిగర్తపతి పెనంగునప్పడు.
- సీ. సత్యసేనుఁడు మూఁడుశసాయకంబుల మిత్ర, దేవుండు పప్తిసంధి ప్రమార్గ
ణంబులఁ గూరబాణంబులు మూఁడును, జంద్ర దేవుండు శరశన ప్తమున
మిత్రవర్మండు గంక శ్రీ పత్రత్రిసప్తతి, ²సౌమియేడునిశాతవిశిఖ
ములను శత్రుంజయుఁ శ్రీ డలఘువింశతికాండ, ములను సుశర్మండుశ్రద్ధులనవాస్త్ర
- తే. ములను గప్పి రప్పార్థునాభలియుఁ డంబు, దములధారలు వొదుప నుదాత్తరేఖ
గరము పొలుపారుమేదిసీధరముభంగి, దలఁప బట్టగుధీరతఁ శబాలిచె నధిప.
- వ. ఇట్లు సుస్థిరుండై మిత్రదేవునంగంబున గంకపత్రిశతంబును సత్యసేనుతనువునఁ
మార్గణత్రయంబును సుశర్మమిత్రవర్మలశరీరంబుల శిలీముఖాష్టకనవకంబులను
బటపి శత్రుంజయు శిలాశితశరంబులం బడ వైచి సౌమితిం బంచవింశతికాండం
బుల గీటడంగించియుఁ జంద్రదేవుని నెనిమిదియమ్ములం దునిమి యుల్లసిల్లిన.
- చ. కనకపుఁగామతోమరము శ్రీ గర్వమెలర్పంగ నెత్తి పద్మనా
భునిభుజశాఖ యుచ్చి చన శ్రీ భూరిబలుం డగుసత్యసేనుఁ డు

- క్కున నిగిడింప జేతిమునిశోలయుఁ బగ్గములున్ మహీతలం
బున నొగలందునుం బడిన శ్రీ భూవర పార్థుఁడు గ్రోధదీప్తుఁడై. 169
- క. హరిదేసఁ గన్గొని యాతని,యరదముఁ గదియంగ నడపు శ్రీ మరద మనుఁడు జె
చ్చెర నొండాకమునిశోలం, గర ముద్ధతి నడపె ఘోట్రకంబుల నతఁడున్. 170
- క. తే రతనియరదమునకుం, జేరువ యగుటయును గ్రీడి శ్రీ శితబహుభల్ల
స్ఫారగతుల గాత్రశిరో,దారణ మొనరించి యొప్పె శ్రీ దరహాసముతోన్. 171
- వ. ఇట్లు సత్యసేనుని జిత్రవధంబు సేసి. 172
- చ. ఘనతరవత్పదంతశరభాతమునం బడ వైచి మిత్రవ
ర్ముని రణసూతు ¹నట్టి దొకకూరపుఁదూపునఁ నుర్విఁ గూల్చె నా
తని సముదీర్ణ మై పెలుచఁ శ్రీ దాకి త్రిగ ర్తబలంబు సుట్టు ము
ట్టిన వివిధోగ్రసాయకపటివృత నొప్పి కలంచె నేవునన్. 173
- వ. వెండియు సుశర్మునిజ్ఞాతులు పోక చెనంగిన. 174
- ఆ. వెండిపింజఁ బాలుచుశ్రవెడఁదయమున మిత్త్రీ, సేనధరణినాథుశ్శిరముఁ ద్రుంచి
వాడినారసము, ²సుశవర్మునికునికిట, నాటె నయ్యమర్త్యనాథసుతుఁడు. 175
- వ. అట్టియెడ సంశప్తకణంబు లన్నియు నార్పులు నింగి ముట్ట నలుదిక్కులం గిట్టి
బెట్టిదంబు లగునస్త్రశస్త్రప్రపరంపరలు గురిసిన నమ్మేటివిలుకాఁ డలుక నూనిన
యలంతినవృచ్చెలువంబు మొగంబునకు వింత చెన్నొసంగ విజృంభించి యైంద్రా
స్త్రంబు ప్రయోగించిన నది ప్రదీప్తభల్లాంజలిక ప్రముఖంబులం బరఁగుటయు.
- సీ. తేరులచెక్కలు శ్రీ వారణంబులఖండ,ములు భూషణంబులృపాడియు ఘోట
కంబులతునియలుఁ శ్రీ గరవాలతోమర, శరపరిఖాదులశకలములును
రధికజనంబులృప్రయ్యలుఁ జామర,చ్చత్త్రకేతువులయంశములు భటుల
తుమురును³రాతులృతుండంబులునుగంక,టములభాగములుఁజిం దములనుఱుము
- తే. గలసి నెత్తుట మునిగిప్రేవులఁబెనంగి,మెదటబ్రుంగివియచ్చరహృదయములకు,
నద్భుతంబు బీభత్సంబు శ్రీ నావహింప, సంగరాంగణమతిఘోర శ్రీ భంగి యయ్యె.
- వ. అప్పుడు. 178
- క. కరిహయశవముల విటిగిన,యరదంబుల విషమ మైననయాజ్ఞిక్షితి నె
త్తురురొంపిలోన రథ్య,స్ఫురణకతనఁ దవులఁబడక శ్రీ శోభితగతియై. 179

—♦♦ దుశ్యోధనుఁడు ధర్మజానితో యుద్ధంబు సేసి విరఘుఁ డగుట. ♦♦—

- తే. నరుఁడు దీప్తశరార్చులు శ్రీ పరఁగఁజేయఁ
గలఁగి హతశేషసంశప్తకవృజంబు
పలుగడల విచ్చుటయుఁ బొగ శ్రీ వాసి మెఱయు

- నగ్నియునుబోలె వెలుఁ గొందె శ నాతఁ డధిప. 180
- ఉ. కౌరవరాజు ధర్మజుఁడుఁ శ గయ్యము సేయునెడం గడంకమైఁ
కౌరవరాజు ధర్మజునిశ్శకాయమునక నవసాయకంబులక
సారధిమేన నొక్కపటుశసాయకముక నిగిడింప నాతఁడు
స్థిరతరాక్షుఁ డై యతని శ నొంచె ద్రయోదశసాయకాహతిన్. 181
- వ. నొంచి తోడన. 182
- తే. తునియలుగఁ జేసె హరులఁ జ్యతుశ్శరముల
సూతుఁ బంచమమున ఘనశ్శకేతుయష్టి
షష్ఠమునఁ జాపదండంబు శ సప్తమమున
నలిగి యెత్తినకరవాల శ మష్టమమున. 183
- క. ఆలోనన యజ్ఞసపతి, వాలికనారసము లైదు శ వక్షమున వడిం
గీలించి ధైర్యసారము, దూలించినఁ దొలఁగి నీసుతతుం డిల కుఱికెన్. 184
- చ. వికలరథప్రయత్నుఁ బృథివీపతిఁ గన్గొని ద్రోణపుత్రక
ర్ణకృపులుఁ దక్కునుం గలుగుశనాయకులుక రయ మార వచ్చి కూ
డికొనుట సూచి యెంతయు వ్రడిం జనుదెంచిరి ధర్మసూనుపాం
తకు సముదగ్రులై యతనిశతములు సంగరకౌతుకంబునన్. 185
- వ. ఇతైఱింగున సపరాహ్ణంబున దొరలమొత్తంబు లొక్కదెసకుం దార్కొనిన నుభ
యబలంబులు నురవడించి కలయన్ బెరసినం గ్రండుకయ్యం బయ్యెనందుఁజిందం
బులమోతయు నార్పులయులివును బాణకృపాణాది హేతినంఘట్రనంబునంబుట్టు
రణనంబును రథావయవాస్థికపాలభంజనంబున నెసంగునినదంబునుం గూడి పరఁ
గిన దిక్కులు పిక్కటిల్లెఁ గరులకొమ్ములం జిక్కి వ్రేలుతురంగంబులును నందు
కొని చొచ్చినసుభటులు ¹సెరివిన నొఱిగి కూలుశుండాంబులును నాశ్వీకుల
మొగంబునం బడి లులాయంబులు సొచ్చినసరోవరంబులచందం బగుకాల్పలంబు
లును రథికులు వోక వెనంగిన నఱవఱ లయినయరదంబులును నెత్తురుకాలు
వలునుగండలతిట్టలును బ్రేవులప్రోవులును నెమ్ములరాసులును నత్యంతరౌద్రంబు
నావహించె ననుటయు నాంబికేయుండు. 186
- చ. సమరము ²పెంపు సెప్పెదవు శ సంజయ చెప్పవు నీవు నీమహీ
రమణునిభంగి ధర్మజుశ్శరంబులచే విరథత్వ మొంది మా
నముఁ జలముం డెగం దొలఁగెనామగుడం బురికొంట లేదె ని
క్కము సెవుమా తనూజుభుజ్యగర్వవిహీనత నొంచె జత్తమున్. 187
- ట. అనిన నాసూతనందనుం డమ్రానవపతి కిట్లనియె. 188
- తే. విరథుఁ డయ్యెన కాని యశ్రవీరుఁ డాహ,వంబు దక్కక యొండుర్యథంబు పన్ని

కొని సముద్ధతి వచ్చి స్రోధ మైన, మనముతో సూతునకు నిటు లనియె నధిప.
 ఆ. ¹ తెల్లనీవిరులును శ్ర వెల్లనిగొడుగు నై, యల్లవాడె పాండవగ్రజుండు
 మెఱసియున్నవాడొకపతి మచ్చోటికి, రథముఘోటకములరయము మెఱయ.
 వ. అనుటయు నతండు నట్ల చేయ నయ్యుధిష్ఠిరుండు నిజసారథి నాలోకించి యహి
 కేతుమహితం బై వచ్చుచున్నధృతరాష్ట్రనందనస్యందనంబునకు సమ్ముఖంబుగా
 మనరథంబు నడుపు మనుటయు నాతం డవ్విధం బాచరింప నయ్యురువు రతిరథి
 కులకుఁ బ్రకటప్రథనం బయ్యె నట్టియెడ. 191

సీ. పాండవుచాపంబు శ్ర ఖండించె నీకొడు, కొండొకధను వెత్తి శ్ర యుజక యాతఁ
 డక్కురునాథువిల్ శ్ర గ్రక్కునఁ దునుమాడె, నతఁడు వేటొకవింటనతని నేయ
 నయ్యుధిష్ఠిరుండు నానాస్త్రంబు లేసిన, నాచ్చాదితం బయ్యె శ్ర నంబరంబు
 వా రొండొరుల రక్తధారాల్లు తులఁ జేసి, పుల్లకింశుకభంగి శ్ర బాలించి రేచి
 ఆ. ఘోరశక్తి వైచేశ్వరవపతి యది, నడుమఁ దునిమి ధర్మనందనుండు
 నొంచె నిశితవిశిఖ్రపంచకమ్మున నమ్మ, హీనురము దర్ప శ్ర మెసక మెసఁగ. 192

వ. ఇట్లు కొంతేయముఖ్యుచేత నొచ్చియు గాంధారీనందనుండు. 193
 చ. బరవస మొప్పు గ్రూరనవభల్లవిదారితఁ జేసె నమ్మహీ
 శ్వరు నతఁ డల్లి బల్లిడుగుశ్చాడుశిలీముఖ ముచ్చి పోవ న
 క్కురుపతి నేయఁ గయ్యమునకకుం దుది యప్పుడు చేయువాడు గా
 నరదము డిగ్గె నాతఁడు గ్రదాకలనోద్భటబాహుదండుఁ డై. 194

క. డిగి రయమునఁ గదిసిన నా, జగతీపతి యేచి యుగ్రశక్తి నురము బె
 ట్టుగ వైచిన సీతనయఁడు, మగుడఁగ రథ మెక్కి వింట శ్ర మార్కొనువాడై.

—◆ దుశ్యోధనుడు ధర్మజుతో యుద్ధముసేసి మార్చిల్లుట ◆—

క. అత్తజీఁ గడుఁబెల్లుగఁ గ్రొన్నెత్తురు వడియుటయు నతఁడు శ్ర నిర్భరమూర్ఖు
 యత్తుఁ డగుడుఁ గృతవర్మఁడు, దాత్తత నెడసాచ్చి బాహుదర్పము నెఱయన్.
 ఉ. ఆతనిఁ దాఁకె వీక ననిశలాత్మజుఁ డప్పు బలంబు మారుతో
 దూతపయోధివోలే వడిఁ శ్ర దోడ్పడియెం గృతవర్మ కంత ను
 ద్యోతితభంగి వచ్చి విజయిండు వెసం దునుమాడె లీలమైఁ
 జేతులతీట వోవ రథసేంధురవాజిభటోత్కరంబులన్. 197

వ. అంత. 198

క. కురుపతి దెప్పిటి బాహు, స్ఫురణంబు దలిర్ప నింద్ర శ్ర జాని మార్కొని నీ
 ఘరవివిధవిశిఖివినిహత, శరీరుఁ జేయుటయు నతఁడు శ్ర సక్రోధుం డై. 199

తే. కార్మకముఁ గేతువును ఘోటకముల సూతు
 వెడఁదబలుతూపు లేడింటఁ శ్ర బుడమిఁ గూల్చి

భల్ల మొక్కట నతనిఁజెన్వొల్లు దునిమి
ప్రాణముల్ గొనఁ జాలెడుబాణ మేసె.

200

క. కని యాటముల నెడ నది, దునియలు గావించె గురుసుత్రుం డాతనివి
ల్లును హరులఁదునిమి పార్థుఁడు,దను మార్గొనుకృపునిచాపశ్రదండము ద్రుంచె.

చ. వడిఁ గృతవర్మ దాకిన నేవారణఁ దద్ధనువు హయంబులఁ
సిడమును రూపుమాపి విలసిల్లి యెదిర్చినదుస్ససేనువిల్
నడిమికిఁ ద్రుంచి గాండివగుణధ్వని దిక్కులు పిక్కటిల్ల నె
క్కుడుమద మొప్పు గర్జుచెనకుం జన నారథికుం డుదగ్రుండై.

202

క. అన్నరుని మూడుశరముల, వెన్నువి నిరువదినిశాత్రవిశిఖముల వెనక
భిన్నాంగులఁ జేసి విజయు, మున్నేసినయన్ని బాణముల బిట్టెసెన్.

203

వ. అంతకు మున్ను సాత్యకితోడం బోరిపోరి యారాధేయుండు దనదెన కడరిన
కవ్వడి గని యక్కడ మొగం బయి యిటుపరాక్రమించినం జూచియేచి యా
సవ్యసాచి కడ్డపడి యక్కేళవానుజుండు.

204

తే. నవతిశరముల నవమార్గముల శతశి, లీముఖంబుల నేసి దోర్లొల మెఱయ
సారథిధ్వజహయరథసహితముగ ను,దీర్ఘదర్పుఁ డై.కప్పెనక్కర్ణుండధిప.

205

వ. అప్పుడు యుధామన్యుండును శిఖండియు ద్రాపదేయులు నుత్తమాజుండును యు
యుత్సుండునుగవలునుధృష్టద్యుమ్నుండును జేకితానుండును బ్రభద్రకచేదికరూశ
మాత్యు కేకయ వత్స బలసమేతంబుగా ధర్మనందనోత్సాహాదీపితాటోపశోభితు
లయి కవిసి వివిధాస్త్రశస్త్రవాతము లానూతనూనుపయి నడరించిన నవ్వీరుండు.

మ. అవి వేగంబ మరల్చి భూరిపవనవ్యాపారనిర్మర్దితా
టవులం బోలఁగఁ జేసి దంతిభటఘోటస్యందనశ్రేణులఁ
దివిజవ్రాతము పిచ్చలింప రభస్తోద్రేకంబు రాద్రంబుఁ బెం
ప విజృంభించె ధనుర్గుణధ్వని నభోభాగంబు భేదింపఁగన్.

207

మ. కని గాండివధరుండు దర్ప మెనఁగం శ గర్జాస్త్రజాలంబు నీ
సున వారించి శిలీముఖార్చులు పరిస్ఫూర్ణజ్వల్పిభం బర్వఁ బే
ర్చినఁ గార్చి చ్చుడర్క మృగంబులు భయోద్రేకంబునం బాటుచా
డున నీమూఁకలు నల్లడం బఱచె ¹నుశ్చూతభిమా ర్తంబు లై.

208

వ. అంత సంఘమంతం డపరిగియవులకుం జనుటయు ధరాధూళికిఁ దోడు సంధ్యా
రాగమిళితంబైనతిమిరంబు గవిసిన నెద్దియుం గాన రామిం జిత్తంబులు గలంగ
రాత్రియుద్ధంబునకు నోహాటించుటంజేసి మనదొరలఁబొండవసైనికులుదఱిమినం
దాల్చి వాటింపక తిరిగిపోయిరి జయంబునేకొని వీరినవ్వుచు వారు గవ్వడింగమల

నాభునిం బ్రశంసించుచుం జని రివ్విధంబున నుభయసైన్యంబులు నిజశిబిరంబుల కరిగి విశ్రామంబు నొందె నని చెప్పటయు సంజయునకు ధృతరాష్ట్రుండిట్లనియె.

ఉ. తెల్లము మిమ్ము నందఱు వ్యధింపఁగ నయ్యమరేంద్రనందనుం
 1. డొల్లక పోక వాఁడు దనయు గ్రత సూపెద నన్న మీమహీ
 వల్లభు²వారి కేల యమృతవహ్నుల కై నను రూపుతోడఁ బోఁ
 3. జెల్లదు గాన తద్భుజవిశేషము రూఢము గాదె సంజయా.

210

సీ. యాదవవీరచర్యయంబునాటోపన, ముద్రేక ముడిపి సుతభద్రుఁ దెచ్చె
 ఖాండవం బాహుతిగఱి లీల నొనరించి, సప్తార్చి నత్యంతతృప్తుఁ జేసె
 శబరవేషముఁ దాల్చిరచనుదెంచి తొడరిన, శివునితోఁ బెనఁగి మోర్చించె నతని
 గంధర్వుచేబడ్డకౌరవసత్తము, విడిపించె లావును శ వెరవు మెఱయఁ

ఆ. గాలకేయకులముఁ శ గాలునిప్రోలికి, ననిచె నఖిలనృపుల శ ననికి నియ్య
 కొలిపెఁ గ్రీడి 4. జగము శ గొనియాడ నేకకో, దండచండవిలసితమునఁ గాదె.

వ. కావున మనవారికి నోటమి యక్కిరీటివలనం గలిగె ననుకలుచు వారి గర్హింపం
 దగ దట్టిజెట్టితోడం బెనంగుటఁ బ్రశంసకుం దగుదురు పదంపడి వా రేమి సేసి
 రనిన ధృతరాష్ట్రునకు సంజయుం డి ట్లనియె.

212

ఆ. 5. అట్లు దివిసి పోయియాటుఁబోటు నొడళ్ళు, గలయఁ గలిగిడప్పిగదిరి సురియు
 దొరలుఁ దాను నపుడు శ దుర్యోధనుఁడు విచారాభియుక్తి నున్నయవసరమున.

వ. పార్థుడెనఁ బలుకు పుట్టినం గ్రోధంబున నూర్పులు సందడింపఁ గర్ణుండు 6. భగ్ను
 దంష్ట్రం బయి విషంబు లేనిభుజంగంబునుం బోల్పుం దగి పరాజయంబు నొంది
 దీనదశకువచ్చియున్నయారథివరులంగలయంగనుంగొనికౌరవేశ్వరున కిట్లనియె.

ఆ. అలపు వెరవుఁ దలఁప శ గలఁ డితం డన వాసి, కెక్కినట్టిరథికుఁ శ డక్కిరీటి
 వలయునెడల నతనిశ్రవాసుదేవుండు బో,ధించు నెల్ల దెఱఁగు శ దేటపడఁగ.

క. అనిమిషనాథుం డిచ్చిన, ఘనశక్తికి నసుర నొడ్డి శ గాండివిఁ దొలగిం
 చినహరివంచన పదపడి, మన మెల్లను దెలియ వివమె శ మనుజాధీశా.

216

క. అగుఁ గాక యతని నాతని, మగఁటిమియును నేర్పు నెల్లి శ మాన్వేద సీకుం
 బగ యనియెడుమాటయు ని,జ్జగమునఁ గలుగంగ సీను శ జగతీనాథా.

217

—❧— కర్ణుని రెండవవాఁటియర్థము. ❧—

వ. అనినం బ్రియం బంది సీనందనుం డతనిం దగువారలను నిజనివాసంబులకుం
 బోవం బనిచి తానును నభ్యంతరమందిరంబున కరిగె నారాత్రి సుఖనిద్ర సేసి

1. గ. డొల్లకపోయె, జ. డొల్లదు గాక. 2. క. వారికే శమనవహ్ను-జ. వాఁడే యెదిర్చియను.
 3. గ. జెల్లనె. 4. క. గుణము. 5. జ. ఇట్లు...యెటుఁబోటులాడళ్ళు. 6. ఇది పెక్కిటఁ గానరాదు.

రేపకడ సమస్తజనంబులు సంగ్రామంబునకు నడచి రంత నక్కడ నుక్కుమిగిలి పాండవబలంబులు దోతెంచె ధర్మనందనుండు బృహస్పతిమతం బైనదుర్జయ వ్యూహంబు పన్నించినం జూచి మనవారును దానికిం బ్రతిగా మోహించుటకై రాధేయురాకకు నెదురుచూచుచు నొకభంగిం బన్నిరనిన విని యాంబికేయుండు.

క. శీతార్జునంబులు ప్రద్యోతనునుదయంబు గోరుచున్నకరణిదా
నేతేరఁ గోరుజనులకు, నాతఁడు నిజతేజమునఁ బ్రేయం బాసఁగెనొకో. 219

ఉ. అమ్మెయి ధర్మనందనునియగ్గలికం దొలునాఁడు రాజు బ
న్నమ్ములపాటు సూచుచు రక్షణంబుకడంక దొఱంగి చన్నబం
టెమ్మెయి నద్దినంబున నశీషానపరాక్రమలీల సూపెనో
తమ్ము నెఱుంగ రేమియు నశతండును నాతఁడు నేమిసేయుదున్. 220

ఆ. కర్ణుఁ డట్టె కలనఁ శ శాంతేయవర్గంబుఁ, గృష్ణయుతము గాఁగ శ గెలువఁజాలు
నేమి సెప్పఁ గలదు శ మీమానవేంద్రుని, చిత్తమాంద్య మతనిఁజెఱుపకున్నె.

క. సౌబలుసీతియుఁ గర్ణభుజాబలమును గూడి తనకు శ సామ్రాజ్యం బీ
గా బలసి వెలయువాఁ డై, యాబే లూఱడు మనంబునం దేహృద్దన్. 222

క. జూదంబునాఁడు మొలచిన, యాదుర్దశ పెరిగి సంజయూ నిర్భరదుః
ఖోదయపరంపరాసం, పాదిని యై మనసు నిట్లు శ పఱిగొనియెడినే. 223

క. దుర్యోధనుచేసినయవ, కార్యంబున వచ్చినట్టికష్టంబులు దా
త్పర్యంబున వినయెడఁ బ్రతికార్యంబులు ¹గామి మనసుగఁదుచు నుండన్. 224

క. పాండునృపునుతులలో నొక్కొండైనను నొవ్వఁ డింతశ్రకును మును వనితా
మండలిచేరువ మెలఁగెడు, గండున మెఱసెదరు కురునిశ్చాయము²నడుమన్. 225

వ. దైవంబు బలవంతంబనినవిని సంజయుం డజ్ఞసాధునితో దేవా వినుము వగచినం
గృతపడినకార్యంబు గ్రమ్మఱం బొడమునే డెందము గుండు నంతియకాకయట్లుం
గాక నీవు సేసినయదియ చూవె ఫలించె భండనంబు వల దని యెన్నిభంగులం
జెప్పినం బొండవులకుం గీడు దలంచి యప్పలుకులు గొన వైతివి వారలవలన ము
న్ననేకపాపంబు లాచరించితి నీవలన జనక్షయంబు వాటిల్లెం గావునఁ గడవంబడిన
దానికి వగవం బనిలేదు దారుణం బైనరణంబు విను మనుటయు నతండు కర్ణుం
డట్లు దడసినకారణంబుఁ దొడంగి యెఱింగింపు మనుటయు నమ్మానవేశ్వరునకు
నానూతనూనం డి ట్లనియె. 226

క. రేపకడ సకలబలములు, భూపాలురు వెడలి నడవఁ శ బోరికి చిదపఠ
నీవుత్తుఁడు వెడలెను సా,టోపతఁ దమ్ములును గర్ణుఁడును దో నడవన్. 227

వ. అయ్యవసరంబున. 228

సీ. రథము రథమ్ముఁ జేరఁగఁ దెచ్చి యమ్మేది, నీశ్వరుతోఁ గర్ణు శ డిట్లు లనియె

1. క. గనవి మనసు. 2. క. నెదురన్; ఖ. మునుమున్.

- నాకుఁ గృత్యంబు లభనేకముల్ గలిగె ము, న్నాధనంజయునకు శ్రీ నల్లకాన
యారసంబున మాకు శ్రీ నిద్రఱి కొండొరు, విడువక పెనఁగఁ జొరప్పడద యింకఁ
1 గలహ మొక్క మొగంబుగ్రావున నేఁ డేము, దలఁపడి పోరుచుకలవుఁ జలము
- ఆ. నుల్లసిల్ల నొక్క శ్రీ రొకరుని నొంపను, జంపఁ జూతు మా నిశ్చలంపనాథు
వలనఁగన్న శ్రీ వొలియుట నామీఁద, నలుకు లేక తఱుమునాతఁ డధిప. 229
- వ. అప్పుడు శేనెత్తురు గాకుండ నక్కిరీటి గీటడంగించువిధంబూహింపుము. 230
- చ. సరియగు నాకు దివ్యశరశ్రజాలములం దలపోసి చూడ న
న్నరుఁడు దృఢత్వలాఘవగుణంబులఁ దక్కువ దూరపాతవి
స్ఫురణఁ గరంబు 2 వల్లపడు శ్రీ భూవర సౌష్ఠవ శేఖ నేమియున్
దొరయఁడు దైర్యశౌర్యపటుదోర్విభవంబుల హీనుఁ డెంతయున్. 231
- క. మును విశ్వకర్మ దేవేంద్రునకై నిర్మించె మహిత్రరూపము విజయం
బనుచాపము దానన బహు, దనుజుల మర్దించె సతఁ డుద గ్రస్ఫూర్తిన్. 232
- చ. పరిచయ సత్తచిత్తుఁ డయి శ్రీ భార్గవరామున కాతఁ డిచ్చినం
బరుషపరాక్రమమును నృతపాలుర నెల్లను నిమ్మహాభుజు
డిరువదియొక్కమాటు సమయించెఁ దదీయనితాంతశక్తి
ప్రమదయాపరుం డొనఁగఁ శ్రీ బార్ధివ నాకది కూర్మిపెంపునన్. 233
- ఉ. ఆమహనీయచాపమున శ్రీ నర్జునుదర్ప మడంచి నేఁడు సం
గ్రామము నుజ్జగించెద నశకంట్కసుస్థితి గల్గ మేటి నై
భూమి 3 యమరైదం గొనుము శ్రీ భూవర నీ దగువుత్త్రపాత్మ్యులన్
శ్రీమహిమ 4 సమస్తజనశేవ్యమహాన్నతిఁ బొందునట్లుగన్. 234
- వ. అని పలికి వెండియు నిట్లను నావిజయంబును విజయగాండీవంబును నొక్క
రూప యతనికి నక్షయతూణీరంబులు నగ్నిదేవుం డిచ్చినయభేద్యరథంబును
నవధ్యరథ్యంబులుం గల వని యెక్కుడయినను దాని కంతఁ జింతింప. 235
- క. నారాచము లాదిగఁ గల, ఘోరప్రదరములు బండ్లఁ శ్రీ గొని వచ్చెద బల్
తేరులు దృఢవాజులు నా, తేరివెనుకఁ బెక్కుమర్చి శ్రీ తెచ్చెద నధిపా. 236
- వ. మతీయు నొక్కం డాకర్ణింపుము భువన ప్రవర్తకుం డయినకృష్ణుండు సారథ్యంబు
సేయుట నప్పార్థపరాక్రమం బసాధ్యంబై యుండు నట్లగుటంజేసి. 237
- తే. భండనము నేర్పుమెయిగృష్ణుశపాటియనఁగ, మహిఁబాగ డ్దకు నెక్కినశ్రమద్రనాథు
నాకు సారథి గాఁగ నొనర్పవలయు, గెలుతు నట్టెన నన్నరు శ్రీ నలవు మెఱయ.
- క. హరి కెక్కుడరయ మద్రే, శ్వరుఁ డశ్వజ్ఞానమున నశ్రసంతయ మే న
న్నరునకు మిక్కిలి బలవి, స్ఫురణంబునఁ గర్మకుశలశ్రబుద్ధిఁ దలంపన్. 239
- క. కావున నవ్వర మిమ్ములు, గావించుట యెల్ల హితముఁ శ్రీ గావించినయ

- తై వెలయు నింత నేసి మహీవర ననుఁ జూడు పోర శ నె క్లేచెదనో. 240
- క. విను మిత్రైఱగున నే న,య్యనిమిషవర్గంబు నైన శ నాజి జయింతున్
మనుజులు పాండుతనూజులు, జననాయక నాకు నొక్కశరకే తలఁపన్. 241
- వ. అనిన విని నీవుత్తుండు ప్రీతుం డయి రాధేయు నగ్గించి నీ కెల్లభంగినిశల్యుసార
ధిం గావించెద నని పలికి యుత్సాహదీప్తుం డై. 242
- క. అమ్ములబండ్లును రథర,ధ్యమ్ములునుం బెక్కుఁ దెత్తుఁ శ నవనీశులు నా
తమ్ములు నేనును నీపా,ర్వ్యమ్మున నడచెదము బరవశసం బుగ్రముగన్. 243
- క. అని చెప్పి ప్రీతుఁ డగునా,తనిదోడ్కొని నడచి సముచ్చితంబుగ శల్యుం
గని భక్తిఁ బ్రణతుండ్లై యి, ట్లను దుర్యోధనుఁడుసవినశయముగ నతనితోన్.

దుర్యోధనుఁడు శల్యునిఁ గర్ణనకుసారధ్యంబునేయు మని ప్రార్థించుట.

- సీ. సత్యవ్రతంబును శ శాత్రవదుర్దశా,పాదనంబును మహాభాగతయును
నీకు నైజంబులు శ నాకుఁ బెద్దయుఁ గూర్తు, గావున నిన్నేను శ గారవించి
వినతుండ నై వేడికొనియెద రాజుల, నడుమ నీ దగుసామగ్నసస్య మెఱిగి
యర్జును ననిఁ దెగఁబూర్వం గ వలయుట, యూహించి సంభృతోత్సాహలీలఁ
ఆ. గావు మితని ననుచుఁ శ గర్జనిఁజూపి యీ,తని రథంబు గడపు శ మనఘయిట్టు
లైన నితఁడు పగఱఁ శ బోసీక పొదివి య,స్థలితగతుల నొంపఁ శ జంపఁ జాలు.
చ. గురుఁడును భీష్ముఁడుం జనినఁ శ గొంచెపుమూఁకలతోడ నేను సం
గరవిజయంబు గోరి భుజశగర్వమునన్ నడి సన్నపాండుభూ
వరసుతవర్గముం దొడరువాడన కా మది నిశ్చయించు తె
వ్వరిఁ గొని యింత నీ వెఱుంగ్రవా నినుఁ గర్జనిఁ గాదె నమ్మితిన్. 246
- క. ఇమ్మివ్వరము సార,ధ్యమ్మితనికిఁజేయు మినున శ కరుణఁడు సాహా
య్య మొనరిచినట్లుగఁ దిమి,రమ్ము క్రియన్ రూపు సెడి యశ్రాతు లడంగన్.
- క. అనిన విని కెంపుసాంపునఁ, గనుఁగవ యుగ్రముగ బామలు శ గదియఁగ ఫాల
మ్మునఁ జెమటవొడమనీసుతుఁ,గనుఁగొని యిట్లనియె నతఁడుశకటము లదరఁగన్.
- సీ. నను నింతనీచపుఁబనికిఁ బంపఁగ నీకుఁ దగునె భూవర వర్ణధర్మ విధము
లెఱుంగవే శూద్రుల శ కేనాటఁ బరిచర్య, నేసిరి మూర్ధారాభిషిక్తు లైన
రాజులు సూతజు శ రాధేయు దొరఁ జేసి,కొని యేను సారధ్యమునకుఁ జొరఁగఁ
జాల నీతని బలశాలిఁగాఁ దలచెదు, నాకంటె నిట్టిబ్రహ్మంబుఁ గలదె
- ఆ. పగఱలోన నొకనిఁ శ బాలెప్పట్టు మెట్టివాఁడైన సమయఁజూచి శయదుగు వాడ
నట్టిభంగి సాల శ బంటునిఁ దరవాయి, గొని వధింతు శత్రుకోటి నెల్ల. 249

1. క. బరవశస ముదగ్రమునన్. 2. మితనికి సహా,జమ్ముగ నినునకు ననూరుసారధ్యసహాయ మొదవి=జ. మ్ముసార,ధ్య మ్మితనికిఁ జేయు వినతశతనయసహాయ,త్వ మొదవిసరవిగతి. 3. క. నా కింతకంటె బలంబు. 4. క. దరువాయి=గ. అరవాయి.

- క. విను మేను విక్రమింపఁగఁ, గనుఁగొనియెడునంతవాఁడుఁ ॥ గలఁడే కులశే
లనికాయంబు పగుల్తున్, వననిధులు గలంతు ధరణి ॥ వ్రత్తుం గలయన్. 250
- చ. సరవర చూడవే తెలియ ॥ నాదగు బాహులు మద్బలంబు నీ
వరయక పల్కితే నొకని ॥ తక్కుట సారథి నై రథిత్యవి
స్ఫురణము తక్కు నోపుదునె ॥ సూతతనూజుఁడు షోడశాంశమున్
దొరయఁడు నాకు వాసవస్వతున్ మురమర్దనుఁ జీరికిం గొనన్. 251
- వ. ఇట్లుగు టెఱుంగక చెప్పితి వెఱింగియుం గర్జపక్షపాతంబున నవమానించెదేని మా
భూమికిం బోయి వచ్చెద ననిపలికి రాజమధ్యంబున నుండి వెడలిపోవం జూచినం
గురుపతి సప్రణయబహుమానంబునం జని నిలువరించి సాంత్యనస్వరంబున మధు
రాక్షరవిన్యాసంబుగా నతనితోఁ 1గర్జుండ యేల తక్కు నీకెక్కుడయినరథికులుం
గలరే కడిందిపగఱకు హృదయశల్యం బగుటఁ గాదె నీకు శల్యుం డనునభిధానం
బయ్యె నాయభిప్రాయంబు వినుము ధనంజయునకు రథిగుణంబులం గర్జుండు
మిక్కిలి కృష్ణునకు నశ్వహృదయజ్ఞానంబున నీవధికుండవు ధనంజయునకుఁ బ్రతి
వీరుంగా మనము కర్జుం జాలించితి మది కృష్ణుండుసెల్ల నీకునికిం జేసి కృష్ణువర్త
నంబునకుఁ బ్రతివిధానం బాచరింప నిన్నుంగోరితి నింతపని సీకుండక్కనొరులకు
శక్యం బగునే యనిన విని ముదిత హృదయుం డయి మద్రేశ్వరుండు. 252
- క. ననుఁ గృష్ణుకంఠె నధికుం, డని యిమ్మునజేంద్రకోటి ॥ యాకర్ణింపం
గొనియాడితి విమలయశో,ఘనుఁ డగుకర్ణునకు రథముగడపెద నధిపా. 253
- వ. అని యా సూతునందను నుద్దేశించి వెండియు నిట్లనియె. 254
- క. జనవల్లభ యొకసమయము, విను మీతనితోడ నేను ॥ విచ్చలవిడిఁదోఁ
చినమాట లెల్ల నాడుదు, నను నెగ్గులు పట్ట కుండినం బాం దొనరున్, 255
- క. అనుటయు గౌరవమున నీ,తనయుఁడు రాధేయుఁ జూచి ॥ తగు నిట్లగుఁ గా
కని పలికి శల్యునిం గనుఁగొని యిది గడులెస్స యనియెఁ ॥ గురువంశనిధి. 256
- వ. ఇట్లభినందించి యున్నయన్నరేంద్రుం డమ్మద్రపతిమనం బురియాడునో యని
శంకించితనితో మఱియు నిట్లను నివ్వధం బాచరించుటకు విచారంబు వలవదు
తొల్లింటిపెద్దలవృత్తాంతంబు వినుము మార్కండేయమహాముని మాతండ్రి కేను
వినుచుండఁ జెప్పినయది నీకుం జెప్పెద సురలతోడిదురంబున నసురవరుండగు
తారకుండు దెగినపిదపఁ దదీయతనయులు విద్యున్మాలియుఁ దారకాక్షండును
గమలాక్షండును ననువారలు వారిజాసను నుద్దేశించి. 257

=====దుర్యోధనుఁడు శల్యునకుఁ ద్రిపురాసురుల వృత్తాంతంబు సెప్పట.=====

- క. దమమున నియమంబున ను, త్రమమును ఘోరంబు నై నశ్రతప మతినిష్ఠం
బ్రముదితు లై చేయఁగ న,క్కమలభవుండు దోఁచి పరమశ్రకారుణ్యమునన్. 258

వ. వరంబులు గోరికొండ నందు వా రందఱు నొక్కమాటయ కా సకలభూతంబుల
వలననుసర్వకాలంబులయందును నవధ్యత్వంబు మాకు నీ వలయు నని యడుగు
టయు నయ్యజుండు. 259

క. ఆచంద మెందుఁ గల దది, గోచరమే ¹యిచ్చుటకును ²గొనుటకుఁ దగుమై
సూచి యడుగుండు ³సుఖదం, బై చెల్లెడునట్లుగాఁ బ్రయంబున నిత్తున్. 260

వ. అనవుడు నయ్యసుర లట్లేనిమాకు మువ్వరకు మూడుపురంబు లెల్లనుఖంబులుం
గలిగి కామగమనంబు లై దేవదానవయక్షోరగాదిజాతులకుం జెఱుప రాక విల
సిల్లునట్లుగా నొసంగు మేము భవత్ప్రసాదంబుసొంపున నిర్భయులమై పెం పొంది
సంచరించెద మనుటయుఁ బద్మభవుఁ డిది లెస్స దీనికిం దుది యిట్టిద యని నుడివి
యట్టిద గాకుండ న ప్రమత్తుల రై వ ర్తిలుం డనిన నద్దనుజేంద్రు లప్పురంబు లెప్పు
డొక్కడం గూడె నప్పుడు బలియుం డగువాడు సెఱుపం దలంచినం జెడునదిగా
నొడంబడితిమి త్రిపురంబులు సంగతంబులు గాకున్న నసాధ్యంబు లై వెలయ
వలయు నని పల్కిన నద్దేవుండు మీరు పుర త్రయంబును సంపాదించుకొనుం డే
నమ్మహానుభావంబులం బొందునట్లు గా నిచ్చితి నని నిజస్థానంబునకుం జనియె
నిత్రైఱంగున. 261

తే. వరము వడిసినయాదై త్యవరులు దమకుఁ
బురము లొనరింప దానవకృపాజ్య మయుని
వేడికొనుటయు నాతఁడు ¹విపులతపము
కలిమి నొప్పారుపురవరకమ్ములు ఘటించె. 262

వ. అవియుం బ్రాకారగోపురప్రాసాదప్రముఖవివిధావయవంబులు పసిండియు వెండి
యు నినుమును నై నాల్గు దిక్కులు నూజేసియోజనంబులు గలిగియుండు నందుఁ
బసిండిం జేసినయది దివంబునను వెండి నొనరించినయది యంతరిక్షంబునను నిను
మునం గావించినయది భూమిని సంచరింపను వరుసన వానికిం దారకాక్షండును
గమలాక్షండును విద్యున్నాలియు రాజులయి దివ్యంబు లగునంబరంబులను నాభర
ణంబులను మాల్యానులేపనంబులను మఱియు ననేకవిభవంబుల నుజ్జ్వలులై ²నెగ
డుదు రిట్లు పుర త్రయవిహారంబున జగ త్రయంబును నాక్రమించి యసుర త్రయం
బ ప్రతిహతవిభూతిమై వ ర్తించు నమ్మువ్వరుం దన్ను నాశ్రయించుటంజేసి వారల
యోగక్షేమంబు లరసికొని యెవ్వరికి నెయ్యది యిష్టం బయ్యది యెల్లం దన
మాయాబలంబున మయుం డొదవించుచుండు నవ్విధంబునఁ బరమసౌఖ్యంబు
లనుభవించు చుండ బహుకోటిసంవత్సరంబులు సనియె నట్టియెడ. 263

1. చ. నిచ్చుకరము గొనుడు డగవుమై. 2. జ. సుఖదం బై. 3. జ. నెగడి రట్లు.

- సి. తారకాక్షున కొక్కతనయుండు హరి యన, జనియించి వారిజాశసనుగుటించి
తపము సేయంగఁ బ్రత్యక్షమై యద్దేవుఁ, డడుగుము వరమన్న శ నతఁడుత్రిపుర
ములవార లాయుధంబులు దాకి చచ్చినఁ, బీనుఁగుల్ నీరిలోఁ శ బెట్టి తడుప
నొక్కఁడు పదుగురై శ యెక్కుడులావును, బీరంబు మెఱయ సంప్రీతి నుల్ల
- ఆ. సిల్లునట్టిబావి శ చిరతరతోయ మై, మాపురములఁ జిత్రమహిమ వెలయ
నావహిల్ల వలయు శ ననిన నిచ్చితి నని, యమ్మహాత్ముఁ డరిగ్రనదియుఁ గలిగె.
- వ. ఇట్లు మహా ప్రభావం బైన¹యబ్బావి పడసి యష్టరంబులవారు పోరికి శంకింపక
నిర్జరభయంకరు లగుచు భవనంబు లన్నియు బాధించుచుం బెటిగి లోభమోహ
వశతం బొంది విచ్చలవిడిం దిరుగం దొడంగిన దేవపితృమునిజనస్థానంబులకుహాని
పుట్టినం బురందరుం డఖిలబృందారకులుఁ బరివేష్టించ నష్టరంబులపై నెత్తి చని
పెనంగి భేదింపం జాలక విషణ్ణు డయ్యెనంత నతండు దివిజాలుం దాను సంయమి
సహితుండై చతురాననుచాలికిం బోయి ప్రణామపూర్వకంబుగా నద్దానవులతెఱం
గెఱింగించి తద్వద్ధోపాయం బడిగిన నతండు వారల కి ట్లనియె. 265
- ఉ. ఏచినయాపుర త్రయము శ నేకశరంబున రూపు మాపఁగాఁ
జూచినఁ బోవుఁ గాని పెఱిశోషనఁ బోవదు సంగరోన్ముఖుం
డై చనుదెంచెనేని మద్యనాంతకుచే నది సెల్లు నొండకు
న్గోచర²మట్టె యింతలు పశునల్ సనుఁ డమ్మహితాత్ముపాలికిన్. 266
- ఆ. అనిన నల్ల కాక శ యని దివ్యవర్ష సహస్రకంబు వార శ లభికనిష్ఠ
నతులతపము సేసి శ యత్యంతశుద్ధాత్ములై మహేశుక డకునరుగునవుడు. 267
- వ. అవ్విరించి బ్రార్థించి పురస్సరుం జేసికొని యరిగి. 268
- క. వరదు శరణ్య శశాంక, స్ఫురితశిరోభాగు సర్వభూతేశ్వరు శం
కరు సాంఖ్యయోగనిష్ఠా, పరసులభు ననంగదమనుఁ శ బరమాత్ము శివున్. 269
- తిపురసంహరముకొఱకు బ్రహ్మాదులు దుద్రునిం బ్రార్థించుట
- వ. కని ఫాలంబులు భూమిసోకం బ్రణమిల్లిన నద్దేవుండు మీరాకకుం గారణంబేమి
యనవుడు లేచి నిలిచి వారు కరకమలంబులు భక్తి మొగిడ్చి. 270
- క. స్తుత్యానుభావ నిర్మల, నిత్యానందస్వరూప శ నిగమవిరోధి
స్థిత్యపనయనోన్ముఖ చి, త్సత్యాత్మక భక్తలోకద్రాగ్యహరా. 271
- వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బ్రస్తుతించినం బ్రసన్నుం డై భవుండాదరించి
మీకు భయంబు వలవదు మీ చెప్పినయట్లచేసెద వలయుకార్యం బెయ్యదియనిన
దేవమునిసంఘంబులు ప్రహర్షంబు నొందెనరవిందభవుండప్పరమేశ్వరునకిట్లనియె.

- సీ. ప్రజలకుఁ బతి గాఁగఁ శ బనిచితి నీవు న, న్నట్లు పదస్థుండ శ నగుటఁ జేసి
విచ్చలవిడి వరం శ బిచ్చితి నసురత్ర,యమునకు దుర్గత్రయంబు గలిగి
యమ్మువ్వురును దారుణాక్రమమున భువ, ¹నత్రయసంబాధనం బొనర్చు
చున్నారు వారల శ నొరులకు నుడువ శ, క్యము గాదు నీవ శ్రీస్తుంబ చెఱువ.
- ఆ. వలయు మునులు దేవతలు నేను శరణుజొచ్చితిమి నిన్నుఁ గరుణజేకొనంగ
వలదె మమ్ము నొరులు శ గలరె జగంబులు, గావ భూతనాథ శ నీవు దక్క. 273
- ప. అనవుడు నద్దేవుం డయ్యసురులు సెఱుపవలయువారగుదురు వారలు బలవంతులే
నొంటిమై నాపనికి నుత్సహింప నేర మదీయంబు లయినతేజోబలంబులం దద్దంబు
పుచ్చికొని మీరందఱుం గూడి యాదుష్టదైత్యుల మర్దించుట కార్యం బనిన న
ద్దివిజలు మాకందఱకుంగల తేజోబలంబులకు నద్దనుజుల తేజోబలంబులు రెట్టియయి
యుండు నట్లగుటంజేసి మాచేతం జెడరు భవదీయతేజోబలంబులు భరియింప
మేము శక్తులము గాము మాయందఱతేజోబలంబులలో సగంబు పుచ్చికొని నీవ
యాశక్తుల సమయింపు మెల్లభంగిని నీకు రక్షణీయుల మగుమమ్ము రక్షింపు
మనుటయు నజ్జగన్నాథుండు. 274
- క. అమరులకు నసురులకు నే, సముండ శివం బఖిలభూతజాలంబులకన్
సమత నొనరింప శివనా,మము నాకుం జెల్లు లోకమాన్యం బగుచున్. 275
- ప. అయినను. 276
- చ. అనయముఁ గూరకర్ము లగునట్టివిమూఢుల, బిల్కుమార్ప బూ
నన తగు ధర్మవర్తను లనం జనుమియెడ ద్రోహు లైనయ
ద్దనుజులఁ ద్రుంచి మీకుఁ బ్రమోదం బొనరించెదఁ దేజమున్ బలం
బును సగపాలు వెట్టి ననుఁ శ బొందఁగఁ జేయుండు మీర లందఱున్. 277
- ప. అని మఱియు నొక్కటిసెప్పెద లోకంబుల కెల్లను బశుత్వంబును నాకుంబశుపతి
త్వంబునుం గావలయు నట్లయినఁ బశుహాననంబునం బాపంబు లే కుండు. 278
- క. ఒనరింపుండు దివ్యరథంబును దచ్చోదకుని నశ్వశ్రముల విల్లును న
మ్మును నాకు నట్టు లైనను, దనుజులదుర్గములు వినిహాతము లగునాచేన్. 279
- ఆ. అనిన విని పశుత్వమునకు శంకించి వి, వజ్రులైనసురలశ్చంద మెఱిగి
భయముగొనఁగవలదుపశుభావమోక్షణ,విధియుంగలదు దానిశ్రవించుమీరు.
- ప. అని పలికి హరుండు వారలతోఁ బశుపతి ప్రతానుష్ఠానంబునం బశుత్వమోక్షణం
బగు నదియును ద్వాదశాబ్దములు నడపవలయు నిష్ఠానురూపంబుగా సంవత్సరం
బునఁ దదర్థంబున ఋతువున మాసంబునఁ బంజరంబునఁ దెండుదినంబుల మాత్రనుఫలించు
ననుటయు నట్ల కాక యని వార లందఱును లోకంబులకు లోకేశ్వరునకుఁ బశు

1. క. నత్రయంబున బాధ ♦ నలించుచున్న, వారల నుడువ నెవ్వరికి శిక్యంబు, తఱి గాదు శ్రీస్తుంబ ♦ చెఱువ నిపుడ.

త్వంబుఁ బశుపతిత్వంబుఁ గలుగుటకు నొడంబడి యమ్మహాత్మునిఁ బశుపతి వని పేర్కొని నిజతేజోబలార్థంబులు సమర్పించినం గైకొని యత్యధికబలుండై తొల్లింటికంటె వెలింగె నప్పు డద్దేవునకు దేవతలు విభవంబెనఁగఁ బురహననంబునకయి యభిషేకంబునేసి త్వష్టనాలోకించి మహాదేవునకుదివ్యరథంబునుదగియెడుసాధనంబులనుగల్పింపు మనవుడుఁడపఃప్రభావమహాసీయుండగువిశ్వకర్మయవహితుండై.

- సీ. సామర్థ్య మొప్పు విశ్వంభరాచక్రంబు, రథము గఁ జేసి చంద్రముని నుష్ణ కరునిఁ జక్రంబులు ॥ గాఁ బెట్టి వారిధి, నక్ష మొనర్చి హిమావనీధి¹ రంబున వింధ్యనగంబున నస్తాచ,లంబున నుదయశ్రైలమున² బలుపు టవయవంబులు దీర్చి ॥ యగుల మూఁటఁ ద్రి, వేణుకరచనఁ గావించి మేరు
- ఆ. పర్వతమున నాత్యపత్రంబుగల్పించి, హరులు వేదములు శ్రరాసనంబు వత్సరంబు శరము ॥³ వాసుదేవుండును, గాఁగ సంఘటించె ॥ గౌరవమున. 282
- వ. ఇట్లు చరాచరాత్మకం బై తేజరిల్లునత్తేరు వీక్షించి ఫాలాక్షండు గ్రహమండిత వ్యోమమండలం బుపాదానకారణంబు గా విశ్వకర్మ గావించినకవచంబు దొడిగి శరాసనంబు⁴ ధరియించి శరంబు పుచ్చికొని దానవసంత్రాసనోత్సాహం డగుచు నారోహణంబు నేసి వృషభధ్వజంబునం బాలు పొంది. 283

ఆ. అప్పసోగణంబు ॥ లాడుచుఁ బాడుచు, సంతసమునఁ జెలఁగ ॥ సకలమునులు బహువిధములఁ దన్నుఁ ॥ బ్రస్తుతి సేయంగ, నమరవరులఁ జూచియల్ల నగుచు.

క. సారథి యెవ్వం డనుటయు, వారలు నీచిత్తమునకు ॥ వచ్చినవానిం గారుణ్యంబునఁ గైకొని, తేరు నడపఁ బనుపు మనిరి ॥ ధీరవిచారా. 285

వ. అనవుడు నద్దేవుండు. 286

తే. అరయ నెవ్వఁడు నాకంటె ॥ నధికుఁ డతని మీర యెఱిఁగి యొనర్చుండు ॥ సారథిత్వ మునకు నని చెప్పటయు మహామునులఁ గూర్చి కొని యమర్తులు సంభృత్యవినయు లగుచు. 287

వ. కమలాసనుకట్టెదిరికిం జన్మి¹భక్తిం బ్రణమిల్లిదేవా నీవలన నీలగ్రీవుండు ప్రసన్నుం డయ్యె భద్రదాజ్ఞ²నే మితనికీరథంబుం దగుసాధనంబులు సమకట్టితిమి సారథిదొరక కున్నవాఁ డది యెట్లనిన సారథ్యం బాచరించువురుషుండు బలసత్త్వంబుల రథి కున కధికుండు గావలసియుండు రథంబు పృథ్వి రథ్యంబులు వేదంబులు రథికుండు రుద్రుండు రథచోదకుండు సులభుం డగునే గుణాధికుండు వగునీ విష్ణునికిం బూన వలయు దానవభయభ్రాంతుల మైనమమ్ము రక్షింపుము మా కేడుగడయు నీవ

1. అ. నయ,వంబులు దీరిచి ♦ వర్గత్రయమునఁ ద్రి. 2. అ. వాసుసోమాగ్నులఁ. 3. క. ధరియించి విష్ణుసోమాగ్నిసంభవం బై వెలుంగుశరంబు.

భవదీయప్రసాదంబున బ్రదికెద మని చాంగిలి మ్రొక్కినఁ బరమాదరగబున
నెత్తి యప్పరమేష్ఠి వారలఁ గారుణ్యంబునం గనుంగొని. 288

ఉ. మీరు నిజంబ చెప్పితిరి శ్రీ మిక్కిలి నేర్పును లావుఁ గల్గినక
సారథి పోరులన్ రథిక్రసత్తముఁ దా గెలిపించు బుద్ధిదో
స్సారవిలాసభంగులకు శ్రీ శర్వుడు మెచ్చుగ నాగమాత్మకో
దారహయంబులక నడఁపెదక దనుజుల్ వెఱఁ గందునట్లుగన్. 289

వ. అని పలికి సురగణంబు ముదంబునం బొదలఁ దనచేతికమండలు వొక్కెడ నిడి
జడముడి బిగియించి యజనపరిధానంబు దృఢంబుగా బంధించి ప్రణవంబునం ద్వష్ట
యొనర్చినమునికోల పుచ్చికోని నొగ లెక్కె నిట్లు లోకపితామహుని సురలు
శంకరసారధ్యంబు సేయించి రని చెప్పి దుర్యోధనుండు వెండియు నిట్లనియె. 290

క. హరు లమ్మహాత్ము లిరువుర, భరియించుట కోర్వలేక శ్రీ పడుటయు నెత్తె
వెరవున లావున వాగెలు, ధరియించుచుఁ బద్మభవుండు శ్రీ ధరణీనాథా. 291

వ. ఎత్తియత్తురంగంబులకు వీర్యశౌర్యంబులు గలుగ ననుగ్రహించి రథంబు గడపం
దత్తేశలంబు గొనియాడి కామదమనుం డాదనుజులదుర్గంబుల దెసకు నరదంబు
వఱపుము నేడు జగంబులయలజడి మాన్పెద నాచేతిబలుపు సూడు మని పలికిన
నప్పరమసారథి మనోమారుతజనన త్వంబులు గలుగునవ్వేదాశ్వంబులం బఱప
నథర్వాంగిరసులు చక్రరక్షకు లయి ¹చనుడేర నత్తే రాపురంబుల కడరిన
నయ్యాదిమరథికుండు. 292

—❖— రుద్రుడు త్రిపురంబుల సంహరించి సురల సంతోషపఱచుట —❖—

సీ. కోపసందీప్తుఁ డై శ్రీ చాపంబు సజ్యంబు, గావించి మౌర్విమౌర్గణముఁగూర్చి
పాశుపతాస్త్రసంభదంబుగాఁ జేసి, పురములు మూఁటిని శ్రీ బుద్ధి నిలుప
నవి యొక్కచోటికి శ్రీనవ్వుడ కూడిన మునులును, సురలును, ముదముఁబొంది
గెలు గెలు మంచు నశ్రింప నయ్యుగ్రుండు, దెగ వాపియేసిన శ్రీ దితిజయుతము

ఆ. గాఁ బురత్రయంబు శ్రీ గాలి నీతై పల్కి, మాభిఁ దొరఁగ నమ్మహాగ్ని లోక
ములు దహింపఁ జొచ్చెఁబురహరుఁ డది మాన్పె, సంతసితై సకలభంతువులును.

వ. అప్పు డనిమిషమునిజనంబులు గృతకృత్యు లయి భూతనాథుం బ్రణుతించి యతం
డనుమతిసేయ నంబుజాసనుండు లోనుగానందఱు నిజస్థానంబులకుం జని రివ్వీధం
బున లోకపితారథంబుగా నప్పరమేష్ఠి శివునకు సారధ్యం బనుపించె నీవు నట్లు
పోతెఁ గౌరవరక్షణార్థంబుగా రాధేయురథంబు గడపు మిక్కన్లునకు నక్కిరీటికిఁ
గృష్ణునకుఁ బలశౌర్యంబుల నెక్కు డయినవాడవు మదీయజీవితంబును రాజ్యం
బును భవదధీనంబులు వానిం గలిగింపను జయంబును సుఖంబును గావింపను నీవ
యొడయుండ విక్కార్యం బాచరించి నన్నురక్షింపు మని ప్రార్థించి నీవుత్త్రుండు

1. ఖ. నడలేర. 2. గ. దివిజదిపుయు, తంబుగాఁ బురత్రయంబు నీ తై.

మద్రపతికి మఱియు నిట్లనియె.

294

సీ. ఇది యొక్కయితహాస శ్ర మే నొద్దనుండ ధర్మప్రవీణుం డగుబ్రాహ్మణుండు
ధృతరాష్ట్రవసుమతీశపతికి జెప్పినయది, వినుము భార్గవవంశశ్రమునఁ బ్రసిద్ధుఁ
డగుజమదగ్నికి శ్ర నత్యంతనిర్మలమతి రాముఁ డుదయించె శ్ర నతనిచేయు
తపమున హరుండు ప్రత్యక్షమై నిలిచిన, నతఁడు దివ్యాస్త్రంబులడుగుటయును

ఆ. నమ్మహాత్ముఁ డశుచు శ్ర లై నవారల నవి, నిర్దహించుఁ గాన శ్ర నీవు పరమ
శుచివి గమ్ము నీకుఁ శ్ర జోషుడు నఖిలమహాస్త్రవీర్య మనియె శ్ర నాదరమున. 295

వ. అనిన విని జామదగ్నుండు వినతుండై నాకెప్పుడు పాత్రత్వంబు గలిగె ¹నప్పుడు
నీవ తలంచి దయసేయుదువుగాక నీకు శుశ్రూషసేయు చుండునట్లుగాఁ బ్రసాదింప
వలయు నని విన్నవించిన విని కరుణాయ త్తచిత్తుం డగుభవుం డవ్వరం బిచ్చిన న
మ్మహాత్ముండు ²నియమనిష్ఠాపరుం డై పూజోపహార ప్రముఖవిధానంబుల నద్దేవు
నారాధించుచుండ ననేకసంవత్సరంబులు సన నొక్కనాడు పరమేశ్వరుండు
ప్రసాదసితాననుండై గౌరీదేవికి నతనిం జూపుచు. 296

క. రాముండు విమలవ్రతచ,ర్యామహితుండు నాకు భక్తుఁ శ్ర డని పలుమాటుం
దా ముద్దు సేసి మృదువచ,నామృతసంసిక్తుఁ జేయునాసమయమునన్. 297

వ. బలవంతు లగుదనుజులచేత బాధితు లయి బృందారకు లయ్యిందుధరుపాలికి
భయసంభ్రమంబులతో నరుగుదెంచి తమయలజడి యెఱింగించిన. 298

ఆ. జామదగ్నుఁజూచి శ్ర చయ్యనఁ జని దాన,వుల వధించి దేవతలకుఁ బ్రీతి
యాచరింపుమనియోహరుండుదానికిమది,ముదముఁబొందికేలుశ్రమొగిచియతఁడు.

క. అకృతాస్త్రుండ నగునాకుం, బ్రకటభుజాబలులు నస్త్రపారీణులు నై
సకలసురనికరసంబా,ధకు లగుదానవుల గెలువఁ శ్ర దరమే యనుడున్. 300

తే. అంబికానాథుఁ డిట్లను శ్ర నతనితోడఁ

దలఁపు నీదెన నిలిపెద శ్ర దానఁజేసి

పగఱ నిర్జింప నగుఁ బదంబడి మనోర

ధంబు సిద్ధించు నరుగుము శ్ర దడయ కనఘ. 301

చ. అనవుడు నట్ల కాక యని శ్ర యాజమదగ్నిసుతుండు ధీరతం

జని సముదగ్రు లైనసురశత్రులఁ దీవ్రత³రాయుధోత్కరం

బున వధియించి వారిపలుకపోటుల నొచ్చినమేనితోడ వ

చ్చినఁ బురవైరి నిర్వ్రాణునిఁ శ్ర జేసెఁ గరంబున నంటి యాతనిన్. 302

వ. ఇవ్విధంబునం⁴ బ్రకృతిస్థశరీరుం గావించి భర్తం డాభార్గవుఁడయి ప్రీతిశీతలం
బగునాతోకనం బాలయ నాతని కిట్లనియె. 303

1. క. నప్పుడ నీతలంచినట్ల దయసేసెదవు గాక. 2. గ. యమనియమానుష్ఠానపరత్వంబు గలిగి
పూజో. 3. గ. రాశుగోత్కరం. 4. క, బ్రహ్మి పుత్రశరీ.

క. అని వర్తనమతిఁ గవయఁగ, నని నీ దగుతనువు సునిశితాయుధములు ¹దాఁ
కిన నొవ్వదు శత్రులు పన్నిన నుడుపుము గత్వ మడఁచి శ నిర్మలచరితా. 304

వ. కావున వర ప్రతి గ్రహంబునకు నిదియ సమయంబు. 305

క. కొను మని దివ్యం బగున, స్త్రునికాయము శస్త్రచయముఁ శ దద్దయుదయ ని
చ్చిన నవి యాతఁడు సాష్టాంగనమస్కారంబు నేసి శ కైకొనియె శృపా. 306

వ. తదనంతరంబ లోకగురుం డగునాహరునిచేత ననుజ్ఞాతుండై యతండునిజసానంబు
నకుం జనియె నయ్యతిహాసప్రకారం బిట్టిది యివ్వధంబున వివిధదుష్కర సత్కర్తా
సుష్మానఫలంబు లై వచ్చినసర్వదివ్యాస్త్రంబులు నారాముండు రాధేయునకుఁ బ్రీత
చేతస్కుండై యొసంగె నట్టిమహాత్ములు హీనకులజాతులనాదరింతురే యప్వణ్య
పురుషుండుగయి కొనుటఁగర్హం దుత్కృష్టయోనిజాతుం డనితలంచెద ఐదనవత్స
బాహుప్రముఖాంగకంబులు సూడ దేవకుమారుండుంబోలె నున్నవాఁడు ప్రకృతి
కాంత కుండలవజ్రకవచంబులతోడ నాదిత్యసన్నిభుం డగుకొడుకుం గాంచునే
సింగంబు లేడి కెట్లు వుట్టు నితనికి నూతనంఽర్చితం డై నకీడు దొడరె నింతియకా
నోపు రుద్రశిష్యత్వం బుపవిశ్రుతుండగుభార్గవరామునకుఁ బ్రియశిష్యుం డగు
నంగరాజుననంగదమనుం బరిగ్రహించినవిరించి భంగిఁ బరిగ్రహించి నీవుసారథ్యం
బాచరింపు మఖిలగుణంబులచు సారథి రధికున కధికుండు గావలయు ననునీతినివు
ప్రసన్నుండ వగుటంజేసి నాకు సిద్ధించె ననుటయు. 307

తే. గుచ్చి మద్రవిభుండు నీకొడుకుఁ గాఁగి
లించి ప్రియ మానసమునఁ దగ్గలిర్ప నృపకు
మార నీవు నాకొలది యి శ ట్లరయ నెఱుఁగు
దేని నిది లెస్స నీకోర్కి శ యేను దీర్తు. 308

వ. అని మఱియును. 309

శబ్దంబు కర్ణపర్వము సారథ్యంబు సేయ నొడంబడుట

క. వీనులకుం బలుకులు సేఁ, దైనను జెప్పదు హితంబు శ లగు కార్యంబుల్
దానికి నోర్వఁగ వలయుం,గాని యలుక వలదు నీకుఁ శ గర్జన కధిపా. 310

ఆ. అనినఁ గర్ణం డిట్లు శ లను మద్రపతితోడ, హరున కజుఁడు నరునశ్శక్తుండుఁ
బోలె హితుండ వగుము శ బుద్ధిపరాక్రమ, శాలి నాకు నీవు శ సంగరమున. 311

వ. అనవుడు నట్లు కాక యని శబ్దంబు వెండియు. 312

క. తగువార లొరులు దెగడుట, పొగడుట యగుపలుకుపొంతఁ శ బోవరు హితకా
ర్యగతులు సెప్పఁగఁ ²దెగ డగుఁ, బొగ డగు నెదురోర్వవలయుఁబుద్ధిగలిగినన్.

తే. శక్రతేరైన నడపంగఁ జాలువాడ, ³నుజువు సెప్పదు రధికు నేమఱిగ ⁴సీను

1. జ. దాకిన నొవ్వ కుండఁ జేసెద, విను మానుషకర్మ మడఁచి ♦ విమలచరిత్రా. 2. క. దెగ
డఁగఁ, బొగడఁగ నెదు. 3. గ. నొజువు; క. నొజువు. 4. జ. నీక.

గృష్ణసారధ్యమునుఁ డగుశ్రీకృడి గెలువఁ, దలఁచునీ కేను గడపుట శ్ర దగరధంబు.

చ. అన విని భూవిభుండు ప్రియ శ్ర మారఁగఁ గర్ణునిఁ జూచి దేవకీ

తనయుఁడు మద్రనాథునకుఁడక్కువ మాతలియుం దలంప నీ

తని కెనరాఁడు భాగ్యముకృతంబున సారధియయ్యె నీకు నీ

యనఁ గొని నీవు పార్థునియ్యహంకృతి మాన్పుము ధీరమానసా. 315

క. అని యతఁడు శల్యుఁ గనుఁగొని, వినతుండై నీవు లావు శ్ర వెరవును మెఱయం
దనుఁ గావ నంగఁపతి యర్జునుఁ గలన జయించువాఁడు శ్ర దూధిగ ననుడున్. 316

వ. అట్లయ్యెడుం గాక యని పలికి మద్రేశ్వరుండుసారధ్యంబున కనురూపం బగు
సన్నాహంబు వాటించినం బ్రీతుం డగుచు సూతనందనుండు దనసూతు నాలో
కించి తగురథంబునకుం గల్పన యొనర్చు మని సత్వరంబుగాఁ బనిచిన వాఁడును
రయంబున దృఢసుందరం బగుస్యందనంబు సుకల్పితంబు సేసి తెచ్చి దీవించి
యిచ్చిన నయ్యరదంబుఁబూజింపం బురోహితు నియమించి తదీయమంగళవిధానా
నంతరంబ తాను నర్పించి కృత ప్రదక్షిణం డై ప్రణమిల్లి భాస్కరోపస్థానం బా
చరించి సవినయంబున శల్యు నారోహణంబు సేయు మనుటయు నతం డచల
తటంబునకు లంఘించుసింగంబున నొగ లెక్కిన. 317

ఆ. మెఱుఁగుతోడలలితశ్రమేఘంబుమీఁదికి, బోయి వెలుఁగుభానుశ్రవాలువు దోఁప
మద్రరాజసహితశ్రమహిత మై యొప్పు న, త్రేరు కర్ణుఁ డెక్కి శ్ర తేజరిల్లె. 318

వ. అని యిట్లు కర్ణసారధిత్యంబునకు శల్యుండు మెయికోనుట సంజయుండు ధృతరా
ష్ట్రునకుం జెప్పె ననిన విని యటమీఁదివృత్తాంతం బెఱింగింపు మనుటయు. 319

చ. ఎవరశదర్శనస్థిరమృహమునిమానస¹ వాసభేలనో

త్సవరసికా రసాత్మక నిశతాంతకృపాకరదివ్యచిత్త స

త్వవిభవసంభృతై క్యసుఖతామయదేహ నిరామయా పున

ర్భవపరిహార² హరిపదకృపద్యయుగ స్తవహృద్యసం స్తవా. 320

క. కమలవనసదృశదృగుచి, సముదయశేమిత్తార్తిభక్త్య³ సంఘా లక్ష్మీ

రమణత్వశివాప్రియతా, సమవా⁴ యాలంభ్యమానశ్రసాందర్యనిధి. 321

హూలిని. అనుభవశేమరమ్యా శ్ర హంసభావైకగమ్యా

వినమదఘవిదారీ శ్ర విశ్వలోకోపకారీ

దినకరశశినేత్రా శ్ర ధీపరిస్పందచిత్రా

దనుజమథనలీలా శ్ర ధర్మతత్త్వానుకూలా. 322

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర⁵ కొమ్మనామాత్యపుత్ర⁶ బుధారాధనవిరాజ

తిక్కునసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబునకర్ణపర్వంబునందుఁబ్రథ

మాశ్వాసము. 323

హరిహరనాథాయ నమః

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము

కర్ణపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

నిష్పాదననిపుణకృ
పానిరతిశయార్ద్రాభావ శ భావాతీతా
భానుసహస్రప్రభ ర
మ్యానంతవపుఃప్రకాశ శ హరిహరనాథః.

1

శబ్దములు కర్ణపర్వమునకు విఘ్నకరములు లగువాక్యములు నెప్పుట

వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు దనసుతుండు సూత
సుతుకోర్కి దీర్పం బూని యతిప్రయత్నంబు సేయుట యాకర్షించి యాంబి
కేయుండు.

2

ఆ. ఎట్లు ప్రియ మొనర్చె శ నట్లు సంప్రార్థితుం, డైనమద్రనాథుఁ శ ¹డంతఁ గోరి
తేరు గడప నతనిశ్చెచ్చికొన్నట్టి య, వీర్వరుఁ డేమిభంగి శ విక్రమించె.

3

వ. అని యడిగిన సంజయుం డిట్లనియె నట్లు రధిసారథులు విలసిల్లి వందిమాగధ
ప్రస్తూయమాను లగుచుఁ దనవలనను గౌరవంబునం గనుంగొనుటయుఁ గురు
రా జయ్యంగరాజు నుద్దేశించి.

చ. గురుఁడును భీష్ముఁడున్ నరునశకున్ బకవైరికి నగ్గలంబు వీ
రిరువురు వారి నిద్దఱ నశహీనపరాక్రమలీల గీటడం
తురు ధ్రువ మంచు నాత్మఁ బరిత్యజము బొందుదు నట్లు ²గాకని
ర్భరబలశౌర్యముల్ మెఱయ శ గ్రక్కున నాపని నిర్వహింపుమీ.

5

తే. బాడుదల నొండెఁ బట్టుము శ పాడుతనయ
ముఖ్యు వీరు వా రన నేల శ మునుము వట్టి
వైరివర్గంబు నెల్లను శ బారి సమరి
నైన్యయుతముగ నద్భుతశ్రయము గొనుము.

6

వ. నడవు మనుటయు నమ్మాటఁగైకొని కర్ణుండు శల్యునిం దేరు నడవు మనిన సతం
డట్లు చేసె నప్పడు శంఖభేరిప్రముఖతూర్యనాదంబులు రోదనీగహ్వరంబు విహ్వ
లంబు గావించె నివ్వధంబునం జని చని గర్వాగ్రహవిధేయుం డగురాధేయుం
డమ్మద్రవతి కి ట్లనియె.

శా. నారాచాదిమహోగ్ర బాణపటలీగ్రనానావిధోల్లాసముల్
పైరింపఁ ధృతి లేక పాండుతనయుల్ శ సంభ్రాంతి నొందంగ వి
స్తీరం బై ఖచరవ్రజంబు వొగడఁ శ మెచ్చంగ నీచూడ్కి దు
ర్వారోదగ్రత నేడు సూపెద భుజ్యవప్తంభసంరంభి నై.

8

సీ. అన విని మద్రరా శ జాతని కిట్లను, సత్యపరాక్రముల్ శ శౌర్యఘనులు
భుజవీర్యమహితులు శ భూరితేజోధను, లఖలాస్త్రవి త్తము శ లార్యు లమర
పతికైన రణమున శ భయము పుట్టింపంగ, నోవుదు రప్పాంమభూపతనయు
లేల వారల నింత శ దూలపోఁ బలికెద, విష్వడు వల్కు రా శ దెట్లు నీకు

తే. గాండివజ్యానినాదమ్ము శ గ్రమ్మి కర్ణ
విదళనము సేసినను భీముగదమెటుంగు
లొలసి చూడుకులు మిటుమిట్లు శ గొలిపినను భ
యంబుపెట్టున నపుడు వా శ యడఁగుఁ గాక.

9

వ. అని వెండియు.

10

చ. నరునిశరంబుల౯ రథగ్రణంబులు గూలఁగ భీమునుల్లస
త్పరిఘమునన్ గజవ్రజము శ భగ్నము గాఁ బెఱతమ్ములన్ యుధి
ష్ఠిరుఁడును దాఁకినం జలము శ డించి దొరల్ గలఁగంగఁ జూచియుం
దిర మయి నీవు నాలుకకుఁ శ దెచ్చినమాట గదా వినం దగున్.

11

క. అనుపలుకులు వినియుం దా, విననిచెవులు సేసి మద్రశ్రవిభుతో రాధా
తనయుఁడు నాచేతిబలుపు, గనుఁగొనియెద విపుడ యనియెగం డమరంగన్.

12

వ. ఇట్లు సంగరోత్సాహదీప్తుం డై నడతెంచునతని నుపలక్షించి.

13

చ. కురుబల ముబ్బి యార్చె బట్యఘోటక హేషితనిస్వనంబులుం
గరివరబృంహితధ్వనులు శ గాఢము లై విలసిల్లె నెత్తురుల్
గురిసె నభంబు మ్రోయఁ బిడుగుల్ మొరసెం బారి నుల్కు లెల్లెడం
దొరఁగెఁ బ్రదీప్తమారుతము శ ధూళిఁ గడున్ వడిఁ జల్లె భూవరా.

14

వ. మఱియు బహువిధోత్పాతంబులు గౌరవులకు నాశం బగుటం దెలుపుచుందోఁచె
దోఁచిన నవి యెల్ల సరకుగొనక నారు దైవమోహితులు గావున శల్యసహితుం
డై నకర్ణుం గనుంగొని కుంతీనందను లతనిచే నిర్జింపఁబడుదుర కాఁ దలంచి

సంతోషించి రతండు భీష్మద్రోణులదోర్విర్యంబులు పాండుతనయులచేతం గోలు
పోయె నని మనంబున వారల మెచ్చక ముంగలి యై మెఱసి నడచు చుండి
పార్థపరాక్రమస్మరణంబునంగ్రోధంబు జనియించి యూర్పులు సందడింప మాన
దర్శనాదంబున మద్రపతి కిట్లనియె. 15

మ. అరదం బెక్కి శరాసనంబు గొని తెం శ పారంగ నే నేచి సం
గరసంక్రీడకుఁ జొచ్చినం దృణసముం శ గాఁ గొందు నద్దేవతా
వరు నైనన్ గురు నాపగాతనయుఁ జాతవం జూచుటన్ వైరు¹లే
తురు చెండాడెద నుగ్రతం దలలు నాదోర్ధర్షముం జూడుమీ. 16

వ. అని పలికి యనంతరంబ గాంగేయకుంభసంభవులంతటిమానుసులు నిట్లు రిత్త
సావు సత్తురే యని యుగ్గడించి మఱియు ని ట్లనియె. 17

ఉ. వారల లోకవీరుల నశవధ్యుల గీటడఁగించి పల్వరన్
వారలయట్ల యెందు ననివార్యు లనం జనుమేదినిశులం
బోర వధించి రాద్రమునఁ శ బొంగిక్రమాగతమృత్యువోకొనాఁ
గా రణకేళికిం గడఁగుగొండివి నేన యెదిన్చి యోర్చెదన్. 18

ఉ. పాండునృపాగ్రనందనుఁడుఁ శ బావనియుం గవలుం జలంబుమై
నొండారు మూదలించుకొని శ యొక్కటఁ దాఁకినఁ దీవ్రవిస్ఫుర
త్కాండవిదారితాంగకులఁ శ గా నొనరించి యఱించి లీలమై
గం డడఁగింతఁ బోక పెనఁగం గలచంద మెఱింగి చెండుదున్. 19

వ. ²అని వెండియు నిట్లున భీష్ముడు దెగినను ద్రోణుదోర్విలాసంబునాసగలిగియుండె.

సీ. ద్రోణుండు బహుదివ్యబాణదీప్తుఁడు భుజా,బలశాలి శౌర్యసంపన్నహృదయుఁ
డక్షిణవిక్రముఁ శ డతిరథశ్రేష్ఠఁ డ, వీరుండు పార్థుచే శ బోరఁ బడిన
ధార్తరాష్ట్రులయేపు శ దఱిగెఁ దదాప్తసైనికులు గం డడఁగిరి శ నీ వెఱుంగ
నైనను రాముక్యపాతిశయంబునఁ, గనినయారథమును శ కారుక కాది

ఆ. దారుణాస్త్రశస్త్రతతులును గలిమి నే, నతనిఁ దొడరి దివిజ శ లడ్డపడినఁ
గూల్తు నెల్లభంగిఁ శ గురురాజుమన్నన, యప్పదీర్తు బ్రాణ శ మాసపడక. 11

— శల్యుఁ డర్జునుపరాక్రమం బుగ్గడించి కర్ణునిఁ దూలం బలుకుట —

వ. అనిన విని శల్యుండు కర్ణున కిట్లనియె. 22

చ. వినినజనంబు లీతఁ డవిశేషి యనన్ వల దింతరజ్జు ల
ర్జునుబలశౌర్యసంపదలు శ సూచి యెఱుంగమె మున్నునిన్ను నా
తనిఁ గలనన్ జగం బెఱుంగదా యతఁ డదృతవిక్రమోజ్జ్వలుం
డెనయుడె నీవుపౌరుషవిహీనుడ వద్దివిజేంద్రనందనున్. 23

1. గ. లేతరు. 2. అ. క. అని పలికి వెండియును నిట్లున భీష్ముడు దెగిన ద్రోణునితతుల
దివ్యా, స్త్రనిచయము దోర్విలాసంబున జూలం గలిగి యుండె భూనత మగుచున్.

- సీ. రాత్రిమై దాకి కూరత బోరి మగటిమి, వాసినయంగారపర్ణకంఠె
ఘోషయాత్రావిధి శ్ర గురురాజు జెటవట్టి, మాన మేదినచిత్రసేనుకంఠె
ఖాండవోద్యానంబు శ్ర గావ నేరక సిగ్గు, వడి చన్ననిర్జరప్రభునికంఠె
గ్రీడాకిరాతుండై శ్రోడంబునకుగాగఁ, బెనఁగి చిక్కిన త్రిలోచననికంఠె
- ఆ. నెక్కుడై నవీరుడై నర్జునునితోడఁ, బాడుతు నాడుతు ననినఁ శ్ర బోలుఁగాక
వినుము సూతనయ శ్ర మనబోటు లాతనిఁ, జెటుతు మనుట నోర్చిచేటుగాడె,
- చ. నృపుఁడును భీష్ముఁడుం గృపుఁడు శ్ర నీవు గురుండును దత్తుతుండు ను
గృపుబల మేది తో నడవఁగఁ ¹బెనుదాడిగఁ బోయి మత్స్యనా
భుపసులఁ బట్టి యద్దొరలతోడఁ జెడి పాటితి కర్ణ యప్పు క
య్యపుబలు పాడె ²దిట్ట మనశ్చయర్జునునమ్ములు దుష్ట పట్టెనే. 25
- ఉ. ముందరియట్లు గాదు జనముల్ దెగడన్ వెఱఁబాట నేడు సం
క్రందనసూతి మార్కొని తీరం బయి పోరెద దాఁపఁ బ్రాణముల్
నిండకుఁ జాల నింక ననుకృతికృపుఁబల్కులు వల్కు టొప్పు దా
నం దుది జచ్చినం జను మోసన్ నరుఁ దాకుట రి త్రవోవునే. 26
- వ. అనవుడు నలుక వొడమిన నడంచుకొని రాధేయుండు మద్రపతి కి ట్లనియె. 27
- చ. నరునకుఁ బూని పల్కితి విశ్రనం జవి మాలినదొడ్డపల్కులే
³నరగలి లేక బెట్టడరినప్పుడు సూడుము నన్నునాతనిం
దిర మయి బాహుశక్తియును శ్ర ధీరతయున్ వెరవుం జలంబు నె
వ్వరిదెసఁ గాంచె దెక్కుడుగ శ్ర వారి సుతింపుము మానుమంతకున్. 28
- వ. అనుటయు నట్ల చేసెద నని పలికి శల్యుం ధూర కుండఁ జేరు వో ని మ్మని
రాధేయుండు దఱిమి పలికిన నమ్మద్రేశ్వరుండును దురంగంబుల సత్వరంబుగా
నడపె నివ్వధంబునం జని మన మొన సొచ్చి సైనికులు సంతసిల్ల వారలం
గలయం గనుంగొని కర్ణుం డి ట్లనియె. 29
- సీ. వలను శోభిల్ల నైవ్యాడైన వీడె యర్జునుఁ డని నాకిప్పు శ్ర సూపేనేనిఁ
బసదనం బే నిచ్చుభంగి యందఱకును, వివరించి చెప్పెద శ్ర వినుడు మీరు
పొగడంగఁ దగురథ్యములతోడిసావర్ణ, రథములు వలసిన శ్ర రయము లావుఁ
బోలువును గలుగు కాంభోజహయంబుల. వలసిన ⁴బేర్చునశ్ర త్వంబునందుఁ
తే. బరిణతము లగుసుందరశకరివరముల, వలసినను జారులావణ్యవతుల వలసి
నను మహాగ్రామములు వలసినను గోర్కి, కెక్కుడమేటిమగని కేసనిచ్చువాడ.
- క. మఱి యొక్కటి నెప్పెద ని,ద్దఱు కృష్ణులఁ జంపి వారిధనములు నా కి
త్రణిఁ దద్రథ మిదియే యని, యెఱిగించినయతని కిత్తు శ్ర నేనుముడమునన్.
- వ. అని పలికి శంఖంబొత్తిన దుర్యోధనుం డనుజసహితంబుగాఁ బ్రమోదంబునొందె

నప్పుడు నిస్సాక్షాదితూర్వనిస్వనంబులు దిక్కులంబిక్కటిల్లె మనయోధవరులును
వరూధినియు నుబ్బునఁ బేర్చియార్చిననినదంబులు నింగి ముట్టె నయ్యెడఁ బ్రహాస
భాసురముఖుండై మద్ర విభుండు రాధేయున కిట్లనియె. 32

ఉ. ఎవ్వరు సూప నేల నరు శ నిప్పుడ కాంచెదు రిత్తవారికిం
గొవ్వున శుజ్జ్వలార్థములు శ గొం డని యీ వల దిట్టు బిచ్చినకా
నవ్వు జనంబు మిక్కిలి ధనంబులు గల్గినఁ జేయ రాదె నీ
కెవ్విధి నైన సద్యయము శ ¹లెందునపాత్రపుటివి యొప్పునే. 33

వ. అని యంత నిలువక. 34

క. కొలఁది యెఱుంగక కృష్ణులఁ, గలన గెలుతు ననియె దీవు శ గంటిమె సింగం,
బుల నెత్తటి నైనను ²నే, పొలముననేనియును నక్క శ పోరి గెలువగన్. 35

ఉ. అగ్ని సొరం దలంచునటు శ లరును నెక్కటి దాఁకఁ గోర్కి నీ
కెగ్గిది మాను ³మీపలుకు శ లేవ్వరుఁ జెప్పగఁ లేరు రూ పఱ
నక్రొగ్గఁగఁ గాల మయ్యెనొకొ శ నావచనంబు లొకింత కర్ణము
ల్లగ్గఱ నిచ్చియోధులు బలంబులుఁ దోడు గఁ బోరు ⁴టొప్పగున్. 36

ఆ. ఏను ధార్తరాష్ట్రహిత మాచరించుట, కై పెనంగి చెవుల శ కప్రియంబు
లైన నిన్నిమాట శ లాడితి నాబుద్ధి, విని దురాగ్రహంబు శ విడువ వలయు. 37

చ. అనవుడు నల్లి సూతసుతుఁ శ డాతని కిట్లను మద్బలంబు న
మీన నను నిత్రైఱంగునకు శ మేకొన కుండఁగ మాన్పు వజ్రహ
స్తునకు వశంబు గా దనినఁ శ జొప్పడునే నినుబోటి ⁵కాష్ఠి జె
ప్పిన క్రియఁ జెప్పి నీవు వెఱ్రపించిన నేవెఱ పెక్కువాడనే. 38

వ. అనుటయు నతని నగ్గలంబు కోపింపం జేయుటకై శల్యుండు మఱియు నిట్లనియె.

తే. ఇప్పుడే నీకు బుద్ధులు శ సెప్ప నేల, నరుండు గాండీవగుణవిక్రణంబు సెలఁగఁ
గదిసి నీమెయి బలుతూపురగములు నిగుడఁ, జేసి నిను బుద్ధిమంతునిఁ శజేయుఁగాక.

వ. అని యంతం దనివోక యతండు. 41

సీ. రోషమహాటోషభీషణహరితోడ, సమరంబునకు హరితము గడంగి
దానధారాభీలదంతావళముతోడ, సంగ్రామమునకు శరశంబు గడఁగి
చండస్వభావో గ్రతవుండరికముతోడఁ, నాజికి సారమేయంబు గడఁగి
దారుణతుండాతిరఘోరగృధ్రముతోడఁ, గలహంబునకు నురగంబు గడఁగి

ఆ. యడరునట్లు గాదె శ యత్రైకశాసము, జ్వలుండు పార్థతోడ. శ సంగరమున
కీవు గడఁగి యడరు శ పెల్ల రాధేయ నీ, కేటిబలము నమ్మ శ నెందుఁగలదు. 42

1. లింతయపాత్రపుటివి, ఆ. ప్ర. 2. క. బెబ్బులిసేనియు నెదిరి నక్క + పోతు గెలువగన్
3. ఆ. మన్నలుకు. 4. క. మొప్పుగున్. 5. మెప్పుడున్. 6. ఆ. కావుచెప్పిన.

- వ. అనియె నివ్వధంబున నధిక్షేపింపబడి కర్ణుండు గోపించి కెంపారుకన్నుల నాశల్వ్య నాలోకించి. 43
- క. గుణవంతులగుణములు నిర్గుణుఁ డెఱుంగమి దెల్ల మీవు శ్ర గుణహీనుఁడ వీ గుణ మితనియందుఁ గల దని, గణుతింపఁగ నైపుణంబు శ్ర గలదే నీకున్. 44
- సీ. అర్జును నస్త్రవిశద్యాప్రమాణంబు నా, యెఱిగినయంత నీ శ్ర వెఱుంగ వలెని కొలఁదియు వనమాలిశ్రకొలఁదియుఁ గాంచి నా, కొలఁదియునెఱిగి వాశ్రలమదీయ దివ్యాస్త్రబలమునఁ శ్ర దెగటార్చ నగు నని, యే నిశ్చయించితి శ్ర నెట్లు లనినఁ గడుఁబెద్దకాలంబు శ్ర గంధపుష్పాదులఁ నర్చించు చున్నాఁడ శ్ర ననుదినంబు
- ఆ. దొనఁగరంబు భక్తిశ్రనునిచిన నున్నది, యహిమయంబు దారుణాస్త్ర మింత యంతయనక యెదిరినాహతి గొనుదాన, జిష్ణునోర్తునొండె శ్రగృష్ణు శీరోర్తు. 45
- వ. భార్గవాస్త్రంబున నొక్కనిం బారివుత్తు నట్లుఁగాక యాదవపాండవనివహంబు లోనం గృష్ణార్జునులయందు లక్ష్మీవిజయంబులు సుప్రతిష్ఠితంబు లై యుండు నయ్యిరువురం బాదివి పెనంగం గనుటకంటె మేలునుం గలదే వారలగరుడకపి ధ్వజంబులుఁ జక్రగాండీవంబులు బెండుమానుసులకు భీషణంబులు నాకుఁ బరి తోషణంబులు వేవురుగోవిందులుఁ బదివేవురుపార్థులుఁ బన్నినం బోరెద నీవు మహాయుద్ధకోవిదుండవు గామింజేసి వెఱచఱచి కాలు లఱచెద వక్కడిపక్ష పాతంబునఁ బ్రేరెదవో యెఱుంగ నింక నిట్టిమాట లాడితేనిఁ బ్రాణంబుల కొఱి యొల్ల వని పలికి వెండియు. 46

—♦ కర్ణుండు శల్వ్యునిపైఁ గోపించి యతనిదురాచారంబు లుగ్గడించుట. ♦—

- సీ. విను పాపదేశసంభజనితుండోవగునీకు, దుర్బుద్ధి గాక సమృద్ధి గలదె ట్త్రియాధమ నీచ శ్ర కలదు లోకంబున, నాబాలగోపాల శ్ర మైనవాక్య మతికుటిలుండు సంశ్రగతుండు గాఁ డేమిటఁ, జెలికిఁ గీడొనరించుఁ శ్ర జెట్టవలుకు దుష్టాత్మకుండు గడుఁశ్రగట్టుండు మద్రకుం, డనునంతవట్టుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె
- ఆ. వావి లేక యెల్లవనితలుఁ బురుషులుఁ, గలయ మీరు నెగ్గు శ్ర గాక యుండు మున్ను గల్గు పిదపఁ శ్ర జన్నుఁబాలె పెరుఁ, గుదురు సెప్పనేల శ్ర గుణము లింక.
- క. పలువురకుఁ బుట్టి నిచ్చులుఁ, గలుద్రావుచుఁ బెరిగి యెట్లు శ్ర గఱతురు శీలం బులు నుచితము లగుభాషణ,ములు నీ విమ్రాట లుడిగి శ్ర పొదపొద మనికిన్. 48
- చ. మఱియొకఁ డేను జెప్పెద నశమానుషవిక్రమలీల నల్లడం బఱపియుఁ జంపియున్ రిపునృపాలక సైన్యము రూ పడంచి మై దొఱఁగుట యొప్పుదే తనువు శ్ర దూఁటులు గాఁ బెఱవారి గెల్పుకో

- 1. గ. నైనగుణము. 2. క. జ. దీర్ఘ. 3. క. గ. జ. వగుట దుర్బుద్ధియ కాక సమృద్ధి గలవె. 4. క. గ. చ. యిట్లు గడుదుశ్శీలంబులు ననుచితభాషణములుఁ, బలుమఱుఁ బలుకంగ నేల పడ మనికిన్, 5. క. బెరవారి - చ - బలుపారి - జ. జెలువారి - గెల్వఁగా.

లుట దొకొ నాదుపెం పుడుప శ నోపుదురే నినుఁబోటు లెమ్మెయిన్. 49

వ. కినియించి గదం దల వగుల వ్రేటువడక యూరక తేరు వోని మృతవుడు మద్ర
పతి యతని నవలోకించి. 50

ఆ. హితము సెప్పఁ దగనె శ యే నీకు నదియును, గాక నీరధంబు శ గడపు చుండి
కొరవాధినాథకార్యార్థి నగునాకు, నన్నరూపు సెప్ప శ కుండ నగునె. 51

ఉ. సారథి దక్షిణై రథికశసారము రధ్యబలంబు నాయుధో
దారత మానమున్ రణవిధంబు నిమిత్తశుభాశుభత్వ ని
ర్ధారణమున్ మదిం గని హితం బెఱిగించుట నీతి గాన నీ
వీరస మెత్తి నోఁ బలికి శ తేనియుఁ జెప్పదు సూతనందనా. 52

వ. ఏ నేమితప్పు సేసిన గదం దల వగుల వ్రేసెదవు నీ విట్లంటివి గదా యని హి
తోపదేశంబు మాన నేర్తునే యిది యొకదృష్టాంతంబు వివరించెద వినుచు
విని నీవు నా చెప్పినట్ల చేసి తేనియు మేలు చేయ కుండినం గడుమే లని యి
ట్లనియె. 53

సీ. అంబుధిలో నొక్కశయలఘుతరద్వీప, మున ధర్మవర్తి నాఁ శ జనునరేంద్ర
పురమున నొకవైశ్యవరుఁ డధ్వరాదిన, త్కర్మకుఁడును శాంతిశ్రదాంతియుఁడు
గరుణాపరుఁడు దానశనిరతుండు ధనధాన్య, శోభియు బహుపుత్రశ్రీలాభవిలసి
తుండు నైవర్తించు శ చుండఁగ నిలు సేరె, నొకకాకి యతనిపుత్రశ్రీకులు దాని

తే. కెంగిళులు పెట్టి కొనియాడ శ నెలమిఁ బెరింగి
క్రొవ్వి కడు మీఱియెట్టిపక్షులును దన్నుఁ
బోల వనియెడుదుర్మానశమునఁ దృణీక
రించి యది పెక్కుభంగులఁ శ గ్రీడ సలుపు. 54

ద. ఇట్లు విహరించు చుండ నొక్కనాఁడు గొన్నిహంసంబులు పక్షబలంబున నుప
ర్ణతో ¹నరిసేయం దగునట్టివి సముద్రంబుచేరువఁ జనం గని యాకోమటికొడుకు
లక్కాకంబునకు వానిం జూపి యిట్లనిరి. 55

క. పులుఁగులలో నీవెక్కుడు, విలసద్గతి నంచ లిట్లు శ వినువీధిఁ గరం
బెలమిం జనియెడువీనిం, గలసి పఱచి గెలువ వలదె శ ²గతులబహులతన్. 56

వ. అని తారతమ్యజ్ఞానహీను లగునయ్యల్పబుద్ధులు సెప్పిన నుచ్చిష్టదర్శితం బగు
నదియునుమార్భ్యంబునం దా నంతటిదాన నని తఱించి వానిదెసకుం జని మనం
బున వీనిలో మేటి యెయ్యదియో యనుచుం జేరి తనచూడ్కికి వచ్చినయంచం
బురుడించి పఱతము రమ్మని పిలిచిన నయ్యంచ లన్నియు నిలిచి పెలుచ నవ్వె
యవ్వాయసంబున కి ట్లనియె. 57

క. మానససరసి వసించు మ, హీనబలము జవముఁ బక్షు శ లెల్లను బొగడం - -

గా నెందుఁ దిరుగుదుము ద,వై నను భేదంబు లేదు శ హంసల మగుటన్. 58

వ. ఇట్టిమాయందును.

59

క. బలశాలి యైనహంసముఁ, బిలిచితి పురుడించి పాఱు శ ¹బేలతనమునకా
గలవే యింతకు మును హం,సలతోఁ బురుడించువాయసంబులు జగతికా. 60

సీ. అనుటయుఁ గాక మి శ ట్లను హంసములతోడ, గతులునూటాక్కటిశగలపు వాన
నొక్కటాక్కట శతశయోజనవ్యాప్తి నే, మెఱయుదుఁ బాడవుగ్రామిఁది కెగసి
చనుట యచ్చటనుండి శ చక్క నేలకుఁ జోడు, వట్టి డిగ్గుట దూరశాతభంగి
²సంగతి పరువడి శ చాలులీలాగతి, వక్రయానము వలయక్రమంబు

ఆ. లోను గాఁగ నెట్లు శ లైనను మీకోరినట్లు పఱచి మేటికయంచ యైన
దాని నిపుడ గెలుతుఁ శ దక్కటియంచలు, భయమువొందఁ గాకీశపదువువొంగ.

—* కాకము హంసముతో సముద్రముమీదఁ బఱచి భంగపడుట *—

వ. అనుటయు విని ము న్నాహూతం బైనహంసం బక్కాకంబు నాలోకించి. 62

ఆ. నూలుగతుల నీవు శ వాఱు దే నన్నియు, నెఱుంగఁ బులుఁగు లెల్లనెట్లు వాఱు
నడరి యాకసమున శ ³నిడుబాట నట్ల పాఱుదము రమ్ము జలధిశచదల ననిన.63

వ. అయ్యెడం గూడినకాకంబు లపహసించి శతప్రకారగతి యగుదీనితో నేకయాన
పర్యవసానహీనసముత్సాహదోహాలి⁴వగునీ వెట్లు మచ్చరించెదవు పఱచి భంగ
పడియెదవు గాక యనుటయు నమ్మరాళం బా గమిం బాసి పఱవఁ దొడంగినం
దోన యవ్వాయసంబునుం బఱచె నిట్లు రెండును మున్నీటిపై మిన్ను దఱిసి
పాఱునట్టియెడ. 64

క. రాయంచ మందగతిఁ జను, వాయస మతితీవ్రభంగి శ వలను మెఱసి లీ
⁴లాయితము లొప్పబహుగమ, నాయాసము నొంది పఱచు శ నగ్గలికమెయిన్.

ఆ. ఎలమిఁ గడచి పోవుఁ శ బిలుచుఁ గ్రమ్మటి వచ్చి
ముక్కు ముక్కుమీద శ మోవుఁ జుట్టు
నేచి తిరుగు నీక శ లీకలతో రాయుఁ
నొరయుఁ జిత్రగతుల శ మురియు నవ్వు.

66

వ. ఇవ్విధంబునం గాకం బనేక ప్రకారప్రసరణచతురం బై సంచరించుటం జూచి
ముదితంబులై నవాయసంబు లధికస్వరంబుల మెఱయుచు హంసంబుల గేలి
గొని నవ్వుచుఁ దరువులపయిం ద్రుల్లి త్రుల్లి యాడుచు మరాళంబు పరాభవంబుఁ
బొందెడుఁ జూడుం డని పెద్దయెలుంగునం బలుకుచుండఁ దదీయకలకలంబాలించి
హంసంబు భరితోత్సాహంబై.

క. పొడవునకు నెగసి యెప్పటి, పడమటి, దేస నిగిడి పెలుచఁ శ బఱచినఁ గూడం

1. క. గ. చ. జ. షేలుడనమునన్. 2. క. చ. సంగడిఁ బరవిడిఁ 3. క. గ. చ. నిడు
వాఱు = జ. నిడువాఱు. 4. క. లాయితము నొప్ప.

- గడురయమునఁ జని యంచం, ¹గడవం గా²కీలకఱచి శ కాకము పాటున్. 68
- వ. పాటి పాటి డయ్యుటయు నయ్యంచ యుదంచితత్వరితగమనకళావైదగ్యంబు మెఱయం బఱచిన ³బీటువడి కాకం బాకులాంతరంగంబును వికలాంగంబును నై యిట్లని వితర్కించు. 69
- క. నేరక తొడరితిఁ గాల్కొన, భూరుహములు లతలు గిరులుఁ శ బొద లేమియు లే వారయ బహుస త్త్వమయము, వారిధి డిగి సోకినపుడ శ వలయుం బాలియన్. 70
- వ. అనుచు దీనమానసం బయి భయంబునం గలంగి డప్పి సొగసి యవశత నంత కంతకు డిగుచున్నయక్కాకిం గనుంగొని కలహంసం బి ట్లనియె. 71
- ఆ. నీ వనేకగతులు శ నేర్తిది యే గతిఁ, జనుట చెపుమ వాయశసంబయేను గడవ నరిగి పిలువఁ శ గా నేల తడసెద, వెఱక లేటి కిట్టు శ లేడల విడువ. 72
- వ. అనియె నట్టియెడ. 73
- క. తలకొని జలములు పక్షం,బులు దుండము దోక సోక శ బారిఁబారి నెగయన్ బల మఱి మెయిదిగఁబడఁగా,సొలసి యెగయలేక వాయశసుండు నెగ డొందెన్. 74
- వ. ఇట్లు ముస్మిటినిటిపయిం బడి ⁴నగ్గలం బగుదురవస్థకు బెగ్గలంబు నొందుకాకంబు నాలోకించి పలుక నగుం గాక పలికినట్ల యెవ్వరికిఁ జేయఁ దీరుఁ బని తీరెం గదా యనిన రాయంచకు నక్కాకం బి ట్లనియె. 75
- క. ఎంగిళులు గుడిచి క్రొవ్వునఁ, బొంగినమెయితోడ గర్వమునఁ దిరుగుచు నా కుం గలదె యెందు నెదురు వి,హంగమపతినైన గెలుతు శ నని మును దలఁతున్. 76
- క. నాకొలది యిప్పు డెఱిగితి, నీఁ రుణాలోకనంబు శ నిగిడించి శర ణ్యా కావు నన్ను మగుడం, గాకులలోఁ గలుపఁ దగవు శ గాదే నీకున్. 77
- వ. అని యిత్రెఱంగున. 78
- క. ఆకులతఁ బొంది పలుకుచుఁ, గా కా యని చంచు ⁵దెఱవఁ శ గా నఱచుచు నీ రాకరమున మునిఁగెడున, క్కాకిం గలహంస పరమశ్రకారుణ్యమునన్. 79
- క. వేరవునఁ దత్తనువుం దన, చరణంబుల నిఱికి యెత్తి శ చా వుడిపి బల స్ఫురణంబు మెఱయ వీఁపున, ధరియించుచు వచ్చెఁ బక్షీతతులు నుతింపన్. 80
- వ. ఇవ్విధంబునం దెచ్చి యెప్పటి నెలవున డించి రాయంచ యక్కాకి దెప్పిఱిన దానితో నచ్చటికాకులు విన నింక నిట్టియవినయంబు లెన్నండును జేయకు మని పలికి నిజసహచరంబు లగుమరాళంబులుం దానును వలయుచోటికిం జనియె సీవునాకోమటికొడుకులయెంగిలికూటం బెరిగినయక్కాకంబుచందంబునఁ గురు కుమారులయెంగిళులు గుడిచి క్రొవ్వి యెక్కుడువారల ధిక్కరించెదవు నీకొలది యెఱుంగవు దీనం జేటు వాటిల్లుఁగాన తేటపడ నెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 81

1. గడవఁగ జనుకినుక నేచి. 2. క. గ. చ. జ. 'కీలకఱచి', 3. గ. బిటు వడి-ఆ. బరువిడి
4. గ. యగ్గలం బగుదురవస్థకు బెగ్గడిలనక్కాకంబు, 5. క. దరము గాదే, 6. గ. చెఱవగానఱచుచు.

చ. విరటునిగోవులక మరల శ్ర విల్చి మదంబున నీదుతమ్మునిం
బారిగొనఁ బార్థుఁ దాఁక కెట శ్ర పోయితి నాఁ డలఘోషయాత్రలోఁ
గురుపతి డించి క్రీడి కృపశకుం దగుపాత్రము సేసి యెక్కడ
సురికితి చెప్పమా నిజము శ్ర సూతతనూభవ నాకు నేర్పడన్. 82

వ. అని వెండియు. 83

చ. పనివడి జామదగ్నుడు స్రభణ వినిపింపఁడె మీకు నెల్ల న
ర్జునుభుజవై భవంబు మధుసూదనుపెంపును నాఁడ ద్రోణశాం
తనవులుఁ జెప్పరే బహువిధంబుల వారల గెల్వరామి ¹మున్
వినమె యెఱింగియున్ మఱియు శ్ర వీఱిడిమాటలు వేయు నేటికిన్. 84

క. ఒంటిమెయిఁ దాఁక నాము, క్కంటికి వశమగునె కృష్ణగొండీవుల ని
ట్లంట యుడిగి తగురధికుల, జంటగొని రణమ్ము నలుపు శ్ర శత్రులు దలచన్. 85

తే. గొంతికొడుకును దేవకికొడుకు మనము
గనియెదము దినక రనిశాశ్రకరులుఁ బోలె
వెలుఁగ నయ్యెడ ఖిద్యోత్రవిలసితంబు
తోడి దగుఁగాక నీపెంపు శ్ర దోఁపఁ గలదె. 86

వ. అనిన విని కర్ణుండు గమలనాభునిపెంపును బార్థుబలిమియు నెఱుంగక యే నేల
వారిఁ దొడరెద నెట్లు సెప్పినను దొడరుదుఁ దొడరి వారొండె నేనొండె నగుదు
నింతియ నీవు వెడమాట లాడక యుడుగు మని పలికె యచ్చటిమహీపతులు వివ
నమ్ముద్రపతి కిట్లనియె. 87

నీ. తలఁచిన నెదకు సంఘతాపంబుఁ జేయంగఁ, జాలెడునట్టివి శ్ర జామదగ్ను
కోపంబు బ్రాహ్మణశాపంబుఁ గాక యే, సరకు గొందునె మురహారుఁ గిరీటిఁ
జెప్పెద విను మస్త్రశిక్షార్థి నై మహేం, ద్రనగంబునకు జమరదగ్నిసుతునిఁ
గోరి పోయినఁ గృపాంశభోరాశి యగునమ్మ, హోముని గులము నశ్నడుగుటయును

తే. బొంకునకు నోర్చి బ్రహ్మస్త్రమునకుఁ గాగఁ
బ్రాహ్మణుండ నని చెప్పి తత్తాదభ క్తి
గలిగి మెలఁగంగ శిక్షించె శ్ర నలఘుబహువి
ధాస్త్రశస్త్రసంఘేడిగా శ్ర నతఁడు నన్ను. 88

వ. భార్గవాభిధానం బగుమహాస్త్రంబులొనుగాననేకదివ్యాస్త్రంబు లిచ్చె బదంపడి
బ్రాహ్మం బగునస్త్రంబు నొసంగె నొసంగి సమరంబున నాపత్నయంబునదీనిం
బ్రయోగింపుమని యానతిచ్చె మఱునాఁడ త్తపోధనన త్తముండుమదీయాంకతలం

1. క. మీ. వినమి యెఱుంగుదున్. గ. మీ. వినమి యెఱుంగుచున్. 2. క. గ. చ. మాటలు
బిడ్డిఁ జెప్పెదన్ జ. జెప్పుదున్.

బున నొఱగి నిద్రించుచుండ నొక్కజంతువు నా క్రిందితోడఁ దొలిచిన నామహా
త్మునకు నిద్రాభంగం బయ్యెడునని కదలకుండితిఁ దదనంతరంబ మేలుకనియతండు
నెత్తుటివెల్లువఁగని తత్ప్రకారం బడిగి యేను జెప్ప విని మద్దైర్యంబునకచ్చెరువడి
నీవుబ్రాహ్మణుండవుగా వెవ్వండవని యొత్తియడుగుటయు వెఱచినూతనుతుండ
నని చెప్పితిఁ జెప్పనప్పు డక్కిటకంబు నాలోకించిన నది యదృష్టపూర్వవికృతా
కారం బైయుండె నర్జునహితంబు గోరి యింద్రం డమ్మునీంద్రునకు నన్నుఁ దేట
పఱిచి యతనిం గోపించి జేయువాఁడై కీటతనువు దాల్చి యట్లు సేసెం గానోవు
నాసంయము గోపించి కపటంబున బ్రహ్మశ్రుంబుఁ బరిగ్రహించి తది నీకువలయు
కాలంబునఁ దోఁపమియు మృత్యు వాసన్నం బైనం దోఁచుటయు నాపద ముట్టిన
యొడ భార్గవాశ్రుంబు దోఁపకుండుటయుం గలిగెడు మని శపించె నిది జామదగ్న్య
కోపంబు తెఱంగు బ్రాహ్మణశాపంబు తెఱం గెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 89

సీ. ¹శ్రమమునకై యేను²సకలాంబకములు నెక్కుడు వెసనేయ నశ్రయ్యెడకునొక్క
యాఁబెయ్య యుటికి నాశ్రయజ్ఞానమున నంప, తాఁకునఁగూలుడు శ్ర దానిఁ గలుగు
బ్రాహ్మణుం డధికకోపంబున నిదిహామ, ³ధేనువత్సం బిట్లు శ్ర దీని శల్య
నిహతంబుఁ జేసితి శ్ర నీవు నావచనశ, ల్యంబున నిహతుండ శ్ర వగుము నీకు

తే. సమర మేకాగ్రనిర్భరో శ్ర త్సావృత్తి, నడవ నరదంబుచక్రంబుశ్రుడమిఁ గ్రుంగి
వలయు నెవ్వీరు మార్గొనిశ్రగెలువఁగోరి, శ్రమముసేసెద వతనిచేతజాపుమీవు.

చ. అనుటయు భీతి వేడికొని శ్రయావులు వేయును నెడ్ల నాటునూ
ఱును రథముల్ శతంబును మోఱుంగులమొత్తముఁ బోనియంగనా
జనశతకంబు దంతిశతశ్రు పక్షముం గొని శాంతి బొందవే
యనినను మాన దయ్యె వసుధామరుకోపము తీవ్రరూపమై. 91

వ. మానక యున్న మఱియును. 92

క. నాకుఁ కలసాముఁ లెల్లను, నీ కిచ్చెద ననుఁ బ్రసాదశ్రనిరతకటాక్షౌ
లోకితుఁ జేయు మనుడునతఁ, డీకాఱులు మాను మనుచు శ్ర నేఁగెం బెలుచన్. 93

వ. ఇట్లరుగుచు నలుకంపెపునం గన్నుల నిష్పల రాలి మరలి కనుంగొని నాపలుకు
లకు బొంకునుం గలదే నీకీ దుష్కర్మంబు పరలోకంబునకు బాధకంబు గాకుండ
నిదియ పాయశ్చిత్తం బయ్యెడుంగాక పొమ్ముసూతనందనా యే నెట్లంటి నెల్లగుట
దప్ప దరుగు మనియెం గావున నాజామగ్న్య బ్రాహ్మణులశాపంబులకు వెఱతు
సత్యంబపలికితి నీయున్న రాజులను నాతోడిసుఖదుఃఖంబులకుం గలవారగుటంజేసి

1. క. గ. చ. 'శ్రమమునకై యేను వివిధాంబకంబుల'. 2. గ. వివిధాంబకంబుల, నెక్కుడు,
వెసనేయ ♦ నొక్కచిఱుత, యాఁబెయ్య, 3. ధేనువువత్సంబు ♦ దీని నిట్లు.

కృష్ణార్జునులకు నే వెలవ నింద్రయమవరుణకుబేరులు వజ్రదండపాశగదాహస్తై
బెట్టు ముట్టినను బెదర నని యుండుదుఁ దక్కినవారిం జెప్పినేల యిప్పుడు బ్రహ్మ
శ్రుమునం దోచుచున్నది యన్నరునియున్నెడకు మనరథంబు నడుపుము పుడమి
జనంబులు మదీయకోదండపాండిత్యం బొండ్పొరులకుం జెప్పికొని యచ్చెరు వందు
చుండ నట్లు చేసెద నమ్మేటిమగని మృత్యునివాసంబు నొందించెద. 94

- సీ. కాండమహాతరంగముల వైరుల ముంచు, విజయాంబురాశికి శ్ర వేల నగుదు
బాణశ్శులఁ బరిశంధులఁ బొది నెడు, నర్జునాదిత్యున శ్ర క్రథ మగదుఁ
విశిఖోగ్రశిఖిల విశ్విషుల నేర్చుకీరీటి, ఘోరదావాగ్ని కాసార మగుదుఁ
బ్రదరవేగమున నశరాతులఁ గూల్చుచా, ధాతివాయువునకు శ్ర నచల మగుదు
తే. విల్లు వట్టెడువారికి శ్ర నెల్ల నెక్కు, డనఁగ నెగడినగాండీవి శ్ర నాహవమునఁ
దొడరఁ బ్రాణంబులకు నానశపడులఘుప్ర, కారులకు వచ్చునే నాకుఁగ్రాక శల్య.
వ. అనిపలికిన విని యమృద్వృషధీవీనియంతరంగంబు గలంగఁ దా నర్జునుచేతంజచ్చుట
నిర్ణయించె నెట్లనిన నిట్టియప్పుడు జనులు దనమీఁదం జాలమి వెట్ట కుండుటకుం
గాదె జామదగ్నబ్రాహ్మణులశాపంబులు భూపాలురు విన నుగ్గడించె నిక్కలంక
యే సీరజ్జలానికి నర్జునుగూణవిశేషంబులెఱింగించి మదంబడంచిన కతంబునగలి
గెఁ గాంతేయాగ్రజునకు నా యిచ్చినవరంబు సఫలం బయ్యె నని మనంబునం
దలంచె మనుజేశ్వర విను మాశల్యుండు సెప్పినయాఖ్యానంబునం జిత్రం బెరియు
చునికింజేసి యాసూతనందనుం డతనితో మఱియు నిట్లనియె. 96

—*** కర్ణుడు హంసకాకియోపాఖ్యానము విని కోపించి శల్యుని దూఱుట. ***—

- క. దృష్టాంతము సెప్పెద నని, కష్టాత్మా నీవు నన్నుఁ శ్ర గాకము నరు ను
త్కంఠమరాళము గాఁగ ని, కృష్ణపుంగధఁ జెప్పి తిది సఖత్వము తెఱఁగే. 97
ఆ. నీచులకు బలంబు శ్ర నెట్టన పరుసని, కాటు లఱచు చున్కి శ్ర గాన యిట్లు
వలికి తింతఁజేసి శ్ర భయ మయ్యెనే నాకు, నట్టిమాట లింక శ్ర నాడ కుడుగు. 98
క. అడిగితినే నిను నాక, వృషధిభుజబల మెట్టి దని యశ్వారణ నీ వి
ప్పుడు నృపు లెల్లను విన వా, విడిచి పొగడె దిట్లు వందివిధమున నతనిన్. 99
చ. అనిమొన శత్రులం బొగడు శ్ర టారయ మూర్ఖత గాదె యిట్టిదు
ర్జనుని సహింతురే వెలుచఁ శ్ర జంపక సైరణ సేయుకాల మై
నినుఁ దెగఁజూడ నైతి ధరణీపతి కయ్యముపై భరంబునన్
గానకొని నూతకృత్యమునకకుం దగఁ బంచినవాఁడు గావునన్. 100

వ. అని వెండియు

101

తే. అకుటిలుం డగునాకు నశత్రుంతకుటిల

* వృత్తి సహితంబు సేసెద శ్ర విత్తైఱంగు

మి త్త్రవంచన మారయ శ్ర మైత్రి సప్త

పదకృతోద్భూతి యనియెడుశబ్దముకు వినవె.

102

క. జను లెట్టిది మి త్త్రవిధం, బని చెప్పదు రట్టిచంద శ్ర మఖలము దుర్యో
ధనునందుఁ గలదు నాయెడ, మన మూఱడి యుండు నా కశ్రమంద ప్రితిన్. 103

క. జను లెట్టిది శత్రువిధం, బని చెప్పదు రట్టిచంద శ్ర మారయఁగా దు
ర్జనుడ వగునీకు నాయెడ, వినుము కలిగె దీన మనసు శ్ర విచ్చెం గుటిలా. 104

ఉ. కావున నీకు నప్రియముఁ శ్ర శౌరవరాజునకుం బ్రియంబునుం
గా విధి మెచ్చ బాహుబలశ్రగర్వ మఖర్వము గాఁగ లక్ష్మీకిం
జేవయుఁ గీర్తి కున్నతవిశృంభణముం గలుగఁ ముకుందగాం
డివులఁ దాఁకి గెల్చెదఁ గడిందిమగంటిమి యుల్లనిల్లఁగన్. 105

వ. అని పలికి మఱియును. 106

తే. భండనంబునఁ బార్థుచే శ్ర బడక ¹నేడు, మేలుచేయైతినేనియు శ్ర మృత్యువునకు
నెన్నడును నగపడ నాకు శ్ర నివ్విధంబు, సందియములేక చి త్తంబునందుదోచె.

చ. వినుతమహాస్త్రముల్ వఱపి శ్ర విక్రమసంపద నాకుఁ జూపున
రునుభుజబీల కోర్చెద వశ్రుంధరఁ జక్రము గ్రుంగి నారథం
బునకు నవార్య మై యెడరు శ్ర వుట్టక తక్కిన శల్య చూడుమీ
నను విశిఖావలీవిలసనంబున నాతనియేపు మాపెదన్. 108

వ. నీకు వెఱపింప నయ్యెడుకొలఁదివారిని వెఱపింపుము కర్ణుండు విక్రమంబునకుం
గీర్తికి నాస్పదం బగుటకు జనియించినవాడు గాని భయంబు గొనుటకుం గాదు
కురుపతిసన్నిధి సేపు సారధ్యంబునకుం బూను చుండి పలికికొన్న బాసకతంబున
బ్రదికిపోయి తనిన విని శల్యుండీయనర్థప్రలాపంబులం బ్రయోజనం జేమి వినుము
కర్ణ కర్ణులు వేపురైనం గిరిటిని గెలువం జాలుదురే యనుటయు నతండు గినుక
²నెఱుంగన కన్నుంగవతోడినవ్వు నవ్వుచు నిట్లను ధృతరాష్ట్రునిన్నిధి ను త్తమద్వి
జులగోష్ఠి నఖలదేశాచారవిదుం డైనవృద్ధబ్రాహ్మణుండు సెప్పవంటి బాహ్లిక దేశం
బునవారు గోమాంసంబు సంజికొని మద్యపానంబు సేసి నగ్నలై యసంగతదురా
లాపంబులతోఁ దిరుగుదు రని తొడంగి యనేక ప్రకారంబుల బాహ్లిక దేశనిందోప
న్యాసంబు సేసె నట్టిబాహ్లికుల కొడయుండవు తత్కృతంబు లగుపుణ్యపాపంబుల
నాఱవపాలు నిన్నుంజేరు నట్లుంగాక వారియనాచారంబులు వారింపమింజేసి యా
కల్మషంబు లెల్లను నిన్నుం బొందు బాహ్లికులకంటె మద్రదేశజాతు లవినీతులని
యార్యులు సెప్పదురు ని న్నేమి సెప్పం గల దింతవట్టు నెఱింగినాలుకయడంచి
యుండు మనవుడు నమ్మదేశ్వరుండు. 109

క. లావులు ³రథాతిరథసం, ఖ్యావేశం దెలియఁజెప్పెఁ శ్ర గాదే భీష్ముం

1. క. నేను. 2. అ. నెఱుంగనన్నుంగవతో నవ్వుచు. 3. అ. రథ్యతిరథసంఖ్యా.

- డావచసమ్ములు మనమున, భావింపుము క్రోధ మేల ॥ బలియుండ నీకున్. 110
- తే. విడుతు రాపుల బంధుల ॥ వెలలు గన్న, సమ్ముదురు కులకాంతల ॥ నంగదేశ
జనితు లగువారు విభుండ వృజ్ఞనుల ¹కిట్టు, తేటాకో నొడ్లచరితంబు ॥ లెన్ననీకు.
- క. పరదోషము సెప్పంగ నేర్తురు గా కాత్మీయ మైనదోషంబు మదిం
బరికింపంగ నధములు నేర్తురె తలంపక యుంటి వలుకత్తో నుండకుమీ. 112
- వ. అని యుల్లసం బాడి మఱియును. 113
- ఆ. సకలదేశములను ॥ సన్మార్గవర్తులు, గలరు దుష్టతతియు ॥ గలిగి యుండు
మది నెఱుంగ నేర్చునమధ్యస్థు లదియును, నదియు నుగ్గడింతు ॥ రేదురు మెచ్చ.
- వ. ఒకదేశంబు దాగిడ యగుట కలుగునే యట్లుం గాక సదాచారదురాచారంబులు
దైవం బెఱింగెడు ²నీ వనాత్మజ్ఞుండ వూర కుండు మనియె నట్లయ్యిరువురు వివా
దంబుసేయుట యాలించి చేరికొరవపతి సఖభావం బుపన్యసించి రాధేయురాజత్వ
గౌరవంబు గొనియాడి ముద్రవిభుని వారించిన నాసూతనందనుండు నగుచు శల్యు
నుద్దేశించి పొద పొద రథము పో నిమ్ము పోని మ్మని పలికె నట్లగి శల్యుండు
సస్మితుం డగుచు వెండియు నర్జును ³నుగ్గడించి కృష్ణుండు సారథియును గాండి
వంబు సాధనంబు నై యప్రతిహతమనోరథుం డగునారథికుతోడం బెనంగ
నోపితేని నీవ మాకెల్లను రాజ వమ్మేటిమగనియరదంబు మన మొగ్గరంబు సొచ్చి
చిక్కుపఱుచుట గలుగు నని యెఱుంగ నయ్యెడు మన మేమటకయ్యుండ వలయు
నీ తోచుదుర్నిమి త్తంబు లనుసంధింపుము.
- ❖ ❖ ❖ శల్యుండు గర్జనితో నప్పుడు దోచునుత్పాతంబులు సెప్పుట ❖ ❖ ❖
- క. వటకులు మనచేరువఁ బెల్లఱచుట బెట్టెదురు గాలి ॥ యడరుట గ్రద్దల్
తఱ చయి యాడుట వికృతపు, టటపులతో రేఁగి కాకు ॥ లఱచుట గంటే. 116
- వ. అని వెండియు. 117
- ఆ. సిడముకామ సూడు ॥ వడఁకెడు మవతేరి,చుట్టు మెఱయఁ గట్టినట్టిచిఱుత
పడగలందుఁ గంటే ॥ వెడలెడు మంట లు, గ్రంబు గాఁగ నోపు ॥ రణమునేడు.
- వ. అనియె నప్పుడు రాధేయుండు ధృష్టద్యుమ్నాభిరక్షితం బయినధర్మతనయవ్రాహ్మ
హంబు గనుంగొని రథివరులం దగినయెడల నమర్చి తనమోహరం బాయితంబు
సేసికొని యురవడింప నమ్మద్రపతి యత్తైత్తి యాలోకించి. 119
- ఉ. అల్ల దె యర్జునధ్వజవిహారము గానఁగ నయ్యెడుం గపిం
ద్రోల్లసనంబునకా మెఱసి ॥ యుద్భటు లైనత్రిగర్తు లేపు శో
భిల్లఁగ వారె యన్నరుని ॥ బెట్టుగఁ దాకి రతండు సంపఁ
స్వల్లి నిగిడ్చి ముంచె నదె ॥ నింగి గుణధ్వని వొంగ వారలన్. 120
- ఆ. అనినఁ గర్ణుఁ డీట్లు ॥ లనియె సంశ్చక్తక,బలముచేతఁ బొదువఁబడి కిరీటి

- మేఘపిహితుఁడైనతమిహిరునిచాడ్పున, వాఁడి లేక యున్ననవాఁడు గంటె. 121
- వ. అనుటయు శల్యుండు. 122
- చ. వరుణుండు నీళ్ల చే జెడునె శ వాయుసఖుండు మహేంధనోత్కర
స్ఫురణ నడంగునే నరుండు శ వోరుల నేపటు లేల కల్లు నె
వ్వరికిని వానిఁ గీడ్పటుప శ వచ్చునె గాలిఁ బరాభవింపఁగా
1 దొరకొనినం జలంబుమెయిఁ శ వోయధి యంతయుఁ ద్రావ వచ్చినన్. 123
- ఆ. దేవతలకు నైన శ దేవేంద్రపుత్రుని, నాహవమున గెలువ శ నలవి గాదు
మనము గెలుతు మిట్టిమాట లాతనిఁ జేరఁ, జనక యాడి దీనసంతసింపు. 224
- ఉ. మేరువువోలె నొప్పిననమీరణపుత్తుని పేర్మియున్ మహా
దారుండు ధర్మనందను నుకదా త్రతయున్ విజయానుజన్ము తే
పారఁగ నున్నసాంపును న్యహంకృతి యేర్పడ ద్రాపదీసుతు
2 ల్వీరల మీఱి పొల్పెనఁగు శ లీలయుఁ జూడుము సూతనందనా. 125
- వ. పాండవులు ధర్మపరు లెవ్వలన ధర్మంబు గలుగు నవ్వలనికి జయంబు గలుగుట
దప్పదనుసమయంబున సంశ్చక్రకులంబుంగనుంగొని మనసై న్యంబునుసవ్యసాచిం
జూచి వారిసేనయును గడంగి యొండొంటితోఁ దాఁకిన గంగాయమునలసంపా
తంబుచందంబు దోఁచె నట్టియెడం గురురాజు రాధేయుని మద్ర రాజుం దగురా
జులను సాదరావలోకంబున సంభావించి యిట్లనియె. 126
- ఆ. ఎద్ది ప్రియము సేయు శ నేపారుశూరుల
చిత్తములకు నది యుకదా త్రభంగి
నొదవె మీకు బాహుమదమునఁ గొనియాఁడు
డుగ్రశౌర్యమహిమ శ యుల్లసిల్ల. 127
- క. బలు పెసఁగఁ బాండుపుత్తులఁ, బొలియించిన నతులరాజ్యభోగంబును వా
రలచేతం బొలిసిన నుజ్జ్వలనాకసుఖంబుఁ గలుగు శ వ్రాలుండు పోరన్. 128
- వ. అనిన వార లందఱు నుబ్బి సింహనాదంబులు సేయఁ దూర్యనినదంబులు సెలంగ
సైన్యంబులు సంతసంబునం బొదలె నప్పు డశ్వత్థామ రథిజనంబులమనంబులం
బ్రమదం బెసంగ నిట్లనియె. 129
- క. ఆయుధము విడిచి యుండఁగ, సాయక గురు మీరు సూడఁ శ జంపినకష్టో
పాయుని ధృష్టద్యుముని, మాయించియ కాని తొడిననమఱు వేనూడ్చన్. 130
- క. కడువడి వడముడియును గ,వ్వడియు నతనిఁ గావఁ బూని శ వచ్చిరయేనిం
జెడుదురు మచ్చాపంబున, వెడలువివిధవిశిఖిఖిలవేడిమిచేతన్. 131
- చ. అన విని యవ్వరిష్ఠరథి కావలి పెల్లుగఁ బాండుపు త్రియో
థనులపయన్ వెసం గవియ్యదర్పము వార లుదగ్రవృత్తి మా

- గొనినమహా గ్రంథంగియును శ్రీ ఘోరపులీలల విశ్రయంబాన
 ర్చె సనిమిహంతరంగములఁ శ్రీ జెల్లె రణంబు నుదీర్ణ రాద్రమై. 132
- క. జనసంక్షయంబు పెల్లె, మనవచ్చుం బ్రళయకాల శ్రీ మయ్యెనొ కా కెం
 దును నిట్టివి గలవే యని, మనమునఁ దలపోయ వలసె శ్రీ మముబోటులకున్. 134
- వ. అట్టియెడ.
- ఉ. శ్రీతి యెలర్ప వీరుల వ్యరించుటకుం జను దెంచి యప్పరో
 వ్రాతము గంధపుష్పపరివర్ణ కేళియొనర్ప సారథం
 బ్రాతటి సంచరించులత్రితానిలుఁ డెక్కుడు సేసి వీచె సం
 జాత నవీన ఘర్మజలకాలక సైనిక లాలనీయుఁ డై. 135
- ఉ. ఆ సమయంబునం గురుకులగ్రాణి భీమునిఁ దాకె వైరిసం
 త్రాసనమ త్రవారణకశదంబసముద్భటుఁ డై యతండునుం
 జేసె రణంబు దత్ప్రబలశసేన దలంకెడునట్లుగా సము
 ద్భాసితదుర్నివార్యబహుబాణవిసారణదారుణోద్ధతిన్. 136
- క. పదపడి రాధేయుం డు, న్నదవృత్తిం గవిసె గుణనిశాదంబును బె
 ట్టిద మగురథనిస్వనముం, జదల నిగుడఁ బాండవాగ్రజన్మనిదెసకున్. 137
- వ. ఇట్లు గవిసిన మనసైనికు లిట్లని రివ్విధంబున ధర్మనందనుం గదియ నడరిన
 నరుండు వచ్చి యడ్డంబు సొచ్చునపుడు. 138
- చ. నరునకు సూతసూతికి రక్షణం బగు నేఁ డతిఘోరభంగి నం
 దరయ నితండు గీ టడఁచు శ్రీ నాతని నన్నటు లున్నవాఁడు దు
 ర్భరరిపుబాధ దక్కి కురుకరాజు సుఖత్వముఁ బొందు నిష్టు రం
 డరదము సేరి యీతనిమృహస్త్రవిలాసము సూత మేర్పడన్. 139
- క. గెలు పెల్ల భంగి నితనికిఁ, గలుగు ననుతలంపు వుట్టఁ శ్రీ గా నిపుడుమనం
 బుల జనియించు మనోరథ, నులవడుటయుఁ బోర నెఱుంగనయ్యెడు నదియున్. 140
- వ. అనుచుఁ గూడుకొని రథకరితురగసమ్మర్దనిర్దళితభూభాగంబుగా నురవడింప రాధే
 యుం డతిభీషణం బగురణంబున. 141
- తే. మిగిలి యప్పాండవాగ్రజశ్రమగఁటిమియును
 జలముఁ గోల్పుచ్చి తూలఁ బోఁ శ్రీ బలికి మెఱసె
 నధిప యతనికి వీరకమై శ్రీ నడ్డపడఁగఁ
 గడఁగునదైసయోధులగర్వ మడఁచి. 142
- ♦ కర్ణుడు ధర్మజుడై గవిసి విజృంభించుట. ♦—
- వ. అనినవిని సంజయునకు ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియెఁ గర్ణుండు దనమొన యెట్లయి
 తంబుసేసెఁ గాంతేయముఖ్యునై న్యసన్నాహం బెట్టి దతం డతనింబొదివినయప్పుడు
 గవ్వడి యెవ్వలననుండె నవ్వీరుండన్నకడనున్న నాసూతనందనునకట్లుసేయవశం

బగునే వాసవుండు సకలసురగణంబులతోఁ బన్ని యన్నరునిపైవచ్చి ఖాండ
వంబు గాల్చు కుండఁ గావం జాలెనే బ్రదుకున కాసపడుమగల కతని మార్కొన
వచ్చునే రాధేయునకు వచ్చుం గాక యనుటయు. 143

తే. ఇట్లు లను సంజయుం డమృతహీనశ్రునకు
నంగపతిమోహరంబుత్రేణంగు ధర్మ
సుతునియొడ్డువిధంబు నృగునుడు వారి
పోరునెడ లేమియును మీఁదిప్రోవు వినుము. 144

వ. కృపాచార్యుండును గృతవర్మయు మాగధులు వలపట శకునియు నులూకుం
డును గుఱ్ఱపుడడంబులతో వారికెలనను సంశ్చక్తగణం బిరువదిన్నాలుగువేలు
ముఖ్యురధంబు లగ్గలిక నుల్లినిల్లి దాపటను నీకొడుకులందుఁ గొందఱు కాంభోజ
శకయవనసైన్యసమేతంబుగా వారియపులను బహుబలభాసితుం డై దుశ్శాస
నుండు వెనుకనుం గతిషయసోదరపరివృతుం డై కురురాజు పిఱుందను నశ్వ
త్థామప్రముఖయోధులు గరినికరకృతసన్నాహులై యన్నరపతి నియోగింప
నభినిపజ్జ నిలువ నిజపుత్రులుఁ దనచుట్టునుం గదిసి యెసక మెనఁగుబరవసంబున
మెఱయ సూతసూనుండు సేనాముఖంబునకుం దిలకం బై నిలిచి పోలిచె నట్లు
మోహరించి మదకలమాతంగంబులతఱచుకతంబున మొయిశ్యమొత్తంబుల
కైవడిం గాఱుకొనునమ్మెన నురవడి నడపించునాకర్ణునిం గనుంగొని కౌంతేయా
గజుండు గాండీవి రావించి యిట్లనియె. 145

ఉ. సూతతనూజమోహరము శ సూచితే యెంతయు గట్టి యై సము
ద్వ్యోతితభంగిఁ దోచె నది శ యుక్కునఁ బై పడి యిబ్బలంబు ని
రూతము సేయ కుండఁగ న్నెదుర్కొని యెమ్మెయి నిల్వరింత మ
స్మితి విధింపుమా బలుపు శ నేర్పును దజ్జలు పిచ్చలింపఁగన్. 146

వ. అనుటయు సంక్రందననందనుండు. 147

తే. సారవంత మై కర్ణునిశ్రైన్య మురవ
ణించుఁ గా కేమి దీనికి శ నృపవరేణ్య
పూని సేయంగ వలయుఁ బ్రధానకార్య
మతని సమయించుటయు నాకు శ నది భరంబె. 148

వ. అనిన విని యమ్మనుజపతి యతని కిట్లను నట్లేని నీవు రాధేయుని గెలుపుము
భీమసేనుండు సుయోధనుని నకులుండు వృషసేనుని సహదేవుండు సౌబలుని
శతాసీకుండు దుశ్శాసనుని సాత్యకి గృతవర్మను ధృష్టద్యుముండు ద్రోణపుత్రుని
ద్రాపదేయులు శిఖండియుం దారును దక్కటిధా ర్రరాష్ట్రులం దలఁపడువా రేను
గృపునితోడం బెనంగెద ననుటయు నట్ల కాక యని యతండు మున్ను దననిలి

చిన నెలవునకుం జనునెడ నయ్యుధిష్ఠిరుపనుపు తెఱంగు వారలందఱకు నెఱింగించె నతండు వలపటివలన సైన్యాగ్రవర్తి యయ్యును వృకోదరుండు వామపార్శ్వవర్తి యయ్యును శైవేయద్రౌపదేయసమేతంబుగా నప్పండవాగ్రజుండు మధ్యభాగస్థుం డయ్యు నున్నయమోహరం బా సూతనందనుమొనయురవణి సరకుగొనక మార్కొనియె ననవుడు నాంబికేయుండు.

149

మ. నరుఁ డమై విని వచ్చె నన్నరునకు శ న్నంశ ప్రకశేణికి

స్థర మత్యుద్భటభంగిఁ జెల్లుటయు ము శ స్సూచించి తీ వయ్యుధి
ష్ఠిరునిం గర్జుండు దాకియొర్చె ననియుం శ జెప్పంగ వింటిఁ రణం
బరయం జిత్రము సెప్ప మత్తెఱుగు సుశ్రవ్యక్తంబుగా సంజయా.

150

వ. అని యడిగిన సంజయుండమ్మానవపతి కి ట్లను నట్లు ధర్మజుండు సెప్పెన కాని యయ్యురువాఁగుం గదిసినప్ప డన్నియమంబు నడవక ¹కయ్యంపుటచిత్తంబున నొండుదెఱంగు సెల్లె నది యెఱింగించెద నవధరింపు మవ్విధంబున మొనలు రెండును నొండుంటి దార్కొనుసమయంబున సవ్యసాచి గర్జునడచుచక్కటికి నడరం గడంగిన గ్రాలుకపితేతనంబు గనఁగొని తెంపుపెంపునఁ బొంపిరి వోవుచుఁ ద్రిగర్తాదిసంశప్తకులు సరభసంబుగా నడ్డపడి పైకొని తఱిమి పొంగినపయోనిధిం బోలిన నబ్బలియుండు సెలియలికట్టం బోలి నిలువరించి మాతంగప్రముఖసేనాంగసకలాంగశకలంబుల నిలాతలంబు గప్పు చుండ నొండుండ పేర్చి యాబలం బా బలమర్దననందచునరదంబు ముంచికొనిన నవ్వీరుండు విజృంభితవిక్రముం డై బడబాగ్నికీలాకలాపంబుచందం బగుసాయకనికాయంబు నిగిడించుచు నెక్కుడుమదంబున నమ్మాకలం ద్రెక్కిను చుండఁ దత్ప్రకారం బాలోకించి రాధేయనకు శల్యుండు.

151

ఉ. అల్లదె యర్జునధ్వజవిహారము గానఁగ నయ్యెడుం గపీం

ద్రోల్లసనంబునకొ మెఱసి శ యుద్భటు లై నత్రిగర్తు లేపు శో

భిల్లఁగ వారె యన్నరుని శ బెట్టుగఁ దాకి రతండు సంపపె

నెవ్వి నిగిడ్చి ముంచె నదె శ నింగి గుణధ్వని వొంగ వారలన్.

152

వ. అని చెప్పి చూపె బదంపడి భారద్వాజపుత్రునిబరవసంపుమాటల నాటోపంబు మిగిలి మనరథికులు గవిసిన దారుణరణం బయ్యె నని యాకర్ణించి తది యేర్పడ వినుము వివరించెద.

153

సీ. కృపుండు సౌబలుండును శ గృతవర్మయును నలిఁ

జెలఁగుమ్మాఁకలతోడఁ శ బెలుచఁ గవిసి

కాశ కైకయు మాత్యు శ కొసల పాండ్యాది

బలములఁ దాకి రగ్గలిక మెఱయ

నారెండువాఁగుల శ్ర నాయుధంబుల¹యెడ

మంటలు బొళ్ళును శ్ర మింట బుడమి

జూడ నక్కజముగశోణిత²ధామము

ప్రచురధూళితమిశ్రముల నడవ

తే. భగ్నరథములు నిపతిత్రేభములు నిహత

హయములును మృతభటులును శ్ర రయమునకు వి

ఘాత మొనరింప నున్మదశ్రగమనభంగు

లందు బలువెర నొలయఁ బోరాడి రధిప.

154

వ. ఆలోన

155

—♦ కర్ణుడు పాంచాలసహాయుల నశేషులం జంపుట ♦—

ఉ. మేలిమదావళంబులును శ్ర మేటిహయంబులుఁ దమ్ముపిండు నా

భీలతఁ జుట్టి రాఁగ రథభృందముతోఁ గురురాజు కర్ణుదో

ర్లీలకుఁ దోడ్పడం గడఁగె శ్ర రేణు వుదీర్ణముగా నతండు పా

చాలబలంబుపై నడరె శ్ర శౌర్యసముద్భటబాహువీర్యుడై.

156

వ. అబ్బలంబునకు బాసట యై చేదిస్తైన్యంబును బెనుఁబ్రా పై పాండవానీకంబునుం

దటిమినఁ బెరిగినదర్పంబునం బ్రదీపుం డయి యక్కర్లుం డాగట్టిమూఁకలం

దటిసి మెఱంగులవాలములు వఱప నవి పీనుగుఁజెంట లగుచుండ నుఱక

యుక్కునం బొదిగినబలుమగలకుం గీర్తియు స్వర్గంబును నొసంగి తమవారి

కంటెఁ బ్రమోదభరితులం జేయుచు సాయకాసారంబులు వరఁగించుచు బహు

విధరథప్రచారంబు లుల్లసిల్ల నాసేనలునుగృపకృతవర్షాదియోధభృందంబులతో

బెనంగు మొనలును నొక్కటిగాఁ గలంచి యందు శోణితజలంబులను మాంస

మజ్జామ స్తిష్కకర్దమంబులను బతితాతపత్రహంసంబులనుం బాలుచునట్టినదీ

ప్రవాహంబులు వఱపె ననుటయు ధృతరాష్ట్రుండు ధర్మనందనుం గర్ణుండు గది

యునప్పు డతని కక్కడ నడ్డపడుట కెవ్వరు గడంగి రిక్కడ నితనికిఁ దోడ్పడ

నెవ్వారు గలిగి రనుటయు సంజయుం డవ్వభున కీ ట్లనియె.

157

తే. ఇవ్వధంబున సేనలక్ష్మివృండంచి

సూతసూనుండు ధర్మజుశ్రేతనంబు

దెసకు నడర ధృష్టద్యుమ్నుఁ శ్ర డెసక మేసఁగ

బంధులును దాను వడి నడ్డపడియె నధిప.

158

క. వారలఁ గడచి ప్రభద్రకు, లారాధేయుపయిఁ గవియ శ్ర నాతండు మహా

దారుల నేడ్వర భద్రా, కారుల నారాచసప్తకంబునఁ గూల్చెన్.

159

క. కని పాంచాలురు గోపంబును దర్పము నెఱయ మెఱయఁ శ్ర బొదివిన రాధా

- తనయుం డిరువదియేపురం, దునిమె నిరువదేనువెడఁద్రతూపులఁ బెలుచన్. 160
- క. వెండియు నేవునఁ బైకొని, చండశరప్రకరములు వ్రేసం గురియఁగ ను
ద్దండతఁ బాంచాలురఁ గ,ర్జుం డేపురఁ జంపెనైదుశకూరాస్త్రములన్. 161
- వ. ఇట్లు భానుదేవ చిత్ర సేన సేనాబిందు తపన శూరసేనులంగీటడంచి యాటోపదీపి
తుండఁగి చక్రరక్షకు లగుసుషేణసత్యసేనులును వెనుక బలసివచ్చువృషసేనుండు
నిమ్మువృరుగొడుకులు, గడిమియాధి కెక్కం దనకు రణక్రీడకుం దోడుపడియెడు
నుల్లాసంబుననుల్లంబుపల్లవింపం బాండవబలంబులం గలంచునయ్యంగపతిమీఁద
ధృష్టద్యుమ్న శిఖండి జనమేజయ ప్రముఖపాంచాలకుమారులును సాత్యకినకుల
సహదేవద్రాపదేయులును గేకయమాత్యయోధవీరవ్రాతంబును భీమసేనపుర
స్పరంబుగాఁ దోఁతెంచిన బహుశజలధరంబులు ధరణీధరంబుపయిం గురియు
జెనుసోనచందంబు దోఁప వివిధాస్త్రశస్త్రంబు లతనిపయిం దొరఁగింపం గనుం
గొని కౌరవేశ్వరుండు దుశ్శాసనశికునితీదీయతనయులు దనకెలంకులం దఱుమం
గరిఘటలతోడం గడంగి యవ్వడముడిని మార్కొని. 162
- క. తానును వారును దూఁపుల, వాన పయిం గురియ నతఁడు శ్ర వారించి గళ
ద్దానాంబులోలమధుకర, మైనగజప్రజముఁ బటుశరార్చులఁ బొదివెన్. 163
- క. బొదివెడునప్పుడు శౌర్యోన్మదుఁ డగునయ్యనిలతనయుఁమార్గణములు బె
ట్టిదముగఁ గవియుడు నొటఱి, యెదురుపలే రైరి కురుకుశ్రేంద్రుఁడు వారున్.
- మ. బలుగాలిక్ నలుదిక్కులం జెదరునభ్రాశ్రేణి¹మాడ్కిన్ సము
జ్వలసూర్యాంశులచేత విచ్చునిబిడకధ్వాంతంబు చందంబుఁ జూ
డుకులకుం దోఁచె బ్రచండసంగరపటిష్ఠంజైనయాభీముతూ
పులమొత్తం బడరం గరిప్రకర ముద్యుతార్తియై తూలివన్. 165
- వ. అట్టియెడం గృపప్రముఖరధికులు రాధానందనభవన్నందనులకుం దలకడచి పవన
నందనుపార్శ్వంబులం దఱుముధృష్టద్యుమ్నాదియోధులం దలబడిరి దుశ్శాసన
ప్రభృతులును వారిం గూడికొనిరి కర్ణనందను లక్ష్మిమీరమర్దనుం దాఁకి రండు
సుషేణుండు. . 166
- క. ఖరభల్లంబున నాతని, శరాసనము ద్రుంచి నారకసములు రయముమై
నురమున నేడు సానిపి నిష్ఠురసినదం బెసఁగ నార్చె శ్ర సురలు నుతింపన్. 167
- ◆— భీమసేనుఁడు కర్ణనందనుఁ డగుసత్యసేనుం జంపి విజృంభించుట. —◆—
- నీ. కనలి యొండొకవిల్లు శ్ర గొని కీచకాంతకుఁ, డక్కు-మారునిచాపశ్రయప్టి విఱుగ
నేసి మై బల్తూపు శ్ర లీరేడు నాటించి, త న్నవ్వుదొడరురాశ్రధాగనూజ
నుబ్బువాలమ్ములు శ్ర డెబ్బదిమూఁట వా,రించి తత్సుతుఁడు దోర్నీల మెఱయఁ
జేరిన నాసత్యసేనురథ్యంబుల, మూతుఁ గారుకమును శ్ర గేతనంబు

తే. నేడుదూపులఁ దునుమాడి శ్ర యేచి మూఁడు
నారసము లంగమున గ్రుచ్చి శ్ర నాశమునకు
వికసితాంభోరుహముఁ బాపుశ్రవేరపు దోఁప
దునిమె వెనఁ గత్తివాతియశ్మున శిరంబు.

168

వ. తునిమి దోస్సారంబు దుర్వారంబుగా నుక్కునం దక్కటిరథికజనంబులపయ నడరి
కృపకృతనర్మాదిరథికవరులకోదండంబులు దుండంబులు సేసివారిం గ్రూరమార్గ
ణంబుల మర్దించి దుశ్శాసనుని సాయకత్తయంబునను సౌబలునిఁ దద్వీగుణ
బాణంబులను స్తుక్కించి యులూకుని సతనితమ్ముని నొక్కుమ్మడి విరథులం
గావించి కర్ణుకొడుకుం గని యోరిసుషేణా పాలిసితి పొమ్మనుచు బలునారసంబు
నిగిడించిన నది నడుచున కర్ణుండు నఱకి మెఱుంగుటమ్ములు మూఁడు మేనం
బజప నుఱక మఱియు నట్టిమార్గణం బక్కుమారు నుపలక్షించి యేసిన నా
సూతనందనుం డదియునుం ద్రుంచి యవ్వడముడిమీఁదఁ ద్రిసప్తతితీవ్రప్రదరం
బులు వరఁగించె నప్పుడు నకులుండు గవిసిన.

169

ఁ. చిత్రచాపము క్రృశితశరపంచక, హతశరీరుఁ జేసె శ్ర నాసుషేణుఁ
డేచి నకులుఁ డతని శ్ర నిరువదియమ్ముల, నొంచి కర్ణమనము శ్ర నొవ్వనార్యె.

చ. అలిగి సుషేణుఁ డెంతయు రక్తయంబునఁ దొమ్మిదిదొడ్డవాఁడితూఁ
పులు మెయిఁ జొన్ని విల్ గునిమి శ్ర పొంగిన నొండొకదీప్తచాప ము
గల్గిక దలిర్ప నెత్తి వెనఁ శ్ర గార్ముకదండము ద్రుంచి నొంచె దో
ర్బలవిభవం బుదాత్తముగఁ శ్ర బార్ధునితమ్ముఁడు సూతు నాతనిన్.

171

ఁ. అన్యచాపలసితశ్రవాస్త్రుఁ డైఁ కడఁగి సు, షేణుఁ డతనిపప్రీతబాణగాఢ
నిహతదేహుఁ జేసె శ్ర సహదేవుఁ డడరిన, మేటితూపు లేడు శ్ర మేనఁ గ్రుచ్చె.

క. అయ్యిరువుర యబ్బాలుని, కయ్య మమరదైత్యరణముకరణి మహోగ్రం
బయ్యె వృషసేనుఁ డత్తఱి, నియ్యని సాత్యకి నెదిర్యె శ్ర నిషుచయ మడరన్.

సీ. సాత్యకి వృషసేను శ్ర సప్తసప్తతిమార్గ,ణంబులఁ బొదివి బాణాత్రయంబు
సూతుమైఁ బఱపిన శ్ర నాతఁ డాతనిఁజెనుఁ, ¹గడఁత వాలికయమ్ము శ్ర గాఁడనేయఁ
గోపించి మూఁడుబల్లూపుల సారథి, నొకభల్లమున విల్లు శ్ర నుజ్జ్వలాత్మ
సప్తకనిహతి న,శ్వంబుల నేకకాం,డస్ఫూర్తి గేతుదండంబుఁ దునిమి

ఁ. శీనివరుండు వత్సమున మూఁడుశరములు, నాట సాగసి కర్ణనందనుండు
దెలిసి కనలి వాలుఁ శ్ర బలకయుఁ గొని తేరు, ²డిగ్గనవియు నతఁడు శ్ర నుగ్గుసేసె.

వ. ఇవ్విధంబున విరథుండును నిరాయుధుండును నగునక్కుమారుం గనుంగొని
దుశ్శాసనుండు రయంబున నెయది నిజరథంబుమీఁదికిం దిగిచికొని తొలంగం
గొనిపోయిన నతండు వేటొక్కయరదం బెక్కి యెప్పటియట్ల తండ్రితేరివెనుక
వర్తించె నయ్యంగపతి దొమ్మిదియమ్ము లడరించి శైనేయసూతాశ్వచాపంబులు

1. క.గ.చ. కృపకృతవర్మలకోదం. 2. గ. గణఁత నాలమ్మున, 3. అ. డిగ్గి కవియనవియనగున్.

రూపడంచి యతనిఫాలమున మూడువాలిక యమ్ములు నాటించె నాసత్యక
నందనుం డన్యస్యందనారూఢుం డయి కవిసి కర్ణునకుఁ దోడుపడుబలంబులం
గలంచి యతనితనువున నేడునారసంబులు నిగిడించెఁ గూడికొని శతాసీకుం
డన్నియ శరంబు లేసె నప్ప డురవడించి తక్కటిద్రోపదేయులు డెబ్బదిమూఁ
డును ధృష్టద్యుమ్నుండును శిఖండియుం బదిపదియు భీమసేనుం డటువదినాల్గును
సహదేవుం డేడును నకులుండు ముప్పదియును¹(యుయుధానుండేడును) బాండ
వాగ్రజుండు నూఱును బాణంబు లాసూతపుత్తుపయి గుప్పించి నొప్పించిన.

క. మదమున నతఁ డందఱఁ బదిపదితూవుల నే పడంను శ్రీ బహువిధగతులం
దదనీకంబునఁ దే రొప్పిదముగ వడి సంచరింపఁ శ్రీ బెద్దయు మెఱసెన్. 176

శా. శై నేయుండును భీమసేనుడును ధృష్టద్యుమ్నుడు² ద్రోపదీ
నూనుల్ మున్నడరంగఁ గిట్టి విశిఖస్తోమంబు లొక్కుమ్మడి
మేన³ గ్రువ్వ శిఖండియు⁴ భుజబలో⁵స్త్రీషంబు సూప⁶ వెసం
దా నయ్యోధుల సూతసూతి విరధశ్రవ్యస్తబ్ధులం జేసినన్. 177

వ. వియచ్చరులు వెఱఁ గందిరి వెండియు నవ్వీరుండు వారల నందఱ నస్త్రధారలం
బాదువుచు నేడైఱం బెఱవారిని బాణాంధకాగంబునం గప్పినం ద్రిప్పికొనియును
దొలంగియుఁ దెరలియు మరలియు నారధికసంఘంబు దైన్యంబు నొందె నంత
ధర్మనందనుని బాధింపఁ దలం పెయిన. 178

క. ఆ రాధేయుం డాతని,పై రయమునఁ గవియుఘోరగ్రభంగిఁ గని మహా
దారంబుగఁ జేదిబలము, బోరన నెడసాచ్చెఁ దూర్యములు మొరయంగన్.

ఉ. సూతతనూజఁ డబ్బలము శ్రీ సొచ్చి శతత్రయయోధవీరులం
జేతులతీఱు వో నుఱుము శ్రీ సేసి విశృంఖలదృదుర్దముం
డై తఱుమంగఁ గల్పితరథాక్రమ మొప్పగ వచ్చి ధర్మజుం
బ్రీతునిఁ జేయుచుం గడిమిఁ శ్రీ బేర్చిరి సాత్యకియున్ శిఖండియున్. 180

క. వారికిఁ దోడ్పడి యక్కడి,వీరులు గొందఱు గడంగి శ్రీ వివిధోగ్రశరా
సారము లంగాధీశ్వరు,పై రయమునఁ గురిసి రుగ్రభంగిఁ జెలఁగుచున్. 181

క. కురుపక్షయోధులును స,త్వరు లై యా రధికవరులఁ శ్రీ దాకి భుజావి
స్ఫురణము సూపిన నద్భుత,కర మయ్యెఁ దదవసరంబుశయ్యం బధిపా. 182

వ. ఆ సంకులసమరంబునందు. 183

శా. బాణాశ్యాలలు బెట్టు పర్వ గగనప్రతీభణజ్యాలతా
క్వాణస్ఫుర్తి ఛటచ్చటారవముగాఁ శ్రీ గర్జోగ్రదావాగ్ని య
క్షీణోదగ్రత వైరిసైన్యవనభ్రస్తిభావనిర్వాహపా
రీణం బై వెలుఁగొందె నిర్జరులు వర్ణింపంగ నేముబ్బగన్. 184

- వ. అమృహోగ్ర విజృంభణంబున. 185
- క. ఆటోప¹మడంగి యచ్చటి, మేటిమగలు ఊచ్చవడిరి శ్రీ మెయిగలి కర్ణం
డేటలవికి గవిసె ధను, ర్జ్వాటంకృతి సెలంగఁ బొండ్రవాగ్రజుఁ బెలుచన్. 186
- వ. ఇత్రైణంగుఁం గవిసిన నతనిమీఁద నమ్మేదినీనాయకుండు సాయకజాలంబులు
పరఁగించిన నతండుఁక యతిరయంబున నవి వారించి. 187
- సీ. నవ్వుచుఁ జాపంబు శ్రీ నడిమికిద్రుంచి మై, మఱువుఁ దొంబదిశిత్రమార్గణముల
భేదింప రత్నప్రభాదీప్త మగునది, సాదామనీచారుజలద మంబు
జాపునితనువున శ్రీ కడ్డ మై యుండి వా, తాహతం బై పాయునట్టువోలెఁ
బడుటయు మణిమయారభరణసుందరమైన, యతనిగాత్రము సతాశ్రాంబరంబుఁ
- తే. బోలి యప్పుడ యాసూతశపుత్రుచేత, రక్తమయ మైనపల్లవోద్రక్తకల్ప
తరువుచందంబు నొందె నతండు రాజ, ధర్మమూఁది చలింప కదలెన్సంధిప. 188
- వ. ఇట్లదల్చుచు. 189
- క. చదల మెఱంగులు పర్వం, గొదమపిడుగునట్ల నిగుడఁ శ్రీ గుంతీసుతుఁడు
బ్బు దలిర్ప శక్తివైచిన, నది కర్ణుఁడు సప్తభల్లహతీ నెడఁ దునిమెన్. 190
- సీ. పొండ్రవాగ్రజుఁడు దర్శంబును వేగంబు, నొప్ప నవ్వీరునిశ్రయరమునందుఁ
గరముల ఫాలభాగంబున నాల్గుతో, మరములు చొనిపి నైత్తురులు వఱపి
యార్చినఁ బేర్చినశ్రయగ్గలికంబున, నాసూతనందనుఁ శ్రీ డతనిసూతుఁ
జంపి కేతువుఁ ద్రుంచి శ్రీ శాతశరంబుల, నంగంబు నొప్పించె శ్రీ నపుడు సాత్య
- తే. కియు శిఖండియు నెడసాచ్చి శ్రీ రయము బలువు
మెఱయ రాధాతనూజునిశ్రమేన నమ్ము
లొక్క-మొగి నింప నయ్యోధుఁ శ్రీ డుఱక వారి
విరధులుగఁ జేసి విండులు శ్రీ విఱుగ నేసి. 191
- క. తనువులఁ బటుబాణంబులు, నినిచి వెగడుపఱచి కడచి శ్రీ నిరతిశయరయం
బునఁ గదిసి ధర్మనందను, ననేకసాయక్పరిక్షితాంగుం జేసెన్. 192
- వ. ఇవ్విధంబున రాధేయుండు నొప్పించినందదీయసంరంభంబునైరింపంజాలకయమ్మ
హీపతి హతసారథికం బగురథంబు దొలంగం దోలుకొని పోయినం దోడన తవిలి
నిలువరించి హాసభాసితుం డగుచు నయ్యంగఁపతి యతనితో నిట్లనియె. 193
- * కర్ణుండు ధర్మరాజు నొప్పించి యవమానించుట. —*
- సీ. ఊత్రియకులమున శ్రీ జన్మించి యిది ధర్మ, మిది యధర్మం బని శ్రీ యెల్ల నెఱింగి
నట్టిసీ కిట్టిమహాహవమునఁ బ్రాణ,ములు డాచికొన శాస్త్రపులకుదొలంగి
పోవుట దగునె నీబుద్ధి గానఁగ నయ్యె, నృపనీతి యెఱుంగవుఁ శ్రీ నీవుబ్రాహ్మ

1. గ. మడిగియక్కడి. 2. క. మేగలి-జ. మేగరి. ఇట చూడు కర్ణ, గ. ఆ. ౧౧౬, పద్య. మైగలి దుష్పసేనుడున్. 3. క. గ. చ. కిట్లు మహా.

- కాచారవేదివి శ్రీ యాగాధ్యయనముల, వర్తింపు కయ్యంబు శ్రీ వలవ దుడుగు
తే. మింక ననుబోడిదొడరిననింతకంటె, నెడరు వాటిల్లు వేగ పోవుంటికడకు
హరియుఁ బాఠ్యండు నున్నెడకైన నరుగు, మేను దెగ నీదుప్రాణాన శీంతనిజము.
- వ. అని పలికి గొంతించనంబులు మనంబున నునికింజేసి వధియింప నొల్లనివాఁడై
యప్పాండవాగ్రజు విడిచి యాపురుషసత్తమండు తదీయ సేనాసముదయంబు
నానాస్త్రనిహతంబు సేసె లజ్జాకులమానసుం డగునమ్మానవపతియును దత్ప్రదే
శంబున నిలువక తొలంగి పోయెం బోవుటయు. 195
- క. విను మతనియోధజనములు, మొనయు, దిరిగె నట్లు సమరమున విముఖం బై
చనునబ్బలముం గని వెనుకొనియెం గర్జుండు నీదుశ్శూడుకులుఁ దానున్. 196
- క. పటుసింహనాదతూర్వోత్కటరవగుణనిస్వనములు శ్రీ గలసి యఖలది
క్రటధారణ కేలినము, దృఢము లగునుఁ గురుబలమునఁ శ్రీ బరఁగె నరేంద్రా 197
- ఉ. ఇమ్మెయి సూతననందనునిశ్చయేడ్చెఁ జోడిన యోధవీరసం
ఘమ్ములఁ బాండవాగ్రజుఁడు శ్రీ గన్గొని పేర్కొని పేరెలుంగునం
గ్రమ్మఱుదెంచుకొరవనిశ్చాయముగర్వ మడంపుఁ డన్నదై
ర్యమిగురొత్త వే తిరిగి శ్రీ రారథికుశ మరలెన్ బలంబులున్. 198
- వ. ఇవ్విధంబున వృకోదరపురస్సరంబుగాఁ బాండవబలంబులు మార్కొనినమన
మూఁకలుం గూడికొని తిరంబై శ్రోచి తలపడుటయు నయ్యిరువాఁగునందు.
- మ. కరిబృందంబులు ద్రెళ్లెఁ బెల్లుగఁ దురంశస్తోమముల్ పెక్కు గూ
లె రథాసీకము లగ్గలంబు గెడసెన్ శ్రీ లెక్కింపఁ బెక్కినకా
ల్వర మొత్తంబులు రూ పడంగె సిడము శ్రీ ల్నుగ్గయ్యె నన్నేలనె
త్తురువెల్లిక్ మునిఁగెన్ మరుత్తచరపంక్తుల్ వెక్కసం బందఁగన్. 200
- వ. అట్టిసందడిగయ్యంబునభీమసేనుండును శై నేయుండును బెట్టిదంపుటురవడిం గవిసిన
ధృష్టద్యుమ్నాదిరథిక ప్రకరంబును బరవసంబుసేయం గురుబలంబు వెఱచఱచిపఱ
చినఁ గర్ణుం డదల్చికరతలంబెత్తినిలుమనిపలికిన నమ్మోహరంబునిలువదయ్యె
నవప్తంభవిజృంభితండ్డెనయాసూతసూనుండు వెండియుం గౌరవుల¹వేఱు వేఱపురి
కొల్పిమరల్చిననమ్మెనయును మొగకట్టినిలిచెనంతం బవమానసూనుందానుమా
ర్కొన నగ్గలించె నతం డతనినాలోకించి యంతకుమున్నుశ్రుతకీర్తిస్వందనంబెక్కి
యున్నతమయన్న నలను సాత్యకిదుష్టద్యుమ్నులకుం జూపి వారలతో నిట్లనియె.
- ఉ. ఈతఁడు దుర్దశం బారసె శ్రీ నేను గనుంగొనఁ గర్ణుం డేచి దు
ర్నితపరుక్ సుయోధనునిఁ శ్రీ బ్రీతునిఁ జేయుటకై కడంగె మీ
చేతికి నిచ్చి యిట్లరువు శ్రీ సేసెద నిన్నరనాథు నాకు నా

1. క. తోడంబడుటయు. 2. గ. పేరువాఱి-క. చ. బేరువేరం. 3. అ. యిల్లడము; క. గ. యిల్లడ
పు. — ఇది యిల్లడువు, అని యుండనోవు.

- సూతతనూభవుఁ సమయఁ శ్ర జూడక పోదు విషాద మెమ్మెయిన్. 202
- క. ఏ నొండె నతనిచే నా,చే నొండె నతండు దెగుట శ్ర సిద్ధముగ మదిం బూని కడంగెద మీరీ,భూనాథునిఁ గాచికొనియ శ్ర పోరు నడుపుడీ. 203
- చ. అని పటుసింహనాదమున శ్ర నంబరముం బలిగించి జేరు క ర్ణునిదెసఁ బోవ నిచ్చినఁ గర్ణమంగొని శల్యుఁడు కర్ణుతోడ ని ట్లను మనమీఁద వచ్చుననిశ్రలాత్మజుఁ జూచితె యంతరంగ మే ర్చునలుక కామిషం ¹బిడఁగఁ శ్ర జూచినచందము గాన నయ్యెడున్. 204
- చ. అలిగిన మూఁడులోకముల శ్ర నైనను జీరికిఁ జేకొనం డితం డలఘుపరాక్రమస్ఫురణుఁ శ్ర డర్జునసూనుఁడు నాత్మపుత్త్రుఁడుం బూలీసిర కాని కోపమునఁ శ్ర బొంగఁడు ²నాఁడును నాఁడు నింత దో ర్బలమును శ్రౌర్యసారముఁ దీరం బయి చూపఱు మెచ్చు జూపుమీ. 205
- చ. అనవుడు భీముఁ జూచి యతఁ శ్ర డాతని కి ట్లను నట్టివాఁడ కా కనిలజుఁ డల్పు డెట్లు సమ శ్ర రాగ్రమునఁ భవదు క్తియట్ల ³యిం తను నగునే కిరీటిఁ దెగ శ్ర టార్పంగ సీతని నొంపఁ జంపఁ ⁴దాఁ గని వెస వచ్చునాతఁ డధికం బగుమద్బల మపు సూడుమీ. 206
- చ. తర మిడి చంపెఁ కీచకశ్రతంబు నితం డది యేల యెల్లెడఁ బిరు దనఁగా బలాఘ్యుఁ డనఁ శ్ర బెద్దయుఁ బేర్చినవాఁ డగుఁ వృకో దరుఁ డటు లైన నీతనిమృదం బడిఁగించుట లీల నాకు నీ వరదము సమ్మృఖంబుగ రత్యంబునఁ బోవఁగ నిమ్మా భూవరా. 207
- ఉ. నాపుడుఁ దేరు మద్రనరశనాథుఁడు భీముని ది క్కుదగ్రతం బోవఁగ నిచ్చెఁ దూర్యరవశ్రముల్ సెలఁగెఁ దివి పిక్కటిల్ల న ప్పావని నవ్వచుఁ బలము శ్ర వాయ వడం గడుబెట్టు దిట్టినం జేవ దలిర్ప నారధికశ్రసింహునిఁ గర్ణుఁడు గప్పెఁ దూపులన్. 208
- వ. కప్పి యాలోన. 209
- క. వెస నతని యురము బలునా,రసమున నొంచుటయు నతఁడు శ్ర రాధేయతను ప్రసరన్నవనారాచో,ల్లసితుండై మెఱసెఁ గురుబశ్రలంబు దలంకన్. 210
- ఉ. సూతతనూభవుం డనిలశ్రసూనునిచాపము ద్రుంచి యేచి యు ద్యోతితమార్గణంబు మెయి శ్ర నుచ్చి చనఁ నిడిగింప నొండువి ల్లాతఁడు శ్రౌర్యసారము రత్యంబును జూపఱు మెచ్చు నె త్తి సం స్ఫీతశ్రోత్కరం బతనిశ్ర పేరుర మాడఁగ నేసి యార్చినన్. 211
- తే. ఈడఁబోక రాధాసుతుఁ శ్ర డేసె నిరువ, దేనునారాచములు పవ్రమానతనయు క త్రళము దూటి యంగంబుఁగఁగాడి పాటి,నిలువ కట చని మేదిన్శ్రతలముసారఁగ.

మ. అలుకం గెంపు గనుంగవం గదురగా ౧ నప్పొడవుం డేసినం
గులిశంబో యనఁ బ్రజ్వలిల్లి నిగిడెన్ ౧ ఘోరంపుభల్లం బుర
స్థలి భేదిల్లగఁ దేరిమీఁదఁ బడి మూర్ఛం బొంది కర్ణుండు ని
శ్చలతం జచ్చినయట్టు లుండె వెఱుఁ ద్రతై న్యంబుఁ దూలెం గడున్. 213

—* భీముడు కర్ణుని మూర్ఛితం జేసి నాలుకఁ గోయం బూసుట. *—

వ. అప్పు డయ్యనిలతనయుండు దనయగదంబు గదియం దెచ్చి యా సూతనందనుం
గనుంగొని యిన్నీచునాలుకఁ గోనెద ననుచుం గట్టినయలుఁగు వెఱికి యతనియర
దంబుమీఁద కరుగ నుత్సహించినం జూచి మద్రవిభుండు వారించి యిది మూర్ఛ
గాని మరణంబుగా దీయవస్థ నాలుకఁ గోసినం జచ్చు నితనిం జంపుటకుఁ బాడుండు
ప్రతిన వట్టినవాఁడు నీవు సంపిన నతండు నెన్యగంబొందు ననిన విని యవ్వీరుండు
వీఁ డిప్పుడు పాండవాగ్రజుని బాధించినం గ్రోధాంధురడ నై యది మఱచితిం
గాని చావు గామియు నిట్టియెడ నాలుకఁ గోయం దడవఁ జచ్చుటయు నెఱుంగుదు
నిత్రైఱంగు నీవు దలంపించి లెస్సచేసి తిద్దురాత్ముండు సభలోన నసభ్యంబు లగు
మాటలు ద్రాఁపది నుద్దేశించి యాశిన నుద్దీపించినకోపం బజాతశత్రునకుఁ బ్రియం
బుగా నడంచుకొని యుండితి నేఁడు తద్వేదన వెలార్చుం జూచితి నట్ల చేసితినేని
మానధనుం డైనధనంజయుండు దనజేసినపూనిన నెఱపం గానక మనంబునం
గుండి మడియుఁ గృష్ణయుధిష్ఠిరులు నాతనితోడివార యంతప్రమాదంబు నీవు
గలిమిం దెలిసితి మే లయ్యె మాతులా నీయాజ్ఞ యల్లంఘింప నని పలికి నిలిచె
శల్యుండును సంతసిల్లి తేను దొలంగించె ననుటయు నాంబికేయుండు సంజయున
కిట్లనియె. 214

క. పాండవుల నాజి నోర్చు ని,తం డని మీరాజు సూత్రతనయునిఁ బొగడున్.
గం డడఁచె భీముఁ డిట్టిమ,గండుఁ గలఁడె పిదప నెట్లు ౧ గయ్యము చెల్లెన్. 215

—* భీముడు శ్రుతవర్మాది కురుకుమారులఁ బెక్కండఁ జంపుట. *—

వ. అనవుడు సంజయుం డాంబికేయున కిట్లను నట్లు బాధితుం డయినరాధేయుంగనుం
గొని కురువతి దమ్ములతో భీమసేనుచేత సూతసూనుండు గడు నొచ్చెంగావలయు
వేగం బెయిదుఁ డనుటయు శ్రుతవర్మాదికుమారులు గొండఱు పటుగతిం గవిసి
యక్కొంతేయు జట్టుముట్టిన నతండుఁ దదనుచరుల నేఘాటయేబండ్లు వీరరిధి
కులం బిలుకుమార్చి శ్రుతవర్మశిరంబు భల్లంబున ద్రుంచిన నది ముఖకాంతిమెఱ
యం జంద్రమండలంబు మహి కెఱఁగుతెఱంగుఁ దోఁపం బడియెఁ బటుబాణద్వ
యంబున వికటుని నముని బె ట్టేసిన బెడిదంపుగాలిం దూలుతరువులకరణి ధరణిం
ద్రెళ్ళిరి తదనంతరంబ తీవ్రనారాచంబునఁ గ్రాధుం గూల్చి నందోపనందులనొక్క
పెట్టకొక్కములఁ బొరిపుచ్చె నిట్లునీకొడుకులార్దురం దెగినఁ దక్కటివారువిచ్చి

దైన్యంబు నొంది సైన్యంబు గలంగె నంతకుఁ దెప్పిటి యెప్పటిబరవసంబు
శోభిల్లం గర్జుండు గడంగి డగ్గటి.

చ. అనిలజమీఁద నేయ నతఁ య డాశరముల్ డునుమాడి సప్తకాం
డనిహతుఁ జేసె నాతని దృఢప్రదరంబులఁ గప్పె నాతఁడున్
వినిము సముజ్జ్వల ప్రదర్శవిద్ధునిఁ గా నొనరించి యమ్మరు
త్తనయుఁడు పేర్చి యార్య వసుధావర యారధికం డుదగ్గుఁ డై. 217

మ. పది బాణంబుల నొంచి విల్లు దునుమం య బ్రస్ఫీత దీ ప్పుజ్జ్వల
ద్గద వైచెం బవనాత్మజుం డది యెడన్ య ఖండించె నవ్వీరుఁ డు
నృదుఁ డై పాండవుఁ డొండువిల్లుఁ గొని నాశనాకంక పత్త్రంబులం
బొదువం గర్జుండు నొంచెఁ దత్తను వత్తిసూర్జదౌత్రాశ్రుంబులన్. 218

వ. దానం గోపించి. 219

చ. పటుతర మైననారసము య పాండునృపాత్మజుఁ డుగ్గుఁ డై యుర
స్తటమున బెట్టు గువ్వ సుగతంబయి వీచున నుచ్చి పోవ ను
త్కటధరణీప్రకంపచలీతం బగు శైలముఁబోలి తాల్చిమి
క్కుటముగ రోషరంజితముశ్రుం డయి కర్ణుండు ఘుర్ణితాకృతిన్. 220

చ. రయమునఁ బంచవింశతిశ్రరంబులు మేన నిగిడ్చి భల్లసం
చయహతి విల్లు సక్కడఁచి య సస్మితవక్త్ర సహస్రపత్త్రల
క్ష్మీ యతిశయిల్ల రధ్యములఁ య జెండిన మారుతి యేచి విద్విష
ద్యుయద గదాయచిస్ఫురితశబ్దహునిలాసవిభాసమానుఁ డై. 221

వ. అరదంబు డిగ్గ నుటికి కర్ణునిదెసం గవియం గురుపతి సేనం గలయేనుగులం బది
యేడింటిం బురికొల్పిన నవి దివాకరుఁ బొదువు నంబుదంబులచందంబున నాజెట్టి
మగనిం గిట్టిన నతండు జోదులతోడం గూడ నగ్గజంబులం జదువుటయు సౌబ
లుని ఘోటకంబు లాటోపంబున మూఁడువే లొక్కట నుతపడించిన వాని
ప్రాపున నరదంబులుం గాలుబలంబులుం గవిసి కూడికొని పొదివిన మదం
బాదవి యమ్మహాబలనందనుండు దారుణరణవిహారంబున నొండొండ పేర్చిన
యబ్బలం బుజ్జ్వలానలంబున వైచినచర్మంబుచాడ్చున ముడింగి యొదిగె నష్ట
డాశకునియోధులు పంచశతరథికులు రథసంబున నడరిన వారల సూతాశ్వ
కేతుస్యందనసమేతంబుగా నటిముటి నులుమాడి యగ్గలిక మెఱసిన గుని
యగ్గాంధారరాజు వనుపం గడంగినయవనదేశీయు లగునాశ్వికులం ద్రిసహస్ర
సంఖ్యుల నవ్వడముడి పొడిసేయుచప్పభృ గార్చిచ్చు వెదురుటడవి నేర్చు తెఱం
గునం దోచె నిట్లు గదపండువు సేసి యొండురథం బెక్కి యక్కొం లేయుండు
భండనంబు సేయ రాధేయుండుపాండవేయాగ్రజుందాకి తీవ్రప్రకాండంబులం

గప్పి సారథి సమయించినఁ దేరు తురంగంబులు దొలంగ నీడ్చికొని పాటిన
వెనుకొనునయ్యంగవతిం గనుంగొని. 222

ఉ. భీముఁ డదల్చుచుఁ రథము శ్రీ భీమగతిం గవియింప నాతఁడు
ద్దామత మాఱుకొన్న వివిధస్ఫురదత్రుపరంపరాద్యయ
శ్రీ మొన లప్ప డచ్చెరువుఁ శ్రీ జెంది నుతించె మురాంత కానుజుం
డామరుదాత్మజుం గడచి శ్రీ యంగవతిఁ వెసఁ దాఁకెఁ దాఁకినన్. 223

క. ఆ యిరువురనిబిడకన, త్సాయకపటలములు నిగుడ శ్రీ సరి మధ్యాహ్న
స్నానాత్మభౌధ్యుఁ డయ్యుం,దోయజబాంధవుఁడు మింటఁ శ్రీ దోపక యుండెన్.
వ. వా రొండొరులశరపరంపర లడఁగించి రాసమయంబున. 225

చ. తనకరముల్ నిగిడ్చి ¹యూచిత్రతంపుమెయిం గొనియాడి యంతటం
దనియక లీలఁ జేరి సముద్రదంబుగఁ బద్మినిఁ బొందె భాస్కరుం
డనుటకుఁ దావలం బయి జగనాధిప చూడ శమంతపంచకం
బున విరిదమిత్త జేనియలఁ శ్రీ బా ల్పెసఁగెం బ్రతిబింబ మెంతయున్. 226

వ. అప్పుడు కృప సౌబల కృతవర్మాశ్వత్థామలయుద్దామ²నాహాయ్యంబున సమధికో
త్సాహుం డగునానూతనందనునిసంరంభంబునం గౌరవానీకంబు దర్శోద్రేకం
బునం గడంగినం బొండవబలంబునుం బొంగె నివ్విధంబున నిరువాఁగును
గలయక బెరసిన నార్పుల నదల్పులం బొగడుటలం దెగడుటల నెనఁగునులివు
తూర్వరవంబుల గెలువ నమ్మేదిని నెత్తుటక జొత్తిల్లి కెంజాయ రంజిల్లు
పుట్టంబు ముసుంగు వెట్టినయంగనచందంబు నొందె మస్తక ప్రముఖావయవంబు
లును గోదండాద్యాయుధంబులును మకుట ప్రభృతిభూషణంబులును నాతపత్ర
ధ్వజచామరంబులుం దునిసి పడి భీమాభిరామంబులుగాఁ గరిహయనరసమూ
హంబులు రక్తసిక్తంబు లైన నకాలబాలాతపలీల యావహిల్లం దక్కినసేనాం
గంబుల మిగిలినమాతంగంబులు పెనంగినకథకలిప్తకాండంబు³లూడుకోనం
దాఁకిన నెరగళ్ళు వోవుకొండలకైవడిం బాలుమనవియును నస్త్రశస్త్రపాతం
బులం గ్రమ్మురుధిరమ్ముల గైరికనిర్ఘరంబులతోడిధరాధరంబుల ననుకరించునవి
యును మెయిమఱువు లఱువుల్లై నానానిశితశరంబులు నో నాటినం జేష్టలు
దక్కి తెక్కలు దెగియున్నశైలంబులం బోలునవియును నగుచుండఁ జేలంగి
చతురంగంబులును బెరయఁ బెనంగునుల్లాసంబున శోణితం బడంగ మట్టవిసి
రేణువు లెగసినం జూడుకులు నిగుడ కున్ననుం దఱియ నుటికి నిజాభిధా
నంబులను జననీజనకనామంబుల బిరుదాంకంబులం ద మ్రొటింగించికొనుచు
వీరులు పోరుచక్కటికిం జొచ్చి ప్తాపై ⁴పేరువాడుతపీయబంధుమిత్రులం
బొగడు నమర్చులయెలుంగులు నింగి నిండం బెల్లు దొరఁగుకీలాలం బాధూభి

నడంచినకొలంది నిలువక యేఱు లయి పాఱ నుబ్బి భూతభేతాశక్రవ్యాదంబు
లోల లాఱుచుం ద్రావుచు మదించి నృత్తంబులు సేయ నంబరంబున నట్ట లాడ
వెక్కినపాటూనర్పం జాలునాసమయంబున మనంబు లెప్పటితమకంబున ననిం
దనివి సనమిం గవిసి కయ్యంబు సేయునైనెకోత్తములసింహనాదంబులు దిక్కు
లం బిక్కిటిల్ల నాకలనికేలన నట మున్న తన్ను బొదివిన త్రిగర్తకోసల నారా
యణ గోపాలబలంబుల నబ్బలనూదననూనుండు గాండీవారావం బాకసంబు వగి
లింప నొప్పించి. 227

చ. తేజిమి సుశర్మక దాకిన నశ్రతండుఁ దదంగమునన్ దశాస్త్రముల్
వఱపి మురాసురాంతకునిశ్రబాహువునం బటుమార్గణ త్రయం
బటిముఱి జొన్చి బల్వెడఁద్రయమ్మున నుజ్జ్వలకేతుదండ మే
డైఱఁ జలియింప నేసిన నుశ్రద్గీర్ణతఁ దత్కపి యార్చె నార్చినన్. 228

—♦ సంకప్తకు లందఱు నొక్కపెట్ట యర్జునురథంబుపైఁ బడి యాగుట. ♦—

సీ. వెగడునఁ 1జె య్వేది శ్ర వేగంబ తేజి సం, శప్తకు లర్జునుసాయకముల
కోహటింపక సముశ్రాహంబు వదల కం,దఱు నొక్కపెట్ట తర్ద్రధము వొదివి
హరులతోఁగాడియుశహరికేలు నొగలును, 2బలుగాఁడియునుగండ్లు శ్ర బట్టిమెలఁగ
మిడుక రాకుండ నశ్రమేటివిల్కానిమే, నును నిగ్రహించుట శ్ర గనుఁగొనంగ

తే. నద్భుతం బయ్యె నపుడు సే శ్ర యార్చి శౌరి
లీలఁ గొందఱ మత్తఘండాలభంగి
మెఱయఁ దూలించెఁ గాలను శ్ర గుఱుచతూపు
గములఁ బార్థుండు పలువుర శ్ర సమయఁ జేసె. 229

వ. అంతఁ గొంతయూరుపువోయినం జిఱునవ్వు నవ్వి కవ్వడి కమలనాభునికి ట్లనియె.

ఆ తేరు గదల నీక శ్ర వైరులు బలువిడిఁ, బొదివి పట్ట రాచరపొల్లనైన
యేను దక్క నృపతిసూనుఁ డిట్లారుండు స,హించు నెట్లువిక్రమించుఁగాక. 231

క. అని పలికి చూడుమీ న, న్ననుచు భుజంగాస్త్ర మేయ శ్ర నది యరులకు గ్ర
క్కునఁ బాదబంధ మొనరించిన ముంచె నతండు వారి శ్ర శితవిశిఖములన్. 232

వ. ఇవ్విధంబున. 233

ఆ. నాగపాశబంధనంబుల గుదివడి, వారు వివిధబాణశ్ర దారితాంగు
లై రథంబు విడిచి శ్ర రహ్మ డాసంశప్త,కప్రజంబు గని త్రిగర్తవిభుండు. 234

క. గరుడాస్త్రం బేసిన న, చెచ్చెరువుగ గరుడములు గవిసి శ్ర చీరెంజంచు
స్ఫురణము మెఱయఁగ వెన న, య్యురగాత్మకబంధ మూడ శ్ర సురీవనాథా. 235

క. తనకడిమి బంధమోక్షము, గనినరథికోటి గండగి శ్ర గాండివిపయి నే

పునఁ దూపులు దొరగింపఁగ, ఘనభుజుఁడు సుశర్ముఁ డేసెఁగనదస్త్రమునన్.

చ. అది ¹నరుడెంద మాడుటయు శ నాతఁడు మూర్ఛ మునింగి తేరిపైఁ
జదికిలఁ బడ్డ నుబ్బి యదె శ చచ్చె సుశర్మునియేటు దాఁకి బ
ల్లిదుఁ డగుపార్థుఁ డంచు శ మద లీలల నార్చిరి సిద్దుసైనికుల్
చదలను దిక్కులం బరఁగె శ శంఖముఖోద్భట తూర్వనాదముల్. 237

సీ. అంతఁ దెప్పిటి విలసత్సూర్యులకుకైవడిఁ, గవ్వడి యేచి మాశర్మణచయంబు
పెల్లడరించిన శ బీటువోయె సుశర్మ, యాసేనమీఁద నైఁంద్రాస్త్ర మక్కి-
రీటి నవ్వును నేయ శ నాటోపమున నది, వివిధబాణాకృతిఁ శ గడిసి నుటుము
గావింపఁగా బదిశేవురు సంశప్త, కాగ్రేసరులు దెగటాటి రప్ప

ఆ. డుక్కు దక్కితలరి శ తక్కిటియోధులు, చేప్పితంబు లెడలఁ శ జిత్రరూపు
లట్టు లైరి ధూమ శ మడఁగిన వెలుఁగొందు, ననలుచంద మయ్యె శ నన్నరుండు.

వ. హతశేషు లైనసంశప్తకులు చతుర్దశసహస్రయోధముఖ్యు లవ్వజయువిజయంబు
సహింపకయొండొరులంబురికొల్పికోనిబలంబులతోడంగడంగిన నతండతిదారుణం
బగురణంబుసేయఁ దక్కిటిపాండవుల దెనఁ బోరుకౌరవ బలంబు దదృలశౌర్యంబు
లోర్వక భీతిం గలంగి పఱచినం గృతవర్మ కృప గురుపుత్రకర్ణులు నులూకసౌబల
సుయోధనులును దుశ్శాసనాదికుమారులును బరవసంబు నేసి యాసైన్యంబుడై
న్యంబు వాయ విక్రమించి రట్టియెడ గృపునియపరిమితశరజాలంబు పాంచాలపుం
జంబుం బొదివినం గనలి శిఖండి యమ్మహీసురవరుని మార్కొనియె నయ్యిరువుర
సమరంబు రామ రావణుల రణంబుకరణి నొప్పె నట్లు పోరిపోరి శారద్యతుండు.

చ. హరులను సూతుఁ జంపిన నుగ్రదగ్రత నాద్రుపదాత్మజుండు వి
స్ఫురితకృపాణచర్మపరిశోభితుఁ డై యరదంబు డిగ్గి స
త్వరముగ నేఁగుదేర శరశవాహినిపై నిగిడించె నాతఁ ²డ
య్యరి వెఱఁగందుచున్ నిలుచునట్లుగ జోదులు పిచ్చులింపఁగన్. 240

వ. అట్లేచినకృపాచార్యుడై సురవడించినధృష్టద్యుముం గృతవర్మయుధర్మతనయ
ద్రావదేయుల నశ్వత్థామయఁ గవలం గురుపతియును వృకోదరుం గర్జుండునుం
దలఁపడి నిలువరించి రక్తాతముండు శిఖండిపలక పటియలు సేసిన నతండు దెరలక
కేవలకరవాలంబున విక్రమింపం గడంగిన నయ్యతిరథుండు. 241

క. వాలికతూపులు మేనం, గీలుకొలిపి నొంపఁ గని సుశ్రకేతుండు బాణ
జ్వాలలు నిగుడ నడిరి యా, భీలత నాకృపునితోడఁ శ బెనఁగె నగేంద్రా. 242

తే. తనకు నెడ సొచ్చి యిట్లు లభతండు పెనఁగ
ద్రుపదనందనుఁ డల్లన శ తొలఁగి పోయె

నా సుకేతుండు గృపునిమై శ నాడ నిరువ
దాఱుశరములు పఱపి ర్యయంబు మెఱయ.

243

వ. ధనువు దునిమి యొండుకోదండం బెత్తిన నదియును ఖండించి.

244

క. తోడన హయసూతుల¹నోఁ, గాఁడఁగ నేయుటయు నతఁడుగనలుచు బలువిల్
క్రీడయపోలెం గొని మే, గ్గాఁడఁగ నిగిడించె ద్రిదశనారాచంబుల్

245

—❖ కృపాచార్యుండు సుకేతుం డనుపాంచాలకుమారునిం జంపుట. ❖—

తే. అట్లు నొప్పింపఁ దూఁగాడుశనా సుకేతు

కంధరము మెఱుఁగారెడుకత్తివాతి

దొడ్డతూపున నేపునఁ శ ద్రుంచుటయును

శిరము ధర డొల్లఁ గుండలశస్పరణ మెఱయ.

246

వ. ఇట్లు సుకేతుండు సచ్చిన నతనిమూఁకలు విచ్చె ధృష్టద్యుముండుఁ గృతవర్మ
యుం బోరునెడ ధృష్టద్యుముండు గృతవర్మవక్షస్థులంబు విశిఖనవకంబున
నొప్పించుటయు నప్పించాలవరు నతండు సూతకేతుహయస్యందనసమేతంబుగా
నిబిడేశరజాలంబునం బొదివిన నవ్వీరుండు బలాహకపిహితమూర్తి యగు మా
ర్తాండు ననుకరించి తానుసైంధవ వధదినంబునం బారావతవర్ణంబు లగురథ్యంబు
లగ్గురునరుణాశ్వంబులం బెరయం బఱపిన తెఱంగున.

247

తే. అలిగి నొగ నొగతోఁ దాఁక శ నతిరయమునఁ

దేరు పఱపి కృపాణప్రదీప్తపాణి

యగుడు గడ పుచ్చికోనియును శ నఱుమ లేక

చలము డిగఁద్రావి కృతవర్మ శ యిలకు దాఁటె.

248

వ. అక్కుంభసంభవుచందంబు గాక వంచకుం డై యప్పరుసున నబ్బలుమగండు
దొలంగిన నయ్యరదంబుమీఁదికి లంఘించి యా ధృష్టద్యుముండు.

249

క. ఆ రథికు నచటఁ గానక, సారథితల దునుముటయును శ సంతసమునఁ బొం
గారి శీతనశబ్దమిచ్చి మ, హారవమున నిక్కడిక్క శ డనియె నతండున్.

250

చ. విని కృతవర్మఁ గాంచి పటుశ్రవిక్రమకేళి యొనర్ప నాత్మవా

హనమున కేఁగి యేచి ద్రుప్తదాత్మజుఁ డాతఁడు లోను గాఁగ న

మొన్నఁ గలమేటిజోదులనశముదతి యేడ్డెఱ నిల్వరింప వి

ల్లోనఁ బటుశౌర్యశోభితబలం డగునయ్యదుముఖ్యుఁడొక్కఁడున్.

251

వ. అట్టియెడ నొక్కరథికుండు రయంబున నిజరథంబుమీఁదికిఁ గృతవర్మం దిగిచి
కొని యనికిం దొలఁగం గొనిపోయెఁ బాంచాలోత్తముండును దనమునుము
బలంబు గలంగం బరాక్రమించు చుండె.

252

సీ. ధర్మపుత్రిండు గురుశ్రతనయతోఁ బెనఁగుచో, బాసట యై శినిహేత్తుఁ డడరె

- నా యిద్దఱును ద్రాపదేయులు వెఱుగందు, నట్లు వారలను సైన్యంబుఁ బొదివి
బహుశౌంధకార మ్రాపాదించి యమ్మేటి, విలుకానిసాయకశ్రవితతి నింగి
ఘనమయంబుగఁ బర్వత జననాథ వారల్లి, యొక్కొక్కరుం డనేకోగ్ర బాణ
- ఆ. నిహతుఁడేయ నతండుప్రహసితవదనుడై, యొకనినొకని బహుసక్రముజ్వలాత్మ
విద్ధుఁడేసి కడఁగి శ్ర వివ్వచ్చుకొడుకుచా, పంబు దునిమెఁగ్రూరభల్లనిహతి. 253
- క. ధృతి నొండువిల్లుఁ గొని యా, శ్రుతకీర్తి దదీయతనువు శ్ర సొనిపెంబ్రదర
త్రితయంబుఁ గనలి యాతం, డతనిం దత్పార్శ్వచరుల శ్ర నమ్ముల ముంచెన్.
- క. ముంచుమహాద్ధతి యాలో, కించి తనదుచూడ్కి దట్టరకెం పెనఁగం గో
పించి శరనికరములు గుప్పించుచు ధర్మజుడు గవిసె శ్ర భీషణభంగిన్. 255
- చ. కదిసిన నమ్మహాభుజుడు శ్ర గార్మకముం దును మాడి మూఁడుబె
ట్టిదపుమెఱుంగుతూవులఁ బ్రతిష్ఠిత సూపిన నా నృపాలుఁ డు
స్మదుఁ డయి మేటిపింట బలుమార్గణముల్ వెస నేసె మూఁడు న
ర్వదియును నద్ధరామరునిశ్రపై శినివంశవరుండు దోడ్పడన్. 256
- వ. ఇట్లు ప్రాప్త కడంగి. 257
- ఆ. అర్ధచంద్ర బాణశహతి గురుపుత్తుని, ధనువు శినివరుండు శ్ర దునుముటయును
శక్తివైచి యతఁడు శ్ర సారథి గూల్చి బల్, వింటఁ గురిసె బహుశ్రవశిఖవృష్టి.
- క. సారథి లేమిని సాత్యకి, తే రీ డ్చు దురంగమములు శ్ర దే రటు వాఱన్
భూరమణ ధర్మనందను, వారు వొదివి రంపగముల శ్ర వడి గురుతనయున్. 259
- క. భీమాత్మశిఖిల నశ్వ, తామాగ్ని దహించె ధర్మశ్రవనయానుచర
స్తోమాలువి నొకవ్రేల్పిడి, నామెయి జనవిస్మయావహం బయ్యె నృపా. 260
- వ. అప్పడు కురురాజు పాండవుల నాచార్యనందనుచేతం దెగినవారలంగాఁ దలంచె
నంతఁ దఱిమి యుధిష్ఠిరుండు ప్రచండకాండంబుల నవ్విప్రవరుం బీడితుం డేసి.
- సీ. అలపును వెరవును శ్ర గలపు కృతాస్త్రిండ, వని నిన్ను నెఱుంగుదు శ్ర నైన నెల్ల
సొంపు పార్వతునకుఁ శ్ర జూపనోపినఁ దెల్ల, మగు నది యు ట్లుండె శ్ర నరయనీకు
నెయ్యంబు వాటించు శ్ర నేర్పు. కృతజ్ఞత, యనునవి లేవు బ్రాహ్మణుడు దపము
దమమును గల్గువశ్ర నమున నుండుఁగా, కని సేయునే యెంత శ్ర యడచిపడినః
- ఆ. బడితి గాని యడ్డపడలేవు కౌరవ, కులము నెల్లభంగి శ్ర గెలుతు మేము
నీవ చూడ ననుడు శ్ర నావీరుఁ డేమియు, ననక నగుచుఁ బఱపెనంపవెల్లి. 262
- వ. ఆవెల్లికి నోర్వలేక యాభూవిభుండు దొలంగె నట్లంతటిమానిసికా గెలిచినవాఁ
డై నిలిచి నిజపార్శ్వంబులమూఁడలంగనుంగొని గురుపుత్తుండు గూరవిహారం
బునకు నమరి మెఱసె మారుతితోడం బోరుకర్ణుండు దదనుచరంబు లగుకయాశ
చేదిసృంజయపుంజంబులుం దన్నుం బొదివిన నబ్బలంబునకు బాహుబలంబు
సూపుచుండ నతని విడిచి యాభీమసేనుండు కౌరవసేనపయిం గవిసి కనువుగొట్టె

నా రాధేయవృకోదరులముచుములు ధనంజయుమునుముభంగిం బ్రజాక్షయం
బడుచుండె నీ దుర్మంత్రంబున ననేకులకుం బాలియవలసె నయ్యవసరంబున. 263
సీ. కవలతోఁ బెనఁగెడుకొరవనాథుఁ డ, న్నకులునంగంబున శ్రీ నవశరములు
సానిపి యాసహదేవురకనకపుసిడము ద్రుం, చిన వార లిరువులు శ్రీ నెనిమిదింటఁ
బదితూపులను నొంపఁబతిరెండువిండులుఁ, దునుమాడుటయు నన్యోననువులెత్తి
యన్నియుఁ దమ్ముండుశ్రీ¹దన్నుఁ బెక్కమ్ములఁ, బొదివినఁ గనలి యాశ్రభూవిభుండు

తే. వారి దివ్యాస్త్రములఁ గప్పఁగూరభంగి
గాంచి జను లక్కుమూరులు శ్రీ గాలవశతఁ
బొందుదుర కాఁ దలంప నశ్రష్టుడు గడంగి
యడ్డపడియె ధృష్టద్యుమ్ముఁ శ్రీ డతిరయమున.

264

వ. ఇట్లు పాండవసేనాపతి భూనాథుం దాఁకి యేసిన నతండు.

265

—♦ ధృష్టద్యుమ్ముఁడు దుర్యోధనుం దాఁకి విరఘనిఁ జేయుట ♦—

ఆ. ఇరువదేను నిశితశరముల నొప్పింప, నలిగి యాతఁ డతనిశ్రమగకముల
నఱువదేనుతూపు శ్రీ లడరింప నఱకె న, కౌరవేశ్వరుండు శ్రీ గార్జునంబు. 266

మ. బలువిల్లుగ్రతనెత్తి యొక్క మొగి నశ్రప్పాంచాలవద్యుండు దీ
పులు గ్రమ్మిం బదియేనుమార్గణము లాశ్రభూమిశుపై నేసినం
గలయం బూచినకింశుకంబుచేలు వంశగం బొందఁ దచ్చాపముం
బెలుచంద్రుంచి యతండు ఫాలమున గుశ్పిరచెక్ దశోగ్రాస్త్రముల్.

267

క. కాలాయనసారాచము, లోలి నుదుట నాటి యున్న శ్రీ నొప్పారెం బొం
చాలవరుముఖము మధుకర, మాలికచే బాలుచుతమ్మిమాడ్కిం జూడన్.

268

సీ. కనలి యవ్వీరుండు శ్రీ కార్జుకాంతరమునఁ, గ్రూరభల్లంబుల శ్రీ ఘోటకముల
సారథిఁ జాపంబుఁ శ్రీ దేరును గొడుగును, దునుమాడఁగా భవశ్రుత్తుఁడేపు
గుండక శక్తి² నిశ్శగుడ్వంగఁ ద్రుంచె నే, డైఱఁ గృపాణము గొన శ్రనుఱుమునేసె
గద యెత్తఁ బఱియులు శ్రీ గావించె నుబ్బి ర, త్నమయాహి కేతువు శ్రీ నఱకి వైచె

తే. నిట్లు వాయసూతకోదండశ్రహీను దళిత, రథుని విగతాతపత్రు నిశ్శగ్నశక్తి²
ఖడ్గముద్గర కేతు విశ్రుండితాపి, ధానుఁ జేసె నప్పార్వతం శ్రీ డానకేంద్రు.

269

తే. వికలసాధనుఁ డైనయశ్రవిభుని నతని
తమ్ముఁ డగుదండధారుండు శ్రీ తనదు తేరి
మీఁద నిడుకొని శత్రుసమీపభూమి
వాయఁ గొనిపోయెఁ జూచి రాధేయుఁ డవుడు.

270

క. శినివంశవరునితోడం, పెనఁగి పెనఁగి యతని విడిచి శ్రీ పెలుచద్రుపదనం
దనునిరథమునకు నెదురుఁగఁ, దనయరదము ననఁగ నిచ్చె శ్రీ ధరణీనాథా,

271

వ. సాత్యకియును శరంబులు గురియుచుఁ దోన తవితె నుభయసేనాపతు లగు నా సూతనందనధృష్టద్యుమ్నులట్లుదాండ్లనిన నయ్యరువాఁగునందు నొక్కరుండైన నోల మాసగొనక కడంగినం బోరు ఘోరం బయ్యె నట్టియెడఁ బాంచాలకుమారులు వ్యాఘ్రకేతు సుశర్మ శుక్ల చిత్రోగ్రాయుధులును జయ రోచమాన సింహ సేనులును బలుదేరుల మొత్తంబులతోఁ దన్నుం గవిననం గర్జుం డయ్యెనమండ్రు వీరుల నెనిమిదిభల్లంబులం దునిమి తత్సహచరుల బహుసహస్రరథికుల సమయిం చినం జేదిరథికప్రవరులు జిష్టు జిష్టుకర్మ దేవాపి భద్రులును దండ చిత్రచిత్రాయుధులును హరిసింహకేతు రోచమాన శలభులును సబలంబుగాఁ దలపఁడిన¹నాపదు నొక్కండ్ర నొక్క పెట్ట బెట్టిదంపుటంపఱపాలుచేసి మఱియును బిరుదు లయి పయింబడినదొరలను వారిపరివారంబులను వసుధం గూల్చియు నలంచియుఁ గలం చియుం గడిమి మెఱయుచు నిట్టిచందంబు భీష్మద్రోణులయందుఁ జూడ మని జనంబులు వెక్కసపడ వివిధసమరవిహారంబు సలిపి వెండియు.

272

సీ. సింహంబుబారిఁ జొరచ్చినగజంబులభంగిఁ, బులి కగ్గ మైన జింకలవిధమున
జ్వలనంబుఁ గిట్టినశ్రలభంబులట్లుఁ బాంచాలయోధులుఁ జేదిశ్రసైనికులును
దనుఁ దాఁకి పొలియ రాక్షాధాతనూభవుఁ డనిఁ, దనివోక ధర్మనందనునియున్న
చక్కటి కడర ధృష్టద్యుమ్నుఁడును ద్రావిడదీపుత్తులను సహాదేవుఁడును శి

తే. ఖండియును సాత్యకియు నకుశలుండుఁ జేయఁ

గలమహీశులఁ బొదివి రక్తకర్ణు నతఁడు

పెక్కుపాములు బొదివినఁ శ్ర బెనఁగుగరుడు

ననువు దోఁపఁగఁ బోరాడె శ్ర మనుజనాథ.

273

వ. ఆసమయంబున భీమసేనుబారిం బడినకొరవపై న్యంబునం బ్రబలచతురంగంబు
లొక్క మొగి¹ బడలువడి రణాంగణంబు²మూసికొనియెం బెఱమూఁకలువెఱఁ
గునం జెయ్యేది కరశృంగం గినమున్నీటియ ట్లుండె గాండివి సంశిష్టకుల ననేకుల
మేటిమగల గిటడంచి హతశేషం బగుబలంబువిచ్చుటయు వాసుదేవునాలోకించి.

ఆ. అమరులకు నజయ్యు శ్ర లగునప్తసంశిష్టకులు మదీయబాణాఘోరభంగి

కోహటించి పాటు శ్ర చున్నారె భీముని,మునుము కొరపులును శ్ర మొనయలేరు.

క. కర్ణుం డొక్కరుఁడును సముదీర్ణుం డై సిడము మెఱయఁ శ్ర దిరిగి బలువిడిన్

ఘూర్ణితము నేసె మనసై,న్యార్ణవమును మంథనగమునను వమరంగన్.

276

చ. అరడమువోవ నిమ్ము రయ శ్ర మారఁగ నాతనిదిక్కు నావుడు

1. క. గ. చ, నాపదనొకళ్ళ. 2. క. ముసురుకొనియె; గ. ముసుంగువడియె.

స్తరహాసితంబుతో నలినశనాభుడు భీమునిచేతఁ బోదు నీ
శరములవేడిఁ గౌరవులకసంగిరవాంఁ యడంపు మన్న న
న్నరుఁడును నియ్యకొన్నఁ గురునాథునియోధులు బెగ్గడిల్లఁగన్. 277

ఆ. అమ్మరారి ధవళహయములు మెఱయ న,ద్దిక్కు సత్వరముగఁ శ్ర దేరు వోవ
నిచ్చుటయును జూచి శ్ర విచ్చె నబ్బలము సిం,గంబుఁ గనిన లేడిగమియుఁ బోతె.

వ. అప్పుడు నీకొడుకు సంశ్చ ప్తకులం బురికొల్పిన రెండువేలరథంబులును మున్నూ
జేనుంగులును జతుర్దశసహస్రతురంగంబులును లక్షద్వయపదాతులును నప్పార్థు
పయిం గవిసిన నతండు శింజినీటంకారంబునం బటుశరాసారంబున నింగి నించి
పదివేపురుద్భటక్షత్రియాలం బొలియించి యక్కెలనం గాంభోజబలంబు దోచిన
నం నుఱికి తదీయసైనికులకరంబులు శిరంబులు నఱికిన నది ¹మహావాతనిహత
విటపం బైన యారామంబుచందం బయ్యె నట్టియెడ. 279

క. అడరి సుదక్షిణతమ్ముఁడు, గడువడి నేయుటయు నతనికరశాఖలుగ
వృడ్డి యర్థచంద్ర శరముల, వెడందతూపున శిరంబు శ్ర వ్రేల్మిడిఁ ద్రుంచెన్. 280

క. యవనశకసైన్యములు పైఁ, గవిసినఁ దద్రుధిరజలము శ్ర గాలునలై పా
ఱ వెసం బఱిపెను వివిధా,స్త్రవితానము లక్కిరీటి శ్ర ధవళీనాథా. 281

మ. కని సంశ్చ ప్తకులేచి యొక్క మొగి నాశ్రకౌం తేయునిం జుట్టుము
ట్టిన సేనాంగ చతుష్టయాంగములు ఖండీభూతముల్ సేసె నా
తనిబాణోత్కరవేగ ముత్కటమరుత్సం క్రీడజీమూఱపా
టనముం జేసినభంగిఁ జిత్రబలగాఢస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్. 282

క. హరి వెరవున ధవళాశ్వ,స్ఫురణమునరథంబు మెఱయఁ శ్ర బాలు పారెడు న
న్నరునత్యద్భుతవిక్రమ,పరిణతి సూడఁ గనుదోయి శ్ర పదివేల్ వలయున్. 283

క. ననుఁబోటులమనములు మెచ్చునఁ గరఁగె ననంగ నేల శ్ర సురతతి కృష్ణా
ర్జునులంగని దుందుభిని,స్వనములతోఁ గురిసె విరులకనాన వొగడుచున్. 284

వ. అయ్యవసరంబున నశరీరవాణి యయ్యరువుర నుద్దేశించి యఖిలజనంబులు నాక
ర్ణింప వీరు చంద్రార్కులం గడచిన కాంతిదీప్తుల నుల్లసిల్లెదరు తొల్లియేకరథస్థు
లైనబ్రహ్మశానులవిధంబున వెలింగెదరు గంటిరే వీరలు పరమ మును లగునారా
యణుండును నరుండును జుండి యనియె నిట్లు మహానీయాశ్చర్యములు గనియును
వినియును మాత్సర్యధుర్యుం డగునాచార్యనందనుం డరిగి యమ్మహాత్ముల మా
ర్కొని మార్గణోజ్జ్వలం బగుదక్షిణకరంబున నా ఫల్గునుఁ బిలిచి హాసభాసిత
ముఖుం డగుచుఁ గుపితుం గునతని కి ట్లనియె.

అశ్వత్థామ యర్జునుం జేర్కొని మార్కొని సంగ్రామంబు సేయుట

క. ననుఁ దగియెడునతిధిం గా, మనంబునఁ దలంచి నీవు శ్ర మన్నించెదవే

నిని వచ్చెద నీపాలికి, ననఘా సంగ్రామ మొనఁగు శ్ర మాతిభ్యముగన్. 286

ఆ. అనినఁ గృష్ణుఁ జూచి శ్ర యర్జునుఁ డాచార్య, తనయుగెలువ కునికి శ్ర దైన్య మిచ్చడు
సమయఁ జూడ వలయు శ్ర సంత శ్ర ప్తకులను నీ, మనసు వచ్చుపనికి శ్ర బనువుమనుడు.

ఉ. తేరు మురారి ద్రోణసుతుశదిక్కునకుం జన నిచ్చి మేలుమేల్
పోరు ఋణంబు దీర్చు కురుశ్రభూపతికి నరుబాహులీలకు
నైనఁ గల్గి నిల్చు మనినన్ విని యట్టుల కాక యంచు న
వీరుఁడు పష్టిబాణముల శ్ర వెన్నుని నేసె నుదగ్గుఁ డై వెనన్. 288

ఉ. అమ్ములు మూఁడు పార్థులను శ్ర వాడఁగ నేసినఁ ద్రుంచి వైచే జా
ప మృతఁ డమ్మహాద్విజుఁడు శ్ర భారవహమ్మగునొండువిల్లు శ్రీ
ఘ్రమున నెత్తి చేతులను శ్ర గాశ్వును మోమున వింటికొమ్మునం
గ్రమ్మినభంగి గా శితశ్ర²ర ప్రతతుల్ వడి నించె వై యన్. 289

క. కడుఁ బెక్కువేలు దూపుల, వడిఁ గృష్ణార్జునుల సరథశ్రవాహంబుగ నె
క్కుడుమదమునఁ బొదివినఁ జె. య్యెడలి వెఱఁగుపడిరి వార శ్ర లిద్దఱు నధిపా.

వ. ఇవ్విధంబున వివిధవిశిఖజాలంబులఁ గాలు సే యార్చ రా కుండఁ గప్పియార్చిన
నప్పార్థుం డతనిచేతఁ దనవిక్రమం బపహృతంబయ్యె నని తలంపఁ దక్షిన్యంబున
హాహాకారంబు లెసంగం జారణసిద్ధగణంబు లట్లు నిశ్చేష్టితులైన యా లోకరక్ష
కుల నాలోకించి లోకంబులకు బ్రతుకు గలుగునో యని పలుక నప్పద్మనాభుండు
గనలి యక్కవ్వడి నుద్దేశించి. 291

క. గురుసుతుఁడు నిన్ను మిగులుట, గర మాశ్చర్యంబు ముష్టి శ్ర గాండీవము దాఁ
దిర మయి యుండదొ బాహుల, వెగవుబలువు గుండెనో విశ్రవేకింపు మెదన్.

క. గురునికొడు కనుతలంపునఁ, బరుసఁదనంబునకు జొరక శ్ర భంగపడితొ యు
ద్ధరతఁ గడుఁ జెడియె ననవుడు, సరోషసంరంభుఁ డై విశ్రజయుఁ డాతనితోన్.

క. వెనఁ బెక్కు-ముట్లు మనపై, మూసుఁగువడం బఱపి యతఁడు శ్ర మురభంజన సం
తస మందెడు సంతన యే, గసి మస గెడఁ జూడు నన్ను శ్ర గాండీవంబున్. 294

మ. అని భల్లప్రకరంబులన్ గురుతనూజాస్త్రప్రతానంబుఁద
ద్ధనువుం గేతువు సాతపత్ర మును జిత్రస్ఫూర్తిఁ దున్నాడి గ్ర
క్కున నవ్విప్పుఁడు శ్ర క్తియుగ గదయు నుక్కుం దాల్చియుం దోప నె
త్తినఁ దోడ్తో నవి ద్రుంచి వైచే సమరశ్రేష్ఠమాభిరామాకృతిన్. 295

ఆ. ఇట్లు ద్రోణసుతునియేపు పార్థుఁడు దుహి, నంబుఁ జెఱచునినువిధంబు మెఱయ
జెఱచె నంతఁ బొదివె శ్ర నుఱక యారథికు సం, శ్ర ప్తకవ్రజంబుసరభసముగ. 296

క. ఎందఱు వ్లాదివిరి వారల, కందఱకును దమక తమక శ్ర యర్జునచటుల
స్యందన మెదు రై నట్లు మ, దిందోఁచెఁ దదీయబాణశ్రీవహులతన్. 297

1. ఆ. వింటికొప్పనం. 2. ఆ. రమ్ములు చేసిగడించె. 3. ఆ. సరోషఁడైక్రిడియనియెఁజక్రాయధుతోన్.

- క. అష్టాక్ష గురుతనయాద్రిం, గప్పంగ వజ్రోపమానశ్రాండములు వెసం
గుప్పనగూర వజ్రప నరుఁ, ¹డప్పరుసఁదనమున కోర్చి శ్ర యతఁడుం బెనఁగెన్. 299
- వ. అ ట్లశ్వత్థామ పెనంగు చుండ సంశ్చక్తవ్ర జంబునందు.. 299
- క. చేతులు దలలును బహువిధ, హేతులఁ దునియుగఁ జేసి శ్ర యిలఁ దొరఁగించెం
జేతులకసి వోవంగ న, రాతులు బెగ్గిలఁగఁ గ్రీడి శ్ర ప్రకటస్ఫురణన్. 300
- క. తురగద్విపరథతూర్యాభరణధ్వజచామరాత్రపత్ర శకలముల్
పౌరిఁ బారిధరఁ గప్పఁక నెత్తురు లేటులు వానిఁ దొలఁగఁద్రోచుచు వచ్చెన్. 301
- వ. అట్టియెడ. 302
- తే. అంగవంగనిషాదకశ్రీంగబలము, లర్జునునిమీఁదఁ బెల్లుగ శ్ర నడరుటయును
గురుతనూభవుఁ డతనిని శ్ర మురవిరోధి, సంపపెనువెల్లి ముంచి బ్రెట్టార్చి పే ర్చె. 303
- వ. అవ్విక్రమవిశేషంబులకు రోషంబు నొంది. 304
- క. అవ్వీరుం డవ్విప్రుని, క్రొవ్వును నాసైన్యసమిత్తికూరోద్ధతియున్
నివ్వటిల సీక ఖచరులు, నివ్వెఱపడ సమరకేళినిపుణత మెఱసెన్. 305
- వ. మెఱసిన నెఱసినరోషంబున మిరియును. 306
- మ. గురుపుత్తుం డసురాంతకున్ విజయునిం శ్ర గూరాత్మసంతానని
వృరపాతంబున నొంప నాహరి దదాహోపంబు సైరింప క
న్నరుతో నొషధ మూఁది చేసి తెవులు శ్ర న్మర్దింప కున్నందుది
స్ఫుర మై యుండఁదె యే పడంపుము రిపు శ్ర స్సంరంభి వై నాపుడున్. 307
- వ. అతండు విజృంభించి గుణంబు సారించి. 308
- చ. శిరమునఁ గంత దేశమునఁ శ్ర జేతులయందు సురస్థిలంబునం
బరణములకా శరంబులు వ్రేసకా నిబిడంబుగఁ గీలుకొల్పుచుకా
వెరవునఁ బగ్గముల్ దునుమ శ్ర వేగమ యీడ్చె దురంగమంబు ల
గ్గురుసుతు తేరు గయ్యమునశ్రకుంగడుదవ్వు దొలంగ భూవరా. 309
- వ. ఆ భూదేవుండును భగ్నోత్సాహుం డై యల్లన సూతనందనుసమీపంబునకుం
జనియె నష్టాక్ష శౌరి సంశ్చక్తసైన్యంబుదెసకుం దేరు నడపుచుం దమసేనదిక్కు
కోలాహలం బాకర్ణించి చూడ్కి యట నిగిడించి యర్జును నుద్దేశించి వేదండా
రూఢుం డైనదండధారుండు మనబలంబులం గలంచుచున్నవాఁ డమ్మగఢోత్త
ముండు భగదత్తునంతవాఁడ యతని మడియించి మఱి చేయం గలపని నూచి
కొంద మనిపలికిన నక్కవృడి యొడంబడ నక్కడ కరదంబువోవనిచ్చె నట్టియెడ.
- ♦ దండధారుం డసురాజు వేదండంబుతోడ నర్జునుచే జచ్చుట ♦—
- క. పాండవసైన్యంబుల వేదండంబుల ఘోటముల రోధంబుల భటులం
జండగతి మగధపతి నిజ, పుండాలముఁ బఱపి యేవుఁ శ్ర జూపి తైరల్చెన్. 311

1. క. డప్పరుసున కోర్చి యప్పు ♦ డతఁడుం.

వ. అవ్విక్రమవిహారంబు వీక్షించి.

312

తే. మాగధునితోల్లలకుఁ గాక శ్రమనబలంబు

విఠిగెఁ బొద పొద మని తాను శ్రదఱిమొఁ దేరు

హరియుఁ బఱపంగ నర్జునుం శ్రడఱ్ఱడియె

జండచేష్టితోద్దండ వేదండమునకు.

313

క. అగ్గలిక దండధారుడు, దిగ్గజనిభనిజగజంబుఁ శ్రీదీప్తత మెఱయె

డగ్గఱగఁ బఱపి హయముల, నగ్గరుడధ్వజునినరుని శ్రనమ్ములఁగ పెన్

314

చ. అలిగి కిరీటి మాగధ ధర్మరాధిపుబాహులు ద్రెంచి గ్రక్కునం

దలయును ద్రుంచి యేనుఁగు నుగ్గదగ్రతఁ బీనుఁగుఁ జేసె నపు గొం

దల మొకయింత లే కతనితమ్ముడు దండుడు దాకి తోమరం

బులు వరఁగింపఁ గేలు శిర్యముం గరటిం దునుమాడె నుగ్రతన్.

315

క. తదనీకంబుగజంబులు, వొదివిన బలుగాలి మేఘములఁ దీప్త గతిం

జెదరించుపగిది నరుఁ డు, న్మడుఁ డై నలుదెసలఁ దోలె శ్రమనుజాధీశా.

316

వ. ఇవ్విధంబున మగధసైన్యంబు మర్దించి సంశ్లక్షణసైన్యంబుపై గవిసి కపికేత

నంబు మెఱుంగులు మెఱయ మధుమధనువెరవున వెలిమాపులగతు లక్కజంబు

గా నుక్కునఁ బార్థుండు భల్లనారాచప్రముఖప్రదరపరంపరలసాంపును బాహు

వీర్యదైర్యంబులపెంపును నిలింపనికరంబు వర్ణింప నందు మహార్ణవంబునం

దిరుగుమందరనగంబుచందంబున నిజస్యందనం బొప్ప నప్పటప్పటి కెక్కు

డొదవుమదంబునం ద్రిగర్తాడు లగునమ్మార్తురు పైపయిం గ్రమ్మికురియునత్త్ర

శత్రుంబులు విదళితచ్చిన్నచూర్ణితంబులు సేయుచుఁ దదీయగాత్రంబులుం గరటి

ఘోటకతనువులుం దునియ లయ్యును నుగ్గు లయ్యును బఱియ లయ్యును గుదు

లయ్యును ధరం దొరఁగ దామరబావింగేలి సల్పుసామజంబుచాడునవిహరించి

యవిహతధృతివ్రతమహితు లగునహితుల నత్యుత్తమలోకంబులకుం బుచ్చినం

గొంచెవుమూఁక విచ్చినం బెద్ద వెనుగొనక యరదంబు మరల్చి వచ్చునెడ

నచ్యుతుం డర్జును నుద్దేశించి భవద్విక్రమవిహారస్థలంబు సూచితే యని పలికి

వివిధాయుధఖండంబులను వేదండాశ్వరథపదాతిశకలంబులను భూషణాతపత్ర

కేతుచామరాంశంబులను చక్షుశ్చమత్కరణపరిణతం బగురణస్థలంబు సూపె

నప్పడు గొఱప్రాణంబులతో నొఱలునరతురగద్విరదంబులను గొందఱు దమ

వారిం గానక కిన్నీళ్ళునించుచు నాలింగనరోదనప్రముఖంబు లైనకరుణాభాష

ణంబు లగునవస్థావిశేషంబులం బొందువారలం గృపాళు రై యాలోకించుచు

నయ్యిరువురుఁ దమమోహరంబున నెసంగుకలకలంబు విని యుదీర్ణగమనం

బునం జహదెంచు చుండి రట మున్న కొరవ్యలమొనయును గర్జునిమొగ్గ

రంబును రెండుముఖంబులం బెనంగు చుండి కయ్యంపు¹టుచితత్వంబునం గలసె
నట్టియెడ రారాజు పురికొల్ప రాధేయనకుఁ బ్రాపయి పుళిందబాహ్నిక తేంక
ణాంద్రభోజానీకంబు గవిననం గాంతేయబలంబునకు భరం బగుటయు. 317

—*— మలయధ్వజం డనుపాండ్య మహారా జశ్వత్థామచేతఁ జచ్చుట. —*—

సీ. పాండ్యుఁ డాసేనలక్ష్మపై బెట్టిదంబుగ, నడరి బాహుబల శ్ర మక్కు-జముగఁ
బేరిచి సీనుంగుశ్రపెంటగాఁ జతురంగ,ముల రూపుమాపెనశ్రయ్యలఘుభుజుఁడు
ద్రోణభీష్ములు దనశ్రతోఁ బాటి యనుపలు,కున కోర్యుఁ డచ్యుతాశ్రరునులు దనకు
నెక్కుఁడు నా విన్న శ్ర నేవగించుచు నుండు, నవ్వీరుఁడమెయి శ్ర నాక్రమింపఁ

ఆ. గని కడంగి యెదురు శ్ర చని గురుతనయుండు
నగుచుఁ బగజ నీవు శ్ర మృగకులంబు
గలఁచుహరియుఁబోలె శ్ర గలఁచెదు నాదిక్కు-
మొగము సేసి యనికి శ్ర మొనయు మనియె.

318

చ. అన విని మేను వొంగ మలయధ్వజుఁడు గ్రవునారసంబుఁడ
త్రనువున గుచ్చి మార్చినినదంబు నభంబునఁ బర్య నరపవె
ల్లి నిగుడఁ జేయఁ దొమ్మిదికిశ్రీముఖముల్ వెన నమ్మహీశుపై
ననిమిషవర్ణ నీయగతి శ్ర నగ్గురునందనుఁ డేసె నేసినన్.

319

వ. అత్తోమ్మిదింటిలోన.

320

క. ప్రతిశరములు పాండ్యమహీ,పతియును బిరఁగింప నైదు శ్ర భగ్నము లయ్యెన్
గతి సెడక నిగిడి రథ్య,ప్రతితి ధరం గూల్చె నాల్గుభాణము లధిపా.

321

తే. మఱియు గురుపుత్తుఁడేయ నశ్రమ్మలయ కేతుఁ

డాశరంబులుఁ దదనుశ్రర్జ్యలతయును
దునిమెఁ దునిమిన నతిరయం శ్రబున నతండు
నారి సంధించి యమ్ముల శ్ర నభముఁ గప్పె.

322

వ. అపాండ్యమహీపతి పరివారసామర్థ్యంబున రథ్యవంతుం డయి వాయవ్యాశ్రం
బున నయ్యంపపరంపరఁ బ్రతిహతంబు సేసి తదీయచక్రరక్షకులం దెగటార్చి
యార్చినంగెరలి యగ్గురునందనుండు దత్తహచరుల నుజుమాడిరత్నమయాగురు
చందనసుందరంబై నమలయగిరిప్రకారంబునంబాలుచు కేతనంబు గూల్చి గుఱ్ఱం
బుల గీటడంగించి సూతుప్రాణంబులు గొని చాపంబుద్రుంచి తేరు దుమురుసేసి
యతండు వొలివోనిపేరుపంబునం బ్రయోగించునశ్రశశ్రుంబుల నుజక నజకి
యగ్గమై యున్నను గయ్యంబువలని వేడుక నతని సమయింప నొల్లక యరవాయి
గొనినయాలోనఁ బతితయోధం బై నసుకల్పితమాతంగంబు నెక్కి గిరిశిఖరంబు

1. క. గ. జ. టుచితంబునం. 2. క. గ. చ. తేర్చినచీనుంగు * పెంటల్లి...రూపుమాసె.

3. క. జ. నడరింప నేను.

నలంకరించు కేసరియట్లాప్పి యాద్రవిడేశ్వరుండుసామజంబు నుద్దామగతిందటిమి
భీమాభిరామం బైనతోమరంబు వైచిన మణిగణోజ్జ్వలం బైనయాద్రాణిశిరో
భూషణంబు ధరణిం బడినఁ ద్రొక్కంబడినభుజంగంబుపోలికం గనలి యబ్బలు
మగండు తత్పార్శ్వవర్తుల నార్చుర రథివరులఁ దద్వేదండంబుతుండంబును
జరణచతుష్టయంబును నమ్మిదిసీపతిపాదంబులుఁ గరంబులు శిరంబును నతితీవ్ర
భల్లంబులం దునుమాడిన నద్దిక్కు-మూఁకలు విచ్చెం గురుభూషరుండమ్మహీసుర
వరుం జేరం జని యగ్నించె నప్పడు. 323

క. నిలు నిలు మని తమమూఁకల, నిలిపి వృకోదరుండుగవిసె శ్రీ నీబలములపైఁ
దలకొని ధృష్టద్యుమ్నా,దులు సందంభోద్భటముగఁ శ్రీ దోడ్పడి రధిపా. 324

క. ¹వారలవడి కోర్వక య,కొరవనైన్యంబు దెరలఁ శ్రీ గర్జుడు దర్ప
స్ఫారత నదల్చి నిల్చి యు,దారగతిఁ వైరిరధిశ్రతతి మార్కొనియెన్. 325

వ. అతనికి బాసటయై యడరినయశ్వత్థామచేతం బలువురు పాంచాలురు వొలిసిరి
కృష్ణుండు గ్రీడికిం బాండ్యమహీపతి సమముట నూపి సమీరనందనకర్ణాదులగు
నిరువాఁగురథికులపరాక్రమంబును వేటువేట నిరూపించి చూపిన నతండునురిధం
బుమనసేనలోనికిం బోవ నిమ్మనిన నతం డట్లజేయనుబ్బినపాండవానీకంబునకును
రాధేయగురుపుత్రులరభసంబునం బేర్చినమనమొనకును సంకులనమరం బయ్యె
సం దాకర్ణునకు ధృష్టద్యుమ్నునకుం బరస్పరశరకర్తనంబును నితరేతరచ్చత్ర
కేతుఖండంబును నన్యోన్యవరమవిదారణంబును మిథశ్శరీర²పాతనంబును నగుసం
గ్రామంబుసెల్లె నట్టియెడ నాసూతనందనునకుం దలకడచి గురునందనుండుద్రుపద
నందనుం గవిసి బ్రహ్మఘ్ను నిలునిలు మేనుగలుగ నెట్లుబ్రదికెదవనిపలికివెండియు.

క. మాతండ్రియెడం జేసిన, పాతకము కతంబు గాఁగఁ శ్రీ బాంచాలనికృ
ష్టా తునిమెద నిను నరుఁ డిట, యేతేరక యున్నఁ బాట శ్రీ కీవు నిలిచినన్. 327

వ. అన విని ధృష్టద్యుమ్నుం డతని కిట్లనియె. 328

క. మీతండ్రి ³కుటికి నటికిన, ⁴హేతియ నీకొఱకు నునిచి శ్రీ తిపుడ నఱుకుదున్
నీతులువపలుకులకు నీ, డై తోచినయుత్తరంబు శ్రీ నదియె దురాత్మా. 329

వ. అని యంత నిలువక. 330

తే. వినుము బ్రహ్మఘ్నుఁ డన నీకుఁ శ్రీ జనునె బ్రాహ్మ
ణబ్రువఘ్నుఁడ నై సముక్తన్నతి వహించు
నన్నుఁ గిల్బిషపరుఁ డనుకనిన్ను జనకు
కడకుఁ బుచ్చెద వేగిరకపడక నిలుము. 331

1. క. వారలయరవడి కోర్వక, కొరవ, 2. క. శాతనంబును. గ. పాటనంబును 3. క. గాఁచ. కొర్కి నటికిన. 4. క. గ. జ. హేతియ నీకొరికియును నిప్పుడ నఱుకుదున్. చ. హేతి నీ దైవకొర్కి నిపుడ నఱుకుదున్.

న. అనియె నట్లయ్యుచువురు నొండొరులం బరుషంబులు పలికి తలపడి వియత్త
లంబు విశిఖశిఖాకలాంపంబులంగప్పిరారాధేముండు యుధామ న్యునున్న త్రహ్నాశో
ద్రాపదేయశై నేములను మఱియుం జేయం గల పాండవ పాంచాల యోధులను
బాదివి భండనంబు సేయుచుండె నా ధృష్టద్యుమ్నుండు గురుపుత్రుక్రొదండంబు
దుండంబులు సేసినం గుపితుండై యొండుచిల్లుఁ గొని యవ్వీరుండు. 332

క. సూతతురంగస్యందన, కేతనచాపములు నఱకి శ్ర కేలిమెయిన్ ను
గైతొరంగ నేసెఁదోడ్తో, నాతతశక్తియును గదయు శ్ర నతఁ డై త్రంగన్. 333

వ. అప్పించాలోత్తముండు వాలునుం బలకయుం గొని కవియం గడంగిననవియును
దుమురు సేసి పెల్లెసి పడకునన్నశ్వత్థామ¹ వేగిరపడి వెఱంగందుచుఁ జేతిబాణా
సనంబు విడిచి కృపాణంబు గొని భుజంగంబు దెన కడరువిహంగపఱివిధంబునఁ
జనుటఁ సూచి సవ్యసాచితో శౌరి ధృష్టద్యుమ్నుండుగురుపుత్రుంబారిం బడియెం
గావ వలయు ననుచు నద్దిక్కు సూపిన నతండు సత్వరుం డై యవ్వీరుం డాద్రుపద
పుత్రుం గవిసినకొలందఁ గ్రూరంబులగునారాచంబులు గుప్పించుచు నొప్పించిన
నమ్మహీసురవరుం డయ్యుత్సాహంబు వదలి మరలి యరదంబున కరుగసహదేవుం
డు దనతేరిపైకి నప్పార్వతుం దిగిచికొని తొలంగం గొనిపోయె నక్కుంభసంభవ
సంభవుం డగ్గాండీవి మార్కొని పెనంగి బెట్టిదంబుగాఁ గనుకనిం దాఁకియతండు
నాటినసునిశితశరంబున సోలె సారథి రథం బొండువలనికిం దోలె నరునుం డట్లు
నిజసేనానాథు రక్షించి ద్రాణిమదం బడంగించుటకచుంగొని కౌంతేయసైనికులు
సింహనాదంబులు సేయ నక్కడ నిస్సాణాదులనాదం బెసంగి నింగి నిండిన. 334

తే. సూతసుతుండు ధనంజయుఁ శ్ర జూచి రోష

కలుషితాక్షుం డై తలపడఁదలఁచె నపుడు

తతఁ ణమున సంశ్చక్తతతియుఁ దోఁచె

రెండుఁ గని యిట్లు లనియె నాశ్రీకిడి హరికి.

335

వ. కర్ణుండు మనల మార్కొనం గడంగెడు సంశ్చక్తకులుఁ గ్రమ్మటం బొదివిరి కర్ణ
చేతం దగులువడితి మేని సంశ్చక్తకుల కోహటించినవార మగుదుము వారల
దిక్కు దేరు వోవ నిమ్ము. 336

చ. అన విని యట్లు చేసె నతఁ శ్ర డర్జునుఁ డారిపుకోటి ముట్టి యే
పున నుఱుమాడు చుండెఁ గురుభూవర యప్పుడు ధర్మసూతనం
దనులు సముద్ధతిం గడఁగ శ్ర దందడి క్రొత్తగ వారిసేనయున్
మనమొనయుం బెనంగె నుపశ్రమారహితం బగువిక్రమంబునన్.

337

ఉ. సంగర మేను బెక్కుదివ్యసంబులు సూచితిఁ గాని యెట్లు నా
భంగి మునుంగ దచ్చెరువుప్రవాటునఁ జిత్తము వోరు చున్నియో

త్రుంగుచు నున్నియో¹యెఱుంగ ॥ దూలక పైపయి గ్రమ్ము గూలు సే
నాంగములందు నిందు గలశహంబుమహోగ్రత యేమి సెప్పదున్. 338

—♦ కట్టండు పాంచాల పైన్యంబు పైన్యంబు నొందించి విజృంభించుట ♦—

తే. అందు బాంచాలవీరుల ॥ నశ్వసూత, రథసమేతంబుగా నంగరౌజు దగ్గు
మెసంగ నేవురఁ బదువురన్నేడ్వరను, మహాస్వమార్గణములఁ దునుకమా డెనధిప.

క. పదపడి పాండవయోధు, ల్వాదివినఁ బెనుదుంగమడుపుశ్లో గజపతియు
నృదవృత్తిఁ గేలి సలుపుప, గిది నాతఁడు²వోలె సురలుగీర్తన సేయన్. 340

వ. అట్టియెడ. 341

చ. ద్రుపదతనూజులుంగవలు ॥ ద్రోవదిపుత్రులు శౌరితమ్ముడుం
గుపితమనస్కులై బలుపుఁగోల్లలఁ దాఁకి రతం డదల్పి యు
గ్రపు రభసంబునన్ శరపథరంపరలం బరఁగించె గౌరవా
ధిపువృద్ధయంబు మోదమునఁ ॥ దేలఁగ నందఱయంగకంబులన్. 342

వ. వారలపై నక్కురుభూనాథుం డేనుఁగుకయ్యంబునకు వెరపు గల కళింగవంగాంగ
మగధనుహ్మపౌండ్రాదిదేశంబులబలంబులం గవియించిన నవి తదీయచతురంగ
బలంబుల మట్టి మల్లాడి చిత్రవధవిహారంబు సలుప నగ్గజ ప్రధానసేన లగ్గలికం
జించి చెండాడుచు నాదండిమగలును జేకితానప్రభద్రకులును రాద్రరసంబునం
బెనఁచినం గనుంగొని మదంబునం బొదలి యుత్తరించి యురవడించిన. 343

శా. వంగాధీశుఁ గరీంద్రతో³ నడఁగ గర్వస్ఫూర్తి శై నేయుఁ డే
యం కేలీగతి మాద్రిలేఁగొడుకు పాండ్రాధీశ్వరుం గిట్టి యా
భంగిం గూల్చుఁ దదగ్రజుం డటుల దశర్పం బొప్ప సుహృద్ధి
ధుం గోపంబున ద్రుంప నేచే గరటిస్తోమంబు లంతంతకున్. 344

క. పిను మల్లెచి నకులుఁ బొది, వె నుదగ్రధ్వని ననేకవేదండము లం
దెనిమిదిటఁ గూల్చె బాణము, లెనిమిదియెనిమిదులఁ దమ్ముఁ ॥ డే డ్డెఱనధిప. 345

క. ఆ ధృష్టద్యుమ్నాదులు, గ్రోధాంధత నడిరి యేనుకగుల సత్ప్రవాతిన్
వ్యాధూతములుగఁ జేయుచు, రాధేయుం గదియ సంగరము పేర్చెనృప. 346

వ. ఆసమయంబున శోణితంబు పెల్లున ము న్నెగసినరేణు వడంగిననిరువాఁగుసైనికు
లును దమతమయడియాలంబులతో⁴డి గొడుగులును సిడంబులును బెద్దయు మెఱసి
జెనంగు చుండ సంశప్తకసంచయంబు గించిదవశిష్టంబుగా నష్టంబు సేసినసవ్య
సాచికి శౌరి యక్కొరవపాండవబలంబులపోరు సూపి యప్పుడు దుర్యోధనుండు
దనయందుఁ జేయంగలవారును దానును ధర్మనందనుం బట్టుతలంపున బెట్టుపొదు
వుటయు ధృమ్మతంబున కాసపడి యడరునసురుల మరల్చుశక్రాగ్నులచందంబున

భీమసేనుండును సాత్యకియుం బ్రతిహతులం జేయుటయు నంత నిలువక యక్కురు విభుండును గర్జకృపాశ్వత్థామలును నుద్దామగతి నయ్యిరువురశరజాలంబుల నమ్ముల జడియుచుం గదిసి యక్కొంతేయాగ్రజాకంకటంబు ద్రుంచివై నుటయుఁ గర్జునుత్సాహంబునం గడంగుధార్తరాష్ట్రులసింహనాదంబులకుం దెరలక మరు త్సుతుండు మండలప్రచారుం డగుటయు నాసూతనందనుండు మొదలగునమ్మేటి మగలమార్గణమ్ములమ్మునుజపతిపైఁ బరఁగుటయు నకులసహదేవసాత్యకిధృష్ట ద్యుష్మన్ద్రౌపదేయప్రభృతు లైనపాండవేయపాంచాలాదియోధులం గలంచి యక్కర్జుండు కమలాకరంబునం గేలి నలుపుశుండాంబులీల నటించుటయు నవ్వీరు డగ్గలిక నక్కవృడిరాక గోరి కపి కేతనం బాలోకించుటయుం గలిగిన యప్పరిపాటియంతయు నేర్పడం జెప్పి యా రాధేయురభసం బుగ్గడించి మఱియు ని ట్లనియె.

347

క. నిన్ను దలపడఁ జూచినయీ,తనియేడ్చెట మంట సొరఁగఁ శ దలఁచు మిమతయు బున కెన యై నాకుం, దోఁచినయది మ్రందింపు మితని శ శితవిశిఖములన్. 348

వ. అని పలికి యతని కప్పుడు దోడ్పడ నుత్సహించుభవత్సుతు నుపలక్షించి బీభత్సునకుం జూపి.

349

ఉ. ఇత్తఱి ద్రుళ్లు సూపి నిను శ నేవున మార్కొని గెల్తున న్తలం పెత్తి సుయోధనుం డదె యశహీనబలంబులఁ గూర్చెగర్జుతో మత్తగజంబు లీల నెలమామిడిఁ గూల్చినభంగిఁ బొందుపు త్రోత్తమ వీనిఁ గూల్చు మతఁ శ డొంటిగ రాజ్యము నీకుఁ జేకుఱున్. 350

351

వ. అనునవసరంబున.

మ. సమదాటోపత వాయునందనుండు ధృష్టద్యుష్మన్ద్రౌపదేయ తే కమనోవృత్తిఁ గడంగి తో నడర దోర్గర్వంబు శోభిల్ల శౌర్యము సొం పార నిలింఁగోటి వొగడన్ శ రారాజుసైన్యంబులొక్కొమ్మింగి బెల్లిలంగ బెట్టడరె సక్రొధాంతరంగంబుతోన్. 352

352

క. అడరి పటుబాణజాలం, బడఁపింపఁగ వారిబలము శ లధికరయము నె క్కుడుమదము నొలయఁబైకొని, బడలుపడఁగఁ జేసె నీదుశబలముల నధిపా.

క. వడిఁ బొదివి భీముఁ డార్చినఁ, జెడ విఱిగినసేన సేమి శ సెప్పుడుఁ దనదొం దడిఁ దాన చదిసె వెనుకొను,కడిఁదిమగలచేత గాసి శ గాదె నరేంద్రా. 354

354

ఉ. మ్రొగెడువాహనంబులును శ మోములు వాడగ వాహనంబుల నిగి తలంగుసైనికులు శ నేలగుఁ గప్తపుజొప్పసొప్పడం దగ్గసిడంబులుం గులముఁ శ దన్నుఁ తలంచి యెదిర్చి యొంటిమై మగ్గెడువాడు నై కురుధర్మరావరుసైన్యము రూపు మాయఁగన్. 355

355

- ఆ. పాననికి నిషాదశ్రవణినందనుఁడు మాఱుకొనిన నాతఁ డతనిశ్రకుంజరంబు
కరముతోఁ దదీయశ్రకరములు శిరమును, నఱకె శితశరములు శ్ర నాలుగింట. 356
- క. మూఁ డక్షోహిణు లిమ్మెయి, బోఁడిమి సెడి పాఱఁ బవనశ్రుత్తునియెదురె
వేఁడిమి సూపఁగ నొకఁడు, న్వాఁడిమిగఁడు లేఁడ యే మనం గల దధిపా. 357
- వ. ఇవ్విధంబున విక్రమించినభీమసేనుబగవసంబును దదీయసైనికులసంరంభంబును
బద్ధనాభుండు ఫల్గునునకుం జూపి చెప్పె ననిన విని సంజయునకు ధృతరాష్ట్రు
డి ట్లనియె. 358
- క. నీచెప్పెడుమెయి సూడఁగ, నీచత వాటిల్లె మన యశసీకమునకుఁ దా
రేచేటు సెడిగొ కౌరవుఁ లాచరిత ముపన్యసింపు శ్ర మంతయుఁ డెలియన్. 359
- క. అనవుడు నతఁ డి ట్లను న, మృనుజపతికి హితులు సెప్ప శ్ర మానక నీచే
సినదుర్ణయమునఁ జే టాం, దెను వగవక రణము వినుము శ్ర ధీరవిచారా. 360
- వ. ఇట్లు భీముకడంక గని కవ్వడి దనమునుముకొంచెఘమూఁకలం దోలి మగిడి మన
సేనల మర్దించుటకుం దమవారిఁ జేరం జనఁ గౌరవపతి యమ్మారుతి మార్కొని.

—♦ దుర్యోధనుఁడు భీమసేనుం దలపడి పోరుట. ♦—

- తే. ఎందు వచ్చెదు నిలు నిలుశ్రమేను గలుగఁ, గడిమి సెల్లునె నీకు నీశ్రక్షణమ నిన్ను
నంతకునివాళి కనిచెద శ్ర ననుచు రోష, రక్తలోచనరుచుల శ్రరములువఱపె. 362
- క. రాధేయుండు నుదీర్ణక్రోధుం డై గర్జతోడ్రగ్గుణరవము నభో
¹బాధం బొనర్పఁగా నిజ, యోధులఁ బురికొల్పికొని స్రముద్ధతిఁ గడగన్. 363
- వ. అ ట్లయ్యిరువురు సుతాహంబు వాటించి నిజాసీకంబు నిలువరించిన నది పురి
కొని పోరికి నమరుటయుఁ బొండవబలంబును దిరం బయి పెనంగం దొడంగె
నట్టియెడ నక్కడ నిక్కడఁ జేయం గలదొరలు దలఁపడి యుక్కు వ నక్కజం
బగుసమర క్షీడ సలిపి రందు.
- సీ. కర్ణుఁ డేవారి శ్రీఖండిరధ్యమ ల సా, రథిఁ గేతువును గూల్చి శ్ర రయము మెఱయ
విగతాయుధుఁడు బాణవిహతాంగుఁడునుగాను, దగ్గుఁడైతఱుమ స్రతండుదొలఁగఁ
బాటె దుశ్శాసనశ్రపార్షతు లొండొరు, తనువులు నొంచుచు శ్ర ననిమిషులకు
నచ్చెరు వగునట్టియని సేయ వారల, యనుచరు లెడ సొచ్చి శ్ర పెనఁగి రంగ
- తే. రాజు సూడఁ దత్పత్తు)సాశ్రధిశిరంబు, నకులుఁ డొకభల్లమునఁద్రుంపఁజకితమైక
లంగునచ్చటిఘూఁకఁ జగ్గలంబు మెఱయ, నిలిపె నాసూతసూనుండుశ్రవనరేణ్య.
- వ. అట్లు సారథిరహితుం డై నవృషసేనుండు వేటొక్కసూతు నమర్చికొని తండ్రి
కిం జక్రరక్షకుం డై నిలిచె నకులుండు నొండుదెస కడరె సహదేవుం డులూ
కుని విధ్ధుం జేసి పఱపె సాత్యకిసౌబలు లన్యోన్యకేతుపాతనంబును బరస్పర

కంకటకర్తనంబును జేసి రాజై నేయుండు దురంగంబులం జదిపిన నరదంబు
డిగ్గ నుటికి యోసరించునగ్గంధారవిభుం గని యలూకుండు. 366

క. మును సహదేవుం డెగవం, జనినప్పుడ యొండుదేరు శ్ర సవరించుకొనం
గనుట నది సేర్చి యతనిం, గొనిపోయెను సంగరమునశ్రుం దొలంగంగన్. 367

ఉ. అచ్చటిమూక నల్లడల శ్ర నాతురతం జెడి పాటి భీముచే
జచ్చె గురుక్షీతీశ్వరునిసారధి గూతె హయాలి నుగ్గు గాఁ
జొచ్చె రథం బతండు వెట శ్ర సొచ్చి ధరిత్రికి దాటి పోయి వె
న్నిచ్చిన నీదుయోధవరు శ్ర లేడ్డెట మార్గొని రమ్మరుత్సుతున్. 368

వ. యుధామన్యుండు గృపాచార్యధనువుదునిమిన నమ్మహాత్ముండు వేటొక్కవిల్లెత్తి.

ఆ. కేతనంబు గూల్చి శ్ర యాతపత్రము దును, మాడి సూతుఁ జంప శ్ర నధికభయము
గదిరి తేరు దాన శ్ర కయ్యంబునకుఁ దొలంగంగఁ దోలె నతఁడుకొరవేంద్ర.

క. శితశరము లుత్తమాజుఁడు, గృతవర్మనిమేన నింపఁ శ్ర గినుక గదిరి మూ
ర్ఛితుఁడుగఁ జేసె నతఁడు వెన, నతనిం దత్సూతుఁ డెగచెనరదముఁ దొలంగన్.

—♦ అశ్వత్థామ యద్వనం దలపడి మహాహవంబు సేయుట. ♦—

చ. గురుతనయుం డనేకరథికుల్ దనపార్శ్వములం దుదగ్రులై
దురముకడంకమైఁ దఱుమ శ్ర దోర్బలశౌర్యము లుల్లసిల్ల ని
వ్యురశరవృష్టి ముంచె మధుశూదను మధ్యమపాండవున్ వియ
చ్చరులు ప్రశంస సేయఁగ నిశబద్ధజనీ నయనోత్సవంబుగన్. 372

క. అలిగి నరుఁ డైంద్ర మాదిగఁ, గలదివ్యాస్త్రంబు లేయఁగా నయ్యె యు
జ్వలమార్గణంబులను న, క్కలశభవసతుండు మాన్చె శ్ర గౌరవముఖ్యా. 373

వ. ఇవిధంబున వివిధాస్త్రంబులం బోరిపోరి. 374

నీ. ఉఱక యశ్వత్థామ శ్ర యుగ్ర బాణంబులు, విజయునిదక్షిణభుజము దూఱ
మూడేయ నొచ్చియుఁబోడిమి సెడకయ, బృలియుం డదల్చె దశార్పణవర్తు
లగు పెనుమూఁకల శ్ర నమ్ములవెల్లి బే, రల్క నక్కుంభజానాత్మజుండు
రథ్యచయంబు నాశ్రాయణు వానర, ధ్వజమా నవ్వీరుగాత్రమును బొదివె

తే. మెఱుంగు వాలంపగముల నశ్రమైయి నరుండు, ద్రాణితోడ భరంపడిరణ మొనర్చు
చుండ నటమున్న ధర్మజుఁ శ్ర డురవడించి, చిత్ర సేనుని నమ్ములశ్రజక్కువఱిచి.

క. తఱిమి తనమునుము సైన్యము, నుఱుమాడఁగఁగనిసుయోధశ్రుండుమున్నుగ నే
డ్డెట నీయోధులు మార్గొని, యఱిముఱి నొప్పించి పట్ట శ్ర ¹నమరి పొదివినన్.

ఉ. పావని మున్నుగాఁ గవలఁ శ్ర బార్హతుఁడున్ వెన వారిఁ దాకినం
జేవ దలిర్ప నచ్చటికిఁ శ్ర జెచ్చెరఁ గర్ణుండు వచ్చి తీవ్ర, బా
ణావృతమూర్తిఁ జేసె మనుజాధిప యారధికావలిక ధను

¹ర్జ్యావితతస్వనంబున విశ్వయద్వివరంబు ప్రపూరితంబుగన్.

377

క. అట్టియెడ ²మాద్రీ పిదపటి,పట్టి కురునృపాలు రెండుకృపలు లమ్ములుఁ దాఁ
బెట్టుగ సేసిన వేదన, ముట్టుడుఁ జేడ్చడియె నతఁడు శ మొనయును దలఁకెన్.

మ. కని రాధేయుఁడు దివ్యబాణనిహతిం శ శౌంతేయసైన్యంబు నె
ల్లను నొప్పించిన బీటువోయె నది యుల్లాసోగ్గుఁ డై ధర్మనం
దను నమ్మేటిమగండు గిట్టుటయు నాశతం డల్లిఁ పెల్లేసినన్
విను మందస్మితసుందరుం డగుచు నశ్రవ్యుండు ధీరోద్ధతిన్.

379

వ. అనేకచండకాండంబు లంగంబునఁ గీలించి.

380

ఆ. వలుఁదనారసంబు శ వక్షంబు దూఱంగ, నేయుటయును బాండవేయుఁ డా ర్తిఁ
గూరి నిలువలేక శ కూర్చుండఁబడి సూతు, నరద మెగవు తొలఁగననియెనధిప.

వ. అనుటయు వాఁడట్ల చేయం శౌరవులు గడంగి పోనీక పాదువుం డనునెలుం
గులతో నక్కొంతెయ్యగ్రజు వెన్నాడి కవిసేనం గేకయపాంచాలబలుంబులడ్డపడి
పెనంగె భీమసేనుండు సుయోధను నిలు నిలు మని యదల్చి యమ్ములం గప్పె
నప్పుడు రాధేయుండు రభసంబున.

382

క. పాంచాలురఁ గేకయుల ను,దంచితగర్వమున వాలుశ్రుటమ్ముల వెల్లిన్
ముంచిన నోటజీ యరికరి,పంచాననమూర్తి భీముకృష్ణ కౌదిగినన్.

383

వ. అక్కర్లుండు నిజరథంబు మెఱయ ధర్మనందను వెనుకొనియె నతండు విశిఖవేద
నం జేడ్చడిన చిత్తంబుతో శిబిరంబున కల్ల నల్ల న పోవుచుండియుఁ దన్ను నా
సూతనందనుండు మూఁడుదూపుల నేసిన మరలి యమ్మేటిమగనిమేనం బలు
మార్గణంబులు సొనిపి తత్సారధి సాయకత్రయగబునను హయంబుల శరచతు
ష్టయంబునను స్రుక్కించె నట్టియెడ.

384

క. ఇగుదెసల నున్నకవ ల,న్నరవతి దురవస్థ సూచి శ నారాచపరం

పరలు నరఁగించుచును జె,చ్చెరఁ గర్ణునిఁ దాఁకి రతండు శ చిటున వ్యోలయన్.

తే. వార లిరువుర నుగ్రంపునారసములఁ

గప్పి దంతవర్ణములును శ కిగాలవాల

సుందరింబులు నగుధర్మనందనుని తు

రంగమంబులఁ బడ నేసి శ రయము మెఱయ.

386

క. అతనిశిరస్త్రాణంబును, శిలవిశిఖనిపాతితంబు శ సేసి యుదారో

ద్ధతి నకులుకొర్రుకముహయ,తతియుం దునుమాడుటయు నశ్రతండును నతఁడున్.

క. సహదేవునితే రెక్కిన, సహితాంతకుఁ డైన కర్ణుఁ శ డమ్మువ్వర సం

పిహితశరీరులఁ జేసెను, బహువిధబాణములఁ జలము శ బలమును మెఱయన్.

చ. కనుఁగొని శల్యుఁ డిట్లనియెఁ శ గర్జునితో నిది యేల ధర్మనం

దనుపయి నాగ్రహించెను హితం బగుకార్యమె యమ్మహీశు నీ
వనిఁ దెగటార్చిన ట్లయిన శ నర్జునుఁ డుత్కటశోకరోషముల్
పెనఁగొన నిన్నుఁ గౌరవులఁ శ బీనుఁగుపెంటలు నేయ కుండునే.

389

తే. ఇతఁడు దెగటాతేనియుశనేమిఫలము, గలదు నరుఁబాలియించుటయలఘుశౌర్య
మదికురుక్షితిపాలునశకఖలరాజ్య, సిద్ధియును జేయు నింక నాశబుద్ధి వినుము.

390

వ. అదియునుం గాక.

391

క. వాఁడె కురుక్షితిపాలుఁడు, పోడిమి పెడి భీముచేతఁ శ బాదువఁబడియె న
వాఁడిమగని కడ్డము నీ, వేడిమి దక్కంగఁ గలదె శ వేటొకఁడరయన్.

392

క. పవనసుతుచేత నాభూ,ధవుఁ డీలైనయెని నీవు శ ధర్మతనయునిం
గవలక సమయించుట దలఁ, ప వృథాస్ఫురణంబు గాదె శ పరబలభేదీ.

393

క. అన విని యట్టెత్తి భవ, తనయునిదెసఁ జూచి వాయుశతనయునిచే నా
తనిపొదువఁబడుట యేగృహఁ, గని రాధాతనయుఁ డతనిఁగ్రహవఁగఁ జనియెన్.

క. చనుటయు నజాతశత్రుఁడు, దనశిబిరంబునకుఁ బిన్నతమ్మునియరదం
బున సేతని నతొయన్నను, గొని చనియెను సత్వరముగఁ శ గురుకులముఖ్యా.

395

వ. అని యిట్లు సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునికు ధర్మనందనుపలాయనం బెఱింగించె
ననుటయు.

396

ఆ. మొదలిరాజు సభ యశముగ నిట్లు సమరంబు, దొఱఁగి చనియె నట్టెఁపిబలంబు
దొరలు నిలిచి పోరు శ టరిది యనంతర, వర్తనంబు విప్రవర్య చెపును.

397

వ. అని యడుగుటయు.

398

చ. అని విషవంద్యమాన ఘనశాదరశీలసుధాయమాన స
త్వనలినగంధరూప విబుభద్విషదంతకరప్రతాప సం
జనితనిరస్తకామ మునిశసంఘమహార్ణవపూర్ణసోమ వే
దనికరసంపిధేయనిజశత త్వపరిష్క్రియ నిత్యనిష్క్రియా.

399

క. ప్రమితివిదూరా సుమన, స్సమితిసమారాధనప్రసన్నాకారా
గమనాగమననిరసనా, శమనదమనసాధ్యపరమసారోల్లసనా.

400

మాలిని. ద్విజపతివృషభాంకోదీర్ఘ కారుణ్యపూర్ణా
భజననిరతరక్షాప్రాణ నిర్భేదరూఢా
గజదురితసము తేస్యకఘ్న హృత్పద్మనిఘ్నా
యజనవిధిఫలత్వోవ్యాప్త నిత్యప్రదీపా.

401

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రై కొమ్మనామాత్యపుత్రై బుధారాధనవిరాజి
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతంబునఁగర్ణపర్వంబునందు ద్వితీ
యాశ్వాసము.

హరిహరనాథాయనమః

శ్రీమదాంధమహాభారతము

కర్ణపర్వము, తృతీయాశ్వాసము.

సుచ్చరణాంబుజయుగ
శీమధుమూర్తిప్రభావీరీననిమలచే
తోమత్తభృంగభక్తజ
నామృతసరసీస్వరూప శ్రీ హరిహరనాథా.

1

- వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేయున కి ట్లనియె నట్లు కర్ణుండుగౌం తెఱుగ్గజు
విడిచి దుర్యోధనసంరక్షణంబునకుం జనుట విని ధృతరాష్ట్రుండు దనమనంబున. 2
- క. అనిలజునకుఁ జాలఁడె నా,తనయుఁడు మోసంబు గాక శ్రీ ధర్మజుఁ డట్ల
బ్బినఁ బోనిచ్చుట రాధా,తనయునకుఁ బుద్ధి యగునె శ్రీ తప్పెం దప్పెన్. 3
- వ. అని వగచి యుధిష్ఠిరుండు సనినపిదప నెత్తెఱంగున సంగరంబు సెల్లె ననియడిగిన
సంజయుం డతని కి ట్లనియె నట్లు సని యాధర్మతనయుండు రథావతరణంబుసేసి
మందిరంబు ప్రవేశించి సెజ్జనొడలు సేర్చినాటి యున్నయమ్ములు వెఱికించుకొని
హృదయంబున నమ్మెయి నున్నపరిభవంబు పీడ యొనర్ప విషాదవివర్ణుండగుచుఁ
గవలం గనుంగొని మీరు సమీరనందనుకడకుం జనుం డని చెప్పె నట మున్న
నకులుం డొక్కయరదం బాయితంబు ¹సేసికొని యుండుట నయ్యిరువుగుఁడ్యరిత
గతిం జని యంబుదంబుచందంబున గర్జిల్లుచుఁ గౌరవులతోడం గయ్యంబు సేయు
చున్నభీమసేనుఁ ²జేరం జని యవష్టంభవిజృంభణంబునం బాలిచిరంత నప్పాండ
వాగ్గజు తెఱం గేమియు నెఱుంగక నరుండు ద్రాణితోడ భరంపడి రణంబొనర్చు
చుండ. 4
- క. నెఱి దగఁ దేజిత మై గమి, మెఱుగు లడరునారపమున శ్రీ మిక్కిలివడి నే
డైఱ మెఱుమ నురము నొంచిన, నుఱ కవ్వీపుండు వైచె శ్రీ సుగ్రంపుగదన్. 5
- వ. వైచిన నవ్వీరుండు. 6
- చ. అది దునుమాడి మేనఁ బదియమ్ములు గ్రమ్మట గుచ్చి సూతు బె
ట్టెద మగ్గుతోలఁ గూల్చినఁ గ్రడిందిమగంటిమిఁ దాన రథ్యసం

1. సేసికొనియె నయ్యిరువురు 2. సేనం జొచ్చి

- . పదయును నూలుకొల్పుకొని శ్రీ పార్థునిఁ గృష్ణుని నొంచె విస్మయం
బాదవఁగ దేవకోటికి నృత్యోత్తమ యగురుపుత్తుఁ డుగ్గుఁ డై. 7
- వ. అ ట్లద్భుతవిక్రమంబున నశ్వత్థామ విజృంభించిన సహింపక. 8
- చ. హయములు పగ్గముల్ వెడఁద్రయమ్మున నుగ్గుఁగఁ గ్రీడి యేయుడుక
రయమున నీడ్చుఁ దేరటు దుర్రంబునకుం దొలఁగంగ నెంతయున్
భరమున నీమొనల్ గలఁగి శ్రీ పాతె నరేశ్వర వారిపైనన్యసం
చయ మెగవక మహీతలము శ్రీ సంభృతకంపము గాఁగ నల్లడన్. 9
- ఉ. పాతినఁ జూచి కౌరవన్యపాలుఁడు సూతతనూజుతోడ నీ
కాతీయ మద్భులంబునకుఁ శ్రీగాఁ దగునే వివిధాస్త్రసంపదక
మీఱిన నీవె సూడఁగ నశమేయపరాక్రమ నీకుఁ బొండవు
లూతె తలంప నీ దగుబలంబును జేవయుఁ జూపు మిత్తజన్. 10
- వ. అనిన విని యబ్బలుమగండు మదోద్రేకంబున మద్రపతి నాలోకించి యిట్లనియె.
- చ. కనుఁగొను మిష్పడేను ముర్రఘస్మరుఁ బార్థుని భీమసేనుని
దునిమెద నస్త్రసంపదయు శ్రీ దుర్విభవంబును శౌర్యసారము
న్జనులకు నెల్లఁ దెల్లముగ శ్రీ నా దగుపూనిక పార మెయ్య మే
దినిఁ గురునాథుఁ డొక్కఁడ యశ్రుతీసిరసౌఖ్యత నేలునట్లుగన్. 12
- వ. రథరథ్యగతులు నెఱయ మెఱయ వలయుం జమ్మి యని పలికి విజయంబు
వీక్షించి గుణంబు సారించి గాండీవంబు నీ కెదురే యని యగ్గించి యప్పుడు
పైపయ నురవడించువరసైనికులం జే యెత్తి యదల్చి భార్గవాస్త్రంబు ప్రయో
గించిన నమ్మహాసీయసాధనంబు. 13
- శా. ఘోరానేకశరాకృతిం బరఁగి సంక్షోభంబు గావించుచుం
దేరుల్ ద్రుంగఁగ వారణంబులు ధరం శ్రీ ద్రైశ్యంగ నశ్వాలి ను
గ్గైర క్తంబునఁ దేలఁగా భటచయం శ్రీ బత్సంతచూర్ణీకృతా
కారత్వంబు భజంపఁ గేళి సలిపెం శ్రీ గాంతేయసైన్యంబునన్. 14
- వ. ఇప్పుడును భార్గవాస్త్రబాధితం బై యప్పొండవబలంబు నెఱచఁచి మరలి
పఱచిన మనమూఁకలు వెన్నడిం దఱుమ నాసూతనందనుం డ ధైర్యుని యార్చి
యంటం దాఁకి విశిఖిశిఖలు నిగిడించుచు బొగ లేనిమంటపగిదిఁ బ్రదీప్తుం
డయినఁ దగుతాహంబున కోటువడి యొసైన్యంబుజనంబులు హాహాకారంబు
లెసంగ దీనదశం బొంది ముకుంద పురందరవందనులం బేర్కొని యాక్రందించి
రట్టియెడ. 15

- ఉ. గాండివి శౌరి కిట్టు లనుఁ శ్ర గర్జుని జూచితె యేకివిక్ర మో
ద్దండతఁ దెంపు సేసి ఓటుదర్పము సూపుచుఁ దేటి చూడ రా
కుండెనునట్లుగా నలుక శ్ర నుగ్రత మండెను నిప్పు నేర్పుమై
నుండక నీసునం దొడరి శ్ర యోలమి దెచ్చికోసంగ నేటికిన్. 16
- క. చచ్చిన మఱిగెల్పు గొనన్, వచ్చునె తనయుడలు గలుగ శ్ర వైరుల గెలువన్
వచ్చుం దటి వచ్చిన నది, మెచ్చు జ సూర్థులకు 'మరుదశమిత్ర'ధ్వంసీ. 17
- తే. పట్టపగలింటిసూర్యునిసగిది గర్జుఁ యగ్రమూర్తియై వెలుగుచు శ్రనున్నవాడు
మనరథం బిప్పు మాధవ శ్ర మరలనిమ్ము, బ్రతికియుండిన శుభములుశ్రవడయవచ్చు.
- వ. అనిన విని వాసుదేవుండు వడముడడుక్కు విలోకించునెడి సతండు కర్ణునకు
మార్కొని పరాక్రమించి పాండవసైన్యంబు నిలువరించి ధృష్టద్యుమ్ను శిఖండి
సాత్యకి ద్రాపదేమూదిరధికు లారధికునిం దలపడఁ దానును గౌరవులపయిం
గడంగె నట్లమ్మేటిమగినియాటోపం బప్పటికి వైరినివారిణంబునకుఁ జాలియు
నికి యనుసంధించి రాధేయు షోరులతో డయ్యం బోరులయుఁ బార్థుండు డప్పి
దీర్చికోనుటయు మేల కాక యని యూహించి యమ్మరారి దే రిక్కురుసేనాధి
పతి సుగ్రామంబు సేము చక్కటి కెడ గలుగం గొని చని యన్నరునితో మన
మశ్వత్థామతోడి జెనంకువం జిక్కినసమయంబున ధర్మనందనుండు సూతనంద
నున కిగ్గమై యుండె నాతండతనియమ్ములనొచ్చెనో యని తలంచెద నయ్యవనీశు
నవస్థ యెఱింగి మఱి నీ వయ్యంగరాజు సమయింపం గలవాడ వనుటయు. 19
- ఆ. అన్న నొచ్చె నన్నత్రయమ్మాట చిత్తంబు, గలఁప నిజబలంబుఁ శ్ర గలయఁ జూచి
యన్నరేంద్రుఁ గాన శ్ర కనిలనందనుకడ, కేఁగి యడిగె నతఁడు శ్ర నిట్టు లనియె.
- ఉ. కౌరవకోటినే బొదివి శ్ర క్రందుగఁ గయ్యము సేయఁ గర్ణుడౌ
భూరమణున్ వడిం గదిసి శ్ర భూరిశరంబులు మేన నింప నొ
వ్వారులయుం దొలంగె నతఁ శ్ర డాహవరంగమునందు లేడు నీ
వారయు మింత కెట్లగునో శ్ర యచ్యుతుఁ డుండఁగ నట్టు లే లగున్. 21
- వ. అనిన విని వివ్వచ్చుండు వృకోదరుని కిట్లనియె. 22
- క. కూరము లగుసూతసుతుని, నారాచము లొడలఁ బెక్కు శ్ర నాటినఁ జేత
స్సారము సెడి శిబిరమునకు, నారా జేగెనొకొ యకట శ్ర యటు గా నొప్పున్.
- క. ద్రోణాచార్యునియుగ్రపు, బాణంబుల కోర్చి యతఁడు శ్ర వశునంతకు న
క్షీణధృతి నసమసమరక్షో, ణి నిలిచి కర్ణుచేతఁ శ్ర గోల్పొయెఁ గడే. 24
- వ. అనిపలికి యనిలనందను నాలోకించి యన్నరుం డానృపాలులెఱుం గెఱుంగు
టకు నీ వర్చుడు మేను సేనమొగంబున నిలిచెద ననిన విని యవ్వీరుం డవ్వీధంపు

నడచడి నీకు జనుం గాని జనంబులు న న్నయినం బోరి కోహటించి పోయె నని
యాడుదు రని చెప్పిన నప్పార్థండు. 25

ఆ. సరభసముగ నన్ను శ సంశప్తుకులు వీరె, తొడరు చున్నవారు శ చొలఁగి నాకు
నరుగ. నెట్లు వచ్చు శ నని చూపె నతనికి, నపుడు గిడఁగి వచ్చునబ్బలముల. 26

క. చూపుటయు నగ్గలం బగు, నేవునఁ గిమ్మిరవైరి శ యేన కలఁచెడన్
రూపు సెడఁగ నిమ్మొనలను, భూపతి నరయంగ నీవ శ పొ మ్మనియె నృపా. 27

—♦ కృష్ణార్జునులు ధర్మరాజుసేమం బరయ నతనిశిబిరంబునకుఁ బోవుట. ♦—

వ. అనిన నట్లకాక యని యర్జునుం డచ్యుతు నాలోకించి యామహీపాలుం గను
నంతకు నామనంబు గలంగెడు రథంబు రయంబునం బోవ ని మ్మని పలుకుట
యు నతండు భీముం జూచి యేము మీయన్నసేమం బరయుట వలయుపని
గావునం జనియెదము నీవు కురుసైన్యంబుల జయించుట యరుదె గెలుపుగొను
మని యగ్గించు తెఱంగున దీవన లిచ్చి తురంగమంబుల ద్వరితగతి నడపె నివ్వి
ధంబున మాధవధనంజయులు సమరంబునకు సమీరనందనుం జాలించి శిబిరం
బున కరిగి ధర్మనందనుమందిరంబు ప్రవేశించి యేకతంబ శయ్యాతలంబున
నున్నయన్నరపతిం గని యాతండు గుశలి యయి యునికికి ముదంబు నొందు
చుం తదీయచరణంబులకుఁ బ్రణతు లగు రాధరణీనాథుండు వారలు రాధేయు
వధించి వచ్చిరకాఁ దలంచి డెండిం బలర మందస్మితంబుతో నభినందించి
వారల వదనంబులు పీక్షించి యిట్లనియె. 28

మ. సుర లైనం జల మెత్తి కర్ణుని రణక్షోణిన్ జయింపంగ నే
ర్తురె యవ్వీరుఁడు జామదగ్న్యైలితాస్త్రుం డీధ తేజంబునన్
దొర సప్తార్చికి లావునం బవను తోఁ శ దుర్యోధన్ ¹డగణ్యుండు సం
గరసంక్రిడలయందుఁ బేర్కొనఁ దగున్ శ గాంభీర్యదైర్యంబులన్. 29

తే. అట్టిబల్లిను ననిఁ దెగఁటార్చి మిర, లేమియును గాక వచ్చితి శ రింతసంత
సంబు దొరకొనునే నామనంబుచింత, వంత యెల్లను జెడ నరకవద్యులార. 30

చ. అతనికి నాకునుం గలిగె శ నాహవ మింతకు ముంద రందుఁ బా
ర్షతుఁడును సత్యకాత్మజుఁడు శ శాంతనవాంతకరుండు ద్రౌపదీ
సుతులును జూడఁగా నతండు శ సూతహయధ్వజపాతనంబు సే
సి తనువు దీప్రకాండములఁ శ జెండఁగ నే వెగ డందితిం గడున్. 31

వ. అప్పుడు దుర్యోధనప్రభృతిధార్తరాష్ట్రులకు భీమసేను ప్రభావంబున బ్రదుక రాని
యంత వుట్టిన నన్ను విడిచి యాతం డట వోవ నే నిట. వచ్చితి నని చెప్పి
వెండియు గాండివి నుద్దేశించి. 32

- సీ. పదుమూడువర్షముల్ శ పగలును రేలును, గర్జనవర్షం బెట్టు శ గడతునొక్కొ
యనుచింతఃజేసి యాహారనిద్రలు లేక, పగితాప మందితి శ బహువు జేయ
విపులు పట్ట రా శ వెఱ సొచ్చి యొదిగెను, గవయంబుచాడ్చున శ గర్జభీతి
నుల్లల నుపకుచు శ నుండుదః¹ గర్జంబు, విడుచక మోమున శ వ్రేలు నాకు
తే. నురనదీసుతుచేతను శ గునిచేతఁ, బడనిపరిభవమున వాడు శ వఱిచె నన్ను
నంతము ను నీగ గాంచి నీశ్యుట్టియనుజు, వలనఁ దేజుబు వడసితి శ నలఘుచరిత.
- చ. వెరవును లావు దివ్యశరపీఠము శౌర్యముఁ గల్గుకర్ణు నె
ప్పరునునఁ జంపి తీ వతనిశబంధులు మిత్తులుఁ బుత్తులు² సము
ద్ధురబలు లాజికేలినిర్యతుల్ ధృతరాష్ట్రునిపుత్తు లెల్ల ద
త్పరిజను లెల్లు లట్లు లని శ బ్రాణము లిత్తురు వాని కడ్డ మై. 34
- చ. అరు దిది నీవు నొవ్వక మహాబలుఁ గర్ణు వధించి తాతఁ డ
క్కుడుపతి సంతసింప నరుఁ శ గూల్చెద సంగరభూమి నేన యొ
క్కరుఁడును వీరకఁ దాకి యనుగర్వపుమాట సనంగ నీక నేఁ
టిఁగములోన నిట్లు ప్రకటించె భవద్భజవీర్యశౌర్యముల్. 35
- చ. పలికిన సేమి బీరములు శ వల్కుట సేవకనీతి యా సభం
బలుకునె యట్లు జూదపునైవంబున ద్రౌపది నింతకాల మ
ప్పలుకులలంచు చుండె మది శ బాయపు గీజీనయమ్ములట్ల దో
ర్బలదృఢలీల నిప్పు డవి శ వాపితి తీర్చి తలంత యంతయున్. 36
- క. అతిగర్వ²సమున్నత యగు, నతనిశిరము వానివార శ లందఱు బాహ్ని
ద్గతితోఁ జూడఁగ సమర,క్షితి డొల్లెనె విజయ నీదుశ్శతభల్లమునన్. 37
- క. ఈరసమునఁ గదిసి శరా సారముపైఁ గురియ నీవు శ సక్రోధుడ వై
పేరురమున వెస నాటిన,తోరం బగునారసమునఁ శ ద్రుల్లి కెడసెనే. 38
- వ. అనిన ధర్మనందనునకుఁ బురందరనందనుం డిట్లను నేను సంపప్తకులతోడఁ
బెసంగుచుండ ననేకరథసమూహసమేతుం డయి యశ్వతామ వచ్చి నన్నుం
బాదివిన. 39
- క. ఏనూఱురథంబులు వెసఁ, బీనుఁగుపెంటలుగఁ జేసి శ పేర్చినఁ గుపితుం
డై నిప్పు లురలుకన్నుల,తో నక్కోదండగురుసుతుడు నామిందన్. 40
- క. ఊక యడరి మెఱసినయే, డైకనెఱయఁగగుడునువడి యశ్రిసుస్ఫురితరుచి³
మెఱసి ధను వనలవలయుము, తెఱఁగునఁ జక్షుర్గతి ప్రతిహతిం జేసెన్. 41
- క. స్వాతిగతుం డగుశుక్రు, డేతెఱఁగునఁ బరఁగఁ జేయు శ నెసకపువర్షం
బాతెఱఁగున సాయకవ,ర్నాతిశయం బావహించె శ నతఁడు నరేంద్రా. 42
- క. తనయరదం బెద్దెనఁ జూచిన మొగమున వ్రేల దీ ప్రశితవిశిఖములన్

- ననుఁ గృష్ణుం గప్పిన నే, ననఘా కెల నరయఁ జాల శ్ర నైతి వెగడునన్. 43
- క. పదపడి యొకభంగి నతని, మద మడచినఁ దొలఁగఁ బాతె శ్ర మానము దూలం
దదనంతరంబ నిన్ను, న్నెదకితి నరనాథ మన యశ్రీకములోనన్. 44
- క. ఆలోఁ గర్ణునిచేతం, దూలనిచతురంగములను శ్ర దొరలను ధరణీ
పాల మనమొనలఁ గావను, వ్రాలినదర్పమున మెఱయుశ్రవడముడిఁ దక్కన్. 45
- క. ఆతనిచే నీ విక్కడ, ¹కేతెంచుట వింటి సేమ శ్ర మెఱుఁగుతలఁపుమై
నే తెంచితి నవ్వీరుని, చేతులలా వస్మదీయశ్రసేన నిలుపుటన్. 47
- క. మనుజేంద్ర కుశేలి వగునినుఁ, గని నామన మూఱడిల్లెఁ శ్ర గావున మగుడం
జనియెదఁ గొనియెద రాధా, తనయునితల సలము నెఱయ శ్ర దర్పము మెఱయన్. 48
- క. ననుఁ జూడుము వేడుకకుం, జనుదెంచి భవద్బలంబు శ్ర సంతస మందం
దునిమెదఁ గర్ణుని దుర్యోధనుకోర్కీయు నీమనంబుశ్రతాపముఁ దీఱన్. 48
- మ. ధనురాచార్యునిచావు సూచి తగ రాధానందనుం డా సుయో
ధనునిం దమ్ముల వారిసైన్యములనుం శ్ర దాఁ గాచువాఁ డై రణం
బునకుం బూనుట నింత సేయ వలదే శ్ర భూపాల యేపారి మం
డునె యాఱం గలదీపమట్లతఁడు మంశ్రమం గాక యే నార్చెదన్. 49
- చ. నరవర పంపు మేను బ్రథనంబున కేగిన సూతసూనుఁ డు
ద్ధురత నెదిర్చెనేనిఁ దల శ్ర ద్రుంపక తక్కిన విప్రుతోడ ని
ప్పురుసున నిచ్చువాఁడ నని శ్ర పల్కిపదంపడి యీక తక్కుడు
ప్పురుషునిఁ జూచుమాడ్కి నను శ్ర జూడుఁడు నీవును వాసుదేవుఁడున్. 50
- వ. భీమసేనునకు సేనాముఖంబునఁ దాన నిలుచుట భరం బయి యుండు నేనునుం
దడయుట గర్జంబు గాదు పోయెద ననిన విని యమ్మునుజపతి గర్జండు గుశలి యై
యుండుట యెఱింగి యతనిబాణంబుల నొచ్చినవాఁ డగుట నలుక గదిరి య
క్కిరీటితో ని ట్లనియె. 51
- ❖ ధర్మరాజు గర్జుండు బ్రదికి యున్నవాఁ డని విని యర్జునుం గినిసి పలుకుట. ❖—
- క. అనిలోఁదెరలుట దొలఁగుట, యనునివి సనుఁ గాక నొచ్చి శ్ర యైనను గల ²నె
ల్లను వెడలఁ జనునె యే న, ట్లును గాకిట వచ్చుటం జూలుక నైతిఁగడున్. 52
- క. విను కర్ణున కే నోడితి, నన నేటికి నీవు నోడి శ్ర తనిలజ మాద్రీ
తనయులు మున్నే యోడిరి, మనతోఁ గూడంగ గంసశ్రీమర్దియు నోడెన్. 53
- క. కావున మన మిఁక ననికిం, బోవం బని లేదు వివినశ్రభూమికిఁ జని య
చోచ్చ వెఱపు దక్కి తపసుల, మై విచ్చలవిడిఁ జరింత శ్ర మందఱముఁ దగన్. 54
- క. కాదేని బిరుదు లాడక, సాదుల మై వినయ మొప్పుఁ శ్ర జని కురునాథుం
డేది వనిచినను జేసి ద, యాదృష్టి నతండు సూచున ట్లుండఁ దగున్. 55

1. 'యేతెంచుట' అనియే వ్రా. ద్ర. 2. నెట్లును. 3. మర్దనుఁ డోడెన్.

వ. అని కెంజాయ రంజిల్లుకన్నుల నన్నరు నాలోకించి.

56

ఉ. నీతెఱఁ గిట్టి దేని రణనిష్ఠకుఁ బూనక కార్యవాది వై
ద్వైతవనంబునంద సముదగ్రభుజాబలదుర్జయుండు రా
ధాతనయుండు వాని ననిఁ శ్ర దాఁక నశక్యము నాకు నన్న నే
నీ తెరు వేల వత్తు మహి శ్ర యేల నశక్తుండు గాంక్ష సేయునే.

57

తే. అని వధించెదఁ గర్ణ నే శ్ర నని ప్రతిజ్ఞ, సేసి యిటు దెచ్చి నన్నిట్లు శ్ర సేసి తింశ
కెట్లు నేర్చితి పొడవుగా శ్ర నెత్తి¹నేల, వైవ నోర్చితి ననుఁ బగవారి నడుమ.

58

ఉ. పంకజనాభుండుక వివరగఁ శ్ర బల్కిన యప్పలు కిమ్మెయిం దుదిక
బాం కగు టోర్చి తిట్టిననుఁ శ్ర బుట్టినయప్పు నుతించె బోరికిక
శంక గొనండు గెల్పుఁ గురుసంఘము నీతఁడు పుణ్యుఁ డన్నయా
బాంకరి దివ్యవాణియుఁ ద్రవోధనులుక మము ని ట్లలంతురే.

59

క. విను మప్పలుకులు పాటిగఁ, గొని దుర్యోధనునితోడఁ శ్ర గొంటిని బగ ము
న్న నిజంబుగ నెఱుంగను వీఁ, డని రాధేయునకు వెఱచు శ్ర నని యే నిన్నున్.

సీ. దేవత లిచ్చినతేరు నశ్వంబులుఁ, గపికేతనంబును శ్ర గలవు దైవి
కంబుచే నున్నది శ్ర గాండ్వ మనఁ దాటి,యంతవి ల్లది గాక శ్ర హరి రథంబు
గడపెడు నెఱ పరికర మిట్టి దైయుండ, నెట్లు గర్జన కోడి శ్ర యిట్లు వలియఁ
బాటుతెంచితి నీవు శ్ర భండనంబునఁ గర్ణుఁ, గని పాటుదని సుయోధనుండు సెప్పె

తే. నది నిజంబుగఁ గొనక బేరైతి నాదు,² బేలతనమునఁ గాదె పాంశాలమాత్య
పాండు్య లాదిగఁ గలిగినశబంధుమి త్త్ర, జనులు దెగటాటి రప్రయోజనముగాఁగ.

వ. అని పలికి కృష్ణునాననం బాలోకించి కర్ణ నిగ్రహించుట యశక్యంబయ్యె
సుయోధనాదికొరవులు గనుంగొన వానిచేతం బరిభవింపఁబడి యేను జీవంబుతో
నునికిం గడచినకష్టంబును గలదే యది య ట్లుండ నేను జావు దప్పి వచ్చుట
వడముడికతంబునం గలిగె నతం డొక్కరుండును బ్రాణంబులు డాపక పరబలం
బులు బడలువడం బోరు చున్నవాడు.

62

క. అని పార్థుఁ జూచి యతఁ డి, ట్లను నేఁ డభిమన్యుఁ డొండ శ్ర హైడింబుం డొం
డెను గలిగిన ని ట్లగునే, విను మును చేసినది యనుభవంపఁగ వలదే.

63

ఆ. నినుఁ దృణముఁ జేసి శ్ర నన్నాదురాత్ముండు, బంధుహీనుఁబోలెఁబాటుప నెడరు
దోచినప్ప డొదవి శ్ర తొలఁగించువానిఁ గా, కన్య లేలబంధుఁ శ్ర డండ్రుజనులు.

చ. హరి గలుగంగ నేటికి భయంబున వచ్చితి నీదుగాండ్వం
బెరవుగ నిచ్చి నీవు నొగ శ్ర లెక్కి హరిక రథిఁ జేయఁ గన్న ని
ష్ఠురభుజవిక్రమోగ్రుఁ డగుసూతనూభవుఁ దత్సహాయులం
బారిగొమ్మడె సుయోధనునిపోడిమి మూలఁగ నొక్కమాత్రలోన్.

65

ఆ. గొంతికడుపునందుఁ శ గొడుకుఁజూలై నీవు, దోప కుండ వైతి శ తోచినట్టి
పిండ మెడలి యైన శ బిడప దిగంబళ, దయ్యెనింత వుట్ట శ డట్టు లైన. 66

— + { అష్టనుడు దన్ను ధర్మజుఁ డాడినపలుకులకుఁ గోపించి } + —
యతనితల నఱుక వాలు వెఱికికొనుట.

నీ. అనినఁ గృపాణంబు శగొని సవ్యసాచియ,వ్యభు ప్రేయఁదలంచిన శ విష్ణుఁడెఱిగి
వాలు గేల నమర్ప శ వలసినకత మేమి, కౌరవులియ్యెడ శ లేరు మనము
ధరణీశ్వరుని సేమ శ మరయంగ వచ్చితి, మీతనికుశల మి శ ప్లేర్పడంగఁ
గంటిమి సంతోషకాలంబుగా కిది, క్రోధకాలమె వధ్యశోటి యచట

ఆ. నేది గాఁగ నలిగి శ తీ వని పలికిన, రూక్షభంగి యగుకశటాక్షదృష్టి
యానరేంద్రమీఁడ శ నడరంగ నర్జునుఁ, డ మ్మురారి కిట్టు శ లనియె నధిప. 67

క. విను మొరులకు గాండివ మి, మృని న న్నెవ్వండు వలికె శ నతనిశిరము గ్ర
క్కునఁ బగుల వ్రేయుటకు, జేసినవాడఁ బ్రతిజ్ఞ నాదుశచి త్తములోనన్. 68

తే. ఇట్టికష్టపుఁగేలికై శ యిట్లు సేయఁ
బ్రతిన పట్టుట దగదె యిశప్పలుకు నీవు
వినఁగ నితఁ డాడ నిమ్మహీశవిభుఁడు ధర్మ
వంతుఁ డగుఁ గాక చంపనశవలయుఁ గృష్ణ. 69

వ. చంపి పాలితప్రతిజ్ఞండు నైననాకు నసత్యంబు రాకుండఁ బరిహరించెద దీనికి
నీ వేమి సెప్పెదవు సెప్పుము జగత్కృత్యసాకల్యవేదివి నీచెప్పినట్లు చేయం గల
వాడ ననుటయు నచ్యుతుండు పో పొమ్మొక్కడివాడ వని యదల్చి వెండియు
ని ట్లనియె. 70

ఆ. నీకు వృద్ధసేవ శ లేకున్ని యెఱుఁగంగ, నయ్యె రిత్త యిట్లు శలడిచి పడుటఁ
బట్టి ధర్మ విధివిశ్భాగజ్ఞు లైననా, రేల చేయఁ జొత్తు శ రిట్టిదాని. 71

క. చేయంగ వలయువానిం, జేయుట యిట్టివియె కొన్ని శ చేయ కునికి ధ
ర్మాయత్తచిత్తుఁడై నా,నాయోగ్యస్థలములెఱిగి శ నడవఁగ వలదే. 72

క. సత్యంబు నహింసయు నను, సత్యత్తమధర్మయుగళ్యమందు నహింసన్.
సత్యము గాచుట ధర్మ మ, సత్యమున సహింపఁగావఁ శ జను నంధ్రు బుధుల్. 73

ఆ. కర్మసూక్ష్మభంగి శ గానక యిమ్మెయి, సత్యరక్షణంబు శ సలుపుకొంటె
భ్రాత ధర్మపరుఁడు శ రా జిమ్మహాత్ముఁ జం,పఁగఁదలఁచుట ధర్మశఫముగాదు

క. విను పిన్ననాఁడు నీ, వీ,యనుచిత మగువ్రతము వట్టి శ తది గాకయు బె
ట్టవృతము సూన్యతమును నీ, కనియెడుచందంబు బుధులు శ గయికొనరెందున్. 74

వ. అది యెట్లంటేని. 75

ఆ. ప్రాణహాని వచ్చునట్టున సర్వధ, నాపహారవేశ్యయందు నడపు
సత్యమనృత మండ్రసత్యంబు సూన్యత, మనిపరిగ్రహింతు శ రార్యజనులు. 77

వ. విను పెద్దయు వినికి లేనివాఁడు కాశీకుం డనునొక్క-విప్రుం డొక్క-విశిష్టగ్రామం
బున కనతిదూరంబున సరితృంగమపుణ్యక్షేత్రంబున వసియించి సత్యంబ పలుకు
వాఁడ నని వ్రతంబు వట్టి సత్యవాది యనం బ్రసిద్ధుం డయి తపంబు సేయు
చుండ నొక్క-వాఁడు ముచ్చులం గని వెఱచఱచి పఱతెంచినజనులు గొండ
ఱయ్యాశ్రమంబుచేరువఁ బాదలఁ దూటి రంత వెనుతగిలి వచ్చుముచ్చు
ల త్తపోధనునికడ కేతెంచి యిప్పు డిట వచ్చినవార లెట వోయి రని యడిగిన
నతండు సత్యవిభాగవిధిజ్ఞుండు గామింజేసి తన కసత్యంబు వాటిల్లు ననుశంక
నీ గుల్మలతాగఘనంబు సొచ్చి రని చూపి చెప్పిన నత్తెక్క-లికాంధ్రు వారలం
జంపి ధనమ్ము గొని రమ్ముని తద్వచనదోషంబున నరకప్రాప్తుం డయ్యె ననునితి
హాసంబు విందుము హింసాకరం బగుసత్యంబు ధర్మంబు గాదు తొలుత వినిన
దానిన పట్టి మూఁడుండు పెద్దల నడిగి తెలిసికొనక వర్తించి దుర్గతిం బొందు
నింతవట్టు విచారించి యజాతశత్రుండు వధ్యుం డవుం గాఁ డని నిశ్చయింపు
మనుటయు నర్జునుం డిట్లనియె.

78

తే. తల్లిదండ్రులమాడ్కి హితంబు సెప్పి, నన్నుననుచితకృత్యంబునకుఁ దొలంగఁ
ద్రోచితివి లోకమున నీకు శ్ర గోచరంబు, గానిధర్మనిబోధంబు శ్ర గలదె కృష్ణ. 79

క. జనములు వృథాప్రతిజ్ఞం, డని నను నిందింప కుండ శ్ర నగ్రజుఁడు సుఖం
బునికీయుఁ గలిగెడునట్లుగ, ననుగ్రహముఁ జేసి చేయునది పనుపు దగన్. 80

వ. అనిన నతం డతని కిట్లనియె.

81

—*కృష్ణః డర్శనసిః బ్రతిజ్ఞాభంగంబు గాకుండ ధర్మజు దూఱు మని చెప్పట. *

చ. అతిశితకర్ణబాణహతి శ్ర సంగము నొచ్చినదాన నల్లి యి
ప్పతి నిను నోవ్వఁ బలుకు టిది శ్ర ప్రాభవ మింతియె కాక నీ యెడక
మతిఁ బటుకోపముం గలదె శ్ర మారుతసూనుఁడు నీవుఁ దమ్ములుం
జతురవిసీతి సీతనివశంబునఁ గాదె చరింతు రెప్పడున్.

82

క. కావునఁ బ్రభుత్వసంపద, నీవిభుఁ డాడినది యెల్ల శ్ర నెగ్గుఁ గొనక నా
చే భినుము నీదు ప్రతిసకు, నేవిధి సేయ నగు దాని శ్ర నెర్పడ ననఘా.

83

క. నీ విట్టివాఁడ వని ధర,ణీవిభునిం బలుకు మదియ శ్ర నీచంపుట సం
భావించి పిదపఁ బ్రణతుండ, వై వినయము సేయు చిత్త శ్ర మలర నతనికిన్.

84

వ. అట్లయిన నసత్యదోషంబునకును గురువధపాతకంబునకుం దొలంగి సమాహి
తుండ వగుదు తడనంతరంబ కర్ణుని సమయింపఁ జనుటకు ని మ్మునుజపతియను
మతి వడయుద మనుటయు నప్పలుకు కభినందించి పురందరనందనుండు ధర్మ
నందను నుద్దేశించి.

85

మ. కనదస్త్రంబుల నుజ్జ్వలోద్భటగదాఘాతంబులం గాలఁ గే
అను విద్విట్పుత్రురంగసంఘములు గూతలం గేలి సల్పంగఁ జా

లినమూఢీముఁడు వల్కుఁగాక నను దోర్లీలాసమగుండవై
యనిలో నిల్వఁగ లేని నీవిటలు కీ శ్ర డాండగ నష్టుండవే. 86

క. న న్నెఱిఁగి యెఱిఁగి యిట్లనఁ, జచ్చే నీజహ్వా పెక్కుశ్రకలము లై పో
కున్నది యేలొకొ రణమున, నెన్నఁడు నీవేమి సేసి శ్ర తింత యచుచున్. 87

క. నకులుఁడు సహదేవుఁడును, బ్రకటభుజాస్ఫురిణమున నశరాతిబలము నే
లకు గోలకుఁ దెత్తురు నో,రికి వచ్చినయెట్టు లాశ్రరే యిబ్బుగిన్. 88

సీ. నీవు జూదం బాడఁ శ్ర గా వైరబంధంబు, గౌరవజాతితోఁ శ్ర కలిగె మనకు
రాజ్యనాశంబు నశ్రణ్యవాసంబును, దాస్యదైన్యంబు నశ్రత్యంతమఃఖ
ములుఁ దెచ్చికొంటి సి శ్ర గ్గొలయును నీమనంబున నించుకేనియు శ్ర నవికె జాల
కున్న వానికి దాల్చి శ్ర యొప్పుగుఁ గాక ప్ర,ల్లదములు పలికిన శ్ర లాఘవంబు

తే. సెందు మున్నేమి సేసినఁ శ్ర జేసి తింక
నైన దుర్బుద్ధితనములు శ్ర మాని తగిన
పౌరుషము లేము సేయఁగ శ్ర నూర కుండు
మిడుమ వడువారు సైతురే శ్ర యింతవట్టు. 89

వ. అని యగ్రజు నప్రియంబులు వలికి యంతరంగంబు సంతాపంబు వొంద నిట్టూ
ర్పు నిగిడించి యంతకము న్నొఱఁ బెట్టినవాలు వెఱికినం గనుంగొని పద్మనా
భండు గ్రమ్మఱ నిది యేమి యని యడిగిన నతం డే నిన్నరనాథు నో నాడిన
పలుకులకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు దలఁద్రెంచుకొనుటయ కా నిశ్చయించితినుటయు
నమ్మహాత్ముఁ డాత్మప్రశంస సేయు మది మరణం బని పెద్దలు సెప్పుమరనుటయు
నీచెప్పినట్ల చేయ కునికికిం గడచిన యధర్మంబును గలదె యట్లు సేయువాడన
కాక యని యాధనంజయుండు ధనుర్ధరుండై ధర్మనందనున కిట్లనియె. 90

ఆ. హరుఁడు దిక్కఁ జూపరధరుఁ డొరుఁ డెన నాకుఁ
ద్రిభవనముల లేఁడు శ్ర దిశల గెలిచి
తెచ్చి నీకుఁ బ్రీతి శ్ర నిచ్చితిఁ బెనుపారు
ధనము రాజసూయదక్షిణలకు. 91

వ. దీప్తప్రతాపం బగుసంశ్లక్షకసంచయంబు నడఁగించి కించిదవశిష్టంబుగా నష్టం
బు సేసితిఁ గురుసేన నాచేతం గూలియె ట్లున్నదియో యటుసూడు మని పలికి
మొగంబు బిగు వుడిపికొని సవినయంబుగా దండ ప్రణామంబు సేసి నిలిచిచేతులు
మొగిడ్చియజాతశత్రున కప్పురుహూతపుత్తుం డిట్లనియె. 92

క. నను సుప్రసాదదృష్టిం, గనుఁగొను మేనిపుడు గొన్నికాఱు లజచితిన్
మనుజేంద్ర వానిఁ బెడచెవు,లను బెట్టుము వేఱుగాఁ ద్రబంపక దయతోన్. 93

తే. వినుము సత్యంబ పలికెదఁ శ్ర దనువుఁ బ్రాణ
ములును నీసౌముక్తగా మదిఁ శ్ర దలఁతు నేను

నాదువృత్తంబు భవదధీశనం బనంగ
నేల పనుపుము నను భీమురచాలి కధిప.

94

- క. ఓపి యతనిరణభారము, వాపెదఁ గౌరవ్యసేన శ్రీ బడలువఱిచి నా
టోపతఁ గర్ణునిఁ దునిమొద, మాపెదఁ గురురాజుదురభీరమానము బలమున్. 95
- వ. ఎల్లభంగుల సేడు రాధం బుత్తరహితం జేసెద గా దేని గొంతియైన నట్టిది
యగుం గాక.

96

- చ. అన విని యమ్మహీరమణుఁ శ్రీ డాతని కిట్లను మీకు నాకతం
బున బహుదుఃఖముల్ గలిగె శ్రీ భూరికులంబున కప్రియంబాన
ర్చినయవినీతుఁ బాపపరు శ్రీ వ్రేయఁ దగుం దల ద్రెవ్వసీమనం
బునఁ గృప పుట్టి కాచినను శ్రీ బోయెద నిష్పడ యేచు గానకున్.

97

- క. ననుఁ దొఱఁగి నీవు సౌఖ్యం, బున నుండుము సమరిభీతు శ్రీ ధుజబలహీనుకా
జనపతిఁ గాఁ జేయుట యొప్పునె కట్టుము పట్ట మనిల శ్రీ పుత్రునిఁ బ్రీతిన్. 98
- వ. అని పలికి సెజ్జ డిగ్గి వనవాసగమనోన్ముఖుం డయినం గనుంగొని కమలనాభుం
డాభూపతిచరణంబులకుం బ్రణతుం డై యిట్లనియె.

99

- సీ. నరునిప్రతిజ్ఞ భూవర మున్నెఱుంగని, యంతియ ¹కా దేను శ్రీ నితఁడు నిష్ప
డా డినమీటలు శ్రీ నంతరంగంబునఁ, బట్టపు పేర్చుకోసమున నీకుఁ
దను నెవ్వఁ డుఱక యశస్యునకు గాండీవ మి,మ్మని ధిక్కరించె నాతని వధింప
బ్రతిన ²వట్టినవాఁడు శ్రీ భావ్యంబు గానియ,ప్పులు కీవు వలికితి శ్రీ పరమధర్మ
ఆ. మైనసత్యనిష్ఠాహీనిఁ బొందుట కోర్వ, కునికిఁ జూచి యేన శ్రీ యల్లమునఁ ద
లంచి యట్లు వలుకఁబంచితి గురునిఁ గీ, టాడుటయ వధించుకటగుటఁజేసి. 100

- క. శరణము వేఁడెదను భవ, చ్చరణంబులు వట్టికొని నిశ్శరదయాని
ర్భరబుద్ధిని గావుము మ,మిరువుర నీతప్ప నైపు శ్రీ మెల్లవిధములన్. 101

- క. నూతనుతునిమెడనెత్తుగు, భూతలమున నివురు నేడు శ్రీ భూనాయక నీ
వాతఁకి నలిగినప్పడ, చూ తెగియెం బూని ³యేన శ్రీ చుమ్ముపలికెదన్. 102

- క. విను సత్యం బాడెదఁ బార్థునిచే నేఁ డెల్లభంగిఁదనుమంబడు క
ర్ణునిదెసఁ జింతయు వంతయు, మనుజేశ్వర విడువు పంపు శ్రీ మమ్ముఁదెలివితోన్.

— * ధర్మరాజు గృష్ణనివాక్యంబులం గలంక దేజి ప్రసన్నుడగుట. —

- వ. అనుటయు ధర్మసూనుండు ససంభ్రమంబుగాఁ గృష్ణు నెత్తి యతండు ప్రాంజలి
యై యండ నతని కిట్లనియె.

104

- క. ఇది యట్టిద మోసంబునఁ, బదిలుండఁగా కేను మున్ను శ్రీ పదిరినకతనన్
హృదయము గల్గఁగిన నాకె,య్యదియును దోపమి వికారి శ్రీ నైతి మహాత్మా. 105

- ఆ. ఇట్టినన్ను నేనునరయించి బోధించితి, కరుణపేర్పిక శ్రీ జేసి గారవమున

- సజ్జలై నమమ్ము శ నాపత్నయోనిధి, మునుఁగ కుండఁ గాచి శ తనఘమూర్తి
వ. అనియె నప్పడు వివర్ణం బగువదనంబు వాంచి యున్నవాసవిం జూచి వాసు
దేవుండు నీ విట్లు విషణ్ణుండ వగుట గర్జంబుగా దిమ్మెదిసేపతిముఖప్రసాదం బభి
నందించి యనుమతి వడసి చని రాధేయవధవిహారంబున నితనికిం బ్రయం
బాపాదింతుగాక యింకఁదడయ నేల యని పల్కి వెండియు. 107
- ఉ. ఈతని నొవ్వఁ బల్కుటన శ యీదురవస్థకు వచ్చి తక్కటా
శాతమహాసీ నీనృపతిఁ శ జంపిన నెట్లగుదో విపత్తికిం
బాతకఘోరవృత్తికిని శ బాసితి దైవ మనుగ్రహించుటన్
నీతెలి వాప్తబంధుజనశ్రనిర్మితపుశ్యావిపాక మర్జునా. 108
- వ. అని నతండు గన్నీ రొలుక నన్నపాదంబులపైఁ బడిన నప్పాండవాగ్రజండును
బాష్పస్థావితముఖుం డగుచు నతనిమీఁద నొకగె నిట్లయ్యిరువురు నొండొరులం
బట్టికొని యేడ్చి రచ్యుతుం డుడుప నుడిగి తత్కాలోపగతసముచితపరిజనాసీత
జలంబులముఖప్రత్యేశనంబు నేసికొనిరి తదనంతరంబ ధర్మనందనుండు దమ్మునిం
గాఁగిలింతుకొని మూర్ధాఘ్రాణంబు నేసి చిటునవ్వుతో మనల నింత వజ్రు
చునే కర్ణుం డని పలికి మఱియును. 109
- ఆ. ఎల్లఁ జూడ సిడము శ విల్లు నశ్వంబుల, సూతుఁ దునిమి నన్ను శ నాతఁ డలపు
నెఱయ గెలిచె నతని శ నీ విప్లు సంపక, యున్న నాకు బ్రదికి శ యుండఁదగునె. 110
- చ. అనవుడు నమ్మహీపతికి శ నర్జునుఁ డిట్లను నేడు కర్ణు నే
ననిఁ బడ వైతు నీయడుగు శ లాన తదీయసుహృద్గణంబుతో
విను మటు సేయ కే మగిడి శ వెల్వెలఁబాతెనుమోముతోడ వ
త్తునె యిట కృష్ణసారథియుఁ శ దూలునె మానవిహీనవృత్తి యె. 111
- వ. అని గోపాలదేవు నాలోకించి నీమనంబునం గర్జుండు దెగటాట వలయు నని
యించుక డలంపుము దాన నే నతని వధియింతు ననిన నమ్మహాత్ముం డట్టిపని
కిం జాలుదు వని యుత్సాహదీప్తుం డై పలుకుటయుఁ బార్థుండు నిజరథంబు
సవిశేషకల్పితంబు నేయించి రథ్యంబుల జలపానఖాద్య¹ఖాదనంబులం బ్రబలం
బులం గావించి పూనించి యగ్రజ వీడ్కొని గమనోన్ముఖుం డగుటయు
నచ్యుతుం డవ్వభు నీక్షించి నీతమ్మునిం గారుణ్యార్ద్రకటాక్షంబుల నిరీక్షింపుము
దీవన యిచ్చి పనుపు మని చెప్పిన నన్నరవరుండు గిరీటిం దిగించి బిగియారు
కొఁగిటం జేర్చి నీవు కృష్ణుపనుపునం దగుమాట లాడి తత్ప్రేరంబు నేనునుం
దెలిసితి నాయెఱుంగమి నిన్నుం బలికినపలుకులకు నుమ్మలినపకుమీ యనుట
యు నతండు వికసితవదనుం డగుచుఁ దత్పాదద్వయంబు ఫాలంబు సోఁకం
బ్రణతుం డయిన నమ్మానవపతి యెత్తి పునఃపునరాల్లింగనంబున²నేష్టి కర్ణునిగెలుపు

- విజయ నీకు విజయంబు శాశ్వతం బయ్యెడు మని దీవించిన నమ్మేటిమగండునాటో
పంబుగా దేన నిన్నునొప్పించినయప్పాపకర్కు మత్కర్కుకము క్తశిలీముఖంబులం
బాలివుచ్చి యిదె వచ్చెద ననుచు న జలిపుటంబు నిటలంబునఁ గదియించి
వీడ్కొనియెఁ దదనంతరంబ దామోదరుండును నన్నరుండును నరదం బెక్కి
యలరునుల్లంబులతో న్సరిగి శుభప్రదంబు లగునిమిత్తంబులకుం బ్రమోదంబు
నొందిరి ఁదంపడి రాధేయవధ ప్రకారచింతాక్రాంతం డైనగాండివిశనువునం
బ్రస్వేదకణములు గ్రమిమనం గనుంగొని కమలనాభుం డతని కి ట్లనియె. 112
- ఆ. అమరులకు సజయ్యు శ లగువారిఁ బెక్కండ్ర, గెలిచి తీవు నీకుఁగల యుదాత్త
దివ్యబాణములు నుశదీర్ఘధనుర్వేద,కౌశలంబు బలముఁ శ గలదె యెందు. 113
- చ. అమరనదీతనూభవుఁడు శ నత్త్రగురుండు భవన్మహాస్త్రుది
వ్యమహిమలో నడంగిరి జయద్రథుచా వధికాద్భుతంబు మ
ర్త్యమునన కాదు లోకముల శ నన్నిట నీ కేమ రెవ్వ రేల చి
త్తమునఁ గలంక యూఱడుము శ దర్పము నెక్కెడు సంతకంతకున్. 114
- క. బలమాను శౌర్యముఁ దేజముఁ గల డని కౌరవులు నమ్మి శ కర్ణుని నీతోఁ
దలపెట్టిరి నీబాణంబులఁ గూలెడు సతఁడు కీ ర్తివొందెడు నిన్నున్. 115
- క. కురుపతియాశలు మాలఁగ, దురమున రాధాతనూజుఁడనుమాడి జయ
స్ఫురణంబునఁ గృతకృత్యతఁ, భారయుము నీవారు మోహకమునఁదేలంగన్. 116
- వ. అని వెండియు. 117
- ఉ. కౌరవసైన్య మగ్గలము శ గాదె కడున్ భవదీయసేన క
వ్వారణకోటు లాతురగ్రనర్గము లారధసంచయంబు లా
వీరభటావళుల్ బహుళశ్రమకౌతుకి వై ననీశరా
సారములఁ బడల్పడఁ గృతశం బగు టిప్పడు నీకుఁ దోపదే. 118
- క. కురుసేనలకుం బతి యై, సరిత్సుతుఁడు పదిదినమాలు శ సమరము సేసెన్
శరమహిమ సతఁడు నీచేఁ, బరిరక్షితుఁ డైనసైన్యపాలు మిగిలెనే. 119
- చ. అతని శిఖండిబాణముల శ క ట్లైర సేసితి ద్రోణునిం జమూ
పతియుఁగఁ జేసెఁ గౌరవనృపాలకుఁ డగురుడెన్ భవచ్చమూ
పతి నడఁగించెనే దివసశ్రవంచకమమ్మెయిఁ బోరి తావకా
ప్రతిహతబాహురక్ష యిరుశవాఁగును జూడదె పాండవోత్తమా. 120
- క. భీమునిరథవిహరణ ముద్దామం బగు పెల్ల నీదుశదర్పంబునఁ గా
దే మాఱు లేనిభవద,స్త్రామేయబలంబు దెయియు శ సంతయు నాకున్. 121
- వ. కృపాశ్వత్థాదుకృతవర్మకర్ణశల్యులు సేచేతం బోయెడువారు కృపాశ్వత్థామల
దెసం గృప సేసి తేనియుం జంపక గెలిచి విడుము చుట్టం బని యర్థవాని

గొనుట కర్జంబు గాదు కృతవర్మను సమయింపుము శల్యుండు మేనమామ యై
నను బగవారిం గూడి పరాక్రమించు చున్నవాడు గావున నతని వధించుట
పాపం బని తలంప వలవదు కర్ణుండు జతుగృహదాహంబును గపటద్యూతౌత్సా
హంబును లోనుగాఁ గలదుర్యోధనుదుర్జయంబులకు మూలం బట్లుగాక జూదం
బునప్పు డాసభలోన ద్రావది నుద్దేశించి యప్పాపాత్ముండు. 122

క. లే రిచట మగలు నీకును, వీరలు జూదమున నోడి శ్ర విడిచిరి నిన్నుకొ
వారిజలోచన నీపైఁ, గూరిమి గలమగని వెదకికొను మొను ననఁడే. 123

తే. ఏను సంధికిఁ జోయినఁ శ్ర దాను ధార్తరాష్ట్రమానసములఁ బగ శ్ర రాజఁ బెట్టి
నన్నుఁ బట్టింపఁ జూడఁడే శ్ర యెన్నఁడైన, నాదికారణ మతఁడ మీర్యాపదలకు.

చ. వినుము సుభద్రపట్టి బలుభవిల్ మును వంచన వాఁడు డాసి త్తం
చిన మఱి కాదె యందఱును శ్ర జేరి వధించుట యా పరాభవం
బనలమపోలె నున్నది యశహర్నిశముం బరితాపకారి యై
మనమున నస్త్రున్మృష్టి నది శ్ర మాన్పుము బంధులు మోద మందఁగన్. 125

క. ఆసభ నాదుష్టాత్ముండు, సేసినదుర్జయము నూచి శ్ర చిత్తమునఁ గడుకొ
1 నోసినబంధులు వానిని, గాసిగ గ్రద్దగమి దొలువఁ శ్ర గనుఁగొన వలదే. 126

వ. వాఁడు వడినం దక్కటిరాజులుం గౌరవులు నీకు మొనకట్టరని చెప్పె నిట్లు సెప్పు
చు సమరస్థలంబున కనతిదూరంబుగాఁ జని యత్తైత్తిమాచి కర్ణుండు సంగరంబు
సేయుసంగంధం బుగ్గడించి యగ్గాండివికిం జూపి పుండరీకాక్షుండు. 127

క. కేతనము రథముఁ దురగ, వ్రాతముఁ బొడిచేసి నీశ్వరంబులఁ గర్ణుకొ
వేతునిమీనఁ గని శల్యుండు, వాలెఱ యెండంగఁ బాత్రవలదె కిరీటీ. 128

వ. పూనిక నెఱపి శోకం బుజ్జగించి లోకంబు సంస్తుతింప సుఖవి గమ్మనినం బ్రము
దిలహృదయుం డై. 129

శా. నీతోడ్పాటున నేఁ ద్రివిష్టపముల శ్ర నైల్వంగ నూకింతు నా
చేతం గర్ణుండు రూపు మాలి చను మెచ్చింతున్ నినుం జూడుమీ
దై తేయాంతక యంచు శేషనిభహస్తం బుద్ధతిం 2 జూచి ని
ర్ధూతారాతిబలుండు పుచ్చికొనియెన్ శ్ర దుర్దాంతకోదండమున్. 130

—* అర్జునుండు గృష్ణనివాక్యంబులచేఁ గర్ణనిభధ కుత్సహించుట *—

వ. ఇట్లుగాండిపం బెత్తి యెక్కు వెట్టి యన్నరుండు నేడు నాబాణంబులు బాణాన
నంబును నరదంబునుం జూచి సుయోధనుండు శకునియొద్దసాల్గును బలకయునమ్ముం
డపంబును దలంపవలయుఁ దననమ్మినబం పైనకర్ణుండు నే నేయుతూపులతాఁకున
రూ పడంగినం గని యవ్వెంగలి దాను విదురుబుద్ధి వినమికి వగం బొంద వలయు
ధృతరాష్ట్రుండు దనకుం గార్యదర్శనంబు లేమి యుగ్గడించి తన్నుఁ నిందించికొన

1. మోసిన; మ్రోసిన. 2. జూచి.

వలయు నతండు గొడుగులదెసను వారు గాజ్యంబుదెసను విగతాశులు గావలయు
నని పలికి మఱియును. 131

ఆ. రాజరాజుఁ బాసి శ్ర రాజ్యసంపద ధర్మతనయుఁ జేరుపెంపు శ్ర దారు దెలియఁ
గాంచి సాత్యకియును గవలును భీముండు, గారవించువారు శ్ర గాక నన్ను. 132

క. సురగరుడోరగవిద్యా,ధరాదిభూతములు సూత్రతనయుని నేఁడే
బారి వుచ్చిన ననుఁ బాగడుచు, నరుగుంకా కునికిపల్ల శ్ర కంబుజనాభా. 133

వ. అని యిట్లు సల్లాంబు సేయుచుం గృష్ణార్జునులు నిజసేనఁ జేరి రంతకు మున్న
యరువాఁగునం జేయం గలదొరలు దలపడినం బోరు ఘోరంబయ్యె నందు. 134

నీ. కర్ణసూనులలో నొకం డు త్రమాజునిచేతఁ జచ్చుటయు శోకాతురుండుఁ
గ్రోధదీప్తుండు నశగుచుఁ గర్ణుఁ డాతని,తురగ కేతనములఁ శ్ర దునుమ నాతఁ
డడిదంబు సేకొని శ్ర యరదంబు డిగి కృపా,చార్యురథ్యంబులఁ శ్ర జంపి భీష్మ
వైరితే రెక్కె నాశతారద్యతుం డట్లు, విరథుఁ డయ్యును బలుశ్రవిడిఁ గడంగ

ఆ. నతండు పాదచారి శ్ర యని యాశిఖండి య,వ్విప్పు నేయఁ డయ్యె శ్ర వేగ మెయ్యి
ద్రాణియతనిఁ దనరథంబుపై నిడికొని, యనికేదొలఁగిచన్ యెక్కుమనుజనాథ. 135

వ. అట్టియెడ. 136

చ. అనిలసుతుండు దీప్తవిశిఖంబులు పర్వఁగ నేచి యంబరం
బునడుమఁ దేజరిల్లురవి శ్ర బోలెడువేడిమి కోహటించి నీ
మొన దెరలంగ నారథిక్రముఖ్యుండు పార్థుఁ దలంచి సారథిం
గనుఁగొని మానసంబు దలఁకంగ రణోగ్రత దక్కి యిట్లనున్. 137

క. నరుఁ డన్నవ ర్తనముతెఱఁ, గరయుటకై మదిఁ గలంగ శ్ర నట చనినాఁ డ
న్నరపతిదుర్దృత గని దు, స్తరశోకం బడరి తానుఁదదవస్థుఁ డగున్. 138

తే. అయ్యిరువురకునొకటి య్రోనట్టి దైన, మనము కౌరవసంఘంబు శ్ర మృగఁ జేసి
గెలుపుగొంటిమయేనియృథలముదాన, సేమిగలదను వగఁజి త్రమెరియఁజొచ్చె.

—◆ భీమఁ డర్జునురాకఁ గోరి విశోకునితో విచారించుట. ◆—

క. ఐనను నిప్పటిదుఃఖము, మానింపఁగ మనకు నొండుకృమం దెయ్యది యీ
సేనల దొరలను గౌరవ,భూనాథుని సమయఁ జూచి శ్ర పోవుట దక్కన్. 140

వ. అని పలికి యవ్వితోకునకు మనదిక్కుసిడంబులు సూపి యవి యెవ్వ రెవ్వరి
చిహ్నంబు లేర్పడం జూచుకొనుము మనశరంబులకొలఁది యెట్లున్న దరయు.
ఘనపుడు నతండు వీ రెవ్వరై రేమి నీ వలిగినఁ బడక పాఱక నిలువం జాలువాఁ
డిం దెవ్వం డత్రుశత్రుంబులసంపద యడుగ వలదు సేఁడు దెచ్చినవానిలోన
నాతెడ్లుప్రేగుపడి పూని వచ్చుబండి యొక్కటి యించుకయు వెలితి గాక యున్న
యదిగాక యున్న సేమి భవద్బాహుదండంబునకు మూలధనం బైనగదా
దండం బెల్లపనికి జాలునని చెప్పినబవమానసూతి యాసూత్యచేసేత. నప్పశించి.

- ఉ. వేడుక జూడు మేను బట్టవిక్రమకౌతుకలీలఁ బేర్చి చెం
డాడెద వైరులక విదురుఁ డప్పడు నెప్పడెఁ జూద మిట్లు గా
నాడెనె రాజరా జకట యాప్రతినల్ గడతేర్పుఁ గాక బొం
కాడునె ధర్మజావరజుఁ డంచు దదాపులు వంతఁ బొందఁగన్. 142
- వ. అని వెండియు. 143
- ఉ. ఉత్తమకర్మ మిట్టి దని యొక్కరుఁడుం దగఁ జెప్ప ¹లేడ నా
కిత్తటి నేన పోలుతెఱఁ డ గెల్లను జేసెద నట్లుఁ గాక నా
చిత్తము మార్గవ ర్తియుఁగ యెఱక మయ్యెడు దైవ మంచు న
జ్ఞెత్తి భవద్బలంబుపయి నెల్లను జూ పడరించె నేవునన్. 144
- వ. ఇట్లు గలయం గనుంగొని యద్విక్కుఁ గలగుండు గొనుట యెఱింగి విశోకునితోఁ
గౌరవసైన్యంబు మనము దఱుమకయ'తాన కలంగెఁ గెలనం గవ్వడి గదిసెనొ
కాక యనుటయు వాడు నిపుణంబుగా నిరూపించి ముదంబుపంబాదలుచు. 145
- క. నరుఁ డెదె కంటే కౌరవ,కరిసేనం గవిసెఁ గేతుకపిరుచు లంభో
ధరబృందముపైఁ గలయం, బరఁగుతటిల్లతలఁ దలఁపఁ డ బట్టయి నిగుడన్. 146
- క. హరిమేనికాంతియును నరు,కిరీటరత్నాంశువులును యిఁజిఁకొన రథ ర
థ్యరుచులు బెరసి విచిత్ర,స్ఫురణంబునఁ దేజరిల్లెఁ డ జూడు కుమారా. 147
- వ. అనిన విని యంతరంగంబు సంతోషమయంబుగా నంగంబువొంగ నేర్పడనాలో
కించి విశోకునకు వృకోదరుం డి ట్లనియె. 148
- తే. వరపుడుల నూర్చునను మేల్గివాజు లిరువ,దింటి నూళ్లు పదునాల్గునిత్తునీకుఁ
బసదనము నీవు నాకు బీభత్సూరాక, సూపి ముద మొనరించితిగ్నసూతవర్య. 149
- వ. అనియె నప్పడు వారణఘటావిదారణంబు సేసి వాసవి వాసుదేవునితో మనతేరు
భీమసేనుఁ జేరం బోవ నిమ్మనుటయు. 150
- క. అతఁడు హరులఁదఱుమఁగ నుద్ధతిఁ జను నెడ మనబలంబు య దర్పమహోగ్ర
కృత్రిక బాదివినఁ జతురంగ, ప్రతీతుల నన్నరుఁడు నేల య పాలుగఁ జేసెన్. 151
- ఆ. మందరంబుచేత య మథిత మై తిరుగుసా,గరమునులిపు గెలిచె య ధరణినాథ
పార్థుఁ డురవణింప య బలువడిఁగలఁగెడు, కౌరవేంద్రసేనశ్రోకలకలంబు. 152
- వ. కేతుచామరాతపత్రభూషణశకలంబుల నాశౌర్యభూషణండు రణక్షోణికి విభూ
షణం బొచరించె నట్లు కర్ణవధంబునకు పేరిపడి తఱుమ నుఱుక మనమొన
వెండియు నొండొండ పయిం గ్రమ్మిన నమ్మేటిమగండు. 153
- క. పేరు గలరథికముఖ్యుల, సారథిరథరథ్య కేతుసహితంబుగ దు
రాస్త్రవిశిఖ¹విస్ఫురణవి,హారంబున శతచతుస్త్వయము పొడి చేపెన్. 154

న. అవ్వేడిమికి వెఱచఱచి యచ్చటిమూఁక విచ్చుటయుఁ గర్జముందటిమోహరం
బుత్సాహతీవ్రం బయి యురవణించినం గని యన్నరుం డురగనికరంబునకుఁ
గవియుగరుడునికై వడి నద్దెస కడరె నట్లడరుట యాలోకించి తనకట్టెదుటి మొన
బెట్టు దాఁకి. 155

తే. వాయుసత్త్వండు వాయుజగ్రవప్రదీప్తతనుఁడు వాయుతనూజుఁ డుగ్రదగ్రవృత్తి
జేసి బాహాసముల్లాస శ్ర మెసక మెసఁగఁగనువుగొట్టె వాలములఁగౌరవేంద్ర. 156

వ. అవ్వీరునాటోపంబు సూచి కురుభూఁతి ప్రధానసైనికులకుం జూపి యితండు సమ
సిన నక్కడ సకలంబు సమయు మీ రొక్కుమ్మడిం బాదివి పొరిపుచ్చుం డనిన
వారును వారణాదిచతురంగంబులయగ్గలిక మెఱయ నతనిం జుట్టుముట్టి యస్త్ర
శస్త్రంబులం బొదువుటయు నతండు. 157

ఆ. వాని నెల్లఁ ద్రుంచి శ్ర వల వచ్చుకొని లీల, నిగుడుచోటవోలె శ్ర వెగడువడక
తఱిమి రి క్తనదులు శ్ర వఱపె మస్తకకూర్మ, హస్తభుజగతతుల్యనతిశయిల్ల. 158

క. కురువిభుఁడు సూచి శకునిం, బురికొల్పిన నాతఁ డుగ్రశ్రముగ మార్కొని పే
రురమున నారాచంబులు, గురిసినఁ బవనజుఁడు సరకుగొన కారధికున్. 159

క. బలునారసమున నేసిన, నలఘులఘుత మెఱయ నాతఁ శ్ర డది యిరుమూఁడ
ములఁ దునియలు సేయుడు నతఁ, డలిగి యతని ధనువుదునిమెల్లననగుచున్.

ఉ. ఒండొకవిల్లు వుచ్చికొని శ్ర యజ్ఞులపోడశభల్లముల్ సము
ద్దండత సేసే నీమఱది శ్ర తత్తను వాడఁగఁ జాపకేతువుల్
ఖండములై పడంగఁ దురగంబులు నొవ్వంగ నూతుమేనఁ బెన్
గండలు నెత్తురుల్ దొరఁగఁగౌరవపుంగవుఁ డిచ్చ మెచ్చఁగన్. 161

తే. అలిగిజమునాలుక యుఁబోనిశ్రయతులశక్తి, వాయుపుత్త్రుఁడారధికుపై శ్రవైచెనతఁడు
వెరపుమైఁ బట్టి దాన నవ్వీరుబాహు, వుచ్చిపోవై వ మనమొన శ్రయబిప్పయార్చె.

—* శకుని భీమసేనుం దలపడి మూర్ఛితుం డై తన రథంబుమీఁడఁ గూలుట. *—

చ. అనిలజుఁ డట్లు పెల్లెసఁగునార్పులు సైఁపక మేటివిల్లు వే
కొని కనుదోయి గెంపుగ నశకుంతితవిక్రమ మొప్పఁ ద్రుంచె నా
తని ఘనకార్ముకంబు నిశితప్రదరంబులు మేన నించె నిం
చిన నతఁ డుర్విఁ గూలఁ గురుశసేనకు బెగ్గల మగ్గలంబుగఁ.

తే. కూలి మూర్ఛ మునింగినఁ శ్ర గురువిభుండు
దన రథంబు పై నిడికొని శ్ర యనికిఁ దొలఁగఁ
బోవుటయుఁ జూచి తమతమశ్రపోరు, మాని
దొరలు దెరలిన మూఁకలు శ్ర మరలి పఱచె. 164

వ. ఇట్లు వెఱచఱచి యవిసిన కలంబుజనంబులు దీవి సేరినయల్లు కర్ణుం జేరి కాలు
దన్ని నిలెచె నన విని భృతరాష్ట్రండు సంజయున కిట్లనియె. 165

- తె. అట్టియెడఁ గృతవర్మ ద్రోహాత్మజుండుఁ
గృవుండు నృపతియుఁ గర్ణుండుఁ శ్రీ గినియఁ జాల
రయిరె కిమ్మారవైరికశ్రయ్యంబుకడఁక
యిట్లు లుండునె పదపడి శ్రీ యెట్లు లయ్యె. 166
- వ. అనిన సంజయుండమ్మహీపతి కిట్లనియె నప్పడు కిరూశ పాంచాలచేది సైన్యంబుల
దఱుముటయుం గని కర్ణుండు గడంగిన మనమూఁకలుం బురికొని పవనతయుతో
డం బోరె నవ్పాండవసేనాసముదయంబు రభసంబున నారాధేయుం బొదివిన. 168
- క. అతఁడు వివిధోగ్ర విశిఖ, ప్రతతులు నిగిడించి ఘోరభంగి నుదారో
ద్ధతి సూపినఁ జేడ్పడి త, చ్చతురంగంబులును గలఁగె శ్రీ జగతీనాథా. 168
- చ. కనుఁగొని భీమసేనుఁడు శిఖండియు సైన్యవిభుండు ద్రాపదీ
తనయులుఁ గేశవానుజుఁడు శ్రీ దాకిన నందఱ కన్నిరూపులై
తనువులు సింఁచుచు హయవిశ్రాంతము నొంచుచుఁ గేతుదండఖం
డన మొనరించుచుం బెనఁగె శ్రీ డయ్యక క్రయ్య కతండు గండునన్. 169
- క. నకులసహదేవులును వా,రికిఁ దోడ్పడి నిశితశరపరీతునిఁ జేయం
బ్రకటితబలశౌర్యుఁడు సూ,తకులోద్వహుఁ డేచి వారిఁ శ్రీ దలఁకం జేసెన్. 170
- క. పెక్కండ్ర తోడఁ గర్ణం, డొక్కడ పోరాడి యెక్కుమక్కున వారిం
జిక్కువడం జేయుట గడు, నక్కజ మై యుండెఁ గౌరవవాధిప చూడన్. 171
- వ. ఇవ్విధంబున నద్దెసఁ జేయం గలమగల వెగ డందించినం బోక పొదువుపాంచాల
చేదిమాత్యాదివర్గంబులపై నతం డనర్గళ ప్రసారంబు లగుశరాసారంబులు నిగి
డించినం గరిరథఘోటక భటావయసఖండంబులును వివిధాస్త్రశస్త్రశకలంబు
లును జామరచ్చత్త్ర కేతుభూషణభాగంబులును భూభాగంబునం దొరఁగంబెరిగి
నెత్తురుటేరులు వాఱ మఱియుం బాండవయోధవరులు వరుసం బోరి పోరి
యంతకంతకు నివ్వటిల్లునాకర్ణుక్రొవ్వున నివ్వెఱపడిన నవ్వీరుండు గోవులం దోలు
కోల్పులికైవడిం గాంతేయబలంబులం బఱపఁ బాంచాలురు వెండియు దండి
తనంబున నతనిం దలపడిన నాతండు పంచవింశతిరథికులం దునిమి వైవస్వతు
చందంబునం బేర్చినం దూర్యరనంబులు సెలంగం దత్పుత్తులును దుర్యోధన
కృపదుశ్శాసనులు నశ్వత్థామశకునికృతవర్మలుం బైకొని యా ధర్మనందను
సైన్యంబు సమయింప నది విచ్చిన నెలుం గిచ్చి పోసక నిలిపి భీమ నకుల
సహదేవ ధృష్టద్యుమ్న శిఖండి ద్రాపదేయులు గడంగి కౌరవసైనికులం గనుపు
గొట్టం దొడంగినం పోరు ఘోరం బయ్యె నిత్రైఱంగున రెండుదెఱంగులమూఁ
కలు దెగటాఱు చుండ గాండీవి దమమోహరంబున కుత్సాహం బెసంగనొక్క
వలన మనమొసల నెత్తుటం దోచుచుం గదిసి దలయె త్రిచూచి శ్రీరే నుద్దేశించి.

- సీ. కర్ణుని కేతువు శ్ర గ్రాలెడుఁ జూచితే, భీమాదు లైన యురద్రామరధిక
జనులు పెక్కండ్రతోనని సేయుచున్నవాఁడతనిప్రాపున గురుశసతుఁడుఁగృపుఁడు
గృతవర్మయును గురుశతి సురక్షితుఁ జేసి, కొని వీక బాంచాలకోటి బడలు
వఱచెద రురవడిఁ శ్ర దఱిమి యా రాధేయు, గీటడఁగింతము శ్ర ఘోటకములఁ
- తే. బటురయమునఁ బో నిమ్మనిశపలుకుటయును, శౌరియట్టులు సేయంగ శ్రలుడమ్మ
హోగ్ర రథవేగమును నరుశనుజ్జ్వలంపు, తేవుఁ గని సూతపుత్తుఁడోశనిట్టులనియె.
- క. కేతనకి పిభయదం బై, తోఁతేరఁగఁ జక్రధరచక్రతురసారథ్య
ద్యోతితవల్లనచారు, శ్వేతహరులు మెఱయ వచ్చుకవికునిఁ గంటే. 174
- వ. అని మఱియును. 175
- సీ. నవ్వెడుతలలను శ్ర గ్రొవ్వారుచేతుల, బిరుదులు వెట్టినశచరణములను
వాతలు తెఱచినశవాజము స్తకముల, గిరిశృంగములఁ బోనిశకరిశిరముల
నవయవభేదంబు శ్ర లడఁ గెడునట్లుగఁ దుము రై నబహుగాత్రశసముదయముల
భయదంబు లై మహిఁ శ్ర బడువిమానములట్ల, యటవఱ లై నట్టిరయరదములను
- తే. నేలఁ గప్పఁచుఁ దనబాణశాల మడర, నెవ్వ రడ్డము సొచ్చిన శ్ర నించుకయును
దవులబడక సముద్ధతిఁద్రదివిరి మనల, దేఱి చూచుచుఁ బార్థుఁడీశ్రదిక్కుఁగవిసి.
- క. తోడై డాపట వలపటఁ, గూడి తఱుమువారు లేరు శ్ర కోపంబున నీ
తోడిబవరమున కడరెడుఁ, గ్రీడి మనతలంపు గూడె శ్ర గెలుపుము గడఁకన్. 177
- అ. పాయ వడియె సేన శ్ర బరవస మలరంగ, మార్కొనంగ మేటిశ్రమగఁడొకండుఁ
గలుగ నోపఁ డేపు శ్ర దలకొన మనఁమ యి, బృలియుఁ దలపడంగశ్రవలయుఁగర్ణ.
- వ. అనిన విని కర్ణుండు గవ్వడిబాహుబలంబును శౌర్యసారంబును దపఃప్రభావం
బును ముక్కంటితోడ నెక్కటి పోరుటయును బాశుపతాదిదివ్యాస్త్రంబులు
వడయుటయును బురందర ప్రముఖబృందారకులకు నజయు్య లగుకాలకేయుల
నిర్జించుటయు విరాటుపసులం బట్టించుకొనుటయు లోనుగాఁ గలవిశేషంబులుగ్గ
డించి కృష్ణమాహాత్మ్యంబు వొగడి యిట్టివారల నే నొక్కరుండన మార్కొని
మదం బడఁగించెద మద్రనాయక మనతేరు వారియరదంబునకు సమ్మఖంబుగా
జన నిమ్మనిన నతం డట్ల చేయఁ గనుంగొని కరుషతి పురికొలుపఁ గృప కృత
వర్మ గురుపుత్ర) గాంధారవిభులును గొందఱు కుమారులునువిక్రమాటోపంబు
దీపింప నయ్యంగరాజం గడచి యడరి యా ఘల్గునుం బొదివిననమ్మహాభుజుండు
హరిణకులంబు గనినసింగంబువిధమున విజృంభించి యా రథికులపైఁ గలయ
వివిధవిశిఖంబులు నిగిడించి ధనువులు దుసిమియు ఘోటకంబులఁ గూల్చియు
సారథులఁ సమయించియు దత్సేనాచతురంగంబుల బడలువఱచియు నబ్బలు
మగలం దెరల్చి యెత్తరించి కెలనన దురంబు సేయునమ్మరు తనయుం శేర

జని బహువిరోధిజనపయోధిమగున్ డగుచున్నయతని నుద్ధరించి సంప్రీతుం
డగునతనికి నగ్రజకుశలం బెఱింగించి సంతోషసాగరంబునం దేల్చి నీ విక
డప్పి యార్చికో మ్మని పలికి రాధేయరభసోత్సాహసహితం బగునీబలంబు
మీఁదం గవినన.

179

— ♦ కురుకుమారులు పదుగు రర్జునుం దాఁకి మృతు లగుట. ♦ —

చ. తొడరి భవత్తనూజులు ప్శదుండు సముద్భటసింహనాదు లై
వడిఁ దనుఁ జాట్లు ముట్టుటయు శ్ర వారలసూతహయధ్వజంబులం
బూడి పొడి సేసి యాతఁడు రిశపుల్ వెగ డంద వెడందతూపులన్
మెడలు దెగంగ నేసి రణమేదినికిన్ బలి సేసె నత్తలల్.

180

వ. అట్టియెడ.

181

తే. నవతికౌరవరధికులు శ్ర గవిసి కడిమి

బాదువుటయు నన్నిశరముల శ్ర భూరిరయము
మెఱయ నందఱఁ దెగటార్చి శ్ర తఱుమునతని
దాఁకె వేయుమున్నూఱుదంశతావళములు.

182

వ. ఇట్లు దాఁకినయాభీరాదిష్టేచ్ఛవికరంబుల నతం డనేకవిధవిశిఖంబుల విరియిం
పం బైపైఁ గరితురగసుభటరథసమూహములు, గ్రమ్మినం గని కడంగినవడ
ముడితోడ్పాటునం జేడ్పడియు నవి వోక పొదివి పెనంగిన గద గొని యరదంబు
డిగ్గి యగ్గలికనప్పనతనయుండు దారుణరణవిహారంబున నెఱయ మెఱయం దఱ
చుగా మెఱుంగు నాలంపగములు గాండీవి గుప్పింపనప్ప డమ్ముఖంబు చతురంగం
బులయం దొక్కఁడేనియు ర క్తంబునం దోఁగనియట్టిది లేక యుండెనట్లుగార్చిచ్చు
వొదిలినకాననంబుచందం బయి యాపై న్యంబురూపఱ విఱిగి కర్ణ కర్ణ కావుకావు
మనునెలుంగులతో నతనివెనుక కొదింగిన నీకొడుకు లబ్బలుమగని బలసి నిలువ
నాపీరుండు దీవికై వడి సమరార్ణవంబున మునుంగనీక యమోహరంబునుద్ధరించి
మార్పిఁ దాటించి కిరీటిదెసగు నడరె సంతకు మున్న యరదం బెక్కి యనిలతన
యుండాధనంజయునిం గూడుకొనిన నయ్యిరువురకుం దలకడచి పాంచాలు రా
సూతనందనుం దలపడుటయు.

183

తే. ద్రౌపదీనందనులును సాశ్రత్యకియు లోను

గాఁగఁ బాండవసైనికోశత్కరము గవిసి
కూడికొనియెఁ బాంచాలురఁ శ్ర గురువరేణ్య
యందఱకు నన్నిరూపులై శ్ర యతఁడు వెనఁగె.

184

వ. అప్పుడు.

185

సీ. జనమేజయునిసూతుఁ శ్ర దునిమి రధ్యంబుల, నో సేసి భీమత్కనూజీ శతుల

గుతులచాపములు ఖండ్విడితములు సేసి ధృష్టద్యుమ్నుమావుల శ్ర సమయఁజూచి

- మొయి వెంచి సాత్యకీరహయములఁ గూల్చి కేకయకుఘోషుని జముకడకుననుప
దజ్జనకుం డల్లి శ్రీ తన్నునొప్పించి¹ ప్ర, సేనునిఁ దాఁ జూడ శ్రీ జెలఁగి చంపు
తే. టయను బుత్త్రశోకంబుఁ గిరన్కయు మనంబు
నందుఁ బిరిగొన రాధేయుఁ శ్రీ డతని నఱకె
శినివరుం డొండు చాజులఁగడినరథము నఁ
బూన్చికొని వచ్చి తత్పుత్రుఁ శ్రీ బొదివె నధిప. 186
- వ. ఇట్లు సూతుపౌత్రుం డగుసుషేణుం బొదిని శిశిపౌత్రుండు. 187
- చ. హయములఁ జంపి ముప్పదిశితాశ్రుములం దెగటార్పఁ జూచి తం
ద్రియమునిచంద మై² తెగితే³ శిశివిరుండ యంచు నేయుడు
నృపయవమహా గ్రతఁ నిగుడునారసమున్ నడుమఁ శిలీముఖ
త్రయమునఁ ద్రుంచి మేనఁ బ్రదర్శిత్రయంబు శిఖండి గుచ్చినన్. 188
- తే. కనలి యా సూతపుత్రుఁ డాతనిసిడంబు
ధనువుఁ దునుమాడి పార్వతీతనయుఁ డగుసు
దేవుఁ దండ్రులు కనుఁగొనం శ్రీ గా వధించి
యేసె సుతసోముఁ డడగిన శ్రీ నేపు దఱుఁగ. 189
- వ. వెండియుఁ బొంచాలరధికసంఘంబులు రాధేయుమీఁద నురవణింప సమీరణ
సుతసహాయుం డగుసవ్యసాచి వానిం గడచి యక్కర్జునరదంబున కడరెనట్టియెడ
ను త్రమోజుగడుసు జనమేజయుండును యుధామన్యుండును శిఖండియు ధృష్టద్యు
ముండును నతనిం దలమిగిలి యబ్బలుమగనిం బొదివియింద్రియంబులు దృఢా
త్మునిం గలంపం జాలనిచందంబున నాసూతనందనుఁ³ దెరల్పం జాలరైరివారల
కేతుచ్చత్ర సూతతురగధనుస్తూణీరంబులు రేణువులు సేసి బహుబాణంబులఁ
దనువులు నో సేసి సింహనాదంబు సేసినయ్యుంగపతిపై సుసంగతులై ద్రావి
కొడుకులు గవిసిరి వారిం గూడికొని శినివరుం డా సేనాపతి వారి నేయుసాయకం
బులు ద్రుంచి యాతనికిం దోడ్పడుటకుం గడంగినకౌరవపతియంగంబున నెనిమిది
సునిశితవిశిఖంబులు గుచ్చి పేర్చిన. 190
- క. అలిగినయన్నరనాథుని, కెలఁకుల వెనఁ దఱిమి కర్ణశక్రపక్రతవర్మల్
బలుతూపుల నేయఁగ నన్నలువుర స్రుక్కించె నతఁడు శ్రీ నారాచములన్. 191
- తే. దొరలఁ గడచి బలంబు లుత్తరత నిగుడ
వారిమొసలు నెదిర్చిన శ్రీ ఘోరతుముల
సంగరం బయ్యె నయ్యవశసరమునందుఁ
దాఁకె దుశ్శాసనుడు వాయుశతనయుతోడ. 192

1. 'సు, దేవుని దాఁ జూడఁ గా వధించు' వ్రా. ప్ర. 2. 'తెగితే' అ. ప్ర 3. గడల్ప.

—♦ దుశ్శాసనుడు భీమసేనుతోఁ బోరి చచ్చుట. ♦—

తే. సారథులయుబ్బువాజులరచలులతయును, మెఱయనొప్పారు తేరులఁబూరిచి
రపుడు గయ్యంపువేడుక శ నాతఁడును న,తండుఁ జూపఱకన్నులరపండు వగుచు.

క. ఒండొరులమీఁద నుజ్జ్వల, కాండము లడరించు చట్లు శ గదిసినయెడ భీ
ముండు 'ప్రమోదభరితచిత్తం డయి తగ నిట్టులనియె శ దుశ్శాసనుతోన్. 194

ఉ. ఆ సభలోనఁ గొన్నఋణ శ మంతయు నీఁగఁగఁ గంటి వడ్డితో
బాస కొకింతయుం దొలఁగఁ శ బాటకు తీర్చెద నిష్ఠ నేడు నా
చేసినపుణ్య మెవ్వరును శ జేయరు నిన్నిటు సేర దెచ్చుటం
జేసి విధాత నాకుఁ గృప శ సేయుట గానఁగ వచ్చెఁ దమ్ముడా. 195

వ. అనిన విని యతఁ డతని కిట్లనియె. 196

సీ. ఎఱుఁగుదు మఱదితిశనే లక్కయింటఁజిచ్చిడి మిమ్ముఁబఱచినశ్రయిడుమ లవియుఁ
1 గాకయు నమ్మెయి శ గాంధారరాజుమీ,యన్నతో వెడఁజాద శ 2 మార్చిరాజ్య
లక్ష్మీఁ జేకొని కానశ్రలకుఁ బోవ నడచితి, మందుఁ బెక్కాడద శ లనుభవించి
యజ్ఞాతవాసార్థ శ మవ్వెరాటునిపోలి, కరిగి యత్యంతదైశ్రవ్యంబు నొంది

ఆ. యట్ల మీర లునికి శ యప్రసిద్ధమె యివి, యేల రిత్తమాట శ లేటు పోటు
తలకువచ్చియనుడు శ దరహాసమునఁగెంపు. గదుర, బవనసుతుఁడు శ గడఁగి డాసి.

క. భల్లములు మూఁట సిడమును, విల్లు నఱకి సూతకంఠశ్రవిదళనమున శో
భిల్లి నిటలమునఁ బటద,రోల్లసితుం డగుచు నాటె శ నొకనారసమున్. 198

వ. దాన బీటు వోవక దుశ్శాసనుండు. 199

క. తురగములఁ దాన నడపుచు, వెరవు రయము నెఱయ నొండుశ్రవిలుఁ గొని గాఢ
స్ఫురణమున భీముతనువునఁ, బరగించె మెఱుంగు లడరఁ శ బండ్రెండమ్ముల్. 200

క. తోడన కోదండము దును, మాడెను సూతుమెయి గ్రుచ్చె శ నాటమ్ములు సం
క్రీడయపోలెను ముప్పది, యాడించెను మఱియుఁ దూపు శ లనిబజామేనన్. 201

మ. ధను వొండుగ్రత నెత్తియేఁబదిసితాశ్రుత్రంబుల్ మరుత్సానుఁ డా
తనిగాత్రంబున గ్రుచ్చినం గినుకమై శ దైర్యంబు శౌర్యంబు నొ
ప్ప నతం డుజ్జ్వలభల్లయుగ్మయుగళశ్శాసరాహతిక్ వాజులం
దునిమెం జూపఱు పిచ్చలింప విలసద్దోర్గర్వ దుర్వారుఁ డై 202

వ. ఇట్లు విరఘం డై వృకోదరుండు మెయి వెంచి. 203

మ. గద లీలం గొని తేరు డిగ్గి మెఱుంగుల్ శ గ్రమ్మంగ సారించి యు
న్మదయానంబునఁ గిట్టి ఘోటకములక్ శ మ్రందించి బాహాబలం
బు దలిర్పక్ భవదీయసూనునరదంశ్రుం దైశ్శ్య ద్రోవంగ బె
ద్దిదవుందోమర మెత్తికొం చతఁడు దాఁత్రుక్ నేలకుక్ గ్రేకున్. 204

1. గ. గాక యే మమ్మెయి. 2. జ. ఘడి రాజ్య.

వ. అట్లు దాటి బెట్టు వైచినయత్తోమరం బురం బాడ నేచి యక్కిచకారాతి పదు
 మూడువత్సరంబులు దమపడినపాట్లను బ్రతినచందంబును డెందమున నావహిల్ల
 నుద్దండగదాదండంబున దుశ్శాసనను వైవ నతండు నెత్తురు దొరంగ ధరణింబడిన
 బెబ్బులి లేడికొదమం బాదువుపోలికం బాదివి మెడ ద్రొక్కి యెక్కుడుమదంబున
 నక్కుమారునితో ని ట్లనియె. 205

క. మును సభఁ బలికినదానం, దని వోవక యిచ్చటికి వెడకి వచ్చితి¹యే
 మనియె దనుము నీమాటలు, వినుటకు నాకిమక సాల శ్ర వేడకపడియెడున్. 206

వ. అని యమ్మహాబలనందనుండు మహాగ్రలోచన ప్రభలు నిగుడ మనబలంబులం
 జూచిన. 207

క. నిగుడుదవాగ్నిజ్వాలల, వెగ డందినమృగకులంబుశ్రవిధమున నతిభీ
 తి గదిరి నలుగడ విచ్చిన, జగతీశ్వర యతఁడు మెఱసెఁ శ్ర జక్కనిబయలున్ 208

వ. అప్పుడు నీయందుఁ జేయం గలసైనికులు సూచి త త్తేజోవిశేషంబునం జూడుకులు
 మిఱుమిట్లు గొన వెఱచఱచి యంతంత టిచ్చపడి యుండ. 209

శా. లీలం గేల నమర్చి మ త్రగజకేళీనుండరోల్లాస మా
 భీలత్వం బబరింపఁ ద్రిప్ప జదలం శ్ర బృధ్వీస్థలి వైచు ముం
 గాలం ద్రోచు మొగంబు వ్రేయు దెన లుగ్రస్ఫూర్తి వీక్షించుఁ మోఁ
 కాలూఁడుం బయఁ గ్రమ్మఱంగ మెడ ²చిక్కం ద్రొక్కి నిల్చుక నగున్. 210

వ. ఇవిధంబున ఘోరవిహారంబు సలిపి భీమవిక్రముం డగునాభీమసేనుండయ్యున
 రాజనాననం బాలోకించి. 211

క. ఏ నురము వచ్చి నెత్తురు, దేనియ ³యిదె ద్రావెదం గ్రదిసి ననుఁ గడిమిఁ
 మానుప దిక్కు గలిగిన, న్రాని, ⁴మ్రేలుఁగింపు మీమొనం గలవారిన్. 212

వ. అని పెలుచం బలికి కుతారంబు వెఱికి యతని మొగంబుమీఁద జలిపించి. 213

—♦ భీమసేనుఁడు దుస్ససేనునియరంబు వ్రచ్చిరక్తపానంబు సేయుట. ♦ --

మ. నరసింహుం డసురేంద్రు వచ్చుకరణి శ్ర నౌద్రంబుదగ్గంబు గా
 నుర మత్యుగ్రతఁ జీరి క్రమ్మురుధిర శ్ర మ్ముల్లాసి యై దోయిట
 న్వేర వారం గొని త్రొవు మెచ్చుఁ జవికి శ్ర స్త్రేయశ్ మొగంబుక భయం
 కరరేఖం బారయంగఁ జల్లికొను నశ్శక్తారవ్యుఁ జూచుం బారిన్. 214

వ. ఇట్లు దారుణభంగిం బ్రతిజ్ఞాకరణపూరణం బాచరించి. 215

తే. తల్లిచన్నలవా లేను శ్ర ద్రావ నెట్లు, లాననేపలు తెఱఁగులశ్రతేనియలును
 ఖండశర్కతోడిదుగ్ధంబు లనుభ,వింపఁబడివే యవియు నింత్రయింపు గావు.

చ. అని యెలుఁ గెత్తి పల్కు నలి శ్ర నాడు మహోద్ధతిఁ ద్రుళ్లు నార్చు బె
 ల్చన భుజమప్పళించు దమశసైనికులుక మనవారు రక్కసుం

డని వెఱఁ గందువారు గళితాయుధు లయ్యెనువారు భీతి మూ
ర్ఛను బడువారు నై రణవిశ్రామము బొంద మదోత్కటాకృతిన్.

217

వ. పదంపడి.

218

మ. గద సేతం గొని యంత్యకాలయమరేఖం బేర్చి రక్తంబుచా
య దలిర్పం దను వృగ్రసుందరముగా శ్ర నవీరుఁ డేతెంచి యు
న్మదమాతంగములీల దోఁప మనసేనం బొల్పటం దోలి వే
పొదివెం గ్రమ్మట దుస్ససేను వికటసూర్తిస్ఫురన్మూర్తియై.

219

వ. చలంబు నెఱయ నతనికాలు గేల నమర్చి మొగంబు గనుంగొనుచు నక్కిమిూర
నైరి యి ట్లనియె.

220

క. ఏమిర పను లని యార్వపు, నీమాటలు నిలువఁబడియోనే పసరమ మి
మ్మేము మగుడ నిదె యార్చెద, మీమాటకు మాటు పల్క శ్ర రెవ్వరుఁగంటే.

ఉ. నెట్టన యల్లినం దగునె శ్ర నీశ్వను ద్రోచుటయున్ విమాన్నముం
బెట్టుటయున్ మహాభజగగ్రభీషణదంష్ట్రులపాలు సేతయుం
జాట్టులు బెద్దలుం జెలులుఁ శ్ర జూడ సభన్ నెఱి మాలి యమైయిం
దిట్టన కోర్పు పెండుఁ గలదే విను గెల్వరె జూద మెవ్వరున్.

222

క. అని పలికి క్రమ్మటఁగ మన, మొనమీఁదన్ బ్రమచివాఱి శ్ర ముద్గరలలితం
బునఁ గేలుమెఱయఁ జని తన, కన¹లడఁగక దుస్ససేనుగనుంగొనిపలుకున్.

223

ఉ. పైవడి పోయెఁ గాక ధృతశ్రాష్ట్రుఁడు గన్నది యేమి యాసభం
దా వల దన్నఁగీ డుడుగఁదా పతి లేఁ డనఁబడ్డ కాంత నేఁ
డీవు గనుంగొనంగఁ బతియేడైఱ నొప్పెఁ బతుల్ విజృంభిత
శ్రీ విలసిల్లుకామినులు శ్ర సేడ్పడి రి ట్లపతిత్వదీనతన్.

224

క. విను మేను జేయఁ బూనిన, పనులం దొకటి గడతేఱెఁ శ్ర బాపాత్ము సుయో
ధనుఁ బొరిఁగొని తలఁ దన్నుదు, నను రెండవపనియుఁ దీర్చినరిగెదనెలమిన్.

225

చ. అని యెలుఁ గెత్తి చెప్పియతఁ శ్ర డాతనిగీ టడఁగించి యార్చెఁ గ
ర్ణునకును లోను గా మనవశరూఢినియోధులకున్ మహాభయం
బున మనముల్ గలంగఁబడి శ్ర పోరికి నూల్కాన నీని టిచ్చపా
టున సకలాంగకంబులు గగ్రున్ శిథిలంబులు గా మహాగ్రుండై.

226

క. జనపతియుఁ గృపప్రముఖులుఁ, గనుగొన ని ట్లనిలసుతుఁడుశ్రాశ్రయ మొడల్ గై
కొనినట్లు పేర్చి దుశ్శాసనుఁ జంపుటఁ జూచి రోషశ్రసంరంభమునన్.

227

వ. నీకొడుకులు కవచియు నిమంగియుఁ బాశియు దండధారుండును ధనుర్గ్రహుం
డును నలోలువుండును సహుండును పండుండును వాతవేగ్గుండును సువర్చసుం
డును గూడి కవిసి వివిధవిశిఖంబులనతనిం బొదివిన నంతకు మున్నుదుశ్శాసన

రక్తపానకౌతుకాధీనమానుం డైన యా భీమసేనుపై నెవ్వరు గడంగుదురో
యని కన్నిడి యుండి యతం డప్రతిహతంబుగాఁ బ్రతిన దీర్చుటకు ¹ఫల్గునుండు
ప్రీతచిత్తుండై యుండె నంత భీముండు భల్లదశకంబున నక్కుమారదశకంబుశిరం
బులు దునుమాడె²నట్టిభీమునియాటోపంబున కోటఱి సీసైన్యంబు సమరవిముఖం
బయ్యె నా సూతనందనుండు భీతుం డై వదనంబు వెల వెలఁ బాట నూరకుండె
నప్పుడు శల్యుం డతని నాలోకించి యిట్లనియె. 228

తే. ఉగ్రుఁ డై దుస్ససేనునిశ్రయురము వచ్చి
రుధిర ముగ్రతఁ ద్రావుమోరుత్తనూజఁ
జూచి చేడ్చిడి చెయ్యెదె ॥ జూచితే ను
యోధనుని నీవు నట్లైన ॥ నొప్పు నెట్లు. 229

క. బలియు రగురాజులును గాల్, నిలువక తెరలంగ వీరె ॥ నీప్రాపున శ
త్రులఁ దాఁకఁదలంచితృపా, దులునిలిచిరి కూర్చుకొను మృతులదైర్యమునన్ 230

చ. కడువెగ డంది యున్ననిమఁగన్గొని ³పేడె యుదారిదైర్యమే
ర్పడ వృషసేనుఁ డొక్కరుండు ॥ బాండుతనూజుల మార్కొనంగఁ బో
యెడు నరు నీవు దాఁక వలదే రణభారము నీభుజంబునం
దిడియె సమస్తముం గురునశరేంద్రుండు దానిఁ దలంపు మిత్తఱిన్. 231

వ. అనిన విని యతండు సమరోన్ముఖుండయ్యె వృషసేనుండు భీమసేనుపై నురవణింప
నకులుం డడ్డపడియక్కుమారునిసిడంబునుగొడుగును గోదండంబునుఖండించిన.

చ. అలిగి యతండు వేటొకశతరాసన మెత్తి రథమ్యుఘోటక
మ్ముల నిలఁ గూల నేయఁ బాలివోవనిదైర్యమువేర్చి వాలునుం
బలకయుఁ గొంచు మాద్రితోలుకపట్టి ధరిత్రికి దాఁటి బెట్టుగో
ల్లలఁ జని తత్సహాయభటకదారుణకేలి యొనర్చి పేర్చినన్. 232

ఆ. కర్ణసుతుండు పలక ॥ ఖండించి కృష్ణసర్పంబుఁ బోసెటుక్కురపాణ ముఱక
నఱకి నారసములు ॥ నాటించె నయ్యర్జు, నానుజన్ముమేన ॥ నల్లనగుచు. 233

వ. అప్పుడు ధృష్టద్యుమ్నుండును యుధామన్యుండును నుత్తమాజుండును శిఖండియు
జనమేజయుండును సాత్యకియు ద్రౌపదీయులును రౌద్రంబు శోభిల్లరుద్రుల
కైవడి వృషసేనుపయిం గవిసినఁ గృతవర్మకృపద్రాణి దుర్యోధనులును శకునియు
దత్తోదరులు గొందఱును గ్రందం దఱిమి దుర్వారవిశిఖవర్షంబుల వారలం
గప్పినం గని గజసాధను లగుకలింగు లురవణించి. 235

క. కృతవర్మ సిక్కునడ భూ,పతి సేడ్పడ శకుని వెగడుకపడఁ దదవరజ
ద్వితయము ధరఁ బడఁదీవో, ⁴ద్రౌతి బోరిరి చాపటంకృతంబులు సెలఁగన్. 236

1. క. గ. చ. ప్రీతచిత్తుం డగుఫల్గునుండు భల్లదశకంబున. 2. క. గ. చ. నాభీమార్జునుల
యాటోపంబున. 3. గ. వెండి. 4. ఆ. ద్భృతి...టంకృతులు సెలఁగంగన్.

వ. ఇత్రైజింగునం బోరినం గనలి కడంగి. 237

క. ఆ మువ్వురుఁ జలమున నుద్దామద్విపసహితచిత్తశశనంబున సం
గ్రామతలము రక్తాక్తం, బై మెఱయ బలాధిపత్రయముఁ బొంగొనినన్. 238

క. తక్క-టిరధికజనులు పేరుక్కున నయ్యభచయంబు శ నొదిగించియునుం
జిక్కువఱచియుం దునిమియు, నెక్కుడుమద మొప్ప మెఱసిరభపురనాథా. 239

వ. మెఱసినం జూచి. 240

అ. అరద మెక్కి తఱిమె శ ననిలతనూజుఁ డ, వీర్వుతోన పాండ్రవేయసేనఁ
జేయఁ గలుగుదొరలు శ శితశరాసారంబు, లడర వారిమీఁద శ నడరుటయును. 241

వ. రణంబు దారుణం బయ్యె నందు. 242

సీ. కర్ణనియగ్రభ్రాగంబునఁ గరిఘటల్, దునుమానునకులనందనునిఁ గిట్టి
వృషసేనుఁ డమ్ముల శ వెల్లిపైఁ బరగించి, శితభల్లమున సూతుశిరము ద్రుంపఁ
గనుఁగొని యక్కర్ణశతనయునిమీఁద బా, ర్థామలు గవిసిన శ నతఁడు పార్థ
ననిలజ మూఁడుమూఁ శ డమ్ముల నొప్పించి, యా శతానీకుని శ నల్లచేసి

తే. నకులుతనువున బాణసశ్రవము సానిపి, శారధరుమేనఁ బండ్రెండుసాయకములు
వఱపి పేర్చినఁ గౌరవశ్రవతి మెచ్చి, పార్థ వఁడిమిమూహించిభయముఁబొందె.

చ. కెలఁకులయోధులం గడచి శ క్రిడి వడిక వృషసేనుమీఁద న
మ్ములు నిగిడింప నా రధికశ్రముఖ్యునిమూఁపున నక్కుమారుఁ డే
పలరఁగ వాడితూపులు రక్తయంబుమెయిం బది బెట్టు గ్రుచ్చి య
గ్గలిక ముకుందు నేసె నవశకాండములక దివి ముట్ట నార్పుచున్. 244

వ. ఇట్లు విద్యంభించిన. 245

—♦♦ ఆర్జునుఁడు వృషసేనుని మృతింబొందించుట ♦♦—

మ. భుక్తిసూక్ష్మరితఫలభాగుఁ డగుచుం శ బొంగారి యా సూతపా
త్రైకుకోదండముబాహుదండములుఁ జిత్రస్ఫూర్తి దున్మాడి మ
స్తక ముగ్రోధతిఁ గ్రూరభల్లవిలసద్ధారాహతిం ద్రుంచె బా
ణకశాదుర్దముఁ డన్నరుండు పతియు శ న్రాధే ముఁడుం జూడఁగన్. 246

వ. ఇవ్విధంబున వృషసేను సమయించుటం జూచి కర్ణుండు శోకవ్యాకులచిత్తుం
డై కన్న రొలుకం గోపాటోపంబున నుదృటుం డగుచు నమ్మహారథునితెరికి
సమ్మఖింబుగాఁ దనయరదంబు వఱపించి యర్జున యర్జున యని యాహ్వానంబు
సేసిన నతండును సవిశేషోత్సాహంబునం బొదలి యడరె నట్టియెడ దురం
బు దక్కి యరువాఁగునుం బరమకౌతుకంబునం గనుంగొను చుండ నయ్యరు
వురు రామసన్నిభంబులు నాదిత్యసంకాశంబులుఁ ద్రినయవప్రతిమంబులు నగు
నాకారంబుల నుల్లసిల్లిరి వారలయొక్కటికయ్యం బాలోకించు కుతూహలంబున్
సురపితృవిద్యాధరసంయమిసంఘంబులును శచీపతి ప్రజాపతిపశుపతులును లోన్చు.

గా నకేకదివ్య తేతెంచి నభోభాగంబున నిలిచి రప్పడు బ్రహ్మ రుద్రున
కిట్లనియె. 247

— కర్ణాబ్జశలద్వంద్వయుద్ధకాలమున బ్రహ్మరుద్రేంద్రుల ప్రశోత్తరములు —

క. ఇరువురు సతిరథులు సమ, స్ఫురణులు విక్రాంతిపరులు శ్ర శూరులు వీరొం
డొరువులతోఁ బెనఁగఁగ న, శ్వర మగు జగ ముడుపరాదె శ్ర సమరంబనఘా. 248

క. అన విని యాదేవుం డ, వ్వనజభవున కిట్లు లను నశ్రవారోద్ధతు లీ
ఘనభుజులు వీరిరణ మెట్లును జెల్లుం దప్ప దప్పరులుకు విడు మింకన్. 249

వ. అని యిట్లమ్మహాత్ములు సల్లాపంబులు సేయ నాకర్ణించి పాకశాసనుండు సప్త
ణయంబుగా బ్రహ్మ కిట్లనియె. 250

చ. తపము నుదాత్తశౌర్యము నుదగ్రబలంబును గల్గుకీడిక
య్యపువెర వెక్కుడై గెలుచునట్లుగ నీవు దలంపవే పురా
ణపురుషు లైనకృష్ణులు రణంబున శాత్రవు లాక్రమించుటం
గుపితమనన్ము లైన నిలకఁ బ్రదు కెమ్మెయిఁ గల్గనేర్చునే. 251

వ. నరనారాయణులకు నెందును జయంబు ధృవంబని తొల్లియుం జెప్పితి రిమ్యహా
త్ములు జయించుట లోకహితంబు గర్హండుద్రోణభీష్మప్రాప్తంబైనపుణ్యలోకంబు
వడయుఁ గిరీటి చిరకాలం బిడుమలం బడినవాడు గావున రాజ్యసుఖంబు
లనుభవించుం గాక యనిన నప్పరమేష్ఠి వీరలజయాపజయంబులు నిశ్చయించి
పలుక నేల యనుటయు నీశానుండతని నాలోకించి నిశ్చయించుట మేల కాక
యెగ్గేమి నిశ్చయింత మని కలిసికొని యతండునుం దానును వాసవువలను విలో
కించి కృష్ణార్జునల నుద్దేశించి. 252

తే. మహితమును లగువీ రెండు శ్ర మాఱులేక, మౌఁగువారయికాదేజగ్గింతినారు
వినుము నీచెప్పినట్టుల శ్ర వీరి నొరులు, ధిక్కరించుటలోకహితంబుగాదు. 253

వ. వీరికి జయంబు ధృవం బని పలికి యంత నిలువక వీరి జయంబు ధృవంబయ్యెడు
మనవుడు నయ్యమరవిభుండు సురమని ప్రభృతులం గలయం గనుంగొని గేవ
దేవు లిరువురు నేకమతంబుగా నిశ్చయించిన లోకహితం బగునానతి యాక
ర్ణించితిరే మీచిత్తంబు లిత్రైశుంగున కనుకూలంబులు గావలయు ననిన నందఱు
నదియట్టిదకాక యెం డగునే యని రనిమిషులును గుసుమవర్షంబులు గురియిం
చుచు దివ్యదుందుభిధ్వానంబులు సెలంగించి రయ్యవసరంబున నఖిలభూతంబు
లును విస్మయోత్ఫుల్లనయనంబు లగుచు నమ్మహాద్వంద్వయుద్ధంబు వీక్షించు
వేడుక నొండుతలంపులు దక్కి యుండెనట్లు దార్కొనిన మహానీయరథంబులు
రెంటియందును సన్నాహసముజ్జ్వలు లై యొప్పవాసు దేవార్జునులును గర్ణ శత్రు
లును ధృవతమశంఖంబు లొత్తి రప్పడు. 254

తే. రెండు సేనలశంఖభేరిముఖంబు, లై నబహుతూర్యములపటాభ్యాస మడరి

నింగి ¹వొంగారె నత్యంతశుశ్చలంబు. లయ్యె సైనికనికరంబు శ్రీ లక్ష్మితముగ.

సీ. కపికేతనము హస్తీకక్ష్యయు నమ్మహాబలు లీద్రఱును దహోబలమువలనఁ
గన్నవి యై బుద్ధి శ్రీ గల్గి శోభిల్లు చు, ర్వీశ ముప్పుడు కపి శ్రీ యెరిగి హస్తీ
కక్ష్యపై నడరినఁ శ్రీ గయ్య మారెంటికె గలిగె నం దాహస్తీకక్ష్య దెరలె
నంబుజాక్షండు ముద్రాధినాథుండును, నృక్కలహంబునఁ శ్రీ దేజలిల్లి

తే. రఙ్గునుండును గర్జుండుఁ శ్రీ దర్జనంబు, లై నచూడుకొలొండొరువులశ్రయాననములఁ
బఱపి రాకృష్ణపార్థులభలువు శల్య, కర్ణచి త్రదాఽబ్ధముల్ శ్రీ గానవచ్చె. 256

వ. అట్టియెడ నాసూతనందనుండు మద్రపతి నాలోకించి. 257

తే. అర్జునుండు నన్నునోర్చినయట్లు లై న, నెట్లు సెప్పుమ యనుడు ముద్రదేశుఁ డేను
గృష్ణు లిద్దఱ నొక్కటఁ శ్రీగిట్టి తీవ్ర, బహుశశరజాలములపాలురఱుతు ననియె.

ఆ. అట్ల సవ్యసాచి శ్రీ యశిగిన మురవైరి, నగుచు నినుండు గూలిశనను ధరిత్రి
పఱియ లైన మేరు శ్రీ వొఱగినఁ గర్ణచే, నీవు గోలుపోవు శ్రీ పేల కలుగు. 259

వ. అని వెండియు. 260

ఉ. ²అట్టిద లోకపర్యవస శ్రీ మా దురవస్థకు స్తుక్క నేర్తునే
కిట్టుదు గర్ణ శల్యు లనుశ్రీటములం గరతాడనంబులం
బెట్టుదు నేలఁ గౌరవులఁ శ్రీ బీనుఁగు పెంటలు గాఁగ ధర్మజుం
గట్టుదుఁ బట్టమన్న నగి శ్రీ గాండివి యద్దనుజారి కిట్లనున్. 261

ఉ. నవ్వుల కంటికె గాక యని శ్రీ నాకు నశకృష్ణమె కర్ణశల్యులం
గ్రొవ్వఁడగించు పే ద్రుపదుకూతురు గొల్వనఁ బడ్డపాటునన్
నెవ్వగఁ బొందుచున్ సమయ్యనిష్ఠ నడంగితిఁ గాని యింక నా
మువ్వరుఁ బూని వచ్చినను శ్రీ ముట్టెదఁ గర్ణవి నేలఁ బెట్టెదన్. 262

మ. అరదంబుకొ సిడముకొ హయప్రజము శరీల్యాంగంబులుం జాపముం
గరకాండంబులుఁ బెక్కుభల్లములఁ నుగ్రస్ఫూర్తిఁ దున్నాడి ని
మ్రురభల్లం బొకటకొ సుయోధనునిచూడకుల్ సీఱుగా నిష్ఠ యు
దురగర్వోన్నత మైనకర్ణులఁ ద్రుంతుం జూడుమీ వేడుకన్. 263

ఆ. కర్ణమద్రీపతులకాంతల విధవలఁ, జేయువాఁడ నీవు శ్రీ చెన్ను మిగిలి
నగుచు నేడు ద్రుపదశనందన వీనుల, ధర్మసుతునిచెవులఁ శ్రీ దనువు నినువు. 264

క. సంతసపువార్త పుచ్చుము, కుంతికి నే దంతి దరువుఁ శ్రీ గూల్చినక్రియ దు
ద్ధాంతగతిఁ గర్ణఁ గూల్చుట, యంతయుఁ గన్నారజూచీయచ్యుత యెలమిన్.

వ. అని పఱికె నా సమయంబున నుభయసైన్యంబులజనంబులకు నంబరంబుననున్న
దివ్యసమూహంబులు నందు గీతనృత్తంబుల నుల్లసిల్లునప్పురోగణంబులుం గాన
నైన నదృశ్యతంబున వారు ననిమిషు లై యుండి రప్పు డేకనిశ్చయం లగుకర్ణు

దును దుర్యోధనుండును నచ్చెరువాటునం బారయక దురంబుమీఁదిభరంబునం
బాలించి రిరువాఁగునైనకులు గిరీటికిఁ గర్జునకు నభిముఖంబు గాఁ దల మిగులఁదగ
దనుబుద్ధిన భయంబునను దద్రథంబులు రెంటిని బలిసి నిలిచి రమ్మహావీరులుధను
ద్యుతులను బాణప్రభలను దీప్తజ్వలను బ్రదీప్తులై కల్పాంతసూర్యులచందం
బగుచు నొండొరుల నోర్చుకడంకలఁ బేర్చి రయ్యవసరంబున నశ్వత్థామ కురు
పతిఁ జేరం జని కరంబు సేతం దెమల్చి సాంత్యన ¹స్వరంబున నిట్లనియె, 266

—◆ అశ్వత్థామ దుర్యోధనునకు హితోపదేశంబు సేయుట ◆—

- చ. కలన గురుండు భీష్ముడును శ్ర గాండివిచేఁ బడి రంగరాజు వా
రల కధికుండె యాతని దుశరంబున నోర్వ గలండె పూని యే
వల దని బుద్ధి సెప్పిన నశ్రవశ్యము నాతఁడు నిల్చు నీతనిన్
నిలుపుము నీవు ధర్మసుతుశనిం దగుమాటలఁ దేర్పఁ జొప్పడున్, 267
- వ. తెలిపిన దామోదరుండునుం దెలివి నొందు. 268
- క. భీముఁడుఁ గవలును ధర్మజు,చే మగలెడువార లేను శ్ర జెప్పెడిపలుకుల్
భూమిశ కురుకులమునకు, నీమొనరాజులకుఁ బ్రజకుహిత మూహింపన్. 269
- చ. వలవదు నన్నునుం గృపు నశ్రవశ్యులఁగాఁ గొని క్రీడి గెల్వ శ
క్తు లని తలంప భీష్ముడును శ్ర ద్రోణుఁడు లోక మెఱుంగఁగా నవ
ధ్యుల హరికల్పి నారధికుడోర్బలలీల నడంగి ²హాసె య
చ్చలమొ ఫలంబా ³యిం కయిన శ సంఘ యొనర్చుట మేలు వారితోన్. 270
- చ. హరి చనుదెంచినట్లు మన శ్ర మమ్మెయిఁ బల్కితి మింక సంధికి
న్వార వగు తేల గల్గు నని శ్ర నీవు దలంపకు మాంబిక్రేము భూ
వరుఁడుగఁ జేయు ధర్మజుఁ డశ్రవశ్యముఁ బొందునృపాలుపాల యే
పురకు నమర్చు గాని చనశ్రపున్ వెలిమెచ్చును నొల్లఁ డేమియున్. 271
- తే. పాండవులయట్లు రాధాసుతుండు నాడు
పలుకులకు నియ్యకొను నీవు శ్ర బ్రదుకు తెరువు
వట్టు బ్రదికిన నెల్ల శుశ్రభములుఁ గలుగు
నీసు మానుము చచ్చిన శ్ర నేమి గలదు. 272
- క. వెడతలఁపు లుడిగి సంధికి, నొడఁబడు మిది లెస్స దీని శ్ర కొడఁబడమి గడుం
జెడు తెరు విప్పటి⁴పదనున్, గడవఁబడుట ద్రాటఁ దప్పకరణియ చుమ్మి. 273
- చ. అన. విని యమృహిరమణుఁ శ్ర డాతని కిట్లను నిట్లు దుస్ససే
నునిపని దీర్చి మారుతతనూభవుఁ డాడినమాట యేర్పడ
న్వినియ్యున్లు సర్ధి సేయుటకు శ్ర నీ వభిలాషము సేత యొప్పునే

1. క. పూర్వంబున 2. క. పోవకే చలమె 3. గ. యంతట ను, 4. జ. వదనం, గడవఁబడుట.

- పెనఁకున కర్ణుఁ డే లుడుగు శ్ర బేలవె మానుము ద్రోణనందనా. 274
- శా. శ్రాంతిం బొందినవాఁడు పార్థుఁ డపరిశ్రాంతుండు గర్జుండు దు
రాంతోదగ్రత నేఁడు గీటుడఁచు నీరతం డాతనిక వహ్ని య
త్యంతంబుక శిశిరత్వ మొందినను గోశ్రతాభులే వడం కాడినం
గుంతీసునునిచేతఁ గర్జున కనిం శ్ర గోల్పాటు వాటిల్లునే. 275
- వ. అని పలికి యజ్ఞనవతి తనసైనికుల నాలోకించి సమరసముత్సాహభోషణంబు
లగుభాషణంబుల ముఖరుం డగుటయు నఖిలతూర్యంబు లొండొండ మ్రోసె
బొండ్లపబలంబునను భేరిపణవాదులరణనంబులు నిగిడె నప్పడు కర్ణుండును నరు
నుండును. 276
- క. కరి కరి గిరి గిరి నంభో, ధర మంభోధరముఁ బెలుచఁ శ్ర దాఁకినక్రియఁ దాఁ
కిరి కడఁగి గగనతటియును, ధరణియు మ్రోయుచు వడంక శ్ర ధరణీనాథా. 277
- క. మెఱయ వెలిమాపులును గడు, మెఱుఁగారెడునరదములును శ్ర మింటను మంటల్
వఱపెడు వాలమ్ములుఁ జూ, వఱ నత్తొలుతాఁకు వెఱఁగుశ్రవడఁ జేసె నృపా. 278
- వ. ఇవ్విధంబున నవ్వీరోత్తము లుదాత్తభంగిం దలపడి పెనంగం దొడంగిన నుభయ
సేనలవారల నార్పులు నింగి ముట్టఁ జెలంగి రట్టియెడ. 279
- మ. భరితోత్సాహతఁ బేర్చి దీప్తు లడరక శ్ర భల్లమ్ము లొక్కుమ్మడిం
బరఁగం జేయుము కర్ణగాత్రములలోఁ శ్ర బార్థుండ వే త్తుంపు మి
క్కురుభూపాలకురాజ్యకాంక్ష¹దొరయే శ్ర కొడండపాండిత్యవి
స్ఫురణం గర్జుండు నీకు నీబలుపు నేరపుం జూపు మత్యుగ్రతన్. 280
- వ. అని పొంచాబురు పార్థజమార్థసంభాషణంబులు సేసిరి కౌరవులును గర్జు డగ్గఱి.
చ. కడఁగుము నీదుబాణములఁ శ్ర గవ్వడి గూలినఁ జాలు సంతతోఁ
జెడుదురు పొండవుల్ రణము శ్ర సేయు నుదగ్రత యెల్లఁ దక్కి పే
రడవుల కేఁగి సాధుమును శ్ర లై చరియింతురు కౌరవేంద్రుఁ డీ
పుడమి సమస్తముం బొగడు శ్ర పొంపిరివోవఁగ నేలు లీలతోన్. 282
- వ. అని తఱిమిరి పొద్దునుం జాల వ్రాలె గాలాంతక ప్రతిము లగునప్పార్థకర్ణ
లనోన్మనస్కరమార్థు లై పెనంగునప్పడు. 283
- ♦ కర్ణార్జును లొండొరులమీఁద దివ్యబాణంబు లేయం బూనుట. ♦—
- నీ. కర్ణుండు పదిచండశ్రకాండంబు లర్జును, తనువునఁ జొనుప నశ్రునుండు దీప్త
ఘనబాణములు పదునెనిమిది కర్ణమై, బరఁగింప నయ్యంగశ్రవతి దశోగ్ర
చక్రమార్గముల శ్ర సరభసంబున నొంచె, నన్నరు నాతండు శ్ర నట్టి వన్ని
శరములు రాధేయు శ్ర²సురమున నాటించె, నతఁడు దొమ్మిదివాలుశటమ్ములతని
తే. వక్షుమున గుచ్చి సాయకశ్రద్వయముశౌరి, మేన నిగిడింపబీభత్సశ్రద్ధేను మెఱుఁగుఁ

1. జ. దొరయం. 2. గ. సురము నాడించిన.

- దూపు లాసూతపుత్రు నేత్రుట మునుంగ, నేసె బాహుసముల్లాసమెసకమెసఁగ,
చ. అలిగి కడంగి సూతసుతుఁ య డచ్యుతపార్థులఁ దీవ్ర బాణపం
క్తులఁ బొదువం బరాక్రమకుశతూహలి యవ్వజయుండు పిన్నన
వ్వొలసి ముఖాంబుజంబునకు య నొప్పగఁ దద్రథరథ్య కేతుసూ
తులను దదీయగాత్రమును య దూపులవెల్లి మునుంగఁ జేసినన్. 285
- క. ఆతఁడును దురగసారథి, కేతుయుతము గాఁగ ముంచె య గ్రీడయపోలె
శాతశరవృష్టి నన్నరు, నీ తెఱఁగున మఱియుఁ బెనఁగి య రిద్దఱుఁ గడఁకన్. 286
- శా. ఆ యుగ్రహవకేలి నిట్లు నిపుణుం య డై యొప్పనప్పార్థుఁ డా
గ్నేయాస్త్రం బరిఁ బోసి దారుణమహాగ్నిజ్వాలికల్ భీషణ
స్థాయదృఢిగి నభస్థులిక నిగుడ దశగ్రస్థూర్తి శోభిల్లు రా
ధేయాంగోద్దహనాభిలాష మెడఁదన్ య దీపింప బె ట్టేసినన్. 287
- ఉ. అంతకకోపవహ్ని విపులకృతి గైకొని వచ్చినట్లు మి
న్నంతయుఁ దాన యై కవియురనవ్వశిఖంబు మనంబులోన నా
వంతయు శంక లేక సముద్రగ్రత వారుణమార్గణావతిక
శాంతముఁ జేసె విక్రమవిశాళుఁడు గర్జుఁడు మాకు నుబ్బుగన్. 288
- ఆ. ఘల్లునుండు మేఘురబాణ మేసిన భూన, భోంతరంబు సంభృతాంధకార
మయ్యె సూతసూనుఁ య డనిలాస్త్ర మేయుడు, నా తమంబు విరిసె య నాక్షణంబు,
- ఉ. అర్జునుఁ డైంద్రబాణము సమంచితభక్తి యధరించి మంత్రవి
స్ఫూర్తితగాండీవుం డయి రిశపుప్రకరంబులు సంచలింప న
త్యూర్జితభక్తి నేయుడు మహాగ్రబహుప్రదరప్రకారతా
దుర్జయలీల నిర్మధనదోహలి యై యది కర్ణుఁ గిట్టినన్. 290
- క. అతఁ డభిమంత్రితబాణ, ప్రతతిఁ దదుద్రేక మడఁచి య పార్థనిమేనక
శితశరములు నిచిచిన మా, రుతపుత్రుఁడు గనలి యన్నరస కి ట్లనియెన్. 291
- ఉ. సూతసుతుండు నీయెదుర య స్రుక్కక నిల్చుట కాక నీశర
వ్రాతము నిల్వరించి యనిశవారణ నొంపఁ దొడంగె ఖాండవం
బేతెలి వొంది కాల్పితి మహేంద్రుఁడు నివ్వెఱఁ గంది యుండఁగా
నాతెలి వాత్మ నూల్కాలిపి య గ్గలికం దెగటార్చు మీతనిన్. 292
- చ. తెగి మన కగ్గ మై యరుగుదెంచినవాఁ డితఁ డిట్లొ యింక నొం
డుగడకుం బోవ కుండఁగఁ గగ్గడు వెన డగ్గటి యే గపాలముం
బగులుతునో గదానిహతిఁ య బార్ధ భవత్ప్రకటప్రతిజ్ఞకై
తగ దని మాన్పి జేని నిశితప్రదరంబులఁ దుంపు కంఠమున్. 293
- వ. అని పల్కికె నప్పడు. 294

- సీ. పుండరీకాక్షుండు శ్ర గాండీవితో నీదు, దివ్యబాణములు రా శ్ర ధేయుచేతఁ
దూలపోవుటయు బల్ శ్ర దూపుల నాతండు నిను నొంచి యిట్లు పేర్చినవిధంబు
నుత్సాహ మెడలి నీ శ్ర పునికియుఁ గని కురు, సంతతి యార్వఁ బాం శ్ర చాలకోటి
పిఱుసని పోవంగఁనెఱుఁగనొ యెఱిఁగియుఁ దగఁ జేయునది లేక శ్ర వెగడుపడితొ
తే. చక్రమిచ్చెద నితనిమృత్తకము దునుము, మనిన నగుచుఁ గిరీటి బ్రహ్మాస్త్రమధిక
నిష్ఠ మై నేయ నది బహునిష్ఠురప్ర, దీప్తశరమూర్తి గర్జునిఁ దెసకు నడరె. 295
- క. ఆ రథికుండు దలఁకక నియ, మారూఢపౌండ్రభావుఁ శ్ర డగుచుఁ దదస్త్రో
దారతరబలమునన త, ద్రారుణసంరంభ ముడిపె శ్ర ధరణీవాహా. 296
- తే. ఉడిపి తోడన కవ్వడి శ్ర యొడలఁ గృష్ణు
మేన మూఁడుమూఁ డడరించె శ్ర మెఱుఁగుఁదూపు
లన్నరుండు గర్జుతనువు శ్ర శ్ర ల్యాంగకములుఁ
జించెఁ దొమ్మిదితొమ్మిది శ్ర శితశరముల. 297
- ఆ. మొనసి క్రీడి మఱియుఁనూఁడు నెనిమిదియు, రెండునాల్గు పదియుఁజంటమార్గ
ణములు గుచ్చె సూత్రనందనుమై నతఁ, డుఱక యతనిమార్వ శ్ర యూడ నేసె.
- వ. ఏసి మఱియు శితశరంబులం బొదువం బొలి వోవక పార్థుం డాగుణంబు సమా
హితంబు నేసి పెల్లెనినరయంబున రాధేయుం డతనిశింజని శిథిలంబు గాద కాక
యని తలంచె నాధనంజయుం డతనివింటినారి వికలంబుఁగాఁ జేసి. 299
- క. చిఱునగవుతోడ మైమఱు, వజ్రువుల్లుగఁ జేసి యతని శ్ర యంగము దోఁగం
బఱపె నుధిరంబు బెడిదపు, మెఱుఁగు వెడఁదయంపగమి నశమిత్రులు దలఁకన్. 300
- చ. తెరలక కర్ణుఁ డవ్వజయుఁ శ్ర దీప్తశర త్రయవిధుఁ జేసి మం
దరధరు నస్త్రపంచకని శ్ర తాంతవాతిం గడు నొంచె నాశరో
త్కరము వరప్రభావకలి శ్ర తం బగుటకా మగుడంగ వచ్చె ని
ష్ఠురరభసం బెల్లర్ప మధు శ్ర సూదనుఁ గ్రమ్మఱ నేసె నాతఁడున్. 301
- క. అలఘుపటుభల్లపంచక, ముల రెంటం గ్రీడి చిత్రముగ నయ్యస్త్ర
మ్ములుమూఁడుమూఁడుశకల, మ్ములుగాఁదునుమాడె జనులు శ్ర పొగడనరేంద్రా.
- క. కర్జునిమెయి నాలోనన, కర్ణాంతాకృష్టచండశ్రకాండము లధికో
దీర్ఘక్రోధంబున న, భ్యర్ణగతుం డగుచు గుచ్చె శ్ర నతఁ డే పలగన్. 303
- చ. మఱియు నరుండు సూతుసుతు శ్ర మర్మవిభేదన మాచరించిన
శ్మెఱుఁగులు గ్రమ్మునమ్ముల వి శ్ర నిశ్చలదైర్యముపేర్చి నాతఁ డు
క్కఱక పెనంగె దానఁ గన శ్ర లగ్గల మై వెన నమ్మహాభుజం
డఱిముఱిఁ జీకటుల్ గవియు శ్ర నట్లుగ రోదసి నించె దూపులన్. 304
- తే. వెగడుపడిచక్రరక్షకుల్ శ్ర వెనుకదిక్కు, గాఁచురథికులుఁబార్శ్వసంశ్కతులుఁదమ్ము
విడువఁ జాలక లజ్జ వోవడిచి రపుడు, గర్జువారలు వాఱుట శ్ర గని విభండు.

- క. ఆదిక్కువారు భీముం, డాదిగ నని సేయ కుండు శ్రీ నన్నియతి యెడం
దా దైన్య మొంది తప్పం, గా దని యూహింప నీని శ్రీ కలకకతమునన్. 306
- * దుశ్యోధనుడు తనయోధుల నర్జునుం దలపడఁ బరికొలుపుట. *—
- వ. ఇరుగెలంకులమూఁకలం గలయం గనుంగొని యెలుం గెత్తి. 307
- క. తొడరుఁడు పొదువుం డేయుఁడు, పొడువుఁడు బీభత్సుఁ బ్రిదిలి శ్రీ పో నీక వెసం
బడ వైపుం డొక్కుమ్మడి, గడఁగి యనుచుఁ జేయి వీచెఁ శ్రీ గౌరవనాథా. 308
- క. విను మతఁ డిమ్మెయఁ బరికొలిపిన రథకరితురగసుభట శ్రీ బృందములు రయం
బున నురవణించె నయ్యర్జునుడై దగువారు నిలిచి శ్రీ చూచుచు నుండన్. 309
- వ. ఎదిరినైన్యంబు సమరంబు దొఱంగి యుండుట యెఱింగి కడఁగుట పాడి గా దని
దొరలు దురంబునకుం జొర కుండిరి గాండివి కోదండగుణరణనభరితభూనభోంత
రుం డగుచు వివిధవిశిఖజ్వాలాకలాపంబులవేడిమి సూపిన సే పటి వెఱచి య
మూఁకలు పఱచిన నక్కురునాథుం డద్దొరల నుద్దేశించి. 310
- క. బీరమును లావుఁ గల్గిన, మీ రందఱుఁ గర్ణు నొకని శ్రీ మీఁదన యిమ్మైఁ
బో రెల్ల ద్రోచి ఫల్గునుఁ, జేర కునికి యాయుధోపశ్రజ్జవులతెఱఁగే. 311
- వ. అనిన విని యుల్లంబుల లేనియత్సాహంబు దెచ్చుకొని వారొక్కుమ్మడి నుర
వడించిన. 312
- మ. భరితక్రోధమహోగ్రవృత్తి సిడముల్ శ్రీ భంజించుచున్ సూతుల
న్దరణిం గూల్చుచుఁ జాపముల్ నఱకుచు శ్రీ న్రధ్యంబులం జంపుచున్,
నరుఁ డాభీలపరాక్రముం డగుడు దై శ్రీ న్యం బంది వె నిచ్చి వి
చ్చిరి వా రందఱు దివ్యసంఘము నుతిం శ్రీ చెం జూచి యవ్వీరునిన్. 313
- చ. కురుపతివెండియుం దఱుమఁ శ్రీ గోల్తులు సేయర క్రమ్మటంగ నె
వ్వరు నతిభీతి నిట్లు మన శ్రీ వా రెడగాఁ జని చూచు చుండి ర
ప్పరుసున నానమిధరణి శ్రీ భాగము శూన్యతఁ బొందఁ గర్ణుఁ డ
న్నరుఁ దలపడ నప్పటిర శ్రీ ణంబు మహాద్భుత మయ్యె భూవరా. 314
- చ. శ్రీమమున సోలు చుండియుఁ బ శ్రీ రాక్రమ సంపదసాంపు మీఱ దు
ర్దమవివిధాస్త్రజాలతిమి శ్రీ రంబుల నొండొరుఁ గప్పికప్పి శౌ
ర్యములును బాహువీర్యములు శ్రీ రాజుల నచ్చెరు వందఁ జేయ ను
గ్రముగఁ జెనంగి రయ్యమర శ్రీ రాజతనూజుఁడు సూతసూనుడున్. 315
- వ. అట్టియెడఁ దక్షకునపత్యం బై తత్సోదరుం డగునైరావతుండు పెనిచి యుప
లాలింప నుల్లసిల్లినయశ్వసేనాభిధానుం డగునాగకుమారుండు సర్పముఖశరా
కారంబు గైకొని తనయొద్దనుండఁ దానుఁ బసిండియొఱం బెట్టి యనుదినంబును
గంధఘృణ్యంబుల నక్షతంబుల సమర్పించుచు నయ్యర్జునుమీఁదం బ్రయోగించు
పాఁడై యున్నయట్టియమ్మహాసీయాస్త్రంబు రోషావేశవివశుం డగుచుఁ బుచ్చి

కొని తల దెగ వ్రేయుటకై యక్కర్లుండు సముదీర్ణజ్వాలాజాలంబు లంబరంబునం
బర్వఃజూషణ హాహాకారంబులు సేయం గార్ముక గుణంబున సంధించి తెగవాపినం
గని ¹యారధికుచూపు కంఠంబుచక్కటికింగాక తప్పియపాంగ ప్రదేశంబుకొలంది
యగుటంజేసి యది నెఁంబుగా శల్యుం డతనికిఁ జి త్తవైకల్యం బొవాదింపందలంచి
యీసంధానంబు మెడ దునుముట కనుగుణంబు గాదు నిపుణంబుగా నిరూపించి
యొండుభంగి సంధింపు మనినఁ గర్ణుండు గనలునఁ గనుఁగవఁ గెంపు గడలుకొన
నమ్మద్రపతిం జాఱచుటం జూచి.

316

క. నను బోఁటిజోదునుం గా, దని పలుకఁగ నేర్పు నీకు శ నంత గలదె య
ట్లును గాక వినుము కర్ణు, డినుమా తొకశరము దొడుగునే ఁదులు నగన్. 317
వ. అని పలికి కలుపం బగుచి త్తంబుతో నెలుం గెత్తి ఫల్లున ఫల్లున పొలిసి తంచు
నేసిన.

318

క. పలుదెస మంటలు ప్రబ్బఁగ, నలఘుస్ఫురణమున నిగుడు శ నయ్యత్త్రంబున్
జలజాక్షుండు గని పంచాం, గుళమాత్రము రథము ధరణిఁ శ గుంగ నదుముడున్.
క. సురగరుడఖచరవిద్యా, ధరభేచరు లంబరం బు శ దాత్తధ్వనిసం
భరితముగఁ బొగడి రమ్మర,హరు దివ్యప్రసవవించి శ తార్చనతోడన్. 320

—* సర్పముఖశరంబున నర్జునుకిరీటంబు భూమిపైఁ బడుట. *

మ. కురువంశోత్తమ వారిదిక్కు ప్రజ సం శ ఙ్గోభింప నహ్వాపతూ
వు రయం బుగ్రము గాఁగ బిట్టడరి దం శ భోలిప్రభగ్నతూమా
ధరశృంగాకృతి గా హరించె బహుర శ త్సన్నీతరశ్మిచ్ఛటా
స్ఫురితం బైనకిరీటమున్ విజయున్ శ ప్పం దెజముం గుండఁగన్. 321

తే. జనులు విహ్వలు లగునట్టిఁఫునరవంబు, దిశలయందు నాకసమునఁ దీటుకొనఁగఁ
గర్జుఁ డట్లు భేదించె దిక్స్వతులచేత, నైనఁ జెడనికిరీట మశ్రయ్యహిశరమున. 322

క. సురపతి దపంబు సేసినఁ, బరమేష్ఠి ప్రియంబుఁ బొంది శ బహుమానపుర
స్సరముగ నిచ్చినయది య, కిరీట మరిభీషణత్వ శ కీర్తిదము నృపా. 323

ఆ. వనధివాసు లగునిగ్రహతకవచు లను, దనుజు లాపురంద శ రున కజయ్య
లైన నతఁడు వనుప శ నర్జునుఁ డోర్చిన, మెచ్చి యక్కిరీట శ మిచ్చె నధిప. 324

చ. వినుము నరేంద్ర చూడ విన శ విస్మయ మిట్టిది ²పాఠపరముతా
త నెగయుఘోరరూపభయ శ ³దప్రథమానపిషాగ్నిజిహ్వాక
ల్పనికినఁ బెల్చి మండుచు ని శ లాస్థలి డొల్లె నినుండు పశ్చిమాం
బునిధి నితాంతదృశ్యురచి శ పా త్పసఁగం బడుభంగి బోఁపఁగన్, 325

వ. అప్పుడు. 326

ఉ. శృంగము లేనినీలగిరి శ చెల్లునఁ గ్రీడి కిరీటహీనుఁ డ

య్యం గనుపట్టె వెల్లతల శ్ర యెల్లియ మాళి దృఢంబుగా నమ
రెచ్చెగురునాథ పూర్ణశశి శ్ర చెన్నునఁ బూర్వమహీధరంబు కాం
తిం గడచన్నయందము ప్ర శ్ర తీతము గాఁగ నటించుచాడునన్. 327

వ. అట్లు రాధేయకర ప్రముక్తం బై కిరీటంబు నిర్వహించి నేలం గలపినయమ్మహా
రగంబు గ్రమ్మఱం గవిసినం గని కమలనాభుండు గవ్వడితో మనమీఁద మగుడ
నిమ్మహాసర్పంబు సనుదెంచుచున్నయది యనిన నతం డీది యెక్కడిపామిల్లువచ్చు
టకుఁ గతం బేమి యని యడిగిన దీని నెఱుంగవే ఖాండవం బేర్చునప్పుడు దన
తల్లిని రక్షించికొని యనలంబునకుఁ దప్పిపోవ బోవనీక నీ వేసిన నన్నాగాంగన
మృతిం బొందె నప్పగ వాటిచికొని కర్ణుకడ నమ్మెయి నున్నయశ్వసేనాభిధాన
భుజంగంబు. 328

తే. ఆతఁ డేమఁ గిరీటంబు శ్ర నపహరించి
దానఁ గోపంబు వోవక శ్ర తాన కడఁగి
నిన్నుఁ బరిమార్చు గడఁగెడు శ్ర నన్న నెఱిగి
యాఱుపటుభల్లములఁ దును శ్ర మాడె నతఁడు. 329

వ. అత్తెఱంగున. 330

నీ. ఉరగంబుఁ దునిమి వేళమరలి కర్ణునిమీఁదఁ, బదియుఁ బండ్రెండునుఁబటుశరములు
నిగిడించి యుజ్జ్వలం శ్ర బగుదొడ్డనారసం, బేసిన నది రుధి శ్ర రాసవంబు
పానంబు సేయుచు శ్ర మే నుచ్చి చనిన దం,డాహతం బైనమ శ్ర హాహివోలె
నాసూతనందనుఁ శ్ర డత్యుదగ్రం డయ్య, నంతకుమును హాఁప శ్ర రమ్ముచేత

తే. నర్జునుడు సావమికి వెఱఁగంది యాతఁ, డటులు గెరలి పండ్రెండువాళలమ్ములేసి
పద్మనాభుని నొప్పించి శ్ర పార్థనొకటి, కొఱతగా నూఱుశరములనుఱకనొంచె.

క. వెండియు బలువిడి నయ్యా, ఖండలసుతునురము గ్రూర శ్ర కాండంబుల నొం
డొండ కడు నొవ్వ నేసి య,తం డుబ్బున నార్చె గగన శ్ర తల మద్రువంగన్. 332

ఆ. ఆర్చి పెలుచ నట్ట శ్ర హాసంబు సేసిన, నలిగి యతఁడు భల్ల శ్ర ములఁ దదీయ
భూరికంకటంటు శ్ర పాలు పఱ నఱకి యు,ల్లసితమకుటకుండ్రలములు డులిచె. 333

వ. డులిచిన నబ్బలుమగండు. 334

క. శిరమునఁ గర్ణంబుల నె,త్తు రొలుక బరిమేనితోడఁ శ్ర దూలక బాహు
స్ఫురణంబు మెఱయ సాయక, పరంపరలు నరునిమీఁదఁబఱపెం బెలుచన్. 335

తే. వానిఁ దునుమాడి యాపాండు శ్ర నూనుఁ డలఘు

శరచతుశ్చక్రి బొద్దివి నెత్తురులు మేనఁ

—బఱప గైఢికనిర్ధార శ్ర ప్రకరణోభి

తాచలము వోలి పోలిచె నశయ్యంగరాజు.

336

ఉ. అమ్మెయి నుగ్గుఁ డై మఱియు శ్రీ నర్మదుఁ డుజ్జ్వలవత్సదంతకాం
డమ్ములు పెక్కు సత్వరదృఢస్ఫురణం బలరంగ నేసి ర
ధ్యమ్ముల సూతుఁ గేతనము శ్రీ నాతనితేరును గూడఁ గప్పె మే
ఘమ్ములు గ్రమ్మి భూధరము శ్రీ గప్పినభంగిఁ దలంపఁ బట్టు గన్.

337

వ. ఇవ్విధంబున విక్రమకుతూహలి యై విజృంభించె నప్పడు.

338

ఉ. నెత్తుటఁ దోఁగి మేను కమ్యసీయరుచిం గొమ రార బాణసం
పత్తి యుదగ్రతఁ మెఱయ శ్రీ భాస్వరుఁ డై యరదంబుమీఁద భూ
పోత్తమ కర్ణుఁ డొప్పె నరుణోజ్జ్వలమండలకాంతిపూరము
నొత్తపునీవులుం దగ నిశ్చనుం డపరాద్రి వెలుంగుచాడునన్.

339

వ. ఇట్లు సూతనందనుండు నొచ్చియుఁ బాలివోనిబంటుతన్మంబున జంటమెఱుంగులు
చదలం బరఁగ శరంబు లడరించుచు బహుబాణంబులు రేణువులు గాఁ జేయు
చుండ సవ్యసాచిదివ్యాస్త్రవిలాసంబు భాసమానం బయ్యె నయ్యవసరంబునఁ
గాలుం డదృశ్యాకారంబున.

340

—→ బ్రాహ్మణశాపంబునఁ గర్ణరథచక్రంబు భూమిం గ్రుంగుట ←—

క. భూసురశాపంబున నిదె, యీ సూతజరథముచక్ర శ్రీ మిలఁ గ్రుంగెడు వీ
తానుఁ డగు నీతఁ డని సే, నాసముదయయుగ్మకము విశ్రనం బలికె నృపా.

341

వ. పరశురామదత్తం బయినభార్గవాస్త్రం బనువేరిటిమహాసీయసాధనం బప్పడు
రాధేయునకుం బ్రతిభాసింప కుండె డాపటికెల్ల ¹గ్రుంగినఁ చేరు ఘూర్ణిలై నట్లు
జామదగ్న్వమహీసుగులశాపంబు లస్త్రబలంబునకు రథంబునకు వైకల్యం బాపా
దించి చిక్కువఱుచుటయును సర్పముఖశరం బాభంగి నిష్ఫలప్రయత్నం బగుట
యును దనమనంబున నొ వ్వడరి యక్కర్ణుండు గరంబులు విదుర్చుచు.

342

తే. ధర్మవాదులు ధర్మతత్త్వప్రధాన, చిత్తు లగువారిఁ బూని రక్షించు ధర్మ
మందు రది బొంకు గావించె శ్రీ నతులధర్మ, శీలుఁ డగునాకు ధర్మపురస్కలపు లేద.

క. అని ధర్మంబును దూఱఁగఁ, దన్మ నర్జునుబాణవిఠతి శ్రీ ²దద్దయువడిఁ దాఁ
కినఁ గర్ణుండు విపాదం, బున వెండియుఁ బెద్ద దూఱు శ్రీ భూవరముఖ్యా.

344

క. కన లధిక మైన లా వె, క్కినయయ్యంగఁగతి నొంచె శ్రీ గృష్ణార్జునులకా
సునిశితశరములు మఱియుం, జొనిపెను దనదైర్యమహిమ శ్రీ సురలోగ్గింపన్

345

వ. అలిగి యర్జునుం డాశీవిషంబులుంబోనివిశిఖంబు లాఱు కర్ణుమే నుచ్చి చన నేసినం
గ్రోధభాసితుం డై యతండు బ్రహ్మాస్త్రంబు ప్రయోగించుటయు నప్పార్థుండై
దాస్త్రంబు ప్రయోగించిన.

346

- క. అమితబలం బగు బ్రహ్మోత్తముచే నయ్యుత్త మపహృతం బగుటయుఁ జి
త్తమున విపాదము దనుకఁగఁ, గమలాక్షుండు గారవమునఁగాండ్వితోడన్. 347
- వ. నీయత్తం బిష్వడు కర్ణాత్తంబుచేత విధ్వస్తం బయ్యె నిట్లు గా నేల యన
వునుఁ గవ్వడి బ్రహ్మోత్త ప్రయోగంబున నమ్మహానీయసాధనంబు బాధితంబునేసి
రాధేయంగంబు బాణజాలంబులంబాదివి నొప్పించిననమ్మేటిమగండుగాండీవంబు
మాన్వి కోటిఁ బాసి పో నేసిన నానవ్యసాచి మగుడ నమర్చి మార్గణంబులు నిగి
డించిన రయంబున నాసూతపుత్తుమాడ్కి కమ్మాన్వి యూడుట దోప కుండ
నవ్వీరుండు వివ్వచ్చువిశిఖంబులు వారించి యతని నొంచిన వెండియుఁ బుండరీ
కాక్షిండు సహస్రాక్షునందను నుద్దేశించి. 348
- క. నిను నొంచువాడె కర్ణం, డవితరసులభప్రకార శ్ర మగుభుజవీర్యం
బున నసమానోజ్వలభే,లనమునఁ దెగటాగ్ను శరవలసశినిరూఢా. 349
- వ. అనునప్పుడు విషవిస్ఫుగద్భుజంగభంగికం బైనబాణంబు రౌద్రమంత్రసహితంబు
నేసి కర్ణండు పార్థప్రాణంబులు గొన నప్పళించి సంధిప మున్ను కొండొకక్రం
గినచక్రంబు కికుండ మునుంగం దిగఁబడిన నొడ్డగెడవై యరదం బేటునకుననువీక
తక్కిన నుక్కటి యక్కర్ణం డప్రతీకారంబు లగురోషవిపాదంబులఁ గన్నీరొలుక
రథంబు డిగ్గి కవ్వడిదేసఁ గనుంగొనుచు నిట్లనియె. 350
- సీ. అరదంబుచక్రంబు శ్ర ధరఁ జూలఁ గ్రుంగిన, నెత్తైద నంతకు శ్ర నేయ కుండు
మేను భూమిస్థుండ శ్ర నీవు రథస్థుండ, వియ్యెడఁ దగ వగు శ్ర నేయ కునికి
విరిదలవానిని శ్ర విరథుని నాయుధం, బిడినవానిని శూరు శ్ర లేయ రెండు
మహిని శూరుండ వనుమాత్ర గా దుత్తమ, కులుండవు రణధర్మకోవిదుండ
- ఆ. విట్టిసీవు దగినశ్రుతిభంగిన యని, సేయ వలయు నిట్లు శ్ర సెప్పు టెల్లఁ
బాడి యేర్పడంగఁగ్రబలుకుట గాని గో, వింగునకును నీకు శ్ర వెఱచి కాదు. 351
- వ. అనిన విని యచ్యుతుం డతని కి ట్లనియె. 352
- క. ఏమీ తగవును ధర్మము, నీ మనమున నేడ వుట్టెనే గర్వము ను
ద్దామదురభిమానము నే,లా మఱచితి కర్ణ యా చక్రం బెట వోయెన్. 353
- ఆ. పరమధర్మపరులు శ్ర పాండుభూవల్లభ, సుతులు వారి నతుల్యశుభము లొందు
ధర్మహీను లై స్రధా ర్తరాష్ట్రులకుఁ బా,టిల్లు నివ్వెఘమున శ్ర నెల్ల చేటు. 354
- వ. దీనికి నీవు కటకటంబడినం బోవునే యని పలికి వెండియు. 355
- సీ. గొంతియు నందఱుగొడుకులు సువులై, యుండంగ లక్కయిల్ శ్ర మండఁ జేసి
కపటంపుజూదంబు శ్ర ఖుటియించి ధర్మాత్ముఁ, డగుధర్మసుతుసిరి శ్ర యపహరించి
యంతఁ బోవక ద్రుపదాత్మజఁ దెచ్చి స, భాస్థి నమ్మెయి శ్ర భంగపఱిచి
యమృతాత్ములఁ జంప శ్ర నడవికి ఘోషయా,త్రావిధి నెపమున శ్ర దాడివెట్టి

తే. బాలు నభిమన్యు నొక్కని శ్రీ బహురథికులఁ
బనిచి చంపించె మీసుయోధనుఁడు తలఁపఁ
గానియిప్పాపముల కాదికర్త వీవ
యిన్నియెడలను నీపాడి శ్రీ యెందుఁ బోయె.

356

వ. అని యిట్లు కృష్ణుండు గర్జితో నాడుమాటలఁ దోడ్తోడం బెరిగినయద్ధనంజయుఁ
మనంబుగోపానలంబు రోమకూపంబులఁ బటుజ్వాలారూపంబుల వెడలుట యతి
విస్మయప్రదంబై యుండె నయుగ్మమూర్తి సముదగ్రపరాక్రమంబునం గురియు
పటుబాణాసారంబు వారించి యవ్వీరునంగంబున నయ్యంగపతి నిశితాస్త్రంబులు
నిగిడించుట మహాద్భుతం బయ్యె నత్రైఱంగున నీడంబోక పెనంగునతం డతిరయం
బున నన్నరునిం బదిదోడ్డనారసంబులనొప్పించిన నత్రేజోధనుం డాజ్యధారాచ్చ
టానేకంబున నుదేకంబు నొందినహుతవహుండునుంబోలె మండి శత్రుసం
త్రాసనంబును మిత్తోల్లాసనంబును బ్రగుణమణిజాంబూనదమయంబును జనప్ర
స్తుతిపాత్రంబును హస్తైకత్యోత్కృతకంబును నగునతని కేతనంబుఁ గనకపుంఖప్రభా
భాసితం బైనభల్లంబున బడనేసినం గౌరవులు నిజయశోబలదర్పప్రియంబుల
మొత్తంబులు వడుటగాఁ దలంచుచు హాహాకారంబులతో నారాధేయునిదెస
నిరాశు లై రట్లు ప్రస్ఫోతకేతుపాతనం బాచరించి ¹(న దానం గనలి కర్ణుం
డతినిశితకూరనారాచజాలంబులు గృష్ణార్జునులమీఁదం గురిసి వెగడుబఱచి
యరదంబుపిఱిందికిఁముక్తికిందకి మూఁపు సొనిపి లావున నెత్తిన రథచక్రంబు
విడువక భూమి గులపర్వతకాననసముద్రసహితం బాఱంగుళంబు లెగసె నట్లు
కర్ణుండు రథంబు నిలిపి మీఁదికిం జని యెప్పటి బాణంబు సంధింప వెండియు
జక్రంబు క్రంగినఁ గ్రమ్మట రథంబు డిగ్గి యెత్త నమరె నయ్యవసరంబునఁగృష్ణు
పనుపునం) గ్రీడి దోడన.

357

మ. కులిశ ప్రస్ఫురణాపహాసనవిభాశగుచ్ఛంబులం గల్గి యాఁ
కలిమై వచ్చుకృతాంతువక్త్ర మన నుగ్రంబై మురారాతిరు
ద్రులచక్రంబును శూలముం దెగడుచుం శ్రీ గూరంపుటాప్పారు నం
జలికం బైనమహాస్త్రముం దొడివి కర్ణం బుబ్బునం జేయుచున్.

358

క. ఏను దపశ్చరణంబున, దానంబున గురుజనాభిశత్రవణమున ని
త్యానూన వ్రతశీలుఁడ, నేనియుఁ గర్ణతలఁ ద్రెంచు శ్రీ నీశర మనియెన్.

359

క. అని తెగ నిండఁ దిగిచి యే,సిన నయ్యస్త్రంబు రోద్రసీకుహరంబుం
దనమెఱుంగుల నించుచు నిరు, మొనలజనుల గాఢమూర్ఛముంచుచు నిగిడెన్.

—* అర్జునప్రయుక్తం బగుఘోరశరంబు గర్జితరంబుఁ ద్రుంచుట. *

చ. నినదనముదృటస్ఫురణ శ్రీ నింగి పగుల్పంగ సర్వభూతకం

1.(.....)ఈపాఠము పెక్కుప్రతులఁ గానిపంపదు

పన మగు చమ్మెయిన్ నిగిడి శ పార్థివస త్రమ యేమి సెప్పునుం
దునిమె శిరంబు ర క్తమునఁ శ దోఁగుచుఁ గర్ణునియట్ట వజ్రఘో
రనిహతిఁ గూలుగై రికధశ్రాధరముం ¹దలఁపింపఁ బట్టుగన్.

361

క. చరమగిరినుండి పడియెడు, తరణికరణి సూతపుత్తుతల నడఁ గాంతి
స్ఫురణోజ్జ్వలంబు నతిసుందరమును నగుకాయ మట్లు శ ధరణిం బడియెన్. 362

తే. అధిప యంతన కను విచ్చి శ యఖిలజనులు

గనుఁగొనంగ నయ్యుజ్జ్వలతనువు విడిచి

చని సముద్దీప్త మైన తేజంబు వారి

జాప్తబింబము సాచ్చె న శ త్యదృఢతముగ.

363

వ. అట్టియెడ.

364

క. వినుము మహీసురుశాపము, మనుజేంద్రా సూతపుత్తుశ్రమరణాంతం బై
యునిగినో రధచక్రము మేదినిఁ గ్రుంగుట లేక తొంటిఁ తేఱఁగున నుండెన్. 365

తే. దారుణాస్త్రజాలంఘలశ్రవైరిసైన్య, తాప మొనరించి యాసూతతనయతరణి
పార్థదు స్తరకాలవైభవము గడవ, ననువు లేమి నవిధమున శ స స్తమించె. 366

క. సూతతనూజుఁడు వడినం, బ్రీతిం బాంచాలు రార్వఁ శ బెల్లుగఁ దూర్వ
ప్రాతంబు సెలఁగ సమ్మోహితశయము వొందె బాండవానీకంబుల్. 367

క. నిడుఁగేలున్ బలుతొడలు, న్నెడఁదయరము నై రణావ్రనిం గర్ణునొడల్
పడి యున్నఁగని విషాదం, బడరి తొలఁగుమాడ్కిఁ గ్రుంకె శ నర్కం డంతన్.

తే. నిర్గతప్రాణ రాధేయు శ నిజకరములఁ, గరుణపెంపున నంటుట శ కారణముగఁ
బావనసాన మొనరింపఁ శ బోవునట్లు, లవరజలనిధిలోనికి శ నరిగె నినుడు. 369

వ. అప్పుడు.

370

తే. కామఁ బాసినకమలంబుకరణిఁ బాలుచు

కర్ణుతల యిలఁ బడియు నుగ్రదీర్ఘ కాంతి

నొప్పనట్టయుఁ జూచి శశ్రుల్యండు సిడము

ద్రెస్సి మో డైనయరదంబు శ ద్రిప్పె నధిప.

371

క. బలితపు వెన నాఁబోతుం, బులి గొనినం బనులు వాఱుపోలికఁ గ్రోధో
జ్వలుఁ డగుపార్థుఁడు కర్ణునిఁ, బాలియించిన నీదు సైన్యములు వెఱఁ బఱచెన్.

తే. దీనవృత్తి శశ్రుల్యండు నీరసేనజనులు, నట్లు పాంచాలు రుబ్బున శ నార్వ సిగ్గు
వడక పాండవమధ్యమృసిడముమరలి, మరలి చూచుచుఁ బాఠిరిమనుజనాథ.

ఉ. గాండివము క్తబాణమునఁ శ గర్ణుఁడు గూలుటయుం దలంకి శ
ల్యం డరదంబు దోలుటయు శ నొక్క మొగిన్ భవదీయసేన లొం
డొండ్రకిలంగి పాఱుటయు శ నుల్లసితం డయి చూచి వాయువు

త్తుండు మహావిరావమున శ్రోదసి పిక్కటిలంగ నార్చినన్. 374

క. ఆననదంబున బొండవ, సైనికహృదయములు సౌఖ్యసంపద నొందెన్
మానవనాథ భవత్సుత, మానసములు శోకఘూర్ణమానము లయ్యెన్. 375

వ. ఇవ్విధంబున నరదంబు దోలికొని యరిగి యమ్మద్రపతి బాష్పాకులలోచనుండును
దీనాననుండును నుదీర్ణతరనిశ్వాసుండును నై యున్నకొరవేశ్వరుం జేరం జని
యతనితో నిట్లనియె. 376

చ. నరవర యెందుఁ జూడమె రక్షణంబులు గర్జుండు నర్జునుండు సం
గర మొనరింతురే యటులు శ్రక్తౌర్యనిరూఢికి దివ్యు లొంది ర
చ్చెరు వది యట్టు లుండె విను శ్ర చెప్పెద నెంతయు భీతిఁ బొంది రా
హరియు నరుండుఁ గర్ణవడి శ్ర కంత విధాత్ముండు దప్పె వానికిన్. 377

వ. అని వెండియు. 378

మ. ధరణీచక్రము నీవ యేలుటకు నుత్సాహంబు వాటించి పో
రిరి ప్రాణంబులు డాఁపమిం బడిరి వీరెం జూడు మంచుం దురం
గరభేదంబులు చుట్టుఁ గూలి వికటాశ్రకారంబు లై యుండ నొ
ప్పి రణోర్విం బడి యున్నభూపతులఁ జూపెం జూచి యా రాజుతోన్. 379

వ. మఱియు నమ్మద్రపతి యింద్రయమవరుణకుబేరులఁ బోల్పందగినయింతలెంతలు
మేటిమగలు మనకార్యంబున కై శౌర్యంబును బాహువీర్యంబును మెఱయించి
దైర్యంబు వొగ డొందం బెనంగుట విఫలం బగుట విధిక్యతంబు దీనికి వగవం
బని లే దని చెప్పి ధనుఃఖండంబుల నాయుధశకలంబులఁ గేతనాతపత్ర చామర
గజఘంటాతురంగకింకణులతునియలం గంకణకేయూరహారమకుటంబులతుముల్ల
నభీరామభీషణం బగురణాంగణంబు సూపి నీకయి పెనంగి సమసినసైన్యంబు
నాలోకింపు మనునప్పు డసురాంతకపార్థులు పాంచజన్యదేవదత్తంబులు పూరిం
చిన నింగి వగుల్చునమ్మహారవంబున గుండియ లవిసి కురుబలంబు లత్యంతవిక
లంబు లయి వినిపాతితరావణనందనుఁ డగుసుమిత్రా నందనుసింహనాదంబున
భయం బంది పఱచుదానవసేనలచందంబున నీకొడు కున్న నెలవువిడిచి వలియం
బాటిన వెలవెలం బాటునక్కురుపతితో నాశల్యుండు సంధ్యాసమయం బయ్యె
నేటికిఁ గయ్యంబు సాలింపుము వేగుటయుఁ జేయవలయుకర్ణంబు సూచికొంద
మనియె నట్టియెడఁ గృపాశ్వుతామకృతవర్మశకునిసుశర్మప్రభృతు లగుదొరలు
పొండవజయంబునకు దైన్యంబు నొందినయాననంబులతో నిశ్వాసంబులునిగుడ
నక్కురుపతిఁ జేరం జనుదొందిన నతండు మూఁకల మరల్ప రామియు దొరల
యత్సాహవైకల్యంబును శల్యమాటలతెఱంగు నూహించి మరలి కర్ణం
బేర్పొని విలాపంబునీయుచు హాకర్ణ హాకర్ణ యనునెలుంగులతో బ్రలంబుల

దివియ నియమించినది దివిసి) కౌరవులు దోడం జనుదేర నిజశిబిరంబునకుం
బోయె నప్పొవుట జూదంబున నోడి పాండునృపకుమారులు పురంబు వెడలి
యడవికిం బోవునప్పటిభంగి యై యుండె నయ్యవసరంబున. 380

చ. తనువులఁ గర్ణబాణము లుదాత్తగతిం జెలు వొందఁ గౌరవుల్
కనుకనిఁ బాఱి శౌరియును శ్ర గవ్వడియున్ వెలుఁ గొంది రొక్కెడ
న్వీనుతమరీచు లై పొడిచి శ్ర నిర్భరసంతమసంబు నల్లడం
జన నభిరామమూర్తులగుశ్రచంద్రుని సూర్యునిఁ బోల్పుఁ బట్టుగన్. 381

వ. ఇట్లాప్పి యమ్మెఱుంగుటమ్ములు వెఱికి వైచి యొండొరులయాననంబు లాలో
కించి రాత్రిముఖం బయ్యె విరోధుల వెనుకొనుటకు సమయంబు గా దని సంభా
షణంబులు సేసి తమసేనలం దివియ నియమించి. 382

తే. బలునిఁ దెగటార్చి మరలుగోపతియు హరియుఁ
బోలఁ గర్ణుని సమయించి శ్ర లీల మెఱయ
మరలి రత్యంతమోదసంభరితు లగుచుఁ
గవ్వడియుఁ గృష్ణుఁడును బంధుశ్రగణము లలర. 383

వ. అప్పుడు దివ్యు లన్నరనారాయణుల ననేక ప్రకారంబులం బ్రశంసించుచు నిజ
నివాసంబులకుం జనిరి పాండవసేనాజనంబులు సంతసంబునఁ దేలుచుధనంజయుం
జెలంగి పొగడుచుం బోయి రివ్వీధంబున జయంబునం బొంపిరివోవుచుఁ బాండ
వులు విడిదల కరిగి ధర్మనందనునగరిమొగసాలఁ జొచ్చి రట్టియెడ. 384

క. చెన్నునఁ బాంచాలురు మునుము న్నానృపుకడకు నేఁగి శ్ర ముదితాత్ముం డై
యున్నయతనిఁ గని దీవన,ల న్నతులను సమ్మదానుశ్రూపములఁ దగన్. 385

వ. గారవించిరి వివ్వచ్చుండు వేగంబ యరదంబు డిగ్గి చని యజ్ఞసపతిచరణంబులకుఁ
బ్రణతుం డైన నతం డైత్తి యాలింగనంబును మూర్ధఘాతంబును జేసి భీమ
నకులసహదేవు లన్నరదేవోత్తమునకుఁ బ్రణమిల్లి పార్థుం గాఁగిలించిరి కృష్ణ
సాత్యకు లప్పొండవాగ్రజునకు సవినయప్రణామంబు లాచరించిన నమ్మహివరుం
డభినందించె నప్పుడు కృష్ణుం డతని కిట్లనియె. 386

—* శ్రీకృష్ణుండు ధర్మరాజుతో సరససల్లాపంబు చేయుట *

క. భవనము లన్నియు నొక్కటఁ, గవిసియుఁ గర్ణుఁ బరిమార్చుకానోపునె భూ
ధవ భవదీయక్రోధాగ్ని విహతుఁ డై క్రాంతె గాక శ్ర నిక్కం బరయన్. 387

ఆ. రథివర్యుఁ డైత్రరాధేయపాలిసిన,యపుడ¹యెల్ల బాలిసె శ్ర నని తలంపు
కౌరవుల కడంగె శ్ర వైరంబు నీకింక, నెదురు లేదు ప్రీతిఁ శ్ర బాదలు మధిప. 388

చ. అన విని యమ్మురాంతకున శ్ర కాన్యపుఁ డిట్లను నీవు చక్కఁ జూ

చిన సుల్బభంబు శోభనము శ్ర శ్రీధర నీదగుకూర్మి కేను భా

జన మటె నాకు దుష్కరమె శ్రేతుజయంబు భవత్ప్రసాదజీ
వనులము మాకు సంపదలు శ్ర వచ్చు సవశ్యము నింత నమ్ముచున్. 389

ఆ. అఖిలరిక్షకుండ శ్ర వగునీకు భక్తుల, మైనమమ్ముఁ గాదు శ్ర టకుదె తలఁప
భయము నెవ్వగయును శ్ర బాసి నాకంటికి, నిదుర వచ్చు నేడు శ్ర సీరజాక్ష. 390

వ. అనవుడు నచ్యుతుండు. 391

చ. మనమునఁ గూర్తు గాన తగుమాటల నాకుఁ బ్రియం బొనర్చు బొ
ష్పను విను మీజయంబునకు శ్ర భూవర యేను నిమిత్తమాత్రమీ
యనుజాలు నీమఱిందులు మ్రహాద్భుతవిక్రమశీలు రిట్టిని
న్ను నొకఁడు పోర మార్కొనఁగ శ్ర నూల్కొని రూపఱి కుండ నేర్చునే. 392

వ. అని యిట్లు మధురసల్లాపసౌఖ్యంబు నొంది ధర్మనందనుండు పాలికలను సూచు
వేడుక దనకుం బుట్టినఁ గృష్ణనితోడం జెప్పియతం డనుమతిసేయం గాలవాలం
బులు దంతవర్ణంబులు నగురథ్యంబులఁ దనరథంబునఁ బూనించి యారో
హణంబు నేసి కరదీపికాసహస్రంబులు వెలుంగ సమస్తబంధుమిత్రసోదరఁరి
వృతుం డై యరుగునప్పుడు కృష్ణు నాలోకించి. 393

ఆ. సకలధరణివలయసామ్రాజ్యమునకు నేఁ, డేను భర్త నైతి శ్ర నెల్లజెంపు
గలిగి నీదుకరుణఁ శ్ర గడిఁదిమగం డగు, పగతుఁ డశ్రమమునఁ శ్ర దెగుటఁజేసి.

క. అని కీర్తించుచు నరుఁ గనుఁగొని యగ్గించుచు ముదంబు శ్ర గూరినమదితోఁ
జని కర్ణునిశిరమును ద, తనములగాత్రములుఁ జూచె శ్ర ధరణీనాథా. 395

వ. చూచి త న్నప్పుడు గ్రమ్మఱి జన్మించినవానిఁ గాఁ దలంచి యాపదలకుం బాసి
సంపదలకు భాజనంబ నైతి నని యూఱిడిల్లి యుల్లాసంబున మరలెనిట్లు కర్ణ
సాగరంబు గడవ నీది పాండునందనులు పరమానందంబు నొంది రనిసంజయుండు
ధృతరాష్ట్రునకుం జెప్పెనని జనమేజయునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 396

చ. అనలుఁడు భాస్కరుండును సుశ్రావంశుఁడు నధ్వరసంప్రవర్తకుల్
వినుము నరేంద్ర యీక్రతువు శ్ర విష్ణుమయం బిది నిర్వహించి ర
రునుఁడును గర్ణుఁడు సమరరూపమునం దగ నీప్రబంధ మిం
పొనరఁ బఠించినన్ వినిన శ్ర నొందు నరుం జరసౌఖ్యసంపదల్. 397

వ. అనుటయు. 398

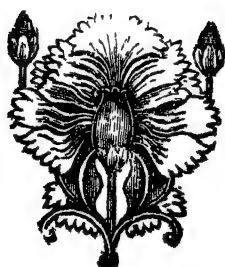
చ. ప్రకటమహార్థసారభష్యగాళరనందనవాక్యమంజరీ
ప్రకరసమర్పితా పరమరూపావననామ జగత్ప్రయీవిధా
యకపరిక్షక ప్రతిసమాహృతికారకచిత్తవృత్తిభా
ష్యక భవబంధమోచన దీవాకరచంద్రకృతానులోచనా. 399

క. వినతదురితనిరసనశుభ, జననకలాకల్య¹చరణసంభావన పా
వనతటిసిమాల్వ సమ, స్తనిగమసంవేద్య పరమశసంయమిహృద్యా. 400

మాలిని. కరణఫలపరిత్యాగ² వ్రతోదాత్తచేతః
పరిణత³సుఖపీఠభ్రాజమానానతాంఘో
నిరసనచర⁴ణాబ్జోన్నద్రతా రాజమానా
నిరవధిపరిణాహ⁵ నిర్భరానందదేహః. 401

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతంబునఁ గర్ణపర్వంబునందు సర్వం
బును దృఢీయాశ్వాసము. 402

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలి
కర్ణపర్వము సమాప్తము.

1. క. దివ్యచరణసుసంభా, వనతటిసి, 2. గ. వ్రతోదాత్తచేతః. 3. క. ముఖపీఠ-గో సుఖదేవ
జ. ముఖపీఠ-భ్రాజమానా: — ౪. సుఖపీఠభ్రాజనిమానమాహ. 4. క. శాంభోశిష్యభావాంజమానా.

హరిహరనాథాయనమః

శ్రీ మదాంధ్రమహాభారతము

శల్యపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము

గిరిజాసమవాయము

హాగురుతరశుభగసంప్రదాలంబ సదా

యోగిజనక్షేమసమీ

హాగర్భితదివ్యచిత్త శ హరిహరనాథా.

1

క. దేవా జనమేజయథా, త్రివల్లభుఁ డుత్సుకశ్వరేఖాసామ్య
శ్రీవిలసితుఁ డై యిట్లనుఁ, దావైశంపాయనున కుకదా త్తవినీతన్.

2

క. దురమున నమ్మెయిఁ గర్ణుఁడు, పరిమార్చింబడిన నల్పపరిజనుఁ డై య
కుక్కురుపతి యజయ్యుఁ లగున, య్యరులయెడం బిదప నెట్టు శ లయ్యె మునీంద్రా. 3

తే. ఏను మును విన్న యక్కొర శ వేంద్రపాండు
విభుతనూజలచరితంబు శ వేడ్కుఁ బెంచె
జెవులతియ్యంబు దళుకొత్తఁ శ జెప్ప మనఘ
వారి దైన యనంతరశ్చర్రనంబు.

4

వ. అని యడిగిన వైశంపాయనుం డమ్మహీనాయకున కిట్లనియె నట్లు కర్ణుండు దేగిన
దుర్యోధనుండు హతావశిష్టవసుధావరులు పరివేష్టింపఁ గొంచెవుమూఁకలతోడ
విడిదలకుం జని సుహృజ్ఞనంబులు దేర్పవిషాదం బుడిగి సముత్సాహదోహాలి యై
శల్యుని దనకు సేనాపతిఁ గావించి వేగుటయు బలువును బాలువును వెలయఁ
బాలికలనికి నడచెఁ బాండవేయులును ¹(బలంబులతోడం) బన్ని యేతెంచిన²(న
య్యిరువాఁగునకు) సురాసురసమరంబునుం బోనిన³మం బయ్యె నంత మధ్యా
హ్నంబున నమ్మద్రపతి యుధిష్ఠిరుపరాక్రమంబున దేగియెఁ బదంపడి భటులుం
జెలులుఁ జుట్టంబులును సమసిన నుక్కు దక్కి యక్కురువిభుం డనిపని సాలించి
వెఱఁ బొందెడు డెందంబుతో నొక్కరుండును దొలంగగ బాటి యొక్కమడుపు
సాచ్చి దాఁగి యుండి నట గెలుపునుబ్బునం బొంపిరివోపుపొండ్లవేయ్ లతం డం

దునికి యెఱింగి యయ్యెడకు నరిగి నలిరేగి చుట్టుముట్టి పిలిచిన వెడలి వడముడి
తోడిపెనంకువం బెద్దయుంబ్రాదు పెనంగి యా భూనాథుండు బ్రాదు సాలవ్రాలి
నప్పుడు ¹భీముగదాఘాతంబునఁ దొడల విడిచి పడియె నంత నిశానమయంబున
నశ్వత్థామ కృపకృతవర్ములు దనకుం దోడుగా ధర్మనందనస్కంధావారంబుఁ
బొదివి పాంచాలప్రభద్రకమాతస్యప్రభృతిశేషసైన్యంబుల సమయించె మఱు
నాఁడు సంజయుండు కురుక్షేత్రంబునందుండి పూర్వాష్టాంబునఁ గరినగరంబున
కరుగుదెంచి.

5

చ. పౌరిచారి మోము బాష్పజలపూర్వము గ్రమ్మగ నూర్ధ్వబాహుఁడై
చరణయుగంబు దొట్టువడ ౩ సంభృతశోకత రాజవీధి నె
వ్వరిఁ గని యైన హామహితవైభవ హాధృతరాష్ట్రపుత్త్ర హా
కరిపురనాథ యం చెలుఁగు ౩ గద్గదికం దగులంగ నేడ్చుచున్.

6

క. జననయనచకోరానం,దనుఁ డగునృపచంద్రుఁ డనుచిత్రం బయినవిధం
బున నస్తమించె నంచుం, ²దనుడోలనభరితభూరితదైన్యం డగుచున్.

7

వ. చని ధృతరాష్ట్రముందిరంబు ప్రవేశించి లోపలికొలుపున గాంధారియుం గోడం
డ్లును విదురుండును మఱియును దగు చుట్టంబులునుఁ బరివేష్టించఁ గర్ణులేమికిఁ
బ్రేముడించుపలుకులు సెల్లనల్లంబు దురపిల్ల నున్నయన్నరనాథుంగని డగ్గత్తిక
వెట్టుచుఁ దనపేరు సెప్పికొని చేరి పాదప్రణామం బాచరించి యేడ్చు బెరయు
నెలుంగుతో నిట్లనియె.

8

సీ. జననాథ శల్యుండుశ్రమసె సౌబలుఁడు గీ,టడఁగె నులూకుండు ౩ మడిసె సకల
సంశస్త్రకులు గడఁచనిరి కాంభోజశ,తానీకములు తెగఁగ్రాతె యవన
పార్వతీయమ్మేచ్ఛరబలములు ద్రుంగె నల్,దిక్కులమన్నీలుఁ ౩ దక్కుఁగలుగు
నరనాయకులు జగచ్చిరి కుమారులు గల,యందఱుఁ దెగిరి కర్ణాత్మజులును

తే. బాలిని రయ్య వృకోదరకృపలుకు దప్ప, కుండఁ దద్గదాదండ ప్రచండనిహతి
రెండుదొడలును విడిచి ధర్మిత్రిఁబెలుచఁ, గూలిరూపటి రారాజుధూళిబ్రంగె.

వ. మఱియు ధృష్టద్యుముండును శిఖండియు ను త్రహాజుండును యుధామన్యుండును
లోనుగాఁ గలపాంచాలురును జేరి మాతస్యప్రభద్రకప్రభృతిబలంబులులోనుగా
నవశిష్టజనంబులును నీమనుమలై నప్రతివింధ్యాదిద్రాపదేయులును సకలఁధసామజ
ఘోటకనుభటసమేతంబుగా మృతఁ బొంది రిట్లు కౌరవశిబిరంబును బాండవ
స్కంధావారంబును విధివశంబున ³వనితావశేషంబులయ్యెనిందుఁగృపకృతవర్ము
లు నశ్వత్థామయుఁగా మువ్వరును నందుఁ బాండవు లేవురునుగృష్ణసాత్యకులుగా
నేడ్చురును భవత్సుతం డయినయుయత్సుండును శేషించి రివ్వధంబునబదునొ

1. క. తానుబడియె-జ. తానువ్రాలె-సంత. 2. క. తనలోనన-జ. తనుదోహల-భరిత. 3. క. నిరవ

కందు నే డక్షాహిణులు నఖిలక్షోణికి దుర్యోధను నధిపుఁ గావింపను జంపనుం
బూని కాలుం బగుటయు నాలంబున నిశ్చేషత్వంబు నొందె నని చెప్పటయు
సమ్యక్సహిత మూర్ఖిలై విగురుండును వివశుండై యొఱగఁ గాంధారియుఁ
గోడండ్లును జె య్యేది పుడమిం బడిరి తక్కుటిచుట్టంబులు మొగంబులు మొగు
డం జిత్రరూపంబులచందం బైరి సంజయప్రయత్నంబున నందఱుం గ్రమంబునం
దేటి రప్పడు మేను వడంక నమ్రానవనాథుండు నలుదిక్కులకు మొగంబు
ద్రిప్పి విదురు నుద్దేశించి పు త్రహీనుండ ననాథుండ నగుట యెఱింగితిఁ దమ్ముడ
యిటమీఁద నీవ నాకు గతి యగు మనుచు మగుడ నిగుడుమూర్ఖాతిశయం
బునం బరవశుం డయిన నతండును నారీజనంబును శీతాంబుసేచనంబులను
లలితవ్యజనవీజనంబులను గొంఱొక సేపునకు సేద దేర్చినం గూర్చుండి యక్కురు
విభండు గుంభనిక్షిప్త భుజంగంబుచందంబున నిశ్వాసంబు నిగుడ్చును నూర
కున్నం గనుంగొని యక్కాంతాసముదయంబును సంజయుండును రోదనంబు
సేసిరి పదంపడి యవ్వించి త్ర వీర్యనందనుండు.

10

అ. అనఘ వశముగాదు శ్ర మనసు గోడండ్లమీ, వదిలెఁ జుట్టములను శ్ర నదనములకు
బుచ్చుమనియె ¹బలుకుతలచ్చుపాటడఁచుగ, ద్గదికదైన్య మెసంగ శ్ర విదురుతోడ.

క. అనుటయు నాతం డందఱ, కును మెలపునఁ జెప్ప వగలఁ శ్ర గుందుచు నల్ల
ల్లన తమనిలయంబులకును, జనిరి మఱియు నేడ్చుచుండె శ్ర సంజయుఁ డలఁతన్.

వ. అమ్మేదిసీశ్వరుం డేది గతి యని దుఃఖాతిశయంబునఁ జేతులువిదిర్చి యానూత
నందను దిక్కు మొగంబయి.

13

క. చావరు నొవ్వరు పాండవు, లేవురు నని నీవు చెప్ప' శ్ర నిప్పులుకులు దుః
ఖావేశకరములై చే, తోవృత్తి దహింపఁ జొచ్చె శ్ర దుర్భరభంగిన్.

14

క. తనయు లని నందఱుం బడి, రనఁగా విని పెక్కుపఱియ శ్ర లై పోవక యి
ట్లునికి యరయ వజ్రమయం, బని తలఁపఁగఁదగు మదీయశ్రమగుహృదయంబున్.

15

ఉ. కన్నులు చీకు లై సుతనిశ్శకాయముబాలవిహారలీలలుం

జె న్నగుప్రాయ మొంది విలశిల్లు తెఱంగును జూడఁ గాన కి
ట్లున్నను బంధుకోటి సమశ్చయోచితలాలనఁ బల్కుపల్కులన్
విన్నవి వీను లిట్లు గొఱగవెం దముఁ జూడినయట్ల పొక్కెడిన్.

16

వ. అని దుర్యోధను నుద్దేశించి.

17

సీ. ఇటరమ్ము నన్నుఁగొఁతగిటఁజేర్పు కొడుక మీ, యమ్మనూరార్పరాశ్రవయ్యవృద్ధ
లగుమమ్ము విడుచుట శ్ర దగునె యేగతిఁ బోవు, నారము సెప్పము శ్ర కౌరవేంద్ర
యంధత్వవికలుల శ్ర నరయక యిట్లుపేక్షించితి నామీఁదఁగృహయుఁ బ్రియము
నెక్కడ వోయె భూమి మిశులుగొలువంగ, నుండు²దీ వ ట్లొరబెరయున్నవా

1. అ. బలుకు + నచ్చు పా 2. క. నీ వొంటియె + ట్లున్న; జ. నీ వెట్లొంటి + నన్న.

- తే. వధికబలదుర్నివారుండ శ్ర వైనసీకుఁ, బాండుపుత్తులచేత నశ్చాటఁ జావు
వచ్చె నిచ్చలు భక్తిమై వచ్చి కొలిచి, గారవింప నిం కెవ్వరు శ్ర గలరు నాకు. 18
- వ. కయ్యంపుమాట పట్టినయప్పుడు నీవు నాతోడ. 19
- శా. చాపచార్యుఁడు భీష్ముఁడుం గృపుఁడు నశ్వత్థామ యుం గల్గ నా
కీపాండుక్షితిపాలపుత్తు లేదు రిం శ దేవ్వాఁడు దృష్టదృభజా
వ్యాపారుం డనిఁ గర్ణుఁ డొక్కరుఁడు మాయం జేయు మద్యాణవి
ద్యాపారీణత గెల్తు నొక్కఁడన యే శ్ర నయ్యేపురక నేల్లిడిన్. 20
- తే. మున్ను చెప్పినవారుగాక కెన్నఁ గలరు, సుమ్ము బాహ్లికభగదత్త శ్ర సోమదత్త
శకునిభూరిశ్రవశ్వలశ్రల్యసింధు, రాజవిందానువిందాదిగ్రధికవరులు. 21
- క. ఏనును గర్ణుఁడుం దమ్ములు, నానలుపురు వీరు లైన శ్ర నటు సూడు పృథా
సూనుల నెట్లు జయించెద,నో నమ్ముము నాబలంబునను గలితనంబున్. 22
- క. అని యూఱడిల్లఁ బలికిన, విని భవదీయానివార్యవిక్రమమునఁ బాం
డునరేంద్రసుతులు దెగుదుర, యని తలఁచితి నీవె తెగితి శ్ర యవ్వీరులచేన్. 23
- క. అమరనదీతనయుఁడు సింహము గాక నరుండె పార్థుఁ శ్ర డట్టిమహాత్మున్
సమయించె నట్లు జంబుక,సముని శిఖండిఁ గొని విధి కశాధ్యముగలదే. 24
- చ. శరగురుఁ డట్టియోధుఁడటె శ్ర చచ్చె ననిన్ దొర గానివానిచే
వెరపున లావునన్ జనులు శ్ర వెక్కన మందఁగఁ జేయు సింధుభూ
వరుఁడటెరి త్రవోయె ననిశ్చవార్యుల బాహ్లికసోమదత్తులం
బరు లవలీలఁ జంపిరటె శ్ర పల్కుదు నే మని యేను దైవమున్. 25
- క. నీనమ్మినభూరిశ్రపుఁ, డేనికలా వతఁడు నెందు శ్ర నెన లేనిమగం
డైనభగదత్తుఁడును ¹వ, మైత్ర న తెఱంగటె యేమి శ్ర యందుఁ గుమారా. 26
- ఉ. నచ్చిన కర్ణువిక్రమమునం బరవీరులయం దొకండునుం
జచ్చుటలేదు దుర్దమము శ్ర శల్యభుజావిభవంబు లోకముల్
మెచ్చినయట్టి దందు నొకశ్రమేలు వినంబడ దమ్యహాత్ములన్
ముచ్చులఁజంపినట్టులు పశుల్ దెగటార్చిరి దైవ మిచ్చినన్. 27
- తే. కొడుక తమ్ములు దోడ్పడఁగడఁగిశత్రు,వరుల గెలిచెదనంటివొక్కరుఁడుదక్క
కుండ నీతమ్ముఁగుఱ్ఱులనూచముట్టు, గొనియెనే విధి యేగతిఁ శ్ర జనుడుఁ జెపుమ.
- క. కదిసి పవనజాడు బెట్టుగ, గద వ్రేసినఁ దొడలు విఱిగి శ్ర కయ్యపునేలన్
మద మఱి పడినప్పుడు నీ,మది నేమని తలఁచితో కుశమార యెఱుంగన్. 29
- వ. అని వెక్కుభంగుల విలపించి. 30
- చ. తలపఁగ భాగ్యనంతల కుశదాత్తశుభం బగుఁ గాక పుణ్యహీ
నుల క్షది గల్గ నేర్పునె తననూభవు లాఱడి వోయి రింకఁగా

నలఁ జరియింపఁ బోవుటయ ॥ నా కుచితం బటు గాక చండి నై
నిలిచితినేని మాటలనె ॥ నిచ్చలు భీముఁడు చూడు చుండఁడే.

31

క. విను దుర్యోధనదుశ్శాసనులఁ బలికి పలికి నిచ్చఁచావుగ నప్పా
వని యలఁచుఁ గాన యడవికిఁ, జనుటయ మేలైనతెఱఁగునంజయ నాకున్. 32

వ. అని పలికి యత్యంతదుఃఖదూషితస్వాంతుండగుచునమ్మహీకాంతుండు నిట్టూర్పు
నిగిడించి యాసూతనందనున కిట్లనియె. 33

క. సురసరిదాత్మజుఁడును శర,గురుఁడును గర్జుండుఁ దెగుట్రకుం దలఁకక యె
వ్వరిబాహుబలము గొని యే, మరి కోల్తల సేసిరాక్కొ ॥ మనవా రనికన్. 34

వ. అని తనకొడుకుచలం బూహించి. 35

చ. మును విదురుండు సెప్పె నత్రిమూర్తమనోగతి యైసయీసుయో
ధనుచరితంబు గీ డఖలభాత్రిజనంబులకుం బొనర్చు నా
శన మని దానిఁ గొందఁ జివ్విచారులు పాటిగఁ బట్ట రైరి నా
కును మది వారి కెట్లటుల ॥ కుత్సిత మయ్యె విభాతత్రిప్పనన్. 36

క. అప్పు డటు లతఁడు సెప్పఁగఁ, దప్పఁ దలంచినఫలంబు ॥ దగఁ గుడువక పోఁ
జొప్పడునె సూతనందన, చెప్పు మనికి నెవ్వఁ డమరె ॥ సేనాపతియై. 37

చ. దురమున నర్జున ప్రకటదోర్విభవంబు నెదుర్పఁ జాలు ను
ద్ధరుఁ డొకరుండు గల్గెనె విభూతవిరోధిబలుండు శల్యుఁ డె
వ్వరిభుజశక్తిఁ జిక్కెఁ గురువర్గముసంక్షయ మెట్లు సెల్లెదు
స్తరబలభాసిభీమునిగ్రదం బడియెం గురుముఖ్యుఁ డెమ్మెయన్. 38

వ. కృపకృతవర్మాశ్వత్థామ లెబ్బంగి బ్రతికిరి ధృష్టద్యుమ్నుశిఖండిప్రముఖపాంచా
లురును జేదిమాన్యప్రభద్రకప్రభృతిబలంబులును నామనుమ లైనప్రతివిం
ధ్యాదిద్రాపదేయులును దక్కునుం గలుగుయోధవీరులు నెవ్వధంబున మృతిఁ
బొందిరి పాండవు లేవురును బద్మనాభసాత్యకులును యుముత్సుండును నెత్తెఱం
గునఁ దెగటారక తప్పి రింతయుఁ బరిపాటిఁ దేటపడం జెప్పమనిన వినిసంజయుండు
ధృతరాష్ట్రున కిట్లనియె. 39

ఉ. సూతసుతుండుఁ జేయఁ గలశూరులు దర్పసమగ్రభూపతి
వ్రాతముఁ బెక్కుదంతిరథనాజిభటావలులుక భుజాబల
స్థితులు పాండునందనులశ్రవేఁ దెగటారిన నోడి వీటికిన్
నీతనయుండు హిసరధిసీయుతుఁ డై యటు లేఁగి నెవ్వగన్. 40

—◆ కృపాచార్యుఁడు దుర్యోధనునకు హితోపదేశంబు చేయుట —◆

వ. మందిరంబు, బ్ర వేశింపకయొక్క బయలనిఖలబంధుమిత్ర పరిజనపరిశృత్తుండై నిలిచై
నయ్యవసరంబునఁ గృపార్ద్రచిత్తుం డై కృపాచార్యుం డన్న రేంద్రున కిట్లనియె.

- క. సమరము మిముబోంట్లకు ను, త్తమధర్మం బిదియ తొంటిభాత్రీశులు కృ
త్యముగఁ గొని యాచరించిరి, తమకు సుగతి గోరి కీర్తితస్సురణమెయిన్. 42
- క. ¹వినును నొకపలు కడ్డము, గా నొడివెద దాని లెస్స శ్రీ గావిని యది మే
లైనను జేసెడు గాదే, న్మానెద వెర్పడఁగ వినుము శ్రీ మనుజాధీశా. 43
- చ. అమరనదీతనూభవుఁడు శ్రీ సత్ప్రగురుండును గర్ణఁడుం బరా
క్రమమహాసీయు లాహవధురంధరు లట్టిర తక్కుఁగల్గుభూ
రమణులు బంధుమిత్రులు దురంబున నందఱుఁ శాండునందనుల్
సమయఁగఁ జేసి రట్లు భుజశక్తియు దైవబలంబు నెక్కు డై. 44
- చ. వెరవును లావునుం గలుగువీరులు పోరులఁ బడ్డ హీనతం
బారిసతి మత్తశత్రుహతి శ్రీ భూవర చిక్కినవారు నొల్ల బో
యిరి విను పాండురాజసుతు శ్రీ లేవురు గంటికి రెప్పచంద మై
హరి తముఁ గావఁ గా వెలసి శ్రీ రక్షితదేహవిలాసనంపదన్. 45
- క. శ్వేతాశ్వపాటవం బుద్ధ్యోతిత మై మెఱయఁగాఁ జరతుర్దంతరుచి
స్థిత మగుగజముక్రియ నరుఁ, డాతతకురుసైన్యసరసిరయందుఁ జరించున్. 46
- క. జ్యోతిరవము నాదముగ నత్తిఘోరత వైరు లనుకరటికోటికి రయదు
ర్వారం బగునర్జునకం, తీరవము శితాస్త్రనఖిపరటిష్ఠతఁ జూపున్. 47
- తే. అర్జునోదగ్రదవళిః శ్రీ హరిమహాని,లంబు ప్రేరేప వైరిబలప్రకీర్ణ
గహనదహనవిహార ముగ్రముగఁ జలుపఁ, దేటిచూడను రాకున్కిదెల్లమధిప.
- ఉ. ద్రోణుఁడు సూతనందనుఁడు శ్రీ ద్రోణతనూజుఁడు నేను శల్యుఁడుం
ద్రాణపరాయణత్వమున శ్రీ దర్పము సూపఁగ నీవుఁ దమ్ములున్
బాణపరంపరల్ గురియ శ్రీ ఫల్గునుఁ డందఱ మీటి సైంధవ
ప్రాణము నాచికోలు నరశాల తలంపఁగ మర్త్యకృత్యమే. 49
- ఉ. ఇంతకమున్ను సెల్లెఁ బదియేడుదినంబులసంగరం బతి
క్రాంతతఁ గుండి రిందుఁ గలశసైనికు లద్దెసఁ గల్గుయోధు లా
క్రాంతవిరోధిదర్పుఁడు పురందరనందనుబల్మికల్మి ని
శ్చింతత నుల్లసిల్లెదరు శ్రీ చెక్కు చెమర్చక కౌరవేశ్వరా. 50
- క. బలవిక్రమఘను లగుదొర, లిలిగిన మనసేన మేదిసేశ్వర విను క
న్నులు సెడిన ట్టున్నదియ్యాకొలదిం బారిఁగొనుట నరునశకున్ సుకరమగున్. 51
- వ. అని చెప్పి కృతవర్మ శల్యగురుపుత్రులను దన్ను నెన్ని. 52
- క. దామోదరుతమ్ముండును, భీముఁడు నిరుగెలఁకులందుఁ శ్రీ బేర్చి తఱుము ను
ద్దామగతి నడరుకవ్వడి, కే మిందఱుఁ దలఁప నొక్కయెత్తు కుమారా. 53
- చ. అనిలస్థుత్తుండు పూన్కి బలుపారఁగఁ గొండాక దీర్చు నేపు నొం

దినభుజసంపదం గౌఱత శ్రీ దీర్ఘగ నింకఁ గడంగ కుండునే
మనకు నజాతశత్రునిన శ్రీ మంచితమార్దవ మూఁది సంధి నే
య నుచిత మైనకాల మిది శ్రీ యాగ్రహముం జొరసికు చిత్తమున్. 54

క. సమరము నిష్కారణవై, రమునం బాటిల్లె నెల్ల శ్రీ రాజులు భరతౌ
త్తములును మడిసిరి విషు కో, పము దీర్ఘక్రోధుఁ డైన శ్రీ పతి కీ డొందున్. 55

క. తమకు బలం బెక్కినతఱి, సముచిత మగువిగ్రహంబు శ్రీ శత్రుల కుత్సా
హము మీఱినపుడు కర్తవ్యము సంధి యనంగ విందు శ్రీ మార్జులచేతన్. 56

క. కలవా రెల్లను దెగి నీ, తలన నిలిచెఁ గార్య మధిప శ్రీ తగ నొడఁబడు మి
ట్టల మగునాత్మవినాశము, కలుగుట యది విపులచాత శ్రీ కం బండ్రుబుధుల్. 57

క. తనకై కాదే మది నె, ల్లను గోరుట వినుము దాఁ బ్ర శ్రీ శయ మొందెనయే
నిని వారనియుద్వోగం, బునకు ఫలం బేమి రాజ శ్రీ పుంగవ చెపుమా. 58

క. నినుఁ గాచికొనుము నీ వు, న్నను సర్వము గల్లు ధర్మ శ్రీ నందనునిఁ దగం
గను మతఁడు రాజ నని తన, మనమున నెక్కించుకొనఁడు శ్రీ మదగర్వంబుల్. 59

తే. రాజ్యభాగంబు దగ ధృతశ్రరాష్ట్రునకును, నీకు నన్నదమ్ములకు నాశనృపతయొసఁగు
నాతఁడెపుడు శుశ్రూష సేయంగఁగోరు, గురుజనములకుఁగావునఁ శ్రీ గూడుటాప్ప.

చ. హరియును గా దనండు కరుణానిర్వృత్తు లై తగ నమ్మహాత్ము లె
ప్పరుసునఁ గార్యనిశ్చయము శ్రీ వల్కినఁ గీచకవైరియుం బురం
దరతనయుండునుం గవలు శ్రీ దానికి మా ర్వులకంగ నెమ్మెయిం
జొర రగు సంధి యెట్లు ననఁసూయత నూల్కొని చేయు మిత్తఱిన్. 61

ఆ. ఇంత చెప్ప టనికి శ్రీ నే నోడి ప్రాణరక్షణము సేసికొనుట శ్రీ గాదు నీకుఁ
బధ్య మనియుఁ దఱిమివల్కితి విను విన, వేని నొచ్చి తలఁచెదెట్టు లగుట. 62

వ. అని యగ్లాతముండు శోకాయత్తచిత్తుం డగుచుం దనకు హితోపదేశంబు
సేసిన విని దుర్యోధనుండు వేడినిట్టూర్పు నిగిడించి యొక్కింతసేపు చింతా
క్రాంతం డై యూర కుండి ప్రాల్సినకనుదోయి విచ్చి యుష్విప్రవరుమొగంబు
సూచి యిట్లనియె. 63

చ. చెడుటకు నోర్వ కీ విటులు శ్రీ చెప్పితి నాకు హితంబు నెయ్య మె
క్కుడు గలయట్టిచుట్టమునకున్ నయశిక్ష దగుం గదా భరం
పడి బవరంబులం బెనఁగుభంగిని గార్యము దెల్పఁ జాలిన
ప్పుడు నిను రక్షణార్థి వని శ్రీ భూసురసత్తమ యే నెఱుంగుదున్. 64

వ. నీకూర్మిపేర్కొండేసి కీడు దొలఁగింపం జూచి సంధి కర్తవ్యం బని పలికితివి గాని
యప్పలుకులు నాకు రుచియింప వెట్లంటేని. 65

సీ. కపటంపుజూదంబు శ్రీ ఘటియించి రాజ్యంబు, గొని ధర్మజునిమఱి శ్రాగుండఁజేసి
సభ కేకవస్త్ర రశబస్వల నమ్మెయి, బాంచాలి ముందల శ్రీ వట్టి యాడ్చి

సంధిసేయఁగ బూని శ శౌరి యేతెంచిన, నవ్విధంబున కప్రి శ యం బూనర్చి
పలువురు గూడి సా శ భద్ర నొక్కని బాలుఁ, గిట్టి యత్తెఱఁగున శ గీటడంచి
తే. నేడుదుశ్శాసనునిఱొమ్ము శ నెత్తురనిల, సుతుఁడుమదమునఁద్రాపుటశసూచికొఱత
ప్రతినదీర్చునతండని శ భయముఁబొంది, పొందుగోరిన నదియేల శ పొసఁగుఁజెపుము.

ఉ. రాజులు భక్తిఁ గొల్వఁగ ఘ శ రావలయం బఖిలంబు దర్పవి
భ్రాజితవృత్తి నేలి యను శ రక్తులఁ బోచుచు శత్రుకోటికి
న్దేజము ¹దప్పఁ జేయుచు ²న శ తిప్రమదంబున నున్ననాకు నిం
కాజయె కాక యొక్కనిద శ యం గనురాజ్యసుఖంబు లేటికిన్. 67

వ. నిశ్చయం బిట్టిద యగుటంజేసి. 68

ఆ. పొడుతు నెట్లు పాండు శ పుత్తులతోఁ గయ్య, మేచు నీవు దీని శ కియ్యకొనుము
పలుకు వినిమి గాఁగ శ దలఁపకు ముచితంబు, తెఱఁగు ధీరజనులశకెఱుఁగరాదె

చ. విభవమునుం బ్రతాపమును శ విశ్రుతికీర్తియు మాయ ధర్మపు
త్త్రభటసమానవృత్తమున శ దైన్యము నొందుట కోర్వ రాదు వీ
తభయతఁ బోరఁ ³బేర్కొని యు శ దాత్తపదంబున కేఁగి భీష్మకుం
భభవజయద్రథాదు లగు శ బంధుల మిత్రులఁ గూడు టాప్పగున్. 70

వ. అంత వలవ దిమ్మాట మగపాడి కాడితిం గాని. 71

ఆ. ఏను దెంపుచేసి శ యాయున్నరథి కజ, నంబుతోడఁ గడఁగి శ నడవఁ బెట్టు
దఱిమి పాండు రాజశ్రతనయుల మర్దింతు, ననఘ నీవు మెచ్చునట్టుగాఁగ. 72

చ. అన విని చుట్టు నున్ననృపు శ లండలు సంతస మంది య న్నరేం
దుని వినుతించి యోటమికి శ రోయుట నొందినచింత వంశ యె
ల్లను దిగఁ దోచు నెమ్మనముల్లక రణకౌతుక మావహిల్లునా
ననములు దోఁప దర్పవచనంబుఁ, సేనకు ను బొప్పనర్చుచున్. 73

—— దుర్యోధనుఁడు శిబిరంబు విడిచి సరస్వతీతీరంబు చేరుట. ——

వ. చెలంగి కృపకృతవరాశ్వత్థామశకునిశిల్పలు గార్యంబు విచారించి కౌరవేశ్వరు
నాలాకించి మన మీరాత్రి శిబిరంబున నిద్రించుట యుప్పదె ట్లనినఁ గర్ణం
దెగటార్చుటంజేసి పేర్చినయబ్బునఁ బొండవులు పైకొని పరాక్రమింప
నప్పళింపఁ గలుగుఁ బో యని తలంచెదము వినుము వంచనఁ దొలంగి యుండి
మనకుం గలచతురంగంబుల నాయితంబు సేసికొని షెనఁకువం బన్ని వారికి వెఱ
గగునట్టిబెట్టిదంపుటరవడిం గదిసి రణంబు సేయుద మఱియ జయంబు గొనవచ్చు
నని చెప్పి నవ్వసుమతీపతి శ్రీతుం డై యది లెస్సవెర వట్ల చేయుదమని సము
చితభంగిం దగుఘోరల కెఱింగించి కదలి యచటికి రెండ్రామడ యగుసరస్వతి
—— పొంత అయికి బలంబులం గొని చని సకలజనవాహనసహితంబుగా నమ్మహా

నదియం దిచ్చానురూపస్నానపానంబు లాచరించి వలయు తెఱంగున వెనుక నడ
తెంచినవివిధాహారంబులం దుష్టి బొంది యిష్టాలాపంబులు సెల్లుచుండ నున్న
సమయంబున మున్నాకర్ణంబు నడపి దొరలును జిత్రసేనాది భవత్కుమారులును
గర్జుకొడుకు సత్యసేనుండును లో నైనయూహనంబు లమ్మనుజనాథున కిట్లనిరి:

చ. వెరవును లావునుం గలిగి శ్రీ విక్రమసంపద సొంపు మీఱి భూ
వర భవదీయ మైనబలశ్రవర్గము నొడ్డన మేర్ప వీకమై
బురికొలుపంగ నిర్భయతఁ శ్రీ బోలెడునట్లుగ దాను ¹ముంద రై
తిరముగఁ జేయఁ జాలు నొకకథిరు నొనర్చుము సైన్యనాథుఁ గన్. 75

వ. అనిన విని వృషస్కంధుండును బీసద్వీర్ణ భుజార్గళుండును భర్గవరః బృజన్ముండును
దివ్యాస్త్రవేదియు నవ్యాహతవిక్ర మోద్దాముండును నగునశ్వత్థామ నాలోకించి
యాదరభరితుం డగుచు నా ధరణీవరుం డతని కిట్లనియె. 76

ఆ. అనఘ నీవు నాకు శ్రీ నాచార్యునట్టుల, నేకుగడయుఁ గాన శ్రీ హితము సెప్పఁ
దగు బలాధినాథుఁడుగఁ జేయ నర్హుని, నెల్ల వినఁగ నిశ్చయింప వలయు. 77

చ. అనుటయుఁ నాతఁ డిట్లు లను శ్రీ నజనపాలున కాజినైపుగాం
బును మహనీయకౌర్యమును శ్రీ భూఁబలంబును ²సర్వసత్త్వవే
ధనముఁ బరాక్ర మోద్ధతియు శ్రీ ధైర్యసమగ్రతయుం గలండు శ్రీ
ల్యుని రధినీపతిత్వమహిమోజ్జ్వలుఁ జేయుము కౌరవేశ్వరా. 78

క. నినుఁ బట్టిపాండుపుత్తులు, దనమేసల్లురఁ దొఱంగె శ్రీ ధరణీశ్వర యీ
తనిఁ గడచినపరమహితులు, మనకుఁ గలరె. యితఁడు లోకశ్రమాన్యుఁడు గాఁడే.

తే. కా ర్తికేయుం డధీశుఁడుశ్రీగా నమర్చు, లెలమిఁ బురికొని ధైర్యులగెలుచుకరణి
మద్రవిభుఁ డగ్రణిగ నేచి శ్రీ మనము నడచి, కడిదిపగఱ జయింతముకౌరవేంద్ర.

వ. అనిన విని సమస్తజగతీశులును జయజయశబ్దంబులతో శ్రీల్యుం బరివేష్టించి సంగ
రోత్సాహంబునంబొంగిరి కురునాథుండు గద్దయడిగి సవినయంబున నమ్మద్రవిభున
కభిముఖుం డై యిట్లనియె. 81

ఉ. పొచ్చెము లేనినెయ్యమునఁ శ్రీ బూని విపద్దశ నొంద కుండఁగా
నెచ్చెలిఁ గావఁ జూచుమహానీయున కిట్టిద కాల ³మిప్పు డీ
వచ్చుపడంగ నీభుజబలలాతిశయంబున నదృశ్యతంపుగె
ల్పిచ్చి కృతార్థుఁ జేయు నను శ్రీ నే నినుఁ జెందియుఁ దూలఁ బోదునే. 82

క. పూనుము చమూపతిత్వము, నానమ్మినవారు నేన్ శ్రీ సరపతిబలసం
తానంబుతోడఁ బరిజన, మై నడచెద మాక్రమింపు శ్రీ మరవర్గంబున్. 83

చ. అన విని శ్రీల్యుఁ డిట్లనియె శ్రీ నమ్మనుజేంద్రున కిప్పు డింతప్రా
ర్థన మొనరింప నేల వసుధావర యే నిను జేరినష్ట నా

ధనమును బ్రామున్ బలవిశ్రాంతము నీకు సమర్పణంబు సే
సినయని గావె నీవనువు శ సేసెదఁ శారవసేఁ గాచెదన్. 84

మ. భుజవీర్యంబున నచ్యుతార్జునులు నన్ శ బోలంగ లే రల్క వ
' చ్చి జయింపంగఁ గడంగినన్ సురలు నాశచే నొత్తు రే నేచి య
క్కడవుం జేవయు లావుఁ జూపువడికిం శ శాంతియులే యోర్తు రా
ప్రజయున్ నీప్రజయుం గలంగఁ జెలంగం శ బాటింతు నాటోపమున్. 85

చ. అఱిసుఱి బాణజాలముల శ నక్కశిసైనికులం దెల్పుదన్
గుఱుకొని నాకు మాఱుకొని శ కోల్లలఁ జెసినవీరవర్గము
న్నటికెదఁ జూచుభేదరగ్రణంబుల కచ్చెరుపా టానర్చెదన్
బఱపెదఁ బాండునందనులఁ శ బాఱక నిల్చిన రూ పడంచెదన్. 86

శా. గంగానందనుపోటు మెచ్చక గురుం శ గా దంచు గాధాతనూ
జం 1 గీ డాడుచు నీతఁ డెవ్వఁడొకొ యన్యమన్ శల్యుడే యిట్టివా
నిం గయ్యంబుల మున్ను గాన మనుచు శ న్యేభంగులం జూప తె
ల్లం గీ ర్తింప ధనుఃకళానిపుణలీ 2 లాభేలతన్ జూపెదన్. 87

—♦♦ దుర్యోధనుఁడు శల్యుని సేనానాయకుంఁగాఁ జేయుట. ♦♦—

వ. అని పలికిన నీసుతుండు ప్రితుండై కనకకలశంబుల సరస్వతీజలంబులు దెప్పించి
శాస్త్రోక్తప్రకారంబునఁ దగురాజులుం దానుచు సేనామధ్యంబున భద్రవిధానో
పేతంబుగా నమ్మద్రవిభు నభిషేకించి బలాధిపత్యఽట్టబంధంబు నిర్వర్తించినశంఖ
భేరిప్రముఖమంగళతూర్యరవంబులు సెలంగ సైనికసింహనాదంబు లుల్లసిల్ల
నపూ డాశల్యు నుద్దేశించి దీవనలం బొగడ్డల నఖిలజనంబులును ముఖరులయి
రిట్లు సంతసిల్లి సపరివారింబుగాఁ గురుభూమిశ్వరుండు విశ్రామంబు నొందె నట్టి
యెడ మున్ను సమరజయంబునం బ్రమోదభరితుం డగుచు నిజశిబిరంబునకుం
జనినపాండవాగ్రజుండు బంధుమిత్రపరిజనంబులఁ దమతమవిడిదలకుం బోవం
బనుపక యుచితప్రదేశంబున బేరోలగం బుండి మనవారివలనవిశేషంబు
లరయఁ జారులం బనిచినవాఁ డై వారలు మగిడి వచ్చునంతకు నే మేని
వినోదంబుల బొద్దు పుచ్చి యక్కడియుత్సాహంబుతెఱుంగంతయు విని
యచ్యుతునాననం బాలోకించి యిట్లనియె 88

చ. కురుపతి మద్రరాజుఁ దన శ కున్ బలముఖ్యునిఁగా నొనర్చి సం
గరమున కుత్సహించె నధి శ కప్రమదంబున వారిసేనయుం
దిరమయి పేర్చి యున్నయది శ దీనికి నెయ్యది సేయవార మీ
— వరయామూకార్యవృత్తి హృద శ యంబునఁ బాండవరక్షణోత్సృకా. 89

వ. నీ వెట్లు నిశ్చయించి పలికె దట్ల చేయుదు ననిన నమృహీకాంతునకు మురాంత కుం డి ట్లనియె 90

సీ. శల్య నెఱుంగుదు శ శౌర్యధైర్యంబు ల, గ్గల మాతనికి బాహుళ్యబలఘనుండు గాంగేయకుంభజశక్తుల మిగిలెడు, గాదేని సము డగుం శ గాని ¹యనదు గాం దలంపఁగరాదు శ కౌరవపతి మాన్యు, జేయుట నధికవిశ్రబృంభణంబు జూపు భీమునకు న్యర్జునునకు ²నెనయంగ, రాదు. సాత్యకి కోర్వోరాదు పార్ష తే. తునకుం దత్సోదరులకు మ్యారొనిపెనంగి, బ్రదుకరాదునీవీట నాశబల్లిడునకు నెదుగురధికుని గాన నశనేక పేతి, నిపుణశార్దూలవిక్రమ శ సీపు దక్క. 91

క. ఒరు లయినఁ బెక్కు³దివములఁ, బారిఁగొను నీబలము నెల్లఁ శ బారివోవ నతం డరిభంజన నీవై నం, బరమోత్సాహమున నెల్లి శ పడ వై తతనిన్. 92

ఆ. అతఁడు మేనమామ శ యనుకృప దక్కుము, రాజధర్మమును బురస్కరించి యతులవిక్రమక్రియాపాటవంబున, నవ్విరోధినామ శ మడపఁ వలయు. 93

క. గాంగేయునిఁ గుంభజఁ గర్ణం గడచితి మింక నుద్ధరకుం డగుమద్రే శుం గూల్పు మంతతోడఁ దె, గుం గురుపతిపని జయంబు శ గొనుము కడంకన్. 94

వ. అనిన విని యుధిష్ఠిరుం డతని కి ట్లనియె. 95

ఆ. అనఘ సీపు చెప్పినట్లులు సేసెద, మున్ను పలికినాడ శ నన్న రేంద్ర కడిమి నాకుఁ బాలు శ గాం బూని యద్యోగ, వేళయందు నెల్లవినుచునుండ. 96

వ. సదనంబునకుం జని సుఖనిద్ర సేయు మని పలికి పద్మనాభునిఁ దనతమ్ములను ధృష్ట ద్యుమ్నశిఖండిసాత్యకిప్రముఖులను దక్కటిపరిజనంబులను నిజమందిరంబులకుం బోవంబనిచి వీతశల్యం బైనమాతంగంబుచందంబున శయ్యాతలంబు సేరె బలం బంతయు నత్యంతసంతుష్టం బై విశ్రాంతి నొందె నారాత్రి యే నిట వచ్చి నీకుఁ గర్ణవృత్తాంతంబు సెప్పి సీపు వనుప మగిడి చని తెల్ల తెల వేఁగునప్పుడు కౌరవ సేనాసన్నివేశంబు సేరితి నా సమయంబున. 97

క. కురుపతి పడవాళ్ళుం దగు, దొరలకడకు సత్వరముగ శ దురమునకు భటో త్కరము ననువు సేయుటకై, బరవసము దలిర్పఁ బనిచెఁ శ బార్థివముఖ్యా. 98

వ. పనిచిన నెల్లవారు నుల్లంబుల నుత్సాహంబు లుల్లసిల్లఁ దమతమచతురంగంబు లకు సవరణలు సంఘటింపం దొడంగినఁ దూర్యంబులు సెలంగ నొండొరులఁ బిలుచునెలుంగులు నిరిగి ముట్ట రధనేమిగ జపదతురంగఖురపుటభటచరణసంఘ ట్టితం బగుధరణీతలం బద్మవ బహుళం బగునులిపు చంద్రోదయసమయఘూర్ణ మానం బగుమహార్ణవంబునినదంబు ననుకరించె న ట్లాయితం బై శల్యశకుని కృతవర్మాశ్వత్థామలును దక్కునుంగల యోధవరులును నొక్కడ ననుజసహతుం డై యున్నమనుజపతిసన్నిధిఁ గూడి యతండు వినఁ దమలో ని స్థినిరి. 99

1. క. గ. జ. యసుదు. 2. గ. నెనయంగ. 3. గ. విధముల.

- క. ఒకఁ డొకఁడ పాండవులఁ దాఁకక పైన్యోపేతగాఢశ్రగతి నందఱు నొక్కొకతల గాఁ దలపడి వాఁరికడంక యుడుపఁగవలయుఁ శ్రీ గ్రీడయపోతెన్. 100
- వ. మన మొకళ్ళొకళ్ళకుఁ బ్రాపగుచు నేపారె పోరినం జల్గున గెల్పుఁ గొనవచ్చు నిశ్చేతిం గు మనకు సమయంబు సుందీ యట్లుఁ గాక యొంటి పెనంగెడివాడును బెనంగెడివానిఁ గని కూడుకొనిన వాడును బంచవిధపాపంబుల నొందఁగలవాఁడని యొండొరులకుం జెప్పికొని గదలి యుద్దామసామర్థ్యంబున నమ్మద్రపతి ముంగలి యై నడవం జనునప్పుడు. 101

—♦ కారవనైస్యంబు యుద్ధసన్నద్ధం బై వెడలుట. ♦—

- సీ. చంచరీకావళీర్షంకృతు¹ల్ గల్పించు, కర్ణర్షుళంయృశాశ్రులనములును ధరణీపరాగసంశ్రాంతానంబు గబళించు, కరళికరచ్చట్రాస్ఫురణములును ఘంటికాటంకృతిశ్రాంతి సంభావించు, నిర్భరబృంహితశ్రనిస్వనములు సంబరభాగంబు శ్ర నల్పంబు గావించు, నున్నతగాత్రసశ్రముడతులును
- తే. జారుభీషణ రేఖలు శ్ర భూరిమదభ, రాభిరామయానంబులు శ్ర నాహవోచి తోగ్రకల్పనాభంగులు శ్ర నుల్లసిల్లఁ, గరులు ధాత్రితలంబు గ్రతక్కుదల నడచె.
- చ. గతిబహుతాలసత్తురవిశ్రుట్టితమేదిని జీవితేశకల్పితనఖరేఖలం జెలువురచెంపు వహించుపురంద్రిఁ బోల నుద్ధతదృఢబంధురాంగలలితంబులు నూరితకింకిణీర్పణ త్కృతిపటు హేషలుం దగ నుగ్రదీర్ఘము లై నడచెం దురంగముల్. 103
- సీ. మీఁజీనయుబ్బున శ్ర ²మీఁదికిఁ గాళిలు, సాచురధ్యంబులశ్రచటులతయును ³లలిఁ బెండ్లికినిఁ బోవురచెలువున విలసిల్లు, సూతజనంబువిశ్రస్సార్జితంబు జతనంబుమేలిమిఁ శ్ర జారుఘోరము లగు, నవయవంబులవిభ్రావతిశయము బిరుదుల నుద్భటశ్రస్ఫురణంబు లై క్రాలు, కేతనంబులనముగద్యోతితంబు
- తే. సొంపు మిగులంగ జోదులశ్రయంపపాదుల, దీప్తులును లేతనవృల్లశ్రదీధితులును ⁴హారిరఘ్నులుఁ గీడ్చెర శ్ర నగుచు వెలుగఁ, దేరు లరిగె నుద్దామతఃశ్రగారవేంద్ర.
- చ. కడఁకయు లావునుం గరఁగి శ్ర గట్టిగఁ గూర్చి యొనర్చినట్టిపే రొడఁకులఁ దాల్మియుం గడిమియుం గలయం బరికించి యందు నేర్పిడుకొని గాఢభంగి రచియించిన చందము నెమ్మనంబులం గడుఁ జెలు వొంద నుబ్బి వడిఁ శ్ర గాల్బల మేఁగెఁ గరం బుదగ్రతన్. 105
- వ. ఇట్లు కురుబలంబు సమరతలంబు చేరం బోవునంతం బాండవబలంబునుం జను దెంచె ననిన విని యాంబికేయుండు సంజయున కిట్లనియె. 106
- తే. సురనదీసుతుచావును శ్ర గురునిచావు, గర్జుచావును వినిననాశకర్ణములకు శల్యుచావు దుర్యోధనుశాచావుఁ జెప్పి, యధికతరముగ సంతోషమావహింపు.

- క. అమృత్రవిభుని ధర్మజుఁ, డెమ్మెయిఁ బరిమార్చెఁ గారత్రవేంద్రుని భీముఁ
డెమ్మెయిఁ గీటడఁచె రణం, బెమ్మెయిఁ బరిపాటిఁ జెల్లె శ్ర నేర్పడఁ జెవుమా. 108
- వ. అనుటయు సంజయుం డమ్మనుజపతి కీట్లను వగచుకొలంది కడచనియె ధీరుండవై
వార్త లవధరించుము. 109
- క. గంగాసుతగురుకర్ణుల, సంగరమునఁ బాండుసుతులు శ్ర నంపుట గన్నా
రం గనియు సీతనయు లా,సం గూరిరి వారిఁ జంపు శ్ర శల్యుం డనుచుకా. 110
- వ. దుర్యోధనఁడ దిక్కు మాలియుండియు నడియాసంజేసి తన్ను సంపన్నునింగా
దలంచుచు. 111
- చ. అనుజులు దాను శెల్యునిఁ బ్రశ్రమాతిశయంబునఁ జేరఁ బోవ నా
యన మును గర్జుఁ డర్జునశ్రరాహతిఁ గూలిన నుబ్బి భీముఁ డా
ర్జున నడ లొంది తల్లడిలుశ్రచిత్తము లూటట నొంద వారలం
గనుఁగొని పలుకులన్ శ్రుతిశ్రుతి బాసరించె నుదగ్రమూర్తియై. 112
- వ. ఇట్లు సమరోత్సాహసమగ్రుం డయిన మద్రపతి సర్వతోభద్రవ్యూహంబు
వన్నించె నందు ముఖంబున మద్రపతి కర్ణపుత్రిప్రముఖపరివృతుం డై తాను
నిలిచె వలపట శకయజనసమేతుం డై కృపాచార్యుండును దాపటఁ ద్రిగర్త
సహితుండు కృతవర్మయు వెచుకఁ గాంభోజసహాయుం డై యశ్వత్థామయు
నడుమఁ గురువీరపరిరక్షితుండయి కౌరవేశ్వరుండుఁ నతనిముందటఁ గరిఘటాగ్ర
భాగవ ర్తియై బహులచతురంగములతోడ శకునియు నిలుచునట్లుగానొనర్చిపేర్చి
యురవణించె నంతకమున్ను పాండవులు మూడుమొగంబులుగా మోహరించిరి
ధృష్టద్యుమ్నుశిఖండిసాత్యకు లగ్రసరులు గా భీమార్జును లగ్రజనగ్రభాగంబున
శోభిల్లి సీతారూపవిద్యోతితఁ బైనశల్యుకేతనంబు సూచి తోచి నడచి రనిన
విని ధృతరాష్ట్రుం డప్పటికి మనకుఁ బాండవులకుం గలసేనాంగంబులకొలంది
యెఱింగింపు మనవుడు సంజయం డాజనపతి కీ ట్లను మనకుఁ బదునొకండువేలు
రథంబులును బదివేలునేడునూఱు గజంబులును రెండులక్షలు హయంబులును
మూడుగోట్లు పదాతులును వారికి నాఱువేలు రథంబులును మూడు వే లేనుం
గులును లక్షగుఱ్ఱంబులును గోటికాల్బలంబులును గలిగియుండె నయ్యెడనంబు
లొండొంటి గెలుచునగ్గలిక డగ్గఱియె నట్టియెడ. 113
- ఉ. ఒండొరులకా జయించుమతి శ్ర నుదృబలీలలఁ జాల నొప్పి య
స్పాండవకౌరవుల పేనఁగ్రుధంగి గనుంగొనువేడ్క నొక్కొ యీ
తండు మహాద్రి నెక్కెననఁ శ్ర దద్దయుఁ జెన్నగుబింబకాంతి న
ర్కుం డభిరాముఁ డై పొడుపుఁగొండపయి వెలుఁ గొర్గడెఁ జూడఁగన్. 114
- చ. అరసి యనాగతం బెఱుగునట్టిమనంబులు గల్గుపాండుభూ
వధసుతబంధుమిత్రకురువర్గసుహృజ్ఞనకోటు లత్తఱిం

బొరసె నతిప్రమోదమును శ భూరివిపాదము నాఁగ నంబుజో

త్యగము వికాస మయ్యెఁ గుముదంబులు మీలన మొందె నెంతయున్. 115

సీ. కుంజరనికురుంబశకుంభస్థలీసంగ, సిందూరదుఁచులతోఁ శ జెలిమిచేసి

కేతనవ్రాతసంక్రీలితమాణిక్య, రశ్మిలగెడ విహారంబుసలిపి

పైనికనికరవశ్యస్థులపరిల్లిప్త, కాశ్మీర¹దీప్తుల శ గాఁగిలించి

దండనాథోత్కర్శచండభావోద్వృత్త, చక్షుఃప్రభలుఁ దారు శ సరస మాడి

తే. యంశుజాలంబు లుభయస్యైన్యంబులందుఁ

బరఁగి బహువిధశస్త్రాస్త్రకీరణతతుల

బెరసి శివరభాగలక్ష్మి దీప్తించి మెఱయ

బాల్యరమణీయుఁ డగుచిత్రభానుఁ డొప్ప.

116

—> కురుపాండవుల పదునెనిమిదవనాటి యుద్ధప్రారంభము. <—

వ. ఇట్లు పూర్వసంధ్యాసమయంబునఁ దార్కొని భేరి ప్రముఖతూర్యనిస్వనంబులు
నింగి వొంగం జెలంగ.

117

క. ఒండొంటిఁ దాకి హేతులు, మండఁగ దచ్చార్ణవతతులు శ మహి రాలఁగ ను
ద్దండతఁ గలయం బెరసెను, రెండు మొనలుఁ గూరతరఃపరిస్ఫురణము లై.

118

వ. ఇత్రైఱంగునఁ దలపడి.

119

క. అరదంబులు నరదంబులఁ, గరులు గరుల హరులు హరులఁ శ గాల్వరు మఱి గా
ల్వరుఁ దాకి శివనఁగెఁ గడుభీ, కరభంగులు మెచ్చుచేర శ గగనచరులకున్.

120

చ. పెనువును నాకసం బనియుశబ్దంహితముల్ దము నుగ్రగరిత
స్వనములతోడి మేఘములశ్చందము గా నొనరింప మీఁదియో
ధనికర మేయుసాయకవిశ్రాంతము భీషణవృష్టి గా రయం
బునఁ బయిన్నయేనుఁగులపొరునఁ దేరులు దేలె నెత్తుటన్.

121

తే. కరులగమి వొదివి శిరభముల్ శగాలుకొనఁగ, నీక మరలినఘోటకాశ్రనీకములను
బిరుదుమగల మొత్తములనుశ్రబిండిపీఁచు, సేయుబలితంపు నేర్పులశ్చెరువుఁ బెనుప.

క. పటురయమున నాశ్వికు లొక్కటఁ బెక్కం డ్రెక్కి రథనిశ్చరములు ఝడితి
త్తుటితాకృతులుగవిహరిం, చుట యెక్కుడు వేడ్క సేయఁగరగణమునకున్.

123

క. పలువురనొక్కఁడు నొక్కనిఁ, బలువురుఁ దెగటార్చుటయుచుఁ బలు దెఱఁగులమూఁ
కలు పలు దెఱఁగులఁ దలపడి, పొలియించుట పొలియుటయునుశ్రబారిను గ్రముగన్.

క. చలమునఁ బోక పెనఁగుకా, ల్పలముపయిం దురగములు నిశ్చంబులు నరదం
బులుఁ గూడి కవిసి యింతిం, తలు దునియలు సేత యనుచిత్రకౌర్యము గాన్.

క. త్రైలనినవర్ణ మెఱయ స, ముల్లసితము లగుతురంగశ్రముల మొత్తము చం

1. జ. దీధితుల్. 2. జ. ప్రాశాస్త్యలక్ష్మి. 3. పెనఁగడుభీక, మెచ్చుచేర. 4. గ. రథికుల్.

చల్లలితపక్షముల శో, భిల్లుగతుల నొప్పనంచరపిండుం బోలన్.

126

వ. అయ్యిరువాఁగును బేరు వాడునప్పడు.

127

క. గుణనినదము రథనేమి, క్వణనంబుం దురగఖురశవముఁ గరిఘంటా

రణనమును హేతిసంఘ, ర్షణనాదముఁ దూర్యఘోషసంపదఁ గడచెన్.

128

సీ. నెత్తుటఁ దోఁగియు శ్ర నిగిడి పోరెడువీరు, లలరిన నడ¹మోదుగ్గులవిధంబు

గ్రక్కునఁ దెగి పడికదలెడు బాహుదం, డములు మహాభుజంశ్రగములభంగి.

యవని రక్తా కంబు శ్రైయున్న² యట్టిబల్దలలు గెందామరశకొలనిపగిది

దఱచు గా నెఱి దప్ప శ్ర నొఱిగినగజములు, గులిశభగ్నాచలశకులమునట్లు

తే. దునిసి తొఱఁగినజోదులశతౌడలు సామ

జములకరములు నొండొంటిశ్రచందములు గ

నుంగొనఁగ వింత లగుటను శ్ర సంగరాంగ

ణంబు రమణీయమును భీషణంబు నయ్యె.

129

తే. ఏమి చెప్పదు శిరాద్రంపుశ్రైసకమందుఁ

దఱచుమెదళ్లు రొంపులు శ్ర నుఱుము లైన

యెమ్ములినుకయు సితచామశ్రరమ్ము లంచ

లయ్యె రుధిరంపుశ్రైఱుల శ్ర కప్ప డధిప.

130

క. విను మయ్యెఱులలో వా, హనములె యోడలు గఁ జూడ శ్ర నక్కజ మగు ను

క్కున నుద్దామవిహారం, బానరించిరి వీరయోధు శ్ర లుర్వీనాథా.

131

వ. ఇవ్విధంబునం బోరు ఘోరం బై చెల్లు చుండ నుల్లసితవిక్రమవిజృంభింతులగుభీమ

పార్థులు నలిరేఁగి నారాచ ప్రముఖనానావిశిఖంబుల మన మొనఁ గనువుగొట్టిన నది

బెగ ఱొంది మగిడిన నమ్రేటిమగ లుబ్బి పొండ్ర దేవద త్తంబుల నొత్తుటయు ధృష్ట

ద్యముండును శిఖండియఁ గౌంతేయాగ్రజ మున్నిడికొని తఱుమఁ దోడన కవ

లును గడంగి ర ట్లాటోపదీపతు లైనపాండవేములయురవశికి నోటఱి నీబలంబు

హాహాకారంబులతోఁ బలుదెసలఁ బఱపం దోడంగినం గనుంగొని శల్కండు

సారథి కి ట్లనియె.

132

ఉ. అల్లదె కంటె పాండుతనశ్రయాగ్రజితేరు సితాశ్వయు క్రమై

తెల్లనియెల్లి నొప్పినది శ్ర తీవత మార్కొని యానృపాలుశో

భిల్లుల మాన్పఁగా వలయు శ్ర భీషణభంగి రథంబు వోవని

మ్రొల్లజనంబు నాకడిమి శ్ర యేర్పడ నేఁ డెఱుంగంగఁ జేసెదన్.

133

ఆ. సురలనైన గెలుతు శ్ర దురమున విను నాకుఁ, బాండుపుత్తులెదురైభరడనమున

నేర్పు బలుపుఁ జూపి శ్ర నిన్ను మెప్పింతు నా, చేతిబలుపు సూడురసూతవర్య.

134

జ. అనుటయు వాడు పాండవబలంబుల కెదురు గా నరదంబు సమచిత్రయంజన

నడప నమ్మద్రవతి సముద్రసముద్రేకంబుచందంబైన యాపై న్యంబుసరభసత్వంబు
చెలియలికట్టయుం బోలియునుపుట యచ్చెరువై యుండె నట్లు శౌర్యధైర్యంబుల
నుల్లసిల్లుశలుగు జూచి మనమూఁకిలును ఘగుడ నిగిడిన సంగ్రామంబు భీమం
బయ్యె నందు నకులుండును గర్జపుత్తుఁ డగుచిత్ర సేనుండును దలపడి యొండొరు
వులకుఁ గృతాస్త్రత్వంబును సమరవిశారదత్వంబును జూపుచుం బెనంగు నెడనా
సూతపుత్తుఁడు.

135

—♦ కడ్డుకొడుకులు చిత్రసేనసత్వసేన సుశర్ములు నకులునిచేతఁ జచ్చుట ♦—

చ. నకులునిచాపదండము ఘనప్రదరంబున దున్ని భాస్వరాం
బకములు మూఁడు దీప్తగతిఘోరతలంబున నాటి త్రుంచె ఘో
టకములఁ గేతనం బిలఁ బ్రడక విదలించి వధించె సూతు ఖే
టకమును ఖడ్గముం గొని కశడంకఁ బయిం బరఁగించె భల్లముల్.

136

క. ఆనిశితభల్లములు దన,మేనికి రాకుండఁ బలుక శ మెఱయ జడియుచున్
వే నిగిడి కదిసి మా ద్రీ,సూనుం డాసూతసూతిశ్రసూనునరదమున్.

137

తే. కదిసి మీఁదికి లంఘించిమద మెలర్ప, గళము దునిమిన నమ్మస్త్రకంబు డొల్లెఁ
గర్జపూరకీటసంశక్తతవివిధ, రత్నరోచులు మెఱయ ధశరాతలమున.

138

వ. ఇట్లు చిత్రసేనుండు వడినం గనుంగొని కౌంతేయసైనికు లార్చినం బేర్చినశోక
రోపంబులు మనంబుల ముప్పిరిఁ గొన వాసిసోదరులు సత్యసేనుండును సుశర్ముం
డును నప్పొండుపుత్తుఁడైఁ గవిసిన నతండు వేటొక్కతే రెక్కి బలువి ల్లెత్తి
దండధరప్రచండమూర్తి యై మార్కొనిన నబ్బిరుదుమగ లయ్యరదంబు భల్లం
బుల నఱకం దొడంగిన నుఱక చిఱునవ్వు నవ్వి.

139

చ. కిడువడి సత్యసేనుతురగంబులఁ గూల్చి శరాసనంబుఁ జ
క్కడివిన నొండు తేరికి రయంబుమెయిం జని యన్యచాప మె
క్కిడుటయు నక్కుమారునిశితేషుయుగంబున నొంచి నొంచె గ
వ్వడియనుజన్ముఁ డుగ్గుఁ డయి శ వానిసహోదరు రెండుతూపులన్.

140

తే. అతనిధను వాసుశర్ము డుగ్ధధతి దలిర్పఁ
ద్రుంచుటయు నొండువింట బల్శమాపు లొడలఁ
బఱపి వానిశిరంబును శ నఱికి సత్య
సేనువిలుఁ ద్రుంచె నా పాండుశ్రసూనుఁ డధిప.

141

శ్లో. ఆ రాధేయతనూజుఁ డన్యధను పుగ్రకారుఁ డై యెత్తి దు
ర్వారప్రక్రియ నేసె నా విశిఖముల్ శ వారించి యాతం డతి
క్రూరస్ఫూరత్రయం బతనివశ్రోభిత్తిఁ గీలించి వే
నారాచంబీలు రెండు దమ్మునిమెయిన్ శ నాటం గడున్ బెట్టు గన్.

142

క. వా రలిగి యొక్కయుమ్మడి, సారథి, దెగటార్చి యార్చి శ చాపము దునియం

దేరు వికలము గ మేను వి,దాంతము గ నేసి రిత్యురదగ్రస్ఫురణన్. 143

వ. ఇవ్యిధంబున. 144

మ. విరధుండున్ వినిక్మత్తచాపుఁడు శరార్థధుండు నై మేదిని
వర సీపుత్తుఁడు చంచదుగ్రతఃజశహ్వం బై న చండాహి నాఁ
గర మాభీలతఁ బాలుశక్తిఁ గొని యశ్మిన్ సత్యకుం డయ్యు ను
స్థిరసంరింభత సత్యసేనుఁ బడ వైతచెం జూస అగ్నింఁగన్. 145

ఆ. అన్నపాటు సూచి శ్ర యనుజుఁ డుల్లంబుచ, నడలు కనలు గదుర శ్ర సంఘవానఁ
గప్పెనకులునంతఃగాంచిభీముకుమారుఁ, డెయిదె నతనియందశ్రమెక్కె.నతఁడు.

వ. ఇట్లు ద్రాపదేయుం డగుశ్రుతసోమనియరదం బెక్కి బలువిల్లుఁ గొని యక్కు-
మారుండును నోడుపడ నాసుశక్తునిఁ బటుశరపరంపరలం బొదివినఁ బాలివోక
యతఁడు. 147

తే. వాఁడితూపులు నకులుమై శ్ర మూఁడు నాటి
యరువదింటఁ దత్పుత్తునిశ్రయరము నొంప
నర్థచంద్రబాణాహతి శ్ర నవిగ్రోధి
శిరము దునిమె నప్పాండుభాశవరసుతుండు. 148

శా. మాద్రీ పుత్తునిచేతఁ గర్ణుసుతు లీశమాడ్కిం బడం జూచి వీ
రోద్రేకం బెడలంగ నీసుతుబలం శ్ర బాక్కుమ్రుడిక్ విచ్చిన
నృద్రాధీశుఁడు సింహనాదము రణశ్రవోన్మోగిసముల్లాసమున్
రాద్రప్రకమసూచకంబులు గ సంశ్రంభస్ఫురన్మూ ర్తియై. 149

తే. హస్తతల మెత్తి నిలునిలుకమని యదల్పఁ,బోక తిరిగి యమూక్తకల్పపోరికమరెఁ
బాండవేయులమొనలు నుద్గండవృత్తి, నురవణించిన సంగరము గ్రమయ్యె.

చ. అడరి ధనంజయాదు లగుశనక్కడిపీరులు విక్రమింప ని
క్కడ భవదీయనందనముశ్రుప్రభవోద్భటయోధవర్గము
ల్వడిఁ దఱుమంగ నప్పడు బలదవ్యయమున్ విశిఖాగ్ని ¹వేర్చి యె
క్కు డయినభీతి నొందె రణభూరత భూవర యేమి సెప్పడున్. 151

వ. ఇట్లు మథితం బయ్యును జారుషంబు పెంపున నిరువాఁగును వేగంబు గుండక
వంతచందంబునం బెచ్చక్రందు గగనచరులకుఁ గన్నులపండువు గా బృంహిత
ధ్వనులను ఘంటానినదంబులను నేమినిస్వనంబులను గేతుకింకీణీకర్వణనంబులను
శిరింఖారవంబులను హేషాఘోషంబులను భుజాస్ఫాలనంబులను సింహనాదంబు
లను దిక్తలభేదనం బాసర్ప నద్భుతోత్సాహంబున నాహవ క్రీడ సలుపుచుండఁ
బుండరీకాక్షరక్షీతు లగుపాండుపుత్తులబలశౌర్యసంపదలసాంపునం బెం పొదపు
ధృష్టమ్యుష్మశిఖండిసాత్యకి ప్రముఖు లైనదండిమగలు గూడికొని తఱుమ ద్రారుణ

నైపుణంబున బాహుతోపంబు సూపినఁ గార్చిచ్చు గవినెనం గలంగుమ్మగకులంబు
కైవడిగి గౌరవసైన్యంబు దైన్యంబు నొందిన. 152

క. పెనురొంపిగోపలను బ్రంగినధేనువు నెత్తుభోలికిని శల్కుం డ
మొసినఁ దనభుజబలమునఁ గాఁగ, నియ్యంగ నిలిపె శౌర్యగర్వము మెఱయన్.
వ. నిలిపి పేర్చినసమయంబునఁ మనదిక్కున నలగ్నపాతప్రముఖంబు లగుదుర్ని
మత్తంబులు వొడమిన నీకొడుకులు గూడికొని చేయంగలసైనికులం గూర్చికొని
తిరం బయి పెనంగి రట్లు పెనంగుచేడఁ గడంగి తలకడచి మిగిలి మద్రపతి
మార్గణాసారంబు పరఁగించుచుఁ బాండవాగ్రజున గ్రభాగంబున నున్నభీమసేన
సాత్యకిధృష్టద్యుమ్నశిఖండిద్రాపదేయమాదేయులఁ దాకి పదిపదిప్రదరంబుల
నొప్పించి కదిసి యన్నరపతిని బదితూపుల వేడిమి సూపి మలసినఁ బాంచాల
ప్రభద్రకబలంబు లాజెట్టిబిరుదుచుట్టు ముట్టిన. 154

ఉ. వాలి యతండు బాహువిభ్రవం బలరించినఁ బేర్చి రాద్రతం
గూలుగజంబులుం గెడయుఁగజ్జపుతండుముఁ దెల్ల తేరులుం
గీ లెడలించినట్ల పడుకేతుచితానము నుగ్గునూచ మై
రాలుపదాతివర్గములు శ్రీరక్తపుటేరులుఁ బ్రేవుప్రోవులున్. 155

వ. మఱియును. 156

క. ఏరూపు లయిన రూ పఱ, ఘోరాశనులట్ల శల్కుకూరారాత్త్రంబుల్
కౌరవులు పొంగఁ బాండుకు, మారులసేనపయి దొరగె శ్రీమనుజాధీశా. 157

వ. అట్లు దొరుగుదారుణమార్గణాసారంబున నెగడుపడి యాబలంబు పాండవా
గ్రజువెనుక కొదిగిన నమ్మహిమతి పురికొలిపికొని శల్కు మార్కొని నిశితవిశిఖ
వర్షంబునం బొదివిన నమ్మద్రవిభుండు గూరనారాచం బతనిమే నుచ్చిపో నేయ
నా ధర్మనందనునకుఁ దలకడచి యేడమ్ముల నవ్వడముడియు సహదేవుండయిదు
తూపులను నకులుండు నవశరంబులను బ్రతివింధ్యాదిద్రాపదేయులు బహుబాణ
పరంపరలను నవ్వీరు నేయ నప్పడు గృపాచార్యుండును గృతవర్మయు శకునియుఁ
దత్తుతుం డులూకుండును నీకొడుకులుం గవినీరి గురువుత్తుండు మందహాసం
బుతో నమందగతి వచ్చి వారిఁ గూడికొనియె నక్కడిసైనికులును రభసంబున
నారథివరులఁ దాకి రట్టియెడ. 158

క. కృపుడును ధృష్టద్యుమ్నుండు, నుపమాతీతాతిఘోర్యయుద్ధంబున బా
హుపటుత్వమ్ములు సూపి ర,ధిప యొండొరులకు ¹సమత్వదీప్తాకృతులై. 159

క. ఒకని నొకనిఁ బదిపదిసా,యకముల నొప్పించె వీరు శ్రీలగుపాండుకుమా
రకు తేవుర నంతట ద్రోణకుమారుండు మోము చిటుతనగవున నొప్పన్. 160

అ. నాయుతనయి²బుశ్యవర్ణాశ్వముల మద్ర,పతి ధరిత్రిఁ గూల్చి శ్రీనతేడు దేరు

- డిగ్గి నిజగదాపర్యటిష్ఠతఁ జూపెఁ గౌ,రవ్యసైన్యమునకు శ్ర రాజముఖ్య. 161
- క. అనిలజనియశ్వములఁ గూ,ల్చినయప్పడు శేల్యు¹నిం గల్గితనము మెఱయం
దనయంపవెల్లిచే ముం,చె నకులుతమ్ముండు నీదుకసేన దలంకన్. 162
- తే. అతనిహయములు నమ్మద్రోపతిశరములఁ
బడిన నప్పాండవునిఁ దలకడచి బలము
పొదివె నయోధముఖ్యుఁ దగ్గత్తుత్తుఁ డవుష
గదిసె నాసహదేవుడై శ్ర గడిమి మెఱయ. 163
- చ. కవిసిన దట్టకెం పడరుకన్నులతోడఁ గృపాణపాణి యై
యవనికి దాఁటి యాతనిశ్రరావలి ద్రుంచుచు గిట్టి తేరిపై
కి వడిఁ జలంబుమై నరిగి శ్ర కేళియపోలె శిరంబు ద్రుంచి పో
యె వెనఁ బొగడ్త కెక్క ధరణీశ్వర యొండురథంబుమీఁదికిన్. 164
- వ. ఇవిధంబున. 165
- క. సుతుఁ డీల్లిన మద్రమహీ,పతి శోకక్రోధవేగశ్రభరితాత్మకుఁ డై
శితశరపరంపరల ను,ద్ధతిఁ బాండవసైనికులమృదం బడఁగించెన్. 166

—❖ శిల్యభీమసేనుగదాయుధము ❖—

- క. ఉరవడి రధికజనంబుల, దెరలిచి యేపారుతనదుశ్తేరు మెఱయ ను
ద్ధరగతిఁ గాంతేయాగ్రజ,నరదమునకుఁ గవిసె వాలురములు నిగుడన్. 167
- సీ. కనుగొని భీముండు శ్ర గన్నుల నిప్పులు, రాల పుండాలక్ష్మీలాలరంజ
తంబును రిపుసైన్యదైన్యప్రదంబును, నాత్మీయవాహినీహర్షకరము
నై శతధారామోహభుజగక్షమా,ధరశృంగసమత సురదగ్ర మగుచు
నెనిమిదియంచులశ్శనెనగుమెఱుంగుల, దారుణం బగుగదాదండ ముగ్ర
- తే. శేఖ సారించి రాద్రముశ్చద్రేక మందఁ, గదిసి మద్రాధిపునితురంగములఁ జదియ
మోఁదె నాతండు దోమరమునఁ దదీయ,విపులవక్షంబు భేదించెన్మృపవరేణ్య. 168
- క. ఉరమున నాటినఘనతొ,మరమును డాచేతఁ బెఱికిఁ శ్ర మారుతి మద్రే
శ్వరుసూతు వైచె దానన, ధరణిని బోగగిలఁబడ నురదగ్రస్ఫురణన్. 169
- మ. విరథుం డై పొలివోనిదర్పమున న్యవ్వీరుండు ఘోరంపుము
ద్ధరముం గేల నమర్చి తేరు డిగి దుశ్శ్రాంతాకృతిఁ వజ్రభా
సురశక్రుండును దండచండయముండు శ్ర శూలోగ్రసాలాక్షండుఁ
సరి సేయం దగువారు గాఁగఁ బొలిచెన్ శ్ర సంస్తుత్యసంరంభతన్. 170
- వ. ఇట్లవప్తంభవిజృంభితుండైనయాసేనాధిపతిం జూచి యేది భీముఁ డుద్దామరభ
నంబున నతనికిసమ్ముఖంబుగా నడరినఁ బణవాదివాదిత్రనిర్భరనినదంబులుసెలంగె
నప్ప డయ్యరువాఁగు నిరువుర నేనికపోరు చూచువిధంబునఁ గన్నుగొన్నచు గదా

1. గ. దోఃకలితములు. 2. జ. మోద.

రణంబునకు శిల్పిండు దక్క మారుతి మార్కొనఁజాలు మేటిమగలునివ్వడముడి
వెలి గా నిమ్మద్రపతివొడఁగ వియునట్టిజెట్టిబిరుదులుం గలరే యనుచు నచ్చెరు
వొందు చుండ. 171

ఆ. మండల ప్రచారమహితాకృతులు గర్జ, నలుగఁ బొలిచి మాఱుమలసి అంకె
లెసఁగఁ బోరి కమరి యే పరువృషభయు, గంబునట్లు వారుగవిసి రధిప. 172

చ. మదమున నిమ్మెయింగదిసి యే మద్రవిభుండును భీమసేనుడున్
గదలమెఱుంగు లాకసము యే గ్రమ్మఁగ నుద్భటభంగిఁ ద్రిప్పి బె
ట్టిదముగ వేయ నిష్పలు వ్యడిం దొరఁగించె సమగ్రవిస్మయ
ప్రదరవభంగులై యవి పరస్పరఘోరవిఘట్టనంబునన్. 173

వ. ఇట్లు దొడంగి. 174

క. ధిక్కారంబులు చరణద, భక్త్యారంబులును మెఱయ యే బలువు వెరవు పే
రుక్కును నెక్కుడు వేగము, నక్కజములు గా నుద్దీర్చి యై పోరునెడన్. 175

చ. వెరవున నంగముల్ నుసులవ్రేటులు వమ్ముగఁ దాఁకినట్లు ది
క్కరిరదనప్రహరములఁ యింపము నొందక యుండుమేదిన్
ధరములఁ బోల్చి బట్టగు నుత్తరగ్రవుమూర్తుల కిద్ద అందు ని
ష్ఠరరభసంబు శౌర్యము పోటుత్వము ద్రాసునఁ బెట్టినట్లుగన్. 176

వ. ఒక్కొక్కమా టుబ్బున. 177

క. ఎనిమిదియడుగులకొలఁదిన, వెనువెనుకకుఁ బోయి నిగిడి యే గంబునఁ గి
ట్టినతగఘటకై వడి దాఁ, కునగంబులభంగి దోచుఁ యే గురుకులముఖ్యా. 178

వ. ఇత్రైఱంగునఁ బెనంగి నెత్తుట జొత్తిల్లినయంగంబులు వుప్పితకింశుకంబులఁబోలఁ
బరిశ్రమంబు నొందియుఁ బొలివోవనిదర్పంబున. 179

— శ్రీ గదాయుధమున మూర్ఖుఁడైన శిల్పిని గృహంబు లొంగం గొనిపోవుట —

క. ఇరువురును సందు సూడక, వెర వెడలినయా గ్రహముల యే వ్రేసినగద లొం
డొరులమెడలకెలకుల బ, ల్నరములు దాఁకుటయు వా రిశలం బడి రధిపా. 180

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహావీరులు మూర్ఖిల్లుటయు నుభయసైన్యంబులును హాహాకార
ముఖరు లై రట్టియెడఁ గృపాచార్యుండు శిల్పకడకుఁ దనరథంబు రయంబునం
బఱపించి. 181

క. పడియును గద విడువనియ, క్కడిఁదిమగని గ్రుచ్చియెత్తి యే గారవమున నం
దిటి తొలఁగం గొనిపోయెను, వడముడి దెప్పిటియె నంత యే వసుధాధీశా. 182

వ. తెప్పిటిలేచి చూచి నేద దేజనియమ్మద్రపతిం బేరుకొనియద్దండగ దాదండమండి
తం బైనకరంబునం బిలిచె నయ్యుద్ధతి సహింపజాలక సింహనాదంబుతోడఁ

— 1. ఐ. ప్రదరవభంగులై. 2. క. దాక నష్టడుం గరి. 3. గ. సమయంబున. 4. గ. ట్టినయెడ
కగరులు వడిఁ దాఁ 5. సంధు లూడఁగ.

దూర్యోన్యసంబులు సెలంగఁ గురుభూవరుముందరిసైనికులు రభసంబు గా నతఁ
డును గూడికొని తఱుముఁ గవిసినం, గౌంతేయాగ్రజానగ్రభాగంబున రథికులు
చేకితానపురస్సరు లై యార్పులు నింగి ముట్ట నయ్యనిలతనయఁ దలకడచి వారిం
దలపడి పెనంగి రప్పడు. 183

శా. ఆకౌరవ్యవిభుండు వజ్రకఠినం శ్ర బై యొప్పప్రాసంబు వీ
ప్రాకారోజ్వలవృత్తి నెత్తి నిజసైన్యం బుబ్బునం గ్రాలఁ గే
లికల్పంబు గ మింట జంటమెఱుఁగు శ్ర ల్నిండం బ్రదీప్తకిమ
శ్రీకాంతుం డగుచేకితానుఁ బడవైశ్రచెం జూపఁ జగ్గింపఁగన్. 184

వ. ఇట్లు చేకితానుండు వీతానుం డైనం గని కౌంతేయులు కోపాటోపంబున సైన్యో
పేతగతిం గడంగి కౌరవసైన్యంబుపైఁ బటుబాణంబులు గురియుచు నడరిన
శత్రుండు ధర్మపుత్తుని దుర్యోధనుండు ధృష్టద్యుము నమ్మహీపతి పనుప నశ్వ
త్థామత్రిగర్తులు మూఁడు వేలరథంబులవారు వివ్వచ్చుని మహాత్మాపాంబున
మార్కొనిరి తక్కటియోధులు సేనయనవ్యిరోధివరూఢినిగలయన్ బెరయుటయు
నక్కజం బయ్యె నప్పడు పెంమాళి యెగసి చూడ్కులు నిగుడకున్నను సైనికులు
సింహనాదంబులు సెలంగం జేయుటయు బిరుదులు ప్రకటించుటయు బోధకం
బుగాఁ బోరిన బోరనదొరఁగుశోణితం బాఠేఱువునడంచినఁ బ్రియం బంది యరు
వాఁగును ప్రేయండు పొడువుం డనునెలుంగులు నింగి ముట్టఁ బెనంగునట్టియెడ.

చ. బరవస మొప్ప మద్రపతి శ్ర పాండవముఖ్యునిమీఁదఁ గాండముల్
గురిసిన నాన్మపాలుఁడు నశకుంతితుఁ డై పదునాల్గుతూపు ల
న్నరపతిమేన గుచ్చి యెలగనవ్వున నొప్పినఁ నమ్మహీశుపే
రురమున నాపె నారధికుఁ శ్ర డొక్కసముజ్వలబాణ మే డైఱన్. 186

వ. నాటినం గనలి యమ్మునజేంద్రుండు చంద్రసేనుం డనుతదీయచక్రరక్షకుం దునిమి
నవనారాచంబులు సారథిమేన నిగిడించె. 187

ఆ. అపుడు శినివరుండు శ్ర ననిలపుత్తుఁడుఁ జేది, బలము శత్రుఁ దీవ్రభంగిఁ బొదువ
నాతఁ డాధనంజయగ్రాణిఁ బటుతర, పంచమార్గణముల శ్ర నొంచె నధిప. 188

క. విను మిరువదియేడమ్ముల, శినిమనుమనియు బృథుంచెఁ శ్ర జేదిరధికులం
దునిమెం దీవ్రశరోత్కర, మున నిరువదియేవరన్ సశముద్భటభంగిన్. 189

క. కవలు దనమీఁద రయమునఁ, గవిసిన నిశితతరసాయకములను మార్చి
రవము సెలంగఁగ వారల, యవయవముల నినిచె నతఁ డ్రహంకృతి మెఱయన్.

చ. కనుఁగొని ధర్మసూతి భుజగర్వ మెలర్పఁగ బెట్టు గిట్టి శ
ల్మనిమెయిఁ దీవ్రమార్గణసశముత్కరముం బరఁగించి కేతువుం
దునిమిన నాతఁ డాపతికిఁ శ్ర దూపులవేడిమి సూపి వాయుపూ
నునిఁ గవలన్ శినిప్రవరు శ్ర నొంచె వడిం బదియేసి యమ్ములన్. 191

- ఉ. నొంచి మదించి భేదరమనోహరుఁ డై వడి ధర్మపుత్తుఁ సు
క్కించి మహాగ్ర బాణపరికీలితదేహునిఁ జేసె దానఁ గో
పించి శితాశ్రముల్ గవలు శ భీముఁడు సాత్యకియుం గడంక గు
ప్పించిన వానిఁ ద్రుంచి శరశీడితదేహులఁ జేసె వారలన్. 192
- వ. చేసి యెండొకభాసితధ్వజం బెత్తించి మెఱసిన. 198
- సీ. భీముఁ డాతనిమెయి శ బెడిదంపునారసం, బడరించి వెండియు శ నట్టి వేడు
పఱపె సాత్యకి శత్రుబాణంబు లతనిపై, బెట్టెసె మాద్రితోల్పట్టి యొడు
తీవ్రాశ్రముల సహదేవుండు పదునాలు, గమ్ములు నవ్వీరునంగకములఁ
బరఁగించి రమ్మద్రవతి భీమసేనాద్యు లై నయన్నలువుర శ నతిరయమున
తే. వరుస డెబ్బదిమూఁటను శ నిరువదేను, వాడితూపుల నేనింట శ మూఁడుమార్గ
ణములఁ బిడితులుగఁ జేసి శ నఱకె భల్ల,నిహతి సహదేవుచాపంబునృపవరేణ్య.
శా. ఆ మాద్రీసుతుఁ డన్యచాపధరుఁ డై శ యత్న్యగ్ర బాణంబులక
మామా యెక్కడఁ బోయె దంచు వెన నశ్మద్రేఘ నేయంగ ను
ద్దామోదగ్రత భీమసాత్యకులు శాతప్రస్ఫురనాన్తర్గణ
స్తామంబుల్ గురియంగ ధర్మసుతుఁడుం శ దూపుల్ మెయిక్ గ్రవ్వఁగన్. 195
- చ. కలయఁగ నెత్తురుల్ దొరఁగ శ గైరికనిర్ణ రజాలరంజితా
చలమును బోలి పొ ల్పెనఁగి శ శల్యుఁడు వారల నస్త్రపంచకం
బుల వెన నొంచి త్రుంచె గురుభూవర ధర్మజుచాప మమ్ముతో
బలమును శౌర్యమున్ సురలు శ ప్రస్తుతి సేయ మహాగ్రమూర్తియై. 196
- ఉ. వేటొకచాప మెత్తి పృథివీవర ధర్మతనూజుఁ డింతతోఁ
దీఱఁగఁ జేయుదుం బగ యశ్రి ప్రకటంబుగ నంచు సూతుమైఁ
దూఱఁ దురంగమాంగములు శ దూఱులు వోవఁగ శల్యు నెమ్ములక
గీఱ సిడంబు గాఁడఁ బరఁగించె నముజ్వలచండకాండముల్. 197
- వ. ఇవ్వీధంబున విజృంభించిన. 198
- క. కోపించి యతఁడు దర్పాటోప ముదగ్రముగ దశపక్షు ప్రదరము లా
భూపాలుమేనఁ జొనిపిన, భూపాలక యాతఁ డొల్లభోవుటయు వెనన్. 199

—* ధర్మరాజు శల్యునిబాణంబులచేత మార్పితం డగుట. *

- క. శ్రే నేయుఁ డడరి యుజ్వల,నానావిశిఖముల మద్రసరఁజిఁ బొదువం
దా నలిగి విల్లు దునియలు, గా నొకభల్లమున నేసె శ గర్వోద్ధతుఁ డై. 200
- క. అరథివవరుని నకులుని, మారుతి సహదేవు మూఁడుమార్గణముల నే
పారఁగ బలుపారఁగ రయ, మారఁగ నొప్పించె నమ్మోహభుజుఁ డధిపా. 201
- మ. అంతం డెలిసి యక్కొంతెయ్యగ్రజండు మద్రపతి ముద్గరంబున నేయ నవ్వీరో
ధిపై సాత్యకి దోమరంబు వృకోదరుండు భల్లంబును నకులుండు శక్తియు సహ

దేవుండు గదయును బ్రయోగించిన నయ్యోధవరుండు వాని నన్నింటిని మింట
మెఱుంగు లడరు వెడఁడయమ్ములు పరఁగించిత్తుంచి యార్చినం బేర్చినరోషంబున
నాకృష్ణానుజుండు సారధి మూఁఁడువాఁడితూపుల నవ్వరోధి రెండు బాణంబుల బె
ట్టెసినఁ గ్రోధదీప్తుం డై ప్రచండకాండంబుల నయ్యేవురను సుక్కించిన నీవుత్తుం
డతనిచేతఁ బాండుపుత్తులు పొలియుదు రని తలంచె నట్లు భాసమానుం డైన
సేనాపతిం గని భీమసేనుండు సహింపక తెంపున బెట్టు గిట్టిన. 202

క. శినిమనుమఁడుఁ గవలును దో,డన యురవడి నడరి పొదువుటయు నగ్గలికం
బెనఁగె నతం డానలువుర,కనలుఁ గడంకయును సరకుఁగాఁ గొన కధిపా. 203

వ. ఇట్లు పెనంగు చుండఁ బాండవాగ్రజుండు మున్ను దనచేతఁ జచ్చినచంద్రసేను
తోడివాని ద్యుమత్యేనుఁ దల ద్రెవ్వ నేసినఁ జక్రరక్షకహీనుం డయ్యును బాలి
వోనికనలున శల్యుండు సటలు వెఱికినం గోపించుసింగంబుచందం బై సమీరణ
సుతాదు లగుజోదులనలువురయంగంబులఁ దురంగనికరశరీరసారధిని కాయసహి
తంబుగా బహువిధవిశిఖంబులు పరఁగించి నెత్తురులు దొరఁగించినం గని యా
ధర్మనందనుండు విషాదంబు నొంది నిజాఁతర్గతంబున. 204

క. హరివచనంబు లసత్యతఁ, బారయఁగ నేర్చునొకొ, మద్రభూపతిబాహు
స్ఫురణము భీమాదిరథిక,వరు లోగ్వనియట్లు గాఁగ న వ్రాలెడిఁ దోడ్తోన్. 205

వ. అని తలపోసి తనబలంబునకుఁ జేయి వీచిన దోయధివీచివితానవిలాసంబుచందం
బునఁ జతురంగంబులు శల్యుడై గవిసిన నాధైర్యధౌ రేయుండు మందరినంగంబు
లీలఁ గైకొని వారలంగలంచి పాంచాలపుత్త్రప్రభృతియోధ ప్రకరంబులనుబాండ
వాగ్రజునిం బరమసాంద్రతీ వ్రశరాంధ కారంబునఁ గప్పి సింహనాదంబు సేసిన. 206

క. దివిజగరుడఖచరాదులు, వివిధవచనరచన లెనఁగ న వినుతించిరి శా
త్రవభీకరుఁ డగునమ్ము, ద్ర నిభనిరణవిహరణములు న ధరణీనాథా. 207

వ. ఆ సమయంబున. 208

తే. గురుసుతుండు పెనుఁబ్రావుగానరునిఁబొదివి,యధిప సంశ్చక్తులునివిధాన్త్రతతుల
గప్పి రతఁ డందఱను జండ్రకాండవిదళి,తాంగులుగఁ జేసె దోర్లీలయతిశయిల్ల.

చ. తెరలక వారు పైపయి నుశ్చీర్ణ సముద్ధతి గ్రమ్మి వాజులక
హరిని సిడంబుడై గదియ న నాతఁడు సేడ్పడ బాణవర్షముం
గురిసిరి కౌరవేంద్ర మొనకకుం బ్రమదం బగుఘోరభంగి న
ప్పురుషపరాక్రమస్ఫురణ న పార్థివసత్తమ కాన మెయ్యెడన్. 210

వ. ఇట్లు సవ్యసాచికే జే యార్ప రాకుండ దర్పంబుసూపిన నాభూవరకుమారవర్యుండు
వీరాగ్రహవేశంబున విజృంభించి భిల్లార్ధచంద్రక్షరికాముఖ నారాచప్రయోగా వి
శిఖ పరంపరలు పరఁగింప నవి యాసై నికులరథ్యంబులు గూల్చియుఁ గేతనంబులు

ద్రుంచియు బాణంబులు నటికియు బాణాసనంబులు విఠిచియు సూతుల గీటడం
చియు నరదంబులఁ జెక్కియు మైమఱుపులు పొల్లు సేసియుఁ జామరంబులు దుని
మియు నాతపత్రంబులు రూపుమాపియు నెత్తురు యరలించియుఁ గండలు దొరి
గించియు నెమ్ములు నగిలించియుఁ గాల్లు ద్రుంచియుఁ జేతులు దునిమియువ్రయ్య
లుగా వక్షంబులు నీటియు మర్కంబులఁ జొచ్చియు మకుటంబులు డుల్చియుఁ
దలలు రాఘ్నియుఁ బ్రాణంబులు పీల్చియు రాద్రం బావహించినలయకాలగుద్రని
సంక్రీడసంబుచందంబు దోచె నన్నడు రథకివరసహస్రద్వితయంబు దెగటారె
నహ్వాఢీమగండు పేరిడవి దహించుదావపావకునిచందంబున వెలింగెఁ దదీయ
తేజోమహిమ సహింఘక యుద్ధామగతి నశ్వత్థామ గదిసి యక్కవ్వడిం దొడరి
దురం బొనర్చె నందు. 211

సీ. అతఁడు పండ్రెండువారలమ్ము లాబీభత్సు, మెయి గుచ్చి కృష్ణునిశ్రమేనియందుఁ
బదివాఁడితూపులు శ్ర పఱపిన మదిలోన, నగ్గించి యవ్వీరుఁ శ్ర డలఁతినగవు
తోడ రథ్యముల సూత్రతునిఁ గూల్చి యాతిని, తనువున నెఱతెగ శ్ర గొనక నాట
మూఁడుమార్గములుశ్రముసలంబు పరిఘంబు, నాతఁడు నిగిడింప శ్ర నదియునదియు

తే. నన్నరుఁడు దోడుతోడ నై శ్ర దాఱునిశిత
కాండములఁ ద్రుంచి పటునాయక త్రయంబు
సొనిపె నవ్వీపు మేన మార్కొనియె నపుడు
గడఁగి యప్పార్థ సంశ ప్రకవ్ర జంబు. 212

వ. అట్టియెడ.

—* సురభుఁ డనుపాంచాలకుమారుం డశ్వత్థామచే జచ్చుట. *—

క. సురభుఁడు గురుసుతుడైఁ దన, యరదము వఱపించి యేయ శ్ర నప్పాంచాలో
త్రు నొకనారసమునకును, నెన సేసె నతండు గినుకశ్రయసకం బెనఁగన్. 214

వ. ఇత్రైటంగున. 215

అ. సురభుఁ గూల్చి యతనిశ్రయరదంబుపైకి ను, ధ్వరత నరిగి గురుసుతండు చండ
కాండసమితి నిగుడ శ్ర గాండవిఁ దాఁకె సం, శ ప్రకులకు సంత్రసం బొనర్చె. 216

వ. అయ్యవసరంబున. 217

క. కురుపతిధృష్టమ్యముని, యురవడి గద నిలువరించి శ్ర యుద్ధతి మెఱయన్
శరపంచకమున నొంచెను, బరఁగించెను మఱియు నవతిభాణము లొడలన్. 218

తే. అతఁడు డెబ్బదియమ్ముల శ్ర నతని నొంప, నన్నరేంద్రండుఁ జేడ్చడ శ్ర ననుజసమితి
బలయతంబుగనడ్దరి యభ్యులియుమీఁదఁ, గురిసి రస్త్రశస్త్రంబులశ్రనరవరేణ్య.

క. పాపాచారలో త్రముఁ డు, ద్విపితకోవుఁ డయి వారిఁ శ్ర దీప్తతరశరా
టోంబునఁ గలఁచె రయం, బేవారఁగ నాత్మసేన శ్ర కేడ్డఱ మెఱయన్, 220

- చ. కృపకృతవర్మలం గడిమిఁ శ్రీ గిట్టి శిఖండి ప్రభద్రకుల్ మహా
గ్రువునడిఁ దోడ్పడంగ భుజగర్వము సూపిన నాబలాధ్యులుం
గుపితమనస్కులై బలువుఁగోల్లలఁ బేర్చినలావు చేవ క
య్యపువెర వేపు దామ్మి సరి శ్రీ నచ్చెరుపాటున ముంచెఁ జూపఱన్. 221
- వ. అప్పుడు శల్యుండు యుధిష్ఠిర భీమసేన నకుల సహదేవసాత్యకి ప్రముఖులపైఁబట్టు
బాణంబులు గుప్పించి నొప్పించిన. 222
- క. నకులుండు రథసంబున సా,యకదశక మతనియురంబునందుఁ జొనుప న
భ్రుకుటి యగుచు నయ్యల్లునిఁ, ద్రికాండముల నొంచి యతఁడుశ్రీదీపించె నృపా.
- క. తక్కిటినలుపుగు వొదిలిన, నొక్కొకనిశరీరమున ముఠాగ్రాస్త్రంబుల్
పెక్కులు వెనఁ బఱపి మదం, బెక్కి నకులుధనువు దునిమె శ్రీ ఘనహితముగన్. 225
- వ. ఇట్లు శల్యుండు విజృంభించినఁ గోపించి. 225
- మ. నకులుం డొండాకచాప మెత్తి పటుబాణశ్రేణిఁ బర్షింపఁ గీ
చకవిధ్వాసి నిగిడ్చె పష్టిశరముల్ శ్రీ శైవేయుఁ డుద్గీప్తసా
యకముల్ దొమ్మిది యేయ ధర్మగుతుఁ డీశరైదములమృద్రనా
యకుపై నన్నియుఁ బిన్నతమ్ముండును దో శ్రీ డై నాట నాటెం గడున్. 226
- తే. అతఁడు వెన నవన ప్తతిశితశీలీము,ఖముల సాత్యకి నొంచి మార్గరణముతోడ
ధనువు ద్రుంచి రధ్యమ్ములరథరణిఁగూల్చి,పదిపదుల్ బలుఁదూపులుశపఱపెమేన.
- క. ఇవ్విధమున శినివీరుని,క్రోవ్వు చెఱిచి పాండుపుత్త్రశకులబాణంబుల్
నివ్వటిల సీక నలుపుర, నవ్వీరుండు నొవ్వ సేసె శ్రీ నదృతభంగిన్. 228
- ఉ. పాండవు లట్లు మద్ర పతిబాణములం దెరలంగఁ జూచి తా
నొండాక తేరికిం జని సశముద్ధతి సాత్యకి దాకె నాతనిం
జండతర ప్రచారణవిశారదుఁ డై వెన వారు గూడి యు
ద్దండత సూపి రక్కజపురదర్ప మెలర్పఁ బెనంగ నాతఁడున్. 229
- ఉ. ఏవురతోడ న ట్లాకడ శ్రీ యేచి పెనంగుటఁ గౌరవేంద్ర యో
ధావళి చూచి కూడికొని శ్రీ యారధికోత్తముగాధవిక్రమ
శ్రీ విలసిల్ల నంపపెనుఁగజేకటి యాకస మెల్ల గప్పఁగాఁ
జేవయు లావుఁ జూపుటయుఁ శ్రీ జేడ్పడి రా ప్రతివీరు లందఱున్. 230
- వ. సేనయు నొక్కుమూడి నద్దిక్కు¹దఱిమినం గని కృష్ణార్జునులు నిజసైన్యంబు సమ
స్తంబు సేకముఖంబు సేసి మార్కొని రాసమయంబునఁ గిరీటి కృపకృతవర్మ
లను సహదేవుండు సాబలుని ద్రాపదేయులు గొందఱురాజులనఁ శిఖండి శత్రువు

తామను భీమసేతుండు సుయోధనునిఁ దాఁకఁ బొండవొగ్రజుండు దనకు నకు
లుండు బాసట గా శల్యు నిలువరించెఁ దక్కునుం గలయోధులుం దక్కట్టిసైని
కులుం దలపడి క్రమంబున నెల్లబలంబును గలయక బెరసె నిట్లు నూల్కొని
యొత్తంతకు రణంబు సమ్మర్దదారుణం బయ్యె నత్తటి నమ్మద్రపతి రాద్రంబు
రూపు దాల్చిన తెఱంగునం బొంగి పొంచాలయాదవాదిరథివరులకును బొండు
కుమారులకును వారింపఁ గొలఁది గాక రథచిత్రగతులు మెఱయ నెక్కడఁ
జూచినం దాన యై నానావిధవిశిఖవితానంబుల నంబరభాగంబు సగపిహితంబు
సేసిన మధ్యందినగతం బయ్యును మార్తాండబింబంబు దోపకయుండె నట్టియెడ.

సీ. కరులఁ ద్రుంచెడువేళ శ గిరులఁ దున్నాడుసం

క్రందనుకైవడి శ గానవచ్చు

నరదముల్ దెరలించునప్పడు పటమొగుల్

విరియించుబలుగాడ్పురవిధము మెఱయు

హయములఁ జెండాడ శ నరుగువోట్లను లేళ్ళ

గమిఁ గిట్టుకోల్పుల్లికరణి యొలయు

భటులకు నరుగుచోఁ శ బస లేని పెనుఁగాన

దరికొనుచిచ్చుచందంబు గలుగు

తే. గసి మసంగినయంతకు శ కరణి యంత్య

కాలరుద్రునిదర్ప మశకాండమృత్యు

ముఖము నుగ్రభావము దోచునమొనయు వీర

సమితిఁ దెగటార్చునప్ప డాశల్యునందు.

232

వ. ఇట్లు విజృంభించి యత్యద్భుతవిక్రమంబున నుల్లసిల్లునమ్మద్రమహీపతి సుభయ
సైన్యంబులజనంబులు ప్రశంసించి రంతకంతకు నగ్గలం బగునగ్గలికఁ జెలంగి
యతిండు భల్లాదికాండపరంపరలు పటురయంబునఁ బరఁగించుపరమాభీలభంగికి
నోహటించి ధర్మజుమోహరంబు దెరలి మరలి పటవం దొడంగిన నన్నరవరుం
డదల్చి కరతలం బెత్తి నిలు నిలు మని నివారింప నిలువదయ్యె నయ్యుధిష్ఠిరుండు
పౌరుషంబుపెంపువఁ దెంపు సేసి మామా యని పేరెలుం గెత్తి యాశల్యునిఁ
దాఁకి దర్పంబు సూపినం జూచి మగుడ నిగిడి సేన పోరికి బురికొనియె నప్పుడు
పొండవొగ్రజుండు దమ్ములను దొరలను దనపాలికిఁ బిలువం బంచి వారలతో
నిట్లనియె.

233

చ. అమరనదీసుతాదు లగునక్కడివీరుల మీర లందఱుం

గమమునఁ బిల్కుమార్చి భుజ్యగర్వము సూపితి రేను శత్రుస్సై

న్యమభనకల్య శల్యుఁ దెగటార్చెద నా కిది కృత్య మీ సము

ద్యమ మనివార్య మై నెగడునట్టి తెఱంగు వినుండు చెప్పదన్.

234

వ. నాతేరికి నకులుడును సాత్యకియు వల్లపటను సహదేవుండును ధృష్టద్యుమ్నుండును డాపటను గావలియై రావలయు వెనుకం గదిసి బివ్వచ్చుండును ముందటి కేలన మొనసి వడముడియును నడచునది యంతయేఁబటి కన వలదు నన్నొండె నతం డతని నొండె నేను సమయించుట యవశ్యంబు¹ను గలుగం జూచితి నిట్లు తెంపు చేసి యమృద్ద్రుపతి మార్కొనునాకు దుర్దమప్రయత్నంబు కర్తవ్యంబు కృపకృతవర్మాశ్వత్థామసాబలసుయోధను లయ్యోధముఖ్యు రక్షింపం జేయు పరాక్రమంబునకు మీరు ప్రతివిక్రమం బాచరించుచుండ నుదీర్ణం బగుమదీయ బాహుపాటవంబున నమ్మేటిమగని గీటడఁగించువాడ నని పలికిన నారథికివరులును దక్కునుంగలవార లమ్మానవపతిపూనికి నగ్గించి యతఃరథంబు సవిశేష కల్పితంబు సేసి యతండు సెప్పినతెఱంగున సన్నద్ధు లై సముద్ధతిం దేజరిల్లుటయుఁ దత్తైస్యం బుత్సాహదీప్తం బై కడంగినఁ గరిఘంటారవంబులును రథ నేమినిస్వంబులును దురంగకింకణీకన్యానంబులును సుభటసింహనాదంబులును నిస్సాణాదితూర్వనినదంబులును బెరసి యంబరంబుఁ బిక్కటిల్లఁ జేసె నివ్వధంబున యుధిష్ఠిరుం డుద్భటుం డై యురవడించిన.

235

— ♦ శల్యధర్మనందనుల ద్వంద్వ యుద్ధము ♦ —

క. కూరుబిభృడు దనదు² మొనలకు, బరవస మొప్పంగ మద్రుపతి మును శౌర్యోద్ధరుఁ డయి కడఁగ నడరి యువ్వరూఢినిం దాకె ధరణి ॥ వడవడ వడకన్.

237

వ. అట్టియెడ.

క. పులులు దలపడినయుబ్బును, బలువును దోంపంగ మద్రుపతిధర్మసుతుల్ తలపడి యొండొరువులపై, నలఘుప్రదరములు వఱసి ॥ రథికిరయమునన్.

238

వ. వారి నాలోకించి యుభయసైన్యంబులు విజృంభించి సంరంభంబునం గలయం బెరసినఁ గ్రందుకయ్యం బయ్యెనందు.

239

ఉ. నీ తనయుండు సింహకమృసియతరం బగుభీమునుల్లన త్కేతన మర్ధచంద్ర శరశ్రీవహతిన్ మణికింకిణీనినా దాతిశయంబుతోడఁ బడునట్లుగ నేసి శరాసనంబు బల్ వాతిశరంబునం దునిమె ॥ వారివరూఢిని యే పడంగఁగన్.

240

చ. అతఁడు ప్రదీప్తకోపముఖుఁ ॥ డై పటుశక్తి నురంబు వైచినం బతి యరదంబుపైఁ బడియె ॥ బ ల్వుగుమూర్ఛ మునింగి యప్పడా యతధను వెత్తి సూతుతల ॥ యక్కురుఘస్మరుఁ డేసె డొల్ల వే గ తొలఁగ నీడ్చుఁ దేరు దురగంబులు మూఁక గలంగి సొం పఱన్.

241

క. కని యశ్వత్థామయుఁ గృపుఁడును గృతవర్ముఁడును నెక్కుడుబరవసమునన్ మనసేనకుఁ దలమిగిలిన, మనుజేశ్వర కవిసఁ గ్రీడి ॥ మద మెలఠారన్.

242

1. గ. విచారించితి. 2. జ. మొనకును బరవస మెసఁగంగ.

- క. అమ్ముఖమున సమరము రా, ద్రుమ్మ పెనిచె మద్రవిభునిఁ శ్రీ దలకడచి యసీ
కమ్ము బహులాస్త్రశస్త్రచ, యమ్ముల ధర్మజునిఁ బొదివె శ్రీ నత్తుగ్గముగన్. 244
- వ. పొదివిన నయ్యుధ్ధిషిరుండు.
- చ. అరదముచిత్ర సంచరణ శ్రీ మక్కజ మై విలసిల్ల దేరులుం
గరులును ఘోటకంబులును శ్రీ గాల్పలముం దనచేతఁ గూలఁగాఁ
బొరలఁగ మేదినిం దునియ్యప్రోవులుగా రుధిరంపురొంపి బ్రుం
గ రణవిహారముం జలిపె శ్రీ గౌరవనాథ యనేకభంగులన్. 245
- క. నరులు ¹మృదు వితః డనంగాఁ, బరఁగుయుధ్ధిషిరుండు శత్రుబలముల కతిని
వృరుఁ ²డయ్యె నపుడు సుర ల, చెచ్చరు వందిరి చూచి ద్రోణునిశిక్షఁ బొగడుచున్.
- క. మునుము బయ లైన నలిఁ బేర్చినయమ్మను జేంధ్రమిఁద శ్రీ శిలవిశిఖము లే
పున నిగిడించుచు శల్యుండు, దనరుభుజాబలముతోడఁ శ్రీ దటిమెం బెలుచున్. 247
- క. అవ్వీరునివాలంపఱ, క్రొవ్వ నడఁచి తనదునంపక్రశీల లడఁరగా
నవ్వసుధాధిపుఁ ³డల్లని, న వ్వాలయఁగ మాటుకొనె ఘృణారహితుం డై. 248
- వ. ఇవ్వీధంబున మార్కొని ధర్మజమద్రపతులు నిజశంఖంబులు పూరించిరి భేరి
ప్రముఖతూర్యస్వనంబులు నింగిఁ బొంగారఁ జెలంగె నయ్యిరువురు నొండొరుల
పైఁ జండకాండపరంపరలు పరఁగించి తనువులనెత్తురు లురలించి పూఁచినబూరు
వుల పొలుపు దాల్చి రట్టియెడఁ గనుంగొనుజనంబులు. 249
- చ. వెరవును లావుఁ జేవయును శ్రీ వీరల కారయ నొక్కరూప దు
స్తరభుజశక్తి ధర్మజుండు శ్రీ శల్యునిరూ పడఁగించి యివ్వసుం
ధరఁ గొను నొక్కో నేఁ డితనిఁ శ్రీ దా సమయించి సమ స్తమేదిసీ
శ్వరుండు గఁ జేయ నోవు నొకొ శ్రీ శల్యుండు కౌరవరాజనందనున్. 250
- వ. అని సందేహాడోలాయమానమానసు లై రప్పడు. 251
- తే. మద్రపతి ధర్మజునివిల్లు శ్రీ రాద్ర మెనఁగఁ
ద్రుంచి నూఱుము లేసి యుద్ధరథఁ బేర్చె
నతఁడు వేటొక్కధను వెత్తి శ్రీ యతనిధనువుఁ
దునిమి వెస నేసె మున్నూఱుతూవు లధిప. 252
- * విరఘండయినశల్యుని నశ్వత్థాసు తనరథముపై నిడికొని పోవుట *—
- ఉ. తోడనె తేరివాహములఁ శ్రీ ద్రుంచి మదంబున సూతుప్రాణముల్
క్రీడయపోలెఁ బుచ్చికొని శ్రీ కేతువుఁ గూల్చిన నేన పిచ్చెఁ జే
యాడక యున్నశల్యుని రథయంబునఁనాత్మరథస్థుఁ జేసి పె
గ్గిడునఁ బొంద కుండఁ దొలఁగించెను ద్రోణసుతుండు భూవరా. 253
- వ. ధర్మశల్యునిదు సమరవైకల్యంబు నొందుటయు ధర్మనందనుం డార్చి పేర్చి త

ద్బలంబుఁ దఱిమె నంతనమ్మద్రపత్తి యొండురధంబు గల్పించుకొని కడంగి యా
కొంతేయాగ్రజుఁడై గంకపత్తంబులు నిగిడించుచు నిగిడినంగని యద్దెసఁ జేయఁ
గలసైనికో,త్తములు సరభసంబున నయ్యోధవరు నెదుర్కొని రప్పడతండుసాత్య
కిఁ బదిసాయకంబులను భీమసేననకులసహదేవుల శరత్రయంబులను స్తుక్కించి
యొక్కుడుమదంబునం బొదలినయంగంబులతో నలిరేఁగి మఱియు నప్పడుపొగ
డం దగి యుండె నాకర్ణింపుము. 254

సీ. కమలాకరములీలఁ శ్ర గలఁచి యాడెడుగంధ,దంతావళముసముద్దండతయును
దర మిడి మృగసముత్కరము ఘోరంబు గా, వధియించుకంఠీర్యపంబునేవు
నీరసారణ్యంబు శ్ర నిర్భరాటోపతఁ,గాల్చుదావాగ్నియశ్రగ్రక్రమంబు
ప్రకటవిక్రాంతిఁ బురత్రయంబును సమ,యించుఫాలాక్షునియే డైజయును

ఆ. ¹బోల్చబట్టు లయ్యె శ్ర భుజగర్వశౌర్యప్ర,తాపదుర్దమ ప్రకోపములకు
మద్రవిభుడు గోలుశ్రమసఁగి శాత్రవసైన్య, హననకేళి సలుపునవసరమున. 255

వ. ధర్మనందనుం దల మిగిలిన చతురంగంబుల నివ్విధంబున వినిహతంబులు సేసి
యమ్మహీపతిఁడై గవిసినం గని కనలును శై నేయుండును భీమసేనుండును దోడ
నడువ నతం డమ్మేటిమగని మార్కొని పలుమార్గణంబు లురంబున నించి
నొంచె నప్పడు కురువిభుండు పనుప మనసై నికులు దలమిగిలి శల్యునికిఁబ్రాపయి
యప్పవనతనయప్రభృతులతోడఁ బెనంగి రతం డాపాండవాగ్రజమేనఁ జండ
కాండస ప్తకంబు నినిచిన నజ్జననాథుండు నవనిశితనారాచరంబు లవ్వీరునంగంబుల
నాటించె నిట్లుదలపడి కోలుపులులపోలికఁ బేరేనుంగుల తెఱంగున బలుసింగం
బులచందంబునం బోరి యొండురులనొప్పించి రప్పడు. 256

సీ. శల్యుండు బలునార్యసము పాండవాగ్రజ, నురమున నాట న్యత్యుగ్రదీప్త
ఘోరనారాచ మూకుంటీసుతుం డేయ, నతఁడు మూర్ఖిల్లినశ్రవలరె ²నధిపుఁ
డమ్మద్రపతి తేటి శ్ర యలుకఁ గెంపారెడు, కనుఁగవతోఁ జండ్రకాండ మొకట
నయ్యధిష్ఠిరు నొంప శ్ర నాతండు పసిఁడిమై,మఱు వాఱుతూపుల శ్ర నటికివైచి

తే. వాలురమ్ములు దొమ్మిది శ్ర వక్షమున ని
గుడ్డ నయ్యోధవరుఁ డతిశూరభల్ల
యుగళేఖండితచాపుఁ జేయఁడును నొండు
ధనువుఁ గొని యవ్వభుండు దశ్రత్తునుపు సింఁచె. 257

క. బాసట యై భీముడు పె,ల్లసేను మద్రపతి నాతఁ శ్ర డిరువురతోడన్.
జేసెం గయ్యము గృపును,ద్యాసితవిక్రమముతోడు,పాటు గలుగఁగన్. 258

వ. అట్టియెడఁ గంటాంతరంబు ధరియించి కిడంగి. 259

ఆ. మద్రవిభుడు ధర్మమారుతసుతులమై,మఱువు లుఱక నటికి శ్ర మార్గములు

- దొమ్మిదింట రెంటుఁ గ్ర దూఁటులు సేసె దోర్దండములు ప్రదీప్తదర్శుడగుచు.
 క. ఆలో ధర్మజసారథిఁ, గూలఁగ గృవుఁ డేయ మద్రకుంజరుఁడు భుజా
 లీల మెఱయంగ హయము, ల్నాలుగు నొక ప్రేల్మిడిని నిశలం బడవైచెన్. 261
- వ. ఇవ్విధంబున విరథుం డై యమ్మహీకాంతుం డంతర్గతంబున. 262
- క. గెలుపుము శల్యుని నీ వని, పలికి ముకుందుండు నన్నుఁ బనిచినవాఁడ
 ప్పలుకులకు నసత్యత్వము, గలుగఁగ నేర్పు నొకొ దైవశ్రుటనబలమునన్. 263
- వ. అని శంకించియుఁ గొంకువోవక యజ్జగన్నాథువచనంబునకు నన్యధాత్వం బేల
 గలుగు నని యద్వేషునిం దలంచి యామాట యమోఘంబు గావలయు నని
 ప్రార్థించి వెండియు. 264
- చ. స్ఫురితపడర్ధనేత్రునిఁ ద్రిశూలసముజ్జ్వలు నిర్గుణున్ గుణా
 దరసముపాత్తమూర్తిఁ గలితప్రభవస్థితిసంహృతిక్రియా
 నిరతి¹వివర్తిత త్రిభువనీమహానీయుని దైత్యమర్ది న
 ప్పరుషవరుం జతుర్భుజ విభుత్వమహోన్నతు నాశ్రయించెదన్. 265
- తే. భండనము సేయునరునగ్రీభాగమునఁ బ్ర, చండశూలోగ్రీవాస్తుఁ డైశత్రుకోటి
 గీటడంచుచు నేఁ జూడఁ గేలి సలుపు, దేవు జయసిద్ధికై సన్నుతంతుభక్తి. 266
- వ. అనుచుఁ బురుషోత్తమునిఁ జిత్తమునఁ నిలిపి యున్నతం బైనపూర్వకాయంబుతో
 మందప్రకారంబున మార్గణంబు లమృద్వప్తిదేస నిగిడింప నతఁడదిబెండువడుట
 గాఁ దలంచి తఱిమి యఱిముఱి శరంబులు గురియిటుయు నప్పడు. 267
- చ. పవనసుతుండు విల్ నటికి గ్ర బాణయుగంబున మేను నొంచి శా
 త్రపులు దలంక నారథికుశరథ్యములన్ ధరఁ గూల్చి సూతుకం
 ఠివిదళనం బానర్చి ప్రకటస్ఫురణంబునఁ గంకటంబు భ
 ల్లవితతి ఘోరసంహతి నిశలం బడ నేసె రయం బెలర్పఁగన్. 268
- వ. ఇవ్విధంబున. 269
- క. విరథుండు నచాపుఁడు వ, రత్తిరహితగాత్రుండు నై నగ్రమద్రవిభుఁడు భా
 సురఖిడ్గచర్మశోభిత, కరుఁ డై తేరు డిగి కన్నుఁగవఁ గెం పారన్. 270
- మ. జముచందంబున నేచి ధర్మసుతుపై గ్ర సంరంభదుర్దాంతద
 ర్పమునన్ వే కవియొగఁ జండబలదుశ్శ్రవారుండు భీముండు ద్రుం
 చె మదం బారఁగ వాలునుం బలకయున్ గ్ర శీఘ్రత్వసంధి పుఁ డై
 తమది క్కార్పులుఁ దూర్యనాదములు నశత్యంతంబు శోభిల్లఁగన్. 271
- వ. అమృద్వప్తి నేర్పును జేవయుం గలపరిఘంబులు చేర్పఁ గలకటగదాదండం
 బులు ధరియించి యుధిష్ఠిరుమీఁద నురవడి నడచె నప్పు డప్పాండవాగ్ర
 జానకు బాసట యై సాత్యకి ధృష్టద్యుమ్నశిఖండిద్రాపకేయమాద్రీయు లేయు

సాయకంబులు సరకుగొనక గదంజిత్రంబుగా జడియును వడమూడిని క్రమంబున దవులంబడక సిగిడె నశ్వసూతరహితం బగుంధంబుపై నున్నయన్నరేంద్రుండు తన దెసకు సింహచంక్రమణత్వస్థుండరుం డై వచ్చునవ్విరు నాలోకంచి సక్రోధం బైనయవప్టంభంబున నుద్దీపితుం డై.

272

క. ఇతని సమయింప నయ్యచ్యుతుండు ననుం బనిచె నాకు శ్ర నొనరించినపా లితఁ డని తలంచి మొగ ము గ్రత నొందఁగ శక్తిమీఁదఁగ్రగనుదోయెలయన్.

274

వ. హృషీకేశు నుద్దేశించి.

ఉ. నీదెస నాదుచి త్తమున శ్ర నెక్కొని యుండెడుభక్తి భద్రసం పాదిని గావు టచ్చెరువె శ్ర భక్తజనాభిమతప్రదానవి ద్యాదయితత్వ మేర్పడు జగయం బొడఁగూర్పుము దేవ సంశ్రితాం హోదశసంబు నీకు వ్రత శ్ర ముల్లము నాపయ నిల్పు మిత్తతీన్.

275

వ. అని హృదయంబునఁ బ్రార్థించి యప్పార్థిహోత్తముండు.

276

ఉ. అచ్చపుభక్తికిన్ మతిఁ బ్రయంబున నొందినఘాలలోచనం డిచ్చిన బ్రీతియోగమును శ్ర నెక్కుడుభక్తియు నావహిల్లఁగా నిచ్చలు గంధపుష్పముల శ్ర నిష్ఠమెయిం బరిశోభితార్చనం బిచ్చుచుఁ దాను గొల్వ నుతి శ్ర కెక్కినయమృతహానీయశక్తికిన్.

277

మ. ప్రణతుండై రభసోదయాభినవదర్పస్ఫూర్తి శోభిల్లుచు ¹నృణిదండద్యుతిమంజరీస్ఫురణము శ్ర న్నంశోభిఘంటాఙ్కు క్వణనంబున్ రిపుసైనిక ప్రకరదృశకర్ణవ్యథం జేయ భీషణరేఖం ²బగుదానిఁ బుచ్చికొని చంఛనుతప్తిదృష్టుద్ధతిన్.

278

వ. అభిరామభీమాకారుండై.

279

తే. నెరయుకినుకఁ బెన్వెడఁద యై శ్ర నిష్ప లురలు కన్నుగవ శల్యుఁజూచిన శ్ర నున్నయనికి నతఁడు నీటు గా కుండుట శ్ర యరిది యయ్యె మాకుఁ జూడంగ నప్పడు శ్ర మనుజనాథ.

280

వ. ఇట్లు రాద్రోదేకంబునఁ బురత్రయదాహదోహాలి యగుశూలాఘాతలీల దోఁప దుర్వరీక్షం డై.

281

ఉ. ఘోరతరప్రకారి మగుశకుంచితబాహువిలాస మొప్పు విస్తారము వింత యాసురము శ్ర నారతరంబు గఁ జూచి వజ్రధా రారుచినన్నిభక్తచుర్రరశ్మిలు పర్వఁగ బిట్టు వైచె నద్వారణశక్తి నవ్విభుఁ డుదాత్తసమిత్ప్రతికల్ప శల్యునిన్.

282

తే. అట్లు పాండుభూపాలకుశనగ్ర సుతుండు, మద్రనాథునివైచిన శ్ర రాద్ర మేనఁగఁ

గంకటముదూటి వత్సంబుగడచివెన్ను, నెడలిచనియమ్మహాశక్తిపుడమిజొచ్చె.

—* ధర్మరాజు శక్తిప్రయోగింబి శల్కునిం జంపుట *

వ. ఇట్లు శక్తి బెడిదంపుటరవడి నుచ్చి పోయన. 284

చ. తుతమున ముక్కునం జెవులఁ శ గన్నుల నొల్కెడురక్త మంగ మా
పుతము గఁ జేయఁగా నతఁడు శ బోరగిలం బడియెన్ ధరం గర
ద్వితయము సాచి ధర్మజునిశిక్షకు శిరంబుగ వజ్రదారుణా
హతిఁ బడుభూరిభూధరమృహత్తరశృంగముభంగి భూవరా. 285

ఆ. భూమిమీఁద నిట్లు శ బోరగిలం బడి, మద్రనాథుఁ డొప్పె శ మానవేంద్ర
లేమమురమునందు శ లీలమై వ్రాలిన, ప్రాణనాథు 1 బోల్పు శ బట్టు గాఁగ 286

ఆ. ధర్మసంగరమున శ ధర్మజుచే జచ్చి, పొలిచెఁ జూడ మద్రభూవిభుండు
విధియుతంబు గాఁగ శ వేలిచి విడిచిన, నాటి యున్నయగ్ని శ ననుకరించి. 287

మ. కని శల్కాన్యజుఁ డేచి ధర్మసుతు సుగ్రస్సూర్తి శోభిల్లఁ దాఁ
కిన నాభూపతి చిత్రచాపధరుఁ డై శ కేళీసమప్రక్రియన్
ధనువుం గేతువుఁ ద్రుంచి తోడన సముద్యద్దీప్తభల్లాహతిం
దునిమెం గుండలకాంత మైనశిరమున్ శ దుర్దాంతదర్పంబునన్. 288

వ. ఇట్లు శల్కుండు సోదరసహితంబుగా బడినఁ బాండవసైన్యంబుజనంబులు వృత్త
వధం బొనరించుపాకశాసనుఁ బ్రశంసించుబృందారకులట్ల ధర్మసందను నగ్గించి
రమ్మెగ్గరంబునం దూర్యనినదంబులు సింహనాదంబులుఁ జెలంగఁ గలంగి కురు
సేన విఱిగి పఱచినం బోనిక పొదువుం డనుచు సాత్యకి వెనుకొనుటయుఁ గనుం
గొని కృతవర్మండు మార్కొనియె నయ్యాదవసింహులరణంబు దారుణంబయ్యె
నందు. 289

సీ. కృతవర్మ సాత్యకి శ నతిశితశరదశ, కమున నొంచి తురంగశ్రమముల²యుబ్బు
నుడిపి విల్లునుముట్రయును నొండువింట న, బ్బలియుఁ డాతని మేనఁబదిమెఱుంగు
టమ్ములు వఱిపి రశ్రవ్యమ్ముల నరదంబు, సూతుని సఱికినఁ శ జూచి కృపుండు
దన తేరిపై బెట్టుకొని తొలఁగించె న, వీరుపోరికి మూఁక శ వెఱచి పఱచె

తే. గడఁగివెనుకొన్న పాండవోత్కరమునొకఁడ, నిలువరించెనుద్దండుఁడై నీతనూజుఁ
డంత వేఱొక్క తేరెక్కి... శ యరుగు దెంచి, తాకె హార్దిక్కుఁ డరిసేనశ్రత్తడిల్ల.

వ. ఇట్లేదిర్చినఁ బేర్చిన ములుకఁ బాండవాగ్రజుండు కృతవర్మనిఘోటకంబులను గీ
టడంగించినఁ గురుసందనుం డాహృదికనందనుని నిజస్వందనంబున నిడుకొని య
వ్యతికిం గొనిపోయె నప్పడు కృపాచార్యుండు గడిసిన నయ్యుధిష్ఠిరుం డాఱమ్ము
లెమ్ములం గీలింప నతండు పదాఱుతూవుల నాభూపాలునిఁ దదీయతురంగంబుల
జేరినా సమయంబున, 291

తే. భద్రకరి నెక్కి చామర శ్ర ప్రకరవీఱు
నములు ధవళాతపత్రవిశ్రామసమ్మృద్ధి
యతిశయిల్ల సైన్యోత్సాహ శ్ర మావహిల్లఁ
బాలిచె నెంతయు భవదీయశ్రుత్తుఁడధిప.

292

—: శల్యచుట్టంబు లొక్కపెట్ట ధర్మరాజుం జాట్టు ముట్టుట :—

ఉ. అమ్మనుజేంద్రముందటికి శ్ర నార్పులతోఁ జనుదెంచి శల్యుచు
ట్టములు సత్వర్తముగఁ గరడంగి యనేకులు వీరయోధు లు
గ్రమ్ముగ వీరకఁ దేరులు పొగడకు నెక్కఁగ దీప్త మైనకో
పమ్మున నేచి పాండవులకై నడరం గని పేరెలుంగునన్.

293

వ. అన్నరనాథుండు.

294

తే. మీర¹లెవ్వరు వడిదలకమిగిలిచనఁగ, వలదునామ్రాలబలుపారి శ్ర నిలువుఁడనియె
వారు నిలువక పాండవశ్రబలముచేవ, దఱుఁగఁ జొచ్చి యుధిష్ఠిరుఁడాఁకి రధిప.

వ. ఇట్లు చలంబున నవ్యభుం దలపడి వివిధాస్త్రంబుల నొప్పించినఁ గవ్వడియును
వడముడియుఁ గవలును ద్రాపదికొడుకు లేవురును గోవిందులమ్ముండును
ధృష్టద్యుమ్ముండును శిఖండియును జండరయంబున నుద్దండచతురంగసమేతు
లై యారధికులఁ బాదువుటయును వారు వీరోద్రేకంబున సైన్యసాగరంబున
నున్మదమకర ప్రకరంబులవిధంబున విహరించి రట్లు పాండవసేనాక్షోభసంపా
దు లగునాజోదులయాటోపంబు విలోకించి గాంధారపతి గాంధారేయు నాలో
కించి.

296

తే. మద్రవిభువారినమ్మియశ్రమార్తురాఁగి, కొనఁగమనకు నుపేక్షింపఁ శ్ర జనునెయనుడు
నతఁడు నామాట వినక వాశరరిగి రేమి, సేయువారముచెప్పమాశ్రచిత్తమనియె.

వ. అని నన్ను నాపరివారంబును రక్షింపను దగ వెఱింగింపను నర్హుండ వీవ కావె
యనుమాట లాడిన నతండు ప్రీతుం డై బలపరిపాలనంబును గర్జంబు సెప్పట
యును దనపనిగా మనంబునం బూని యవి దోచునట్టియుచితవచనంబుల
నవ్వసుమతీపతికిఁ బ్రియం బాపాదించి.

298

చ. వినుము నరేంద్ర సైనికులు శ్ర విక్రమలీల నరాతిసేన సా
చ్చినఁ బతి గావ కున్న నుపశ్రజీవులు మెత్తురె యన్నఁ గాతుఁ గా
కని బహుతూర్యనాదములు శ్ర నార్పులునుం జెలఁగంగఁ ద్రోచి య
జ్జనపతి వీరకమై నడరె శ్ర సైన్యయుతంబుగ సత్వరంబుగన్.

299

క. అంత ధనంజయకిమిక్రి, గాంతకముఖయోధవరమశ్రుప్రకరం
బంతకుకడ కనిచెఁ బరి, శ్రాంతం బగుమద్రనాథుశ్రరధిక చయంబున్.

300

వ. ఇ విధంబున.

301

- మ. అరులం గీటడగించి పాండుసుతసైన్యం బుబ్బి పైఁ గ్రమ్మినం
గురుభూనాయకసేన నొచ్చి కలయం శ్రీ శూలన్ ధరన్ గుంపు లై
తిరుగం బాటంగఁ జొచ్చె విచ్చె మగలన్ శ్రీ దిగ్భాంతి వాటిల్ల స
త్వరతన్ నల్లడఁ బాటె నవ్వెభుండు గర్వం బేది వెల్వెల్లంగన్. 302
- క. మనవారి కపుడు భీష్ముని, చనుటయుఁ గోదండగురుని, సమయుటయును గ
ర్జునిపాలియుటయును గ్రొత్తై మనమున ¹వెనుఁబాటు గదిరె శ్రీ మనుజాధీశా.
- వ. అప్పు డద్దిక్కుజనంబులు. 304
- చ. ధరణికి నింక నాయకుండు శ్రీ ధర్మతనూజుండు నేఁ డవశ్యముం
గురుఁతి గూలు నెవ్వగలకుం గురు రయ్యెడు నాంబికేయుఁ డు
ద్ధరు లగుపాండునందనులదుర్దమభంగి యెఱింగి ధర్మత
త్పరులకు గెల్పు బ్రాంతె హరిభక్తులఁ బొందవె భూరిసంపదల్. 305
- వ. అని రట్టియెడ నీకొడుకు నిజసారథిం జూచి మనబలం బాహవంబున కోహ
టించి పాటెను నిత్తటి నేను బరవసంబు సేసిన గాని నిలువ దవ్వధంబునకు
రథం బను వై యుండఁ జేసి చేరఁ దె మృనిన వాఁ డట్ల చేయ నతం డేనుంగు
డిగ్గి రథం బెక్కి యెక్కుడుమగటిమిం బొంగునంగంబులతో సైనికుల కడ్డంబు
సని యెలుం గెత్తి, 306
- ఉ. ఎక్కడఁ ²బోవ వచ్చు గిరు శ్రీ లేనియుఁ గాననభూము లైనఁ దో
నెక్కియుఁ జొచ్చియుం బగతు శ్రీ రేడ్డెఱఁ గిట్టి చలంబునం దలల్
దొక్కక తక్క ర ట్లయిన శ్రీ దుర్గతి వాటిలుఁ బోక నిల్చి పే
రుక్కునఁ బోరినన్ సుగతి శ్రీ యొండెను సంపద యొండె జొప్పడున్. 307
- వ. అట్లుం గాక. 308
- క. పాండవబల మల్పం బై, యుండం గృష్ణుండు ధనంజయుండును దప్పిం
బెండువడఁగఁ గని మనకును. గం డడఁగఁగ నేల గెలుపుఁ శ్రీ గైకొనవచ్చున్.
- వ. అని పలికి కరతలం బెత్తి నిలు నిలు మనిన నబ్బలం బతని నగ్గించుచు మరలె
నమ్మేటిమగండు ముంగలి యయి నిలిచి పొంగారం గవియుకొంతేయసేనా
సముద్రంబునకుఁ జెలియలికట్ట యయ్యె నయ్యవసరంబునందు మునుకొని
వడిం దఱుమువడముడిం బొదివి మనపదాత్రిప్రకరంబు దర్పంబున నార్పులు
బొబ్బలుం జెలంగ బహువిధశస్త్రాస్త్రంబులు పరఁగించినం బెరిగినమదాతిరేకం
బున గదాదండంబు ధరియించి ఘోరాకారుం డగుచుఁ దేరు డిగ్గి పేరడవిఁ
గూల్చు పెనుగాలికై వడి నతం డేకవింశతినహస్రసంఖ్యసుభటుల నేలపాలు సేసె
నప్పుడు. 310
- క. శతహయరథబృందం బు, ధృరత నడరెఁ బాండునృపసుతలమూఁకలపై

నరుఁ డబ్బలంబునకు ని,ష్ఠురగాండీగము క్తశరపశుత్వము సూచెన్.

311

క. నకులసహదేవులును సా,త్యకియును రభసమున వాలురములు నిగుడన్
శకునిపయిఁ గవిసి రతఁడును, బ్రకటస్ఫురణంబునం దిరఁగ జై పోరెన్.

312

చ. సమదగజాధిరూఢుఁ డయి య సాల్వుఁడు పాండవసేనఁ జొచ్చి ఘో
టములఁ గలంచుచున్ గజఘ్రటల్ విరియించుచుఁ గాల్బలంబుఁ జి
త్రముగ వధించుచున్ రథకర్తదంబములన్ సమయించుచున్ మహా
గ్రముగఁ జరించువిస్ఫురణఁ య గన్గొని కోపసమున్నటాకృతిన్.

313

—♦ ధృష్టద్యుమ్న సాత్యకులచేత సాల్వుఁ డేనుఁగుతోడఁ బీనుఁగై పడుట. ♦—

వ. ధృష్టద్యుమ్నుఁ డెదుర్కొనిన నతనిఁ ద్రొక్కించువాఁ డై యవ్వీరుండు వారణ
పతిఁ గొల్పిన నతండు,

314

మ. పటునారాచచయంబు కుంభయుగభీకభాగంబునన్ బెట్టు నా
టుటయుం గ్రొవ్వటి పాతె నగ్గజము సాటోపంబుగాఁ గ్రమ్మటిం
చుటకున్ సాల్వుని మెచ్చెఁ గన్గొనుజనస్తోమంబు కోపాద్గమో
ద్భటవేగంబున వచ్చి పట్టె నది యాపాంచాలుతే రుగ్ర మై.

315

క. ఆతఁడు గద చేతం గొని, భీతి గదురుమనముతోడఁ య బృధికి దాటన్
సూతాశ్వసమేతంబుగ, నాతే రయ్యెనుఁ గెత్తె య నాకసమునకున్.

316

ఆ. ఎత్తి త్రిప్పి యాడి యిలతోడవేసిపా,దములఁ జదుపఁ జూచి య దారుణాస్త్ర
తతులు నిగుడఁ బవనశతనయశిఖండిసా,త్యకులు సాల్వుఁ దాఁకి య రతిరయమున.

క. అతఁ డందఱశాణంబులు, వితథంబులు సేసి యస్త్రవిద్యాపారీ
ణత సూచె నవ్విధం బ,ద్భుతము నినిచె గగనచరతత్తులచి త్తములన్.

318

వ. అప్పడు.

319

తే. ¹అజ్ఞపాటించి మదివెఱయుజ్జగించి, రయముమెఱయనప్పాంచాలశ్రాజసుతుండు
గదిసి యెగసి కుంభస్థలిగదఁ బగుల్పఁ, గొండ గూలిన ట్లక్కరి య గూలెనధిప.

క. ఆలోనన శినివరుండు వి,శాలాస్యప్రదరనిహతి య సాల్వునిశిర మా
భీలముగఁ ద్రుంప నాతఁడు, గూలిన మనమూఁక విచ్చెఁ య గురువంశనిధి.

321

ఉ. వాలి యెలుంగు సూపి కృతవర్ముడు సైన్యము నిల్వరించి యు
స్మిలితవిక్రముం డగుడు య మేమెయి నాతనిఁ దాఁకె నస్త్రవి
ద్యావసితుండు సాత్యకి యుగ్రత వారలు పోర వారిదో
ర్గిలలు సూచి రోటువడి య రెండుబలంబుల యోధవీరులున్.

322

వ. ఇట్లు పెనంగు చుండి.

323

క. కృతవర్ము నొంచె నెనిమిది, శితశరముల శినివరుండు య శినివరుచాపం
బతఁడు దునిమె బలువిలుఁగొని, యతనిహయంబులను సూతుఁగూఁడునొచ్చెన్.

1. గ. యెనిచె. 2. క. గ. అజ్ఞ...వెఱ బుజ్జగించి.

- మ. విరథుం డై యభిరామశూలమున నశ్వీరుండు శై నేయు వై
చె రయం బార నతండు భల్లమునఁ ద్రుత్యచెం బెక్కుతుండంబులై
తొరుగఁ జూచి వివాది యై నిజరథస్థుం జేసి తద్బాణగో
చరతాదుర్దశ కావృథోద్యముఁ గృపాశ్చార్యుండు తప్పించినన్. 325
- క. మనసేన విఱిగై నృప నీ,తనయుం డొక్కరుఁ డుదగ్రతరముగఁ గుంతీ
తనయుల నదైసఁ గలయో,ధనికాయముఁ బొదివెబాణధారలఁ బెలుచన్. 326
- మ. పతి యిమ్మై సముదీర్ణవిక్రమకళాపారీణుఁ డై విద్విష
చ్చతురంగంబులయందు నొక్కటియు విశ్వాసోల్లసనార్థణా
హతికిం దప్పక యుండునట్లుగ సమగ్రాశ్చర్యసంపాదకో
ద్ధతబాహువిభవంబు సూపె సురబృంధస్తోత్రపాత్రోద్ధతిన్. 327
- వ. అప్పడు రెండువీళ్ల నతనిపాటి మేటిమగలు లే రనుబుద్ధి నాకుం బొడమెఁ బదం
పడి పాండవులును జేయఁగలవారలును నవ్వీరుం బొదివిన నతం డందఱ కన్ని
రూపు లై ధర్మసుతుని శతశరంబులను భీమసేను డెబ్బదిసాయకంబులను సహ
దేవుని నైదింటను నకులు లఱువదినాల్గింటను ధృష్టద్యుమ్నుని సప్తమార్గణంబు
లను ద్రౌపదేయుల నైదైదుతూపులను సాత్యకి మూడుకాండంబుల నొప్పించి
సహదేవుధనువు దునిమిన నక్కుమారుండు వే తొక్కవిలుఁ గొని చలంబున
నక్కురువిభుం గదిసినఁ దక్కటిరథికులుం గూడుకొని యొక్కొక్కరుండు
పెక్కమ్ములు పైఁగురియఁ గేలిచందంబున వాని నన్నింటి వారించుచుఁ దత్తను
వుల శోణితంబుఁబూరించుచు నాజెట్టిజోడు బెట్టిదుం డై పెనంగ మనయోధులుం
బురికొని యద్దొరల మార్కొనిరి మనసై న్యంబు దై న్యంబు విడిచి మరలి వారి
బలంబులఁ దలపడియె నట్టియెడ. 328
- క. భీముండు గురుతనయుండు ను,ద్దామభుజావీర్యశౌర్యధైర్యములు జన
స్తోమము లగ్గింపఁగ సం,గ్రామ మొనర్చిరి నితాంత్రగాఢస్ఫూర్తిన్. 329
- చ. పరుషపరాక్రమస్ఫురణఁ శ బాండవముఖ్యునివాజులం జతు
శ్వరహతిఁ గూల్చె సౌబలుండు శ సత్వరుఁ డై సహదేవుఁ డమ్మహీ
శ్వరుఁ దన తేరిమీఁద నిడి శ సంగరమధ్యము వాపె నాతఁ డొం
డరదముమీఁదికిం జని రతయంబున నయ్యరిఁ దాఁకె నుద్ధతిన్. 330
- క. శరములఁ బొదివిన నాతఁడు, దిర మై యేయంగ రణము శ దివిజగరుడ ఖే
చరసిద్ధప్రకరాద్భుత,కరప్రకారమున నొప్పె శ గౌరవనాథా. 331
- నీ. శకునినందనుండును శ నకులుండు నొండొరు,లకుఁ జండబాహుబలంబు సూపి
రతులశౌర్యమున సాత్యకికృతవర్ములు, పోరిరి విలుఁ ద్రుంచి శ కౌర వేంద్రుఁ
డై ధృష్టద్యుమ్నునేచి యొండొకవింట, నతని నాతఁడు నొంప శ నక్కజంపుఁ

గయ్యమయ్యిరువుర శ్రకయ్య ద్రాపదిశుత్తు, లేవురు పతిఁ గిట్టి శ్రయింద్రియములు
తే. బాలిశునిఁ జిక్కువఱిచినప్రసాదిఁ దలఁచి, జేయ నతఁ డీడఁబోవక శ్ర సాయకములు
పెక్కురయమున నిగిడించిత్రయక్కుమూర, వితితిఁగలపఁ దత్సంగరమతిశయిల్లె.

వ. మఱియు ననేకు లనేకులం బొదివి పోరాడ నంతకంతకుఁ బేర్చినయగ్గలిక మొగ్గ
రంబులు రెండును గలయన్ బెరసినంబేర్చిన పెందూళిభానుబింబంబుగప్పియప్పడు
దొరుఁగునరతురంగమాతంగరుధిరధారల నడంగిన నధికం బైన సంగరంబు
నకుం గడంగినకొంతేయులయరవడికి నోహటించి మనమోహరంబుదొరలు
మరలిన మరలనీక నీకొడుకు పురికొలుపుకొని తఱిమినం గనలి ధర్మనుతుండు.

తే. మూఁడునారాచములఁ గృపురవాడి చెఱిచి

వాలి కృతవర్మహయముల శ్ర నాలుగింటఁ

గూల్చుఁ దనతేరిపై నిడి శ్ర గురునుతుండు

దొలఁగఁ గొంపోయె నవ్వీరభ్రుని నృపాల.

334

చ. కురుపతి చూచి చిత్తమునఁ శ్ర గోపము పెం పెసలార నేడునూ

ఱరదము లాతనిం బొదుపునట్లుగఁ బంచిన నొక్కపెట్ట బం

ధురతరవారివాహములు శ్ర తోయజబాంధవుఁ గప్పచాడ్చు దోఁ

ప రయముమైఁ గడంగి యవి శ్ర వైకొని యవ్వీభుతోఁ బెనంగఁగన్.

335

క. కనుఁ గొని శిఖండిముఖయోధనికాయం బడరి యా ర్యధప్రకరంబున్

సునిశితశరప్రకరములఁ, దునుమాడెన్ రాద్రసము శ్ర దొలఁ కాడంగన్.

336

వ. ఆ సమయంబున మనదెస నుల్కాపాతశర్కరావరాదు లగునుత్పాతంబులుగలిగె
వానికి శంకింపక శక్తుని గడంగి యోధవరులతోమీరు కోల్తల సేయుం డేను
వెడముట్టునఁ దాఁకి ధర్మనందనాదులను సమయించెద నంచు సముద్ధతిం గదిసె
నప్పడు మద్రేశబలపురస్సరం బైనయమోహరంబు రభసంబునం దఱిమి
పొండవసేనాసంరంభంబున కోర్వక తిరిగిన నాసుబలసూనుండు ప్రబలతురంగ
దశసహస్రంబులతో వేగంబు మెఱయ వైరిసేనవెనుకఁ గిట్టి యేను గలుగ
మీకు భయంబేల యని యక్కొరవసైనికులం బేరుకొని యదల్చి యార్చిన
నాకొంతేయవాహిని కలంగిన ధర్మనందనుండు సహదేవు నాలోకించి.

337

— శకునీసహదేవు లాశ్వికసహాయులై ఘోరంబుగాఁ బోరుట. —

అ. వేగ తాఁకు మైదురవేలగుఱ్ఱంబులు, ద్రాపదీతనూజశ్రతతియు నీవు

శక్తుని ననుడు నతఁడు శ్ర సంరంభజృంభయై, యట్లచేయ ఘోరమయ్యెఁ బోరు.

339

వ. అట్టియెడ.

సీ. లీలఁ గట్టియతోడఁ శ్ర గూలంగ వైచియు, డొంకెనపోటులఁ శ్ర బొంక మడఁచి
పడఁద్రోచియును వాలగడికండములుగవ్రేసియుఁ గతారంబులతోఁజీటి

- గీటడంగించియుఁ ॥ గిట్టి యొండొరుఁ బట్టి, కొని మల్లుచందంబు ॥ ననికెఁ జొచ్చి
నేలకు వంచియుఁ ॥ గేలిమై ¹గళముపై, నెక్కియుఁ బెక్కండ్రురోక్క మొగిన
- ఆ. యొక్కటయు సహించియుక్కునఁ బెనిగియు, నుటక వివిధగతులనుబ్బిచెలగి
బొమ్మ లాడినట్లు ²పోరి యారావుతు, లగ్నిప నెఱయ మెఱసిరందు నిందు. 340
- వ. మఱియు ననేక ప్రకారముల భండనంబు సేసిరి పదంపడి యమ్మాద్రీ కుమారుని
వీరోద్రేకంబునకు నోహటించి గాంధారసోదరుం డాఱువేలతురంగంబులతోడం
దిరిగె నతండును ద్రిసహస్రహయశేషసేనాసమేతుం డై యన్నకడ కరిగె నా
సౌబలుండును జుట్టి వచ్చి ధృష్టద్యుమునిమొనపైఁ బడిన నతండు సైన్యసము
ద్దండసంరంభం బెనంగ విక్రమాటోపంబు సూపినయపుడు పంచసహస్ర త్రిశత
హయంబులు వడిన కొద్దంబు రూపు దాల్చిన ట్లాయుధఖండనాస్థిభంజనశబ్ద
శ్రవణంబునను రక్తమాంసమేదోస్థిమ స్తిష్క మజ్జాసమేళనదారుణరణతలదర్శ
నంబునను దదీయవిస్రగంధాఘ్రాణంబునను యోధులు వీతచేతస్కులైరి తెగిన
తల యొకచేతను నెత్తుట జొత్తిల్లినకరవాలం బొకకరంబునను బట్టుకొని యట్ల
లాడినట్లు పెనంగి యాశకుని హతావశిష్టంబులై నశతాశ్వంబులతోడఁ దొలంగి
యచ్చటిజనంబులతోఁ గురుపతి యెచ్చట నున్నవాఁ డనిన వార లిట్లనిరి. 341
- ఉ. అల్లదె కంటె పూర్ణశశియట్లు కడుం జెలు వొందెఁ జూడఁ బే
రెల్లి రథప్రతాన మదె ॥ యేపున సంగరకేలిఁ జాల శో
భిల్లెడు నయ్యెడన్ రిపువిభీషణవిక్రమణప్రకారగా
ఘోల్లననుండు భూపతి మ ॥ హోన్నతి నొప్పెడుఁ బొమ్ము చెచ్చెరన్. 342
- వ. అనిన విని తల యెత్తి చూచి తత్ ప్రదేశంబున కరిగి యద్ధరణీశుం గని యతని
కిట్లనియె. 343
- క. పొలియించితి నే గుఱ్ఱం, బులఁ దేరుల కుఱికి యింక ॥ భూరిరయమునన్
బొలియింప వలయుఁ బ్రాణం, బులు డాచిన వశమె పాండుపుత్తుల గెలువన్.
- వ. రథంబులు గజంబులు దెగినం గాని కాలుబలంబుల సమయించుట పని గాదనిన
నమ్మాటకు సైనికులు సంతసం బంది బరవసంబు సేయ నమ్మహీనాయకుండు
సముత్సాహదోహలి యై తఱిమిన మూఁతలు కడంక యెల్లర్ప దర్పస్ఫురితంబు
లగుచు నురవణించినం గని గాండీవి గోవిందున కిట్లనియె. 345
- క. మొనసి చనుదెంచుదురోవ్యధనసేనాసముదయంబుఁ ॥ దఱియ నుటవడిం
జననిమ్ము మనరథము నా, సునిశితబాణముల సమయం ॥ జూచెద దీనిన్. 346
- ♦ దుర్యోధనుహర్షణం బుద్దేశించి కృష్ణార్జునులు సంభాషించుట. ♦—
- వ. అనుచు నమ్మొన యాలోకించి నిరూపించి. 347
- క. మౌనమున ధైర్యత్రైవ్యక పదు, నెనిమిదిదివసములు సెల్లె ॥ నేఁ బెనఁగంగా

వనధిం బోలెడుకురుబల, మనఘా కనుఁగొనఁగ గోష్ఠ్యదాకృతి యయ్యెన్.

అ. దైవ మిట్లు గలఁచునే వీరి మదిమది, నుండి ఘోర మైనయధమునకుఁ
దొడఁగ వలయునట్టితొడరువు కావించి, కొనిరి చీకురాజుకొడుకు లేచి. 349

చ. అమరనదీసుతుండు వడినప్పడు నీరలబుద్ధి సంధికా -
ర్యమునకుఁ జొచ్చు నింక నని శ్రీ యాత్మఁ దలంచితి నమ్మహాత్ముండు
స్వముచితవాక్యవృత్తిఁ గురునాయకుఁ డేర్పఁగఁ జూచె జిత్రదో
షమహిమ నద్దురాత్ముండు ప్రశాంతత నొందఁడ యెన్నిభంగులన్. 350

క. గంగాతనయుండు దెగినను, సంగరమున కుత్సహింపఁ శ్రీ జనునే తమకుకా
వెంగలు లని యప్పుడు దెలియంగా నెఱిగితి సుయోధనాదులఁ గృష్ణా. 351

ఉ. దంతియుఁ దాను నాజి భగదత్తుండు గూలఁగఁ జూచి సింధుభూ
కాంతునిచావు దెల్లముగఁ శ్రీ గన్గొని యాతనిఁ గావఁ బూని య
ట్లంతలు రాజు లెల్ల సమయం గని ద్రోణునిపాటుఁ గాంచి యా
వంతయు నాత్మలోనఁ దెలియండు సుయోధనుఁ డెంతమూర్ఖుడో. 352

క. తనయనుజు లకట దుశ్శాసనుండును లోనైనవారు శ్రీ సమసినచందం
బును బంధుసహితముగఁ గర్ణుని గీటడఁచినవిధంబుననుం జూడఁ డాఠో. 353

క. అది యెల్ల నేల చెప్పఁగఁ, దుది శల్యునిపాటుఁ గనియుఁ శ్రీ దోష దితఁడు బ
ల్లిదుఁ డని ధర్మజుడెసఁ దలఁ, పిది కురుపతి బుద్ధికోలఁది శ్రీ యేటికి వగవన్. 354

క. ఖోణీరాజ్యార్థము దన, ప్రాణము గలుగంగ నీడు శ్రీ రారాజు జగ
త్ప్రాణపరాయణకరణధు, రీణుం డగుపాండుసుతగర్భిష్ఠున కెట్లున్. 355

వ. కావునఁ గొఱంతయును దీర్పవలసి యున్న దనిన విష్ణుండు జిష్ణున కిట్లనియె. 356

ఉ. అక్కడ సంధికిం జనినయప్పుడు నవ్విదురుండు కృష్ణ నీ
విక్కడ కేల వచ్చితి విశహీనవివేకుండు ¹దుర్మదాంధ్యముం.
దక్కునె సంగరంబ యుచితం బగుకృత్యము గాక యిమ్మెయి
న్ముక్కున నూర్పు గల్గఁ గుజునుండు సుయోధనుఁ డుర్వి యిచ్చునే. 357

వ. అని బోధించె నదియునుం గాక దుర్యోధనుండు జనియించినప్పుడు మును
లిప్పాపాత్ముండు నిఖిలక్షత్రియక్షయహేతు నగు నని యాదేశించిరి గాడే
యనిన నరునుం డతని కిట్లనియె. 358

తే. అమ్మహాత్ములు సెప్పినయట్ల యయ్యె, నున్నవారల, బాలియించి శ్రీ తన్నువిడిచి
కాని పిడువండు ధృతరాష్ట్రసూనుఁ డుర్వి, ధర్మసూనున కిది నిశ్చితంబు గృష్ణ.

క. దుర్బల మగునమ్మాకను, దోర్బల మెసఁగంగ నిపుడ శ్రీ త్రుంచెడ ²నాదు
ర్నిరభంధపరుండు దన దగు, దొర్బల్యము గనుచు మదము శ్రీదక్కి కనుఁగొనన్.

వ. రయంబున రథంబు గడవు మనుడు నుత్తుంగమాతంగమహీరుహశోభిష్ఠుంబును

1. అ. దుర్మదాంధతన్. 2. ఆ. శే నానిర్బంధ.

సాంద్రస్యందనగుల్మగహనంబును బహులహాయక యోగీర్ణంబును సముద్భటగుభట
లతాలసితంబును నై ననుయోధను సేనాకాననంబునందు మాధవమహావాయువు
ధనంజయదారుణానలంబు దరికొల్పిన. 361

క. ఆ కృష్ణవర్తుడు డుజ్జ్వలభీకరశరజవాహ్న లడరక శ బేర్చిన నధిక
వ్యాకులత నొందె గొదసి, నాకొకస్సమితి మెచ్చునం బొదలంగన్. 362

వ. ఇట్లు దారుణరణవిహరణంబు సలిపి సవ్యసాచి యా సైన్యంబు నిఘతితవిఘటిత
భ్రాంతవలాయితంబు సేసినఁ దెరలక సలిచి కురుపతి కరతలం బెత్తి నిలు నిలు
మని యెలుంగు సూపిన నది మగుడఁ బురికొని నిగిడినేమినినదఘంటాకన్యానకింకిణీ
నికన్యాణంబులు సెలంగఁ బొండవబలంబుఁ దాఁకిన ధృష్టద్యుమ్నశిఖండ శతానీకు
లయ్యసీకంబు ననేకవిధసాయకనికాయంబులం గప్పి రప్పడు ధృష్టద్యుమ్ను నర
దంబుచక్కటికి సంరంభంబున. 363

ఉ. భూపతి మించి యాద్రుపదభూపతనూజనురంబు నిర్భరా
టోపతి యుల్లసిల్లఁగ బ్రటు ప్రదంబుల నొంప నాతఁ డు
ద్దీపితకోపుఁ డై హరులు శ దైశ్యఁగ సారథి డొల్ల నేయఁగా
నే షటి తేరు డిగి యతఁ శ డెక్కె హయోత్తముఁ గౌరవేశ్వరా. 364

వ. ఎక్కి కొండొక తొలంగి మాతంగఘటలం బురికొల్పిన నవి పురందరనందను
నరదంబుఁ బొదివిన నవ్వీరుండు ఘోరనారాచధారల నవ్వారణంబులపైఁ గురి
యం గని గదాహస్తుం డై యరదంబు డిగి యనిలపుత్త్రుండు గవిసినఁ దుండంబు
లవిసియు దంతంబులు దునిసియుఁ గుంభంబులు వగిలియుఁ బ్రక్కలు చదిసియు
వెన్నలు విఱిగియు నగ్గజంబు లొఱలుచు నెత్తురులు గ్రక్కఁచుఁ దెరలుచు
సుడివడు చుండ, వెండియుం బై నై నురవఁజించుకరులం గనుంగొని ధర్మజ నకుల
సహదేవులును ధృష్టద్యుమ్నాదియోధులు సద్విక్రుతతేమి రట్టియెడ నశ్వత్థామ
కృతవర్మకృపాచార్యులు దుర్యోధనుఁ దేరిగములలోనం గానక కలనం బడయెనో
యని యనుమానించుచు నచ్చటిమానవపతులం గురుపతి యెచ్చట నున్నవాడని
యడిగినఁ గొండలు శకునిదెసఁ దొలంగె ననఁ దక్కటివా రతని వెదక నేల
బ్రదికియుండనేనియు గనికొండము పొండవులఁమీద నుఱికి పొడుతము గాక
యనిన విసి యట్ల చేయ నారథిత్రయంబును దదనీకంబును వెడలి సౌబలుఁ
డున్నచక్కటికి జనియె నిట్లు దిక్కు మాలినయ మొత్తనచుట్టును ముట్టి. 365

—♦ దుర్విషహప్రభృతికురుకుమారులు భీమునిచే జచ్చుట. ♦—

క. పాంచాలకుమార్తాదు లు,దంచితభుజబలము మోఱయ శ నమ్ముల వెల్లిక
ముద్దనిది నిజక్షరిహరిరథ,సంచయసంరంభ మెనఁగ శ జగతీనాథా. 366

వ. అప్పు డేను ధృష్టద్యుమ్నునిబారి కొకభంగిఁ దొలంగి తప్పియు నదైన నుద్దామగతి
చతుశ్శతస్యందనములతో నడరుసాత్యకిచేతఁబట్టువడితి నట్టియెడ వడముడికుంజర
ప్రకరభంజనవిహరణపారీణతం బేర్చి యార్చినం జూచి నీకొడుకులు దుర్విషహ
దుష్ప్రదర్శనప్రముఖులు శితవిశిఖింబులు గురియుచుం గవిసి యబ్బలుమగనిం
బూదివిన నతండు రథం బెక్కి యెక్కుడుమదంబున భల్లనారాచాదిబాణంబులఁ
బ్రాణంబులు గొనినం గనుంగొని హతశేషం బైనభవదీయబలంబు గ్రోధశోకా
వేశంబున నవ్వీరుఁ జాట్టుముట్టిన నాజెట్టిజోదుపంచశతరథంబులును దంతిశతస్త
కంబునుదురంగాష్టశతంబును బదాతి దశసహస్రంబునుదనసాయకసమదయంబుల
నేగంబున సమయనట్లుగా సంక్రీడనంబు సూపినం దక్కటివారు దేటిమాడనుం
జాల కంతంత నిలువ భవత్కుమారమారణం బప్రతిహతంబై చెల్లుటకు నుల్లంబు
వికసిల్లశిష్టైకసోదరుం డైనసుయోధనునిఁ దెగినవానినకాఁ గొని తన్ను నప్పడు
కృతార్థునిఁగాఁదలంచుచు మల్లచఱచినంగించి దవశిష్టంబైనయాకౌరవసైన్యంబు
వెగడందిటిచ్చునడియెనయ్యవసంబునగుజ్జువుఁదండంబులతో సుదర్శనుండు దాను
నున్నసుయోధనుసాలోకించి గోపాలశేషుండు దేవేంద్రపుత్రున కీట్లనియె. 367

సీ. అరు లడంగిరి యుధిశ్ఠిరుఁ డాది యగుభవ, ద్భ్రాతలు నీపరిపాలనమున
నుల్లసిల్లిరి సంజయునిబాడుదల వట్టి, కొని వచ్చి సాత్యకి శ్ర వినుతి కెక్కె
నెలమి ధృష్టద్యుమ్నుఁడెంతయున్ పెన్చి, నిప్పడకుడి తఱుముమీఁప్రోవుగట్టి
నిలిచినహయములంబొలియింపవలయునిం, దున్నాడుచూచి తెఱయెడ్డు చక్కఁ
తే. గానమర్చుచుఁజూడ్కులుఁగలయదెసలఁ, బొరినిగుడ్చుచుధృతరాష్ట్రపుత్రుఁడల్ల
వాఁడె తెల్లనిగాడుగుతో శ్ర వాడి దక్కి, నివులు గప్పిన నొప్పుఱునిప్పవోలె.

క. ఇతనిని భవదీయోజ్జ్వల, శితనారాచ ప్రసారశీఘ్రాభీలో
ద్ధతి గతజీవితం జేయుము, కృతకృత్యుడ వగదు జగము శ్ర గీర్తింపంగన్. 369

క. వినుము ధృతరాష్ట్రనందను, లనిలతనయుచేతఁ బొలిసి శ్ర రందలు నిం కొ
క్కనుజుండు నితండును ని,ల్చినవా రయ్యిరువు రిపుడు శ్ర చెల్లెద రెట్లున్. 370

వ. అనిన విని సవ్యసాచి సవినయంబుగా నయ్యంబుజాక్షు వీక్షింది. 371

చ. అమరనదీతనూభవుని శ్ర నస్త్రకళాగురుఁ గర్ణునిన్ మహా
సమరమునం దనేకబలశంఘములక బలవన్నుపాలవ
ర్గములను మద్రరాజు దుదిగఁ దెగటార్చె భవత్ ప్రసాదది
వ్యమహిమ యింక నల్పతరశ్రవైరిసమూహము దాని కడ్డమే. 372

వ. ఇన్నూఱురథంబులు నూతేనుంగులు రెండువేలకాలుమానిసియు సౌబలునితోడి
యేనూఱుగుజ్జంబులు నింతియ కాదె యీ సేన యిది కృపాశ్వత్థామకృతఘోరములు
గలిసి నిలుప నిలిచినయది యేను దటిమి యఱుముట కలిగెనే నింతవట్టును బరి

మార్చెద నిమూక పడియును బాటియైన తనచుట్టు బయలైన సుయోధనుం
డెల్లయ్యెడినో యటునూడును మార్కొయెనేని మదీయమార్గణగ్నికినాహుతి
నేసి కపటద్యూతంబున నపహృతంబులైన సకలధనంబులునలుగు మొనమరల్చిన
వాడ, నై పాండవాగ్రజనిచింతవంత యుతయుఁ బుచ్చివైచెద నే డెల్లపనులు
సక్క నయ్యెడుఁ గరిపురపురంధ్రీజనులు తమపతులుఁ బుత్తులుం బాలియుట విని
పాండవు లుద్దండబాహువీర్యశౌర్యసమగ్రులని యెఱింగెదరు గాక యనుటయు
నన్నరుమాటకు మెచ్చుచు నతండు. 373

చ. అరదము కౌరవేంద్రుడెసకై నడపంగఁ గెలంకులం గడం
గిరి నకులానుజన్ముడును శ్రీ గీచకవైరియుఁ కౌరవేశ్వరుం
బాచిగొన నుత్సహించి వడి శ్రీ భూవర వారి కెదిర్చె సౌబలుం
డరిబలముం దదీయరథశ్రకావలియున్ వినుతింప నుగ్రుఁ డై. 374

చ. తక్కటివారు ను క్కెక్కి పురికొని రాశకునియు సుశర్ముండును సవ్యసాచిని సుదర్శ
నుండు సమీరనందనుని నీయగ్రనందనుండు సహదేవునిం దలపడి రట్టియెడ. 375

క. వడముడిఁ దలమిగిలి రయం, బడరఁగ సహదేవుఁ డత్తు శ్రీ దగ్రత మెరయం
దొడరి భవత్సుతు మార్కొని, నిడుదపడఁదతూపు లేసి నెఱిఁదూలించెన్. 376

ఉ. కట్టియ వైచె నెన్నదురు శ్రీ గాఁడ భవత్తనయుండు మాదిలే
బట్టి నతండు సోలియును శ్రీ బాహిరపోషక తెఱి యా విభం
గిట్టి నిశాతబాణచయశ్రీలిత దేహునిఁ జేసె రావుతుల్
కట్టపకాసు లై నరునిఁ శ్రీ గప్పిరి శక్తులఁ దోమరంబులన్. 377

వ. గాంధారదేశీయు లగునాశ్వికు లట్లు పొదివిన నొదవినకిమకఁ గూరిభల్లంబుల
శిరంబులు ధరం దొరిఁగించినఁ ద్రిగర్తస్యందనసందోహంబడరి గోవిందపురందర
పుత్తులైన బటుప్రదరపరంపరలు పరఁగించి విజృంభించిన నవ్విజయుండు. 378

సీ. సత్యకర్మునితల శ్రీ చారుకుండలపరి, స్ఫురితత్వ మొందుచు శ్రీ ధరణి డొల్ల
నేసి మృగంబుపై శ్రీ కెరఁగుసింగమహాలే, గిట్టి సత్యేషుని శ్రీ గీ టడంచి
బహుదినసంచితప్రకటకోపానల, జ్వాలలు సాకారశీలఁ బర్వ
తెఱఁగున నరుణద్యౌగ్ధీ ప్రిజాలంబు సు, శర్ముపై నిగిడించి శ్రీ సాయక త్ర

తే. యం బొడలనాటుటయుఁద ద్రగధంబులొక్క, పెట్టఁగవిసిననన్నిఁటిఁ బిలుకుమార్చి
రథ్యములఁ గూల్చి యతనియ్యరంబుఘోర, ఛల్లమున వచ్చి నిగ్రతప్రాణఁ జేసె.

వ. ఇన్విధంబునఁ ద్రిగర్తపతిం బ్రేతపతిపాలి కనిచి మనదెసజనంబులు ఖేదంబుం దమ
వారు మోదంబు నొంద నతనినందనుల నేడ్వర నెనమండ్ర ముప్పదుండ్ర
మూడుమూడుగోలలం దలలు నఱి కెఁ దత్తైన్య శేషంబు బారిసమరె భీమసేను
బారిం బడినసుదర్శనుండు దదీయశరజాలంబుల నదర్శనగతుండ్ల పదంపడితచ్చరవి

ఖండితకంతుండైన గోపంబు దీర్ఘప వగ మిగుల నక్కుమారుమాక యమ్మా
రుతసుతుఁ జుట్టు ముట్టిన నతండు బెట్టిదంబు లగుతూవుల నది రూ పడంగున
ట్లేవున విహరింపఁ గనుంగొని నహింపక మహిపతిముందటిబలంబు బరవసంబునం
గవిసిన నక్కాంతేయసైన్యంబును సరభసంబున నెదిర్చి వేర్చినసమయంబున
సౌబలుండును సహదేవుం దాఁకినం దత్సుతుం డులూకుండు బాసట యై యడరె
వడముడియు బిన్నతమ్ముకికే బాసట యయ్యె నాశకుని మాద్రీతనయునిఁ బ్రదీప్త
భల్లయత్రయంబున నొప్పించి పదినారాచంబులతనిమేన గుప్పించినం గోపింసుచు
నయ్యిరువురు సాయకనికాయంబు నిగిడించిన నాగాంధారరాజు మొగ్గరంబునఁ
గ త్రత్రంబులు గరవాలంబులు పల్కాణంబులు మోరలు గంతంబులు చరణంబులు
గరంబులు శిరంబులు చునియలై తోరిఁగిన ధాత్రి చిత్రాకారం బై యుండె నిట్లు
దనతురగసముదయంబు సమయుటయుఁ జలం బెడపక నీమఱుంది యన్నకులా
నుజుం గిట్టి.

380

క. పెనుగడఁత దొడ్డయ త్తళి, మున వైచిన నతండు మూర్ఛమునిఁగి రథముమీఁ
దన పడినఁ గనలి యప్పావని పొదివెను గౌరవేంద్రవాహినీఁ గడఁచన్. 381

వ. పొదివినయప్పీరునారాచంబులతాకున. 382

క. అది గొంత పుడమిఁ బడ నున్నది పాఱినఁ గని యదల్చి యవనీశుండు బె
ట్టిదముగ నెలుంగు సూపెను, మద మారఁగ నబ్బలంబు యగుడువిధమునన్.

వ. ఇవ్విధంబున దొర యతిమి తతిమి యమ్మొన కుత్సాహంబుగాఁ జలులవాహం
బగురథం బెక్కి శకునిఁ గూడుకొని కవినిన. 384

తే. పాండవులసైన్యమును సమృద్ధండలీల, మాఱుకొనె నంతలోమూర్ఛదేహిసకులు
తమ్ముఁ డమామపైఁబదియమ్ములొక్క, పెట్ట గుచ్చియాతనివిలుబెట్టుదుంచె.

—|| డిలూకుండు సహదేవుచేత మృతుం డగుట. ||—

సీ. ఆసౌబలుండు శ్రరాసనాంతరదీపుఁ, డగుటయు నకులుండు యనిలసుతుండుఁ
దాఁకిన వారి నతండు పెక్కమ్ముల, నొప్పింప నతనితనూజుఁ డనిల
సుతసహదేవుల యనిశితశరవర్షమునఁ గప్ప నయ్యులూకుని ననేక
సాయకంబుల కొంచి యశకునిమై నఱువది, యమ్ములు నాటించి యనుచరులను

తే. బెగడుపఱిచె నాభీముండు యెట్టులూకుఁ
డడరి యన్నకులానుజు యనంపవెల్లి
ముంప నతఁ డేచి పటుభల్లమున శిరంబు
ద్రుంచె నన్నలయెడలు సంఘోష మొంద. 386

క. తనయుండు వడ శకుని కనుం, గొని శోకం బాత్మ నారఁ యగ్గరఁగ నశుభ
కనుఁగొనలయందు నినిచె, న్మనుజేశ్వర విదురుభాషణంబులుఁ దలఁచెన్. 387

1. క. యెయిది మగిడి తఱుమ నమ్మొన.

- వ. అట్లు దలఁచుచు నిట్టూర్పు నిగుడ సహజేవుడై నడరి మూడునారాచంబులు
నిగిడించిన. 388
- చ. అవి వెసఁ ద్రుంచి యాతనిశ్రరాసనముం దునుమాడె నక్క మా
రవరుఁ డతం డనిందితపరాక్రముఁ డై పేటుఖడ్గయప్పిదీ
ప్రవిపులముద్గరంబున విభాసితశక్తిని వైవఁ దోడుతో
నవియు ననేకబాణముల న నానృపసూనుఁడు నుగ్గు సేసినన్. 389
- క. కనుఁగొని పార్శ్వచరులు విచ్చిన శకునియుఁ బాతె నుల్లసీల్లిరి కుంతీ
తనయులు దదీయసేనా, జను లార్చిరి కురువిభుఁడు విశ్రాదము నొందెన్. 390
- వ. ఇట్లు పాతెన. 391
- చ. అరదము సత్వరంబుగ శ్రరావళి పెల్లుగఁ బర్వఁ బొండవా
వరజుఁడు పోవసేక పొదుకవన్ వడిఁ బింగలివారు పోరికిం .
బురికొనిత్రోచినన్ సుబలశ్రుత్తుఁడు దత్తురగవ్రజంబుతో
బరవస మొప్పఁగా నతనిశ్రపై గవిసెం గృతనిశ్చయాత్ముఁ డై. 392
- వ. కవిసినం గని గుణంబు సారింకి శ్రాసారం బడరించి యాసహదేవుం డిట్లనియె.
- చ. తలఁకుట యొప్పునే నృపతిధర్మము నూఁది యెదిర్చి మేమెయిన్
నిలుచుట యొప్పుఁగాక మహానీయుల ధర్మతనూభవాదులం
బలికీతి వీవు జూదపు నెఱవంబునఁ దత్ఫల మందె దిప్తు మా
చలము బలంబు నేర్పడియెఁ న జచ్చిరి మీయవివేకు లందఱున్. 394
- వ. మమ్ము నపహసించినవారిలోఁ గురుకులదాహకుం డొక్కరుండ తక్కి నద్దురా
త్ముండుసూచుచుండ భవదీయశిరంబుఁదాలఫలంబు లగుడంబునంబడవైచుపగిదిఁ
బటుభల్లంబున డొల్ల నేసెద మామా పాఱక నిలువుమీ యని యట్లు బహు
భంగులం బలికి యతం డేయుసాచుకంబులు వారించి దశమార్గణంబులు మేనఁ
జొనిపి. 395
- క. తురగములు సిడము గొడుగును, శ్రరాసనముఁ దునిమి యార్వ్యసాహసమున ని
ష్ఠురశక్తిఁ బూన్చె నాతని, యురఃస్థలము వైవ శకుని న్ యర్వి నాథా. 396
- మ. సహదేవుం డది శాతభల్లమున నుత్సాహోగ్రుఁ డై త్రుంచి దు
స్సహభల్లద్వితయంబునం గరయుగస్వైరచ్చిదాకేలి స
ల్పి హసద్వక్రవిలాస మొ పెసఁగ నాభీలద్యుతిస్ఫూరభ
ల్లహతిం గంతము ద్రుంప మస్తకము డొల్లన్ డొల్లె మేనున్ మహిన్. 397
- వ. ఇట్లు కౌరవులదుర్జయంబునకు మూలం బగుశకునిఁ దెగటార్చి పేర్చి యార్చిన
యనుజన్ము నాలోకించి ధర్మతనయప్రముఖులు పరమప్రమోదభరితాంతఃకరణ
లైనజశంఖంబులు పూరింప శౌరియుఁ బాంచజన్యరావంబున రోదసి నింప
సుయోధనుసేన చెదర బెదరక నిలిచి యాపాబలుసైన్యంబు సహదేవునిపై ఖనీ

కాస్త్రశస్త్రంబులు గురియుచుఁ గవిసినం గవ్వడియు వడముడియు నవియన్నియు మోఘంబు లగునట్లు చేసి యమ్ముఁక బడలువడ నేసి యుల్లాసభాసితులై నంగని జనపతి శోకాక్రాంతమతియై హతశేషులై న నిజసైనికులం బురికొల్పిన వారలు రక్షకరహితు లయ్యును దెంపుఁబెంపున శంకింపక యాసవ్యసాచిం బొదివి తదస్త్ర శిఖాసందోహంబున మ్రందిపోయి రక్కురురాజు దనచుట్టును బయలగుటఁ గల యం జూచి కట్టెదురఁ జెలంగునాకౌంతేయులం గనుంగొని తొలంగిపోవందలంచె ననుటయు నాంబికేయుండు సంజయుదిక్కు మొగం బై.

398

తే. అట్లు మనసై న్యములు దెగఁగటానవుడు, కుంతికొడుకులలో బల్యమెంత గలిగె నకటనాకొడు కెట్టివాఁడయ్యెఁజెపుమ,యనుడు నతఁడ్కిట్లులనియె న్యమృతుజపతికి.
వ. అట్టియెడ రెండువేలు రథంబు లేడునూఱుగజంబు లైదువేలు గుఱ్ఱంబులు పది వేలుకాలుమానిసియుఁ దానును ధృష్టద్యుమ్నుండు సంగరాంగణంబున మెఱసి యుండె.

400

క. పలపలనిమూఁకలో గాల్, నిలువక గుఱ్ఱంబు డిగ్గి నీకొడుకు గదా కలితభుజం డై యొక్కఁడు, దొలఁగి చనియె నేమి చెప్పవలయు గురునాథా.
వ. అని ధృతరాష్ట్రునకు సంజయుండు మర్యోధనుపలాయనం బెఱింగించె నని చెప్పిన విని యటమీఁదివృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయును.

402

ఉ. ¹సంగవిమూరతాకలితశాంతరసస్ఫుట²రోహదిదబో ధాంగసమాశ్రితాపదుద్రయజ్వలనప్రశమప్రవర్తకా పాంగమరీచిరూపవిత్రతామృతవిచివిహార వాసవో ³త్సంగతలోపలాల్యపద ⁴సంస్మృతినారణ దైత్యదారణ.

403

క. ఆశ్చర్యకరణకరుణా, నిశ్చలశుచిహృదయభావ్యనియవిహరణా పశ్చిమోనాడీసరణ పురశ్చరణధ్యేయ భక్తరమణవిధేయా.

404

మాలిని. ప్రణవమయగరిష్టో న పాయనంవేద్యభూమా భణనమననదూరస్ఫారవిస్తారసీమా ⁵గుణవిభవనిరాసాక్కుంతితోల్లాసధామా గణనరహితలీలా న కల్పనిత్యాభిరామా.

405

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రకొమ్మనామాత్యపుత్ర బుధా రాధనవిరాజితక్రన సోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీమదాంధ్రమహాభారతంబున శల్యపర్వంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

406

1. గ. సంగవిమూరత...రసస్ఫుట. 2. క. కోప యద్ధ- గ. లోమదిగ్ధ-బోధాంగ, 3. గ. త్సంగతలోపలాల్య; జ. తలోపవాన్య. 4. క. సుశ్రితతారణ. 5. జ. నాశీసరణ. 6. గ. గుణభవననిరా.

హరిహరనాథాష్టనమః

శ్రీ మ దాంధ్రమ హా భా ర త ము

శల్వపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

కరణనిపుణపదప

దాత కేవలసత్త్వపద్మ శ్రీ మాయావ్యవధూ

త్యేకాయనగమ్యా మధు

రాకృతి ¹సర్వత్వరమ్య శ్రీ హరిహరనాథా.

1

౪. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కి ట్లనియె నట్లు నిజపుత్తుండు పరా
జయంబు నొందుట యాకర్ణించి యాంబికేయుండు. 2

౫. మద మడఁగి యొక్కరుండును, గద చేకొని రాజరాజు శ్రీ కాల్పడ నెట వో
మదిఁ దలఁచి తొలఁగెనొకొ యా, పద లిట్టివి కలవె మనుజుపతులకు నెందున్. 3

౬. అనంతరవర్తనంబుతెఱుం గెఱింగింపు మనుటయు నజ్ఞననాథునకు సంజయుఁ డి
ట్లనియె. 4

౭. ఏకాదశాక్షాహిణీశుఁ డై పెంపునఁ, బొంపిరివోపునశ్రవ్వడమితేడు
వెనుక నొక్కరుండును శ్రీ జన లేక యేకాకి, యై పోయె నచటికి శ్రీ ననతిమార
మై యుత్తరము ముట్టినట్టితూర్పున నొక్క, మడుపున్న దానిలోనడఁగియుండు
వాడుగా నట్లు లభ్యులనికీఁ జని చని, విదురునిమాటలు శ్రీ మదిఁ దలఁచి

౮. యధికమతి నృపాలుననుజుండు ²సెప్పెనట్లకట దానిఁ గొనన శ్రీ యనుచు శోక
తప్తచిత్తుఁ డయ్యె శ్రీ దైవ మెవ్వరి నెట్లు, చేయఁ జాల దేమి శ్రీ సెప్పఁగలడు. 5

౯. అట్టియెడ సుడిసి చిక్కినమూఁకలు వీకమై నెదిర్చినం బొదివి నిరవశేషంబుగా
సమయించి కృష్ణసారథింబును ధవళహయంబును గపికేతనంబును నగుమజ్జుల
స్యందనంబున నప్పురందరనందనుండు బంధుమిత్రాభినందితుండై యొప్పెనప్పడు
పొలికలన నీబలం బఖలంబును బెనుగాలిం బడినపేరడవిపగిదిం గానంబడు చుండె
నందుఁగృప్తాశ్వాత్మామకృతవర్మలు మువ్వురు బ్రదికిపోయి రాసమయంబున ధృష్ట
ద్యుమ్నుండు నన్నుఁ గనుంగొని నగుచు సాత్యకి సుద్దేశించి. 6

తే. వీని నేటికి బట్టితి శ్రీ వీడు బ్రతికి, ¹యిచట వ ర్తించి మనకు నె శ్రీ గ్రేమి సేయు
నప్రయోజన మిది పిషు మనిన నేల, విడుతు నిద్రోహఁడల దెగననుతు ననుచు.

వ. ఆశై నేయుండు వాలు వెటికి ²ప్రేయం జూచునంతఁ గృష్ణద్వైపాయనుండుసన్నిధి
చేసి యతని వారించి సంజయుం జగిపుట యనుచితంబు ముందల నిడువు మసి
యానతిచ్చిన నతండును వినతుం డై యట్ల కాక యని పలికి నన్ను విడిచె గృష్ణ
ద్వైపాయనుండు మదీయాసనం బాలోకించి బ్రదికిపోయి తెక్కడ కైనం బొ
మ్మనులయు నమ్మునీంద్రు వీడ్కొంటి నంత నతఁ డంతర్ధానంబు సేసె నేను దత్ప్ర
దేశంబు వాసి నీసుతుండు సనిన చక్కటికిఁ గ్రోశమాత్రంబు వోయిద్వైపాయనం
బనం బ్రసిద్ధం బైనయమ్మడువునమీపంబున. 8

తే. అతనిఁ గాంచితి నతఁ డశ్రు శ్రీ లడర నడలు
చూడ్కి నామోము చక్కఁగాఁ శ్రీ జూడ కోర
వోవఁ జూచుచు దీనతఁ శ్రీ బొందు యునికి
గని మనంబున శోకింబు శ్రీ గదుర నేను. 9

వ. ఒక్కింతసేపు పలుకు వెలువరింపఁ జాలక యూరకుండి యెట్టకేలకె లుంగుదెచ్చు
కొని పారాశర్యప్రసాదంబున బ్రదికినతెఱంగు సెప్పిన నమ్మహీకాంతుండును
గొంతప్రాద్దు నిశ్చేష్టితుం డై యుండి పదంపడి నాదెసఁ జూచి మనదెస బ్రదికిన
వారు గలరే యనినఁ గృపాచార్యాదిరథికత్రయంబును బేరుకొని వారలు బ్రదికి
పోయిరి త కొడుండును బ్రదుకుట లే దని యెఱింగించిన నిట్టూర్పు నిగిడిం
చుచు నామూఁపుపైఁ జే యిడి యన్నరనాథుండు నన్ను నీకడ కనుపం దలంచి
నాతో నిట్లనియె. 10

తే. మాటుమానిసి లేకుండ శ్రీ మడిసి రెల్ల, వారు నీదెసఁ బొందుభూవరతనూజు
లాపులుందామునున్న వాశ్రాహవమునఁ, బడకతోలఁగితిఁబోలులఁబడియునేను.

వ. అని. 12

క. కాంతేయులబారిం బడ, నింతియ సిరి చాలు రాజ్య శ్రీ మెల్లను దార్దై
పొంత ననుఁ బెట్టుకొని యొక, కొంత యొసఁగిరేని నట్టికూ డెమిటికిన్. 13

క. అనుజాలఁ దనుజుల మత్పరి, జనులను సమయించి వారు శ్రీ సమరోల్లాసం
బున మేఱయఁ జూడ నేర్తునె, జననాథుని కింతపట్టు శ్రీ సంజయు చెపుమా. 14

❖❖❖ దుశ్యోధనుండు ద్వైపాయనంబున మడుగున డాఁగి యుండుట. ❖❖❖

క. ఇమ్మడువులోన డాఁగెద, నిమ్ముల నెచ్చటికి నైన శ్రీ నేఁగెనఁ దగువు
త్తమ్మునఁ దొలఁగి నిలిచి మఱి, యెమ్మయినేనియును దీర్తునే బగ్గ యన్ముమీ.

వ. అని చెప్పి యమ్ముడువు సొచ్చి మాయావిశేషంబున జలంబులు శరీరంబు సోఁక కుండ సంస్తంభనంబు సేసికొని యుండెనంత రథ్యంబులు పరిశ్రాంతి నొంది తూఁగాడ నస్త్రశస్త్రాదిక్షతంబు లగునవయవంబులతోడ రాజదర్శనవిషణ్ణు లగుచుఁ గృపకృతవర్మాశ్వత్థామ లచ్చళ మెలంగి డబ్బాటుగా నన్నుం గని సంజయా బ్రదికితే యని పలికి కురుపతి ప్రాణంబులం గలఁడే యని యడిగిన నజ్ఞననాథుఁ డొక్కండును బాటుతెంచి నీరిలో డాఁగియున్న తెఱం గెఱింగించి యాహృదంబు సూపి యే మిదిపురము నొండొరులతోనాడినమాటలు దేటపడం జెప్పిన వార లత్యంతవిషాదంబు నొంది.

16

చ. నరవరుఁ డేము సంగరము శనం బడ కున్ని యెఱుంగఁ డక్కటా బరవన మేది వచ్చెఁ బిదకృష్ణ వినియున్ మముఁ గూర్చుకోలు దు స్తర మనుబుద్ధి నిప్పటికి శ శత్రులక న్మోఱఁగం దలంచి యీ వెరవున డాఁగ సర్వపృథ్విపతి దుర్దశ నిల్లు పొందునే.

17

వ. అవ్విభుండు పెనుఁబ్రావై నిలిచిన నేము పగతురతోడం బెనంగం జాలుదుమను సమయంబున విజయవిజృంభితు లగుపాండవులు సబలంబుగా నచ్చేరువ నడతెంచిన నారథికులు దా రచ్చోట నిలుచుట కార్యంబు గా దని తలంచి ననుఁగృహ చార్యురథంబుమీఁద నిడికొని మనశిబిరంబున కరిగి రందు.

18

చ. కలగొనఁ బాటుచున్ సతులు శ గన్నుల నశ్రుజలంబు లొల్కవీఁ పులఁయి పెన్నెఱుల్ విరియఁ శ బొడ్డఁగ లాలలు రోదనధ్వనుల్ సెలఁగఁగ మోములుం దలలుఁ శ జేతులుఁ గెంపుగ మోఁదికొంచు భ ర్రల సహజన్ములక సుతులఁ శ దండ్రులఁ బేర్కొని యార్తి నొందుచున్.

19

వ. హతశేషులై నపతాకాతపత్ర చామరభృదాదిజనంబులవలన సకలజనసంక్షయంబు మినుచు నేలం బడి పొరలుచు లేచు చునికి యత్యంతకరుణం బై యుండెనప్పడు మాన్యవనితాజనంబులకావలివారునుం గడంగి వారలం దగినవాహనంబులపై నిడికొని యిక్కడకు వచ్చిరి తక్కినభీతజనంబులు పలుదెసలం బాటి రట్టియెడ నీకొడుకు యుయుత్సుండు శోకసంతప్తచిత్తుం డై.

20

శా. గంగానందనుఁ డాది గాఁగఁ గురుసంక్రమం బెల్ల సంగ్రామధా . త్రిం గూలెం బతి యొక్క రుండుఁ బటకౌంఠతేయప్రతాపంబుపే ర్మిం గీడ్పాటున కోర్చి పాతె విధి నాశ్రమే బ్రాణముల్ నిల్పె నా కుం గాంతాజనులం దగంగ బురికిం శ గొం చేఁగు టర్హం బగున్.

21

వ. ఏకాదశాక్షాహిణీభర్త మన్నించుమానవతులు గాసి యగుదురే యని మనంబు నం దలెపోసి ధధంబు డిగి యత్రైఱంగు శౌరికి నజాతశత్రునకు నెఱింగించిన న న్నొండవొగ్రజండు పరమకృపాపరుండు గావునఁ బ్రీతుండై శౌరియాననంబాలో కించి యది మేల కాడె యని పలికి యతం డనుమతి సేయ నవ్వైశ్యావృత్తుఁ

బరిరంభణంబు సేసి లెస్సతలంపు తలంచి తని సంభావించి వీడుకొలిపిన నతండు
రథాయాధుం డై రథ్యంబులఁ ద్వలితగతి నడపి భూషతిప్రేయసీజనంబుల కధ్యక్షు
లగువృద్ధకంచుకులం గలసి వారును దానును వారల నుచితప్రకారంబులఁ దేర్చి
పురంబు ప్రవేశించునప్పు డెదుర మీదురు గాంచి. 22

చ. అతఁ డడుగంగ శల్యసుబ్రహ్మజులున్ బల మంతయున్ రణ
క్షీతిఁ బడు పేర్పడం బలికి శ చెప్పెఁ దురంగము డిగ్గి మేదిసి
పతి యొకరుండుఁ బాటుటయుఁ శ బాండవముఖ్యుడు ప్రితిఁ బంపఁగా
నతివల నిల్లు సేర్పుటకు శ నై యిట రాకయు మానవేశ్వరా. 23

వ. అనిన విని యతండు శోకవ్యాకులుం డగుచు నవ్వైశ్యాపుత్తుం బొగడి కాలో
చితకృత్యం బాచరించి లెస్స చేసి తని పలికి మఱియు నిట్లనియె. 24

తే. ఎప్పుడును సంజయుండు వచ్చి శ యెఱుంగఁ జెప్పఁ
బతికే సమరవిశేషంబు శ లతఁడు నేటి
తెఱుగు చెప్పెడిఁ గాక యేతెంచి మున్న
మనము వినిపింపఁగాఁ దగ శ దనఘ దీని. 25

వ. ఒండుముఖంబున నివ్వార్త నగరు సారకుండునట్లు గా సంవిధానంబు సేయ
వలయు సీవు దుర్యోధనుప్రియాజనంబులను దద్రక్షుకులను దోడ్కొని భవదీయ
మందిరంబునకుం జనుము తక్కటివారి నొతంతి నడఁకువతో నిలువ నియమింప
వలయు నని పలికి తానును యుయుత్సుండును సావధానప్రయత్నంబున నవ్వీధా
నంబు సంఘటించి సీతమ్ముండు పెద్దమొగసాలం జాలుమానుసులం గావలిపెట్టి
యభ్యంతరంబు ప్రవేశించియుండె నక్కడఁ గౌరవసేనాసన్ని వేశంబత్యంతవిరళ
జనం బయ్యె మున్ను మాతంగతురంగసుభటబృంహితహేషితభాషణంబుల
వలన శబ్దాంతరంబు గర్జగోచరంబు గానియట్టియాశిబిరంబు నిశ్శబ్దం బయి
యుండె ననిన విని యాంబికేయుం డి ట్లనియె. 26

క. సూతసుత యిట్లు పగతుర,చేత మనబలంబురాజశింహులు బంధు
వ్రాతమ్మును సమసినఁ దుది, నేతెఱుగున నడచితిరి నశరేంద్రుండు మీరున్. 27

వ. అనుటయు నమ్మహీకాంతునకు సంజయుం డి ట్లనియె నంత నయ్యెడకుఁ గౌంతే
యులు సైన్యంబును దారును సుయోధనాన్వేషణపరు లయి రయంబున నరుగు
దెంచుకలకలంబు వీతెంచిన. 28

క. కృతవర్తయుఁగృపుండును గురు,సుతుండును గనుఁగొనుచునొండుశ్రవోటికిఁజని ర
ట్లతిరభసంబునఁ గుంతీ,సుతు లచటికి వచ్చి నీదుశ్రుతుఁ భలుగడలన్. 29

వ. అన్వేషించి కానమికి విషాదంబు నొందుచు మరలి చనిరి చనునప్పుడజాతశ
త్రుండు సీపుత్తునగరిలోనిజనంబులఁ గృపతోడం గనుంగొని వెఱవకుండుం డని

పలికి చనియె నట్లు వారు నిజశిబిరంబునకుం జనుటయు మనయోధవరులు నేను
మనంబున నడలు గదుర నమ్మడువుకడకుం బోయితిమి కృపాదు లగుమువ్వరు
దమరాక యెఱింగించి యమ్మనుజపతి కి ట్లనిరి. 30

—♦ కృపకృతవర్మాశ్వత్థామలు దుర్యోధనుం గని సంభాషించుట. ♦—

క. లెమ్ము కురునాథ కడఁగుము, మమ్ముం గొని పాండుపుత్రశ్రమధనమునకు నై
న్య మ్మదియును నీచేతఁ గృత మ్మయ్యెనుఁ జమ్ము వలదు శ్ర శంకింపంగన్. 31

వ. అట్లు గాక గెలిచి భూమి యేలుట యుండెఁ జచ్చి నాకలోకసుఖం బనుభ
వించుట యుండెం గాని నీయట్టివాని కిట్టితెఱంగు కర్తవ్యంబు గాదని పలికిన
విని యవ్వభుండు వారల కి ట్లనియె. 32

చ. తనువు ఘనాస్త్రశస్త్రములశతాఁకున నొప్పిని డప్పి పుట్టె నా
మనము వశంబు గా కెడలె శ్ర మాటలచందము నూడ మీరు డ
స్సినయటు లున్నవార లనుశ్రజీవులు లేరు తొలంగి నేటిమా
త్ర నిలువుఁ డెల్లి పైకొని యశ్రరాతుల గెల్తము లావు వచ్చినన్. 33

వ. అనవుడు నగ్గురునందినుండు. 34

ఉ. ఏ లనుమాన మేను సమశయించెద వైరము నేటితోడఁ బాం
చాలుర నెల్లఁ దీవ్రశరభాసులం బాలియించి కాని భూ
పాలక పుచ్చఁ గత్తెళము శ్ర పాటిగఁ బట్టుము నాదుమాట లి
య్యాలితనంబు వాపెదఁ బ్రియం బానరించెద నీకుఁ దండ్రికిన్. 35

వ. అనియె నప్పు డనిలసుతునివేటకాఱులు మాంసభారంబులతోడఁ బరిశ్రాంతు
లై జలపానార్థం బమ్మడువునకు వచ్చి రంతకమున్నుధర్మనందనుండొక్క-బోయం
బాడఁగని దుర్యోధనుండు దొలఁగెం జెట్టుచేమల నడంగి యుండునో మీరు
మెలంగునెడల నరయ వలయు ననిన వాడును వృకోదరునిమృగయులలోనివాఁ
డగుటఁ దమవారికి నెదురు వోయి యమ్మాట తెఱం గెఱిఁగించుటంజేసి యప్పని
మనంబులం దున్నట్టియాబోయ లట్లు కెలన నేమటి సల్లాపంబులు సేయు చున్న
యన్నరనాథునియారథివరులవచనంబులు విని పూర్వాభ్యాసంబువలన న
య్యై కిప్రత్యక్షులపరిపాటి దేటపడిన నన్నటిలో నీకొడుకు డాఁగి యుంట నిశ్చ
యించి తమలో మెల్లన ని ట్లనిరి. 36

క. ఈరథికులు తను నిమ్మెయి, బోరికిఁ దఱుమంగఁ దాను శ్ర బురికొన కిచటం
గౌరవపతి డాఁగినగతి, బోరనఁ జని చెప్పవలయు శ్ర భూనాథునకున్. 37

తే. అతఁడు పసదన మొసఁగు మ్యారుతతనయుని
మున్ను గని మేచ్చు వడయుద శ్ర మన్న రేంద్రు
నతఁడ కాన్పించు మనల రయమునఁ బోవ
వలయు మాంసభారంబులు శ్ర వలదు' లెండు. 38

వ. అని మోపులు డిగవిడిచి వెనం బాటి రయ్యనసరంబునఁ బాండుసందనులు నీ నందను వెదక ననేకచారులం బాలికలనికెలంకులకుం బుచ్చి యాతండు తమ కగపడమికిఁ జింతాక్రాంతు లై యుండ నాబోయలు భీమునిపణిహారులఁ ద్రోచి కొనుచు డన్మందిరంబు డటియఁ జొచ్చి యతనిం గాంచి యమ్మడుపున నమ్మహీపతి డాఁగి యునికి యెఱింగించి. 39

క. తమవిన్నమాట లన్నియుఁ, గ్రమమునఁ జెప్పిన నతండు శ్ర గడుబ్రియామున నర్థము లొసఁగె వారికి ననేకములు వహింపంగఁ గొలఁది శ్ర గా కుండంగన్. 40

వ. ఒసంగి యాలుబ్రకుల నగ్రజుఁ గానిపించి దేవా దుర్యోధనుండు ద్వైపాయన హృదంబున నొక్కఁడ౯ద్రవిద్యంజేసి జలంబులు నిజశరీరంబు సోఁక కుండునట్లు గాఁ జేసికొని డాఁగియున్నవాడు వీ రెఱింగి వచ్చి రని యతనికి విన్నవించి యాసుయోధనగురునందనాదులసల్లాపంబు లెఱింగించిన నతండు పరమహర్షం బున నాబోయలకు బహువిధంబు లగుపసదనంబు లిచ్చి తక్కినతమ్ములకును గృష్ణునకుఁ జెప్పికొని వారును సకలబంధుమిత్రపరిజనంబులును దోడన చనుడేర నుద్దామగమనంబున. 41

తే. తురగఖురపుటరథసేమికరిపదాతీ, ఘట్టనంబుల నేల గ్రక్కదల శంఖ పణవనిస్సాణకాహశ్రరణ మెల్ల, దెసలఁ బరఁగంగ వచ్చెనశ్రద్దెసకు నధిప. 42

వ. అట్లు ధర్మనందనుం డేతెంచుకలకలం బాలకించి యంతకమున్ను రణోత్సాహంబున కై రాజు నిర్బంధించు చున్నయగ్గురుపుత్త్ర కృప కృతవర్మలతనితో నిట్లనిరి. 43

మ. ధరణీనాయక పాండుపుత్తులు సమ్యద్ధామోద్ధతి వీరె వచ్చిరి వీరిక వడిఁ గిట్టి తాఁకుదము నీచి త్తంబు పోరాటకుం జొరదే నిప్పటికిం దొలంగి చని యెచ్చో నైన నే ముండి చెచ్చెర రూపించినవేళఁ జెప్పినెడకుం శ్ర జేరంగ నేతెంతుమో. 44

ఆ. అనుడు నానృపాలుఁ శ్ర డయ్యోధవరులతో, నిష్ప డనికి నుత్సరహింప కెచటి కేనిఁ దొలఁగిపోయి శ్ర యిచటికి మగుడంగ, రండు పగలు సనినశ్రాత్రి యగుడు.

వ. వారు వారణపురంబున కనివారణఁ బోయెదరు వోదురు గాక యిచ్చేరువఁబోయి రేనియు నిమ్మడుపున నాయునికి యెఱుంగలే రట్లు గాక యెఱింగి రేనియు నన్ను జేరరాదు మదీయవిద్యావిశేషసంస్తంభితాంభోదుర్గంబున నిర్భయుండ నైయుండెదఁ బొం డనినం బాగులుమనంబులతోడ నారథికజనంబులు వోవం బతి జలంబులు శిలాసదృశంబులు గాఁ బరిస్తంభించె నేనును బాండుసూనులచారు లెల్ల కడల మెలంగుటంజేసి రాజు నప్పుడు వెలువరించుట కద్దంబుగా దనియు నతనితోయ స్తంభనవైదగ్ధుం బెఱుంగుట నొలసినయూఁటను మూదటియట్లు వారలతోడం జని చని చిత్తంబు గలంగినం జనం జాలక యరడంబు డిగి యచ్చట

నొక్కయెడ నొదిగి నిలిచెద నని వారలకుం జెప్పి యమ్మడువునటుల నొక్క పజపుగలపొదయొజ్జుం దూటి పొంచీయుండితి వారలు దూరంబు సని యొక్క విపులవటంబుపొంత విశ్రాంతి నొంది నీనందనువలనికిం జనినహృదయంబులతోఁ దదీయకార్యచింతాభరంబు పట్టుకొనఁ దదనుబంధసంభాషణంబులు నేయు చుండి రక్కడ.

46

క. కలకల నవ్వఁచుఁ బెలుచం, బలుకుచుఁ దమకెలఁకులందుఁ శ బాంచాలకుమారులు సనుదేరఁగ బాండును,తులు వచ్చిరి సంతసంబుతో మడుపునకున్. 47

వ. ఇట్లు వచ్చి ధర్మతనయుండు ¹భవత్తనయమాయాస్తంభితం బైనయాజలాశయంబు నిరూపించి తత్ప్రకారం బెఱింగించి యచ్యుతునితో నల్లన యిట్లనియె.

క. చొర రాదు మనుజులకు నెవ్వరికిని నిజలము కౌరవక్షీతిపతి ని ర్భరమాయాసంరక్షో, ²భరితం బై కాన వీతభయం డాతండున్. 49

—♦ ధర్మరాజు మడుగున దాగియున్న దుర్యోధనుని దూఱువాడుట. ♦—

క. అని వెండియు నాపతి గురు,జననాథుగఱించి పలుకు శ శక్రుడు దోడై చనుదెంచెనేనిఁ బో వ,చ్చునె నాచేఁ దప్పి యిందుఁ శ జొచ్చినఁ దనకున్. 50

వ. అనిన విని యచ్యుతుం డతనికి నల్పస్వరంబున ని ట్లనియె. 51

ఉ. మాయలు గల్గుదుష్టులకు శ మాయపుభంగులె మందు గాక ని ర్మాయత నుల్లసిల్లెడుపరాక్రమలీలలు గొల్పు నెట్లు దై తేయులు దొల్లి మాయల నశతిప్రబలాత్మకు లై నఁ దద్వధో పాయములన్ జయింపరె నృపాలక విష్ణుడు నిందుఁడుం దగన్. 52

వ. హిరణ్యకశిపువృత్తవధప్రకారంబులు వినమె రావఁడుండు హోమాదిమాయా క్రియావిఘాతంబునఁ గాదె రాముచేత నిర్దింపంబడె నరకాసురు నేను బరిమార్చినతెఱం గెఱుంగవే వీఁ డగపడునట్టివిధంబు సూచికొమ్మనిన విని యప్పాండ నాగ్రజండు జలాంతర్గతుం డై యున్నభవన్నందను నుద్దేశించి యిట్లనియె. 53

చ. ఇటు తగునే సుయోధన మశ్రహీవలయంబున నిట్టిదైన్య మె చ్చట వినఁ జూడఁ గల్గెనె యశసంఖ్యలు రాజులు నీకుఁ గాఁగఁ జ చ్చటయును బంధుమిత్రులు విశుద్ధచరిత్రులు పోర నట్లు తుం గుటయును జూచి తేమిటికిఁ శ గ్రుంకితి నీశ్వను జాపు దప్పనే. 54

ఉ. శూరుండ వండ్రి నిక మడుపు శ సొచ్చట శౌర్యముచొప్పె మాన మె యూరికిఁ బోయె నాజి నృపు శ లోడుదురే నృపుఁ డన్నమాత్రయే కౌరవవంశజాతుండవు శ గష్టపుఁజచ్చట దెచ్చుకొంటి నీ పేరును జెప్పు ఘోరి యరిబృందము నవ్వగ నిట్లు నేయుదే. 55

1. తె. భవత్తనయమాయాస్తంభి. 2. క. పరిణిత మై - గ. పరిత మై - అ. భరితాత్ముడు.

3. ఆ. జాపును.

తే. ఓ త్రైధర్మంబు విడిచినఁ శ గలదె యిహముఁ
బరముఁ బేరోలగంబునఁ శ బలుకుష్మలుకు
లెల్ల మఱచితె విను మవి శ పొల్లు లైనఁ
గప్తపాటుగా కుసు తేల శ గావ వచ్చు.

56

చ. కొడుకులుఁ దమ్ములుం గలన శ ఘోరపుఁజావులు సావఁ జూచి యె
ట్లాడఁబడె నీదుబుద్ధి యెడ శ లోముట కైనను రాజరాజ యి
మ్మడువున కీడ్చి తెచ్చె విధి శ మానము ప్రాణముకంటెఁ జాల నె
క్కు డగుట వెప్పఁగా వినవొక్కో కడుసీచతఁ బొంది తక్కటా.

57

శా. అంభోగర్భము సొచ్చి పాంశుసుతభ్రాహ్మగర్వదుర్వారసం
రంభం బోర్వక డాఁగి యుండెనటె రాశరా జసిరో చచ్చుచో
గాంభీర్యంబును దైర్యమున్ విడిచి దోర్లర్థంబు బెం డయ్యెనే
శుంభన్మానము దూలెఁ గా కని జనస్తోమంబు నిందింపదే.

58

తే. కర్ణశకునిదుశ్శాసనుల్ శఘనులుగాఁగఁ,దలఁచివారలఁ గొనిమమ్ముగైలుచువాడ
వై మనంబున శంకింప శ కల్లు కీడు, చేసి తాపూఁపు దప్పిన శ గాసి యైతి.

59

వ. నీకొలంది గంటి మగపడితి వింక నెందుఁ బోవచ్చు,నని మఱియు నిట్లనియె. 60

మ. భయముం బాయఁగ ద్రోచి వీరగుణముం శ బాటించి సంగ్రామని
శ్చయబుద్ధిం దలకొల్పి పౌరుషముమైఁ శ జా వొండె గెల్పొండె గా
క యధీరత్వము నాకు నీడె యని వీరకం బేర్చి వే తాఁకు మెం
తయుఁ బే రయ్యెడు రమ్మ లె మొదిలెనన్ శ దైన్యమ్ము వచ్చుం జామీ. 61

చ. అని మము నోర్చినం బృథివి శ యంతయు నేలఁగ వచ్చు లేక చ
చ్చిన సురసదృశాఖ్యములు శ చేకుఱు రెండుదెఱంగులందు నొ
ప్పనియది లేదు డాఁగ నగుఁబాటును బ్రాణముచేటుఁ దెచ్చుకోల్
విను మము నీ వెదుర్పఁ దగు శ వేయవిధంబులఁ జాటి చెప్పెదన్. 62

వ. తెంపుచేసి మామీఁద నుఱుకుట నీకు ధాత నిర్మించినపరమధర్మంబు పుగుఁచుండ
వై తేని దీని ననుష్ఠింపు మనిన విని యవ్వసుమతీశునకు సుయోధనుం డిట్లనియె.

— ♦ దుశ్యోధనుఁడు నీలిలోన యుండి ధర్మజాన కుత్తరం బిచ్చుట. ♦—

సీ. నరుఁడు ప్రాణభయంబుఁ శ బారయుట యరు దయ్య
వినుము తెల్లంబుగా శ మనుజనాథ
రథవాహసారథీరహితుండ నగుటను

బాణాదిహేతిసంప్రదలు లేమిఁ

బరివారశూన్యత శ వాటిల్లుటను బంధు

మిత్రసహాయు¹లుమిడి యడంగఁ

జచ్చుటఁ బోటుల శ్ర నొచ్చి మేనును డడ్చి

గూరి చిత్తంబును శ్ర బోరి కెలయ

తే. కునికిఁజేసియుఁ దొలఁగితి శ్ర నొదిగి సేద, దేర్చుకొని రణమునకు నుగ్రదీర్ఘవృత్తి
వచ్చువాఁడను నీవు మీశ్వారువిశ్రాంతిమింపుఁ డంతకు మఱి రండు శ్ర సొంపునూప.
వ. అని పలికినఁ బాండవాగ్రజండు. 65

క. ఇందాఁక విశ్రమించితి, మిందు నినుం దడవి కంటి శ్ర మిప్పు డిచట నీ
కుం దేతె డప్పి కురుపతి,నందన ర మ్మింక రణమునకు నాయిత మై. 66

వ. అనుటయు. 67

తే. ఎవ్వరికిఁగాఁగ రాజ్యంబునెల్లభోగ,ములును గోరుదు రక్కు-మాశ్రయలును నాదు
తమ్ములును లేరు తురగరథద్విపప్ర,హీన యయ్యె నీక్షోణియు శ్ర నేల పెనఁగి. 68

చ. ద్రుపదతనూజుల౯ గెలిచి శ్ర దోర్బలసంపద నుల్లసిల్లి మి
మృతజితదర్పహీను లగునట్లుగఁ జేసి సమస్తభూపతి
త్వపదము గంటినేనియు ²వృత్తాభారభసం బది యింపు గాదు క
ర్ణుపమట భీష్ములేమిని గుర్రుండు మృతుం డగుట౯ ధరాధిపా. 69

క. తనవారుఁ దానుఁ గూడఁగ, ననుభవసుఖ మందఁడేని శ్ర నది రాజ్యమె రా
జునకు భవత్పరిజనములు, ననుజన్ములు బ్రదికి రేలు శ్ర మఖిలధరత్రిన్. 70

క. ఏ నింక సమర మొల్ల మ,హీనాయక నీక యుర్వి శ్ర నిచ్చితి శాంతిం
గానకుఁ జని వల్కలపరి, ధానుఁడ నైతప మొనర్చెదను మునులకడన్. 71

ఆ. ఓడి వచ్చినాఁడ శ్ర నుద్ధతి నాకేల, యుడుకు మాని సేవ శ్ర యుర్వి యేలు
గుఱ్ఱములును నేనుఁగులు లేనిబయలునీ,తలనె కట్టికొనుము శ్ర ధర్మతనయ. 72

చ. అన విని యన్నరేశ్వరుఁడు శ్ర హాసముతో నతని౯గుఱించి యి
ట్లనుఁ దనుజానుజన్మసుహృదాప్తసహాయులు సన్నఁ గాదె శ
ల్యునిఁ గొని మమ్ము గెల్చి సకలలోర్వియు నేలుట కుత్సహించి తీ
వనవుట లేల మాను మిది శ్ర పాటిగఁబట్టుము లెమ్ము పోరికిన్. 73

సీ. నీయిగి నేను భూతనాయకుఁ డగుటాల్ల, రాజకోటికిఁ బ్రతిగ్రహము సనునె
నిను ననిం దెగటార్చి శ్ర నేలఁ బాలించెద, ననునోర్చితేనిఁ బెంపున సుఖంపు
మేమిటివాఁడ వై శ్ర యిచ్చితి పుడమి నీ, కనియెడుమాట యి శ్ర ట్లాడె దిపుడు
నీవు ధరిత్రి యీశ్వరేంద్రున గురుకులం,బునకు ని ట్టాఱడిఁ శ్ర బాండ నేల

తే. శాంతి నొందుటకై ధర్మశ్రీసంవిభాగ,కరణ మొనరింప వచ్చినకమలనాభు
వాక్యవృత్తిఁబాటించక శ్ర వాడినూది,మోపినంతైన నుర్వియాశ్రనోప నంటి. 74

క. ఏమివిధంబునఁ బొరలియు, భూమి కురుస్థుల నీకుఁ శ్రబుచ్చుకొనఁగ రా

- కీమెయి దైన్యపడితి నా, కేమార్గము వట్టి యిచ్చె శ దేర్పడఁ జెపుమా. 75
- క. అరులకు సిరి యిచ్చెద నను, వెరవిడియుం గలఁడె దీని క్షవిడువుము నాకుఁ
ధర యిచ్చి తేనియును నినుఁ, బోరిగొన కే విడువ నతిమి శ పోరుట యొప్పన్.
- క. నాచే నీప్రాణంబులు, నీచే నాజీవితంబు శ నిజ మున్నవి యి
న్నీచత యవకార్యము రా,జోచితకర్మకృతనిశ్చయఁడ వగుము నృపా. 77
- వ. అని వెండియు నిట్లను జతుగృహంబు దహించితి పాములం గఱచితి నీటం
ద్రోయించితి విపాన్నంబు వెట్టించితి వెన్నికఁబోపాయంబులు సేసినను నీచేతఁ
జెడక యునికి యెఱుంగవే యింక నట్ల యమ్మాయలం బ్రయోజనంబు లేదు.
- క. లేలెమ్ము బిరుద వై ర,మూలమునకు నీవు నెఱుంగు శ దవ్విధము కడున్
మే లొండు తెరువు లే దిం, కేల యొదిగి కష్టపడ నశ్రేష్ఠర చెపుమా. 79
- వ. అని యివ్విధంబున నమ్మనుజేంద్రుండు మఱియుం బలుకఁ బెఱవారు నట్ల పలికి
రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు. 80
- తే. ఇట్లు జంకింపఁబడి మఱియేమిసేసి, నాతనూజుండు మున్ను నేనన్నడును జంకఁ
బడినవాఁడుగాఁడక్కటశ్రవుడమినాల్గు, చెఱుగులును వెఱుఁదనపంపుర సేయఁ బ్రదికె.
- క. పరిజనహీనత దీనతఁ, బారసినయెడ ముట్టుకొని రిశ్రువుకరము ని
ష్ఠురవాక్యముల నమ్మెయిఁ, బరితాపము సేయ సేమిభంగి నిలిచెనో. 82
- వ. అనుటయు సంజయుం డమ్మనుజపతి కిట్లనియె నట్లు ధర్మతనయుండునుడమ్ములుఁ
గొడుకులును ద్రుపదపుత్రులును బాదువుకొని పలుకుపలుకులకుఁ జిత్తం బుత్తల
పడ నాననంబు పల్లటిల్లఁ గరంబులు విదిర్చి దురం బానర్పవాఁ డై యప్పొండ
వాగ్రజున కిట్లనియె. 83
- సీ. మీ రేపురును బరివారబాంధవమిత్ర, సహితుల రఖిలాశ్రయశ్రవంతు
లరు కరిస్యందనశతురంగసమేతుల, రే నొకరుండ విగ్రహీనసహచ
రత్వంబు విగతాయుధత్వంబు వాహని, హీనత సొందితి శ సేవిధమున
నని యొనర్పంగ వచ్చు శ నది గాక పోటుల, డస్సితిఁ గడు మీకు శ డప్పి లేదు
- తే. వరుసఁ దగ నొక్కఁడొక్కఁడశ్రవచ్చిపోరుఁ, డిపుడ వెడలిమిమ్మంపఱశనెల్ల చెలులఁ
జుట్టుముల రూపుమాపెదశ్రజుట్టుముట్టి, పలువురొక్కనితోఁ బోరఁగబాడియగునె.
- వ. అట్లు మీరు సాలరేని. 85
- ఉ. తమ్ముల నిన్నుఁ గేశవునితమ్ముని ద్రావిదియన్నదమ్ములం
గ్రమ్మున గీ టడంచెద నొకండన యేనిదె వచ్చి బాహుద
ర్పమ్ముల నిర్లవారమును శభానుఁడు దోచి సముజ్జ్వలాత్మతే
జమ్మున రూపుమాపుక్రియ శ సజ్జత నిల్వము సుస్థిరుండ వై. 86
- తే. వినుము నీకుఁ గృష్ణునకును వెఱచికాదు, ముంద రే నట్టులొడుఁగఁయెందుఁజెల్లు

- సమరధర్మంబు తెఱఁగు ద్వేల్లముగ నెల్ల, వారలకుఁ దెల్పుటకుఁగానిననుమతీశ.
 వ. నేఁడు మిమ్మందఱ సమయించి భీష్మద్వోణకర్ణభగదత్తబాహ్లికజయద్రథశకుని
 శల్యాదు లగుబంధుమిత్రసహాయులఋణంబు దీర్చెద నని పలికినం బాండవా
 గ్రజుం డిట్లనియె. 88
- చ. సమరముపాడి నీవెఱిగి శత్రుల గెల్వఁగ నుత్సహించు టా
 ప్ప మనుజనాథ యొక్కఁడును శ్రీ బూని మహాద్భుతబాహుసంపదక్
 మము వడిఁ దాఁకెదం బిలుకుమా ర్చెద నంట యుదాత్త మైనదై
 ర్యమహిమ గాదె యిట్లనినయంతన యే నటు లేల చేసెదన్. 89
- చ. వలసినయస్త్రశస్త్రములు శ్రీ వాహనముం గొను మొక్కరుండ నిన్
 గలన జయించువాఁ డతనిగర్వము నీ వడఁగించితేని నీ
 యిల సకలంబు గైకొని వశహింపుము రాజ్యవిభూతి వాఁడు నిన్
 దలపడి పోరుఁ జుట్టలును శ్రీ దక్కటివారలు నిల్చి చూడఁగన్. 90
- వ. అనిన విని భవన్నందనుండు ధర్మనందనున కిట్లనియె. 91
- చ. అరదము లెక్కి ఘోరవివీధాస్త్రచయంబుల మున్ను పోరమే
 నరివరి కొత్తచందమురక్షణంబు కిగంబు ప్రియంబు సేయు ని
 వ్వరగదలం బదాతు లయి శ్రీ శూరతయున్ మహనీయధీరతా
 స్ఫురణమునుగ బాగ డ్డ వడఁ శ్రీ బోరుట మే లని నిశ్చయించితిన్, 92
- తే. వింతకూరలు గుడుపున శ్రీ వేడ్కసేయు
 భంగి సంగ్రామమున నూత్నశ్రభంగు లెడఁదఁ
 గాతుకము సేయుఁ గావున శ్రీ గద ధరించి
 నిను సహోదరులను యోధులను జయింతు. 93
- చ. అనుటయుఁ బొంగి ధర్మసుతుఁ శ్రీ డాతనితో గద నొక్కరుండ నేఁ
 గొనియెద నీదుప్రాణము లశకుంతలబాహువిలాసభాసి నై
 యనవుడుఁ బుట్టలోపలిమహాభ్రుజగేంద్రుఁడు రోజునట్లు రోఁ
 జె నధిప యవ్వీభుండు దనశ్చిత్తము నప్పలుకుల్ గలంచినన్. 94
- * దుర్యోధనుఁడు గదామండితుం డై వ్రాదంబు వెడలి వచ్చుట *—
- వ. ఇట్లు నిశ్వాసంబు నిగుడ నొడలు పొంగఁ బలుక శాఘాతంబునంగెరలుశూకలా
 శ్వంబుచందంబునఁ గెరలి జలస్తంభం బుడిపికొని మడుపు సంక్షోభింప నపహసిత
 శిలాసారోదారంబును కనకపట్టికామండితంబును నై నగదాదండంబు విపులాంస
 పీఠంబున నమర్చుకొని వెడలె నట్లు సంరంభవిజృంభితం డై. 95
- తే. గదయుఁ దానును రుచిరశృంగమునఁ బొల్చు
 పర్వతముగ్రేణి సేయునీరపట్టి జూచి
 తాలద్ధండంబు చేకొని శ్రీ లీలఁ బొల్చు
 జమునిఁ గా మదిఁ దలఁచిరి శ్రీ జనము లెల్ల. 96

- వ. అతనిఁ గనుంగొని పాంచాలురును బాండవులును. 97
- తే. చిటుతనగవుతో నొండొరుగ్గ చేతు లప్ప
ళించి నిర్భరసంతోషశీల నొప్పి
రమ్మహీనాథుఁ డయ్యప్రహాస మేటిఁగి
బామలు ముడివడఁ గనుఁగవఁ శ బాడమఁ గెంపు. 98
- వ. కోపావేశంబు నొంది యుద్వృత్తతారకంబుల నెల్ల నాలోకించి. 99
- క. ఈగలి వే లార్చెద బాహోగర్వము మెఱయ మిమ్ము శ నందటకు మహీ
భాగమునఁ గూల్చి నెఱపెద, నాగదబలు ¹పెట్టు లై నశశగుఁ డందాఁకన్. 100
- తే. అనుచుఁ బోటులఁ దొరుఁగురక్తాంబుధార
లంగ మెల్లను గప్పిన శ నప్ప డొప్పెఁ
గావినెలయేఱు లెల్లెడఁ శ గలయఁ బర్వఁ
బాలుచుకులపర్వతంబుచాక్షున నతండు. 101
- వ. అట్లు ఘోరాకారుం డై నిలిచి నీకొడుకు పాండురాజుకొడుకులు బంధుమిత్రపరి
వారసమేతంబుగా నడరి యొక్కపెట్ట తన్నుం బొదువుదు రని శంకించి పాండవా
గ్రజుడెసఁ గనుంగొని. 102
- ఉ. రం డిట యొక్కఁ డొక్కఁడ దుశ్రం బొనరింపఁగ మీరు పల్వు రొ
క్కండను నేను హేతిహతశ్రకాయత డస్సినవాడ నన్న నా
తం డభిమన్యు బాలుని నశధర్మతఁ జ్రాధు లనేక యోధు లొ
క్కం డన కెట్లు చంపి రటు శ గాఁ గొను మిబ్బవరంబు నావుమన్. 103
- వ. నిరుత్తరుం డై యున్న భవత్తనయున కాధర్మతనయుం డిట్లనియె. 104
- క. ఏ నట్లు సూపి చెప్పితిఁ, గాని యది రణంబుపాడి శ గామి యెఱుఁగుదుకో
రాసీను సీదుపయి మ,త్రైసికులను వెఱవ కాయితము గమ్ము నృపా. 105
- క. తల చక్క ముడిచికొని ద్రిం, డలవడ బంధించి పోరి శ కమరి నిలుపు నీ
వలచినయట్టివ యిచ్చెద, నలఘుశిర స్త్రాణకంకశటాదులు నెమ్మిన్. 106
- వ. మఱియు నొక్క తెఱంగు సీమనంబున మెచ్చును నచ్చెరువును నెలకొనం బలికెద
నాకర్ణింపుము. 107
- తే. ఏటికొనుమీవు నొకని మ్రామేపురందు, వాఁడునీతోడఁదగఁబోరుగ్గవాఁడువానిఁ
జంపి మహి యేలు వానిచేఁజచ్చిత్రిదివ, సౌఖ్యమొందుము చేసితిశసమయమేను. 108
- వ. అని పలికి యుజ్జ్వలవివిధవర్మంబు లాతనిముందటం బెట్టించి. 109
- క. విను జీవముతో నిన్నుం, జననిచ్చుట యెందు దక్క శ సమరంబునఁ గో
రినయది నీ కొనఁగెద నిం,తన చెడియెనె యకట యన్నదమ్ములకూర్పుల్. 110

- వ. అనిన విని నీతనయుం డట్ల కాక నీవు నా కలిగెదవే యని కనకచిత్రితంబు లగు
శిరస్సాణింకటంబులు గైకొని ధరియించి కాంచనాచలంబు ననుకరించుచు గద
చేత నమర్చి పాండవాగ్రజం గనుంగొని. 111
- నీ. కపలలో నొక డొండె శ గాండివి యొండెనృ, కోదను డొండె నీహొండె జేత
గద గొని యెక్కటిశక్య్యబునకు బూచి, యేర్పడ నిలిచిన శ నీక్షణంబ
సమయంగజూచెదశ్ర గ మమున మీరెల్ల, నొకడొక్కడే తేగళ బకటబాహు
దర్పంబు వొగ డొండ శ ధరఁ గూల ప్రే.ముచు, వచ్చెన మఱియు నీవారిలోన
తే. నలిగి యెవ్వఁడు వాకిన శ నట్ల నాదు
గదకు నెర సేసి పేర్చెదఁగడు గదా ర
ణంబు నాతోడఁ జేయ మశ్నన్మథహరుండు
గడఁగ లేడు మీ కెందుఁ బో శ గలదు నేడు. 112
- వ. ఇవ్వీధంబున దుర్యోధనుం దుద్ధతుం డై మఱియుం బెద్దయెలుంగునఁ బలుకుచుండ
నతండు విన కుండఁ బద్మనాభుండు పాండవాగ్రజున కి ట్లనియె. 113
- చ. ఇతఁడు గదారణంబునకు శ నీకొలదిన్ నినుఁ బిల్చినన్ మరు
త్పత్తినుతుఁ గోరినం జిఱుతశ్రమ్ములలో నొకనిన్ పరించినన్
మఱి సెడిరోక్కొ వీర లనుమాటకుఁ బాత్రము గాదె సాహసం
బుతఱియె మేదిసేత యిది శ బుద్ధి దొఱంగి తను గ్రహంబునన్. 114
- చ. ఒకరునిఁ జంపితేని సకలలోర్వియుఁ గైకొను మంట నీవు మున్
శకునికి మాయజూదమున శ సంపద లెల్లఁ ద్రయోదశాబ్దభో
గ్యకృతి నమర్చి యొడ్డినటు శ లై నది పంచెపుఁగయ్య మయ్యె శ
త్తుకులము నెల్ల దుఃఖపడి శ త్రుంచుట దాఁ దుది బంచె మాడనే. 115
- చ. సరసర యెక్క టెక్కటి షేనంగఁగ భీముని నైనఁ బన్నఁ గా
దరయఁగ భీముకంటె గద్యయందలికొశల మెక్కు డీమహీ
శ్వరునకు భీముమేన బల్యసంపద మిక్కిలి దానఁ బోవునే
వెరవునఁ గోలుపోదె భుజ్యవీర్యము పోరుల నెందుఁ జూడమే. 116
- వ. అనిన విని మహాబలనందనుండు వసుదేవనందనున కి ట్లనియె. 117

— శ్రీకృష్ణుండు భీము నగ్గించి దుర్యోధనుతోడిగదాయుద్ధమునకుఁ బనుచుట —

- మ. గద నాచేతికి వచ్చినప్పుడు మహాశ్ర గ్ర కీడమై లోకము
ల్పదూహలున్ సమయింతుఁ బొ మ్మనుసముల్లాసంబు న న్నొందు ను
ర్మదసంరంభ¹వికత్తనుం డయినకౌశలవ్యాధముం డెట్లు నా
కెదురై పాణముతోడఁ బోవు నృపు ని శ ళ్లే లొత్తై దీ మాత్రకున్. 118
- తే. వాని²గదభారమునకు నొవ్వకయు నాదు, పటుగదాదండ ముద్దండబాహుదర్ప

- లీల విలసిల్ల వ్రే యుదు శ నేలఁగూల, సంతసముతోడిమెచ్చు పుట్టింతునీకు. 119
- వ. అనుటయు నచ్యుతుండు ప్రియం బెసంగ నాకీమూరమర్దను మొగుంబునఁ జూడ్కి-
నిలిపి. 120
- మ బకవిధ్వంసన మాచరించి హింశింబప్రాణమూల్ గొంటి కీ
చకనిరూపనకేలి సల్పితి జరాశసంధాంగక సైర్వరభం
జకలీలక విలసిల్లి తీ వని మనుష్యస్సూర్తిమాత్రంబులే
యొకమర్త్యుం డెదు రెట్టు నీకు మదిలో శ నూహింప కి ట్లాశితిన్. 121
- క. కాళింగాదిక్షోణీ, పాలుర నున్మదమహద్విఘ్నప్రకరములక
నేల నిడి కాలఁ జమరితి, వాలినకురునృపకుమారవర్గంబులతోన్. 122
- వ అని పలికే కురుపతిదెనఁ గటాక్షవీక్షణంబు నిగుడ వెండియు. 123
- తే. వాలి దుశ్శాసనునితోమ్మా శ వ్రయ్యఁ జీరి, నీవు నెత్తురు ద్రావంగ శ నిన్నునతఁడు
సూచుచుండియు వెఱసాచ్చిస్త్రుక్కెఁగక, కవియఁజాలెనె నీపయిఁబవనతనయ.
- చ. అగపడి కచ్చువెట్టి యితఁ శ డాడినమాటల కీర్ణ బల్లిదుం
డుగఁ గొని యేను బల్వరుఁ గక్రడుకవడి నీతనిఁ జంపకుండ నే
మిగ సమయంబు నేసి తిది శ మేలొకొ యంటి నృపాలుతోడ నీ
మగఁటిమిచందముల్ దలఁచి శ మారుతనందన యూఱడిల్లితిన్. 125
- చ. తులువతనంబునక సభకు శ ద్రోవది ముందల వట్టి యీడ్చి య
ట్లలఁపగఁ జూచి నీవు దగ శ నాడినరెండు దెఱంగులందుఁ బెం
పొలయఁగ దుస్సనేనుపని శ యొక్కటి దీర్చితి తీర్పు మింక బా
హులకసి వోవ వీనిపనియ్యం ద్వంతక్రమవిక్రమంబునన్. 126
- తే. పరజయము నొంది కట్టుముగపట్ట మఖిల, ధరణిరాజ్యంబునకు ధర్మతనయుఁబ్రీతి
బంధులకు నెల్ల గన్నులశపండుచగుచు, నీవుఁడమ్ములుసుఖవృత్తి నెలవుకొనుడు.
- వ. అని మఱియును. 128
- చ. బరవస మొప్ప నీవు గదశపండువు నేయఁ దలంచి తాఁకినం
గురుపతి నిరితం డగుటకుం బవనాత్మజ యేను బూట పో
టరితన మెల్లఁ జూపుము క్రడంగుము నీ వని యేలిమాటమై
నరవర ధర్మసూనుఁడు విశనక విజయం బొసఁగెన్ మఱుదికిన్. 129
- వ. ఇవ్విధంబున వ్యోధిరునకు జయప్రదంబు లగుమాట లాడి దుర్యోధనుండు దండి
మగండు శ్రమంబునం జాలఁ గలండునీవతిప్రయత్నంబునఁ బెనంగవలయుఁజూన్చి
యనిపలికె నప్పడుసాత్యకి యాసమీరనందను నగ్గించె బాంచాలురుఁడక్కుసుం
గలుగుధరణీకులు నబ్బలుమగనిఁ బ్రశంసించి రతం డగ్రజానాథనం ట్లాలోకించి.
- చ. వినుము నరేంద్ర యేను బలశక్తిమముల్ వొగ డొంద నిక్కుఁబ
ఘ్నునిపయి నామనంబునతిశోభము పార్థుఁడు ఖాండవంబునం

దనలము పర్వః జేసినటు శ్రీ లక్ష్మలిక్ష్మ నిగిడించెడ గదం

గొనియెడఁ బ్రాణముల్ మహి యశకుంతితశాస్త్రిగ నేలు మంతయున్. 131

ఆ. మహితకిరీ పుష్పమాలికఁ బూన్చెద, నిన్ను జీకురాజు శ్రీ నేడు వనరుఁ
గాక శకునిబుద్ధిశతమునఁ దమకింత, పుట్టెనని తనూజ్యపాలియు తెఱిగి. 132

వ. అనిపలికి సన్నాహంబు శోభిల్లుచుండ గదాదండంబుఁ గేల ననుర్చి వృత్రున
కభిముఖుం డగువాసవుండునుంబోలె దుగ్యోధనుదిక్కు మొగం బై నిర్వూ
హం బైనశుండాంబుచందంబున నున్నయన్నరపతిఁ గనుంగొని తమయన్న
యుఁ దమ్ములు నెమ్మనంబుల సంతసిల్లఁ దాను సమరోల్లాసభాసితం డగుచు
నతని కిట్లనియె. 133

ఉ. ఇట్టిది కూరకర్మ మని శ్రీ యించుక కొంకక లక్ష్మయింటఁ జి
చ్చొట్టితి మాయజూదమున శ్రీ నుత్తము ధర్మజుఁ ధూలఁ బుచ్చి తా
చుట్టలుఁ బెద్దలుం జెలులుఁ శ్రీ జూడఁగ ద్రోవది భంగపెట్టి తి
ట్టటన కింకఁ దత్ఫలము శ్రీ లన్నిఁటి నొందుము చేరి తగ్గ మై. 134

సీ. గాంగేయకుంభజశ్రకర్ణశల్వాదులు, నీకుఁ గాఁ జెనఁగి యశనేకబంధు
మిత్రులు మడిసిరి శ్రీ ధాత్రీపతులఁ దోడు, తెచ్చితి పలుపురఁ శ్రీ జచ్చి రంత
వట్టువారును దోడఁబుట్టువు లెల్లను, గూలి రంతటికిని శ్రీ మూల మైన
శకుని గీటడఁగె నింకొకరుండ వీ వున్నవాడవు విను నిన్ను శ్రీ నేడు నాడు

తే. గదకు నెర నేసి లోకంబుకల్యణంబు, లేను బాపెద నీరజ్యలేల నాకుఁ
జక్కనై రమ్మ మద్భుజాశ్రంతంభశంభ, దుగ్రకేళికఁ బాత్ర మై శ్రీ యోటదక్కి.

చ. అనుడు నెదిర్చి సీతనయుఁ శ్రీ డాతని కిట్లను నేల రిత్తగ
ర్జనములు గానవే పలుభుజాకలితోగ్రగదాసముద్భటుక్
నను నిటు రమ్మ సూపుము రక్షణంబున నీదుబలంబుఁ జేవయుక్
మన మిటు చేరి నిల్చి వెడఁమాటల యాడుచు నున్ని యొప్పునే. 136

క. వినుము గదారణమున ననుఁ, జెనయఁగ వాసవున కైనఁ శ్రీ జెల్లదు శిశి వీ
యనిఁ బాడి దప్ప కుండఁగఁ, బెనఁగుము ప్రాణంబుతోడఁ శ్రీ బ్రదిలెడు భీమా. 137

వ. అనిన విని పాంచాలురుం దక్కినజనపాలురుం బ్రశంసించి మత్తమాతంగంబుఁ
దలశబ్దంబుల నుబ్బుం జేయునోజ రారాజుఁ బ్రహర్షంబు నొందించిరి గజబృంహి
తంబులు హయహేళితంబులును జెలంగె నాయుధంబు లెక్కుడుమెఱుంగులఁ
బాలిచె దదనంతరంబయెల్ల వారును నెడఁగలుగఁగూర్చుండిరమ్మహావీరులుదలపడు
వారై వీరోద్రేకంబునంజేసి యతిలోకం బగునవప్తంభంబున విజృంభించియొం
డారుల్ నవలోకించి రట్టియెడ. 138

—◆ భీమదుర్యోధనులగదాయుద్ధము నూడ బలరాముడు వచ్చుట. ◆—

సీ. యదుకులదీపకుండగురాముఁ డవ్వార్త, యంతక మును విని శ్ర యక్కుమారు
లాత్మశిష్యులు గాన శ్ర యాహవ మీక్షింపఁ, దీప్తయానమున నేతెంచి దృష్టి
గోచరుం డగుటయుఁ శ్ర గురునాభి తగ నెల్ల, వారు నెదుర్కొని శ్ర గారవమునఁ
బ్రణమిల్లిన నతండు శ్ర ప్రత్యభివందన, మాచరింపగ ధర్మాత్మజుండు

తే. సమ్మదంబునఁ బరిరంభణము సేసి, నరుఁడుఁ గవలును ద్రాపదీశనందనులును
వందనం బొనరించిరి శ్ర వారి నాతఁ, డర్హభంగి భాషణముల శ్ర నాదరించె. 139

క. హరియును సాత్యకియు వినయ,భరితాంతకరణు లగుచుఁ శ్ర బ్రణతు లయిన న
య్యిరువురను గ్రుచ్చి బెరయం, బరిరంభణ మాచరించె శ్ర బరమప్రీతిన్. 140

వ. ఇతైఃకంఠస నెల్లవారలు నాబలదేవునిఁ గాంచి కుశలసంప్రశ్నంబు సేసి ర
య్యాదవపుంగవుండునడు త్తరంబిచ్చి యేనుబోయి పెక్కుదినంబు లయ్యె ననియుగ్గ
డించి మిమ్ము నిందఱును జూచుటకును నాశిష్యులగదాయుద్ధం బనుసంధించుటకును
వచ్చితి ననియె నమ్మరుత్సుతుండును భవత్సుతుండును గదలు చేతులన యుండ
నతనిఁ జేరి భక్తిం బ్రణామంబు లాచరించిన నతం డాదరించె నంతఁ గాంతేయా
గ్రజుండు రాహిణీయుతో నన్నదమ్ముల యిరువురయెక్కటిపోరుసూడు మనిపలికి
వారల్లు ద్వంద్వయుద్ధంబునకు సన్నద్ధు లైనతెఱంగెఁగెఱిగించిన నతండు లెస్స
కాక యని యనుమతి సేసెనని సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునికు రామునాగమనంబు
సెప్పె ననిన విని తపేయప్రవర్తనశ్రవణకుతూహలాయ త్తచిత్తుం డైన జనమేజ
యుండు వైశంపాయనున కిట్లనియె. 141

తే. ఉభయవాహినిసంగరోద్యోగసమయ
మున హలాయుధుఁ డేతెంచి శ్ర మురహరుండు
చాండు రాజసూనులయెడఁ శ్ర బక్షపాతి
యని విరాటాదిబంధులు శ్ర వినఁగఁ బలికి. 142

క. హరి యెఱుంగనిచక్కటియును, బురుషార్థము నా కెఱుంగఁగోలునె యీని
ష్ఠురత వినఁ జూడఁ జాలక, సరస్వతీతీర్థమునకుఁ శ్ర జనియెడుబుద్ధిన్. 143

వ. మీ కెఱిగించి పో వచ్చితిఁ బోయి వచ్చెద నని వాసుదేవధర్మజు లొడఁబడి
యనుపఁ జనియె నని వింటి బలదేవుండు తీర్థయాత్ర నిర్వర్తించిన తెఱంగును భీమ
సుయోధనులగదాయుద్ధంబు చెల్లినభంగియు నతని కాలోన నచటి కేఁగుదేర
సమకూరినవిధంబును వివరించి చెప్పి, మనిన జనమేజయునకు వైశంపాయనుండే
ట్లనియె. 144

సీ. వినుము నరేంద్ర యశ్రద్విధమునఁ జని యమ్మహాత్ముండు గోనువశ్శూదు లైన
దానార్హ బహుపదార్థంబులు దనయగ్ని, హోత్రంబు దెచ్చుట శ్ర కుచితజనులఁ

- బుచ్చె ననేకవిశ్రుల నాప్తనచివుల, వలయు రథద్విపాశ్వములగముల
రావించె దండులశ్రముఖభోజనసాధ, ననులు సంపన్నహృద్యములు గాగఁ
- ఆ. దేరఁ బనిచె నిట్లు శ్రీ తీర్థయాత్రాసంవి, ధాన మాచరించి శ్రీ మానసీయ
మగు సరస్వతీమహాంభోధిసంగమ, స్థానమునకుఁ జనియె శ్రీ సవినయముగ. 145
- వ. అదీ ప్రభాసం బనువేరం బరఁగు నట్లందులకుఁ జని తీర్థసేవనం బనుష్ఠించి యంత
నుండియుఁ బధిశ్రాంతిప్రయాణంబుల సరస్వతీచేరువ నడచి తదీయసకలతీర్థంబు
లాడుచు నన్నపానంబుల నాసనశయనయానంబులను ధేనుకనకరత్నాంబరాభర
ణాదిద్రవ్యంబులను విప్రుల నతిప్రీతులఁజేయుచు బాలవృద్ధవనితావికలాంగదుర్బల
ప్రాయులఁ బరిశ్రాంతు లైనయెడలఁ దడిమిఁగొని యభేష్టప్రకారంబుల శరీరస్థితి
నడపింపఁదగువారి నియోగించి మఱియు ననేకధర్మంబు లాచరించుచుఁ గురుక్షే
త్రంబునకు వచ్చె ననుటయు జనమేజయుం డాతీర్థవిశేషంబులు వివరించి చెప్ప
మనుడు వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 146
- క. మును చనియె బ్రభాసమునకు, నని చెప్పితి నతని నది మహాత్తరతీర్థ
ముక్తిసరేంద్ర! యందుఁ జంద్రుఁడు, తదనయక్షుం దీర్చుకొని గర్తవ్యధుఁడయ్యెన్.

—♦ ప్రభాసతీర్థ ప్రభావవర్ణనము. ♦—

- వ. అత్రైఱంగెఱింగించెద దక్షకన్యకల నశ్విన్యాదులగునప్తవింశతిసంఖ్యలఁజంద్రుండు
వివాహం బయ్యె నందు రోహిణి రు పాతిశయవతి యగుటంజేసి తదానక్తుం
డైనఁ దక్కటివారు వగ నొంది తండ్రికడకుం జని చంద్రునియఁగ్రాయం బెఱిం
గించిన నాప్రజాపతి చంద్రునితో నుగ్గడించి యిది చాల నధర్మం బింక నిట్లు
సేసిజేసి శపింతుఁ జుమిడి సముఁడ వై వర్తింపు మనుటయు నమ్మాటదెస ననా
దరంబు సేసి యతండు వెండియు దొంటియట్ల వర్తించిన నెఱింగి యమ్మహా
త్ముండు గోపించి యఱుఁదెవులు గొనుమనిశాపం బిచ్చిన నయ్యోషధినాథుండు
నానాఁటికే గృశుం డయ్యె నట్లాతెవులుచేత నతండు పోడిమి మానిన నోష
ధులు పస చెడియె దానఁ బ్రజలు డయ్యెం జొచ్చి రది చంద్రకార్యహేతుకం
బగుట యనుసంధించి. 148
- క. దేవత లమృతాంశునితో, నీ వేటికే గృశుఁడ వైతి శ్రీ నిక్కము చెపుమా
నావుడుఁ దన తెఱఁ గేర్పడఁ, గా వారికి నతండు సెప్పె శ్రీ కౌరవముఖ్యా. 149
- క. విని వార లతనిఁ దోడ్కొని, చని ప్రార్థించుటయుఁ దగఁ బ్రసన్నుండై యి
ట్లను దక్షఁ డఖిలభార్యాజనులయెఱిగినడవవలయు శ్రీ శశి సమవృత్తిన్. 150
- వ. అట్లు నడచుచు సరస్వతీజలనిధిసంగమకలితంబైనతీర్థంబుజలంబుల నిమగ్నుండై
వృద్ధిబొండ్లు వరుసన పదియేనుపదియేనుదినంబులు సంక్షయంబును బ్రవర్ధనంబు
నొందం గలవాఁ డని చెప్పి వెండియు.

క. అమవస నమవస నాతీర్థమునఁ గృతస్నానఁడై పురఃకారము ప్రసృ
ద్ధిమహితతనుడగు నని యతఁ, డమరుల వీడ్కొల్పి మామృతగాగునితోడన్.
వ. వనితలకు విప్రులకు నవమానంబు సేయకుమీ యని పలికి వీడ్కొల్పిపె నట్లు
శాపమోక్షంబు గని చంద్రుం డాతీర్థంబునకుఁ జని తదీయజలస్నానరీతుననాప్య
యితశరీరుం డై లోక ప్రభాసుం డయ్యె నది కారణంబుగా నాతీర్థంబు ప్రవాసం
బనుపేరం బ్రసిద్ధి నొందె నం దుండి యారోహణినందనుం డరిగి చమనోద్భేద
నం బనుతీర్థంబున నొకరాత్రివసించి యుదపానంబునకుం బోయె దానివిశేషం
బాకర్ణింపుము. 153

క. త్రితుం డనఁగా ద్వితుం డనఁ నేకతుం డనఁగఁ దపస్వినుతులు ౩ గల రావిప్ర
త్రితయము భూపాలురకును, గ్రతుదీక్ష లొనర్చి ధేనుగణముం బడసెన్. 154

వ. ఇట్లు వడసి యొక్కట నేతెంచునెడ నయ్యేకతద్వితులునిజభ్రాత యగు త్రితుని
వంచించితా రాగోవులఁ దొలంగ నడిచి కొనిపోవువారుగాఁ బాపబుద్ధి కుత్స
హించి రాసమయంబునఁ దెరువున నొక్కవృకంబునను దద్భయంబునం దొలం
గం బోయి ప్రమాదంబునఁ ద్రితుండు నూతం బడిన నయ్యరువురు నతని నుపే
క్షించి ధేనువులం గొనిపోయి రమ్మునికుమారుండు నిర్జలం బై నయయ్యుదపానం
బున నుండి సోమపానంబు సేసినంగాని యీదురతంబు వాయ దనితలంది యజ్ఞ
సాధనంబునకుఁ బ్రతినిధులు సంకల్పరూపంబున సంపాదించుకొని క్రతువొనరించిన
దేవతలు సన్నిధి సేసి హవిర్భాగంబులు గైకొనిరి సరస్వతీజలంబు తత్కూపం
బున నుద్గతం బై యాసవనపతి నుద్ధరించె నయ్యమరులు వరం బడుగు మనిన
నమ్మహాద్విజుండు. 155

తే. వినుఁ డుపస్పర్శ మిందుఁ జేసినయతండు

వడయువాడు మహితసోమకృపానఫలము

వరము నా కిది యచటయు ౩ వార లట్లు

లవుట సంప్రీతిమై ¹నిచ్చి ౩ దివికిఁ జనిరి.

156

వ. అట్టియయ్యుదపానంబును సేవించి వినశనంబునకుఁ జనియె ద తీర్థంబు హీన
జాతులకుఁ బాడనూపక నశించుఁ గావున వినశనం బనం బరఁగె మఱియు భూమి
కంబునకుఁ బోయె నది యస్సరోగీతన్మత్స్యవిహారభూమి ముగుట భూమికం బనఁ
బ్రసిద్ధం బయ్యె బదంపడి గంధర్వతీర్థ బునకు నేగె నది విశ్వాసుప్రభృతిగం
ధర్వతపస్సిద్ధిస్థానం బం దుండి గర్హస్థాతీర్థంబునకుఁ జనియె నందు గర్హంబు సన్నని
సేవితం డై చిరకాలంబు వసించె నవోచ్చులు గడలి యాబలభద్రుండు. 157

ఆ. వినుము శంఖతీర్థమునకు నై సర్గిశ, మునకు నాగధన్వమునకు వరునె

జనియె నాగధన్వ ౩ మనునది వాసుకి, స్థాన మచటఁ దొల్లి ౩ సకలసురులు. 158

వ. నాగేంద్రత్వమునకు వాసుకి నభిషేకించి రం దుండి యాసీలాంబరుండు నైమి శంబున కుగై నయ్యెడం¹ దొల్లిసరస్వతి² యనునేటు దూరంబై యుండ నైమిశా రణ్యవాసు లగుమునులు గ్రతువు సేయం దొడంగిన నాసరస్వతి వారల సంభా వించుటకు మలంగీ పాఠినకతంబునం దటసమీపం బయ్యె నవ్వీశేషంబు విని విస్మితుం డగుచు నాహలాయుధుం డాతీర్థంబుఁ గొనియాడి సప్తసారస్వతంబున కుం బోయె నచ్చట మంకణుం డనుమహాముని వసించుఁ దొల్లి నలినభవునత్రం బున నైమిశారణ్యమునులయాగంబున గయనిక్రతువున నుద్దాలకునధ్వరంబున వసిష్ఠున పుత్రంతువున గురునిసవనంబున వెండియు నొకమఱి యాపరమేష్ఠియజ్ఞం బున హిమవత్సుష్కరాదు లైనతత్త్వదేశంబులకు సుప్రభయుఁ గనకాక్షియు విశాలయు³ సురతన్వయు నోఘమాలయు సువేణియు విమలోదకయుననునామం బుల నారీవేషయుక్తయై సరస్వతి చని యజమానసకలదేవమునిసంభావన వడసె నట్టిసప్తాకారంబుల నాసంయమియాశ్రమంబునఁ బ్రవర్తింతుట నది సప్త సారస్వతం బనం బరఁగె నమ్మంకణునిచరితంబులు మఱియునుం గల వాళ్ళర్వ కిరంబులు వినుము.

159

—* మంకణమహామునిమాహాత్మ్యభివర్ణనము *—

- సీ. అతఁడు సరస్వతి శ్రీ నవగాహనము సేయు, చుండి యాచేరువ శ్రీ నోర్తు తడుపు గట్టక నీళ్లాడఁగఁ జూడఁ దనదుశుక్లము నిర్గమించిన శ్రీ ఘటసురక్షి తము సేయ సప్తభేదము లొంది యది సత్పురుషు లైరి వారు మృదుద్గణంబు నకు సంజననకారణం బైరి విను మొక్క, నాడఁ త్రపస్వి వ్రేలూటి దర్భ
- ఆ. గంటిఁ గూరయసరు శ్రీగాఠిన నర్తించె, నతఁడు తపముసిద్ధి శ్రీ కాత్మఁ బొంగి జగము లెల్ల దానశసంక్షోభ మొందె నిర్జరులు భీతిఁజనిరి శ్రీ శంభుఁ గాన. 160
- వ. కని యంతయు నెఱింగించిన నద్దేవోత్తముం డాభూదేవోత్తమువారి కరిగి యది యెంతటివిశేషంబు దపంబు లిట్టివే నర్తించుట మాను చుని పలికి తనయంగు టంబు వ్రేలం గీఠిన నందు భస్మంబు గాఠిన నాసంయమి సిగ్గుపడి దండప్రణామంబుసేసి.
- ఆ. దైవ మెల్లఁ దలఁప శ్రీ నీవ సనుస్తజ, గంబులకును నేమశ్రగడయు నీవ కర్తిఫలదుండవును శ్రీ గర్తిపరుండవు, నీవ కరుణ నన్నుం శ్రీ గావు మభవ. 162
- వ. అని వెండియు ననేక ప్రకారంబులం బ్రశంసించినం బ్రసన్నుండై పశుపతి యత నికే దపః ప్రభావం ఒక్షిణంబుగా పరిం బిచ్చి చనియె నమ్మహామునినృత్యంబు మానిన జగంబులసంక్షోభంబు శాంతం బయ్యె నట్టియమ్మహాత్మునినివాసంబైన సప్తసారస్వతంబుననుండి యాసీరి యాశనంబునకుం బోయె వినుము తొల్లిరఘు రామునిచేతఁ జచ్చినమహోదరుం డనునసురతలపునుక యొక్కతపస్వికాల

దగిలి పున్న రా కున్న నతండు వేదనం బొందు చుండం గని యార్జును సరస్వతి నొకనం బనుతీర్థంబు శుక్రుండు దంబు నేసినచో టందు బొమ్ము నీదుతి తంబు వాయు ననిన మహాదగనామధేయం డగునాసంయమి యచ్చటికింజనిగ గపాలంబు ముక్తం బయ్యె దానంజేసి యది కపాలమోచనం బనం బరంగు నచ్చోటు వదలి పృథూదకంబునకుం జనియె దదీయచిశ్చేపంబు విఃము గాధి యనుమహారాజుకొడుకు విశ్వామిత్రుం డనునతండు. 163

ఆ. తండ్రియట్ల సకలభ్రాతృభుఁ డై యుండి, దనుజమథనమునకు శ్ర దండు వెడలి యరుగునెడ వసిష్ఠునాశ్రమంబునపొంత, విడియఁ బరిజనములునవినయ మెడలి.

వ. అందు దుర్జయంబు లాచరించిన నమ్మునికోపించి నిజహోమధేనువు నాలోకించి నీబలంబు పనుపు మనిన నది దనమాహాత్మ్యంబున నచట నావహిల్లినఘోరా కాదు లగువీరులఁ బనుప వార లారాజువరూధిని మడియించిన శేషించినజనం బులు పలుగడలం బాటి రట్లుదురవస్థం బొందునాసేనం జూచి యగ్గాధినందనుం డెల్లశక్తులకంటఁ దపశ్శక్తి యెక్కు డగుట యెఱింగి యాపృథూదకంబునఁ దపంబు సేయుచుండ దానికి దేవపతి విఘ్నంబు సేయ మఱియు నియమనిష్ఠుండై బ్రహ్మచేత బాహ్యుణ్యంబును బడసె న తీర్థంబుననుండి బలభద్రుండు బకాశ్రమం బున కరిగె నయ్యెడ బకుండనుముసింద్రుండు తొల్లి. 165

క. ధృతరాష్ట్రం డనుధరణీ, పతి దన్ను నభికిరించి శ్ర పలికినఁ గోపాన్వితుఁ డై హోమ మొనర్చెను, ఘృతనరమాంసముల నతనిశ్రకిం గీ డొదవన్.

ఆ. నఱుకఁబడినయడవిశ్రతెఱఁగున నతని, రాష్ట్రంబు సకలజంతుశనముదయములు నులియ విన్ననయ్యె శ్ర నులికి యాభూపతి, య త్తపస్విచాలి శ్ర కరుగుదెంచి. 167

వ. దండ ప్రణామం బాచరించి పెక్కుభంగులఁ దేలించి మున్నుధేనునిమిత్రం బగు దుర్భాషణంబుల నింత పుట్టుటంజేసి యాసంయమికి ననేక ధేనువుల నొసంగి దురితోపశాంతి యొనర్చె నట్టిబకాశ్రమంబుననుండి రేవతీరమణుండు యయా తంబునకుం బోయె నందు యయాతిహజ్జంబున భోజనసమయంబున ఘృతదుగ్ధా దులయందు విప్రుం డెయ్యది గోరిన నది యెల్ల సరస్వతి సంపూర్ణమశోరభంబు గా నొసంగుచు వచ్చె నయ్యెడ గదలి వసిష్ఠావగాహంబునకు వచ్చె దత్ప్రదే శంబు దొల్లి విశ్వామిత్రునాశ్రమం బతండు వసిష్ఠునెడఁ దపోవిషయమత్సరం బునఁ గుపితుం డై. 168

సీ. అతని వధించుటశక్తై సరస్వతి మదిఁ, దలంచిన నానది శ్ర తత్తణంబు సౌమ్యవేషంబునఁబనుదెంచి నిభృతయై, పని యేమి యనిన నశ్ముని వసిష్ఠుఁ గొనిరమ్ము నాకడ శ్ర కని పంచెఁ బంచిన, వార లిద్దఱతపోశ్రవైభవంబు నకు భయ మందుచు శ్ర నరనాథ యరిగి వ, సిష్ఠున కప్పనిశ్ర సెప్పెఁ దెలియ

తే. నాతఁ డవ్వాహినికి నిట్లు శ్ర లనియె నన్ను, నీవు గొనిపోక తక్కిన శ్ర నీకు శాప

మిచ్చు నగ్గాధినుతుండు దగ్దిచ్చులువు, మించు కేనియైన గొంకక యెప్పుడైన.
 వ. అని యన జ్ఞ ముచ్చిన సరస్వతి యుత్తసిద్ధి ననచేయి చోకప్పుడు జపము కుండై
 యుండెద బాలాహరణంబు నేసి వేటుతో నమ్మహాత్ముం గొనిపోయిన నతం
 డాంగీంసముత్రంబుల సత్తరంగిణిం బ్రణుతింపె నదియు సంప్రీత యగుచు
 నమ్ముచి విశ్వామిత్రు నకు సన్నిహితుం జేసెన నతని నగ్గాధిసూనుండు వధియింప
 సాధనం బన్వేషించునాలోన వంచించి యాపవాహం బవ్వసిష్ఠుం దొలంగించినఁ
 గోపించి విశ్వామిత్రుండు శోణితవాహిని వగు మసి శపించిన నొక్కసంవత్సరం
 బత్తటిని దైత్యసేవిత యై యుండె న త్తీర్థంబునకుఁ గొండలు మను లేతెంచి
 యాదురవస్థ యాలోకించి. 170

తే. అమ్మహానది నడిగి వా శ్ర రతైఱంగు, దెలిసి నిజయత్నబలమునఁ శ్ర దీర్ఘదీతె
 నట్టిమరవస్థ వారలు శ్ర నాత్మఁ బ్రీతి, యూనఁ జలిపిరి పావనస్నానవిధులు. 171
 వ. అప్పుడు గొండలు బ్రహ్మరాక్షసు లమ్మునులకుఁ బ్రణమిల్లితమచేసినవిప్ర ద్వేష
 గుఱజనావమానదుష్టాన్నభక్షణంబు లగుపాతకంబులు వేటువేట యుపన్యసించి
 యే మియ్యడ వసియించి యుగ్గవారము మాకు నిష్క్రమితి యనుగ్రహింప
 వలయు ననుటయు వార లాపనికి సరస్వతిం బ్రార్థించిన నమ్మహానది యరుణానది
 వలన నట్టితేఱం గగు టెఱుంగుం గావున నిగూఢంబుగా నరుణం దనలోనికి
 దెచ్చి దీన మజ్జనంబు నేయుండని యనుమతి నేసిన. 172

ఆ. అజ్జలమునఁ గ్రుంకి శ్ర యా బ్రహ్మరాక్షసుల్, తనువు లచట విడిచి శ్ర ధర్మపరుల
 గతికిఁ బోయి రట్టు శ్ర లతిగూఢమై యున్న, యరుణతేఱఁ గెఱింగిరయమరపతియు.
 వ. తాను సఖ్యంబు నేసి నమ్మించి నముచిఁ జంపినపాపంబు తదీయస్నానంబునం
 బాపికోనియె నట్టిపుణ్యస్థానంబుననుండి యత్రాలభ్యజుండు సోమతీర్థంబునకుం
 జనియె నది సోముండు రాజసూయంబు చేసినచో టయ్యెడ ననిమిషులు షణ్ము
 ఖునకు నిర్జరసేనాధిపత్యంబునకు నభిషేకంబు నేసి రతిండు తారకాదు లైన
 యసురులందెగటార్చె నతనిజననాదివృత్తాంతంబు కౌరవవంశజాతుండ వగునీకు
 వినఁ దగుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుము. 174

—♦ కుమారస్వామిప్రభావాభివర్ణనము ♦—

ఆ. హరుండు దనదువీర్య శ్ర మగ్నియం దిడిన వ, హింపఁజాల కజున శ్ర కేఱుగఁజెప్పి
 యతఁడు వనుప దాని శ్ర నగ్ని గంగాగర్భ, భూతముగ నొనర్చె శ్ర భూపవర్య.
 వ. తేజోమయం బైనయాగర్భంబు గంగ హిమవన్నగంబుమీఁద సముత్స్పృష్టంబు
 నేసినఁ గనకమయం బైనశరస్తంబంబున నగ్నిసన్నిభుం డగుకుమారుం డై
 యొప్పె న్నయ్యెడ మెలంగుకృత్తిక లక్కుమారుం గని పుత్తార్థిను లై యం
 దఱునొక్కపెట్ట వీడు మాకొడు కని పలుకుచుఁ గరతలంబుల నెత్త నప్పు
 డయ్యారువరచన్నులుం జేపిన నద్దారకుండు చంద్రనిభంబు లైనయాననంబు

లాఱు దాల్చి సప్తమాతృస్తస్యసానం బాచరించిన విస్మయప్రమోదభరితలై
వారలా శిశువు నెప్పటియెడన యునిచి రట్లయ్యగిన్నిభవుండు గాంగేయుండును
శరజన్ముండును గార్తికేయుండును నయ్యె నయ్యెడకు బృహస్పతి యే తెంచి జాత
కర్మాద్యనుష్ఠానంబులు నిర్వర్తించి పోయెఁ దత్ప్రదేశంబు దనమహానుభావం
బున జాతరుఁపమయం బై యుండు.

176

- క. విను మక్కుమారుఁ డుత్తమ, మనఁ దగియెడుతపము దనవిశ్రహారముగా వ
ర్ధన మొందె ధాత్రి ధాత్రిగ, ధనురాగమమును శ్రుతులునుదనుఁ గొలువంగన్.
- వ. ఒక్కనాఁ డక్కుమారుంజూచువేమక శివుండు శైలకన్యకయుందానుఁబ్రకృష్టబల
పరాక్రమంబులు నానాప్రకారవదనశరీరంబులు గలుగుప్రమథగణంబు గొలువ
నయ్యెడకు జనుదెంచె నప్పడు బ్రహ్మవిష్ణులును నింద్రాదిదిక్పాలురును రుద్రా
దిత్యమరుద్వసుప్రభృతీశకలనురులునుగరుడగంధర్వకిన్నరకింపురుషసిద్ధవిద్యాధర
యతొదిదివ్యులును మునులును మతియుఁ బితృదేవతలును ననుచరసమేతు లై
యే తెంచిరి మూర్తిమంతంబు లై యోషధిసరిత్యముద్రపర్వతంబులు నరుదెంచె
నిట్లు నిజదర్శనకౌతుకంబునవచ్చినయమృహాసమూహంబునకభిముఖుండై యోగ
బలాన్నితం డగునబ్బలుండు రా సన్నిల గ్రీవుండు నిరీక్షించియంతర్గతంబున.
- తే. ఉమయు నగ్నియు గంగయు నుండ నన్ను, గారవంబున నధికునిఁగ్గఁ దలంచి
చక్క నాపాలి కేతెంచునొక్కొవీడు, సంభృతస్నేహభక్తివిశ్రంభుండగుచు.

- క. అనుచుండఁగ నమ్మువ్వురు, తనతనచిత్తమున నట్ల న్తలఁపఁగ నది యె
ల్లను దివ్యబోధమునఁ గని, కొని యబ్బలుండు యోగశకుశలత వెలయన్.
- 180
- వ. మూర్తిచతుష్టయంబు దాల్చి యన్నలుపురయొద్దకు నేకకాలంబునం జనినం గని
యెల్లవారు నద్భుతశుగ్మమానసు లై రక్కుమారుండు పదంపడి యొక్కరుం
డై పోలిచి నిలిచె నప్పడు.

181

- చ. హరుఁడును గంగయున్ శిఖయు న్ నంబికయుం బ్రణిపాతపూర్వని
ర్భరవినయంబుతోడఁ దగఁ న్ బద్మజఁ జేరి మహాత్య యిక్కుమా
రురుచిరమూర్తికిఁ గుణగుత్సరుత్వవిభూతికి నీడు గాఁగ ని
మ్మరసి యుదాత్త మైనపద న్ మన్న నతండు ప్రియం బెల్వంగన్.
- 182
- వ. దేవహితపరుం డగుటంజేసి చిత్తంబునఁ దలచోసి వీడు దేవసేనకుం బతి
యగుం గాక యని నిశ్చయించి వారల వీక్షించి యవ్విధ మెల్లవారును వినం
దెలియఁబలికి శక్రవరుణాదు లగుమేటివేల్పుల నబ్బలునకుం జూపి వీరు నీకు
రక్షణీయు లని యప్పగించె నయ్యమరవరు లక్కుమారు నభిషేకంబు సేయుద
మని వారిజాసనుం బురస్కరించుకొని యెల్లవారును దోడన య్దురుగుదేర సర
స్వతీసమీపంబునకుం జని సకలరత్నమయం బైనదివ్యపీఠంబు హిమవంతుండు
వెట్ట నం దాభూతపతిపుత్రునిచి బృహస్పతి హోమకార్యంబునిర్వర్తింప నీశాన

విష్ణువిధికోశికులు లోనుగా నమరముఖ్యు లభిషేకద్రవ్యంబులు సారస్వతజల పూర్ణమణికనకకలశంబులు ధరియించి గంధర్వాప్సరోగణంబులు సంగీతమం గళం బాచరించి మహాముని ప్రకరపుష్పాహఘోషంబులు సెలంగ నుమాశ్రీ సరస్వతీశచీప్రముఖ లైనపుష్పాంగనలు దీవనలతో సేన లొట్టుక నభిషేకించి సమ్మోదంబున సేనాధిపత్యంబునకుం బట్టంబుట్టిరి తొల్లి తత్ప్రదేశంబున దేవ తలు జలాధిపత్యంబునకు నరుణు నభిషిక్తుం జేసి రవ్యగుణాభిషేకంబుకంటె గుమారాభిషేకం బొప్పె నప్పావకసంభవునకుఁ గామదమనకమలభవశారిత

మఖప్రముఖు లగునకలప్రభువులు దమతమయనుచరులయందు రూపగుణబల పరాక్రమాధికులైనవారి నేటి భీమఘంటాకర్ణసంక్రమదండధరసహితు లగు ననేకవీరుల నొసంగి వారల బెరసివర్తించుటకుఁ దగినసేనాంగసముదయంబు నమ్మహితాత్మునకు మూలబలంబుగా నొనర్చి రబ్బలంబులఁ జిత్రాభరణవర్మా యుధధరులును వివిధప్రకారాకారులు నగుగజకర్ణనికుంబకుముదాదు లైనసైని కులు మెఱసి యుల్లసిల్లి రమూకలతో శత్రుభయంకరంబు లగుచు మాతృకా గణంబులు ప్రధానీనీవిశాలక్షీచాలితాపురస్సరంబు లై పాలించె నట్టియెడ. 183

సీ. శంకరుఁ డుదితభాస్కరనిభధ్వజమును, నాసవుఁ డసురవిధ్వంసకరణ పరిణతశక్తియు, శ్రీ హరి బలవర్ధని, యగువనమాలయు శ్రీ నగజ యెపుడు మాయనివెలిపట్టుదోయని గంగ యుజ్జ్వలసుధామయకమంత్రిమలువు గురుఁడు దీప్తదండము వై నశ్రేయ్యుడు మహితమయూరంబు వరుణుం డుదారరూప

తే. మైసతామ్రచూడంబును శ్రీ నర్థవిభుఁడు, దర్పితచ్చాగముచు శతశతశతపుండు లసితకృష్ణాజినంబుచు శ్రీ నసమసమర, జయము నొసంగి ప్రితి నాశ్రయఁబొలునకు.

వ. ఇట్లు సిద్ధస్వరూపదీపితుం డైనమతని నాపోవక చూచుచుశంకరుండు వీని కీవిభ వంబునకు ననాయాసంబున నమరవిరోధినాశంబు గావించుటకు వలయు నని తలంచి భూతమయం బగుమహాసైన్యంబు సమర్పించె నప్ప డింద్రాదిబృందార కులు నిజబలసందోహంబులతో నాబర్హివాహనుఁ బరివేష్టించిరి శంఖభేరిపణవ గోముఖప్రముఖతూర్యంబులు దిక్కులు పిక్కటిల్లఁ జెలంగె నట్లు మహతి యగు దేవసేనకుఁ బట్టియై యమ్మహాసేనుండు సురముఖ్యులఁ జూచి మీ కెవ్వరి నేనియుం జంపను జెఱుపను వలసియున్నది యట్టిబల్లిదంపుఁబగఱం బరిమార్చెద నని వరం బిచ్చిన వారలు బహులప్రమోదంబున నొందిరి సేన యార్చినఁద్రిలో కంబులు నాదమయంబు లయ్యె సర్విధంబున విశాఖుని సుత్రమపదస్థునిఁగావించి విరించి వైకుంఠ శ్రీకంఠులు నిజేచ్ఛఁ జనిరి పదంపడి యగ్గుహుండు దేవతలు తారకాసురునివలన నలంగి యునికి యెఱింగి. 185

క. బలయుతమగ నడచిన న,బృలియుండు ననేకదైత్యబలములతో న గ్గలిక నెదురు నడచెను ద,ద్బలయుగమున కక్కజంపుభండన మయ్యెన్. 186

—→ కుమారిస్వామి తారకానురుంజంపి దేవతలకు ముదంబు సేయుట ←—

వ. అట్టియెడ.

187

క. తనదొరలుఁ దాను దారక, దనుజేగ్రుఁడుగాఁ జిక్కియు శ్రీ దాఁకిన నమ్మతా
శనగణనమ్మదనంపా, దనుఁడగుచున్న శక్తియతఁడు శ్రీ ధరియించె నృపా. 188

వ. అమ్మహాసీయసాధనంబున ననేక కోటిశక్తు లుద్భవించి నానాదానవప్రకరంబుల
బడలువడం జేసి యుల్కాసహస్రంబుల పిడుగులతెండంబులమ్రోతచందంబున
పిరావని బాసహిల్లు నదిప్రయోగించి యమ్మహాత్ముఁడు మహిషత్రిపాదభృతో
దరులను దనుజసేనావతులం బొలియింప నిలింపసైన్యంబులు సంరంభంబున
దైత్యబలంబులం దెగటార్చె సక్కుమారుండు ప్రయోగింప నాశక్తి పగతురం
బిలుకుమార్చి క్రమక్రమం గరతలంబునకు వచ్చుచుండెనతారకుం డట్లుదమవారు
సమసిన సకోధుండై యగ్గుహునిఁ గిట్టి బెట్టిదం బగునతినిఁ క్షవ్యస్త్రంబులతాఁ
కునం బడియె నిట్లు జయంబు సేకొని యక్కార్చి కేయుండు వెలింగె విబుధులు
ప్రమోదంబు నొందరి పదంపడి. 189

క. బలికొడుకు బాగుఁ డనియెడు, బలనదనుఁడవల్లభుండు శ్రీ బాఙ్గించు నమ
ర్త్యులఁ గ్రొంచఁగర్వతాశ్రయ, బలిష్ఠుఁ డయి జగములెల్లభయముం బొందన్. 191

వ. దాని విని యమ్మహాసేనుండు.

191

మ. కడిమిం బోయి మహాగ్రతక్తివిహతిం శ్రీ గ్రొంచంబు భేదించి యె
క్కుడు గిర్వంబున వచ్చి మార్కొసిన రక్షిణోనాథుఁడతైనన్యముం
గడువేగంబున రూపుమాపి మునిసంక్రమంబుల్ ప్రశంసింపఁ బె
ల్లడరక నిర్జరదుందుభిధ్వనులు పురస్సార మొప్పారగన్. 192

వ. త్రిభువనానందకరుం డై విజయవిభవాతిశయంబున నొప్పె నిట్లఖిలలోకసంభావ
నీయం. బగుషణ్ముఖుచరిగింబు లాకర్ణించి కృతార్థుండై వైతికౌరవాన్వయపావన
యాబలదేవువృత్తాంతంబు కొంత విను మతం డతీర్థంబునఁ బ్రతిష్ఠితుం డైన
కుమారునకుఁ బ్రదక్షిణప్రణామంబు లాచరించి యందలిపెద్దలు కుమారాభిషే
కంబుసెప్పఁ జెవులపండువు సేసి. 193

ఆ. అగ్నితీర్థమునకు శ్రీ నరిగె నవ్యుడఁ దొల్లి, యగ్ని డాఁగియున్న శ్రీ నమరు లచటి
కేఁగు దెంచికాంచి శ్రీ రిద్ధశమిగర్భ, లీనుఁ డైనయతని శ్రీ మానవేంద్ర. 194

వ. శృంగుశాపంబునం బ్రాపించునర్వభక్షకత్వమునకుఁ జాలక దొలంగినయగ్ని దేవు
నట్లు గని బ్రహ్మాదిదేవత¹ (లమ్మనినచనం బమోఘంబుగావునసీవునర్వభక్షణం
డయ్యు మాలో నగ్రపూజ్యుండ వని యొడంబఱిచి) నిజస్థానంబులకుం జనునప్పు
డతీర్థంబు పరమసావనం బని తజ్జలంబులఁ గృతస్నానమైతరే యందుండి యాసిరి

కౌబేరతీర్థంబునకుం జనియె నది కుబేరుండు దపంబు సేసి ధనాధిపత్యంబు మొద
లై నవరంబులు వడసినచో టయ్యెడ గగలి యతండు. 195

—◆ ప్రభావతి యనుమునికన్యకమహిమాభివర్ణనము. ◆—

సీ. బదరిపాచననామృషరమతీర్థమునకుం, జనియె భరద్వాజతనయ తొల్లి
యచటఁ బ్రభావతి శ్ర యనునది యింద్రుండు, పతి గాఁగ గోరి త్రపంబుసేయ
నతండు వసిష్ఠనాశక్తి దాల్చి వచ్చిన, నయ్యంతి యర్హ్యపాశ్చద్యాదు లిచ్చి
భక్తితోఁజేరి మృత్యాణి శక్రుని కిచ్చు, దాన నవ్వునిక శ్ర మానఁ గాని

తే. వలయుపనిఁ బంపుఁ డన్న వ శ్ర వ్యోలయ నమ్మ
హాత్ముఁ డది యట్లయగుఁగాని శ్ర యతివ వీనిఁ
బక్ష్మములు సేయు మని కొన్నిబదరిఫలము
లా నితంబినిచే నిచ్చి శ్ర యవుల నుండ.

196

వ. ఁదియును గృతస్నానయుఁ గలితిథౌతపరిధానయు నైప్రాయ నగ్ని రాజఁబెట్టి
యాఫలంబులు జలంబులతోడఁ గూడ నెక్కించి వండుచుండ నవి పాకంబునకు
రాకయుండ వెండియుఁ దనసవరించినకాష్ఠంబులు గ్రమంబున నిడి యనలంబు
ప్రబలంబుసేయ గాష్ఠంబులు సమసెఁ గాని యాఁరేగుఁబం ధ్నునియ వయ్యె
గాష్ఠంబులు గలయెడకుం బోయి తెచ్చునంత కగ్ని యాతెనేని దుష్పాకంబగు
నని యామగువ తనకాఁలింధనంబుగా నిడి పాకంబుసేయుఁ గనుంగొని పాకశాస
నుం డచ్చెరు వొంది ప్రత్యక్షంబై శుభాంగి సీదునిష్ఠాతిశయంబునకుమెచ్చితిభవ
దభిమతం బిచ్చితి సేతనువు విడిచి త్రిదివమ్మునకు రమ్ముసర్వపాపహరంబై యీ
తీర్థంబులోక త్రయప్రఖ్యాతంబయ్యెడు మనియె నమ్మహాభాగయు నాసుమనోవిభు
నకు మనోరమ యై వెలసె నట్టిబదరిపాచనంబుననుండి. 197

ఆ. ఇంద్రతీర్థమునకు శ్ర నేఁగె నాబలభద్రుఁ, డచట నూఱుక్రతువు శ్ర లాచరించి
యనిమిషేశ్వరుండు శ్ర గనియె శతక్రతుఁ డను ప్రసిద్ధితోడనతులపదము. 198

వ. అచ్చొట్టుగదలి హలాయుధుండు రామతీర్థంబునకుం బోయెఁ బలుమాఱురాజుల
నెల్లను బారిగొని పరశురాముం డతృప్తుండై ప్రాయశ్చిత్తంబు గా నయ్యెడఁ
గిశ్యపునఁదర్శనంబునరాజసూయంబులు నశ్వమేధంబులువాజిపేయంబులు సనే
కంబు లొనర్చి యమ్మునీంద్రునకు దక్షిణ సమస్తక్షోణియు నొసంగె నందుండి
యయ్యెరి కుండలుండు యామునంబునకుం జనియె నది వరుణుండు రాజసూయం
బులు సేసినఁ ట్టయ్యధ్వరంబునవసానంబున దేవాసురులకు సకలభూతిసంక్షయ
కరం బుచ్చుచున్నసంగరంబు ప్రవృత్తించె. 199

ఆ. అచట గగలి యాతఁ శ్ర డాదిత్యతీర్థసం, సేవనమున కరిగె శ్ర ధీవిశాల
యందుఁ గ్రతువొనర్చి శ్ర యాదిత్యుఁ డుజ్జ్వల, జ్యోతిషాధిపత్యశోభియయ్యె 200

వ. ద్వైపాయనుండును శుకుండును గృష్ణుండును జైమినియు మతీయును దేవలజై
గీషవ్యాదు లగునైష్ఠికు లనేకు లయ్యెడ నద్భుతయోగసిద్ధి బొందిరి. 201

తే. అచటనుండి సారస్వత శ్రమనువసిష్ఠ, తీర్థమున కేగె నాబలదేవుఁ డధిప
యందుఁ దొల్లి నిష్ఠాతిశయంబుమై దధీచి యనుముని నియమంబులొనరించె.

వ. ఆ నియమాచరణంబునకు నిండురీతులు శంకించి తద్విఘ్నకరణంబునకు నలంబున
యను నప్పరోవనితం బుత్తెంచిన దదీయదర్శనంబున నమ్మనివీర్యంబు సలించిన
దాని సరస్వతి గర్భంబుగా ధరియించి పుత్రుం గాంచి తపస్విజనగోష్ఠి నున్న
యత్తపోధనుకడకుఁ దెచ్చి వీడు నీకొడుకు భవత్రేజంబు నృథ వాసీక యేను
వహించి కాంచితీ వీనిం గైకొను మనిన నతండు వాని నెత్తికొని యాలింగనం
బును మూర్ధఘ్రాణంబును జేసి యాసరిద్వర నాలోకించి నీవు బ్రహ్మసరస్సునజని
యించితీ పుణ్యనదులయందు మేటివని సంస్తుతించి నీజలంబులం దర్శణంబుసేసిన
విశ్వేదేవతలుఁ బితరులు గంధర్వులుఁ దృపులౌదు రని యనుగ్రహించి యుక్కు
మారుండు నీపేర సారస్వతుం డనం బరఁగుఁ బదంపడి పండ్రెండేం డ్లనావృప్తి
యైన నయ్యాపదఁ బొంద కుండఁ బెక్కండు మునుల రక్షించి వేదాధ్యయనం
బులు సేయించు నని చెప్పి యొప్పగించిన సరస్వతి పీత యై తనయుం గొని
చనియె నాకాలంబున. 203

క. అమరులకు నసురులకుఁ గలహము గలిగిన బలవిరోధశ్రయాయుధనికురుం
బము సవరించుమహాద్యోగమునఁ బ్రవర్తించె వీరకౌతుక మలరన్. 204

వ. అ ట్లుద్యోగించి. 205

చ. జగముల నెందునుం బడయఁ శ్రజాల కతండు దధీచియస్థులం
దగియెడునాయుధంబు లగుఁ శ్రదత్తరతం జని వేడ నాతఁడి
చ్చు గురుతరాక్షయోజ్జ్వలయశోనిరతుండని పంకగా నిలిం
పగణము వోయి వేడిన సృవాలక యిచ్చె నతండు పీతితోన్. 206

వ. ఇచ్చి యతం డవ్యయలోకంబున కరిగె నమరవరుండును దదస్థుల వజ్రాయుధంబు
నొనర్చి పేర్చె నంత నాసారస్వతుండు ద్వాదశవాన్వికం బగు ననావృప్తిమరితం
బునఁ దన్నుం జేరి పిన్నయనకవిద్యావిశేషకలితం బైన గౌరవంబున ఓష్యత్వంబు
భజియించినయజునదివేపురుమునుల సరస్వతీప్రభావజనితం బగునన్నంబున రక్షిం
చుచు వేదంబుఁ జదివించె నాసారస్వతీర్థంబుననుండి యాసంకర్షణండు వృద్ధ
కన్యాశ్రమంబునకుంబోయె నయ్యెడ గర్గవంశవరుం డగుఖని యనుతపోధనుండు.

తే. పరమతపమున నొకకన్యకబడసి పెంచి, దివమునకునేగె నది తప్తస్థిరతఁబూని
పతి వరింపంగ నొల్లక శ్రబ్రహ్మచర్యమున వెలింగి యయ్యాశ్రమమున వసించె.

వ. పదంపడి యత్యంతవృద్ధయై పరలోకగమనంబు గోరె నప్పుడు యదృచ్ఛాసన్ని
హతుం డైననారదుం డక్కన్యక కిట్లనియె. 209

- క. విను పాణిగ్రహణము సేయనివనితకుఁ బుణ్యలోక శ్రమప్రాప్త్యముగా
పున నేయుపాయమున నై, నను దగియెడువరు వరింపు శ్ర నలినదళాక్షి. 210
- ఆ. అనిన నిజతపంబునర్థంబు లంచంబు, గాఁగ నిచ్చి యదియు శ్ర గాలవాత్మ
జుని వరించె నతఁడు శ్ర సుదతితో సమయంబు, పలికికొనియె ధరణీపాలవర్య.
- వ. సమయంబు నేకరాత్రసహజాసమృత్తికలితం బట్లు పాణిగ్రహణసంస్కారవత్తియై
యావృద్ధకన్యక ధైర్యయోగంబున నారాత్రి మనోహరయావనయుఁ బరమాను
లేపనమాల్యాంబరభూషణాభిరామయు నయ్యె నమ్మునియుఁ బ్రీతుండై యన్నాతి
సంగతి నన్నిసి గడపెఁ బ్రభాతంబున నన్నితంబిని యతని కిట్లనియె. 212
- తే. ఒక్కరేయ సీపాల నాశ్రయనికి గాఁగఁ, బలికికొన్నార మది సెల్లె శ్ర నలఘుచరిత
పోయి వచ్చెద నని దింపబునకుఁ బోవ, నుత్సహించె నమ్ముని మదిశ్రనుమ్మలింప.
- వ. ఇట్లుత్సహించి యత్తీర్థంబున దేవఋషిపితృతర్పణఁడుం డై యొక్కనాఁ డుప
వసించినవాఁడు పంచాశద్వత్సరపరపూరణీయం బగునైష్ఠికబ్రహ్మచర్యఫలంబు
వడయువాఁ డనిపలికి తనుపునిడిచి దివంబున కరిగెఁ గురువంశోత్తమా యయ్యెడ
నారేవతీపతి శల్యుండు రణంబునఁ బాండవులచేత నిహతుం డగుట విని వగచుచు
నచ్చటికిఁ జేరువ యగుశమంతపంచకంబునకుఁ జని యందులమఃసులఁ గురుక్షేత్ర
విశేషంబు లడిగిన వార లతనికి నది ప్రజాఘాతీయు త్రరవేది యనియును సమస్త
దేవతలు నందు వరిష్ఠంబు లగుసత్రంబు లాచరించి రనియును దానిఁ గురుండను
రాజు దున్నుటంచసి దానికిఁ గురుక్షేత్రంబు బనునామంబు గలిగె ననియు నెఱిం
గించిన నయ్యేకకుండలుం డాభూషాశ్వరుఁ డేమిప్రయోజనంబునకు దున్నె నను
టయు నాతవాధను లిట్లనిరి. 214

—♦ కురుక్షేత్ర ప్రభావాభివర్ణనము. ♦—

- సీ. ఇందుఁ బుట్టినజను శ్ర లెల్లను దుదిఁ ద్రిది,వంబున కరుగంగవలయు నని మ
నంబునఁ గొరి యున్నొరిపతి దున్నంగ, నిందుఁడు సనుడెంచి శ్ర యేల యిచట
దుసియెద వనిన నశ్మస్త్రుజాధిపతి తన,కోర్కి సెప్పిన కేల్మికోనుచుఁ జనియెఁ
బలుమఱు నద్దేవత్రపతి వచ్చి వెఁడియు, నుల్లస మాడుచు శ్ర నుండు 'నతని' .
- ఆ. నతఁడు నిష్ఠ గుండ శ్ర కనిశంబు దున్నంగ, వరముఁ బ్రీతి నొసఁగుశ్రవాఁడు గాఁగ
నమరు లెఱుగ నిశ్చయము సేసి యాశక్రు, డచటి కేగుడెంచి శ్ర యతనితోడ.
- వ. ఈపుణ్యక్షేత్రంబున నిరాహారు లై దేహంబు విడిచినవారలకును నిందుసమరంబు
సేసి సమృద్ధికారంబున మృతిఁ బొందిన సమస్తజంతువులకును సురలోకప్రాప్తి
గలిగెను మని పల్కి నిజస్థానంబునకుం జనియె నట్లు చను చుండి యాశతమ
ఖుండు సంభాషనాతీతయంబున.

216

- క. గాలిఁ గురుక్షేత్రంబున, ధూలి తనువుఁ జెంది నరుని శ్రమచ్ఛర్మములం
దోలి యతనికి ధౌత్రిం, దూలి ¹ ఘృహిల్మి మై నశ్చతుఃగతి యొసఁగెన్. 217
- వ. అని నిర్దేశించినఁ గురునృపాలుండును గృతకృత్యుండై సంతోషించె నని చెప్ప
టయు నాప్రలంబవైరి ప్రమాదభయముం డగుచు మెలంగి యశ్వత్థ మథూకామ
బిల్వాదిభూరుహోఽశోభితం బైననీజపూర్వాశ్రమంబుఁ గనుంగొనియిది యెవ్వరి
యాశ్రమం బని యడిగిన నమ్మును లియ్యెడఁ దొల్లి విష్ణుదేవుండు దపంబుసేసిన
చోటు మఱియు శాండీల్యపభృతు లిందు యోగసిద్ధిం బొంది రచిన విని యయ్య
శ్రమంబుఁ గొనియాడితత్ప్రదేశంబున బహిఃపరివారంబునెల్ల వీమకొల్పి యొక
పుణ్యాచలం బెక్కి దానితటంబున సమస్థలంబున మునిజనసహితంబుగ నాసీనుం
డయ్యె నాసమయంబున నచ్చటికి జటామండలశ్చితుండును ² కుశచీరచ్ఛాయా
సుందరుండును గలహస్త్రియుండును నగునారదుండు హేమదండంబునుమణికమం
డలువును గచ్చపవీణయుం బాలుపు మిగుల నేతెంచిన నెల్లపారలుం బ్రత్యు
త్థానప్రణామంబు లాచరించి సుఖోపవిష్టం జేసి పరివేష్టించి రాదేవమునిం
గొల్చియుండి యబ్బలదేవుండు. 218
- క. కురువృత్తాంతం బడిగినఁ, గర మేగ్నడఁ జెప్పె నతఁడు శ్రాంతంబుగా
గురుండును గర్ణుండు శల్యుండు, వరుస ననిం దెగుట కౌరవక్షితివాదా. 219
- వ. మఱియును మృతు లైననృపకుమారాదియోధవీరులం జెప్పి పదునెనిమిదివ
సంబులఁ జెల్లినసంగరంబు తెఱఁగును సంక్షేపరూపంబునఁ దెలియఁ బలికి దుర్యో
ధనసైన్యం బంతయు సమయటయు నందుఁ గృపాశ్వత్థామకృతవర్మలు బ్రదికి
పోవుటయు నన్నరపాలుఁ డోడి పాటి ద్వైపాయనహృదంబు సొచ్చి జలంబులసం
స్తంభించి డాఁగుటయు నది వాండవు లెఱింగి సపరివారంబుగఁ జనుదెంచి య
మృడువుఁజుట్టుముట్టి బెట్టినంపుమాట లాడుటయు దానంగనలియమృనుజవరుండు
మడుపు వెడలివచ్చుటయు నెఱింగించి బిరుదుమగ లగుపగతురు పెక్కండు
పొదివికొని యుండం గురుపతియు నుక్కు దక్కక యున్నవాఁ డద్దండితనంబుఁ
జూచిన మెత్తు వీ వని యుగ్గడించి. 220
- చ. అతనికి భీమసేనునకు శ్రీ నాహవ మయ్యెడు నొంటిమై మహా
ద్భుతబలశౌర్యధైర్యములఁ శ్రీ బొల్చుభవస్త్రియశిష్యుఁడ సుశీ
క్షితులఁ గనుంగొనం దలంపు శ్రీ చిత్తమునక మొలతెంచునేని బా
మృతులగదాకృతోజ్వలవిశ్రహార ముదారనిరూఢి నొప్పెడున్. 221
- వ. అనిన విని యమ్ముసీంద్రునిం దక్కటిమఃసులను వీడ్కొని యచలంబు డిగ్గియభ్యం
తరపరిజనంబుల నిజపురంబున కనిచి యన్నీలాంబరుం డరద్దంబుపూపంబునకుఁ
జని సరస్వతి నాలోకించి. 222

- చ. అరయఁగ మేటిపుణ్యనదుశలందు సరస్వతి సౌఖ్యసంపదల్
నరులకుఁ గల్గు నిజగమ్యునం బరలోకమునందు సీసరి
ద్వార నొకనాఁడు సేరినను శ్ర వాసనముఖ్యసమస్తదేవతా
వరులును నిందు మేల్ వడయ శ్ర వత్తురు సంస్కృతి సాలు సిద్ధికిన్. 223
- తే. అనుచుఁబలుమాటుచూచుచునధికభక్తి, భూషుఁగేలుశిరంబునశ్రమోపికోనుచుఁ
బుణ్యతమనిజమూర్తివిస్ఫూర్తి మెఱయ, నమ్మరాఠిపూర్వజుడరద మెక్కి.
వ. అతిత్వరితగమనంబున ద్వైపాయనహృదంబునకుఁ జను దెంచె నయ్యెడ. 225
- తే. ధర్మపుత్రాదులును సుయోధనుఁడు నతని
గన్న తెఱఁ గాంచికేయుండు శ్ర విన్న తెఱఁగు
నధిప మును చెప్పినాఁడ న శ్ర ట్లన్నరేంద్ర
కుంజరుఁడు విని యిట్లను శ్ర సంజయునకు. 226
- పాండవదుర్యోధనులు ద్వైపాయనవ్రాదంబు విడిచి పాలికలనికిఁ బోవుట.
- క. బలభద్రుఁడు సనుదెంచిన, నలఘుగదాస్ఫురితభుజసశ్చాయత్వసము
జ్జ్వలుఁ డగుమత్సుత్పునకం, దెలివి మిగుల కున్నె రణమృతతెఱఁ గెట్లయ్యెన్.
క. అనుటయు నతఁ డిట్లను న, జనపతికి హలాయుధుండు శ్ర సనుదెంచిన నె
మ్మనము దెలి వొందె మూఁపులు, దనరె మొగం బలరె నీదుశతనయున కధిపా.
వ. ఇట్లు ప్రీతుం డై యాతండు ధర్మనందనుంజూచి శమంతపంచకంబు ప్రజాపతి
యు త్తరవేది యనఁ బ్రసిద్ధం బైనపుణ్యస్థలం బయ్యెడం బ్రథనంబున నిధనంబు
నొందినవారికి సద్గతి యగుట ధృవం బని విందు మెప్పటిపాలికలనికిం బోవుద
మనిన నతండాద్వైపాయనహృదం బాసీమలోనిది గామి యెఱుంగుం గావున
నమ్మాట కియ్యకోని తదభిముఖుం డై పోవ నాదుర్యోధనుండును గదాకలనం
బున సంసపీఠంబు పాలుపార మత్తగజేంద్రయానంబున నమరప్రస్తూయమానుం
డగుచుఁ జన శంఖభేరిప్రముఖతూర్యస్వనంబులు సెలంగె నిట్లు పాండవపరివృత్తుం
డై యచటికి నీకొడుకు నడచి యమర్ష సముజ్జ్వలుం డై. 229
- క. నిలిచిన సకలజనులు నెడ, గలిగి బలసి నిలిచి రవుడు శ్ర గదయుఁ బసిఁడిగ
త్తశము మెఱయ నతనియెదురఁ, జెలువొందె బకారి హేమశశిఖరియుఁబోలెన్.
చ. కనుఁగొని దర్పమంథరము శ్ర గా నతఁ డిట్లనుఁ బాండవాగ్రజ
న్మునకు వడిం బెనంగఁగ నశనుం బవనాత్మజుఁ జూచువేడ్క ని
జనతతి యంత కంత కిటు శ్ర సందడిగాఁ దనయిచ్చు గ్రమ్ముదెం
చునొ యుపవేశనిశ్చలతఁ శ్ర జూచిన మే లఖలప్రియంబుగన్. 231
- వ. అని భూపాలుర నెల్ల నాలోకించినం బాంచాలాదు లగునయ్యందఱను ధర్మ
నందనుండు గూర్పుండ నియోగించి బలదేవవాసుదేవసహితంబుగఁ దాను
నాసీనుం డయ్యె నమ్మహీనాథమధిష్ఠలంబున సితప్రభుం డైనయన్నిలాంబరుండు

తారకామధ్యవర్తి యై మోఽఽయుమృగాంకు ననుకరించె నట్టియెడ భీనుసేనుం
డును దుర్యోధనుండును. 232

సీ. ఆభీలగర్జనశోభితదేహులై, యుద్ధభు వృషములమొప్పు దాల్చి
రోషమహావిషభీరుణవదనులై, చండోరగంబులరచంద మొంది
మదసముజ్జృంభితమండితాకారులై, భద్రద్విపంబులకరిగిది బొల్చి
చారుగదాశృంగశసందీప్తమూర్తులై, మహితపర్వతములమాఝి మోఽఽసి

ఆ. వాసుదేవయుగము శ్రవరుణద్వయంబు వై, శ్రవణయుగక్రకంబుర్రామయమము
వోలె దర్శనీయశ్రీల నహించి యంభోధియుగళ నునఃగర్జభాంగు మిగిలి. 233

న. ఒండొరులం జూచుచు జూచుచు బరస్పర హృదయవిదారణంబు లగుచారుణ
భాషణంబు లెసంగ శుంభదవప్తంభంబునం బొలిచి నిలిచి రనిన విని యాంబి
కేయుండు. 234

క. తనుఁ బదునొకడఁడైహేమ, లనూనవిభవమునఁ, గొలువ శ్ర నఖిలనృపులుఁ బం
చినపని సేయ నెగడునా, తనయుం డేకాకియుం బ్రదాతయు నయ్యెన్. 235

తే. సకలధరణికి నాథుఁ డై శ్ర సందలకు, నెల్ల భాజన మగుకొర్రవేంద్రుఁ డనద
తనము దోఁపంగ గడఁజేతఁగొనివినిశ్చయమునఁబోరికి నమరెనేతయకటకట.

వ. ఏ మనం గలదు సంజయా దైవంబ నేర్పుం గాక యని పనవి యూరకుండె
న ట్లున్నయమూనవపతికి సూతసూనుం డి ట్లనియె. 237

క. నీసుతుండు సమరవిషయోల్లాసంబున నంగకంబులం బొం గారం
గా సుస్వరమున నాకుం, తీసూనునిఁ బిలిచె నుద్ధతికా రణమునకున్. 238

వ. అయ్యవసరంబున. 239

క. ఊర్వీవలయము వడఁకెను, బర్హము గాకయు రాహువు శ్ర భానునిఁ బట్టెం
బర్హతము లురిలె వరళులు, సర్వదిశల నఱచె నభము శ్ర శర్కర గురిసెన్. 240

వ. మఱియు నిర్హతపాతప్రభృతిమహోత్పాతంబులు గలిగె వాని నెల్లననుసంధించి
గంధవహనందనుండు గాంధారీనందనుం జూపి ధర్మనందనున కి ట్లనియె. 241

సీ. అశ్రమంబున గెల్వొనగు నాకుఁ జూపఱు, గొనియాడఁ బోరాడికూల్చితొడలు
పొడి సేసి యిన్నిచుఁ శ్ర బొలియింతు మద్దదా, వండసముద్దండకృతావిభూతి
యవధరింపుము వీనిశ్రయాయువు దెగటాఁతె, నిక్కులపాంసను శ్ర నిట్లు లేను
గదిసియుఁ గ్రమ్మఱు శ్ర గరిపురంబునకుఁ బో, నిత్తునే ధృతరాష్ట్రుఁ శ్ర డింక వగలఁ

ఆ. బాగులువాండు గాక శ్ర పోడిమితో నుండు, వాడె వీడు మనల శ్ర వాలి పఱుపఁ
దొల్లి పడినపాటు శ్ర లెల్ల వెలారింతు, నధిప నీమనమున శ్ర హర్ష మెసంగ. 242

వ. అని పలికి దుర్యోధనాభిముఖుం డై. 243

క. నెఱి మాలి వీరి సీతండు, పఱిచినపాటులకుఁ దగినశఫల మగు నన్నియి
త్రైఱుగునకు నియ్యకొని చూపఱు వొగడంగ నిన్ను నిపుడ శ్ర పడవైచుటకున్.

తే. అమరి యున్నాడ నాబాఁ ॥ కగ్గమైతి, పడుదుగా కింక నీకు ¹నెక్కడకుఁబోవ
వచ్చు ననువుడు నిదియే ॥ పెచ్చుపెరిగి, యాల మెడసేసి యనిలబ ॥ ప్రేతెదిట్లు.

వ. అని కురువిభుండు వెండియు నిట్లనియె. 246

క. పలుకుల వెఱపించెద వా, కొలఁదియె దుర్మోధనుం డ్రకుంతితబాహా
బలుఁ డిదె యవలీల నినుం, బాలియించెడిఁ బలుకు లుడిగి ॥ పోరాడు ధృతిన్.

కా. పూహాభావము సూచి న ²న్ననదుగా ॥ నూహించె దోభీమ మ

ద్బాహాచండిమసారదుర్దమగ ద్రాదండంబు దృష్టదృశ

ద్దేహోల్లాసము నెట్లు దీనదశకుం ॥ దేనోపునో చూడుమి

యాహా పుట్టెడు లాఠిచూపఱకు హా ॥ హా పుట్టు మీవారికిన్.

248

ఉ. నా కెదురై పినాకియుఁ బ్రినాకము పట్టక యుద్ధతిన్ గదా

భీకరవృత్తి చూపుటకుఁ ॥ బేర్చిన నెక్కుడు వేర్చి చీరికిం

గైకొన కే పడంచి భుజగర్వసమున్నతి నిర్వహింతు నీ

కేకడ డాఁగ నచ్చు గద ॥ నే నని సేయుటకుం గడంగినన్.

249

వ. అని మఱియును.

250

క. గదఁ గయ్య మెన్నఁడొకొ చే, యుదు భీమునితోడ ననుచు ॥ నుల్లంబునఁ గో

రుదు నెప్పడు నిప్పడు నా, కది యొదవెన్ విధికృతిం గృతార్థుండ నైతిన్.

251

వ. నీ విట చక్క నయి రమ్ము.

252

చ. అన విని యెల్లవారు భవదాత్మజు మెచ్చి నుతించి రయ్యశో

ధనుఁ డరివీరు లట్లు ప్రథితంబుగఁ దక్ బాగడం బ్రమోది యై

వినుచుఁ బ్రవర్ధితం బయినద్రవీరగుణంబున నుల్లసిల్లె నా

తనిపయి భీముఁ డుద్యతగ్రదాస్ఫురణ్ నడచెన్ నరేశ్వరా.

253

వ. అప్పుడు కుంజరబృంహితంబులును హయహేషలును జెలంగె నిట్లు తనమీఁద

నడచువడముడిం జూచి నీకొడు కదల్చుచు గదాసముల్లాసంబు భాసమానంబుగఁ

వీక నెదుర్కొని తాకిన.

254

—♦ భీమసేనదుర్మోధనుల గదాయుద్ధము. ♦—

సీ. చండగదాపరశస్పరఘట్టనంబుల, మింటఁ బెల్లడ రెడుశ్రమంటగములఁ

బరమఘోరము లగునపదతాడనంబుల, నొలయువసుంధరాశ్రచలనములను

నుద్భుటక్రోధసముద్రేకములఁ జూడుక్కులం దుల్లసిల్లెడునరుణరుచుల

దారుణధ్వను లగునతర్జవ లీలలఁ, బరఁగుపర్వతగుహాశ్రప్రతిరవముల

తే. ననిమిఘలదృష్టు మిఱుమిట్లు ॥ గొనఁగ భుజగ

పతియు గూర్కంబు సంకటప్రపడఁగఁ ధరణి

కిరణములు వెల్కబాట దిక్కురులు బెదర

నొప్పె నత్తోలితాఁకు మ్రహోగ్రమగుచు.

255

వ. ఇట్లు తలపడిమండలప్రచారవివిధప్రకారంబులం బుడమికిం జిత్రగదాసారణబహు
భంగుల నింగికిం గ్రొత్తయొప్పొలయుం దమలావును వేగంబును నేర్పును దర్పం
బును జూపఁటకు వెఱఁగుఁ బుట్టింపఁగనంతకంతకు నెక్కు డగుమదంబులం బొద
లెడు బాహుదండంబులబలనై పుణంబు లగ్నింపం బేర్చుబీరంబులనొండొరులసంరం
భంబుల సరకుఁగొనక యుక్కురుపాండవపుంగవులు జంభవాసవులచందంబునం
బెనంగినం బలుదెఱంగు లైనగదాప్రహతులం దునియలు బఱియలుఁ దుముఘ్న
నై నీసకంబులు కత్తళంబులు ధరాతలంబునం దొఱంగె నట్టియెడ.

256

మ. ఓకది కుక్కుర్ధతిఁ బూన్చి యొండుదెస వ్రేయున్ మేను వంచించి వ్రే
తకుఁ దప్పన్ వడివ్రేయు నొడ్డనమునం శ దప్పించి వేగంబు గుం
దక నొప్పించుఁ జలం బెలర్పంగ గదాదండంబు దూలించుఁ బాం
డుకుమారుం డుఱ కట్లు కొరవవిభుండుం గేలి సల్పుం దగన్.

257

వ. మఱియును శిక్షావిశేషంబులు వెలయ నుల్లసిల్లి.

258

మ. గదతోడన్ గద చుట్టి రాఁ దిగుచుచున్ శ గం డొప్ప లంఘించి మా
ఱుదెసల్ గైకొనుచుం గడంగి పలుమాత్రుం దాఁకుచుం బాయుచుం
బదబాహాకటిమధ్యవక్షముల సంభ్రావ్యత్వరాచిత్రితో
న్మదనానాగతిరేఖలన్ మెఱయ భీమ త్వత్సుతుల్ దీవులై.

259

ఉ. తప్పినయట్లు వ్రేటు దముఁ శ దాకినయప్ప డనేకభంగు లై
యొప్పులు బల్లులున్ మెఱయ శ నుల్లములన్ సకలాంగకంబులం
1గప్పం దలిర్చుకోపములఁ శ గ్రమైశుర క్తములన్ సురవ్రజం
బప్పటికప్పు వింత యగునచ్చెరు వొందఁగఁ బోరి రేవునన్.

260

వ. ఆ సమయంబున.

261

సీ. వితతపీరాగ్రహావేశాతిదర్పిత, చిత్తులై యొండొరు శ నొత్తరించు
నుగ్రమహోద్ధతి శ నుద్యటాటోపతీ, వ్రము లగుసమరవిభ్రాముము లంగ
సంగతంబులు గాఁగ శ జయ వాంఛ నాత్మర, ఊణములవలననై పుణము లెడలు
టయు ననర్గళనిరూఢ ప్రహారంబు లం, దంద 2 బెట్టిరువురయందు నూడు

తే. పడఁగఁ దాఁకిన శోణిత్రప్రసరణంబు, నిరతిశయ మైన వెడ సోల్గినలిచిగదలు
వామకరముల నూఁదియ్యవారు మగుడఁ, బోరి కెలయుట నిర్భరార్థమృతముసేసె.

వ. ఇట్లు ధైర్యధుర్యోత్సాహంబులం బొదలి.

263

శా. రాద్రోల్లాసము మూర్తిసంకలనఘోరంబై పొరిం బేర్చె నా .

ను ద్రిక్తం బగునూత్నరక్తమున మఱగోనన్మగ్నతం బొల్చిత
 ర్జద్రూపోగ్రగదాయుగంబు విసరత్సంధ్యాంబుదద్వంద్వభౌ
 స్వదేఖాలలితంబు చెన్ను వడసెన్ శ్రీ వా రిద్దఱుం బోరఁగన్.

264

క. సుర లచ్చెరువును మెచ్చును, బిరికొనుచీత్రములతోడఁ బెద్దయుఁబో ద్ద
 య్యరువురగెలుపోటమి తెఱఁగ, గరసి నిరూపింప నేర శ్రీ రైరి నరేంద్రా.

265

తే. అప్పడప్పడ తలపడినట్టు లప్ప, డేచి విలసిల్లుమేనులయెఱ్ఱచెలువు
 గలయఁ బూచిననడమోదువులఁ దలంపఁ, బట్టుగానొప్పెనిధిప నీరపట్టిదోయి.

వ. ఇవ్విధంబున నొండొరులకువట్టపడక యమ్మేటిమగలు సాటోపసంరంభంబుల
 బెనంగి రండు గాంధారీనందనుండు వలపలించి చుట్టుకొని రా నది సరకుసేయక
 బకవైరి దాపలించి తిరిగినం బెరిగినయారసంబున నుల్లసితుండై యాభూషల్లభుం
 డతనిబరియెముక లగల ప్రేసిన నవ్వీరుం డక్కొరవపతికరంబుతోనగ్గద బీటువోవ
 వ్రేయంబాయక మగుడంబూన్చి సారించినం దోరంపుమెఱుంగు లెసంగంజెలంగు
 శబ్దంబులు నింగి ముట్ట బెట్టిదంబుగఁ దా వెరవునం దిరిగి యద్ధరణీశుండు శిరస్తా
 డనంబు సేసెఁజేసినం గాంతేయుండు గంపింపమి యక్కజంబై యుండెనంత నగ్గ
 లం బగునలుక నవ్వడముడి పుడమితేనివెడఁదయురం బుపలక్షించి లాఘవఘో
 రంబుగ గదాదండంబు ద్రిప్పివైవ నాతం డది మేనినుసులునం దప్పింప నదియిల
 చలింపం బడిన నన్నుసులు తెఱపిన యాటికి యద్భుతవేగుం డగునవ్వాయుపుత్తుం
 డు గద పుచ్చుకొని తిరుగునందున దుర్యోధనుండు తదీయవక్షఃస్థంబు దారుణ
 ప్రహారంబున నొప్పించిన నతండుపాండవపాంచాలురచి త్తంబులుదూల సోలియు
 నాలోనన తెలి వొంది బలవిక్రమంబులు మెఱయ నమ్మేదిసీపితార్చ్యభాగంబు
 బెట్టడిచిన మోకరిలంబడియును వీక చెడక యెగసి యజ్జగతీపతి తిన్నునగుచు
 నార్చుపగతురు సిగ్గువడ నగ్గలికసాంపు పొంపిరివోవఁ బవనతనయఁఫాలకర్ణమధ్య
 ప్రదేశంబు పలుప్రహతిం బగిల్చిన నొల్లంబోయి శీఘ్రంబునం దేటి యమ్మహా
 బలనందనుండు గండతలంబునం దొరుఁగునెత్తు రనుమదంబున మత్తకిరి ననుకరిం
 చుచుఁ దుండంబుచందంబునం జెలు వొందు గద యల్లార్చి వేర్చి వ్రేటుఁగొనిన
 మొడకేలను దాకినీకొడుకు మహాపవనపతితం బగుసాలంబుపోలికి గూలినం గన
 ధర్మపుత్రిప్రముఖులు ప్రమోదంబు నొందిరి గ్రకున లేచి కాలాకారుం డై
 ధాత్రీనాథుండు చిత్రభీమణంబుల వెగడుపటిచి పలువ్రేటుల నొప్పించినం
 గిమీరరవైరి వసుధం ద్రెళ్లుటయు నది సావుగాఁ గొని యక్కురుసింహుండు
 సింహనాదంబు శేయ నవ్వాయుసుతుండు సావమి యెఱింగి యాభూషతివెనంగు
 భంగియఁ గెనుంగొని మెచ్చి సురప్రకరంబులు పుష్పవర్షంబులు గురియ
 బరులకు భయం బొలసె నంతం దెలిసి భీమసేనుం డుద్వృత్తలోచనుండై వీరా

నష్టంభంబునం బాలించె నప్పుడు సాత్యకి ధృష్టమృతము నకుఁ సహజేవు లే మేమ
యని సుయోధను సంగ్రామంబునకుం బిచ్చిన విని యావృకోదగుండు వారల
వల దని వారించి విగతభేమం డగుచు ¹నాకేసుండు నముచిం దాకినతెఱం
గున రారాజుం దలపడి బహుచిత్తగతుల జరింపం జూచి సవ్యసాది జనార్ద
నున కి ట్లనియె. 267

—♦ శ్రీకృష్ణః డష్టతుతో భీమశాస్త్రీధనుతారతమ్యంబు చెప్పట. ♦—

క. భీమునిసుయోధనునిసం, గ్రామంబు తెఱంగుం జూడఁగ నెవ్వరియం
²దేమే నధికతఁ దోచెడి, నీమది మన్నులు చెప్పు శ నీరజనాభా. 268

చ. అన విని శౌరి యిట్లనియె శ నర్జునుతోడ గుహఃపదేశసం
జనితసమన్వయంబు సదృశంబ తలంపఁగ నిద్దఱండుఁ బా
వనిమెయిలావు పెద్ద కురువల్లభుఁ డారయఁ గౌశలంబు పెం
పున నధికుండు తత్పరతఁ శ బూని ³శ్రమం బధింబు సేయుటన్. 269

ఆ. లావు ⁴గలిగి మొక్కలమ్మునఁ గీచకా, రాతి సొచ్చి ధార్తరాష్ట్రవేరపు
వలన నొచ్చుచున్నవాఁడు గావున ధర్మ, సంగరమున నరిది శ జయము గొనుట.

వ. అన్యాయంబునం జంపువాఁ డింతియ మాయలు గల పగఱి మాయాప్రకారంబు
లం బరిమార్చుటయ తగు నిండునివృత్తవధవ్యాపారంబు వినమె జూదంబునప్ప
డనిలగుతుండు సుయోధనుతోడలు విఱుగ నడచువాఁడ నని ప్రతిన వట్టినవాఁ
డది యట్లుండె గదాయుద్ధంబున నాభికి దిగువ యైన శరీర భాగంబు నొప్పించుట
ధర్మంబు గా దది యెండుమై ⁵గం డడఁచి మఱి పరిభవరూపంబుగ నూఱు
భంగంబుసేసి ప్రతిజ్ఞ ⁶నెఱపువాఁ డిది తలంపునం బెట్టక పెనంగనేని ధర్మనం
దనునకు దైన్యంబు దెచ్చు నట్లగుటఁ బూనికిపేర నూరులు భంజించి వధియిం
చుట తప్ప నం పుపాయంబు లేదు ధర్మనందచునివలన మనకు భయం బావ
హిల్లె నెల్లనిన భీష్మద్రోణ ప్రమాఖ బలవదరాతులం బాలియించుటంజేసి జయం
బును యశంబునం జేకుటి యున్నయెడ నవి సందిగ్ధంబులైన యట్లు గా నొకని
జయించి సామ్రాజ్యంబు గొనుమని దుర్యోధనుతోడం బలికి యతనితోడ
గదా సమరంబునకు భీమసేనుం జొనిపె నింతిసర్పద్ధి యగునె హఠబంధుమిత్ర
పరివారుండై రాజ్యంబునం దాస విడిచి మడుపు సొచ్చినవాని వెదకి వెలార్చి
యొక్కటికయ్యంబునకుఁ బిలుతురే పదమూఁడు వత్సరంబులు మత్సరాధికుం
డగునగ్గంధారేయండు భీము జయించుట కయి గదా ⁷పరిశ్రమం బాచరించె
నూర్ధ్వతిర్యగ్గతి సముల్లాసంబున మెఱయుచున్నవాఁ డీభీమునకుం బెద్ద కాలంబేని
శ్రమంబు లే దిమ్మహాభాగుండు ధర్మంబు దొఱంగి యెన్ నిక్కులవాంసనుని

1. గ. నాకేసుండు. 2. జ. దేమయి నధికతఁ దోచెను. 3. క. గ. జ. శ్రమం, 4. జ. గతిమి.
5. చ. గద సారించి పరిభవ. 6. క. నెఱవక యతఁ డిట్లు పెనం. 7. క. గ. చ. పరిశ్రమం బాచ.

బిలుకుమార్ప కున్న నింక నించుక సేపునకుఁ దాన తెగుఁ దెగిన మీకు నెల్ల
నిప్పాపాత్ముండు రా జగుట కోర్వ వచ్చునే యనుటయు. 271

క. విని క్రీడి యపుడు మారుత, తనయుఁడు దళుఁ జూడ నూరుతలము కరతలం
బున నప్పళించె నతఁడును, గనికొనియెను సన్న యగుటఁ శౌరవముఖ్యా. 272

వ. కనికొని యధర్మం బైన నూరుభంగంబు క్రియు మని కృష్ణానుమతి జిష్టుండు
పనిచె నాకు నొండుమెయి నెట్లునుం బగతునగపాటు లేక తక్కెనే నవ్విధం
బాచరింతున కాక యని మనంబున నిశ్చయించి వివిధగతులఁ జరియింపం గురు
పతియు బాహుచిత్ర చారంబుల నుల్లసిల్ల దత్సంగ్రామం బామిపార్థిగరుడ
ద్వయసమరంబుచందంబున దర్శనీయం బై యుండె నట్టియెడ. 273

ఆ. పాండురాజసుతుఁడు శ పటుతరోల్లాసి యై, వైచుటయును ధరణిశ్రవల్లభుండు
త్రొలఁగ దాఁటె రయముదలకొనిగదఁబుచ్చి, కొనియె నాబకాంతశకుండునుటికి.

— ♦ దుర్యోధనుఁడు భీముగదాదండమానఁ దొడలుఁ విఱిగి పడుట. ♦ —

క. ఆలోనం గురుధరణీ, పాలుఁ డడఁది వ్రేయుటయును శ బవనసుతునిమై
సోలె నది గానఁ డాపతి, కేళీవిభ్రమము దోషఁ శ క్రేళ్లుటికె నృపా. 275

చ. ఉఱికినఁ దేటి పై కుటికి శ యగ్రత భీముఁడు వ్రేయ నవ్విభం
డుఱక మహాద్భుతస్ఫురణ శ నూర్ధ్వపరిభ్రమణంబు సేసినం
దెఱపి యతండు గాంచి సము శ దీర్ఘరయంబున వైచెఁ బెన్దొడల్
విఱిగి నగాగ్ర ముద్భటప శ విప్రవాతిం బడుచాడునం బడన్. 276

వ. అప్పుడు మహోల్లాసాతంబులును బాంసుమాంసర క్తవర్షంబులును వికృతంబు
లగుకరితురగ బృంహిత హేషాఘోషంబులును మఱియు ననేకోత్పాతంబులును
గలిగిన నట్లు శౌరవపతి వడుటకు నుబ్బునం బొదలినపాంచాలురుం బొండవులు
నుద్విగ్నచిత్తు లైరి వియత్రలం బంతయు నొక్కమ్రోతగా నగ్గదాయుద్ధ విశే
షంబు లగ్గించుచు సురగరుడఖచరాదులు నిజస్థానంబులకుం జని రిట్లు తనగద
తాఁకునఁ దొడలు విఱిగి సింగంబుచేతం గూలిన గంధశుండాంబుచందంబునం
బడి యున్న నీకొడుకుం జేరం జని భీమసేనుండు. 277

తే. ఏకవస్త్ర బాంచాలి న శ ట్టిడ్చి తేరఁ
బనిచి సభలోనఁ బఱచిన శ పాపఫలము
ననుభవింపుము దుష్టాత్మ శ యనుచు వామ
చరణమున బెట్టిదము గాఁగ శ శిరము దన్నె. 278

వ. తన్ని యలుక మలుగక యతనియాననం బాలోకించి. 279

క. పసు లని తూర్పుచు మము నుల్లస మాడిన ధర్మహీనులను నృపధర్మం
బెనఁగఁగ నే మిదె యిప్పుడు, పసు లని యార్చెదము మగుడ శ బంధుద్రోహి.

- క. విను మేను ¹గల్లసారెలు, గొని కపటపునెత్త మాడుకకుశలతఁ గా దొ
ప్పనివారి నే పడంచుట, ఘనబాహుస్వైరకేళిఁ శ్ర గాని దురాత్మా. 281
- వ. అని పలికి పెలుచ నవ్వె ధర్మనందనగోవింద పాంచాల ప్రకరపార్థసాత్యకేసకులసహ
చేవుల నాలోకించి. 282
- ఆ. శంక లేక కడఁగి శ్ర సభ కట్లు షాంచాలి, నంట రానిదాని శ్ర నొంటిచీర
తోన యున్నసాధ్యురవేనలి వట్టి యీ, ష్పించినతనిఁ జూడుకడంచుఁ బూవలి. 283
- వ. పాంచాలి సేసినతపంబు పెంపున నీశోభన, బు సమకూతె ననిన విని వారు ప్రమో
దంబు నొంద మిక్కిలిసంతసంబునం దేలి యక్కురుఘస్మరుండు వ ర్తించుచెన్న
దోఁపఁ జెలంగి. 284
- చ. మును మము గొడ్డువోయి రని శ్ర ముష్కరతం జెడనాడినట్టిదు
ర్జనుల ననిం గడంగి ధృతరాష్ట్రాష్ట్రతమాజుల బంధువర్గమి
త్ర నికరపైన్యకోటిసహితంబుగ గీటడఁగింపఁ గంటి మిం
క నమరలోక మైన నరకం బయినకా సరి మాకు నారయన్. 285
- క. అని గడఁ జేకొని నృప నీ, తనయునిమెడ వట్టి యదిమి శ్ర తల గ్రమ్మఱఁ ద
న్నినఁ గని మును దన్నుట నె, మ్మన మెరియతద గ్రజం డ్రమర్షముతోడన్. 286
- వ. హర్షావేశలఘుచారిత్రుం డగునమ్మారుత పుత్రున కి ట్లనియె. 287
- చ. తల యది యేల తన్నెద వశ్రధర్మము నొందుట కాత్మ రోయఁగా
వలవదె రాజరా జకుజశ్రవర్గముఁ దక్కినబంధుకోటియుం
గలపరివారముం దెగిన శ్ర గౌరవ మొందఁగఁ బోరి సంగర
స్థలమునఁ బడ్డ నీతులువశ్రచందముచేత జనంబు మెచ్చునే. 288
- క. మును లోకము ధర్మపరుం, డనఁ బరఁగినవాఁడ విట్టు శ్ర లనుచితకృత్యం
బునకుఁ జనఁ దగునె దీనం, గనియెడుఫల మేమి దూష్యగర్వం బేలా. 289
- వ. అని దూఱి దుర్యోధనుం జూచి బాష్పాకులలోచనుండై. 290
- సి. విధి ప్రతికూలుఁ డై శ్ర వేరంబు పుట్టించి, మాకు నీవును మేము శ్ర నీకు నలిగి
యితరేతరద్రోహామతిఁ దెగి యింతలు, నేయుట గావించె శ్ర నీయధర్మ
పరతయు లోభంబు శ్ర బాల్యంబు మదమును, నిన్ను ?ంతకుఁదెచ్చె శ్ర నీకతమున
నాకు బాంధవకులనాశంబు వాటిలై, ధృతరాష్ట్రాకోడండు శ్ర తీవ్రశోక
- తే. కారి యయినవైధవ్యంబు శ్ర కారణముగ
నన్ను నిందింతు రనువచనములు మొదలు
గాఁగ బహువిలాపంబులఁ శ్ర గరుణ మావ
హిల్ల దురపిల్లె నుల్లంబు శ్ర దల్లశిల్ల. 291
- వ. అనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కి ట్లనియె. 292

- చ. అనిలసుతుం డధర్మమున శ్రీ సమ్మయిఁ గౌరవమేదినిశ్వరుం
దనయెదురక వధింపఁగ గ్రహసంహారాఖండర్మవేది నాఁ
జనిసహాయధుండు గని శ్రీ సంజయ యో మని పత్నీ నంతవాఁ
డనుజులకన్ మఱిందులకు శ్రీ నట్టియెడన్ మొగమోడ నేర్చునే. 293
- చ. అనవుడు నాతఁ డీట్లు లను శ్రీ సమ్మయజేగ్రుస కప్పు రోహిణీ
తనయుండు కోపవేగమునఁదామయులుం డయి లేచి బాహు లె
త్తి నృపతులార చూచితిరె శ్రీ తెల్లముగా బకవైరివిక్రమం
బునతెఱఁ గట్టివాని మనఃభూములఁ గంటిమె యెన్నఁ జేనియున్. 294
- వ. గదాయుద్ధంబున నాభికి దిగువ యగుశరీరభాగంబు నొప్పించుట ధర్మంబు గా
దనుశాస్త్రీకి వినమే వీఁడు విచ్చలవిడిఁ దెంపు సేసె నని పలుకునమ్మహాత్ముని
మనంబున రోషానలంబు సముత్థితం బగుటయు నప్పుడు. 295
- క. నిజరథముమీఁదిహలమును, భుజశిఖరమునం దమర్చి శ్రీ భూమి యదువ వా
యజుడెనకు నడచె నదృట్ట, గజరిపుచంక్రమణరథ శ్రీ గతియం దొలయన్. 296

—: శ్రీకృష్ణుడఁ బలరామనకుఁ గోపోపశమనంబు చేయుట :—

- వ. దానికిం బవమానసూనుండు సోదరభుజబలనిజబలంబు లేకముఖత్వంబున నెప్పు
డుం గలుగుమనోబలంబువలనం జలింప కుండ నట్టియెడ వేగంబ వినయానన
తుండగుచు నచ్యుతుం డడ్డంబు సొచ్చి దీర్ఘనృత్తపీఠంబు లగుబాహువుల హలా
యధుఁ బట్టి కైలాసశైలంబు గదిసినయంజనమహీధరంబుమాడ్కి నొప్పి
యనూనస్వరంబున నతని కిట్లనియె. 297
- క. తనవృత్తియు మిత్తునివ, ర్థనమును దత్సఖసమృద్ధి శ్రీ ప్రబలుటయును శ
త్రునిదెన నిన్నియఁ జెడఁటయు, ననుషడ్విధములను దన్నుననతిశుభ మొందున్.
- వ. ఏతత్ప్రకారంబు వివరీతం బగుట యొప్పు దట్లు గావున మిత్తునకుం గీడు వాటిల్లి
నెడ నేర్పు గలుగునేని మైత్త్వీకరం డయినపౌరుషశాలి యది శమింపం జేయు
సత్యపరాక్రము లగుపాండవులు మనకుఁ బరమమిత్తులు విశేషించి మనమేనత్త
కొడుకు లనీతిపరులచేతం బరిభవింపంబడినవారు గావున వీరల కభ్యుదయంబు
గలిగించుట నీకుం గర్తవ్యంబు. 299
- తే. ప్రతిన నెఱపుట నృపులకుఁ శ్రీ బరమధర్మ
మగుట మనమునఁ జర్చింపు శ్రీ మనిలసుతుండు
గద సుయోధనుతోడలు భగ్నములు సేయు
వాండు శ్వాసభక్ బూనినశవాండు గాఁడె. 300
- వ. అట్లు గాక మైత్రేయమహామునిశాపంబున దుర్యోధనుతోడలు భీమసేనుగదా
ఘాతంబున భగ్నంబులు గాఁగలయవి యై యుండ నిష్పడ ట్లయ్యెం గావున

దీన దోషంబు దోషదు క్రొధం బుపసంహరింపుము కుంతీనందచలయభివృద్ధి
మనకు సమ్మద్ది జేయు ననిన నతనికి హలాయుధం డి ట్లనియె. 301

తే. ఓపి ధర్మార్థకామంబులొకటి నొకటి, నాశ మొందింప కుండంగ నడపవలయుఁ
గాక ధర్మంబు నెడ నర్థకామములను, గోరుపురుషుండు నిందకుఁగడుదురు గాఁడె.

క. మునిశాపంబును బ్రతినయు, నని చెప్పితి గలుగుఁ గాక శ్రీ యవి విను ధర్మం
బున వానికొ నెఱవక యి, ట్లనిలసుతుఁడు గలఁచె గాదె శ్రీ యన్నెటి యెల్లన్.

చ. అన విని కృష్ణుఁ డిట్లు లను శ్రీ నాతనికిఁ నిను నిజగంబు ధ
ర్మనిరతమానసుండు మధురరత్ననిరూఢుఁడు రోషదురుఁ డం
చనిశము సంస్తుతించును మహాత్మ యడంపుము క్రోధ మీతఁడుం
దనదు ప్రతిజ్ఞకై రిపు గౌరవాహతుఁ జేసె నధర్మ మే లగున్. 304

వ. అదియును నిలిచి మార్కొ న్నయప్పడును నడచు నెడనుగాదు పొడవెగసి పై కుఱి
కినఁ దన్నుంగాచికొనుటయుం బ్రతిన నెఱపుటయును గారణముగా దొరకొనిన
నాభికి దిగువ గదా యని యుడిగి చావ వచ్చునే గద నూరుభంగంబు సేయుదు,
ననుభీమసేనుపూనికి పదుమూఁడువత్సరంబు లేని¹ వేచినయది యిక్కలపాంసనుం
డేల తలంపకుండ మఱచెనేనిం జెడుఁ గాక మన కేమి కలియుగంబుచొరవ యా
సన్నం బయ్యె నివ్విధంబులు ధర్మంబు లై చెల్లకుండునే యట్లుం గాక వుట్టినంత
నుండియుం గపటంబున నపకారంబులు సేయుచున్నవీని గపటప్రకారంబునం బడ
వై చుట ధర్మహానియై తోషదు వీడు పాండవయాదవవంశవర్ధనుం డగుసుభద్రా
నందనుం దెగటార్చిన తెఱం గెఱుంగ మేయనిన నాబలదేవుండు బలు మొగంబుతో
నిట్టిచెనఁటిగెలుపు గెలిచినభీముండు పొగడు వడయుం గాక రణధర్మంబు దప్పక
జెనంగినట్టిధర్మాత్ముండైనదుర్యోధనున కు త్రమలోకంబయ్యెడుమనుచు నతనికిం
జెప్పి రథాధిరూఢుం డై పాండవేయపాంచాల యదు ప్రవరులు చిన్నంబోవ నిజ
పురంబున కరిగెఁ దదనంతరంబ వాసుదేవుండు ధర్మపుత్రు నాలోకించు నెడ
నతండు దీనాననంబుతోడ మానసంబు విషాదంబు నొంద నూర కున్న నారా
యణుం డతని కి ట్లనియె. 305

ఆ. బంధునాశకుండు శ్రీ పాపాత్ముఁ డీసుయో,ధనుఁడు వీని సమరధరణిఁ గూల్చి
శిరము దన్నె భీముఁ శ్రీ డరయంగ నిది యధ,ర్మంబె నీకు నేలరమఱుంగఁ జెవుము.

వ. తల దన్ను వాడ నను ప్రతిజ్ఞయుఁ గీచకారాతికిం గలదు గాదె యనిన విని కుంతీ
నందనుండు దేవకీనందనున కి ట్లనియె. 307

క. కురుకులము పొలియుటకు మది,యెరియంగా నున్ననాకు శ్రీనితఁ శీరాజుకొ
శిర ముఱక తన్ని యిమ్మెయి, బరిభవ మొందింప వగపు శ్రీ వాఙ్మిల కున్నె. 308

1. క. వూచినయది.

- తే. ఇతఁడు పఠించినపాటలు శ్రీ హృదయకీర్తి, తంబు లై భీమసేనుండు శ్రీ తగవుమాలె
నేమి సేయంగ వచ్చు బో శ్రీ నిమ్ము పుణ్య, పాపచింత యింకేటికిఁ శ్రీ బద్మనాథ.
- వ. అనుటయు నట్ల కాక దీని నింత గొనినాడ నేల యని యతండు భీమసేనపక్ష
పాతంబున నతనిచింత గీటునం బుచ్చె వివ్వచ్చుండు నెఱయం బ్రియం బందని
డెందంబుతోఁ గీడు మే లాడక యూహ కుండె నమ్మారుతి మోదం బెసఁగ
మోడ్చుగేలు ఫాలతలంబున మోపికొనుచు నుత్పల్లంబు లగులోచనంబుల
నొప్పి నిజాగ్రజం జేరం జని యి ట్లనియె. 310
- చ. పరిభవకారి యైనకులశపాంసనుఁ డాహవభూమిఁ గూలెఁ ద
త్పరమతి వైరముం బెనిచి శ్రీ పాపవినిశ్చయకారకత్వని
ష్ఠురు లగుదుస్ససేనుఁడును శ్రీ సూతసుతుండును సౌబలుండుఁ ద్రుం
గి రితనికంటె మున్ను మహిశకిం బతి వీవ భరింపు మున్నతిన్. 311
- వ. అనిన విని ధర్మతనయుం డతని కి ట్లనియె. 312
- క. హరితలఁపు గూడఁ గురుపతిఁ బరిమార్చితి ప్రతినతోడఁ శ్రీ బగఁదీర్చితి నీ
కరయంగ దైవబలవి, స్ఫురితభుజాబలము లింత శ్రీ చొప్పడి యున్నే. 313
- వ. అని సంభావించె ననిన విని యాంబికేయుండు సంజయు నుద్దేశించి. 314
- తే. అట్లు వడియున్నయక్కొరవధినాథుఁ, జూచి పాండుతనూజులు శ్రీ సోమకులును
నేమి సేసిరి నాకదిశయెఱుంగ జెప్ప, మనుఁడు నతఁడిట్టులనియె నశ్రమ్యనుజపతికి. 315
- వ. దేవా యేమి సెప్పుదుఁ బాండవులును బాంచాలురుం దక్కటిభూపతులును
గృష్ణసహితంబు గా నుబ్బునం బాంగి చీరలు వీచువారును విండులు విసరువారును
గుణధ్వని సేయువారును శంఖంబు లొత్తువారును భేరీపణవాదులు మ్రోయించు
వారునుం బెలుచ నార్చువారును నయి పేర్చినం బృథివికి వ్రేఁ గగున ట్లుండె
నిత్రైఱంగునం జెలంగి మారుతినూరెలం జేరి యి ట్లనిరి. 316
- మ. గదనే ర్పెక్కుడు గల్లుదర్పఘనుఁ డీశకౌరవ్యరాజన్యుఁ డు
న్మదలీలం బయి నట్లు బి ట్టుఱికిన శ్రీ న్వంచించి పో కిట్లు సే
యుడె నీవాటునఁ బెన్దొడల్ విఱిగి వీక్షడుర్విం బడన్ మాకు నొ
ప్పు దలిర్పం బులకాంకురంబు లెసఁగెం శ్రీ బో విప్పుడుం జూడుమీ. 317
- ఆ. పరులచేతఁ గానిశపని యైనవృత్తవ, ధంబుఁ బోనియరివధంబు నిర్వ
హించి యున్ననిన్ను శ్రీ నేమిండ్రుఁ గొనియాడు, నమరులట్ల పొగ డోదము సెలంగి.
- క. అవమానంబులు సేసిన, యవిసీతుల దుస్ససేనుఁ శ్రీ డాదిగఁ గలవా
రి వధించి యడుగుపగతుని, యవుదల నిడి తింతవార శ్రీ లవనిం గలరే. 319
- వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బ్రశంసించిరి భీముఁడేసినగదాసమరధర్మవిరో
ధంబు లాఁచిరాజులమనంబులఁ నుండునో యని శంకించి కృష్ణుం డెల్లరాజులం
గలయం గనుంగొని యి ట్లనియె. 320

ఉ. చక్కటి లేనియాలమునఁ శ జంపె ననక వల దీమరాత్మకుం
డక్కటికంబు లేక సతి శ నంతలు సేసిననుం గృహరతిం
దక్కక తండ్రి పా లడిగె శ ధర్మజుఁ డన్నెటి సేయఁ డయ్యె వీఁ
డుక్కిపుఁ డిట్టిచావునకు శ యుక్తుఁ డగుం దలపోసి చూడఁగన్. 321

క. విమరాదులు సెప్పఁగ నున్నదుఁ డై యూడయ్యెఁ దగినమాత్రయు భూసం
పద వీడు పాండవుల కిది, యదియగునె బకారిపతి న శ కగ్గం బైనన్. 322

ఆ. నేలఁ గూలి మ్రానునోలె ని ట్లున్నయి, ప్పాపకర్మ గుఱిచి శ పాడితెఱఁగు
తేటపడఁగ మాట శ లాట దా నేల మీ, రెక్కుఁ డరదముల మఃహిషులార. 323

వ. అని యిట్లు పుండరీకాక్షుండు దన్ను నాక్షేపించుట యాకర్షించి కౌరవేశ్వరుండు
గోపాయ త్తచిత్తుండై పిఱుందు మోవ లేచి చేతులభూతలం యూదికొనిబామ
ముడితోడిచూడ్కి యతనివయం బఱపె నప్ప డపరభాగంబు విఱుగ వ్రేటు వడి
యలిగి తల యె త్తి చూచుమహానాగంబుచందంబు దోచె నట్లు ప్రాణాంతకరణం
బైనవేదనాభరంబు దలంపక కూర్చుండి మున్నాకృష్టుండు జన్మతోడ సంభా
షించుటయు నతం డూరుతలంబుఁ గరవుటంబున నప్పించుటయు వెడవెడ గను
టంజేసి భీమువాటునం దొడలు విఱిగి పడినప్పు డిప్పటిబుడిబుడిమాటలు నాన
న్నయు దీనికిం గా కేమి యని యూహించి చేయునది లేకయవుడు గఱచుచున్న
వాఁ డగుట నగ్గోపాలదేవుతో ని ట్లనియె. 324

— ♦ తొడలు విఱిగి పడిన దుర్యోధనుఁడు కృష్ణు నాక్షేపించుట. ♦ —

సీ. కంసదాసునిపుత్త్ర) శ కానపు నీదురా, చారంబుఁ గృపయు ల శ జయును లేక
ప్రేలెదు నీపు సె శ ప్పినఁ బార్థుచేసిన, సన్న గైకొని గదా శ సంగరంబు
పాడి దొఱంగి యి శ ప్పాపకర్మఁడు వైచె, గాక చక్కటితోడి శ కయ్య మైన
లీల మి మ్మందఱ శ నేలఁబాఁగఁ జేయ, నే శిఖండి గడంగి శ యేసె ననఁగ

తే. నర్జునుఁడు శాంతనవుఁ గూల్చు శ నట్లు చేసి
త స్త్రీగురుచావునకుఁ బాండ శ వాగ్రజన్ము
బొంకు మని పంచి తరదంబు శ పుడమిఁ గ్రుంగఁ
గర్జఁ జంపించి తే మనఁ శ గలదు నిన్ను. 325

క. భూరిశ్రవుఁ డొక్కనితోఁ, బోరఁగ నేయించి తట్లు శ పాడివీకటి నం
హూరహితు సైంధవుని నరు, బారి పఱిచి తిట్టిసికుఁ శ బలులు సనునే. 326

క. నను భీష్ము గురుని సూతను, తుని భూరిశ్రవుఁ జయద్ర శ ఘం జక్కటి ద
ప్పని యనిఁ గోల్పుచ్చుగ వ,చ్చునె నీకుం గపటశూర శ సుచరితదూరా. 327

వ. అనిన విని యచ్యుతుం డతని నవలోకించి నీవు భీముని బాల్కునిఁ బాములం గఱ
పించియు విషం బిడియు నీటం ద్రోచియుం బలుమాటుం జంపఁ, దెగితివి గొం
తియుఁ గొడుకు లేవురును నిద్రించునమయంబున జతుగృహంబు దహించితివి

ధర్మోత్తరచరిత్రం డగునజాతశత్రుసంపదలఁ గపటద్యూతంబున నపహరించి
తంతఁ దనివిం బోక యాజ్ఞసేని నేకవస్త్ర రజస్వలం గొలుపులోపల భంగపెట్టి
తాప్రాద్ర సిన్ను నిట్టిదురవస్థకుఁ దేరం దగ్గి యుండ నట్లు పోయి సమయంబు నడపి
సీచేసినసకలదుష్కృతంబులుసహించిన యిప్పండవాగ్రజాండువనుపనేనుబుడమి
పాలడుగ వచ్చిన నీనేరవైతి నీనేరమి నిట్టైతి భవదీయం బగులోభంబునం
బాపనిశ్చయంబున మదంబున శాంతచిత్తు లగుశాంతనవద్రోణులకుంబ్రాణహాని
వాటిల్లె వినుము ద్రుపదుతపోయజ్ఞప్రభావంబుల నదియ పనిగా జనియించిన
శిఖండిధృష్టద్యుమ్ను లాభీష్టగురులమరణంబులకుం గారణంబులు గాక తక్కు
దురే పెక్కుండ్రతోడం బోరి డస్సినసాత్యకిం జంపువాఁ డైనభూరిశ్రవుం జంప
కుందుమే యనేకప్రాథమోధు లొక్కరుని బాలు సౌభద్రుం బొదివి చంపినం
బూనినపూనికి నిఖిలోపాయంబుల నెఱపక పుణ్యాత్మయైనపాంచాలి నరణ్యంబు
నం బరిభవించినపాపాత్ముని సైంధవుని బ్రదికి పో విడిచియర్జునుం డగ్నింబ్రవేశిం
చునే యన్నీతిపరుల చరిత్రంబులు నిర్మలంబులు ఘోషయాత్రనిన్నగంధర్వులు
పట్టుకొని పోవునప్పుడు (నివారెల్లం బాటిన నర్జునుండు) నిన్ను విడిపించుటయెఱుం
గవె గాం గేయకుంధజకర్ణాశ్వతామకృపు లుద్దామసమగ్రసైన్యంబులతోడ నడవ
నీవు విరటునిగోవులం బట్టికొని పోవుచోట మీ రందఱుఁ దనసమ్మోహనాస్త్రం
బున మూర్ఛితులై నసమయంబున నర్జునుండు నిన్నుంగాచుట యెఱుంగ రాదెనీ
వాపాదించిన పాపంబులకెల్ల మూలం బైన కర్ణునరదంబు ధరణింగ్రంగినగవ్వడి
వాని నేయ కేల కాచికొని యుండు నుండనేనియు భూసురశాపంబున నట్టై
రథంబునకు నిష్క్రమి గలుగునేకావున నన్నీచుసమయించుట సముచితంబు యుధి
ష్ఠిరుండు శల్యుం దెగటార్చిన తెఱం గొప్ప నొప్ప దని యుగ్గడింపక మేలుసేసితి
పాండునందనులు పుట్టినంతనుండి నేడు దుదిగానీయెడ ధర్మవిరోధంబాచరింపరు
కురుకులంబునకు గుడ్డలి గొని దుర్మూతంబు నీవ తో డరితి దాన నింతలు పుట్టె
బవనతనయుండు వట్టిన ప్రతి న యెఱుంగవె గద నూరుభంగంబు సేయుదు నని
పలికి పిడికిటం బొడుచునే యవి యెల్లను వృథాజల్పంబు లూరకుండు మనుటయు
నజ్జననాథుండు జనార్దనను కి ట్లనియె.

328

చ. చదివితి నెల్లవేదములు శ్ర జన్నము లొప్పఁగఁ జేసితిన్ రమా
స్పద మగువృత్తిఁ బొల్చి నరకపాలకు లెల్లను గొల్వఁ గంటి దు
ర్మదరిపుగాఢగర్వపరమర్దనకేళి యొనర్చితిం దగం
దుది నని మిత్రబాంధవుల శ్ర తోఁ ద్రిదివంబున కేగు టొప్పదే.

329

ఐ. నీకుం జూడ నెట్టివాడ నైనను నా కేమి మీ రింకఁ బశ్చాత్తాపముఁబఱుతులగుచు
నుదిదురుగ్గాక యనియె నప్పు డరినిపైఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె దేవదుందుభులు

మొరసె దిశలు తెలివొందె మృదుసమీరణంబు సుగంధి యై వీ తెంచి నంతయు
ననుసంధించి యక్కొంతేయులు దారు ధర్మంబు దొఱంగి గాంగేయద్రోహకర్ణ
శ్రీలక్ష్మీదుర్యోధనాదుల వధించుట యత్తఱిం గ్రొత్త యై తోచినఁ జిత్తంబుల
వగయు లజ్జయు మిగులం బొడమి మొగంబులఁ దోష విన్ననై యున్నం జూచి
వెన్నుండు తత్సమీపంబునకుం శని వారలతో నిట్లనియె. 330

సీ. గాంగేయగురుకర్ణకౌరవపతులఁ జక్కటియనిఁ బరిమార్పఁ శ్రీ గాన మైతి
మని మీరు వగవకుఁ శ్రీ డద్దొర లుగ్రాస్త్ర, వేడులు ప్రస్ఫుటశ్రవిత్రమమున
నడిరి వారల గెల్పు శ్రీ టరిది గావున నేను, బహువిధోపాయములతోపన్నియిట్లు
దీర్చితిఁ గాక యశ్రీవ్రపరాక్రము, లలఁతులఁ బోదురే శ్రీ యట్లుఁ గాక

తే. వారివిధి యివ్విధమునఁ జాతవంగఁ జేసె, దైవఘటనలు దప్పింప శ్రీ మీవశంబె
సురలు దనుజుల గెలిచినచొప్పు లిట్ల, సంతసపునమయంబున శ్రీ వంత లేల. 331

—♦ పాండవులు కృష్ణసాత్యకులతోఁ గౌరవశిరంబునకుం బోవుట. ♦—

వ. కృతకృత్యుల మైతిమి ప్రొద్దునుం జాల వ్రాలె సేనయు సైనికవరులును విశ్రమింప
వలయుఁ బోదము లెండనినఁ బాండవులు దెలివొందఁ బాంచాలురునుం దక్కిన
భూపాలురునుం బ్రమోదంబు నొంది రప్పడు కృష్ణుండు పాంచజన్యంబు పూరిం
చిన నర్జునుండు దేవదత్తంబును యుధిష్ఠిరుం డనంతవిజయంబును భీమసేనుండు
పాండ్రంబును నకులసహదేవులు సుభుగోషమణిపుష్పకంబులును బూరించిరి సకల
రథికోత్తములును దమతమశంఖంబు లొత్తిరి భేరిపణవాదితూర్వంబులు మోసె
నానముత్థితనిదంబులు నింగి నిండె నిఖిలజనంబులుం బాండవేయులం బొగడు
నులివు దిక్కుల దీటుకొనియె నిట్లుబునం జెలంగుచు వార లందఱు నచ్చోటు
గదలిరి కౌంతేయులు కౌరవశిరమునకుం జనిన సాత్యకి యనుగమనంబు సేసి
ధృష్టద్యుమ్నప్రముఖులై నద్రుపదజ్ఞాతులును ద్రాపదేయులునుం దక్కినధరణీశు
లును దమవిడిదలలం గాని విశ్రమంబునకు వెరవు గా దని తలంచి తా రందుఁ
బోయి నాటిరాత్రి నిలిచి రేపకడ కరిపురప్రయాణంబున కొదవం జనుదెంచు
వారుగా విన్నవించి ధర్మతనయుననుమతి వడసి సైన్యసమేతంబుగాఁ బోయిరట్లు
వార లటు వోవ నప్పాండునందనులు సని సంగీతప్రవర్తకసంఘంబులువిరిసిచనిన
రిత్తయై యున్నరంగస్థలంబుచందంబునం బాండవీ యున్నయాశిబిరంబుఁ బ్రవే
శించి సీనందనునగరు సొచ్చిన నచ్చట నున్నపరిచారకులును దత్సహవాసులును
మణికనకాదివస్తుసంచయాధ్యక్షులును నయ్యుధిష్ఠిరుం గ్రాంచి, యాదరణంబు
వడసి రక్కుంత్రీనందనులు రథంబులు డిగ్గునవసరంబున వాఘదేవుండు వాసవి
నాలోకించి.

క. కవదొనలును గాండీవము, నవల నిడం బనువు ముంద శ రిరదము డిగి ¹మే
న విదప డిగియెద శుభకర, మవు నివ్విధ ముల్లు సేయు శ మనుడు నతండున్.

తే. ధనువు తూణీరయుగళంబుఁ శ గొనుచు ధము

డిగుడు శౌరి పగ్గంబుల శ నొగల ముడిచి

డిగియెఁ గేతనక పియు భూతగణయుతము |

గాఁ దొలంగె నత్తెరు తత్తణమ మండె.

334

—* అగ్నిదత్తం బైనయష్టసురభంబు గాలిపోవుట. *

క. తురగంబులతోఁ గూడఁగ, నరదము సకలంబు చుజ్జ్వలనలశిఖలం
జురచురఁ బోయినఁ గని యన్నరుఁ డచ్చెరు వంది స్పృష్టసకు నభిముఖుడై .335

వ. వినయంబుతోడ మోడ్చుకేలు ఫాలతలంబునఁ గదియించి వినతుం డై దేవా
యిట్టియాశ్చర్యంబుం గలదె యారధంబు దగ్ధం బగుటకుఁ గారణం బేమి నాకు
వినం దగు నేని నానతి మృనిన మురారాతి యతని కి ట్లనియె. 336

క. గురుకర్ణులయస్రాగ్నుల, నెరసినయచి మున్ను దీని శ నీటు గా కుండం
భరపడి రక్షించితి సం,గరము దెగినఁ దొలఁగి యిపుడు శ గాల విడిచితిన్. 337

వ. అని చెప్పి యప్పు డద్భుతరసమగు లగుచున్నతక్కటిపాండవులం గనుంగొని
యలరు మొగంబున నలంతినవ్వు కాంతి దళుకొత్తఁగాంతేయగ్రజం గాఁగిలించి
కొని యేనుపస్థావ్యంబునకు వచ్చి నిన్నుఁ గనిన నీవు నాకు మధుపర్కంబిచ్చి
వివ్వచ్చుఁ జూపి వీడు నీకు రక్షణీయుండు సుమిత్ర యని యప్పగించి తేనును
నియ్యకొంటి నట్లనానఖండును సురక్షితుండై వీరక్షయకరంబగుమహాసంగరంబు
భవద్భిమనకులసహదేవసహితంబుగ ని స్తరించి జయంబు కైకొనియె నిటవీరదం
జేయ వలయుకార్యంబులు నడపు మనవుడు నతం డచ్యుతన కి ట్లనియె. 338

తే. ద్రోణకర్ణదివ్యాస్త్రముల్ శక్రూరభంగిఁ, గవియునప్పుడు మము నీవు శ గావకున్న
బ్రదుకు తెంతద వృధికి శుభంబులకు భవత్ప్రసాదంబు గని కాద్రవాసుదేవ.

వ. అని వెండియు.

340

క. మునిపతి కృష్ణద్వైపా,యనుఁడు ప్రబోధించె నన్ను శ నచ్యుతుఁ డేది
క్కున నుండు నెమ్మి నాది,క్కునకు జయము గల్గు నని యశకుంతితకరుణన్. 341

వ. అనుటయు మాధవుం డమ్మనుజేంద్రున కి ట్లనియె. 342

క. మనకుం గౌరవులకుఁ బదు, నెనమిది యక్షహిణులు మశహీశ్వర కల వ

పైనుమొన అన్నింటిలో న,ర్జునునకుఁ బాటి యని యొక్కశ్రునిఁ బేర్కొనుమా.

తే. ఈశ్వరుఁడు క్రీడి కస్త్రంబు శ లిచ్చుచోట, మత్సముండపు గ మృనిశవత్సలత్వ
గౌరవంబునఁ బల్కెనిరక్కముగ నంత, పాఁడు గాఁడె నీతమ్ముడవువసుమతీశ.

- చ. కరుణ జనించి శాస్త్రపుట శ గాండివి సంపద నొల్లఁ డయ్యె నేఁ,
బరువడిఁ దెల్పి యైవ్యఃపరిభౌవనిరూఢము గాఁగఁ జేసినం
దిర మయి పోరికిం గృతమృతికా శ్మశితి చొచ్చి సత్తుతాదులకా
వెరవున గీటడంచె దనశపిక్రమ మందుఁ బ్రసద్ధి కెక్కఁగన్. 345
- క. అచ్చెరువు సంపుటకుఁ దన, యిచ్చజొరక కేలి సలిపె శ నిన్నాళ్ళును వి
వ్వచ్చుడు హిత మేఁ జెప్పినఁ, బాచ్చెము లే కంతరంగమున నిత్పెఁ దగన్.
- క. ఏ నుపదేశించితి ననఁ, గా నొక పెం పెంచినాఁడు శ గాని తలంక
మానవనాథ సురేశ్వర, సూనుడు నాయటివాడ శ చు మేఘపనికన్. 347
- క. నిమిషార్థంబునఁ ద్రైలోక్యమును సురాసుర ముతంబుఁ గా నోర్చుం గో
పము పొడమిం గవ్వడి కి, య్యమునం గురుబలము గెలుచు శ టరుదే తలఁపన్.
- వ. అని పలికె నిట్లు సల్లాపసౌఖ్యం బనుభవించి వాహనమోచనం బాచించిరి తద
నంతరంబ కౌంతేయులు కనుసీమూఢరణంబులు గనక రాసులును రత్నసంచ
యంబులు మొదలుగా మహనీయసస్తువిస్తారంబునం బ్రస్తుతిపాత్రం బైనసీపుత్తు
భాండాగారంబుఁజేకొని నాఁడు పొలికిలనికింబోవక యున్నరథరథ్యమాతంగతురం
గంబులంజూచికొని దాసదాసీకబ్జవామనగణంబులం గైకొని యధిక ప్రమదసమద
చేష్టితంబుల నుల్లసిల్లిరి కొండాక సేపునకు శౌరి వారలతో నిట్లనియె. 349
- ఆ. వీడు పాడు గాన శ విశ్రాంతి కియ్యెడ, మనము మసల వలదు శ మంగళార్థ
ముగ శుచిప్రదేశమున కేఁగి యచ్చోట, నుచితవర్తనముల శ నుండవలయు.
- క. అని చెప్పి పాండునృపనం, దనులం దనతమ్మునికా ముగ్ధదం బెసఁగఁగఁ దో
డ్కిని పోయెను వసుదేవుని, తనయుఁడు శిబిరంబు వెడలి శ ధరణీనాథా. 351
- వ. ఇట్లుపోవునప్పుడు శౌరిసారధి యైనదారుకుండు ము న్నెప్పుడును విడిదలం దను
తేరు నశ్వంబులనుం ¹బరికించి యుండెడువాఁడు బోయలు నీకొడుకు మడుపున
డాఁగినయునికిఁ జెప్పిన నయ్యెడకు నచ్చుకౌంతేయులతో వీ డెల్ల నొక్కతలగా
వెడలి వేడుకఁజూడం జనుదేరఁ దాను నయ్యరదంబున శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్ప
వలాహకంబులం బూన్చికొని వచ్చుటంజేసి తా నప్పుడు కౌరవశిబిరంబునకుఁ
దోడన యరుగుదెంచెం గావున నొదవి సుకల్పితస్యందనుం డై యద్దామోదరు
దృష్టిపథంబున నిల్చెధర్మనందనుండును దమ్ములును సాత్యకియును సముచితవాహ
నంబులు దెప్పించుకొని యారోహణంబు సేయ నన్నారాయణుండు నిదరథా
రూఢుం డై యత్తెఱంగునం బోయి. 352
- తే. ఓఘవతి యనఁ బరఁగినఁగ్రయొక్కభ్రాతృ, తటిని చేరువఁగల్గిన దానిఘోర
భూమియం దర్హ మగుతలమున వసించి, రమ్మహాత్ములు చిత్తంబులలరనధిప.

వ. అని యిట్లు సంజయుండు ధృతరాష్ట్రునకుఁ బాండవులవిజయంబు తెఱంగుఁజెప్పె
నని వై శంపాయనుండు. 354

క. జనమేజయునకు నిట్లను, విను మప్పుడు ధర్మసుతుండు శ్ర విష్ణునివదనం
బునఁ జూడ్కి నిలిపి కరిపురమునకుం బోవలయు నీకుఁ శ్ర బురుమార్థనిధి. 355

వ. అవి ప్రార్థించె ననుటయు నమ్మనుజుఁడతి యమ్మహీసురవరున కిట్లనియె. 356

చ. అని ధృతరాష్ట్రునందనుల శ్ర నందఱు గీటడఁగించి వేడి యా
యనకడ కచ్యుతుం బనుపునంతటికార్యవిశేష మేమి గ
ల్లెనొ మునినాథ యానృపతిశ్రీకొ మది నాకు వినంగ వేడ్క వు
ట్టినయది యతైఱంగు ప్రకటింపు పరిస్ఫుటవాక్యసంపదన్. 357

వ. చినపుడు నాసంయమి యిట్లనియె. 358

ఉ. కౌరవముఖ్య ధర్మగతి శ్ర గానితెఱంగునఁ గ్రీడి పంపఁగా
మారుతీ గూల్చె నట్లగుట శ్ర మాన్యచరిత్రుండు ధర్మనూతి గాం
ధారి శపించు దీని విని శ్ర తమ్మని యాత్మఁ దలంచి యిమ్మెయిం
గూరినభీతి నవ్వఁత్రకుం దగుభంగి శమం బానర్పఁగన్. 359

—♦ శ్రీకృష్ణుండు గాంధారి నూడింపఁ గరిపురంబునకుఁ బోవుట. ♦—

వ. పనిచెం గాని ధృతరాష్ట్రు నుద్దేశించి కాదట యచ్యుతుం డరిగి యప్పటి కుచితం
బగువిధంబునఁ గార్యంబు నడపె నాకర్ణింపు మట్లు దన్నుఁ బ్రార్థించిన నప్పుడు
పోత్రముండు పనితెఱంగు గడిగి పాండవాగ్రజుండు సెప్ప విని రధారూఢుం డై
యతిరయంబునఁ గరినగరంబున కరిగి మొగసాల నిలిచి యాంబికేయునకుఁ దన
రాక యెఱింగించి వుచ్చి తగంజొచ్చి యంతక మున్న గాంధారిద్వితీయుం డై
కొడుకుల దెన వగలరే బాగులు చున్నయమ్మహీకాంతునివలనికారుణ్యంబుననతని
కడకుం జనుదెంచి యున్నకృష్ణుడైపాయనమహామునిం గని వినయసంభ్రమం
బులు దలకొనఁ దత్పంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యక్కురురాజునకు గాంధారరాజ
నందనకు నమస్కరించి కులపతిసన్నిధి యగుట నిలాతలంబునం గూర్చున్న
యజ్ఞననాథుసమీపంబున నాసీనుం డై. 360

ఆ. అన్నరేంద్రువాణి శ్ర యల్లన తనకరా, బ్రమునఁ గీలుకొల్పి శ్ర బహుళబాహు
కలితవదనుఁ డగుచుఁ శ్ర గళమున నెలుఁగురి, యాడ వగచి యమ్ముతరాంతకుండు. 361

వ. తత్ప్రదేశంబున నున్నకనకకలశజలంబుల ముఖప్రత్యక్షనంబు సేసి యెలుంగు
నూలుకొనం జేసి యిట్లనియె. 362

చ. అకట కులం బకారణమృతయంతయు నాశము నొందె నిట్టిదా
నికొ జొరొనొల్లదైరి మహానీయచరిత్రుల నాఁడు పాండవు
ల్పకలము నీ నెఱుంగుదు చక్రలంబును నీసును దక్కనన్ను సం
ధికి నట రా నొనర్చుట మ్రదిం దలపోయుమ దెట్టిశాంతియో, 363

- వ. అని యంత నిలువక. 364
- క. గెలువరె జూదము లెందును, గలదే తలఁ బట్టి పుణ్యశ్రాంతఁ గొలువులో
పలి కీడ్చి తెచ్చి వలచుచు, నొలుచుట యే మనఁగ వచ్చు శ్రమనాథా. 365
- క. దానికి నొచ్చినమనములతో నడవికిఁ బోయి బహుశ్రమఃఖంబుల న
ట్లూని విరాటపురిం బడఁ, గానియ్యమమ వడియు వారు శ్రమగలర కంటే. 366
- ఉ. ఏవుర కుండ నొక్కొకటి శ్రమముని యూళ్లు వేడి కానరై
రే వల దన్న నీకొడుకు శ్రమమై మానర లోభగర్వముల్
నీవును నట్ల కాక మహానీయమతుల్ విదురాదిబాంధవుల్
వేవురు సెప్పరే యథివ శ్రమింతు తగం బలు కొక్కఁ డేనియున్. 367
- క. కాలోపమాతమనస్కుఁడు, మేలుతెరువు వట్టు నెట్లు శ్రమమొని యది యిం
కేల తలపోచు నుడువం, జాలుదురే నరులు ¹దైవశ్రవసంపాదితముల్. 368
- వ. అని వెండియు నిల్లనియెఁ బాండవులు గల్మపాయత్రచిత్తులుగామియు మీరు
నెఱి లేమియు విచారింపు మేను మృక్తి వేడిగొనియెద వారలదెసఁ గోపంబు
లేకుండ వలయు నట్లుం గాక నీకును గాంధారికిని వలయుపరలోక క్రియాకలాపం
బులు వారియంద నిలిచెం గావున వారికి శుభంబు గోరుట లెస్స మీచి త్తంబు
నొప్పించితి నని యెచ్చట దురపిల్లెడునో ధర్మజుతెఱిం గెఱింగెడుగాక యని
పల్కి గాంధారరాజనందన నుద్దేశించి. 369
- ఉ. నీ కెనవచ్చురాజరమరణిఁ ధర నెందును గంటిమే నృపా
నీకము వించు నుండ సుత్యునిం దగుపల్కుల నంత యొత్తుదే
నాకది ²సిక్కెఁ జిత్తముననాటిప్రియం బగుచుండు నిష్పడున్
లోకవిరుద్ధవృత్తిచపరలుం ³డతఁ డిమ్మొఱుగండ యేమియున్. 370
- క. నీమాటకు దుర్యోనుఁ, డామెయిఁ దాఁ ద్రుళ్ళిపడక శ్రమవుఁ గాకని నాఁ
డేమేనిఁ గొంత యక్కట, భూమి యొసఁగె నేని నింత శ్రవుట్టడు సుమీయా. 371
- వ. కీడు పుట్టు నని నీవు సెప్పితి చెప్పినమాటయుం దలకూడఁ బాండవులవలనందఱు
లేదని యెఱుంగుదు గాదె వారల కలుగ కుండునది నీ వలిగి చూచినంద్రిలోకం
బులు భస్మీభూతంబు లగునట్టితపఃప్రభావంబునం బ్రసిద్ధవు గావున నిన్నుం
బ్రార్థించెద నని పల్కిన నద్దేవి యది యంతయు నీచెప్పినట్టిద యని వెండియు.
- చ. విపులవిపాదతాపమున శ్రమ వేదన నొందుమదీయబుద్ధికుం
దపగత మయ్యె నీదువచనామృతసేవనఁజేసి యిట్టిచో
నపరిమితప్రభావ విను శ్రమంధుఁడు దీనుఁడు వృద్ధుఁ డైనయా
నృపు నరయంగఁ బాండవులు శ్రమ నీవును ⁴నుక్తులు గారె యెమ్మొఱున్. 373

1. క. దైవశ్రవసంపాదనముల్. 2. అ. సిక్కె...నాటి...నెప్పుడున్. 3. అ. డెఱుంగు
దగినవేగగర్వియై 4. అ. యుక్తులు.

వ. అని పయిచీరచేటంగు మొగంబున నదిమిశొని యెడ్చినఁ గృష్ణుఁడువివిధవాక్యంబుల నద్దేవిం దేర్చి ధృతరాష్ట్రునికు మనస్తాపోపశమనంబు గాఁ బలికె నట్టియెడ నశ్వత్థామయుత్సాహం బమ్మహాత్మునకు హృదయగోచరం బగుటయు దిగ్గనలేచి పారాశర్యుచరణంబులకు వినతుం డై యవ్వభునకుం బ్రణమిల్లి యతనితో నిట్లనియె.

క. గురుసుతుఁడు పాండవులకుం, గర మల్లును వారిఁ బొదువఁ గా నతఁడీప్రాద్దురవడిఁ గదియును బోయెద, దురపిల్లకుమయ్య మది విధూతకళంకా. 375.

చ. అన విని రాజు దేవులు మురారికి నిట్లని రెంతయుఁ రయంబునఁ జనుమయ్య పాండునృపభ్రాతృల నెమ్మెయి నైన గాచికోల్ వినుతి గదయ్య నీకు నిను క వేయివిధంబుల నాశ్రయించు టెల్లను ఫల మొందఁ జేయఁగ దలంచుట పెంపు సుమయ్య కేశవా. 376

—* శ్రీకృష్ణుఁడు కరిపురంబుననుండి పాండవులయొద్దకు వచ్చుట. *

వ. పొమ్ము పునర్దర్శన మయ్యెడు మని వీడ్కొల్పిన వాసుదేవుండు వెడలెం దదనంతరంబ వేదవ్యాసమునీశ్వరుండువారలతో మీకు శోకోపశమనంబుగ నిప్పుడు శౌరి సెప్పినవచనంబు లాదరణీయంబులు నుండి యని యుపదేశించి వెండియు వలయువాక్యంబులవారికి నాశ్వాసంబుగావించి యంతర్ధానంబుసేసెనితైఱంగున గోవిందుండు కృతకృత్యుండై వెలువడి యరదం బెక్కి యతిత్వరితగతి నోఘవతీ తీరంబున కరిగి పాండవులం గని తాను ధృతరాష్ట్రునిన్నిధి గాంధారిం గనుటయు వారలకు దుర్యోధనుండు దెగియె నని నెట్టనం జెప్పక బెరసుంబల్కులు గా నయ్యాంబికేయునియుపేక్షనుం గొడుకులకీడునం దత్కలంబునకు సంక్షయంబు వాటిల్లుట యుగ్గడించుటయు నాసందునఁ బాండవులవలనఁ బాపంబు లేమి దెల్పుటయును నారాజును దేవులును వారిం గోపింపకుండం బ్రార్థించుటయు నుపచారవచనంబులచందంబున వార లావృద్ధులకు నిస్తారకు లని పలుకుటయు విశేషించి గాంధారికినుచితభాషణంబుల నత్యంతోపశాంతిగలిగించుటయునప్పలుకులన్నింటను దుది నయ్యిరువురు దనచేసినది సామాన్యంబున ననుష్ఠించినయాపత్నమయసమాగమంబు గాఁ గొనినమాత్రయ కాని యొం డెఱుంగక యునికియు నగ్గాంధారరాజనందన దనకు మగనినప్పగించుటయు నెఱింగించి యంతక మున్నవచ్చి యూపిచి త్రవీర్యపుత్రుకడం బారాశర్యుం డున్నవాఁ డమ్మహాత్ముండేనిట వచ్చినపిదపనాదంపతులకునాయొనర్చినయుపదేశంబు దృఢంబగునట్టిమాట లాడ నోవు ననియు నతనియునికి యట్లుగాఁ దనపోయినపని సఫలం బగుటయుఁ బాండు నందనులకుం జెలియఁ జెప్పెనని వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 377

క. విను మోక్షవతీతీరంబున కమ్మెయిఁ బాండురాజభ్రాతృలు ప్రితింజనిన తైఱంగు సంజయుచే, విని ధృతరాష్ట్రుండు శోకశ్రవివ్యాలుఁ డగుచున్. 378

వ. అతని కిట్లనియె.

379

ఆ. తొడలు విటిగి నేలఁ గ్ర బడియుండఁ దల దన్ని, నట్టిభీమసేనుఁడగ్ర జుండు
ననుజచయుముఁ దాను గ్ర నరిగినపిష్కట, ¹ నెట్లు లయ్యెనమ్మహేశ్వరుండు. 380

వ. అని యడిగిన నమ్మానవపతికి నానూతనూనుండిట్లు నేను బాదలోనుండియుధిష్ఠి
రుండు యుద్ధసమయంబున నిశ్చయించిన నీకొడుకు పొలికలనికి నడచునప్పుడు
వెడలి పాండవపరిజనంబులం గలసి వారు² నన్ను డాసినదృష్టింగనుగొననక్కురు
పతికిం బాడసూపక చని గదారణం బనుసంధించి యునికింజేసి యక్కొంతేయు
లరిగిన యనంతరంబ యమ్మహీకాంతునికడకుం బొగులుచుఁ బోయితిఁ బోయిన
నతండు ధూళి పొదివినవదనంబుపై నరసినవెండుకలు వాయం ద్రోచికొని
నామొగంబుఁ జూచి ధర్మనందనుం నిందించుచు నవుడు గఱచి కన్నీరు గ్రమ్మ
నిట్టూర్పు నిగిడించి. 381

తే. నేల నాలుగుసెఱఁగులు గ్ర నేలి భీష్మ, గురుకృపాదులపై గార్యభరము నిల్పి
యున్నవానికిఁ దుది నిట్టుశలుండవలసేఁ గాలసంప్రాప్త మేరికిఁ గ్ర గడవ వచ్చు.

క. ననుఁ బదునొకఁ డక్షోహిణు, లనూనవిభవమునఁ గొల్క గ్ర నఖిలనృపులు పం
చినపని సేసి మెలఁగి ర, ట్లునికి గనిననీవ యిట్టు గ్ర లునికియుఁ గంటె. 383

ఆ. వాయునందనుఁడు గ్ర దాయుద్ధధర్మంబు, నుజ్జగించి నింద గ్ర కోర్చి యిట్లు
సేసె నిత్రైఱంగు గ్ర సెప్పవూ సంజయ, మనకు నిపుడు గల్గు గ్ర జనులకెల్ల. 384

చ. అనిమిషవాహినీతనయు గ్ర నశ్రుకళాగురు సామదత్తిఁ గ
ర్ణుని రణధర్మ హీనతకు గ్ర రోయక చంపిన భంగులున్ మరు
త్తనయుఁడు నేడు సేసినవి గ్ర ధంబును లోకులు పాండురాజనం
దనతతిఁ బ్రవ్వఁ దిట్ట రె వృ గ్ర ధావిజయం బది యెంత యొప్పెడున్. 385

క. అనిలజఁడుబోలెఁ గపటపు, టనువునఁ బగవారి నోర్చి గ్ర హర్షంబునఁ దే
లునె తూలపోని మగఁటిమి, తనకుఁ గలుగునట్టి కీర్తి గ్ర తత్పరుఁ డెందున్. 386

చ. మఱియు నొకండు వింటె పవ గ్ర మానతనూజునిచ్చెయ్యిఁ బెన్దొడల్
విటిగి ధరిత్రిఁ బడ్డయెడ గ్ర వేగమె వచ్చి శిరంబు దన్నె నే
డైఱ గలయప్పు శత్రు నవ గ్ర ధీరుఁ జేయుట యొప్పుగాక యే
పఱినఁ బరాభవించిన జ గ్ర నావళి నవ్వదె నొవ్వదె మదిన్. 387

క. మనరాజును దేవులు భం, డనముతగవు నేర్పరించు గ్ర టకు నేర్తురు భీ
మునిచేసినయది సంజయ, వినిపింపుము వారలకు స గ్ర విస్తారముగన్. 388

వ. మఱియును. 389

మ. చెలులం జుట్టలఁ బ్రోచి యర్థిజనులన్ గ్ర శ్రీమంతులం జేసి వి , 1
పుల భవ్యస్థితి మన్ని యాగములు పే గ్ర రుం బెంపు శోభిల్ల ని

1. క. నమ్మహీకుఁ డెట్లు లయ్యెఁ జెపును, 2. గ. న న్నుదాసినదృష్టిం.

1. టలపుంధ్యగము దానమున్ నడపి ని శ్రవణం బెక్కు సెల్లించి యు
జ్జ్వలతేజంబున నిద్ధభూతి భుజగశ్రవస్సూర్తి బాలూరితిన్. 390
- క. పగవారి నాశ్రయింపక, మగఁటిమియున్న బ్రాభవంబు శ్రమానము నెందుం
బొగఁ డొంద నుల్లసిల్లితిఁ, దెగునంతకు లక్ష్మితోఁ బ్రదీప్తుడ నైతిన్. 391
- క. సమరము శమంతపంచక, సమీపమున ధశ్శత్రుత్తిఁ శ్ర జలుపఁగ నత్యు
త్తమలోకము సమకూఱెను, విమలాత్ముడ నైతి నొండుశ్రవేయును సేలా. 392
- తే. ఎదిరి పెనఁగంగఁ జాలకశ్రనిదురవోవ, నొంచు తెఱఁగున పిషము పెట్టించు పగిది
నింటఁ జిచ్చిఁచుచాడునశనిట్లు సేసి, పడయుదురుగాక రాజ్యమశ్రవాండుసుతులు.
వ. అని యంత నిలువక. 394
- ఆ. పాపకర్మ లయినశ్రపాండుతనూజులు, సమరధర్మ మెడలి శ్ర జయము గొనుట
గురుసుతునకుఁ గృపునశ్రకుం గృతవర్మకుఁ, దేటపఱుపు నాదుశ్రమాట గాఁగ.
- క. దేవవ్రతగురుకర్ణుల, దేవసములఁ బాడి దొఱఁగి శ్ర తెగటార్చుటయున్
నీవు దలఁపించి వారలతో వెండియు నిట్లు లనుము శ్ర దుర్జనమారా. 396
- ఆ. కపటధర్మకంచుశ్రకంబున వెలసిరి, గాని సత్యపురుషశ్రకారపరులు
గారు పాండుసుతులు శ్ర వారల నమ్మంగఁ, గాను సేత గుండెశ్రకాయయిడిన.
- వ. ఇది నామాట గాఁ జెప్ప మని పలికె నప్పు డచ్చేరువపల్లెలవారు దన్నుం జూడ
వచ్చిన నజ్ఞనంబులఁ గలయం గనుంగొని గాంగేయుండును గుంభసంభవుం
డును మొదలైన బంధుమిత్రులను లక్షణండు లోనుగాఁ గలకుమారులను బేరు
కొని వారు మున్ను సనుటం జెప్పి వారు సనినలోకంబ తనకుఁ బాటిల్లుటయుగ్గ
డించి తనదేవులును దుస్సలయునాదిగాఁగల యబలలు దాను లేనిపిమ్మటఁబొందు
దురవస్థలు వాక్రుచ్చి పనవిన విని వారలు గన్నీ రొలుక నుమ్మలికంబు గూరు
నుల్లంబులతోఁ జని రండుఁ గొంద ఁశ్వత్థామ ప్రముఖ రథికత్రయం బయ్యెడ
మెలంగుట యెఱింగి వారలకు రాజరాజుపార్త సెప్పిన వారలు సత్వరంబున
నచ్చటి కరుగుదెంచి యరదంబులు డిగ్గి. 398

—: కృపకృతశ్రాశ్వత్థామలు దుశ్యోధనుం జేరి విలపించుట :—

- సీ. కడుబెట్టిదం బగు శ్ర గాలిచేఁ గూలిన, మహానీయసాలభూశ్రుహముపోల్కిఁ
బ్ర బలకీరాతమార్గణములఁ ద్రెల్చిన, రాజితవన్యవాశ్రణముమాడ్కిఁ
గల్పాంతవాయునశ్రఖస్ఫురణంబున, నిషిరి పోయిన మహాశ్రర్ణవముకరణిఁ
గాలపర్యయమునఁ శ్ర దూలి మేడినిమిఁద, బడినపూర్ణేందుచింతబంబుపగిది
- తే. 2. దుఃస్థుడై యుండియును నొప్పు శ్ర దొరుఁగకున్న
యన్నరేశ్వర్కు గనుఁగొని శ్ర యడలు నెడల

- తోడ మేనులు దూలగఁ శ దొట్టువడుచుఁ
జేరి యాతనిచుట్టు నాశనీను లైరి. 399
- వ. ఆనీను లై నయెడ నగ్గురునుతుండు. 400
- ఉ. అక్కట యెట్లు బల్వురు ధశరాధిపతుల్ గొలువంగ నుండుని
వొక్కరుఁ డున్నవాడెపు మశహాగ్నితపీత మలంకరించునిఁ
దెక్కలిఁ దాకి ధాత యిల శ దై శ్శేషునట్లుగఁ జేసె నీబలం
1 బెక్కడఁ బోయె సైన్యపతు శ లేలొకొ యిక్కడ రారు భూవరా. 401
- తే. కడలుకొనఁ జుట్టుఁ బట్టెడుగొడుగు లెవ్వ, యెసక మెసఁగంగ నీవురులేల వట్ట
రంగమున నాననంబున శ నవనిధూళి, గదిరె జలక మే లాడపుకొరవేంద్ర. 402
- చ. అనిమిషవాహినీతనయుఁ శ డస్త్రగురుండును నీకు నెప్పుడుం
గనువెలుఁ గై చరింతురు విశక్తుఁడుఁ గర్ణుడు దుస్ససేచుడు
నిను నొకయప్పుఁ బాను రవిశీతు లొకో నృప వార లెల్ల నె
మ్మనమున శంక లేక యొక్కమాటను నిక్కడఁ జేర రెవ్వరు. 403
- క. నీయెడఁ జంచల యయ్యెను, శ్రీ యెవ్వరి నచలవృత్తి శ జెందెడు విధి య
టై యున్నవారి నిట్టులు, సేయఁడె యే నింక నేమి శ సేయుదు నధిపా. 404
- తే. అని విలాపంబు సేసిన శ విని విభండు, గన్నుఁగవ నశ్చులురలంగఁగరపుటములఁ
దుడిచికొనుదు డగ్గుత్తికదొడరునెలుఁగు, నెట్టకేలకు నూల్కొల్పియిట్టులనియె. 405
- క. మనుజులకు నిట్టిచందము, మును ధాత సృజించినది ప్రమోదము భేదం
బును వచ్చును బర్యాయం. బున దీని నెఱుంగవలదె శ పురుషుం డనఘా. 406
- వ. అని యారధికవరుల నాలోకించి. 407
- సీ. పయిపయి నెంతలాశపదలు వచ్చిన నైన, నుత్సాహ మెడలక శ యుద్ధ మరులు
సేడ్పడునట్లుగాఁ శ జేసెడిబంధులు, మిత్తులు సోదరులే శ పుత్తు లిట్లు
బలసమేతంబుగాఁ శ భండనంబునఁ ద్రుంగ, నొక్కఁడు నిలుచుట శ యొప్పు నెట్లు
మద్యాహువీర్యంబు శ మహితదైర్యంబును, దలమున్న లైన సభరత్నవృత్తి
తే. సంగరము సేయఁ జాలక శ శత్రు లిట్లు
నొంప సద్గతి వడయుట శ సొంపు గాదె
యదియుఁ గాక విద్విషులచే శ నాజి బడక
యండ మిముఁ గాంచునమ్మేలు శ నొదవె నాకు. 408
- చ. వినుఁడు మహానుభావుఁ డగుశ్రీవిష్ణు నెఱింగి యెఱింగి యే మిముం
గొని వెఱ పేది కాదె పగఁకుం దలకొంటి జయంబు గోరి మీ
రును బలశౌర్యసంప దన్యరూపముగాఁ బొగ డొందుభంగులం • •
బెనఁగితి రేమి సేయుదురు శ బెట్టిదుఁ డై విధి తప్పఁ జూచిననో? 409

- వ. వగవ కుండుం డని యే బాదలోనం బొంచి యున్నది మొదలుగ గదాయుద్ధంబు
పాడి విడిచి వడముడి పుడమితేనిం బడవైచి తల దన్నుట తుదిగా నైనవృత్తాంతం
బెల్ల నప్పు డారథికవరులకుఁ దేటపడం బ్రీకిన విని పాండవులదేస నీసును రోసంబు
సేత్తి గురునందనుం డరుణాననుం డగుచు నవుడు గఱచి కఠినాక్షరకలితంబు గా
నక్కొరవేశ్వరున కిట్లనియె. 410
- ఉ. పాండవు లట్లు మజ్జనకుఁ శ బాపవిధిం దేగఁ జూచినప్పుడుం
జండతర ప్రకోపము నశనహ్యపుశోకము నిట్లు చిత్త మొం
డొండఁ గలంపవే నిపుడ శ యొక్కఁడుఁ దక్కఁక యుండ వారి ను
ద్దండమదస్త్ర వహ్నిఁ బరిదగ్ధులఁ జేయక యెట్లు లుండుదున్. 411
- తే. వినుము సత్యంబు వలెద శ మనుజనాథ
యడరి యందఱఁ బాంచాలు శ రాది గాఁగఁ
గలుగుబాంధవమిత్రసంఘములతోడఁ
గూడ నేఁ డిదె కృష్ణుండు శ సూడఁ దుంతు. 411
- వ. పనుపు మనిన హృష్టుం డై యజ్ఞసపతి గృపాచార్యుం గనుంగొని యొక్కకలశం
బున జలంబు నినిచికొని ర మృసుటయు నమ్మహీసురవరుండు దమ్ముంజూడవచ్చి
యచ్చటనున్న సమీపాశ్రమమునికుమారులం బ్రార్థించియొక్కకలశంబు దెప్పించి
జానిం దోయపూర్ణంబుఁ గావించి తెచ్చిన. 413
- చ. అతనికి నేమ్మి ని ట్లనియె శ నమ్మనుజేంద్రుండు సీవు వేగ మం
చితముగ ద్రోణపుత్రుఁ నభిషిక్తునిఁ జేయుము ప్రితి మచ్చమూ
పతియుఁగ భూసురుండు నృపురంపునఁ గయ్యమునేత లోకవి
శ్రుత మగుధర్మ మట్లగుటఁ శ జావె యొనర్చెద నవ్వీశేషమున్. 414
- వ. అనవుడు నతఁడు సంప్రీతుం డై యగ్గురునందనునకు సేనాధిపత్యాభిషేకం బాచ
రించిన. 415
- ఉ. ఆ రథికోత్తముం డథిక్రహర్ష ముఁ బొందుచు నమ్మహీశ్వరుఁ
గారవ మొప్ప గ్రుచ్చి యిట్లగొఁగిటఁ జేర్చి యుదాత్తసింహనా
దారవ ముల్లసిల్లఁగఁ బ్రియంబుమెయిం గృప యాదవోత్తముల్
సేరి కేలంకులం జనఁగఁ శ జెచ్చెర నేగె నుదగ్రమూర్తి యై. 416
- వ. ఇట్లశ్వత్థామకృపకృతవర్ములును మహోద్యోగంబున. 417
- క. అరినిరవశేషనిరసన, పరమానందప్రచరిత్రపాండవపుత్రో
త్కరబాంధవనికరపరి, స్ఫురణాధ్యతదీయశిబిరమున కభిముఖు లై. 418
- వ. చని రథి ముట్లు ధృతరాష్ట్రునికు సంజయుం డశ్వత్థామోత్సాహంబు తెఱంగెఱిం
గించె నని వైశంపాయనుండు సెప్పిన విని జనమేజయుం డటవీఁది వృత్తాంతం
తెఱింగింపు మని యడుగుటయు. 419

మ. శ్రుతివాక్యార్థమయప్రభావ మునిసంస్మృత్యానుభావా శచీ
పతిముఖ్యానిమిషాభివాద్య ¹నిరసభావైక వేద్యా మహా
న్నతహేతుత్వవిరాజమానచరణా ²నమ్రాపదుత్తారణా
సతతోన్నిద్ర ³విదైకభక్తసులభా ⁴సంవిత్ప్రధావల్లభా. 420

క. సితసీలాదికవర్ణా, హితవైకృతదూర మానశసేవ్యాధారా
శతదశభవసత్యవతీ, ⁵సుతాదిబుధమతిలతాప్రసూనాకారా. 421

మాలిని. భరితవికసనాంతః ⁶పద్మనిశ్రేణికాసం
చరణపరిణతత్యశ్లాఘుసీయక్రమోద్య
స్మరుదుపగమలీలామధ్యమానేందుబింబ
క్షురదమృతవికారోత్సాగనందరూపా. 422

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రకొమ్మనామాత్యపుత్రబుధారాధనవిరాజితకీన
సోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున శల్యపర్వంబునందుసర్వంబును
ద్వితీయాశ్వాసము. 423

శ్రీమదాంధ్రమహాభారతమునందలిశల్యపర్వము

స మాప్త ము.

1. స. నిరహంభావైక వేద్యా. 2. గ. వివేకభక్తి. అ. వధానభక్త. 3. క. సుతవిబుధమతి
ప్రసూన ♦ సుగుణాధారా. 4. క. పద్మినిశ్రేణికా.

హరిహరనాథాయనమః

శ్రీ మ దాంధ్రమహాభారతము

సౌప్తికపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము.

మత్స్యోస్తుభరతోఽ
ద్వామారుణశక్తిభూతిశ్రద్ధవశమరీచి
స్తోమపరభాగరమ్య మ
హా¹మహితస్ఫురితవక్ష १ హరిహరనాథా.

1

వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కి ట్లనియె.

2

తే. సంజయునిచేత గురుసుతోత్రాహ మట్లు
వినినధృతరాష్ట్రుఁ డిట్లను १ వీరవర్చ్యుఁ
డనఁగఁ జాలునశ్వత్థామాయును సహాయ
రథికులును విక్రమించినశ్రమము సెపుమ.

3

వ. అనుటయు నమ్మానవపతి కాసూతనూనుం డిట్లను నవ్విధంబునఁ గురుపతి యశ్వ
త్థామ కభిషేకంబు సేయించిన నాకృపాచార్యుండును గృతవర్జయు గురువుత్తు
నుత్సాహంబున కుపోద్బలకం బగునుద్యోగంబునం బొదలి రమ్మువ్వరు మహీ
పాలుండు పాండవులం బరిమార్చుటకుం బనిచిన నట్లు పూని దక్షిణంబు ముట్టి
పడమట నున్నపాండవశిబిరంబున కభిముఖు లై చని రత్నైఠంగున నవ్వీటికెలని
కసతిదూరంబుగాఁ జని యారిధికవరు లాలించి.

4

ఉ. అందలివార లెల్లను జశ్రయంబునఁ బొంగుచుఁ బేరెలుంగు లం
దంద చెలంగఁ గాఁ బలుక १ నార్వఁగ నొత్తిలి నవ్వ నాకసం
బందినయట్టిమ్రోత విని १ యక్కడ వోవఁగ నుక్కి రప్పు ద
మ్ముం దడవక వడిక వెడలుకముఁకలు మ్రోయుటగాఁ దలంచుచున్.

5

వ. ఉలికి యట వోవు టుడిగి యెచ్చట కేనియుం దొలంగి నిలిచి మఱి కర్జంబుఁ
జూచికొనువారై యారధికవరులు మగిడి తూర్పుదెస కొంత దవ్వరిగి రనిన
నమ్మాత్మలా వెడవెడ వినుచుం దశకుంబాటిల్లినదురవస్థ చింతించుచు నాంబి
కేయుం డి ట్లనియె.

6

- సీ. సంజయ కురురాజు శ సమయునే యిట్లు భీ,మునిచేత బలశౌర్యముల నజయ్యుండని నమ్మియుండితి శ దనయులునూఱురు,మడియుట వినియునాశ్రమనము పెక్కుపటియలై పోవనిశ్చధంగి జూడంగ తాత, నొనరించినది గాంగ శ నోపు నింక నడియరితనమున శ నప్పొండవుల నాశ్రయింపంగ జాలనే శ నెక్కడేని
- ఆ. బోదుఁ గాక యట్టిభూపాలుతండ్రినై, ప్రాభవమునఁబేర్చి శ పరమదైన్యవృత్తి కోర్వఁ దగునె శ విన వశమే మాట, లా మరుత్తమాజు శ డాడనాకు. 7
- వ. అని పలికి యశ్వత్థామ ప్రభృతు లేమి సేసి రనుటయు నజ్ఞనపతికి సంజయుండిట్లనియె. 8
- క. ఇమ్మెయి నారధికవరులు, గ్రమ్మటి చేని యడవి సొచ్చి శ కని రొకమడు వందిమ్ముల సూతజసులు ర,ధ్యమ్ముల నీశ్వకును దిగువ శ నప్పడు దారున్. 9
- వ. రథంబులు డిగ్గి యంబుపానంబుసేసి యామ్రోతదేస నాలించు చుండిరి. 10
- తే. అంతఁ బశ్చిమధరణీధరాగ్ర పశ్చిమంబునకుఁ బోయె మార్తాండశ్రమండలంబు సాంధ్యసమయకృత్యంబులు శ సలిపిరవుడు, రధికవర్మలుమువ్వదురాజముఖ్య. 11
- వ. సలిపి వా రొక్కవటవిటపిసమీపంబున నాసీనులై రాసమయంబున. 12
- తే. వారి ముఖమండలములతో శ వారిజములు మొగిడఁ శోకతమంబుతో శ నిగిడఁ దిమిర పటలి బహువిచారములతో శ బరంగఁ బొల్చె భూతభేతాళగణములు శ భూపవర్య. 13
- క. కలుగు గురుసుతున కెల్లుం, గలహం బని చూడ నమర్యగణ మధికకుతూహలమున వచ్చెనొ యనఁ జుక్కలు దోచెన్ గగనవీధి శ శౌరవనాథా. 14
- వ. ఇట్లు రాత్రి యగుట దివాచరంబు లైనజంతువు లుపశాంతవర్తనంబు లయ్యె రాత్రి చరంబు లైనవి సంచరింపం దొడంగె నప్పు డమ్మువ్వరు నెవ్వగలఁ గూరినమనంబులతో గురుబలంబకారణంబ పొలియుట యుగ్గడించి తత్సంబంధ కలితంబు లైనభాషణంబులు చెల్లుచుండ నుండి డప్పి గూరి కొండ్లొకసేపునకు మహీతలంబున మేనులు వైచి వందురుచుండి రందుఁ గృపకృతవర్మలు నిద్ర వొందిరి గురుసందనుండు శ్రోధాతిశయంబునంజేసి నిదురవోవక వటవిటపంబు గలయం గనుంగొనువాడు తదీయశాఖోపశాఖల నానాకాకంబులు నిలీనంబులై నిద్రించుచుండ నాలోకించి నయ్యవసరంబున. 15
- సీ. మిడుఁగుఱుగములు గ్రమ్మినయెట్లు నిగిడెడు, రోచులు గలమిడిశ్రద్ధు దనర మెఱుఁగారు కెంజాయ శ మెఱసినయెత్తుకల,మోపున నెనఁగుఱుమోక్షమోక్షతోడఁ గాఢులభీషణాకారత వేళ్యతో, 1 లీలమై నెగసినశైల మనంగఁ , 2
- గరముగ్రమగు మొగ్గమిరు దెసమురియించి, యామిషంబులయిక్కరసికొనుచు

తే. నచటిబయల్ లెల్ల దాన మై యక్కజంపుఁ
జందమును ఘోర మైననిస్వనముఁ జండ
గతియు భూతవితానభీకరముగా ను
లూక మొక్కటివచ్చె భూలోకనాథ!

16

—♦ అశ్వత్థామ యులూకంబు కాకంబులఁ జంపుట నాలోకించుట ♦—

వ. వచ్చి యవ్విటపివిటపంబు నూది యక్కాకంబుల నాలోకించి యంగంబుల
యద్భుటత్వం బుడిపికొని గమనంబు తిన్నదనంబు దలకొనఁ జొచ్చి వాని
నాక మించి.

17

ఉ. కొన్నిటికంతముల్ నులుపుఁ య గొన్నిటికాళులు ద్రుంచు నుగ్రతం
గొన్నిటిపక్షముల్ నఱకుఁ య గొన్నిటిపాట్లు వచ్చు లీలమై
గొన్నిటి నప్పళించుకొని య కోలెముకల్ నుఱుమాడు నిట్టు ల
యన్నిటి నయ్యులూకము రతయం బెసఁగఁ వధియించె భూవరా.

18

వ. ఇవిధంబున నిద్రావివశంబు లైనయవ్వాయనంబుల వివిధంబు లగువధంబుల
గీటడఁగించి యాకాశికంబు శత్రువులం బొదివి సమయించినమేటిమగనిమాడ్కి
మోదంబు నొందినం గనియగ్గురునందనుం డాచందం బానర్చుటకు డెందంబున
నుత్సాహంబు వొడమి పొంగి తనలోన.

19

తే. ఇవిహంగమ ముపదేశ య మిచ్చెనాకు, నిద్రవోవంగ శత్రుల య నిగ్రహింతు
నింతలె స్సగునే ముంద య రేమి తెఱఁగు, గాననై తిని నావూనుకార్యమునకు.

20

వ. అని వెండియు.

21

ఉ. పాండునరేంద్రనందనుల య బాంధవపుత్రయుతంబు గాఁగ ను
ద్దండత నే వధింతు నని య దర్ప మెలర్పఁగఁ గౌర వాధినా
ధుండు వినంగఁ బల్కితిని య దుర్దమదోర్బలు లమృతహాత్మకుల్
గండున బెట్టు పైఁ బడుట య కార్యము గాదు తలంచి చూడఁగన్.

22

క. అరవాయి గొనక బెట్టుగఁ, బరిగొని యక్కడిదిమగలపై నడరుట యు
ద్ధరగతి నగ్నిజ్వాలోత్కరముపయి మిడుత యుఱుకుకరణియ కాదే.

23

వ. పాండవులం బరిమార్చుపని నేడ చేయక మఱి చేసిన గారాజు నిర్గతప్రాణుండైన
నాకెలసం బెవ్వరి కెక్కెడుఁ జక్కటితోడిబవరంబున నబ్బలుమగల గెలువరా
దని యిట్లురియూడునాచిత్తంబు చింతాపరంపర వాయ నీపక్షివిచేష్టితంబు లో
చనగోచరం బయ్యెఁ బగతురఁ దెగటార్చునెడ నన్యాయం బనక యుపాయం బె
య్యది దొరకొనిన దాన నుత్సహింపవలయుట శాస్త్రసిద్ధంబ కాదే యెట్లనిన.

24

తే. ఎత్తినప్పట్లు విడియుచో నీఱకటంపుఁ, దెరువునందు నడపు సెడి య తిరుగఁబడిన
యట్టియెడ నిద్రవోయెడునవసరమున, శాస్త్రవుల బెట్టుపైబడి య చంపవలయు.

ప. అను నీతివాక్యంబులు విందు నంగీకృతక్షత్త్రధర్మండగువానికినిట్టివికర్తవ్యంబు లట్లుగాక పాండవేయులు పితామహగురులైన భీష్మద్రోణులదెగటార్చు నెడం జక్కటిగల తెఱంగున సంగరంబు చేసిరె యంగరాజును రారాజును బరిమార్చిన భంగులఁ దలంపంగూడెనె కావునఁ గల్మషోపాయు లగుకొంతేయుల నిద్రాసమ యంబునఁ (గొబ్బున) నిగ్రహించుట నీతియ కాని నింద్యంబుగా దని నిశ్చయించె నట్లు క్రూరవ్యవసాయుం డగునగ్గురుసేతుండు దనమామను గృతవర్మను మేలు కొల్పి యిట్టిసమయంబున నిద్రించితి మని లజ్జించు చున్నయారధికవరులతో నిట్లనియె.

26

సీ. మొగదప్పితిమి రణమున మనమకట ము, వ్యూరము రారాజు నొక్కరునిఁబాండు తనయులు దమవారుఁదారును బెక్కండు, గూడి చుట్టును ముట్టిగొల్లపఱచి రేకాదశాక్షోహిణీశ్వరుఁ డట్లాంటి, మెయిఁ జిక్కి బోరుచుండెడియును బాడి దప్పఁ డివ్వభుని నగ్రధర్మవిక్రమమునఁ, బాపాత్మకం డగుశ్రబకవిరోధి

ఆ. గూల్చె నంతఁ బోక శ్ర కురుదేశ రాజ్యాభి, పిక్తమైనయతనిశిరము దన్నెఁ బరిభవంబు నొంచెఁబ్రాణాంతకరవేద, నాతిశయముకంటెనన్నరేండు.

27

క. లావును వెరవును గలుగుమ, హావీరు లనేకు లట్లు శ్ర లన్నిదినము లా భూవిభునకై పెనఁగి జయ, మీ వలఁతులు గాకపోయి శ్ర రేమన వచ్చున్.

28

ఆ. ఎవ్వ రెంతఁ జేసిశ్రేణియు విధి యొండు, తలఁప నాఫలంబు శ్ర దలఁగ కేల యుండు నిట్లు గాఁగ శ్ర నున్నది గా కేమి, యెసకమెసఁగుకొరకవేంద్రుమనువు.

29

వ. అని పలుమాట లాడి మీమది కలంగకున్నదేని నీమహావ్యసనంబునకుఁ గర్తవ్యం బెద్ది చెప్పవలయు ననినఁ గృపాచార్యుండు ధనురాచార్యనందనుమొగంబు గనుంగొని నీవు చెప్పఁ దలఁచినయంతవట్టునుం జెప్పి కార్యం బడిగి తేని నాకుఁ దోఁచినదానిం జెప్పెద విను మని యిట్లనియె.

30

—♦ కృపాచార్యుఁ డశ్వత్థామకు నీతివిశేషంబు లెఱింగించుట —♦

సీ. ప్రారంభముల కెల్ల శ్ర పౌరుషమును దైవమును సాధనములు శ్ర వినుము వాని లోన నొక్కటిచేతఁ శ్ర గానేర దనఘ త, తల్పలసిద్ధు లెట్లన్నఁ శ్ర దఱచు వాన కారుపాలంబునఁ శ్ర గల్గెనేనియుఁ గొల్పుఁ, గావింప నేర్చునే శ్ర యేవిధమున వల నేర్పడఁగ దున్నఁ శ్ర బాలములో నైన వ, ర్షంబు లేకున్న ధాన్యంబులగునె

ఆ. కావు లావు వెరవు శ్ర గల్గి కర్మనము సే, యంగ వృష్టి దగినయట్లు గలుగ ఫలము గల్గునట్లు శ్ర పౌరుషంబునకు దై, వంబుతోడుపాటు శ్ర వలయు నెందు.

31

వ. అదియునుం గాక.

32

క. తగుపని కుద్యోగించుచు, దగ వెఱిఁగెడుహితుల కనుమ్రతంబుగ జేయన్ జగతీసురవరకార్యము, లగు వారికిఁ గలుగు విధిస్యహాయత్వంబు.

33

- క. ధర్మము దప్పక నయగతి, గర్మాచరణంబు నడపఁగా¹ఫలసిద్ధి²
నిర్మలయశ మగుఁ దప్పిన, బేర్చి నెడఁదె నింద రా నశభేదోత్సాహ³. 34
- ఉ. నీతి దొఱంగి కార్యముల శ నెట్లన యాశ్రహవృత్తి జేసినం
బ్రీతిగ సిద్ధి బొందినను శ భీతియుఁ గుత్సయుఁ బుట్టు భూజను
త్వేతురు చేటు సేతలు ఘ శ లింపక తక్కిన మున్న వచ్చు న
త్యాతురతాస్పదంబు లగు శ నా పద లిద్ధవివేకవైభవా. 35
- ఉ. క్రోధము లోభమున్ భయముఁ శ గూరినచి త్తముతోడ దుష్క్రియా
సాధనవృత్తి దుర్జనుఁడు శ సజ్జను లాఁగఁగ జేయుకార్యముల్
బాధలఁ బెట్టుకున్నె సిరి శ పాయఁగఁ జేయక యున్నె వానిఁ దీ
వ్రాధినితాంతదుఃఖహృద శ యత్నము దేరక యున్నె వానికి⁴. 36
- చ. వినుము కురుక్షేత్రీకుఁడు వి శ వేకవిదూరుఁడు క్రోధలోభముల్
మనమునఁ బేర్చినన్ దురభి శ మానమునన్ హితు లెంతచెప్పిన
న్వినక బహుప్రకారముల శ నిందకు నోర్చి పరాభవించె స
జ్జను లగుపాండుపుత్రుని శ సత్పథవృత్తికి జేటు దప్పనే. 37
- వ. అని పలికి యతండు మీ మది గలఁగక యున్నదేనిఁ గర్తవ్యంబుఁ జెప్పవలయు
నని యడిగినమాట లుగ్గడించి. 38
- క. జగ మెఱుఁగఁగ దుశ్శీలుం, డగుభూనాథుండు వోయినట్టులె పోఁగాఁ
దెగడుం జేటుఁ గలిగి వగ. మిగులను మది గలఁగదే యశ్మిత్రధ్వంసీ. 39
- వ. అది యట్లుండె మన కిప్పు డిది కర్తవ్యం బని నిశ్చయింప మన మేమి నేర్తుము
తగవు తెఱం గెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 40
- క. మన మందఱమును ధృతరాష్ట్రానికడకుం బోయి కార్యసూత్ర మతనిచే
వినవలయు నాతఁ డెయ్యది, గని పలికిన నదియ మనకుఁ శ గర్తవ్య మగున్. 41
- వ. అమ్మహీకాంతుండు. 42
- క. తానును గాంధారియు నె,ద్దానిం గార్యంబు గాఁగఁగదలఁచి పనిచినన్
దానికిఁ గా దన వలవదు, పూని యనుష్ఠిత మదియ శ పొగ డొందించున్. 43
- వ. వారలకడ విదురుండు నుండు సమ్మత్తువురు విచారించి చెప్పినకార్యంబునకు నింద
గలుగ దట్లుం గాక యెట్లు పొరలినను దైవోపహతంబు లగుకార్యంబులు సిద్ధి
బొందునె యడిచిపడ వలవదు విచారించికొంద మనవుడు శోకదందహ్యమాన
మానసుం డగుచు నగ్గురుపుత్తుండు కృతవర్తను సతని నాలోకించి. 44

—శ్రీకృష్ణాష్టకృపాచార్యకృతవర్ణనతోఁ దనపూర్వీ ధీరీకరించుట —

సీ. వెర విట్టితెఱఁగి గది శ వెంగలితన మని, యెల్లవాఁడును దనయెఱిఁగినట్టి

తేజఃగున నిజకార్యోద్భవస్థియ కయికొను, నొరులనేర్పులు పట్టనెల్లఁదాత్య
బుద్ధియు మే లని య పొగడు నన్యులచిత్తవృత్తుల నిందించు య వివిధగతులఁ
జేందెడు నాత్మీయశ్రేణిప్రవర్తన, మరయఁడు దాన బాహ్యమునఁ దలంచు

ఆ. తలఁపు గీడు చేసి యలప్రాయమున నొందు, తలఁపునందుఁ బట్టుకొలుపుఁబ్రీతి
ముదిమి వచ్చినతఱి య నదియును విడిచి యన్యంబు లైననేర్పు లాచరించు. 45

క. ఆపదఁ బడి యొక్కఁడు స, ద్వాప్యపారము గాఁగఁ జూచి యేదాని నడపు శ్రీ
ప్రాప్తించిన నరుఁ డొండొక, చూపున వర్తించు నదివిశ్రుద్ధపదముగన్. 46

క. తగు నని మరణాదులకై, తెగునదెసఁ మానవుండు య దృఢనిశ్చయతం
దగిలినయది పరమహితం, బుగ వదలక నడుపు నన్యబుద్ధులు గొనమిన్. 47

వ. మీ రెఱుంగనియది లేదు నాకుం దోచినకర్మంబు మన కందఱకును శోకనాశం
బగునట్టిది దాని వినుండు సెప్పెదఁబ్రజాపతి ప్రజల సృజించి విప్రునకు డమం
బును త్తత్త్రియునకుం దేజంబును వైశ్యునకు దక్షత్వంబును శూద్రునకుఁ ద్రివర్ణా
నుకూలతయు వలయుగుణంబులుగా విధించెం గావున శాంతుఁడుగానివిప్రుండును
దేజస్విగాని రాజును దక్షుండు గాని వైశ్యుండును ద్రివర్ణానుకూలుండు గాని
శూద్రుండును నిందం బడుదు రదియట్లుండె నేనును విప్రులంబునందు జన
పూజితం బైన వంశంబునందు జనియించిభాగ్యహీనతవలన రాజోచితధర్మంబును
స్థించితి నడుమ నానిష్ఠ వదలి విప్రధర్మంబు మహనీయం బైన నదియాచరించు
వాడ నగుట నామదికిం జూడ మేలై యుండ దదియుం గాక. 48

తే. మేటివిల్లును దివ్యాస్త్రకోటియును ధరించి మెఱయఁగ నాజి వ్యధించె దండ్రీ
నొకఁడువాఁడునురూపుతోనుండునట్టె, యెట్లుతలయెత్తి మెలఁగుదురనేనుజెప్పుడ.

క. వాఁడు మొదలు గాఁ బగతుర, వాఁడి గలుగుతూపుగముల్యవలను మెఱసి యే
నేడు వధింతును నెవ్వఁగ, వేడిమిఁ బడఁ జాల కొక్కవెరవు దలఁచితిన్. 50

క. లే దింకం బగ యని ధను, రాదులదెస వాహనముల్యయందును సంత్య
క్రాదరులై పగతురు నేఁ, డాద మఱచి నిద్రవోదు య రది తఱి పొడువన్. 51

ఆ. ఓడి పోయి డప్పి య నూని గట్టును జెట్టు, జేరి యొదిఁగి యున్నవారిఁ గాఁగఁ
మనలఁ దలఁతు రరుల్యమనముల నావంత, శంక లేదు సంతనంబు ఘనము. 52

చ. మదమునఁ జేలి యేమఱిననమాత్తుర దాడిగఁ బోయి బెట్టు ము
త్తైద శరజాలసత్వరపఠిష్ఠతఁ బల్కురఁ ద్రుంతుఁ గొందఱం
బదువుదు సుల్లసత్పరిఘనసంహనంబునఁ గొన్నికంతముల్
చిదుముదు నేల రక్తపరిషిక్తము గాఁ గరవాలలీలన్. 53

తే. గలుపునూఱుట నగ్గల య మొదవునిద్రఁ
బీనుఁగులుఁబోలె నున్న యాభిరుదమగలఁ

- జంపి ప్రీనుంగుఁబెంటి గాఢవింపవలయు
శిబిర మెల్లఁబూతముల్ శ సెలఁగుచుండ. 54
- వ. అని వెండియు. 55
- క. కరిహయనరశవముల భ గ్నరథంబుల నెరసి ద్రుపదశనందనగాత్రో
త్కరము పడి యుండఁ జూడక, పరిభవత్తాపోషశాంతి శ పడయఁగ నగునే. 56
- శా. ధృష్టద్యుముని ముట్టిపట్టును మదోద్రేకం బడంగింతు ను
త్కప్తప్రాస్త్రంబులఁ జంప కల్గఁ పశుభంధిం జంపినం గాని పో
దిష్టావాప్తి యనంగ నా కిదియె భూతయ్యుంబు శాంతేయులక
గప్తస్వైరవిధాభియోగమృతులం శ గావించు నుగ్రాకృతిన్. 57
- క. అలిగినపినాకిచందం, బలవడ శిబిరంబుఁ జొచ్చి శ యందఱఁ బగఱం
బాలియింతును శుద్ధుడ గా, వలదే జనకునకు నాదు శ వల నేర్పడఁగన్. 58
- క. పాండవులం బొంచాలురఁ, జండభుజావిభవ మెసఁగ శ సమయించి కృతా
ర్థుండ నయి పెంపుఁ దేడము, గండును దక్కొండు లేదుశకార్యము దలఁపన్. 59
- వ. అనవుడుఁ గృపాచార్యుం డి ట్లనియె. 60
- సీ. పఱచినవారికి శ బగ మాటు పఱుపంగ, నుత్సహించుట కడుశ్చనోష్ఠగాదె
దైవయోగంబునఁ శ దగినయద్యోగంబు, నీమానసంబున శ నెలవుకొనియె
మాకు నీపూనిక సకృత్త మేము దీనికి, నీతోడివారము శ నీవు డస్సి
యున్నవాడవు నిద్రయును లేక యున్న¹నీ, వెడగరపడియె దీయడవిలోన
- ఆ. నెమ్మి డప్పి దేట శ నీద్రించి వేగినఁ, దెలివితోడ నత్యుద్గీర్ణవృత్తిఁ
గడఁగి యేము దోడ శ నడతేర నడరిన, నరిగణంబు గెలుతు శ వశ్రమమున. 61
- మ. వరదివ్యాస్త్రవిదుండు బౌహుళునుఁ డశశ్వత్థామ వైఁ బోవ ను
దురలీలం గృతవర్తయుం గృపుండు నుద్యోగస్ఫురన్మూర్తు లై
వైరపుం జేవయుఁ జూపి తో నడవ ద్యోర్విరోధ్యధిన్ మార్కొన
న్నరయోధావళి గాదు దేవతతీకి శ న్నా దెమ్మెయిం జూడఁగన్. 62
- వ. అని మఱియును. 63
- చ. విను కృతవర్మ దివ్యశరశ్రవేది బలాఘ్నండు శౌర్యశాలి యే
నును సమరోద్యమంబునకు శ నూల్కానఁ జాలుట నీ వెఱుంగు ది
ట్లను గణతింప రాదు గురుశనట్టిడ యీతఁ డనంగ వచ్చు ని
న్ననఘచరిత్ర యిట్టిరథిశకావలి వైరుల నెట్లుఁ జేయదే. 64
- వ. కావునఁగోదండంబు నెక్కుడించి కంకటం బూడ్చి నిద్రింపు మేము నిద్రాగమ
నంబున జడులమై యున్నవారము ప్రభాతం బగుటయు నెల్లవారలకు నుల్లంబు

- దెలివొందు నప్పుడు గడంగి యోధులం బాదివి పేరువాడి పొలియింతము మనము
పాంచాల సహితంబుగాఁ బాండవులం దెగటార్చుటయొండె వారిచేతం దెగుట
యుండెనయ్యెడుం గాకరి త్తమరలుదుమే యనిన మామకు నశ్వత్థామ యిట్లనియె.
- తే. ¹అలుక యెత్తినవానికి శ్ర నర్థచింత, కునకు నాతురునకుఁ గామశోచరాత్మ్య
నికిని వచ్చునే విను నిద్ర శ్ర సీపు నెఱుంగు, దెఱిగియుండి యిట్లేటికిరనేప నన్ను.
- క. ఎన్నఁబడి జను లెఱింగిన, యిన్నాటుగు తెఱఁగులందు శ్ర నెయ్యది యైనఁ
గన్ను మొగుడ నీదట నా, కిన్నియుఁ గలుగంగ నిద్ర శ్ర యేటికి వచ్చున్. 67
- చ. గురుదెసవంత నాతుగతఁ శ్ర గూరెద వైరిఁ దలంచి కోపసం
భరితుఁడ నయ్యెదఁ సమరభంగినిరూపణ చింత నొందెదం
గురుపతికిం బ్రియం బెసఁగఁ శ్ర గోరుట నుత్తలపాటు సెందెదం
బురుషవరేణ్య యే నిమర శ్ర వోవఁగ నెమ్మెయి నేర్తుఁ జెప్పమా. 68
- శా. సారాచారనిరూఢుఁ డైనధనురాశ్చార్యుఁ వధింపంగఁ గ
న్నారం జూచితి వీవుఁ దత్పరిభవం శ్ర బట్లుండె భగోర్నరుఁ డై
రారా జెంతయు దీనవృత్తిఁ జెవులారం బల్కఁగా విన్నయే
నీరే యూరక నిద్రవోడునటె యి శ్ర ప్లే లంటి వీశోత్తమా. 69
- ఆ. మనము వినఁగ రాజు పనవినభంగి కే, కూర్చిచిత్తుఁ డైనఁ శ్ర గుండ కున్నె
కరుణ లేక యున్నశ్రవురుఘన కేనిఁ గ, న్నిరు దొరఁగకుండురనే మహాత్మ. 70
- ఉ. అతఁడు మదీయసఖ్యపరుఁ శ్ర డక్కట యేఁ గనుగండ కుండ నా
క్షీపిపతి యిమ్మెయిం బరులశ్రచేతఁ బరాభవ మొందె దానిఁజూ
చితి మును లోకు లవ్వభనిశ్రచేటును బాండుతనూజశోటియు
న్నతియును జెప్ప వింటి నది శ్ర నామది నూఁడెడు నిద్ర వచ్చునే. 71
- వ. అదియును గాక. 72
- మ. కవ్వడియ్య ముకుందుఁడును శ్ర గావలిగా భయ మేది యున్నవీ
డెవ్వరికైవ ముట్టుకొని శ్ర యేవునఁ బేర్చి జయింప వచ్చునే
యెవ్వధి నైననుం బగఱయే పడగించుట పౌరుషంబ యే
నొవ్వక గెల్తు రాత్రిమెయి శ్ర నూల్కాని తాఁకితినేని మాతులా. 73
- ఆ. ఇట్లు నిశ్చయించి శ్ర యెసకంపుఁగడఁకతో, నున్నవాడ నిట్టిగనన్ను మాన్ప
రామి యెఱుంగ కంటి శ్ర రారాజుమన్నన, వమ్ము చేసి మరలశ్రవచ్చు నెట్లు. 74
- క. సమయింతుఁ బాదివి సాప్తిక, సమయంబున నెల్లభంగిఁ శ్ర జతురంగసమే
తము గాఁగఁ బాండునృపసుత, సముదయమును ద్రుపదభూషణంతానంబున్. 75
- వ. సమయించి మఱి విశ్రమించియు నిద్రించియు సుఖించెద శ్రీపు. శ్రీద్ర పేరు సెప్పి

1. అ. “అలుక వాడమువాని + కర్థచింతునకును, నాతురునకు మన్యభార్తునకును నిద్ర
వచ్చు నెట్లు + సీపును దీనిని, నెఱిగియుండి యేటి + కేపనన్ను”

యుద్యోగంబు మాన్పి మరల్పజూచెద విది తగ వగునే యనిన గురునందనునకు
గౌతముం డిట్లనియె. 76

— కృపాచార్యుండు నిద్రాసక్తులఁ జంపఁ దగదని యశ్వత్థామకు హితవు చెప్పట. —

చ. అలుక మనంబునం గదిరినాతఁడు దాన్లు నెఱుంగఁ డొడ్డచేఁ
దెలియఁడు కార్యతంత్రములు శ్రీ ధీమహితుం డగువాని కైననుం
జెలులును జుట్టలుం దగిలి శ్రీ చెప్పఁగఁ జొప్పడుఁ గాక తక్కుని
ర్మల మగునీతితంత్రము దిగ్గరం బయి చిత్తమునందు నిల్చునే. 77

క. మతి నెప్పడుఁ దా ధర్మ,స్థితి నూహించుచును హితులు శ్రీ సెప్పెడివెర వు
ద్ధతిదక్కి యాచరించుచు, జితేంద్రియత గలిగి నడవఁ శ్రీ జెందు శుభంబుల్. 78

తే. దుష్పథంబులఁ జొరనీక శ్రీ తొలఁగఁ దివుతు
రాప్తజనములు దగ వశ్య శ్రీ లయినవార
లందుఁ బుణ్యంబు దొలఁగనియతఁడు దొలఁగుఁ
దొలఁగ నేరఁడు భాగ్యంబు శ్రీ దొలఁగువాఁడు. 79

క. మతిమంతు లైనవారికి, హితు లగువెరవు గలవార శ్రీ తెఱిగింతురు దు
స్థితి గాకుండఁగఁగార్యము, గతి యొత్తియుఁదప్పలిడియుఁగడవఁ బలికియున్. 80

క. నాపలుకు వట్టి యాగ్రహ,దీపితుఁ డగు టుడిగి మదికి శ్రీ దిన్నదనము నీ
వాపాదింపుము చలమును, గోపముఁ గ్రార్యంబు విడువు శ్రీ గుణరత్ననిధి. 81

వ. అట్లైనం బశ్చాత్తాపంబునం బడవు నిద్రించినవానిని నాయుధంబులు విడిచినవా
నిని వాహనవైకల్యంబు నొందినవానిని శరణుసొచ్చినవానిని దల వీడినవానిని వధి
యించుట ధర్మంబుగా దీనమయంబున సమస్తసైన్యంబును బొండవపాంచాలురు
నిద్రవోవుదురు నిదుర సావునట్టిద కాదె పీనుంగులుంబోలెఁ బడి యున్నవారింబో
డిచి పాపంబుగట్టుకొని నరకంబునఁబడుట మేలె మహాస్త్రవిదు లగురధికముఖ్యుల
యందు మేటి యనం బరఁగి యింతకు మున్నేమిటం గల్గవంబు లేనినీయట్టివాని
కిట్టిదుష్కర్మంబు గర్తవ్యంబగునే యిదిమడుఁగుఁజేరయందుమసిదాఁకెనట్లయ్యెడు
సూర్యసంకాశుండ వగునీవు సూర్యోదయసమయంబునఁ బ్రకాశప్రకారం బైన
పరాక్రమంబున కుపక్రమింపు మనవుడు నశ్వత్థామ కృపాచార్యున కిట్లనియె. 82.

సి. నీచెప్పినది యెల్ల శ్రీ నిజము శాసింపంగఁ, దగువాడ వై హితం శ్రీ బగు తెఱంగు
నా కెఱింగించితి శ్రీ నీ కేను జెప్పెదత నేర్పడ వినుమయ్య శ్రీ యెల్లనపులు
గనుగొనుచుండ మృజ్జనకుని సన్న్యస్త,శస్త్రుని నట్లు పాంశూలరాజ
సుతుఁడు ధృష్టద్యుమ్నుఁ శ్రీ డతిపాతకం బని, కొంకక తల పట్టుకొని వధించె

తే. భీష్మ నౌశిఖిండి శ్రీ పేరఁ గృత్రిమసమ,రమున నర్జునుండు శ్రీ సమయఁ జూచె
నరద ముర్వి గ్రుంగి శ్రీ యనువు దప్పిన డిగ్గి, యెత్తుచుండఁ గర్ణు శ్రీ నేసెనరుడు.

ఆ. చేయి నరుడు దునుమఁ శ్రీ బ్రాయోపవేశే ప్ర,వృత్తిమైఁ బ్రశాంత శ్రీ చిత్తుఁ డైన

- పుణ్యపురుషు నట్టిభూరిశ్రవునిఁ గృష్ణుఁడనుజుఁ డట్లు సంపెన్నాగ్రహమున. 84
- చ. పలువురు గూడి కౌరవస్మృతాలకు నొక్కరుఁ జుట్టుముట్టి వి
 చ్చలవిడిఁ బాపకర్మ మనుశ్రవణంక యొకించుకయేని లేక యూ
 రులు గద నుగ్గు సేయఁగ మృదుత్సుతునిం బురిగొల్పి రన్నిభం
 గుల మును వారె కాదె చెడఁగొచ్చిరి సంగరధర్మ సేతువున్. 85
- వ. వారి నెట్లు నిందింపవు మమ్ము నెట్లు వారించెద వాలింపుము. 86
- ఆ. తొడలు విడిగి నేలఁబడియుండి ననుఁ గని, మానవేంద్రుఁ డట్లు శ్రీ దీనవృత్తి
 నాడెఁ గొన్నిమాట శ్రీ లవి యంతరంగంబు, నందుఁజిక్కికిమకశ్రయలత సేసె. 87
- వ. వాని వెలార్పవలయు మజ్జనకహాననసంతుష్టం డగుధృష్టద్యుముండు లోనైన
 యప్పాపాత్ములఁ బాపంబు తెరవున రూపుమాపెద దీనంజేసి కీటజన్మంబు పాటి
 ల్లినను మేల కాని యాకడంక మాననేర నన్ను వారింప నెవ్వరివశం బగు నని
 దిగ్గన లేచి యగ్గురుతనయుండు రథం బెక్కినం గనుంగొని యగ్గతముండును
 గృతవర్తుండును. 88
- ఆ. ఏకనిశ్చయమున శ్రీ నిట యేఁగుదెంచితి, మనఘ నీవు నేము శ్రీ నధిపునికి
 నిట్టిమమ్ము వేఱుఁపెట్టి యెక్కటికార్య, మాచరించువాడ శ్రీ వగుట దగునె. 89
- చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లు లను శ్రీ నమ్మహితాత్ముల కే నవశ్యముం
 జని ద్రుపదాత్మజుం బాదివి శ్రీ చంపెద దుర్గతిఁ బోవుచావుగా
 ఘనభుజశక్తి కౌర్యము నశ్రంపితధైర్యమునున్ వెలుంగ మీ
 రును దెలి వొంది కూడికొన శ్రీ రూఢికి నెక్కుద మెల్లభంగులన్. 90
- ఆ. ఒండుతలఁపులుడిగి శ్రీ రం డని పోవ నా, రథివరులు గడఁగి శ్రీ రథము లెక్కి
 మొనసి చనిరి వారు శ్రీ మువ్వరు నగ్నిత్ర, యంబుఁ బోలి యొప్పి శ్రీ యప్సడధిప.
- వ. అట్లు చని నిద్రావివశం బైనపాండవశిబిరంబు డగ్గటి రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు
 సంజయున కి ట్లనియె. 92
- ఆ. రాజుఁ గూల్చి జయముఁ శ్రీ దేజంబుఁ బొందిన, యత్యుదగ్రవిభవులైనయరుల
 శిబిర మాక్రమింపఁ శ్రీ జిత్తంబులందుఁ దెం, పొదవి మువ్వ రట్లుగ దియుటాది.
- వ. వారు చేసినవిధంబు వివరింపు మనిన నానూతనుతుండు విచిత్రవీర్యనందనున
 కి ట్లనియె నట్లుశిబిరద్వారప్రదేశంబునకు నడచి సహాయులం గడచి యశ్వత్థామ
 యుద్ధామరభసంబునం జన నుత్సహించె నట్టియెడ. 94

—* అశ్వత్థామకు శివుడు భూతాకృతియై తోఁచుట. *

సీ. క్షురితకోణిత మగుశ్రాద్ధాలచర్మంబు, పరిధానకరణి విభాసితముగ
 నురగాత్మకములైనయపవిత్రములు హార, ములునంగడంబులుఁ శ్రీ భాజుపుమిగుల
 వివృతవిశాలాస్యశ్రవరంబు నిశితదం, స్థానికరంబు ఘోరంబుగాఁ
 భాసురకాంతివిశకాసంబు లగులోచ, నంబులు బహుసహస్రసంబు లొప్ప

తే. నుగ్రమును సుందరంబును శ్రీ నుజ్జ్వలంబు, నై మహాకార మద్భుతమావహింప
భూత మొక్కటి భీషణస్ఫురణ మెసక, మెసంగ నగ్గురుపుత్తుక్రత్వైదుర నిలిచె.

క. విను మాభూతం బిట్టిది, యని కలరూ పేర్పరింప శ్రీ నమరులకు వశం
బె నరేంద్ర తదాకృతి గనుఁగొనినకో భేదిల్లవలయుఁగొండకు నైనన్. 96

వ. ఇట్లతనియగ్ర భాగంబున నావిరూఢులై నయమ్మహాభూతంబు నాస్యకుహరం
బున నాసికావివరంబులఁ జెవులఁగన్నుల నన్నింట మంటలు వెడలి మింట
నడరఁ దడియతను తేజోమరీచిసంఘంబుల శృంగచగ్రగదాహస్తు లై హృషీకేశు
లనేకులు వెడలి రిట్లఖిలభూతభయంకరం బగునమ్మహాభూతంబు నాలోకించి
యవ్వీరవరుండు. 97

చ. హృదయమునం గలంక యొక్కయించుకయేనియు లేక వీరసం
పద యలరంగ భల్లముఖశబాణతతుల్ నిగిడింపఁ బెద్దగా
వదనము విచ్చిభూత మనిశ్చవార్యవిధంబునఁ ద్రావెబాడబం
బుదధిజలంబు ద్రాగెడుమహోగ్రసముద్ధతి వాని నన్నిటిన్. 98

చ. అతులశరంబు లట్లు వృథ శ్ర యైనఁ గనుంగొని ద్రాణి రశ్మిమం
డితమహానీయశక్తినిగిడించిన భూతముఁ దాఁకి యంత్యకా
లతిమిరవైరిమండలవిశ్రలగ్నమహోల్కయుఁజోలఁ బిన్నపి
న్నతునియలై యడంగె నరశనాథ యతండు విషాద మండగన్. 99

చ. అలఘుతరాత్మసారుఁ డగునగ్గురుపుత్తుఁడు ఘోరఖడ్గమున్
బిలగతనర్పముం దిగుచుభీషణ రేఖ నటించుభంగి న
గ్గులపురయంబునం బెఱికి శ్ర గాఢవిముక్తము గాఁగ వైచిసం
బాలు పటి పోయె దూదిక్రియ శ్ర భూతశరీరసమాగమంబునన్. 100

తే. సరభసంబుగఁ దోమరసమితిఁ జక్ర, వితతిఁ బరఁగించి పేర్చె నవ్వీరవర్యుఁ
డదియు నదియును దోడ్తోడ శ్ర నల్లనగుచు, మ్రొంగె నమ్మహాభూతంబుశ్రమేదినీశ.

క. అలిగి యతండు నితాంతోజ్జ్వలగద వైచుటయు నదియు శ్ర సత్వరలీలన్
జలచర మామిషముం గొను, పాలుపు నెఱయమెఱయ మ్రొంగె శ్ర భూతం బధిపా.

ఆ. ఇవ్విధమున సకలశపేతులు నమ్మయి, పోవ నతివిషణ్ణ్యబుద్ధి యగుచు
నట్లు నిట్లు జూచు శ్ర నతనికి బహుజనార్దనులు దోచి రంభశరమున నెల్ల. 103

ఉ. భీకరవిష్ణురూపములు శ్ర పె క్కిటు లొక్కటఁ దోఁపఁ దీవ్రతా
పాకులమానసుం డగుచునగ్గురుసూనుఁడు దుర్మదంబునం
జేకొన నైతి నిట్లు కృపురచెప్పినసత్యహితోపదేశముల్
నా కిహి సద్దయ్యె యని మ్రనంబున నిట్లనిపల్కె వెండియున్. 104

ఆ. మహిత శాస్త్రకలితమార్గంబు విడిచిని, జేచ్చు బగఱ గెలువ శ్ర నెవ్వడరుగు
నాని నయ్యధర్మశ్రవ రసక్రొర్యమ, యెవ్విధమునఁ జెఱుచు శ్ర నింత నిజము. 105

- సీ. గోవు బ్రాహ్మణు బాలశకుని వృద్ధు సంధునిఁ సఖుఁ దోడఁబుట్టువు శ్ర జడుఁబ్రమత్తు
మత్తుని గురుని నుశన్మత్తుని సుపుని, ¹నంగన భీతుని శ్ర న స్త్రీశస్త్ర
నిహతి నొప్పించుట శ్ర విహితంబు గా దని, యార్యులు సెప్పుదు శ్ర రట్టిసర్ప
మార్గంబు దొఱగి దుర్రంత్రంబుమైఁ బగ, యడఁగింపఁ గడఁగినశససురవృత్తిఁ
- ఆ. జేట కాక కార్యశసిద్ధి గానేర్చునే, నెద్ద యె త్తికొనిన శ్ర భీతి మగుడఁ
బడుట గప్తసరణి శ్ర బలిమి దయ్యముతోడఁ, జెల్ల దింక నేమి శ్ర సేయువాడ. 106
- ఉ. అక్రమవృత్తి గీడుతెరు శ్ర వై ఫలియింపదె ద్రోణసూతి దు
ర్విక్రమనిండ కర్ణుఁడె సశ్రవిస్మయ మైనమనంబు భూతవృ
త్తిక్రమవేది గాదు గణుశతింపఁగ నేమియొ యిమ్మహాద్భుత
ప్రక్రియ కాదికారణము శ్ర పాపనిరూఢుఁడు నీతిఁ గాంచునే. 107
- వ. అని పెక్కుభంగుల వగచి పల్లటిల్లినచి త్తంబు బట్టుకొల్పి యిట్లని నిశ్చయించె.
- శా. భావం బేకముఖంబుఁ జేసికొని యాశ్చర్యద్వారాభానుఁ మహా
దేవుంబర్వతకన్యకాప్రియు దయార్ద్రీభూతచేతస్కు లో
కావిరాభనవివర్ధనాలయకృత్రివ్యాపారపారంగతుఁ
డేవేంద్రప్రముఖామరాచ్చతుని భక్తిప్రార్థింపఁ గొల్చెదన్. 109
- ఆ. అఖిల దేవతామయాయుత్తుఁ డద్దేవుఁ డ, ప్లగుట నిఖిలదైవికాపదుదయ
నిరసనం బొనర్చునయితి నప్పరి మేళుఁ, గొలిచి యిపుడ కీడు శ్ర దొలగఁద్రోతు.
- వ. అని యిట్లు నిశ్చయించి నియతుండై రథంబు డిగ్గి ధరణీతలంబునం గూర్చుండి
భావంబున భూతినాథు నెలకొలిపి యక్కుంభసంభవ సంభవుండు. 111

—♦ ఆశ్వత్థామ శివుని కాత్మోపహారం బొసంగ నిశ్చయించుట. ♦—

- సీ. స్థాణు నుగుని శివు శ్ర శర్వు నీశానుని, భద్రప్రదుని శంభు శ్ర రుద్రు గిరిశు
సవ్యయు శ్రీకంఠు శ్ర హరుఁ బరమేశ్వరుఁ బురహరు నజుని శంకరుఁ ద్రినేత్రు
బహురూపు విశ్వరూపత్యసంవ్యాపుని, నంబికాహృదయేశు శ్ర నమరవంద్యు
గణనాథు విభు శూలశఖట్యాంగధరు జటా, మండలాలంకృతశ్రమాళి నభవు
- ఆ. సాశ్రయించి యతని శ్ర కాత్మోపహార మ,ర్పించువాడ గాక శ్ర పెక్కుతలఁపు
లేల నాకు నమ్మరహేశ్వరేశ్వరుఁ డెట్టిగతి యొనర్చె నది సుశఖంబ కాదె. 112
- వ. అని తలంచి భూతకృత్యం బైనపరాక్రమప్రతిబంధరూపం బుగ్గడించి. 113
- క. ఏ సియాపదఁ గడచిన, నానాభూతోపహరశనవ్యార్చన నీ
శానునిఁ బ్రితుం జేసెదఁ, బూని ప్రమథగణము నన్నుఁబొగడునటులుగన్. 114
- చ. అని హృదయంబునం బలుకునమ్మహానీయచరిత్రముందటం
గనకపువేది దోఁచె నధికద్యుతిజాలము లుల్లసిల్ల నం

దనలము విస్ఫురత్పటుశ్శిఖావలి నొప్పి వెలింగె దానికి

నృతము దలిర్ప నిశ్చయమునం దెలివొందె నతండు నెంతయున్. 115

వ. అప్పుడు ప్రదీప్తవదనులుఁ బ్రజ్వలితనేత్రులు నేకపాదులుఁ గరితురంగసింహనూక
రాసనసమానముఖులును దీప్తదంష్ట్రాకరాశాస్యులును మఱియు ననేక ప్రకారంబు
లగువక్త్రంబులం బాలుచువారును వక్త్రాంగులు దీర్ఘదేహులు హస్తశరీరులు
నతీన్ధులకాయులుఁ గృశమూర్తులుఁ బింగళగాత్రులు నీలతనులు మఱి నానా
వర్ణంబులు గలుగువారును ¹బంచశిఖులును జటాధారులును గపాలధరులును
మఱియు బహుభంగికంబులైనమాళితలంబులం బాలుపొందువారును లోనుగా
వివిధవిశేషవికృతస్వరూపులగునసంఖ్యాతప్రమథులుచిత్రాంబరమాల్యాంగరాగం
బులు రత్నకనకమయభుజగాస్థిమాలాభూషణంబులును ధనుస్తూణకృపాణముసల
ముద్గరపరశుభిండివాలశూలప్రభృతిస్ఫూరప్రహరణంబులు మెఱయమృదంగపణవ
డమరుఘంటాగోముఖాదితూర్యంబులు మొరయ విస్ఫురద్ధ్వజపతాకాకుంచితలు
శోభిల్ల బాడుచు నాడుచు నార్చుచు బొబ్బలిడుచు నవుడు గఱచుచు ద్రుళ్లుచు
గురువులువాఱుచుఁ గరటిబృంహితంబులుఁ గంఠీరవగర్జితంబులు శంఖరవంబులు
భేరిధ్వనులుం బోనియెలుంగులు సెలంగ బెట్టిదంబు లగుపలుదెఱంగులపలుకు
లెసంగ బ్రహ్మదేవు లగువారిమాంసరుధిరంబుల బూర్ణంబు లగుకపాలంబులు
గరతలంబులం గొని యాభీలంబు లగుభక్షణపానంబు లాచరించుచు సోమపాన
శమదమతపో బ్రహ్మచర్యప్రముఖంబులగుతమవిశిష్టకర్మంబులకు భవుండు విస్తృ
యంబు నొందుంగాని యష్టగుణం బగునైశ్వర్యంబు నొందియుదారు విస్మితులు
గానియట్టిమహానుభావులదేవునకు గౌరీగజముఖపాణ్డుఖులకంటె నర్మిలికింబట్టగు
భవులు దివ్యజనస్తవ్య దయ్యస్త్రగురుతనూభవులెం పెఱుంగుటకు సౌప్తికవ్యా
పారఘోరత్వంబుఁ గనుంగొని వినోదించుటకు వచ్చి యతని చిత్తంబునకు బెదరు
పుట్టించువారై భీషణాకారంబుల నుల్లసీల్లిన నాదైర్యధుర్యుండు. 116

మ. ²వెఱ పావంతయు లేక వారిఁ గలయన్ శ వీక్షించి నెమ్మామునం

జఱునవ్వన్ మదిఁ దెంపుసొంపు వెలయం శ జెల్వంబు రెట్టింప నం

దఱుఁ గీర్తింప రథంబుమీఁదిఘనకోశదండంబు చే నంది చి

చ్చుఱుకం జేరె నుదాత్తభంగి మహానీయోత్సాహసందీప్తుఁ డై. 117

ఆ. ఇవిధమునఁ జేరి శ యవ్వేదిలోపల, భాసమానుఁ డైనశపావకునకు

దేహ మొక్కయాహుశతిగఁ జేయుటకుఁ దగు,నంతి లేకయునికి శ నతండు నూచి.

క. తనయరదముమీఁదం గల,ధనుర్వితానము లసత్ప్రదరజాలములం

గొనివచ్చి నేదియ్యం దిం,ధనములుగాఁ బెర్చి తెంపు శ దలకొనుమదితోన్. 119

వ. పేర్చి యప్పుగమేశ్వరు నుద్దేశించి.

120

క. తెఱఁ గెట్టిదియో నామది, నెఱుగఁ మదాత్మోపహార మిచ్చెద నీకుం
గఱకంఠ వరము నాకుఁ బ,గఱఁ బరిమార్పంగఁ శక్తి గలుగుటయ చుమీ.

వ. అని ప్రార్థించి. 122

క. ఆంగిరసకులజనిత మీ,యంగము శీఖయందు దీని న నాహుతిగాఁ జే
యం గంటి భవద్భక్తిను,సంగతమతితోఁ గృతార్థజన్మఁడ నైతిన్. 123

క. అని పలుకుచుఁ బరమేశ్వరు, మనమున నిడి యూర్ధ్వబాహుమహితాకారుం
డును ఘనసమాధియగుచున్, విను ముఱికెను గురుసుతుండు న వేదికపైకిన్.

ఆ. ఉఱికి మంటలోన నుల్లంబు తెలి వొక, యంతయేనిఁ గుండ న కిదమూర్తిఁ
దేదరిల్ల నున్నరథీరవర్యునకుఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె శివుఁడు న దయ దలిర్ప. 125

—* అశ్వత్థామశ్శివుఁడు బ్రత్యక్షం బై ఖడ్గం బొసంగుట *—

వ. ఇట్లైదుర నిల్చినభక్తనత్సలుం డగుభవానీవిభుండు దరహాసితముఖుం డుచు
దివ్యావలోకనామృతంబు వెల్లిగొల్పిన నవ్వేదియందుఁ గమలాకరంబులోనున్న
చందంబునఁ బ్రమోదంబు నొంది యున్నయన్నరో త్తమునకు నారాయణప్రియుం
డి ట్లనియె. 126

క. ఇమ్మెయి నీ దగునత్క,రక్రమ్మువిశేషమునఁ జేసి న మానస మత్యం
తమ్ము ప్రియ మందె నీకు వ,ర మ్మొసఁగఁగ వచ్చితిన్ ధరరాసురవర్యా. 127

వ. అనవుడు. 128

తే. తనువు పులకలహ్రిపు గా న మనము గాఢ
సంభృతానందముగ శరాచార్యసుతుఁడు
వితతసంభ్రముఁ డై వేది న వెడలి సాగి
మొక్కి లేచి ఫాలంబున న మొగిచె గేలు. 129

వ. అప్పడు. 130

చ. అతని మొగంబుమీఁద నొలకయన్ మధురం బగుచూడ్కి పార్వతీ
ఁతి మృదురీతి నిట్టు లను న భవ్యము లై నతపంబు సత్యము
స్థితియు శౌచముం గలిగి న నిశ్చలభక్తియొనర్చు గృష్ణుఁడ
ప్రతిమనపర్య నాకు ననురక్తుఁడ నేనును నమ్మురారికిన్. 131

క. అతనికి సమ్మానము నే,యతలంపున భూతరూపాయుక్తుఁడ నై వ
చ్చితి నినుఁ బొంచాలురపై, నతిస్ఫురణ బోవ నీక న యడ్డం బైతిన్. 132

తే. తెల్లముగఁ సిదుచి త్తంబున తెఱఁగెఱుంగ, వలసి నేనిల్లనేకమాయలు పొనర్చి
యత్రుశత్రునిరాశంబు న నాచరించి, కేలి సలిపితి వేయును నేలే యెపుమ. 133

వ. కృష్ణసమ్మానంబును గృతంబయ్యెఁబాంచాలురకుఁ గాలంబుడగ్గఱియె నేడు దెగు
దురు నీవు నాయనుగ్రహంబు వడసి తని యొక్క మహానీయఖడ్గం బవ్వీపునిచేతి

కిచ్చుచు నతం డెఱుంగ కుండఁ దేజోరూపంబున నతనితనువున నావేశించెనిట్లు
గుద్దుం డొలసినయగ్గురునందనుం డమందహర్షమయమూర్తియై యతులప్రభ
నొప్పె మున్ను భూతంబుచేత నపహృతంబు లైనయస్త్రశస్త్రంబులును బిడప
వేదియం దిడినయాముధంబులునమ్మహావీరుని తేరపై బూర్వప్రకారంబుననుండె
నప్పడు ప్రమధగణంబు లదృష్టాకారంబులై యమ్మహాత్మునిఁబరమాత్ముఁగొలు
చుచందంబున బలసి రా రథారూఢుం డై పాండవశిబిరంబునకు నాతండు నడవఁ
దోడన కృపకృతవర్మలు నడచి రనిన విని ధృతరాష్ట్రుండు సంజయున కిట్లనియె.

చ. అతఁ డటు లేవునం జనఁగ శ్రీ నాకృపుఁడుం గృతవర్మయున్ మహా
న్నతవరలాభగర్వితమృనస్కుఁడు ద్రోణసుతుండు వోవఁగా
నితనిక్రియన్ బలోద్ధతిస్సహిష్ణుఁగ గల్గునె యొడ్ల కంచు సం
భృతభయచిత్తవృత్తు లయి శ్రీ పెంపఱఁ బోరు గదా పిఱిందికిన్. 135

వ. మఱియును. 136

మ. ఁటు వెగంబున ముట్టి ద్రోణసుతుఁ డశస్పాంచాలలోకంబుఁ ద
క్కటిభూపాలుర ద్రౌపదితనయవర్గంబుక భుజాఖేలనో
వృట్టఖడ్గోల్లసనంబుపా ల్పఱిచి తృద్ధాతీతలం బెల్ల నె
త్తుట జొత్తిల్లఁగఁ జేసెనే రిపుచమూదుర్వారఘోరాకృతిన్. 137

క. పాండవశిబిరముఁ జొచ్చియ,ఖండితపౌరుషము వెలయఁగఁగఁ గలశజవు
త్తుం డది యంతయు మత్సు,త్తుం డరిగెడు తెరువునం ద్రరుగఁ జేసెఁ గడే.

వ. సమరప్రకారం బంతయు సవిస్తరంబుగా నెఱిగింపు మనుటయు నతం డిట్లనియె.

తే. ఇవ్విధంబునగురుసుతుఁడేపుమిలి, చనఁగఁగృపుఁడునుగృతవర్మయునుదలిర్చు
కడఁక నతనితో నడచిది శ్రీ గాని వారి,వలన నించుకయును నరశవాయిలేదు. 140

వ. ఇట్లు తనకెలంకుల నడచు నవ్వీరులనాలోకించియాచార్యసుతుండుసంతోషించి.

ఉ. మీరునుడెంపు సాం పెనఁగ శ్రీ మిక్కిలి బీరము లావు చూపఁగా
గోరి కడంగి పై బడుట కుం శ్రీ దగి¹యుండదు వీడు మీబలో
దారతప్రావునం జని యుదగ్రభుజావిభవంబు పెంపుసాం
పారఁగ నవ్వీరోధినిచరయంబు సమస్తము, నేన త్రుంచెదన్. 142

వ. అని యిట్లు వారి నగ్గించి పాకిట నిలిపి మహనీయబాణబాణాసనంబులు వహించి
సుప్రసుప్తసకలజనం బైనయాశిబిరంబుఁ జొచ్చి తానుమున్న గతాగతజనంబుల
వలనఁ బ్రసంగ ధీనతంజేసియవ్వీడిదల తెఱంగులు నిట్టిటివి వారిసన్నివేశంబులిచ్చు
టిచ్చట నని సాధిజ్ఞానంబుగా పిని యునికికతంబున నరసికొని పోవ నేర్చితోలుత
ధృష్టదుర్ముఖునిదంబునకు నరిగి బాణబాణాసనసహితం బై యున్నరథంబు డిగి
రుద్దు నుద్దేశించి మానసంబున. 143

- క. పూనితి నిష్ఠమెయిన్ నిను, నానాభూతోపహర్యనవ్యార్చన నీ
కే నొనరించెద నది యీ, శానా కైకొనుము సుప్రసన్నుండ వగుమీ. 144
- వ. అనుచు నరిగి. 145
- తే. అచటిజనములుపగలింతిరయాహుమున, శ్రమముఁ బొందియు నిశ్శేషశత్రునాశ
నమున నూటటఁజేసియు శ్రమమితనిద్ర, నొంది యత్యంతవివశులై యుండ సతఁడు. 147
- వ. మందగతిం బ్రవేశించి.
- చ. తెరయును మేలుకట్లుఁ దగుశ్రదీవియలుం జెలు వొంద మేటిచ
ప్పరమునఁ జాలహృద్య మగుశపాన్సున నూటడి నిద్ర వోవున
గ్గురువధకారిఁ గాంచి కడుఁ శ్రగ్ధ్రము మోదము సందడింప సు
స్థిరతఁ బదప్రహరమునఁ శ్ర 1 దెల్పెద్యణికరణాభిరాముడై. 148
- వ. తెలిపినఁ గను విచ్చి తన్నుం జూచి యెఱింగియుఁ గలంగక రణదుర్మదుం డైన
యాద్రుపదనందనుఁడు దిగ్గన లేచినం దనచేతివిల్లు విడిచి యతనితలఁ బట్టుకొని
పెడమఱల, దిగిచి యబ్బలియుండు. 149
- ఉ. నేలపయిం బడం దిగిచి శ్ర నిమరభంగి నురఃస్థలంబు మ్రోఁ
కాల నొగిల్చి యేవున మొగం బతిదారుణముష్టి నొంచె ని
ద్రాలసవృత్తి నంగములయందు బలంబును బుద్ధినేర్పునుం
జాలనియవ్వినోధి వివశత్యముఁ బొందఁగఁ జేసే వ్రేల్చిడిన్. 150
- వ. ఇవ్విధంబున నితనిచేత ధృష్టద్యుముండు. 151
- చ. వివశత భీతిఁ బొంది కడుశ్రవిహ్వలుఁ డై తనుఁ జూడ ద్రోణసం
భవుఁడు వెనక శరాసనము శ్ర వాసి గుణంబు తదీయకంఠముం
దవులుగఁ జేర్చి వాగురవిశ్రధం బొడఁగూర్చి మనంబు విక్రమో
త్సవమున నుబ్బఁగాఁ బశువుఁ శ్ర జంపెడుచాడ్పునఁ జంపువేడుకన్. 152
- వ. ఉరంబును మెడయు నిరుగాలం ద్రొక్కినఁ ద్రోచియు దైన్యంబు దోచ గోళ్య
గీటియు నిస్తరింప లేక యెలుంగు వెడల కున్న నెట్టకేలకు మాట వెడవెడ
యెఱుంగ వచ్చు తెఱంగునఁ బాంచాలవరుం డమ్మహీసురవరున కిట్లనె. 153
- క. గురువుత్త్ర శస్త్రనిహతిం, బారివుచ్చుము తడయ నేల శ్ర పుణ్యగతికిఁ జే
చ్చెరఁ బోవునట్లు సేయుట, పరికింపఁగ మేల కాదె శ్ర పగతుర కైనన్. 154
- వ. అనిన విని యశ్వత్థామ యతనిమొగంబు చూచి. 155
- క. వినుము గురుద్రోహికిఁ గల్గునె యుత్తమగతి నితాంతశ్రమత్పితభంగిం
దునిమితివి నీవు గురు నేనును దుర్బధమునన యిదెనినెనుం దెగఁజూతున్. 156
- అ. అనుచుఁ బెలుచ నొంప శ్ర నచ్చటిజనములు
గలగి యవుడు మేలుకాంచి చూచి

భయము దోచ గడిచిదిబలుగాముగాఁ దమ
యుల్లములఁ దలంచి శ్ర యొదిఁగి యుండ.

157

— *అశ్వత్థామ నిద్రాపరవశుం డగుధృష్టద్యుమ్నం జంపుట *

ఉ. కాలను గేలనుం జదిపి శ్ర గంధకరిం దెగఁగార్చునింహముం
బోలుచుఁ బేర్చి యాద్రుపదభూపసుతున్ సమయించె వేదనన్
తోలఁగ రోజుఁగాఁ బలుమృత్యుం బొరలంబడి లాల గ్రక్కన
వ్యాలుమంగడు వాక్పరిభ్రవంబుఁ దలంచుచుఁ గ్రార్యధుర్యుడై.

158

క. ధృష్టద్యుమ్నుని ని ట్లతి, కష్టవిధిప్రాప్తమరణఁ శ్ర గావించి మహా
వప్తంభోజ్యులుడును సం, హృష్టాత్ముడు నగుచు వింట శ్ర నిడియె గుణంబున్.

159

వ. ఇట్లు సజ్యం బయినచాపంబు ముష్టి నమర్చి యాచార్యనందనుండు.

160

ఆ. చప్పరంబు నెడలి శ్ర చనుదెంచి ¹యల్లని, నగవు నెఱయ నూతుఁ మొగమునందు
జూడ్కి వొలయ రత్నసంధరం బగునిజ, న్యందనంబుపై కే శ్ర జనియె నధిప.

161

మ. అరదం బిమ్మెయి నెక్కి యుబ్బి శిబిరం శ్ర బాప్రద్ర నిశ్చేషతం
బారయం జేయుకుతూహలంబు మది నుపొంగన్ లసన్నేమిని
వృరనాదంబు ప్రమోదముం బెనుప రత్నోభూతచిత్తంబులం
బరపీరావలియిండ్లకందువ తెడం శ్ర బాటించుచుం బోయినన్.

162

తే. పీనుఁ గై యున్నపాంచాలశ్రసూనుఁ జూచి, రక్షకులును దదీయపురంధ్రులును స
మగ్ర శోకాంధకారనిశ్రమగ్నచిత్త, వృత్తు లై యేడ్చి రెలుఁగులు విన్నుముట్ట.

163

క. ఆ కలకలమున మేల్కని, యా కెలకులయిండ్లరాజు శ్ర లది యే మనుచున్
వే కదియం గని యాజను, లాకులరవ మెనఁగ నిట్టు శ్ర లనిరి నరేంద్రా.

164

క. రక్కసుఁడో మానిసియో, నిక్క మెఱుంగము వధించె శ్ర నృపసూనుని పీఁ
డొక్కరుఁ డుదగ్గుడై రథ, మెక్కి యరిగెడున్ దురాత్ముఁడనెయిదుఁడు కడఁకన్.

వ. అనిన విని యన్నరపతులు తలలెత్తిచూచి పోసక పొదువుం డనుచు సపరివారం
బుగా నడరి యశ్వత్థామం బొదివిన నుద్దామప్రకారంబునం దిరిగి మూఁపులు
జెరుగ గొనయంబు సారించి.

166

మ. ఖరనారాచపరంపరావిహరణశ్రార్థంబునన్ శాతని
వృరభల్లవ్ర విసారదారుణతరత్నోణీశులం దద్బలో
త్కరముం గేలియపోలె గీటడఁచె దోర్లర్థం బఖర్థంబుగా
వెరవుం జేవయు భూతముల్ వొగడ నశ్వవీరుండు ధీరోద్ధతిన్.

167

వ. తదనంతరంబ యు త్తమాజునిలోఁగిలి చొచ్చి కృపాణపాణియై యరదంబు డిగ్గి
యరసికొల్లి యతనియభ్యంతరమందిరంబుఁ ²బ్రవేశించి.

168

నీ. అలికికి మేల్కనునతని ధృష్టదుమ్నుఁ, బట్టినక్రియఁ దల శ్ర పట్టి యీడ్చి

- యాతని జంపినయట్టులు పశుమర,ణాతికౌతుకమున నవని బెట్టి
చంప నచ్చేరువశజప్పరంబున శయ,నించుయుధామన్యుఁ న్డెఱిగి కడఁగి
చనుదెంచి రాక్షసుఁ న్డనితలంచియుఁ గొంకు, వెట్టక పెనుగద న్ బెట్టు వ్రేయ
ఆ. వ్రేటు వడి చలింప న్ కాటోపదీపితఁ, డగుచు గురుతనూజుఁడక్కుమారు
నగ్రజన్ముఁబోలెనుగ్రత వధియించె, గాని ఖడ్గలీల న్ గలుగ దయ్యె. 169
వ. ఇట్లు ద్రుపదపుత్తుల నొక్కు-మ్మడి సేరుపుర గీటడంచి యబ్బలుమగండు. 170
శా. కాలాకారతఁ బేర్చి దోర్ల సితఖగ్రస్థస్థానసాంద్రప్రభా
జాలం బొప్పఁగ నిండ్లు సొచ్చి లఘుసంశ్చారంబు శోభిల్లఁ బాం
చాలవ్రాతముఁ గ్రీడమైఁ దునిమె రక్షశ్శ్రేణి మాంసంబుఁ గీ
లాలంబుం గబళించి త్రావి మదలీరలాలోలతం గ్రాలఁగన్. 171
వ. అట్టియెడ. 172
శా. నిద్రాసక్తునిఁ గొంతమేల్కనినవానిన్ సుప్రబుద్ధాత్ముఁడై
యుద్రేకంబును శౌర్యసారమును బాహూల్యాసముం జూపఁ జం
చద్రేఖం దిర మైనవానిఁ దను నుత్సాహోగ్రతం దాఁకి యు
న్నిద్రస్వైరసముద్ధతిన్ మెఱయువానిం దున్మె నేకాకృతిన్. 173
వ. మఱియు నతండు. 174

—* అశ్వత్థామ కఠితురంగంబులపైకుఱికి నఱవట *—

- సగ్రర. తుండంబుల్ నుగ్గును గై న్ తొరఁగఁగఁ జాలుకం న్ ద్రుంచుఁ గుభస్థలంబు
ల్పండించున్ మా క్రికంబు న్ లలయఁగఁ జెదరం న్ గాయముల్ ప్రేవుబ్రోవుల్
చండంబుల్ సాంద్ర క్షత్రవమున బెరయన్జాల్యడన్ వ్రేయు నిమ్మై
ఘండాలశ్రేణి మాయిత్రుచు వెలిగి హయస్తోమశాలాగతుం డై. 175
ఉ. గొన్నిటిపాదముల్ నలుకుఁ న్ గొన్నిటిమోరలు చెక్కు లీలమై
గొన్నిటికంతముల్ మనుముఁ న్ గొన్నిటిపీపులు స్రచ్చు నుబ్బునం
గొన్నిటిసర్వగాత్రములు న్ కూరివిచేష్టితవిభ్రమంబు దోఁ
పన్నులుమాడుఁ జౌగ్రహలభభాసితభూరిభుజావిహారుం డై 176
వ. ఇబ్బంగి బీనుంగుపెంట లై నపాంచాలురవిడిదల వెడలి విజయోద్దాముం డగు
నశ్వత్థామచల్లడముదట్టి మొదలయినపరికరంబులు పాటించియున్నగనపలోఁగిళ్ళ
కుం జని తోలుత దొరలందునుముచుఁబరిజనమాతంగతురంగమండలంబులముట్టి
విదళనవినోదంబులు సలుపుచు నొక్కొక్కయెడ మార్పురు మేల్కని పన్ని మా
ర్కొనిన మారి మసంగినట్లు మృత్యుదేవత గెరలినచాడున జముండు నలిరేఁగిన
కరణిఁగనుపుగొట్టి కాలుకాలంబెనంగినపీనుంగులను గనకర్తవ్యవల్లభుంబులఁజెలు
వందు జేతులనుదునిసిపడినకరికరంబులతో సరసమాడు చెలువునంజలనంబునొందు
చరణంబులను నావులించుతలలను వేదండదంతఖండంబులను ఘోటకముఖలేశం

బులను రథావయవశకలంబులనుమడుపులు గట్టునెత్తురులను గుప్పట గొనుకండ
లను బెనంగొను ప్రేవులను బెనుటిట్ట లగునెమ్ములను మూర్తిమంతంబు లయినట్టి
యద్భుతంబునకు భయానకంబునకు బీభత్సంబునకు నన్నేల నెల వగునట్లుగాఁ
జేయుచుఁ జెలంగిచెలంగి మలంగి మలంగితనకరవాలలీలలు భూతబేతాళంబులకుఁ
బ్రీతిఁ బెనుఁ జతురంగంబులం బాఱినను బీఱువోయినను దెరలినను గలంగినను
దొలంగినను దఱిమినను నఱిమినను గిట్టినను ముట్టినను దాను వానిం బొదివిపొలి
యించుచు బలువిడియఁబుట్టునువెరవును బరుసఁదనంబు నొక్కచందంబునఁజెల్ల
నం దొక్కటినైనను దక్కనీక యంతకంతకు నెక్కు డగుకోపంబుననాటోపంబు
దీపింపవాదరఁ జిక్కినయెముకతునుకలు గోఱదాడ లకై వడిగలిగిరుధిరానులేపనం
బున నాభీలం బగునసిపట్టిక ఘోరాకార యైనరాక్షసి పగతుర గీటడంగించుటకుఁ
దనకుం దోడు వచ్చిన తెఱంగున మెఱయ జేద్దినై న్యనన్నివేశంబు లోనుగాఁగల
పలుచోట్లఁగమలాకరంబుసొచ్చినఘనలులాయంబు రేఖయుఁ గేలివనంబుఁదఱిసిన
మత్తఘండాంబువోల్చియును గాంతారంబుదరికొనుదావపావకువిధంబునుదోఁప
విహరించుచు వలయుతఱి రథం బెక్కుచుఁ బాదచారియై విక్రమించుచు వెరవు
దొరకొనినయప్పుడు డిగ్గుచు నగ్గలికమై బెరయ బెనంగి పగతురర క్తంబున సిక్తం
బైన శరీరంబు దారుణప్రకారంబున నుల్లసిల్లఁ దన్ను సకలజనులు దానవుం
డని తలంపఁ బెంపారుభీషణోద్ధతిఁ బ్రవర్తిల్లుపరాక్రమకీడ నతిశయిల్లి రాజ
మందిరంబు సొర నప్పళించుచుఁ దద్వారంబున కభిముఖుం డై యరిగెనట్టియెడ.

సీ. కలయంగ వీడు మేల్కూని యమ్మహావీరుఁ, డొక్కఁడ మెలఁగుటయును నతండు
దొలుత ధృవద్యుమ్ముఁ శ్రద్ధించి తద్బంధునం, తతి గీటడఁచి యోధశ్రదంతితురగ
చయముల నెల్లను శ్ర సమయంగఁ జూచుచు, రాకయుఁ గర్ణపరంపరావ
గతమున సన్నాహాగ్రాహ మై యెక్క డెక్కడ యని కడఁగి శిఖండి ద్రాప

తే. దేయులును దానుఁ బన్నియృద్వృత్తశౌర్య

¹మానతుంగ ప్రభద్రకమాత్స్యతతులుఁ

దోడ బలువిడిఁ దఱుమంగ శ్ర ద్రోణతనయు

ముట్టి శస్త్రాస్త్రచయముల శ్ర ముంచుటయును.

178

వ. వారల నేర్పడి నాలోకించి.

179

ఉ. అగ్గురునందనుండు హరిణావలిఁ గాంచి కుభృత్తటంబు వే
డిగ్గు మృ గేంద్రుచాడువనఁ గ్రడిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగా
డిగ్గి రథంబు చోద్యపువ్రడిం ²గలయక బెరసెం గరంబులం
వగ్గల మైన్దోటకము శ్ర నద్భుతఖడ్గముఁ దేజరిల్లఁగన్.

180

- మహాస్థగ్ర. చతురంగచ్ఛేదకేళీసరభసకలనాశ్చర్యధౌరేయనానా
గతులం ద న్నెల్లవారుం శ గడిచియసుర నాఁ శ గా నతికూరచేష్టా
ద్ధతి యొప్పుం జొచ్చి సైన్యాశ్రస్త్రముల నతనియశ్రుంబులందుంచి వీకం
బ్రతివింధ్యుం గిట్టి రెం డై శ పడఁగఁ దునిమెఁ దశద్భాసమానాంగయప్తికా. 181
- వ. ఇవిధంబున ధర్మతనయనందనుని నడుము దెగ నడిచి యార్చి పేర్చిన. 182
- మహాస్థగ్ర. అతిశోకక్రోధవేగవ్యధితహృదయుఁ డై శ యశ్వసాదిత్యవీరో
ద్ధతిఁ ¹బ్రాహ్మసూర్తి సెల్వార్దగ సబళముఁ దశద్భాత్రముం జొన్నఁ బూఁచె
న్పుత్రసోముం డల్లఁ బట్టె శ స్తురుసుతుఁ డదియున్ శ ²స్సుక్కు- చెన్నార నల్క-
స్థృతఖడ్గుం డైనఁ జేయు శ నిర్భరముఁ దురగము శ న్వేలిల్పడిం ద్రుంచివైచా.
వ. ఇవిధంబునఁ జిత్తవధంబునకుఁ గోచరుం డైనకీచకాంతకతనయుం గనుంగొని.
మహాస్థగ్ర. నినుఁ గూడఁ వీడె వచ్చెన్ శ నృపుఁడనుచుశతాశ్రమీకుఁ డాభీలచక్రం
బున నశ్వత్థామవక్షంబునను రుధిరముం శ బొంగఁగాఁ జేయ నప్ప
టున నీడంబోక బల్వేటున నిలబడ నాటోపముం జూపియంతం
దనివో కాదుర్జయుం డాశ్రతనిశిరమును దశద్భాత్రముం బాపి లీలన్. 185
- వ. అట్లు నకులనూనుండు సమసి. 186
- మహాస్థగ్ర. శ్రుతసేనుం డట్లు కోపశస్పరదరుణమరీచుల్ దలిర్పంగఁ జక్షు
ద్వితయంబుం గెంపునం బాంధ్రదినచెలువము సంధి ప్రహారంబుగా బె
ట్టతనిం జంచద్దన్ ప్రేయఁగ నుటక తదాశ్రయచ్చిదాస్సారకేళీ
చతురుం డై యక్కు-మారున్ శ జముకడ కనిచెం శ జంఢదోర్దర్ప మొప్పన్.
వ. ఇతైఱంగున వికృతాననుండై పడి మృతుం డైనసహదేవసుతుం జూచి రోషం
బునం బేర్చి. 188
- మహాస్థగ్ర. వితతజ్ఞానాద మాశాశ్రవితతి నినిచి దోశ్రీర్వర్య మేపార బాణ
ప్రతతిం ద న్ముంప వీకం శ బలక జడియుచున్ బల్విడిం బేర్చి చంచ
ద్గతిఁ గ్రీడం దంతి హేలారదళనరతమృగేంద్ర³స్ఫురనూర్తి దోషన్
శ్రుతకీర్తిం గిట్టి కంఠశ్రుటనవిలసనాశ్రయాధి నవ్విప్రుఁ డొప్పెన్. 189
- వ. ఇట్లు ద్రౌపదీతనయపంచకంబు పంచత్వంబు నొందినఁ గ్రోధాతిరేకంబునఁ బ్రభ
ద్రకులును శాంతనవాంతకుండును ధృష్టద్యుమ్నాంతకుఁ జుట్టుముట్టి. 190
- చ. శరములఁ దోమరంబులను శ జక్రములన్ వెనఁ గప్పి బెట్టుము
ద్గరకరవాలకుంతముఖశివారుణహేతుల నొంపఁ నాతఁ డు
దురగతులం బ్రభద్రకులఁ శ ద్రుంచుచుఁ గేళి యొనర్పఁగా శిఖం
డిరుచిరమార్గణంబు భుక్తుటిస్థలి నొంచె సముద్భటోన్నతిన్. 191

1. గ. మూర్తిసూర్తి. 2. గ. మగ్గుగాఁ జేయ. 3. క. గ. చ. బుగ్గుబునం బొంది. 4. క. శ్రమసూర్తి దోషన్.

—♦ ఆశ్వత్థామ శిఖండిం బాదిభి చంపుట. ♦—

క. గురుసుతుఁడు క్రోధమయ మగు, బరవసమున నప్ప డాద్రుపదశనందను మే
నిరువఱియ గాఁగ నేసెను, ¹ శిరము నుదగ్రతఁ గృపాణశిక్ష మెఱయఁగన్.

వ. ఇవిధంబున దొరలు దెగినను బాంచాలశ్రద్ధకమత్స్యసైన్యశేషంబులు వోక
పెనంగిన నతండు మాతంగవితానవిదళనం బప్పుడు సలిపినకంఠీరవంబు తనమీఁద
హరిణకులంబు గవిసిన నెట్టి దగు నట్టివాఁడగుచుఁ బేర్చి యార్చెన తైఱంగుతు
ములంబునఁ బాడగానమిఁ బాఁడునందనులు శృష్టసాత్యకులును నాశిబిరమున
లేకయునికి యెఱింగె నప్పుడు గనుంగొనుజనంబులకు నితండశ్వత్థామ యనుబుద్ధి
వోడమె నది యెట్లనినఁ గురుపాండవులు భండనంబుఁ జేయం దోడంగిన యది
మొదలుగా రాత్రి లచ్చటిజనులు నీలతనువును రక్తాస్యనయనయు రక్తాంబర
ధరయు రక్తమాల్యానులేపనయు నగులేమ యొక్కతి తమవీటివారు నిద్రవోవు
చుండఁ దలలు వీడమేనులు వికృతంబులై వ్రేలం బాశంబులఁ గరితురగసహితం
బుగా బంధించి ఘోరసంరంభంబునం దెచ్చి తెచ్చి యశ్వత్థామయగ్రభాగం
బునం బెట్ట నుగ్రభావంబున నతండు దునుముచు నార్చు చునికిఁ గలలు గాంతు
రట్లగుటంజేసి నిద్రాసక్తులం జంపుటయు నవిధంబునార్చును నేర్పడ ననుసం
ధించి యక్కలఘటంబు గా కేమి యని తలంచి చొచ్చి పోటునకు నయ్యరాతి
రాత్రిమై వచ్చుట నిశ్చయించి యశ్వత్థామఁగా నెఱింగి రవ్వీరుండు మెఱుంగు
మెఱుచినట్లు వివిధగతులఁ జరించినం జెండాడినం జూచియు నీడంబోక రణకీడ
సల్పిన నబ్బలుమగండు సముద్దండబాహుదండవిలాసుం డై.

193

మహాస్థగర. తలలన్ హస్తములం బాదములఁ దనువులం దతప్రదేశంబుఁగప్పం
దొలఁగించున్ వానిఁ గొన్నెత్తురు వఱపి హయశస్త్రోదంతిప్రతానం
బుల మేదోమాంసఖండంబుల దనుజమహాభోజనం బావహించు
²స్మలఁగం బాటుం జెలంగు శ న్నలి నెసఁగు జయోశస్త్రుం డై మానవేంద్రా.

తే. అట్లు విహరించి హతశేషు శ లైనజనులు
పాటఁ గనుంగొని రథ మెక్కి శ పటురయమున
వారి వెనుకొని మెఱుంగువాఁలారుతూపు
గమూలు పరఁగించి యందఱ శ సమయఁ జూచి.

195

క. ³ఆ కలన నట్లు సేసి హ, హాకులజనతతులు గాఁగ శ నన్యస్థులుల్
భీకరరథగతుల నుద, గ్రాకృతి యై మెఱసి యమ్ము శ లడరింపంగన్.

196

వ. ఇట్లెసఁగుబహుళకోలాహలంబున హయంబులు నిభంబులుఁ గట్లు ద్రెంచుకొని
కలయం బాఱఁ బాటుటయు గోడిగలకై దంతపాతకలహంబులం గెరలుగుండ
కందునను నొండొంటిపాదగంధంబులు సహింపక మార్కొని పోరాడు

గ. శిరంబు మున్నుగ. 2. గ. న్నలిఁ బాడున్ లీల నవ్వు స్ఫులి. 3. గ. ఆకలన మట్లు

సామజంబులసమ్మర్దంబునను గాళ్ళు దునిసియుఁ జేతులు నలిసియు నురంబులవిసి
యు వెన్నలు విఱిగియుఁ బ్రక్కలు నొగిలియుఁ దలలు వగిలియుఁ జాఁపకట్టు
వడి చదిసియుఁ గ్రంతల నిఱకటంపుఁజోట్ల మానవకోట్ల పీనుంగుతిట్ట లగు
చుండఁ బలకయు వాలునుం గొని యవ్వలుమగండు వేడుకం దేరు డిగ్గి యగ్గ
జంబులను ఘోటకంబులను బాదివి పాటవాటోపం బొప్ప విపాటనవిసోదంబు
సలిపె నప్పడు గొందఱు నెఱయ మేల్కొననిభ్రమను భయంబునను బాదంబులు
గుదివడఁ బాటలేక నెల వెడలినయెలుంగుల నస్తవ్యస్తపుమాటలాడఁ గొందఱు
జనక సహోదరాదు లగుబంధువులఁ బేరువేరం బిలుచుచుం దిరిగి కనుదిరిగి
తమవారు గానివారలచెట్టలు వట్టుకొని చనఁ గొందఱు కైదువులు గొని కదిసి
నిదురకన్నులం బొదువుచెలులను జుట్టంబులను బగఱి యని సమయింపఁ గొంద
తెదురుగాఁ జనుదెంచినవా రిది యేమి యనియడుగ నశ్వత్థామ సొచ్చి పొడుచు
చున్నవాఁ డనిన వాసుదేవార్జునులు శిబిరంబున లేమి నప్పాపాత్మున కిట్లు
సేయ వచ్చెం గాక వా రున్నఁ దన్నుఁగాసి సేయరే యని పలుకఁ గొందఱు
బీభత్సం డిట్టిపరాక్రమంబు సేసినం జూచి మనంబున రోయ కుండునే యతం
డెన్నఁడేనియు వాహనవికలుఁ డైనవానిని జేత నాయుధంబులు లేనివానిని దల
వీడినవానిని వెఱచినవానిని వెఱఁగుపడినవానిని నిద్రించువానిని నొంచునే
యని యర్జును నగ్గింప నయ్యందఱ నగ్గురునందనుండు గురుతరం బయినకురు
రాజుపరిభవంబు లప్పటప్పటికిఁ దలంపఁ బెంపారుదారుణకూ౯రత్వంబునఁ గోలు
మసంగి యించుకయరవాయి గొనక చెండియుం ద్రుంచియుం జించియుఁ దుంగ
మడుఁగుఁ జొచ్చినమాతంగంబుపగిది బడలువడం జేసె నాసమయంబున. 19.

- సీ. ఆ యోధవరుబారి శ కగ్గంబు గాక ద,వ్వుల భీతిఁ దలలచీరలును వీడఁ
బాదంబు లట దొట్ట్రవడఁ బాటి కొందఱు, మానవాధీశులు శ సైనికులును
విడిదలవాకిట శ వెడలుచోఁగృపకృత,వర్మలఁ గని వఱువట్లువట్టు
పెదవులు దడుపుచునదయతఁ గావరే,యనుచు మ్రొక్కఁగనమ్మకహత్ములపుడు
తే. రాక్షసావేశసంభృతశ్ర౯ర్య లగుట, నధిప యాత్మీయమానుషశహాని దలంప
తేక. వారలఁ బాదివి య్రనేకభల్ల,దారితులఁ జేసి రందఱఁ శ దరతరంబ. 198
క. ధరణిసేటి దప్ప నొఱిగిన,కరిహయనరచయము లొఱలఁగఁగాఁ గరుణము భూ
వర యెలసె శిబిరమునఁ దన, కరయఁగఁజేరుగడ లేమి శ నది వృథయయ్యెన్.
వ. లట్టియెడ. 200

మహాసగ్ధర. దనుజప్రాతంబు కాంతోతతియును బ్రజలుం శ దారు నానావిధోగ్ధ
ధ్వను లాకాశావకీర్ణతప్రమహిమఁ బారయం శ దంష్ట్ర లత్యంతఘోర
త్వనిరూఢిం బొంద నార్చుం శ దఱచుగ నగునుత్తారసల్లాపముల్ సే
యు నలిం గ్రందారఁ బైతై నురవడిఁ గవియున్ శ హుంకృతాభీలభంగిన్.

వ. ఇవిధంబున వివిధవికారానంబులు బహుభంగికకరపాదంబులు గలుగునపరి మిత్రక్రవ్యాదులు గవిసి మేదోమాంసమస్తమ్మజంబు లానుచుం జవి యైన వాని బుత్తమిత్రకళత్రాదుల కొసంగుచు నన్యకోటి బెరసినయెడఁ ద్రోద్రోపు లాడి యవియుఁగై కొనుచుం గీలాలవానేంబున మత్తిల్లి నృత్యంబులు సేయుచు మఱియు ననేకప్రకారంబుల విహారంబు సలుపుచు నుల్లసిల్లిరి పదంపడి యుజిపీనుఁగు లొఱలుటయును దానవగణంబుకలకలంబును డిందువడియెనప్పుడు జగంబులు గొని కాలినకాలాగ్నియుంబోలెఁ బాండవశిబిరంబు నిరవశేషంబుగా సమయించి శమయించి చాపచార్యనందనుండు మేనెత్తుట జొత్తిల్లి మోహం ధ్యంబుతోఁ గలసి యునికింజేసి సాంద్రతరరక్తసిక్తంబు లైనబాహుఖడ్గంబు లేక ద్రవ్యంబుచందంబు నొంద మరలి తాను బ్రవేశించుతఱి నెట్లుండెనట్లనిశ్చ బ్దంబైనయవ్విడిదల వెడలుచుండఁ దెలతెల వేగె నిట్లు ప్రతిన నెఱపి కృపకృత వర్మలపాలికిం జనుదెంచి వారలతో నిట్లనియె.

202

—♦ అశ్వత్థామ పాండవశిబిరంబు వెడలి కృపకృతవర్మలఁ గూడికొనుట. ♦—

సీ. సకలపాంచాలురు శ్ర సమసిరి పాంచాలి, కొడుకు లందఱు జమ్భుకడకుఁ జనిరి చేదిమాతస్యప్రభృద్బ్రాదిబలంబులు, నిరవశేషంబుగా శ్ర నేలఁ గలెనె మాటలు పెక్కేల శ్ర మానిసి గుఱ్ఱమే, నుం గనుపే రెల్లఁ శ్ర ద్రుంగెఁ బాండు భూవరనందను శ్ర లేపురుఁ గృష్ణుఁడు, సాత్యకియును ¹నెందుఁ శ్ర జనిరొ కాని తే. తండ్రియును నేలినాతఁడుదైన్యపడిన, దాని కరులపై వచ్చియీశానువరము గాంచిమీరలు పెనుఁబ్రాపుఁగాఁగ వీడు, దఱియుటకునెంత దగునంతఃపఱుపఁగంటి. వ. అని చెప్పిన వినుచు మున్ను రాక్షసావేశంబునం జేసి సీచపరాక్రమంబు లాచరించి తదనంతరంబ తెలిసి యారధికవరులు వగం బొగులుచున్నవారు గావున నగ్గురునందను నగ్గింపఁ దలంపక యూరకుండి తమమనోవికృతి యతం డెఱుంగక మున్ను తలలు వంచుకొని తగుతెఱంగునఁ బొగడిన నతండు.

204

తే. పాండుతనయులు నాచేతఁబ్రబట్టవడుట, తెగుటగలిగిననుఁగొంతఃపొగడఁదగును జలముమైరి త్రవాండ్రను శ్ర జంపుటరయ, మీరుగొనియాడునంతటిఁపారుషంబె.

వ. అనిన విని వారలు ధృష్టద్యుమ్నప్రముఖపాంచాలురు బ్రతివింధ్యాదిద్రౌపదీ యులను బేరుకొని వారివారిబలంబులను మాత్యాసీకప్రభృతినైన్యంబులను నొక్కరూపేనియై ద్రిక్కకుండ నొక్కరుండవ రెండుజాములలో నేలంగలిపితి కరం బచ్చెరువు గాదె యని యతనిం గొంగలించుకొని రనుటయు సంజయునకు ధృతరాష్ట్రం డిట్లనియె.

206

క. కురుపతికిఁ దయముఁ గోరెడు, గురుపుత్త్రిఁడు మున్న యేలొక్కో యిటు తఱికిం ²జొరక యెడమడిసినను మఱి, వెరవుం జేవయును జూప శ్ర వేడుకవడియెన్.

వ. అనిన యమృతహీపతి కతం డి ట్లనియె.

208

ఉ. పాండునృపాలనందనుల శ్రీ బాహుబలంబున కోడి యాతఁ డు
ద్దండతఁ గుంది యుండి వసుశ్రధావరునూరులు నుగ్గు సేసి భీ
ముండు దదు త్రమాంగము స్రముగ్ధతిఁ దన్నిన దాన శోకముం
జండతర ప్రకోపము స్రసహ్యపువేదన సేయ నత్తఱిన్.

209

ఆ. గురునిచావు తెఱఁగుశ్రొత్తయై మసేమున, నావహిల్లుటయు మృహగ్రహమున
బాస యిచ్చి రాజ్రాపనువును బడసి యు, దగ్రవృత్తి నరిగి శ్రీ యట్లు సేసె.

210

ఉ. తా వెనఁ బోవునపు బలదర్పనమగులు పాండుపుత్తుల
చోచ్చి వసియింపకున్కిఁ దనశ్రీచూచినకార్య మతం డొనర్చె దే
వావలి కైన నతైఱఁగునాక్రమలీలలు సెల్ల నేర్చు నే
భూవర వార లున్న విధిరపోకలఁ బోవుట గాక యంతయున్.

211

వ. అని చెప్పి విను మట్లు కృపకృతవర్మలచే సంభావితం డై కుంభసంభవసంభ
వుండు వారలతో మనమిఁక మనుజపతికడకుఁ దడయక పోవలయుఁ బుణ్యంబున
మనము వోవునంతకుం బ్రాణులు గలిగి యుండెనేని నితైఱం గెఱింగింతిమను
టయు వార లట్లు కాక యి యచోటు గదలియన్మువ్వరును భూవల్లభసల్లాప
కుతూహలంబున రయంబునం జనుదెంచి.

212

—♦ ఆశ్వత్థామాదిరథికత్రయంబు దుశ్యోధనుం గమంగొనుట. ♦ —

తే. ర క్తసంసి క్తమైనధర్మారతలమున, నార్తిఁ బొరలుచు నూర్పు లంఘదండ సంద
డింపజీవంబు వెడలనుంకింపఁ జేప్ప, లాయ్యనోయ్యన యడఁగంగ్రనున్నయధిపు.
మహాస్థగర. కని శోకం బాత్మలం దగ్గలముగ రథముల్ శ్రగ్గునకొ డిగ్గిభూమి
ధనువుల్ వోవైచి బాహ్నిద్రమము వొడువున క్త్రంబులన్ విప్రలాపం
బును దైన్యం బావహిల్లం శ్రీ బొరలుచుఁ బారి నాభూవిభుక్ శాంతదృష్టిం
గనుఁగొంచుం జేరి కే లంగముపము నిడుచుం శ్రీ గాఁగిటం జేర్చికొంచున్.

214

చ. పురపురఁ బొక్కి యానృపతిశ్రవుంగవుచుట్టును నుండి యక్కటా
ధరణి సమస్తమున్ భవదురదారమహాజ్ఞకు లోను సేసి యి
ప్పురుసున నీవు దీనతకు. శ్రీ భాజన మైతి విధాత కెందు దు
ష్కర మగుకార్యముం గలదె శ్రీ కౌరవనాయక మ మ్రొఱుంగుదే.

215

క. అన నప్పలుకులు వెడవెడ, విని యావిభుఁ డల్లఁ గన్ను శ్రీ విచ్చిన వదనం
బునఁ జూడ్కినిలిపి కలశజ,తనయుం డి ట్లనియె గద్దరదగళుం డగుచున్.

216

చ. అమితబలంబు దర్పమును శ్రీ నద్భుతధీరతయున్ గదాపరి
శ్రమముఁ బొగడ్డ కెక్కునిను శ్రీ జక్కనెదుర్చుట గాక పోర ధర్మ
ధర్మము గని యొక్కఁ డుద్ధతి గగ్ధం దెగటార్చుట గల్గెనట్టె యిం

- క మగల కెట్టివారలకుఁ శ గల్ల దపాయము దైవ మల్లినన్. 217
- చ. దురమునఁ బెంపుఁ జేవయును శ దుర్దమలీల వెలుంగుచుండ ను
స్థిత శమంతపంచకవిశిష్టతలంబునఁ బోరి సద్గతిన్
బొరసెదు నీకు నై వగవు శ వుట్టదు బంధులు రాజు దేవులుం
దిరియుదు రింక వారి దగుదీనత కోర్వక యుమ్మలించెదన్. 218
- ఉ. నీరి యనారతంబుఁ దనశిష్యులలోపల నెల్ల నిన్ను దు
ర్వారపరాక్రమాధ్యుఁ డని శ వర్జన సేయుట గేలి చేసి యా
మారునికిఁ జయం బొసఁగె శ మాలవిధాత్మఁడు వానిగెల్పుకో
లేరికి సమ్మతం బగునె శ యిట్టిది దీనను బెంపు గల్గునే. 219
- చ. కురువర సీమగంటిమియుఁ శ గోల్తయున్ బలముం జలంబు దు
స్తరగతిఁ బేర్చి భీమునకుఁజావక పోవఁగ రానియట్టిదై
నరు బెదరించి కేశవుమనంబు గలంచి యధర్మవృత్తికిం
జొరుఁ డని పంచె దీని దివిజుల్ గని రిం కిట వేయు నేటికిన్. 220
- ఉ. ధర్మము మాని యూరుట గతదం బాడి సేసినయంతఁ బోక దు
ష్కర్మఁడు వాయుజుం డెడమరకాల శిరం బటు దన్నెఁ జూచి యా
ధర్మసుతుండు శాస్త్రిఁ దగ శ దానికిఁ జేయఁడ యాతఁ డెప్పు నం
తర్మదదుష్టుఁ డీగెలుపు శ దైన్యము సేయఁడ కీర్తి మాయదే. 221
- క. కౌరవనాయకసీదుగ, దారణకౌరవము సకలధర్మరణిజనచే
తోరంజన మై నిర్మల, సారయశోధనము నీకు శ సంపాదించెన్. 222
- వ. అని పలికి తనమానుషంబు తెఱుం గూహించి. 223
- చ. కుడువఁగఁ గట్ట బంధులకుఁ శ గోటివిధంబులఁ బెట్ట జన్నము
ల్నుడుప ననేకధర్మవిధులం బొగ డొందఁగఁజాలునట్టియై
క్కుడుసిరి యిచ్చి పేర్చి నొకకొండగ మన్నిసనీవు సావఁగా
నొడ లిటు లోమితిం గురుకులోత్తమ యే నొకసేవకుండనే. 224
- వ. అని తన్నుఁ దాన నిందించుకొనుచు మఱియు. 225
- ఉ. న్యాయము దప్పకుండఁగ రక్షణం బొనరించి దివంబు గైకొనం
బోయెద వందు రాఁ దగినప్రణ్యము సేయుట లేదు గాని మా
చేయు మనంబునుం దనియఁ శ జెండఁగఁబడ్డవిరోధివర్గమున్
నీయెడ కిం పొనర్పఁగ గ్రణింపఁగ భాగ్యము గల్గె భూవరా. 226
- అ. పుణ్యలోకమునకుఁ శ బోయినయప్పడు, ద్రోణుఁ గాంచి నీకు శ ద్రోహి యైన
జనవినిర్దన్యచరితుఁ శ జంపె ధృష్టద్యుమ్ను, ననఘనీతనూజుఁడనుము తోలుత.
- వ. అని నామ్నాఱుగా నమస్కరించి కౌగిలించికొనుము మఱియు వలయుసల్లాపం

బులు సేయుము బాహ్యైకసోమదత్తభూరిశ్రవస్సైంధవప్రముఖభవదీయబాంధవ
జనంబులతో నాచేసినకుశల ప్రశ్నంబుగా సంభాషింపు మది యట్లుండిరేయింటి
తెఱుంగఁగఁగించెద.

228

సీ. అమృతంబునింపు కర్ణములకు నొసఁగెడు, మాట లాకర్ణింపు శ్రమనుజనాథ
శాస్త్రవశిబిరంబు శ్రీ సాత్విక వేళఁ బ్రవేశించి నీచుఁ గిల్లబ్రహ్మయాత్మఁ
దొలుత ధృష్టద్యుమ్నుఁ శ్రద్ధుంచితిఁ బశుమర,ణంబుగాఁ దదనంతరంబ కనిసి
వానిబంధుల నెల్ల శ్రవరుస గీటఁడఁగించి, ద్రాపదీసుతుల నందఱును బాదివి
తే. మిడుకమిడుకంగఁజంపియ్యప్పడమియెల్లఁ,దునియ పెంటగఁగరివాజీమనుజతతుల
నెల్ల నఱికితిఁ బాండవురలేవురును ము,రారియును సాత్యకియును నాశబారిఁబడరు.

వ. అని చెప్పి.

230

ఉ. ఏ మటు పోక శౌరి మది శ్రవేర్పడ ముగ్ధ గని డాఁగురించెనో
యేమిటి కెందుఁ బోయిరొ నశ్రేంద్ర యెఱుంగను ధర్మదూష్యసం
గ్రామవిధంబులం జయము శ్రగ్ధియు వారికి దక్క దయ్యె వా
రేమయి రేమి మాకెలన శ్రమెక్కె నెఱుంగుము మమ్ము మువ్వరన్.

231

వ. అని కలిసికొని పలికి కృపకృతవర్మలవలనుం జూపి.

232

క. వీరిపెనుఁబ్రాపు వడసినఁ, గౌరవకులనాథ యేన శ్రకాదరయంగాఁ
జీరికిఁ బోవనివారును, వైరులఁ సమయంగాఁ జేయ శ్రవలతుల కారే.

233

వ. అనిని నమ్మాటలు మనఃప్రియంబులైనాలుకకు లావిచ్చిన నాభావరుండమ్మహీ
సురవరున కిట్లనియె.

234

క. నీవును నీయోధవరులు, నావైరులఁ బఱచినంత శ్రయాచార్యుండు
దేవప్రతుండుఁ బఱచిరె, భావింపఁగ దుష్కరంపుఁబని యిది యనఘా.

235

ఆ. కర్ణమనము పెద్దగఁగొనియాడుదు, మతనికంటె శల్యుఁ శ్రదధికుఁ డందు
రతఁడు నతఁడు నిట్టియాక్రమంబున నాకుఁ, బ్రియముసేయఁజాలిరే మహాత్మ.

వ. అని యమ్మువ్వరమొగంబులు గలయంగనుంగొని మీరు కృతకృత్యులగుసుఖుల
రై యుండుడు పునర్దర్శనంబు త్రిదివంబున నయ్యెడుఁగాక వగలు మాని పొం
డని పల్కి ప్రాణంబులు విడిచిన వార లవ్వసుమతీపతిఁ గాఁగిలింఁచుకొనివలగొని
వచ్చి మరలి మరలి చూచుచు నరదంబు లెక్కి యరిగి రంత నుదయగిరిశిఖరంబు
నకు ఖరకరుండు వచ్చె నేను నితైఱుంగు నీకెఱింగింప వచ్చితి నాహవప్రకారం
బంతయునీకు వినిపించుటకు నాడు మునీశ్వరుండు నన్నుఁ బనిచి యొసంగిన
దివ్యదర్శనత్వంబు నీకొడుకుతోడిద యయ్యె నని యిట్లుసంజయుండు ధృతరా
ష్ట్రునికు నశ్వత్థామాది రథికత్రయవ్యాపార కథనపూర్వకంబుగ్నాదుర్యోధను
లోకాంతరగమనంబు నెప్పె ననిన విని యటమీఁదఁ బాండునందను లెవ్వ
ధంబునం బ్రవర్తించి రని యడుగుటయు.

237

మహాస్థగర, పరమజ్ఞేయస్వభావా శ్చ భవభయహరణప్రౌఢనామానుభావా
కరఖిలచ్ఛక్తశూలా శ్చ కలుషహృదయసాంగత్యవైముఖ్యశీలా
కరుణాయంత్రంతరంగా శ్చ కమలభవమనఃకంజసంవాసభృంగా
దురితధ్వాంతప్రదీపాశతులనిరసనసంస్తృత్యనిర్భాసరూపా.

238

క. పరిణామగమ్య నిగమా, ¹పరనిష్ఠాసంపదచలభావనరమ్యా
నిరుపమసౌందర్య తపశ్చరణ నిరతహృదయకమలసముదితసూర్యా.

239

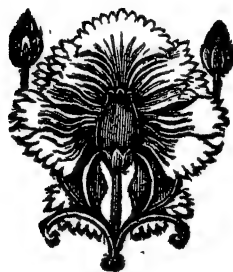
మాలిని. ²చరణయుగళకాంతిస్సార్వలీలానిరూఢా.

దరసుఖమయయుక్తా శ్చ ధర్మశీలానురక్తా
సురసముదయరత్నా శ్చ సుప్రతాసంగ హేలా
కరమహిమకటాక్షా శ్చ గాఢసర్వానుపేక్షా.

240

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్త్ర కొమ్మనామాత్యపుత్త్ర బుధారాధనవిరాజి
తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభారతంబున సౌప్తికపర్వంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

241

1. క. పరినిష్ఠా...భావన; చ. పరిపాకనుసంపదలసభావన.

2. గ. స్మరణశమితపాపా ♦ స్ఫార్వలీలానురూపా
పరసుఖమయభక్తా ♦ భక్తిశీలానురక్తా
సురసముదయరత్నా ♦ సుప్రసాదానుశితా
కరమభయకటాక్షా ♦ చారునిర్వాణదత్తా.

శ్రీ

హరిహరనాథాయనమః

శ్రీ మ దాంధ్ర మ హా భా ర త ము

సా ప్తికపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము.

శాశ్వతత్వకరణక

లాశాలిదయాదినిర్మలజ్ఞానమయా

నాశోత్పత్తిరహిత ¹స

ద్ధాశయసంభజనమహిత శ హరిహరనాథా.

1

వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె నట్లు సూర్యోదయంబైనయా సమయంబున సమీరనందనాదిసోదరులును శౌరిసాత్యకులుం బరివేష్టింప నున్న ధర్మతనయుపాలికిఁ బటతెంచి ధృష్టద్యుమునిసారథి సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు సేసి కరకమలంబులు మొగిడ్చి.

2

నీ. నరవర మనవీడునడిరేయి కృతవర్తయును గృపాచార్యుండుఁడనకుండోడు గా వచ్చి జనులు నిద్రావివశాత్తు లై, యుండ నశ్వత్థామ శ యొకఁడు సొచ్చి తొలుత ధృష్టద్యుమ్ము శ ద్రుంచి తతోద్దర,తనయాదిపాంచాలతతుల ముట్టి యన్యాయవిధిని నిర్యద్యం బైనవిక్రమ,లీలాతిశయమున శ నేలఁ గలిపి

ఆ. చేదిబలము నెల్లఁ శ జెండి మాతస్యప్రభ,ద్రకులు మేలుకొంచి శ ద్రాపదేయు లను శిఖండిఁ గూర్చికొని తన్నుఁ దాఁకిన, బెట్టుచంపె నంత్రవట్టువారి.

3

వ. మఱియును.

4

స్థగర. వీ డెల్లందల్లడ్లెల్ల శ వివిధగతులమై శ విక్రమోల్లాస మొందం గ్రీడాకల్పంబుగా నాశకృతిఁ గని ప్రజ శంకించి దైత్యుం డనం జెం డాడె శీర్షవ్రజంబు శ హరులగముల వేటాడెనేనుంగులం దు న్మాడెం గొక్షేయహేలారభ్యసనలనితబాహర్గళాభీషణుం డై

5

తె. అడవి దరమిడి నలుకంగ శ నందుఁ గలివి హరిగమంబులు గలగొన శ నలుచు తెఱఁగు

1. క. శుద్ధాశయసంభాతమహిత.

దోచె నాతఁడు యోధులఁ శ్ర దునుముఁ గలఁగి

యన్యజనము లాక్రందించుకనప్పు డధిప.

6

క. అటచినఁ బటచిన వేళులు, గటచిన నతఁ డించుకయును శ్ర గరుణింపక యం

దట నుటుముసేసె గుంపుల, కుటికి యుటికి ఖడ్గదారుణోల్లసనములన్.

7

వ. ఆ సమయంబున.

8

మహాస్థగర. కృపుఁడుకొ హర్దిక్యుడున్ వాక్కిటనిలిచిభయాశ్చీప్తయోధవ్రజంబుకొ
నృపులుకొ వే నిర్గమింప శ్ర నిర్విభకశరముల శ్ర నేడినిం గూల్చుచుకొ ఘో
రపుసంరంధంబు దుర్వారముగఁ గెరలి కాద్రంబు రూపంబు చాల్చుం
గుపీతకవ్యాదులో నాఁ శ్ర గుచరితనిరతం శ్ర గ్రూరతాధుర్యు లైనన్.

9

వ. తత్ప్రదేశంబు నవ్వీటిలోనుంబోలఁ బీనుంగుపెంట యయ్యె నట్లు శిబిరంబునం
గలకరితురగనరనికరంబులు నిశ్చేషత్వంబునొందెనాయు శ్చేషంబుక తంబునంగృత
వర్మచేతం బట్టువడి యతండు మందల విడువ నిట వచ్చితి నని చెప్పినంబొండ
వాగ్జండు.

10

తే. శోకవేగసంతప్తుడై శ్ర సొలసి వ్రాల, సంభ్రమమ్మునఁ బట్టిరి శ్ర సాత్వకియును
గవలు భీమసేనుండునుగరతలముల, నుమ్మలికము నెమ్మనములఁగ్రమ్ముదేర.

11

వ. కొండొకసేపునకు మూర్ఛ దేటి యన్నరపాలుం డెలుంగురాల౪డ ని ట్లనియె.

12

—♦ ధర్మరాజు తనపుత్రి లక్ష్మణామచే చచ్చుట విని పలవించుట ♦—

సీ. ఎట్టివారల కై నశనెఱుంగంగ నగునె కా, ర్యంబులగతు లుపాయంబు బలుపు
వెలయంగ నట్లు శ్రత్రుల బంధుమి త్రపుత్త్రామాత్యయుతముగనాహవమున
నందట నేఁ దెగటార్చినవాడ నై, విజయంబు సేకొని శ్ర విభవ మెసఁగ
నిట యేగుదెంచితి శ్ర నటబంధుమి త్రపుత్త్రామాత్యయుతముగ శ్ర నస్మదీయ

తే. బలము నెల్లను ముట్టి శ్రత్రులు నితాంతఘోరముగఁ దెగటార్చిరికుత్సితంపు
విధము వాటిలై నస్థిరవిజయమునఁ బ, రాజయమ యాడు నింక ధర్మరాజనంబు.

13

స్థగర. బాణజ్వాలానితాంత్రప్రసరణముల శుంభభద్విషత్సాంద్రసైన్య
శ్రేణీకాంతారముల్ చూశ్చి తములుగఁ బట్టుకొడమైఁ దేబరిలైన్
ద్రోణాచార్యాగ్నివేడిం శ్ర దొడరక మెఱసెకొ శ్ర దోర్విలాసంబు వైరుల్
పాణంబుల్ నాచికోల్ ద్రప్పదు తుదివిధి యశ్చాబ్జులరంద్రశ్శవైచెన్.

14

మహాస్థగర. శరదంప్రాభీషణం బై శ్ర చటులఁపుమ్ముగ్రస్వైరవిధ్వంసలీలా
స్ఫురణకొశోభిల్లురాధ్యాసుతుఁ డనుపులి విస్ఫూర్జితంబుకొ సహింపన్
వెరవుకొ దర్పంబుఁ గల్గెన్ శ్ర వికలరిపులచే పీడిబోయెం గుమారో
త్కర హిం కే ఘండు నాపరత్పరికలన ప్రమాదంబునం గాక యున్నె.

15

స్థగర. కాతాశ్రుస్ఫూరపీచీకసముదయరభసాశ్చర్యసంపాది హేలా

స్థితం బై క్రముదేరన్ శ బెదరక కలఁచెన్ శ భీష్మవారాశిఁ దుచ్చా
రాతివ్యాపారదుర్వారతఁ దెగియెఁ గుమారత వ్రజం బక్కటా ని
ద్రాతంద్రావ్యాప్తి నక్రూరతఁ బాలసి భుజాప్రేధి వ మ్మయ్యెఁ జామిన్. 16

ఆ. అధిక బలముగెల్పి శ యవనీశతులు గొంద, అతివిహీనరిపులయౌక్రమమున
మడిసి రకట జలధివెడలి సన్నఁపుఁగయ్య, మునిఁగి రూపడంగురజనులమాడ్కి.

చ. జనకుఁడు లేమికిం గడు శ విషాదము నొందెడికృష్ణ యిమ్మెయిం
దనయులు భ్రాతలుం దెగుట శ దా విని మూర్ఛ మునుంగు నెమ్మనం
బును నవశంపుమేను నయి శ భూస్థలిఁ ద్రెళ్ళకయున్నె తేతెనే
నిని బటుశోకవేగమున శ నిర్భరవేదనఁ జెంద కుండునే. 18

క. !ము నిట్టితెఱఁగుశోకం, బెన్నఁడు దా ననుభవించి శ యెఱుంగ దకట నేఁ
డన్నెలఁత యలఁతపెల్లన, నెన్నియవస్థలకు వచ్చి శ యెట్లయ్యెడినో. 19

వ. అని వగలం బొగిలి పాంచాలి రావింపం దలంచి తనవనువున సవ్వెలంది ద్రుపద
విరాటులు చచ్చినమఱునాఁడు తదీయపత్నులకు శోకాపనోదంబుసేయుటకై సుభ
ద్రయు నుత్తరయును దో నరుగ విడిదలనుండి విరాటుపురంబున కరిగి ద్రుపదుం
డును గొడుకులు నవ్వీటికి వచ్చునాఁడు నోడన వచ్చి కోడండును దానును నంద
యున్న యాద్రుపదుపత్నిం గాంచి పదంపడి సుభద్ర యర్జునుననుమతి వడసి
ద్వారపతికిం బోవ నమ్మత్స్యపురంబున నునికింజేసి యన్నరనాథుండు నకులుం
గనుంగొని యతిత్వరితగమనంబునకుం దగురథంబునంజటులంబులై నరభ్యంబులం
బూన్చికొని యుపస్థావ్యంబునకుం జని ద్రుపదనందనదుకకు-నుమన దేసంగలుగు
నంగనలను ద్రుపదమత్స్యపతిపక్షఁబుభామలను దోడ్కొని యవ్వడిదలకుం జను
దెమ్మని చెప్పి యేము నయ్యెడకుం జనుదెంచెద మనుటయు సతండు తదుక్త
ప్రకారంబునం జనియె నజ్జనవల్ల భుండుతక్కటితమ్ములునుదామోదరసాత్యకులును
నడలుచుఁ దన్నుం బొదివికొని చనఁ శౌరవశిబిరంబునం గలజనంబులు గొల్పి
పోవ నేడ్చుచు నిజశిబిరంబునకుం బోయి తత్ప్రదేశంబున. 20

మహాస్రగ్ధర. సుస్థరదశ్వత్థామచంచరద్భుజలసదసివిశ్రన్సూర్జితకూరధారా
పరికృతావ్యక్తగ్రాత్రప్రకరుల సఖుల శ బంధులం బుత్తులం దాఁ
గరుణం బుష్పింగ నార్తిం శ గనుఁగొని వికలాంశగత్వముం బొంది మూర్ఛా
పరతంత్రుం డై ధరిత్రిం శ బడినఁ బడిరి తత్దాభితలుం గేశవుండున్. 21

వ. ఇట్లు పడి సాత్యకిప్రయత్నంబున నందఱుం దెలిసిరి ధర్మనందనుండు పెడపెడ
దెలిసియు మగుడ నిగుడునడలునమనంబుమునుంగ వెగడొంది నందనులతనువుల
మీఁద వదనంబు బాష్పాంబుధారాక్రాంతంబుగాఁ బ్రకటాక్రందహఃఖుసేయుచుఁ
బలవించుచుండె కృష్ణార్జునులు సముచితభాషణంబుల బోధించిరి తక్కటి
భారును దగుమాటల నుపచరించిరి కొండోక సేపునకునవ్విభుండువోదనంబుదక్కి

- తే. పుత్తులకు బాంధవులకును శ్రమిత్త్రతతికి
నగ్నికార్యంబు వొగులుచు శ్రనాచరించి
యొక్కచోట నాసీనుడై శ్రయంజె ద్రుపద
తనయ వచ్చుట వార్చి నె శ్రమ్యనము ఫలర. 23
- వ. అద్దేవియు నకులునిచేత నుపస్థావ్యంబున సుతసోదరమరణప్రకారంబువినుటంజేసి.
క. అలత గదిరి నో రెండంగం బలవించుచు దోడుతోడ శ్రబాష్పజలం బ
గ్గల మై క్రమ్మంగ సొలయుచు, దెలియుచు నాతనికి నడలుదీపింపంగన్. 25
- వ. అరుగుదెంచి యంతంత నవనీకాంతం గాంచి యధికశోకాక్రాంత యై యార్తి
గూరి యాక్రందనంబునీయ నమ్మాద్రీపుత్తురి షోయ్యన యయ్యంగన నరదంబు
డించె నుదితవాహనంబుల నెక్కి తోడన వచ్చినవనితాజనంబు లవతరణంబు
సేసి వనట వందరుచు బరివేష్టించి రప్పు డావధూరత్నంబు. 26
- క. సేనుమంచునఁ జెలు వేదిన, వనజంబునుబోలె నశ్రువారిపరీతా
ననము ¹చెలువెడలఁ గొడుకులఁ, బనవుచుఁ జరణములు తొట్ట్రవడ దీనగతిన్. .
- వ. కొన్నియడుగులు వచ్చి వసుధాతలంబున వ్రాలిన వేగంబ వాయునందనుం డా
ద్రుపదనందన గుచ్చి యెత్తి ధర్మసూనుసమీపంబునకుఁ దెచ్చిన నమ్మగువ
మగుడ నిలం బడి యమ్మహిపతియాననం బాలోకించి యెలుంగు రాలుపడ
దైవమానుషంబులు సుసంగతంబు లై యుండుటయు నతనికి సామ్రాజ్యంబు
చొప్పుడుటయు నుగ్గడించి. 28
- చ. కలిమికి నొప్పు గాఁగ బలఁగం బయి నీకడ నాతనూభవుల్
మీలఁగఁగఁ జూడఁ గానన యశ్రమేయభుజాబలశాలి విక్రమా
జ్వలుండు సుభద్రపట్టియును శ్రవ మ్మయి పోయె ననూనభోగముల్
గలిగెనయేనియున్ మఱవఁగా వశమే మన కా కుమారులన్. 29
- వ. అని యప్పు డశ్వత్థామోద్దామరణకరణస్మరణంబు దన చిత్తం బుత్తలపెట్టఁ
గోపంబు దీపింప నాసీన యై. 30
- క. భూరమణ గాఢనిద్రం, గూరినసమయమున ముట్టికొని నాసుతులం
శ్రూరతఁ దెగటార్చెను బా,పారంభుండు గురుతనూజఁ శ్రడక్రమలీలన్. 31
- క. అది యాటనిపెనుజి చ్చై, మదిఁ గాల్పం దొడంగె దీని శ్రమాన్న సుపాయం
బు దలంప నొండు లేద,య్యదయుని ముట్టుకొని నామ శ్రమడంచుట దక్కన్.
- క. వాయుస్పర్శుఁ బనిచి నేడట, సేయింపక తక్కితేనిఁజెప్పెద విను మే
బ్రాయోపవేశమున నీ,కాయ ముపేక్షింతుఁ జమ్ము శ్రకౌరవసాధా. 32

- వ. అనుటయు నమ్మనుజపతి యమ్మానిని కి ట్లనియె. 34
- క. షీతిపతితనయులు పోర, నృత్తిం బొందుట తగున కాదె య సీసోదరులుకా
సుతులు నతిపుణ్యపురుషో, చితసుగతులు గనిరి వగలం య జేడ్పడ నేలా. 35
- వ. మనస్విని వై నసీ కుపశమించుట గ ర్తవ్యంబు శోకంబు దక్కు మశ్వత్థామ
యొనర్చినపరాభవంబునఁ బుట్టినయలుక వాని సమయింపక పో దని చెప్పటయ
కాదు నాతలంపును నిట్లు వాఁ డడవిం గలసినవాఁడు గానోపు సమయించుట సీ
కె ట్లెఱుంగ నగుఁ జెప్ప మనిన నప్పొలఁతి యప్పాపాత్మునకు సహజం బైనశిరో
మణి గలదు దానిం దెచ్చి యిచ్చినంజూచి జీవంబుతో నుండెదనని తలంచితినని
పరుషాక్షరంబుగాఁ బలికి యప్పవమానతనయుఁ దనపాణితలంబున సంస్పర్శించి.
- ఆ. త్తృధర్మ మాత్మః యైకాని రయమున, నరిగి పాపకర్ముః యై నకుంభ
జన్మతనయు ముట్టి య చంపుము నామది, కనలు నడలు నుడివీర కావు నన్ను. 37
- వ. అని వెండియు. 38

—* ద్రాపది యశ్వత్థామం బరిభవింప భీమసేను నియోగించుట. *—

- సీ. జతుగృహదాహావ్యసరమునఁ జేసిన, సముదీర్ణతరపౌరుషంబుతోడ
నత్యుగ్రుఁ డగుహిడిం బాసురువచ్చిన, చోటఁ గై కొన్ననిశ్చయరతతోడ
యక్షులు పొదివినయపుడు వాటించిన, యాభీలదోర్బల్యవ్యాప్తితోడ
సమధికబలుఁడు గీతచకునియేచినయెడఁ బూనినవిక్రమ్యసూర్పర్తితోడఁ
- ఆ. గూడ నిన్ను జనులుగొనియాడునట్లుగఁ, జనుము నీదుబలముఁ య జలము మెఱయ
గీటడంపు మనల య గెలిచితి నని గర్వమునఁ దనరుచ్చిరోతనయు నెట్లు. 39
- వ. అనిన విని యగ్గురుపుత్తుడెసం బాడమినయమర్షంబున మేను వొంగఁ బవమాన
సూనుండు ద్రుపదనందనతో ధర్మనందనుం డాడినమాట లశ్వత్థామపైఁ బోవుట
కనుమతిగా నంతరంగబున నంగీకరించి. 40
- మహాస్థగర్. కనక ప్రస్థీతరతోత్తరపరివిసర్యత్కాంతిరాజన్నిజస్యం
దనముం బన్నంగ నత్యాదరమున నకులుం య దా నియోగించె నాతం
డును దీప్తోత్సాహుఁ డై గంధున సబలరయాటోపరథ్యాదినత్సా
ధనయోగం బొప్ప సారథ్యమునకు నమరెం య దన్వతోవృత్తియుక్తిన్. 41
- వ. ఇట్లు సహదేవపూర్వజుం దనకు సారథిం జేసికొని సమీరనందనుండు కోదండ
గదాదండాదిహేతినంపన్నం బైనయారథం బెక్కి శిబిరంబు వేగంబ వెడలి గురు
తనయాదియోధులయరదంబులచొప్పు వట్టికొని యతిత్వరితగతిం జని కురుక్షేత్ర
సంచారిజనంబులుం గని యశ్వత్థామ యెక్కడ మెలంగునో యెఱుంగుదురేయని
యడిగిన వార లతండు కృపకృతవర్మలతోడం గరినగర్భంబు దెలుపువరిగి ముడి
భాగీరథీతీరంబున కరుగుచెంచి యయ్యెడ నయ్యిరువురుం భాసి యొక్కవలని
కరుగం దానును గృష్ణద్వైపాయనమహామునియౌశ్రమంబునకై తోటఁగి తత్పరి

దేశంబున వసియించె నని చెప్పటయునద్దిక్కు తేరు నడవ నియోగించె నట్టియెడ
ధర్మనందనునకు వసుదేవనందనుం డి ట్లనియె. 42

చ. అనిలసుతుండు శోకమును శ్ర నల్కయుఁ జిత్తమునం గరంబు వే
ర్చిన గురుపుత్రు ముట్టికొనఁ శ్ర జెచ్చెరఁ బోయెడు సీతఁ డొంటి యా
తనివయఁ బోవ భూరమణ శ్ర తప్పదె కార్యము పెద్ద గూర్తు వీ
వనుజులలోన నాతనికి శ్ర నందఱుఁ బోవుట మేలు పోరికిన్. 43

వ. వినుము సకలపృథివియు దహింపఁ జాలునట్టిబ్రహ్మశిరోనామకం బనుదివ్యాస్త్రం
బశ్వత్థామకు ద్రోణుం డిచ్చెఁ బ్రియాతీతయంబున వివ్వచ్చునకు నొసంగె నశ్వ
త్థామ వివ్వచ్చుతోడిమత్సరంబునఁ దదీయబలనై పుణంబునకునసహ్యంబు వడు
బడంపడి యెఱింగి పాండవులపైవీఁడు దీనిం బ్రయోగింపకుండవలయుననితలంచి
యమ్మహాసీయసాధనంబు మనుష్యులపైఁ బ్రయోగించుకొలఁది గాకునికియుల
గలదు గావున సర్వధర్మవిదుం డైనయగ్గురుం డొక్కనాఁడ స్త్రీవిషయసంభావణ
సమయంబున నతనితో ని ట్లనియె. 44

క. మనుజులపై బ్రహ్మశిరం, బనునస్త్రం బేసితేని శ్ర నశుభం బాలయున్
విను మెన్నియాపదలు వచ్చిన నపరోపాయములన శ్ర చెఱువుము పుత్రా. 45

వ. అని చెప్పి మనోగతం బవశం బై నాలుకకు వచ్చిన వీఁ డెట్లును సజ్జనులవృత్తం
బునఁ బ్రవర్తిల్లును నే యని యతండు విన నుగ్గడించె దానికి నశ్వత్థామవిషాదం
బునఁగుందియుండుఁగాని యగ్గురునిచెప్పినట్లు నదుపదేశకరణనిష్ఠుండు గాఁడతనికి
దురభిమానంబును గలదు వినుము ¹(చెప్పెదఁ జరజీవిత్యంబును భర్గవరప్రసాద
జనకకారణంబును గలిగియుండు ననియును దివ్యాస్త్రశస్త్రవిద్యారహస్యంబునకు
మూలం బైనయగ స్త్యుచేత ద్రోణుండు వడసిన బ్రహ్మశిరోనామకంబు దనకుం గల
దనియును దత్పృథ్వావంబు దేవమనుజుడనుజలోకంబులు భస్మీభూతంబులు సేయు
నని యుండుం గావున మున్ను) మీరు వనవాసుల రై యున్నతఱిఁ దాను మా
పురంబునకు వచ్చి యాదవకుమారులతోడివినోదంబులం దగిలి యుండి యొక్క
నాఁ డే నొంటిమై నుండ నాకడకుం జనుచెంచి నగుచు ని ట్లనియె. 46

తే. విను మగ స్త్యుండు మాతండ్రివినుతతపము
పేర్మి కెంతయు నాత్మలోఁ శ్ర బ్రీతిఁ బొంగి
బ్రహ్మశిర మనుదివ్యాస్త్రశ్రత మొసంగె
నగ్గురుండు నా కిచ్చె నశ్రత్యాదరమున. 47

వ. ఆ దివ్యాస్త్రంబు నీ కిచ్చెద సీవు నాకుఁ జక్రం బొసంగ వలయు నని పలికిన నే
నద్దురభిమాని నాయెడం బరమస్పర్థ గలిగి య ట్లడుగుట యెఱింగియు నొం

డనక యతనికి మదీయచక్రధనుర్గదాఖడ్గంబులు చూసి వీనిలోన నీకు ధరింపఁ బ్రయోగింప శక్యం బైనదాని ధరియింపు మని చెప్పి నీవు నీయస్త్రంబునాకునీవలనదు మిత్రునికోరినయది యిచ్చుచుండి దానికి మాటుగా నొకటి పుచ్చుకొనుట పురుషార్థంబు. తెరువే యనుటయు సతండు సుదర్శనంబు వరియించినఁ బుచ్చుకొమ్మంటి సమ్మాటకు ముదితుం డగుచు సమ్మాధుండు దనవామకరంబునఁజక్రం బవలంబించి యెత్తం జాలక దక్షిణపాణిం బట్టి యెట్లును గదలఁ దివియ శక్తుండు గాక యుభయహస్తంబులను లావు సేసి తివిసినను నది కదల కుండె నాతండు డస్సి నిలిచి విషణ్ణుం డై యున్న నతని నాలోకించి యిట్లంటి. 48

తే. అధికనిష్ఠమై బ్రహ్మచర్యవ్రతంబు
తోడ రుక్మిణీయుతముగాఁ ॥ దుహినశైల
తటమునందుఁ బండ్రెండువశ్రత్సరము లుగ్ర
తప మొనర్చి యమ్మహితసాధనము వడిసి.

49

వ. దివిజదానవగంధర్వాదిసమస్తభూతంబులు నాతోడియెత్తురా కుండెడునట్టిదోర్విర్యంబున వెలసి వర్తిల్లుదు వట్టిది దీనిమహత్త్వంబు నన్నీచక్రం బింతకమున్ను బలభద్రప్రద్యుమ్నసాంబాదియాదవశ్రేష్ఠు లెవ్వరు నడుగరు గాండివి శ్వేతాశ్వకపిధ్వజంబులు దపోబలంబునఁ బడసి యెక్కటికయ్యంబున రుద్రు మెప్పించి పాశుపతంబుఁ గొనియెఁ బ్రాణంబులకంటె నే నతనికిం గూర్తు నద్దేవసమునకు నొసంగఁ దగనిది యెద్దియు లే దట్టియరునుండును దీని నడిగెనే భరతవంశాచార్యపుత్రుండవు సకలజనమాన్యుండవు నీ విల్లెఱుంగక యడుగుదె దీనినెవ్వరితోడ రణంబుసేయఁ దలంచి యడిగి తనిన నగ్గురునందనుం డిట్లనియె. 50

చ. సకలజనప్రసిద్ధమగుచక్రము నీ వొసంగంగ నిష్ఠ పు
చ్చికొని భవత్పదాంబురుహాసేవ పదంపడి చేసి యైనఁ బో
రికి నిను నియ్యకొల్పి మది ॥ బ్రీతి యెలర్పఁ బెనంగి నీకు నో
డక విలసిల్లి యెల్లఁ బాగ ॥ డం బెనుపొందఁగఁ గోరి వేడితిన్.

51

వ. ఈ చక్రంబు నీక ధరియింపం దగి యుండుం గాక నాకిది లేకున్న నేమి యగు నెట్లును నీతోడ సంగరంబు సేయం గలవాడ ననియె నేను నవ్వుచు నట్ల కాక యని ద్రోణాచార్యపుత్రత్వబహుమానంబున మాననీయరథ్యంబులు సభిరామ రత్నాంబరాభరణంబులు నిచ్చి పుచ్చినం జనియె నట్టిమహాహంకారంబునకు గారణం బైన బ్రహ్మశిరోనామకంబనుదివ్యాస్త్రంబున సవ్యాహతసంరంభండును (నసద్వ్యాపారారంభండును) గూరదర్శనుండును నగునశ్వత్థామృతేత భీముండు బాధితుండు గాకుండవలయు నని పలికి పద్మనాభుండు సాత్యకిన్సహదేవులంజూచి మీరు శిబిరంబున నిలువుం డని నియోగించి. 52

—♦ ధర్మజభనంజయకృష్ణు లశ్వత్థామమిండికిఁ బోవుట. ♦—

- సీ. ప్రద్యోతితానేకశ్రరత్నశోభితమును, సంభృతాయుధవర్తిష్ఠంబు నైన
మాన్యరథమున ౧ నైనన్యసుగ్రీవంబు, లను మేఘపుష్పవశలాహకములఁ
బూనించి యాభీలభుజగారికేతనం, బెత్తించి వే నొగ ౧ లెఘ్నుటయును
గాండివధరణోద్భ్రటుండును దూణీర, యుగళసన్నాహసశముజ్వలుండు
- టి. నై ధనంజయుండు రథారోహణము సేసి, నగ్రజుండు నెక్కె ౧ ననికి నమరి
యొప్పి రమ్మరారియును వారు నప్పడు, బలహరుండు నాశ్వీరనులునుబోలె. 53
- వ. ఇట్లు సన్నద్ధం బైనయారధంబు భాసురప్రతోదంబు పుచ్చుకొని యద్దామోద
రుండు వఱప నయ్యుత్తమరధ్యంబులరయాతిశయంబున సమీరనందనస్యంద
నంబు గొండాకసేపునకుం గూడె నప్పడు భాగీరథీరంబునఁ గ్రోధాయ త్తచిత్తుం
డగుచు నశ్వత్థామ యున్నయెడ రోయుచుఁ బోవునప్పావని నమ్మువ్వరువారించి
రట్లు వారించిన నిలువక వారిముందటం జని యతండు సూక్ష్మ యట
నిగిడించి. 54
- చ. సలిసమీపదేశమున ౧ సంయమిసంఘము గొల్వఁగా సము
జ్వలమహనీయమూర్తి యగుసాత్యవతేయుఁడు తారకాగణం
బులనడుమంబ్రదీప్తుఁ డగుపూర్ణగుఢాంశునియట్లు లుండ న
వ్వలనిక్కిఁ బోక భక్తి నభిరవాదమునకా మదిలోనఁ జేయుచున్. 55
- వ. కెలంకులు గలయఁ బరికించి యొక్కెడ. 56
- టి. మేన భసిత మలఁది ౧ మానసీయతపః ప్రయుక్తి నాదరించి ౧ యున్నద్రోణ
తనయఁ గాంచి చాప్రదండంబు సజ్యంబు, సేసి మహితశరము ౧ చే నమర్చి. 57
- వ. భ్రుకుటితవికటఫాలభాగుండై. 58
- తే. ఓరి ధాత్రీసురాధమ ౧ క్రూరకర్మ, కపటధార్మిక యత్యంతశకలమౌభి
యుక్తిఁ బోయినరేయి మృహోగ్రవృత్తి, దగిలితెంతవేగిరమునఁ ౧ దపసివైతి.
- వ. ఇట్లు లొదిగినఁ జావు దప్పనే లేలెమ్ము తపమ్ము సాలు రణమ్మునకు ర మ్మనికఠి
నాక్షరంబులుగాఁ బలికె నటు వలుకునాభీమసేనుం గనుంగొని యతనివెనుకఁ
గదియ నడచినసవ్యసాచిధర్మజులం జూచి సవ్యధం బగునంతఃకరణంబుతో నగ్గు
రునందనుండు వారలదివ్యాత్రువేదిత్వం బూహించి దుస్సహం బగునమ్ముహాదురి
తంబునకుఁ దలంకి బ్రహ్మశిరోనామకం బనుదివ్యాత్రుంబు దలంచి యొక్కయిషీ
కంబు పుచ్చుకొని యం దయ్యత్రుంబు నావహించి యపాండవం బయ్యెడుమని
దారుణభాషణంబులతోడ రోషప్రదీప్తుం డగుచుఁ బ్రయోగించిన. 60

సగ్ర. ఆదివ్యాత్రంబునం దుగద్యత మయి ఘనఘోరరాగ్నియర్చివ్యతానం
బేదిక్కుం దాన యై పె త్త ల్లెసఁగుచు భువనం త బెల్ల భసంతంబు గా నా
పాదింపం బేర్చుమాడ్కిం త బరఁగి పెఁగినం త బార్ధునిం జూచి తద్బా
హోదర్పజ్ఞానముద్రావ్యపగతభయై డై త్త యంబుజాక్షిండు వల్కున్. 61

వ. అర్జున యర్జున యిద్విబ్రహ్మశిరోనామకం బనుదివ్యాత్రంబు దీనినొండ్రుత్రంబు
ప్రతిహతంబుఁ జేయం జాలదు బ్రహ్మశిరంబు సీవునుం బ్రయోగించి దీని నుడిపి
నిన్నును సీసోదరులను గాచికొనుము సత్వరుండవు గమ్ము.

క. అనవుడు నవ్వీరుఁడు స,య్యన నరదము డిగ్గి నియతుఁడై ధనురాచా
ర్యుని సంస్కరించినాపము, గొని మంత్రముతోడ శరముగ్గుణమునఁ గూర్చెన్.

—* అశ్వత్థాద్ధమానులబ్రహ్మశిరోనామకాత్రంబు లాండింటిం దాకుట ♦—

వ. కూర్చి తొలుత గురునందనునకుం గీడు వొందకుండ వలయునని ప్రార్థించి పదం
పడి నాకును సోదరులకును శుభం బయ్యెడు మనిషికి యత్ర దేవతలకు నమ
స్కరించి యత్ర మత్రంబునన శమించుఁ గావుత మని శివంబుఁ జింతించు
చుం బ్రయోగించిన నాదివ్యాత్రంబు కల్పాంతజ్వలనంబునుంబోలె నాభీలజ్ఞా
లామాలాకరాళం బై యుప్పరిం బెల్లను దనమయంబుగా నిగిడి యశ్వత్థామా
త్రంబు గ్రమ్మఱింప నుత్సహించిన నది క్రమ్మఱక పెఁగినముద్ధామధామంబగు
టయు నయ్యత్రద్వితయంబునాటోపంబున. 64

మహాసగ్ర. జలధుల్ ఘూర్జిలై నుల్కాశ్రతములు వడియెంజండభానుండుమాసెం
గులకైలంబుల్ వడంకెం త గురిసె నురవడిక త ఘోరపాపాణధారా
వలి నాకాశంబు ధాత్రీ త వలయముఁ దిరిగె త వజ్రనిర్భోష మెందుం
జెలఁగం జొచ్చెన్ జనం బ త్త చెరువును భయముంజెంది నిశ్చేష్టమయ్యెన్. 65

వ. ధర్మాత్ముం డగునారదుం డప్పుడు సాత్యవతేయునకు సన్నిహితుం డయ్యెనతం
డును భరతకులోద్బవచుం డగునప్పారాశర్యుండును గూడియట్లు జగద్భయం
కరప్రక్రమాద్దాము లగునయ్యరునాశ్వత్థామల నుపశమింపం జేయుటకై నడుమ
నిలిచి యయ్యరువురు నాకర్ణింప నిట్లనిరి. 66

క. పలువురు మహాత్రువిత్తము, లలఘుభుజావీర్యశౌర్య త్త లవనిఁ జనిరి వా
రలు దీనిఁ బ్రయోగించుట, గలిగెనె మానవులపై నశకల్మషులారా. 67

వ. అనిన విని సవ్యసాచి దివ్యాత్రజ్ఞులకలాపమధ్యంబున నిస్సంభ్రములై యున్న
సర్వధర్మరక్షణసర్వలోకహితాచరణపరిణతు లగునప్పరమమునులం గనుంగొని
తత్కాలోచితానుష్ఠానంబు నూహించి యమ్మహాత్ములతో నిట్లనియె. 68

తే. అత్రమత్రముతో శాంత త మగుటఁగోరి
సౌలవ కిట్లుపయోగింప త వలసెఁ గాని

యొండుదలఁపునఁ గా దది శ్రీ యుడుపవలయు

నేని నుడిపెదఁ బరమమునీంద్రులార.

69

క. ఏను మదస్త్రం బుడుపం, గానీపాపాత్ముఁ డస్త్రశ్రునదహనమునం

దా నేర్చు నందఱను మీ, మానసముల¹దలఁపవలయు శ్రీ మాసేమంబుల్. 70

తే. అనుచుఁ జయ్యన యస్త్రవిద్యాప్రవీణ, మానసుండగునరుఁ డయ్యోహీనరూప
సాధనము నశ్రమంబున శ్రీ సంహరించె, మెచ్చియమ్మహామును తెదఁబిచ్చిలింప.

చ. తపమును బ్రహ్మచర్యమును శ్రీ దానము సత్యము గల్గునాసురా
ధిపతనయుండు దక్క- సముద్రదీర్ఘముగా నిగిడించి యమ్మహా²
గ్రవుమహితాస్త్ర మొండ్రుకును శ్రీ రాదు మగుడ్పుఁగ నట్టిభంగి భూ
మిపతుల కాదు దేవతలు శ్రీ మేకొనఁ జాలరు కౌరవేశ్వరా.

72

వ. బ్రహ్మశిరోనామకంబగునమ్మహాస్త్రంబు దలంచిబ్రహ్మ తేజోమయంబగుటంజేసి
యిట్లు ప్రయోగించి వారింప శక్యంబు గా కుండు వారింబిరేని వారింబినవారిన
తలద్రెంచు గురుభక్తియు వ్రతయుక్తియు నెక్కుడు గలుగుట నకౌరవశ్రే
ష్ఠుండు నివారణపటిష్ఠుం డయ్యె నవ్విధంబునఁ గవ్వడి యాదుర్నివారసాధనంబు
వారింబుట నాలోకించి యమ్మునీశ్వరు లమ్మాహాత్మ్యం బూహించి రశ్వత్థామ
నిజాస్త్రసంహారంబు సేయం జూచి యది శక్యంబు గాకుండుటయు దీనమానసుం
డగుచు మానసీయోపాయుం డగు సాత్యవతేయున కిట్లనియె.

73

తే. చంపై గురువిభు నాకు లగ్నజ్ఞాకరముగ, భీముఁ డదియు నధర్మసంగ్రామవృత్తి
నంతఁ బోవకి వచ్చి ప్రాణాపహార, మాచరింపఁగఁ బూని నగ్నాక్షమించె. 74

చ. పరిభవజాతరోషమునఁ శ్రీ బ్రాణభయంబునఁజేసి యమ్మహా³

శరము వివేకవర్జిత విశ్చారుఁడ వై యిటు లేసితిన్ మునీ

శ్వర యిది పాండుభూపసుతశ్రవర్గము⁴నంతటి నేర్చుఁ గానియె

ప్పరుసున మాన దివ్విధము శ్రీ పాపమ యేనియు దాని కోర్చితిన్.

75

వ. అనిన విని యమ్మునిపతి యతనియాననంబునఁ జూడ్కి- నిలిపి మీతండ్రి య
పాండవమధ్యమునకువాత్సల్యంబున నీ యస్త్రంబొసంగె నీ యోధవరుండునీకు
గీడు దలంపఁడు భవదస్త్రం బుపశమించుటకు నై నిజాస్త్రంబు ప్రయోగించె
మీము వలవ దన్న నుపసంహరించె ని ట్లస్త్రవిద్యావైదగ్ధ్యంబున సడిసన్నకవ్వడి
వధింప నీకు వశం బగునే నీయస్త్రం బితని యస్త్రంబుచేత నివారితం బయ్యెడు
నది⁵యట్లుండె విను మమ్మహాస్త్రంబు మనుష్యవిషయంబుగాఁ బ్రయోగించు
వానిక్రిష్టశుభం బగు నొకనిచేతఁ ప్రయోగింపఁబడి యన్యునస్త్రం బుపశమించె
నేని నదేశంబునకుఁ బండ్రిండెండ్రిం డ్లనావృష్టిదురితం బగుం గావునఁ బాండవు

లను నిన్నును నిద్దేశంబును రక్షించుటకుం జెప్పితి మెప్పుటవయిన దీని నుపసం
హరింపవలయుం దపంబునకుం జొచ్చినవాడవు రోషంబునకుం దొలంగి సుఖవి
గమ్ము ధర్మంబున జయంబుం గొన నొల్లనియిప్పార్థంబును బ్రీతుం డై చనవల
యు భవదీయశిరోమణి యీతని కిమ్మట్లయిన నితండ కాఁడు పాండవు లంద
ఱును నీ దగుజీవనంబు నపహరించినంతియ సంతసిల్లుదు రిది సమీచీనం బయిన
సంధిప్రకారం బిట్లునేయుట మే లనుటయు నుమ్మడికంబుతోనగ్గురునందనుండు
పరాశరనందనున కిట్లనియె.

76

- సీ. పాండునందనులకు శ్రీ బ్రాతే రత్నంబులు, కౌరవనాథు భంగడార మెల్లఁ
గైకొన్నవారు నాశ్రగభయంబుం దస్కర,భయమును దానవ్యభయము దేవ
భయమును జొరయవు శ్రీ బాధింప దాఁకలి, తృప్త నిద్ర రోగంబు శ్రీ దీనికతన
నిట్టిరత్నము వీరి శ్రీ కీఁ జాలుదునె ముని,నాయక సీవచక్రసం బలంఘ్య
- ఆ. మగుట దీని నీకు శ్రీ నర్పించితిని మద,స్త్రంబు పాండవేయశ్రాగపాత్ర
గర్భములకు హానిఁ శ్రీ గావించి సంతృప్తి, బొంది తాఁబ్ర శాంతిభాండుఁగాత.
- క. అన విని కృష్ణద్వైపా,యనుఁ డట్టులు సేయు మొంటి శ్రీ కానపడకుమీ
యని పలుక నప్పలుకునం, గనియెను దనపలుకు తప్పశ్రగా నతఁడు మదిన్. 78
- వ. కని పాండవేయశ్రాగపాత్ర గర్భంబు లని తత్సంతానసంజాతగర్భంబుల నెల్లనుగ్గ
డించినవాడ నయితి నది పారాశర్యండు పాండవేయభార్యగర్భంబులన పేరు
కొనుటగాఁ జేసి యొంటి కానపడకుమీ యనియె దీని నెఱింగినవాడఁగా నేల
యిది యనుమతిగా భావించి సకలగర్భవిధ్వంసంబు గావించెదం గాక యని
నిశ్చయించి యమ్మునీంద్రునితో నట్ల చేయువాడనని పలికె వారలసంవాదప్రకా
రంబు హృషీకేశం డెఱింగి వీఁడు సంయమివరుమాట గీటునం బుచ్చి తనవలసి
నట్లు సేయువాఁ డయ్యె నిప్పాపాత్మునుపక్రమంబునకు నడ్డపడి చూచెదఁగాకున్న
దుది నాచేయు తెఱం గున్నదియ కాదె యని వితర్కించె నప్పు డశ్వత్థామ
చేతోవృత్తి సాత్యవతేయుం డెఱిగియుం గృష్ణం డెఱుంగుటయు నతండతనితో
సల్లాపంబు సేయం దలంచుటయుఁ గనుంగొని యూర కుండె.

79

—♦ శ్రీకృష్ణఁ డుత్తరగర్భంబు దగ్ధంబు గాకుండఁజేయ నిశ్చయించుట ♦—

- క. వనజాక్షిండు ద్రాణికి ని, ట్లనుఁ దునిమితి పాండుపౌత్రు శ్రీ లందఱు బాపం
బునఁ బోయితి గర్భంబులఁ, దునిమెద వం దొకటియైనఁ శ్రీ దొలఁగింపఁదగున్.
- క. ఏ నొక్కనిఁ బాండవసం, తానార్థము గాఁగ నిత్తు శ్రీ ధర్మముల మహా
దానంబులఁ గ్రతువుల జన,తానందితుఁ డగుచుఁ బెంపుఁగదలకొన్నవానిన్. 81
- తే. అట్టి గర్భంబు నిలుపు త శ్రీ క్కనిగర్భ
ములును భవదస్త్రమున దగ్ధములుగఁ జేయు

మనుడు సంరంభజృంభితుడగుచు ద్రోణ
తనయుఁ డి ట్లను నమ్మురాంశ్రుతకునితోడ.

82

వ. పక్షపాతంబున నీ విట్లు పలికిన నే నట్లేల చేయుదు మదస్త్రంబునకు లక్ష్యంబులు
గా గర్భంబు లొండు గలుగు లేకుండు • నది యట్లుండె విరాటనందన యగు
ను త్తరగర్భంబు రక్షించెద నని చూచె దప్పనికే బూనితేనియు నాయస్త్రంబున
నవశ్యం బదియును విధ్వంసంబు గావితో నని పలికినఁ బద్మనాభుండు. 83

క. అనఘుఁ డభిమన్యుతేజం, బనూన మై మాత్స్యపుత్రియం దున్నది నీ
తునుముట గలిగిననుం ద, త్తనయున కేనాయు విచ్ఛేదను దీర్ఘముగన్. 84

క. అనిన విని నగుచుఁ గుంభజ, తనయుం డిట్లనియె నస్త్రధగ్ధుని బ్రతికిం
చిన మేల కాదె నీవి, న్ననువు నెఱింగెదము గాక శ నరసఖ దీనకా. 85

వ. అనిపలికి పరమాదరణీయు లగుసాత్యవ తేయదేవకీనందనులవాక్యంబు లాదరింపక
పాండవసంతానసకలగర్భవిషయంబుగా నస్త్ర ప్ర మోచనంబుసేసిన నుపలక్షించి
వాసుదేవుం డతనితో నిట్లనుఁ ద్రికాలవేది యగునొక్క బ్రాహ్మణుం డుపప్లావ్యం
బునకు వచ్చి యు త్తరను జూచి నీపుణ్యంబునఁ బ్రాణంబులు పరిక్షీణంబు లైన
పుత్తుండు జనియింపం గలవాఁ డది కారణంబుగా భవదీయగర్భస్థునకుఁ బరిక్షి
న్నామధేయం బగునని పలికె నమ్మహాత్మునివచనం బన్మృతంబు గానేరదు భవ
త్కృత్యం బకృతసమంబ యబ్బాలకుండు పాండవవంశకరుం డగు నని చెప్పితన
చిత్తంబున రోషం బావహిల్లుటయు బాలఘాతి వగునీకు నశనంబు దుర్లభంబై
సహాయరహితుండ నై దుర్గంధర క్తంబున నంగంబు దిగ్ధం బగుచుండ మూఁడు
వేలేండ్లు దిరుగుము నాచేత రక్షితుం డై యక్కుమారుండు గృహచార్యువలన
ధనుర్వేదవిదుం డై సర్వశస్త్రాస్త్రంబులు వడసి బహుసంవత్సరంబులు వసుధఁ
బాలింపంగలవాఁడు వానికి జనమేజయుం డనుమహారాజు ప్రభవించి నీవు సూచు
చుండ నుజ్జ్వలుం డై ప్రవర్తించు మదీయంబు లగుతపస్సత్యంబుల మహానీయ
ప్రభావంబులు సూడు మని యాడె నప్పడు కృష్ణద్వైపాయనుండు గురునంద
నున కి ట్లనియె. 86

తే. బ్రాహ్మణుండ వయ్యునిట్లు క్రూరతకు రోయ, కస్మదీయవాక్యంబులనాదరంబు
సేయ కీపాపకర్మంబు శ సేసినాఁడ, వచ్యుతుండు వల్కినట్టులయగుము నీవు. 87

వ. అని యిట్లు శపియించి నీచకర్ముండ పొ మ్మనినవిని యశ్వత్థామ యమ్మహాత్ముని
యాననం బాలోకించి మునీంద్రా నీవు మనుజులలోనన యుండువాఁడ వని ప్రతి
శాపం బిచ్చి నీకడన యేను వ ర్తిల్లగలవాఁడ నీవును కౌరియు సత్యవాదు లగు
దురుధ్వాని యని తనశిరోమణి పాండవుల కిచ్చి తపోవనంబునకుం జనియెఁబాండ
వులును గృష్ణుండును నమ్మునీండ్లునకు నమస్కరించి వీడ్కొని యతిత్వరితగతి
నరుగుదెంచి.

88

- క. అరదములు డిగ్గి వగలం, బరితాపముఁ బొందు చున్నపాంచాలిం గాం
చిరి తమచేతోవృత్తులఁ, గరుణము మగుడంగఁ బొడమఁ శ కారవనాధా. 89
- వ. అట్లు గాంచి యక్కంతచుట్టు నాసీను లై రప్పు డగ్రజుండు వనుపఁ బవన
తనయుం డమ్మణి యద్దేవికి సమర్పించి. 90

—◆ భీమసేనుఁ డశ్వత్థామశిరోరత్నంబు ద్రాపది కిచ్చుట. ◆—

- క. పగతుపని సక్కనయ్యెన్, వగ మానుము రాజధర్మకై వైశిష్ట్యము పెం
పుగ నాదరింపు నీతా,ల్మి గదా భూపాలునుమృత్యులికముం బాచున్. 91
- చ. జనపతి పంపఁ గేశవుండు శ సంధికిఁ బోయెడునట్లు నీవు నె
ప్పినగరువంపురాజసపురబెట్టిదవుండగుమాట లెల్ల నె
మ్మనమున నెక్కొనన్ నిలుపుమా వగవం బని యేమి సంగరం
బునఁ బగవారు పేర్చి పొరితపుచ్చక పువ్వులకోల సాతురే. 92
- క. వినుము ధృతరాష్ట్రవంశం,బున మగపీఠంబు నెల్లఁ శ బాలియించితిఁ గృ
ష్ణనికారుణ్యము జిష్ణుని, పెనుబ్రావును గలుగ నేను శ విగతభయుండ నై. 93
- ఉ. త్రావితి దుస్ససేనురుధీరం బుర ముగ్రతఁ జీటి వచ్చి క్రీ
డావిధి వానియగ్రజుతోడల్ వడి నుగ్గుగఁ జేసి యార్చి యా
భూవరుమాళిఁ దన్నితి నృతపుల్ గని సంతస మంద నింత హ
ర్షావసరంబు శోకసమయంబుగఁ జేయుట నీకు నర్హమే. 94
- క. గురుతనయుఁ డగుటఁ బ్రాణము, హరియింపఁగఁ జొరక విజయఁడశ్వత్థామం
బరిభూతుఁ జేసి యాయుధ,పరిగ్రహముతోడఁ 1బజ్జఁ శ బాయం జేసెన్. 95
- వ. చూడామణి గోలుపోవుటంజేసి యాకుంభసంభవసంభవుకీర్తిశరీరంబు వడియె
ముటికిఁ బొంది యున్న దింతియ యిటు వైరంబు²పేరు లేకుండఁ దీర్చుటయెవ్వరి
కిం జను నేమియు గీడాడఁ దెలిపి లేక ధర్మతనయుండు నిర్మలకీర్తికి భాజనంబై
యుల్లసిల్లెడు నూటడిల్లుము. 96
- తే. అనినఁ గొండొక తెలివొందునాననంబు,తోడ నుత్థిత యైనయ్యాతోయజాక్షి
ప్రభలు పర్వంగ నొప్పునానపద్మరాగ,రత్నమణిచేత నిడికొని శ రాజుఁజూచి. 97
- వ. భీమసేను నుద్దేశించి. 98
- ఉ. నామన మార దీనిఁ గని శ నందముఁ బొందితి నింత సాలు నా
కీమహాసీయరత్నము వశహింపఁగ నర్హుఁ డితండయంచు నా
భూమిపుచేతఁ బెట్టుటయు శ భూవర యాతఁడు ద్రాణిగౌరవ
శ్రీ³మదిభక్తిఁ బెంపఁగ ధర్మరించె శిరంబున దానిఁ బ్రీతుఁ డై. 99

వ. ఇన్విధంబున.

100

తే. విలసితం బగునమ్మణిఁచెలుపు మిగుల
మాళియందె ధరించి యగ్నమ్మనుజనాథుఁ
డుదయరాగనితాంతసముజ్జ్వలేందు
బింబమునఁ బొల్పుపూర్వశైలంబు వోలె.

101

ప. ఇత్రైఱింగునం బాండవాగ్రజుండు పాంచాలికిఁబ్రియం బాచరించి తత్ప్రభృతి
కాంతలును సహదేవప్రముఖపురుషులును వినఁ బవనతనయుం డశ్వత్థామఁ బాడ
గనుట మొదలై గురునందనుండు చూడామణి యిచ్చుట తుదియైనవృత్తాంతం
బంతయుఁ జెప్ప నాభూవల్లభుండు లోనుగా నెల్లవారును నపత్యబాధకం బైన
యాబ్రహ్మశిరంబుప్రభావంబూహించి కృష్ణుని ప్రతివిధానంబుగలుగుటనూఁజిల్లి
యు నెట్లగునో యనుశంక నుండి ర త్తఱి చు త్రరకుండక్కఁ బాండవేయవంశవధూ
జనంబులకు గర్భంబులు లేక యుండె నయ్యస్తోత్రమం బవ్వీరాటపుత్రియుదరం
బున నున్నపిండంబు బాధితంబుసేయుట గనుంగొని యప్పనండరీకాక్షుండు ద్రాణి
తోఁసల్లాపంబు సేయనవసరంబున నయ్యస్త్రీఘాతవేదన లేకుండఁదనచి త్రవృత్తి
యడిపెం గాన యన్విశేషం బయ్యభిమన్యువల్లభ యాదిగా నెవ్వరు నెఱుంగ
రది యట్లుండెఁ బుత్తుల దెస వగ దొఱుగకున్న యాధర్మనందనుండు దేవకీనంద
నున కి ట్లనియె.

102

చ. బలమున శౌర్యసంపద నశభంగపరాక్రము లైనద్రాపదే
యల నొకరుండ ముట్టికొని శ్ర యుద్భటవిక్రమ ముల్లసిల్ల దు
ర్బలుల వధించుచాడ్పునఁ గృతపాణకళాలలితంబు లొప్ప వి
చ్చులవిడిఁ ద్రుంచెనట్టె గురుసంభవుఁ డంతకు నెట్లు సాలెనో.

103

తా. ఉద్యోగస్ఫురితుం డజయ్యభుజ్యవిద్యుం డిద్ధవింక్రాశినం
పద్యోగప్రధితుండు శక్రసుతసంభావ్యశ్రమోద్యద్ధను
ర్విద్యావైభవశాలి సంగరకళావిస్తారసంవేది ధృ
ష్టద్యుముం డతఁ డోర్వ కున్ని యెటు లశ్వత్థామయుద్రేకమున్.

104

క. తక్కును గలపాంచాలుర, నొక్కఁడ శిబిరంబు సొచ్చి శ్ర యుక్కు దలిర్పం
బెక్కండ్రఁడునిమెనటె యిది, యక్కజమగు నేమికతనశనధికుం డయ్యెన్.

105

వ. అనిన నమ్మహికాంతునకు మురాంతకుం డిట్లనియె.

106

— ♦ ధర్మరాజునకు 'గృష్ణుండు శివప్రభావంబు చెప్పుట ♦ —

చ. హర్షజరమేశ్వరేశ్వరుఁ గృతపాతిశయాద్భ్రా నమేయమూర్తి శం
కరు నచలైక్యభక్తిరసగమ్ముని నవ్యయు నిందుమాళిఁ ద
త్పరమతి నాశ్రయించి యనశ్పాయబలోద్భటశౌర్యసంపదన్

గురుతనయుండు గాంచి యధికకుం డగుటంబగ దీర్చెనమ్మయిన్. 107

చ. శివుండు ప్రసన్నుడైన నట శ్రీ చేయునె యెవ్వరి కైన రాజపుం
గవ యమరత్వ మైన బలశ్రుస్మరు గెల్వంగ నోపునట్టిద
ర్పవిభవ మైన నిచ్చు బరిశంభు తినేకుల నొక్కరుండు భా
హువిలసనంబు ఘోరముగ శ్రీ నోర్వంగ జాలుట యాగి సోద్యమే. 108

ఉ. తెల్లమి గాంగ నేను శివశ్రీదేవు నెఱుంగుదు భూతసంచయం
బెల్ల జనింప నిల్వంగలయింపగఁ జేయు నతండె యవ్విభుం
డుల్లమునం దలంప భవనోత్కరవిశ్వవిధానయుక్తి వ
ర్తిల్లుచు నుండు భక్తికి విశ్రాంతి డడమయిండు కౌరవేశ్వరా. 109

వ. అమ్మహాదేవునిదివ్యలీలలు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 110

సీ. భూతసంచయస్మష్టి శ్రీ బుద్ధిఁ దలంచి య, పురమేళుఁ గానఁగ శ్రీ బ్రహ్మ యరిగి
తనదుమనోవృత్తి శ్రీ దగ నెఱింగించిన, నమ్మహాత్ముండు తదభిమతంబు
గావింపఁ బూని తదప్రవిభవం బేమి, పనులకు నైనను శ్రీ బ్రథమసాధ
నం బని యూహించి శ్రీ యంబుసమ్మార్జిత, నిజమూర్తి యై తపోనిష్ఠ నుండె

తే. నా విరించియు నద్దేవశ్రీదేవురాక, బహుసహస్రవర్షంబులు శ్రీ వార్షియుండి
నిజతపఃప్రభావంబున శ్రీ నిపుణచిత్తు, దక్షుఁ డనువాని సృజించె శ్రీధరణినాథ.

వ. ఇట్లు సృజించి యవ్విరించి యతని నాలోకించి ప్రజల సృజింపుమని పంచిన
నతండు పెద్దవా రొండ్లు లేరై రేనియు సృజించెద ననిన నప్పరమేష్ఠి పరమే
శ్వరుండు జలనిమగ్నుండై యున్నవాఁ డేను నిన్ను నియోగించెద నింక సృజింప
చు పెద్ద లెవ్వరును లేరు సృజింతువు గాక యనవుడు నమ్మహాత్ముండు దేవాసుర
మనుష్యతిర్యగత్వక భూతంబుల సృజించిన నాఁకొని యవి దక్ష ప్రజాపతి
భక్షింపం గవిసిన. 112

ఆ. అతండు బ్రహ్మసాలి శ్రీ కతిరయంబునఁ బాటి, భూతతతులు నన్నుఁ శ్రీ బాదువకుండ
నాఁగవలయు వాని శ్రీ కాహారములు గల్పితములు సేయవలయుఁడగ మహాత్మ.

వ. అనిన విని యాజగత్కర్త యోషధులును ఫలమూలాదిభక్ష్యసంపదుపకా
రంబులుగా వృక్షలతాగుల్మంబులును గల్పించి యా భూతంబులకు వాని నాహా
రంబులుగా సమర్పించి మతయును బలిష్ఠభూతంబులకు దుర్బలభూతంబులు
భక్ష్యం బగుం గాక యనియు నాడేశించె నంత నా భూతంబులు ప్రీతంబులై
చని తత్ప్రకారంబున వృద్ధి నొంది సంతానరూపంబున సమృద్ధంబు లగుచు
నుండెఁ బెద్దకాలంబునకు బాలేందుధరుండు జలంబులు వెడలి వచ్చి భూతకోట్ల
నాలోకించి కోపించి నిజలింగంబుఁ బుచ్చి నేల నిడినం గని యాశీరవాదముండు
భవునిం బ్రశమనవాక్యంబుల ననునయించుచుఁ జేర నరిగి లింగంబు నిట్లెల చేసి
తనులయు నద్దేవుండు. 114

- క. భూతంబుల సృజించుట, కై తోయములందు మునిగి యత్కుగ్రతపః
స్ఫీతుడ నై వచ్చితి నొరు, చేత సృజన మగుట నిట్లు యేసితి దీనిన్. 115
- వ. భూతంబుల సృజించుటకుం గాక లింగంబు ¹దన కేల యని పలికిసంరంభ
విజృంభింతుం డగుచు మాల్యవంతంబునకుఁ జని మహాతపంబు సేయుచుండ. 116
- క. ²ఆ సమయంబున లింగము, భాసురగృతిఁ జూడ నొప్పె యబ్రహ్మాదులకుం
జేసిరి పూజలు వారలు, వాసవముఖ్యామరాద్రివర్గముఁ దారున్. 117
- వ. అంతం, బెద్దకాలంబునకు. 118
- క. సుర లొకమహాధ్వర మ్మాచరింపఁగఁ దలంచి ద్రవ్యసంపద మిగులం
దొరకొల్పి భాగయోగ్యామరుల నిరూపించి యతిసమాహితమతులై. 119
- వ. తోడంగి యనుష్ఠాన ప్రపంచ ప్రవర్తకులగు చుండిరి గాని రుద్రునిమహానభావం
బెఱుంగమింజేసి యయ్యోగమూర్తికి భాగకల్పనం బొనర్ప రైరి దానినెఱింగి.
- ♦ రుద్రుడు దేవతలు సేయు యజ్ఞంబు సేయుట ♦—
- సీ. అతులతపోమయంబయి యద్భుతావహం, బయినదైర్ఘ్యంబున యనతిశయిల్లి
బాలార్కసన్నిభశ్రవణఁ దేజరిల్లెడు, నట్లుగా నొక్కశ్రరాసంబు
సృజించి దానికి యింజనీ ప్రముఖంబు లగునంగకములు యజ్ఞాంగకల్పి
తములు గావించి యుద్దామకోపానల, జ్వాలలు సాకారశీల నిగుడఁ
- ఆ. గేలియం దమర్చి యకృతివాసుఁడు సుర, శ్రేణిక్రతువు నియతిఁ జేయునెడకు
నరుగుదెంచె సత్యరాఫీలహేలావి, కాసభాసి యగుచుఁ యగారవేంద్ర. 121
- మ. ధరణీచక్రము దిద్దిరం దిగఁగె బాతాళంబు ఘూర్జిలై భూ
ధరముల్ పెల్లగిలెఁ దిశావలయ ముత్కంపంబు నొందెఁ దిష్ఠా
కరచంద్రాగ్నులదీప్తి మాసె సురలోకం బాకులం బయ్యె న
పురమేళం డటు తా మరుత్కృతుపరిభ్రంశార్థి యై వచ్చినన్. 122
- చ. అనిమిషసంఘ మెల్లను భయంబునఁ జేష్టలు దక్కి యధ్వరం
బు నడప నేర్పు లేది కురుభూవర చిత్రగత ప్రకార మ
య్యె నడరి యేసె నాక్రతువు యనీశుఁడు డెందము గాఁడఁ బాటి పో
యె నది మృగంబుచందము నహింపించి హుతాశనసంయతంబుగన్. 123
- వ. ఇవిధంబున యజ్ఞం బపక్రాంతం బగుటయు నిర్జరులు నిశ్చేతనులై రందు
సవితృనిబాహువులును బూషునిదంతంబులును భగునిలోచనంబులును ద్రిలో
చనుండు గోదండాగ్రంబునఁ దునియను డొల్లను బగులను బొడిచె నప్పడు
దలరి దివిజులు యజ్ఞాంగంబులతోడం గూడఁ బలుగడలం బాఱం దొడంగిన.
- క. ఆ దైవ్రుఁడు వాగ్రందఱు, నేదిక్కులఁ బోవ కుండ యెది భయం బా
పాదించుచు నలి నాఁగెం, గోదండమునారి సాచి యగుమురులు గొనఁగన్. 125

- తే. ఏయ నొల్లక యమరుల శ్ర నివ్విధమునఁ
బొదివికొని యీశ్వరుఁడు మూల శ్ర పుచ్చ వార
లొక్కమొగి వింటి గొనయంబు శ్ర పెక్కుదునియ
లయ్యెడుమ యనవుడు నది శ్ర యట్లయ్యె.
126
- వ. ఆలోన.
127
- క. సుర లాక్రతువుం దారును, శరణం బను పలుకుతోడఁ శ్ర జరణానతు లై
కరుణకుఁ బాత్రము లగుటయు, శరణాగతవత్సలుఁడు ప్రశస్నతఁ బొందెన్. 128
- వ. ఇట్లు ప్రసన్నుం డై.
129
- తే. ఆత్మకోపంబు పుచ్చి జశలాశయమున, వైచి బాలేందుధరుఁడుడే శ్ర వతల నాద
రమున వీక్షించె నమ్మహాశ్రగంపురోప, మనలయాపమై యిగిరించె శ్ర నజ్జలముల.
వ. ఇతైఱంగునఁ గృపాయ త్తచిత్తుండై సర్వేశ్వరేశ్వరుండు సవితృనకుఁ బూషునకు
భగునకుఁ గరంబులును దంతంబులును నయనంబులును నొసంగి యజ్ఞం బెప్పటి
యట్ల ప్రవర్తిల్ల ననుగ్రహార్ద్రభావంబునం బనిచిన.
131
- క. అమరులు భక్తిం గ్రతుభాగము నప్పరమేశ్వరునకుఁ శ్ర గల్పించి రతం
డు మనంబునఁ బ్రీతుండై, సమాహితుం డయ్యె జగము శ్ర సంతోషించెన్. 132
- వ. అట్టివి యద్దేవదేవునిదివ్యలీల లతండు కోపించిన భువనంబు లస్వాస్థ్యంబును బ్ర
సన్నుం డైన సుఖత్వంబును గను నాభూతనాథుండు గురుసుతునకు సన్నిహితుం
డయ్యె గావున నయోధవరుం డొక్కరుండ శిబిరంబు ప్రవేశించి యితైఱంగు
పరాక్రమం బాచరించె గాని యివ్వితేషం బారధికవరునిశక్తి నైనది గా దది
చిత్తంబున నిడం బనిలేదు భీష్మద్రోణకర్ణశల్యాదు లై నమహావీరులం బోరఁ బరి
మార్చి దొరఁకొనుటకును దర్పదుర్దము లై ధృతరాష్ట్రనందనాగ్రేసరు లై నదు
శ్శాసనదుర్యోధనులఁ జలంబు నెరయ వత్సీర క్తపానంబున నూరుభంజనంబునం
బరిమార్చుటంజేసి ప్రతిజ్ఞాపూరణాచరణశోభనంబు నొంద సంభావించుటకును
గారణం బైనభవదీయదైవమానుషయోగంబునకుఁ బరమానందంబు నొందు
మని యిట్లు గోవిందుండు ధర్మనందనునకు నాశ్వాసం బొనరించెనని జనమేజయు
నకు వైశంపాయనుండు నెప్పటయు.
133
- సగ్ధర. సాయంప్రాతర్హుతప్రజ్వలితహుతవహాస్వైరనిర్ధూతజాడ్య
స్థాయచ్చేతఃప్రసాదప్రసృమరవిమలప్రాథబోధానుమోదీ
మాయా²వ్యాపారదూరా శ్ర ముఖతతిహృతినిశ్రాణాసంపాద్యమానా
శ్రేయోరాజత్రిలోకాశ్రశితజనదురితశ్రేపలీలావిలాసా.
134
- క. సురనికరానందకరా, సురారికాంతావిలాసశోభాపహరా
కరుణాసక్తమనస్కా, సరిద్వరాబర్హి బర్హుచారుశిరస్కా.
135

మాలిని. అకలుషహృదయాభి శ వ్యక్త సర్వోపయుక్తా
 సకలనిగమవేద్యా శ స్వాస్థ్యవిద్యోపపాద్యా
 ప్రకృతివికృతి భావ శ ప్రాప్త సాంఖ్యప్రదీప్తా
¹సుకృతమయవిలాసా శ సుస్థిరానందభాషా.

136

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కౌమ్మనామాత్యపుత్ర బుధారాధనవిరాజి
 తిక్కన సోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీ మహాభారతంబున సౌప్తికపర్వంబునందు
 సర్వంబును ద్వితీయాశ్వాసము.

137

శ్రీ మదాంధ్ర మహాభారతమునందలి సౌప్తిక పర్వము
 సమాప్తము.

హరిహరనాథాయ నమః

శ్రీ మ దాంధ్రమహాభారతము

శ్రీపర్వము, ప్రథమాశ్వాసము

సాంగత్యవిధాయవి

కాసోల్లాసితకటాక్ష శ కరుణామయమూ

ర్తీ సారబోధభరిత

వ్యాసాదిమనోనివాస శ హరిహరనాథా.

1

క. దేవా జనమేజయజగ,తీవరుడు గుతూహలము మృదిన్ మొలతేరం

గా వైశంపాయనవద,నావేశితదృగ్విలాసుడై యిట్లనియెన్.

2

వ. తనసుతుండును సైన్యంబును బాండుసుతులచేత నట్లగుట సంజయువలన విని
ధృతరాష్ట్రుం డెబ్బంగి వర్తించె నశ్వత్థామకృపకృతవర్మ లారాత్రి తమచేసిన
పరాక్రమంబు తెఱంగు దుర్యోధనున కెఱింగించి పోయి రనివింటిఁబడంపడికరినగ
రంబుదేసకరిగి మగిడి రనియు నాకర్ణించితి వార లటయెవ్వలనికిం జని రేలమగిడి
రశ్వత్థామ కృష్ణద్వైపాయనాశ్రమంబునకుం బోవం దక్కినయిరువురు నెక్కడ
వోయి రవ్వధంబున విజయంబు నొందినధర్మనందనుం డేమి యాచరించె నంత
యుం బరిపాటిం దేటపడం జెప్ప మనిన నమ్మునివరుం డి ట్లనియె.

3

తరల. ధరణినాయక యట్లు పుత్రశ్రతంబు వైరికులంబుచే

నిరవశేషత నొందుటకా మహాసీయగౌరవహీనతం

బూరసి కొమ్మలు దున్నత మోడ్పడుభూరుహంబునుబోలె ని

రభరవిపద్వికలాత్ముడై ధృత శ రాష్ట్రుం డుల్లము వెమ్మంగన్.

4

వ. చింతాభరంబున నూరక యున్నం జూచి సంజయుం డతని కి ట్లనియె.

5

ఆ. నీకు నితరులట్ల శ శోకింపఁ దగునె యెవ్వరిఁ దలంచి యింక శ వనరువాడ

వీవు శోకమునకునెయ్యది తుది యిది, వలవ దుడుగు వినుము శ వసుమతీశ.

6

ట. పదు నెనిమిదియడైహిణులు సమసై బితామహాపితృభాతృపుత్రశ్రాతృశ్శుశ్రూసుహృ
త్సహాయులుం డెగి రందు వగవునకుం బని గానివారలు గలరే మేది కొలందిగా

- వగచె దందఱకు నగ్నికార్యంబు నిర్వర్తింపను దనవారలకుం దిలోదకప్రదా
నంబులు సేయను వలయుఁ బాలికలనికి వేంచేయు మనుటయు. 7
- క. విపులార్థి గూరి మనుజాధిప యా భూవల్లభుండు శ్ర ధృతి లేమిం జం
డపవనపతితం బగుపాదపంబుచందంబుఁ దోఁప శ్ర ధరణిం బడియెన్. 8
- వ. పడి యుండి తల దోర్చికొనుచు ని ట్లనియె.
వసంతతిలకావృత్తము. హా పుత్త్రీవర్గ మిటు శ్ర లాఱడిఁబోవ దీప్త
వ్యాపార మేది మది శ్ర వందుచు దీనవృత్తిం
బ్రాపించి యన్యులకృత్యం బరికింప నిం కే
నోపన్ భవం బెడలి శ్ర యుండఁగ జీవితోడన్. 9
- క. ఎఱకలు విఱిగినగరుడుని, తెఱఁగునఁ దేజంబు సెడినశ్రదినకరుగతి నం
దఱు బంధులు దెగి విభవం, బఱి వెలువెలఁబాటుచునికి శ్ర యది బ్రదు కగునే.
సీ. సంధికిఁ గృష్ణుండు శ్ర సనుదెంచి పెక్కుభం,గులఁజెప్పె భీష్ముండుఁశ్రగుంభజుండు
నట్లు హితార్థు లై శ్ర యంతలంతలు మాట, లాడిరి జామదగ్నాద్వయు లైన
మునివరు లవ్విధంబున నొత్తి చెప్పి రా,బుద్ధు లన్నియును దుశ్శర్మద్ధి నగుటఁ
బాటింప నైతి లోభమునఁ బొందునృపాలు,పాలు తత్పుతులకుఁబ్రబంచి¹యాని
తే. నాకతంబునఁ బాలిసిరి శ్ర నందనులును
జెలులుఁ జుట్టంబులు సహాయులును దైర్య
మెట్లు కలుగు వైదికముల శ్ర కెట్లు మనసు
గొలుపుఁ బ్రాణంబుతో నెట్లు శ్ర నిలువ వచ్చు. 12
- క. నాకీడు దలఁప నేరక, ²శ్రీకి నెడపి పాడి యింత శ్ర సేయక పుత్రా
నీకసుహృద్బాంధవులం, బోకార్చితీ బ్రతుకు టింకఁ శ్ర బాసఁగునె చెపుమా. 13
- వ. దైవంబు దుఃఖభాజనత్వం బొనర్చుటం బూర్వజన్మాచరితంబైననుకృతంబు లేమి
గాన నయ్యెడు వయఃపరిణామంబునఁ బంచభూతక్షయంబును దుర్విసయపరి
పాకంబున సకలబంధునాశంబును సమయసంప్రాప్తంబు లయ్యె నింక బ్రహ్మపద
ప్రాప్తియ తగునది యై యున్నది చుది యాచరించుట సంశ్రితవ్రతపరాయణు
లైనపాండుసుతులు చూతురు గాక యనిన విని యజ్ఞనపతిశోకంబు శాంతంబు
సేయుటకు సంజయుం డి ట్లనియె. 14
- క. శ్రుతులును శాస్త్రములు బహు,శ్రుతులవలన వింటి శాంతి శ్ర చొప్పుడ వలదే
మృతికి నృపు లడలుదురె ధీ,యుతు లీవిధమునకు రోయకకుండుదురె నృపా. 15
- వ. తొల్లివృద్ధయుండు పుత్త్రశోకార్తుం డైన నమరమునిస త్తముం డగునారదుం
డుపన్యసింపినయతిహాసం బభిమన్యుమరణశోకసంతపుం డైనధర్మతనయునకుం

బరాశరతనయుండు సెప్పినచొప్పునన యేనునుజెప్ప నాకర్ణించితిగాదె యట్లును
గాక సుహృజ్జనంబు లుపదేశించినమాటలు విన నైతి నని నీవచెప్పె దుమ్మలంపం
బనియేమి నీకును నీకొడుకునకును మంత్రులు దుశ్శాసనండును గర్హండును శకు
నియునటె యేమి సెప్పఁ గల దశధరింపుము. 16

ఆ. కొఱుత నుఱుకుఁగానికొడు కెన్నఁడును గార్యతంత్రమునకుఁ జొరఁడుదానినీవు
మాన్పనొల్ల వతనికేమగఁటిమియును లావు, నచ్చి లోభ మెదఁజెనంగొనంగ.

క. ఆర్యులు తఱితోఁ దగియెడు, కార్య మనుష్ఠింతు రట్లు శ గా కప్పని మా
త్సర్యమునఁ దిగిచి నట్టి య, నార్యులు దుడిచార వగతు శ రాషదయైనన్. 18

ఆ. జున్ను డెప్పరంపుఁజొత్తైనచటి నున్నఁ, జూచి విఱుగఁబడుటఁ శ జూడ కాత్మ
దీపుఁ గోరి యుఱుకుకొండికాఁడునుబోలె, నయితి వగచు టింక శ ననుచితంబు.

క. వగచినఁ బోయినకార్యము, మగుడునె వగవంగ లోకకమాన్యుం డగునే
వగ పుణ్యగతికి మూలమె, వగ, పెల్లవిధముల నుడుగవలయు నరేంద్రా. 20

మత్తకోకిల. తాన చుట్టుఁ దగిల్చి యగ్ని యుదగ్రతం దరికొన్నఁ దా
పానుభూతికి నోర్వఁ జాలక శ యప్రయోజనవాక్యసం

తానశోషితవక్త్రుఁ డై యతిశైల్య మొందెడువానియ
త్తెననీమిలాప మన్యుల శ కాడఁ బట్టగు భూవరా. 21

ఆ. నీవుఁ గొడుకుఁ బలుకుకొనివ్వరవచనంబు, లనుసమీరగతుల శ నతిశయిల్లు
పార్థిరోషవహ్నిపాల్పడి రధిప నీ, వార లెల్ల నింక శ వగవఁ దగునె. 22

వ. అని యనేకభంగులం బలికిన సంజయుపలుకులకుం జెవి యొడ్డిదై ర్యంబు చిక్కఁ
బట్టి యంకిలి దేతినయవ్వీభ నాలోకించి యేల నేలం బడి పొరలెను లె మృని
పలికి విదురుం డి ట్లనియె. 23

—♦ విదురుఁడు ధృతరాష్ట్రునకు దుఃఖోపశమనంబు చేయుట. ♦—

క. ఘెరుఁగుట స్రగ్గఁగ రుచులం, భారయుట యరుచంబు గాఁగఁ శ బుట్టుట సావం
బెరయుట పాయఁ బదార్థోత్కరములనై జమది యెట్లు శ దప్పింప నగున్. 24

నీ. బిరుదుల నైననుభవితకివాండ్రను నైనఁ, జంపుచోఁ గడపఁడు శ జముఁడు నేర్పు
లావును మర్త్యునిశాపు మాన్పంగ లేవు, రణ మొనర్చినఁగాని శ రాదె మరణ
మెయ్యది యవధి యిం శ దెల్లవారును దెగువార కాకది గడవంగ వశము
గా దింత యుమ్మలికం బేల యట్లును, గాక నీసుతులు సంక్రామకేళి

తే. సలిపి యింద్రుని కతిథు లై శ చనిరి యజ్ఞ, దానవిద్యాతపోల్భకమానసీయ
గతులు సమరానివ ర్తనమృతులయరుగు, నట్టిగతులకుఁ బాటిగావండుబుధులు.

వ. కావున వారికి వగవం బని లే దది యెట్లుండె సంసారంబున పూత్తుసోదరదార
పుత్త్రసహస్రంబు లనుభవగోచరంబులయ్యె నం దెవ్వరికి వగచెదవని వెండియు.

తే. యావనంబును రూపంబు శ్రీ జీవితంబు, ద్రవ్యసంచయములు సనిత్యములుగావె
వీనిహానికి వగ పవిత్రవేక మగుట, బండితులు వగఁ గూరరు శ్రీ పౌరవేంద్ర. 27

వ. పాండిత్యసంపన్నుండ వగునీవు బంధుజీవహానికి వగవందగు నె వగవ కూరకునికి
మే లా కర్ణింపుము. 28

ఇంద్రవజ్ర. చింతాపర్వతంబునఁజెందు దుఃఖా
క్రాంతత్వ ముర్విశ్వరథకాన గీడుం
జింతింపఁ డార్యాత్ముఁ డచింతనుం డై
యంతఃపరీతాపము శ్రీ నార్పఁ జాలున్. 29

క. ప్రియవస్తు వెడలుటయు న, ప్రియంబు వాటిల్లుటయుఁ బ్రరిజ్ఞానవిని
శ్చయహీను లైనయల్పా, శయులకు దుఃఖంబుఁ జేయు శ్రీ జగతీనాథా. 30

వ. పండితుల నవి గలంపం జాల వనిన విని ధృతరాష్ట్రుం డతనిదిక్కు మొగంబు
గాఁగ గూర్చుండి నీసుభాషితంబులకతంబున శోకంబు డిందుపడియెఁ బండితులు
ప్రియాప్రియవస్తువియోగసంయోగంబులవలన జనించు మానసదుఃఖంబులనేమి
టంజేసి పొరయ కుండుదు రదిసెప్పు మనుటయు నమ్మనుజపతి కతండ్రిట్లనియె 31

క. ఈ లోకము నిస్సారం. బాలోకింపంగ ననఁటియట్లుల యని తా
లోలతఁ బొందనిపురుషుం, డేలా నెవ్వగలఁ జెంద శ్రీ నిచ్చు మనంబున్. 32

తే. అరయవచ్చినఁ దనమేను శ్రీ నెరవ తనకు, నొండురూపులుదక్కకయునికియరుదె
యనుతలంపు ధృవంబుగనలవరించి, బుధజనంబులు శోకంబుఁ శ్రీ బారయరథిప.

సీ. ఒకయింటనుండి వేఱొకయింటి కరిగిన, విధమును వస్త్రంబు శ్రీ విడిచి యెండు
వస్త్రంబు గట్టినవడువును నై యుండు, నొడలు దొఱంగి యెండుదొక్కయెడలు
గైకొంట నృప విను శ్రీ కడవకు సారెపై, నమర మృత్తిక యిడునపుడు విరియు
టయు వెరవారఁ బ్రట్టంగ రాక చెడుటయు, వానియె త్రేడు నెడనై యుటయును

తే. నెత్తి యొకచోట డించిన శ్రీ నెడలుటయును
నెండి యవియుటయును నావ శ్రీ మిడినఁ బగిలి
పోవుటయు వాడు జనులచేఁ శ్రీ బాలియుటయును
గలుగుగతి మేని కెట్లును శ్రీ గలుగుఁ జేటు. 34

వ. అది యెట్లంటేని గర్భాధానవేళయందును బిండావస్థయందును బ్రసూతిమా
త్రంబున బాల్యంబునను యావనంబునం బ్రాథత్యసమయంబునను వార్ధకంబు
నం గర్మానురూపం బగునాశంబు శరీరంబునకు సంప్రాప్తం బగు నిదికొలందియని
యెఱుంగ రాదట్లుగుటం దమతమసుకృతదుష్కృతంబుల తేరువులఁబోయిననీతన
యాదుకౌవలీనివగలం బాగులం బ్రయోజనంబు లేదు ప్రాజ్ఞులు వివేకంబున సం

- సారంబు దుఃఖబహుళం బని యెఱింగి తద్రూపగహనంబు గడచి శాశ్వతసుఖం
బుఁ బడయుదు రనిన విని యాంబికేయుండు సంసారదుఃఖబహుళతయును దద్ద
హనత్వంబును నెఱింగింపు మనుటయు నవ్వభునకు విదురుం డి ట్లనియె. 35
- తే. కలసి శుక్లశోణితములుగఁడుగట్టి, విను మమేధ్యమధ్యమునఁ బ్రవృద్ధిబొంది
కాలవశత నప్పిండ మంగంబు లెల్లఁ, గలిగి శిశువయి మారుతగతి యెలర్ప.
- క. వెడలునెడ గాఢపీడం, బడి సుడివడి యోని నొత్తు శ్ర వడి యొకభంగిన్
వెడలఁగ గ్రహభూతము ల, ప్పడు దొడఁగి యనేకదురితములు గల్పించున్. 37
- వ. ఇట్లు జనియించి మనుజుండు. 38
- క. బాలత్వంబున నవివే, కాలోలత శుచియు నశుచి శ్ర యైనదియు సమం
బై లీల జగుప్పితవిధి, శీలత నొంపంగ దుర్విచేష్టలఁ దిరుగున్. 39
- క. యావనమున విషయపర, త్యావేశము దుఃఖకారి శ్ర యై యలఁపగ నా
నావిధదుర్విషయములకుఁ, దావల మై మెలఁగు నిందితప్రక్రియలన్. 40
- మ త్రకోకిల. వృద్ధుఁ డైనతఱిగ బలంబును శ్ర వీఁకయుం దఱుగంగ దు
ర్బుద్ధి వాటిల మ్రగి యింద్రియముల్ విశేక్తతఁ బొంద దో
షోద్ధతిగ రుజ లుద్భవింపఁగ శ్ర నొండురూ పగు పాశసం
బద్ధుఁ డేసి జముండు దివ్వఁగఁ శ్ర బాయు నబ్బవముం దుదిన్. 41
- వ. కావున సంసారంబు దుఃఖబహుళం బగుట విస్పష్టం బది యిట్లుండె లోభక్రో
ధమద్యోన్మత్తులై దుర్మతు లింద రమింతు రిందలిసుఖలేశంబునకై యొండొరు
లం జెఱుపను జంపను జొచ్చి ధర్మపథంబు దప్పి యమకింకరులచేతం బడుదు
రిత్రైఱంగు బుధులవలనఁ దెలియ విని విమలస్వాంతులు సన్మార్గంబున వర్తి
ల్లి ¹నిత్యానందస్వరూపు లగుదురు దీనిగహనత్వంబు పెద్దలచేత వినిన
త్రైఱంగు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 42

— విదురుండు ధృతరాష్ట్రునకు సంసారగహనంబు తెఱంగెఱింగించుట. —

- తరువోజ. అతిదుర్గ మగునరణ్యప్రదేశమున, నవనీసురుం డొకఁ శ్ర డరుగుచునుండ
మితిలేనిఘోరంపురమృగములు శరభ, మృగపతి ప్రముఖముల్ శ్ర మిక్కిలిభయము
మతి కావహించుచు శ్ర మార్గంబునందు, మల్లడిఁగొనుండు నుగన్మార్గయానమున
ధృతి దూలఁ జన నవి శ్ర తిరిగె వెన్నెనుకఁ, దెక్కలికాఱుఁ దోఁతెంచి రాతనికి.
- వ. అట్టియెడ. 44
- తోటకము. గరుపాఱఁగ మేను ప్రకంపమునం
బారిఁ దొట్టువడం బద్రముల్ దొలఁగం
జూర నెచ్చొటు లేమి నశసువ్యయభీ
భర మొందినఁ జేడ్చుడుభావముతోన్. 45

తే. దెసలు గలయంగఁ జూచుచు శ్రీ దిక్కు దనకు

నెవ్వరును లేమి వెగడందు శ్రీ నెంతదవ్వు
సనిన నడవికిఁ గడ లేమియను మృగవ్ర
జంబు పొదువుటయును గొంద్రలంబు నేయు.

46

వ. అప్పు డాభీషణారణ్యంబున నేదిక్కు సూచినను దఱచుగా నొడ్డినయురులు
దోచె ఘోరాకార యగునొక్కయువిద యతనిం గొఁగిలింతుకొనియెఁ
బంచశిరంబులును నగనిభంబులు నగునాగంబు లనేకంబు లవ్వనంబునం
గ్రండుకొనం దిరుగుచుండె దత్ప్రదేశంబున నొక్కయుదపానంబు వల్లీవితా
నంబుచేత సంవృతం బైమీఁదఁ దృణంబులు పరఁగి నిగూఢం బై యున్న
నవ్వరుషం డానూతం బడి యొక్కబలుదీఁగం దవిలి తలక్రిందై వ్రేలుచుఁ
గొమ్మ నున్నపనపంటిచందంబున నుండె నట్లయ్యవస్థ నొందియు నక్కా
పంబులో నొక్కభీమభుజంగంబు నాలుకలు గ్రోయ నాఱుదలలును బండ్రెండ్లు
కాళ్లును గృష్ణశబలవర్ణంబును గలమహాగజం బానూతిదరి నున్నతరువుఁ
జేరం జనుదేర నందు శాఖోపశాఖల నానావర్ణంబు లగుమధుకరంబులు మధు
సంచయనం బాచరించి వర్తింప సితాసితంబు లగుమూషికంబు లమృహీరుహం
బుమూలంబు నఱకుచుండ.

47

ఉత్సాహవృత్తము. ధరణినాథ వినుము మధువ్రధారలెల్లప్రొద్దునం

దొరఁగుచుండ నతఁడు వాని శ్రీ దోహలమున నానుచుం

బారయఁ డెట్లుఁ దృప్తి వగలప్రక యైన యట్టి దు

స్తరపుటున్కి కొల్లఁబాటుఁ శ్రీ దస్కఁ డించు కేనియున్.

48

వ. ఇట్లున్నయతనికి నాబహువ్యాళంబులం దెక్కలికాఱులయురులవలనను న
య్యుగ్ర కామిసీకారణంబుననుం బంచశిరస్కంబు లగుసామజంబులసందడి నా
కూపంబులో నన్నయద్దారుణదర్శకరంబుకతతిబునను సూతిదరిం జరించనగ్గజం
బుఘోరత్వంబునంజేసియు మూషికంబులతరుపతన హేతుభావంబునను నాచం
చలచంచరీకంబులకారించుటనుం జేతోవృత్తంబు వికలతాయత్తం బై యుండ
నతండు జీవితాశయు విడువం డనిన విని విదురునకు ధృతరాష్ట్రం డిట్లనియె.

49

క. మనమునఁ గృప పుట్టెడు న, ట్లనయముఁ గీ డైన యునికి శ్రీ కాతం డెమ్మైఁ

గనియెను విడుమర దానిక, విన వలతుం జెప్పవే విశవేకనిరూఢా.

50

కవిరాజవిరాజితము. అనవుడు, నిట్లనునన్నరచాలున శ్రీ కాతండుమోక్షమునగ్ధి జగ

జ్జనులకుఁ బుట్టుట శ్రీ సన్మతిఁ గోరి విశ్రాంతి లాదర్యసంభృతు లై

యనఘ సుదుస్తర శ్రీ మైనభవంబున శ్రీ క చ్చగునీయిత్రహాసము బో

ధనమహాసీయవిధంబునఁ జెప్పి రుద్రదా త్రగుణాశ్రయతామహితా.

51

వ. కావున నేతత్స్వరూపం బభివ్యక్తంబుగా వివరింప వలసి యుండు. వినుము

చెప్పెద నాదుర్గంబు సంసారగహనంబు వాలుమృగంబులుఁ దెచ్చి లికాసులులు
రోగంబులు కామిని జర పంచశిరస్కంబు లగుగజంబు లింద్రియప్రపంచంబు
లాకూపంబున నున్ననాగం బంతకుండు తీగ జీవితాశ కూడంబునుపాంతంబున
నున్నయవనీరుహం బాయువు దానిదెస నడచునామజంబు సంవత్సరంబు తదీయ
శిరంబు లాటును ఋతువులు తత్పాదంబులు పండ్రెండును మాసంబులు తరు
మూలంబు నటుకునెలుక లహోరాత్రంబులు మధుకరంబులు కామంబులు మధు
ధారలు కామరసంబులు మధుసంచయనం బాయువు వానివలన మానవు లాస
క్తు లగుదు రిట్టిసంసారచక్రంబుపరివర్తనంబు బుధు లెఱుంగుదురు వారు దీని
పాశంబులు ద్రెంపం జాలుదు రనిన విని యాంబికేయుండు విదురున కిట్లనియె. 52

క. హిత ముపదేశించితి వీ, వతినిర్మలచి త్రవృత్తి శ్ర వగుట సుజనసం
స్త్రుతగుణ యింకనుజెప్పము, ధృతికారకవచనపద్ధతిక విశదముగన్. 53

వ. అనుటయు విదురుం డవిష్టభున కిట్లనియె. 54

కవిరాజవిరాజితము. అనయములోలతమై విషయప్రచయంబునుదు స్తరపంకమునకొ
మునుఁగుచుఁ దేలుచు నుండఁగఁ గాలము శ్ర ముట్టి రుజక జర నెవ్వగ పై
కొన దొరకొల్పి క్రమంబున నంగముక్తొప్పును జెల్వును బాపి ప్రయో
జనరహితంబుగఁ జేసి యపాత్రపుఁ శ్ర జా వొనరించుఁ గురుప్రవరా. 55

వ. అని మఱియును. 56

క. తేరు శరీరము దానికి, సారథి సత్త్వంబు తురగశ్రవయ మింద్రియముల్
దారుణతరబుద్ధివ్యా, ¹పారము లొనరంగ గనప్రపగ్గము లధిపా. 57

క. నరవర యేర్పడ విను మ, త్తురగంబులబటురయంబుతో ²ననుసరతం
దిరుగుపురుషుండు సంస్మృతి, బరువడి భ్రమియించు నవశ్యభావవ్యాప్తిన్. 58

క. వానిఁ దమయిచ్చ నెందుం, బో నీ కుండంగ నాఁగుశ్రువురుషుండు సంసా
రానేకదుఃఖభాజన, తానిరసనమునకు నేర్చు శ్ర ధరణీనాథా. 59

క. యమునియధీనం బిది దుఃఖముల ననేకములఁ జేయఁ శ్ర గా నోవు నృపా
త్తమ యారథ మది యడఁతురు, విమలవివేకౌషధమున శ్ర విను మార్యజనుల్.

వ. ఆ పగ్గంబులు శీలం బనువెరవుతో నలవరించి తద్రథవేగం బార్యు లుడుపుదురు
వారలు జననమరణాదులవలనిభయంబు నుజ్జగించి పరమసుఖంబు నొందుదు
రింతయు నెఱింగి శాంతినొంది పుత్రాదిజ్ఞాతులకు నౌర్ధ్వదైహికంబులు సేయించి
సుఖవి గ మ్మునిన విని యమ్మాట లన్నియుం బోవిడిచి తుదిం జెవి సూడినట్టి
దయిన బుత్త్రీపరలోక క్రియావిషయం బగుమాటకు శోకం బతిశ్లెమ్మల్ల మూర్ఛి
లై నట్టిసమయంబునం గృష్ణద్వైపాయనమునీంద్రుఁ డయ్యెడకు విజయంచేసిన

విదురసంజయూదులు సంభ్రమంబున నెదురువచ్చి ప్రణతులై ధృతరాష్ట్రునికు
శిశిరజలసేవనలలితవ్యజనవీజనంబుల నాచరించిన నతండు సేదదేటుటయు నతని
కమ్మహాత్మునిరాక యెఱింగించిన నమ్మహిపతియతనికి దండనమస్కారంబు సేసి
గద్గదిక నెలుంగు రాలుపడ నిట్లనియె. 61

దోడకవృత్తము. మానుషజన్మము శ్రీ మాన్యవివేకా
మానసదుఃఖినశమాజము నెల్లం
దాన ఘటించుచు శ్రీ దైన్యము దెచ్చుం
గాన భవం బిది శ్రీ గాల్పనె తండ్రి. 62

మంజుభాషిణీవృత్తము. ధన మంతయుం బొలియ శ్రీ దారుణంబుగాఁ
దనయవ్రజంబుదెగ శ్రీ దైన్య మారఁగాఁ
దనబంధు లందఱు మృతంబుఁ బొంద నె
వ్వని నైన శోక మనునహి యెల్ల. 63

ఉపజాతివృత్తము. మునీంద్ర నిర్భాగ్యత శ్రీ ముట్టి చావుం
గానేర దయ్యెం గడు శ్రీ గట్టిచిత్తం
బనూనమూర్ఛందెగ శ్రీ టాటియుం దా
రానేర్చె నెమ్మినికి శ్రీ గ్రమ్మఱంగన్. 64

—♦ కృష్ణద్వైపాయనమని భృతరాష్ట్రునికు దుఃఖోపశమనంబుచేయుట ♦—

జ. ఇంక నేమి సేయువాడ నని పలికి యూర కున్నయన్నరనాథునకు మునినాథుం
డి ట్లనియె. 65

ఉత్సాహవృత్తము. నీవు ధర్మభంగి నెఱుంగ శ్రీ నేర్తునీతికౌశలం
బానహిల్లు ¹నీదుమనమునందుఁ గాన యేను శో
కావిలత్వ ముడుపఁ బూని శ్రీ యరుగుదెంచితిక సుతా
భావజనితదుఃఖవార్ధిపార మెద్దుపుత్రికా. 66

క. భూతము లనిత్యములునీ, వీతెరు వెప్పడును విం దశహీనధృతిక నీ
చేతోగతి నలవఱుపుము, భూతానిత్యత్వ మదియ శ్రీ పుచ్చును వగలన్. 67

ఆ. అరయ జీవలోక శ్రీ మధువు మన నరు, నొడలి బ్రదుకుఁ జావు శ్రీ గడవ దనఁగ
వినియు నెల్లఁ గనియు శ్రీ వీతవివేకతఁ, బుత్రిమరణమువకు శ్రీ బాగులనగునె. 68

వ. అదియునుం గాక. 69

సీ. నీవెఱుంగక యుండఁగ వచ్చెనేవైర, బంధంబు గౌరవప్రాండవులకు
నీవు త్రికుండ వీరికి గారణం బిది, విధినిర్మితం బైన శ్రీ విధము సువ్వె
కౌరవజాతిస్థలక్షయ మవశ్యంబుగాఁ, గలయది యై చెల్లెఁగక కొత్త
యైనదియే బంధు శ్రీ లాజివిహారతి, త్వరత మై నద్దతి శ్రీ బడసినారు

ఆ. వారి కేల యింత శ్రవగవ నట్లును గాక, విమలబుద్ధి యొనగవిదురుఁ డిట్లు
లగుట యెఱిగి బుద్ధి శ్రతగఁ జెప్పె నీకు జూ,దంబుసమయమునన శ్రదాని చినవ.

1 దోదకవృత్తము. దేవృకతంబులు శ్రధీరుల కైనన్

భూవర మాన్వఁగఁ శ్రబోలునె యెట్లుం

గావున శోకము శ్రకాఠియ దల్లం

గా వలదే శుది శ్రకారవ మొప్పన్.

71

వ. దేవతలకుం గృత్యం బయినదానిఁ దత్ప్రీత్యక్షంబున వింటి నది నీకు మేలు గోరి
చెప్పెద నాకర్ణింపు మే నశ్రమంబున నెం దయినఁ జరింతు నొక్కనాఁడు దేవ
సభకుం బోయితి నందుఁ బురందర ప్రముఖబృందారకులను నారదాదిముని
బృందంబులనుం గాంచి సుఖిగోష్ఠి నున్న సమయంబున భూదేవి యచ్చటి వచ్చి
యవ్వబుధులతో నిట్లనియె.

72

క. మీరలు బ్రహ్మసభను మ,ద్భారము మాన్పుటకు నలిని శ్రబనిఁ బూనితి రె
క్కారణమునఁ దడసితి రొకొ, యేరూపునఁ దలఁగుదాన శ్రనేను భరంబున్.

73

వ. అనిన విని సర్వలోకనమస్కృతుం డగునారాయణుండు నవ్వుచు నవ్వెలంది
కిట్లనియె.

74

తే. వినుము ధృతరాష్ట్రుఁ డనురాజు శ్రతనుజశతముఁ

బడయు దుర్యోధనుం డనఁ శ్రబరఁగుపెద్ద

కొడుకు నీభార మంతయు శ్రనుడువు నతఁడు

తడయ కయ్యెడు నది వగఁ శ్రదక్కు మబల

75

వ. ఎట్లనిన.

76

క. వానిం జంపను గావం, బూని సకలరాజలోకమును నీసుమెయిన్

నేనాసముదయములనుం, దానుఁ గురుక్షేత్రసమరదారుణతఁ దెగున్.

77

వ. సోదరసముదయసహితంబుగా నతండును మృతుం డగు దానంజేసి భవదీయ
భారంబు వాయు నిశ్చింతంబునం జనుము భూతదారణం బాచరింపుము పొమ్మని
పలికి యద్దేవిని వీడుకొలిపెఁ బదంపడి సకలప్రజాసంహారకారణం బై కల్యణ
శంబున దుర్యోధనుండు జనియించె నక్కుమారుండు.

78

తే. బరులయున్నతి సయిరింప్రనోపఁ డధిక,బలుఁడు కోధి శూరత్వసంప్రన్నబుద్ధి
బుద్ధి సెప్పిన వినియెడుశ్రౌడ గాఁడు 2గాన వైరంబు విడువఁడుశ్రకారవేంద్ర.

79

క. తమ్ముడు శకునియుఁ గర్ణుండు, నమ్మానవపతికిఁ దగినశ్రయనుచరు లతనిన్
సమ్మదమునఁ గలసిననృపు, లమ్మెయి వారల వినాశ శ్రమగు లే లుడుగున్.

80

తోదకవృత్తము. తమతమతప్పలఁ శ్రదా రెరియంగా

1. క. రుగ్వవతీవృత్తము. దేవకృతంబుల్ ధీరులకైనన్, భూవర మాన్వఁగఁబోలునె యెట్లుం
గావున నీశోకంబు దొరంగం, గావలదే నీశ్రగారవ మొప్పన్. 2. క. కండగరువంబు.

విమలమతీ యిటు శ్రీ వీరికి నై శో

కమన దహింపఁగఁ శ్రీ గాను మనంబున్

సముచిత మి త్తటి శ్రీ శాంతము సుమీక్ష.

81

వ. అని చెప్పిన నవ్వీభుండు దనకుం బాండవభాగ్రజుం డవమానం బాచరించు నను
శంక నూని యునికి యమ్మహామునిదివ్యబోధంబునం దేటపడి యుండుం గావున
నత్రాపసోత్తముండు వెండియు ని ట్లనియె.

82

క. పాండవులవలని కిడొక్కొండును లే దధిప నీదుశ్కొడుకులు ధరణీ

మండల మంతయు ప్రింగిరి, పాండునృపతిభాగమునకుఁ శ్రీ బాపిరి వారిన్.

83

వ. దానంజేసి యిట్లు సకలకౌరవ్యులకు సఖలభూషణులకు నిఖలప్రజలకును బాలియ
వలసె నిది యంతయు మున్న యెఱుంగుదుఁ గావున.

84

ఉత్సాహవృత్తము. వినుము నారదుండు దీని శ్రీ వినఁగఁ జెప్పె ధర్మనం

దనున కతనిమనము కరుణ శ్రీ దవిలి యున్కి హింసకున్

గొనకొనఁగఁ జొరమి నతఁడు శ్రీ కురుకులంబుతోడిపాం

దునక పడఁడె జగము మెచ్చుకొండఁగి పెక్కుభంగులన్.

85

తే. ఏను నతనికిఁ జెప్పితిఁ గాన శ్రీ యాతఁడధికయత్నంబు సేసెదా శ్రీ సంతపడియు
వైర మెమ్మెయి మాన్పంగఁగనేరడయ్యె,నియతిఁ దప్పింప నేరికి శ్రీ నేర నగునె..

క. ఏ నిది యంతయు నెఱుంగుదుఁ, గాన వృథాశోకవహ్నిఁ శ్రీ గాలమికిని నీ
మానసమునఁ గృప కలిమికిఁ, గా¹నాడివెతి దేవగుహ్యగతియుఁ దెలిపితిన్.

87

భుజంగప్రయాతవృత్తము. వినీతుండవై ధర్మవేదిత్వబుద్ధిం

దనర్పించునీ విట్లు శ్రీ దైన్యాతి రేకం

బునం బొంది శోకాగ్నిఁ శ్రీ బొక్కంగఁ గుంతీ

తనూజాగ్రజుం డాత్మఁ శ్రీ దాఁ గుండ కున్నే

88

క. డెండము తిర్యగ్యోనుల,యందును గరుణాసమగ్ర శ్రీ మై యుండు భవ

న్నందనుఁ డజాతశత్రునకుం దచ్చరితంబు నీవు శ్రీ గొంత యెఱుంగవే.

89

మానినీవృత్తము. కావున నీదెస నాతనికిన్ విముఖత్వము గల్గదు భక్తిమెయిం

దా వినయం బెనయం గొనియాడుట శ్రీ దప్పదు కాంచెద వాతనిపై

నీవును నెయ్యముఁ గారుణికత్వము శ్రీ నెక్కొనఁ దమ్ములు నవ్వీభుండు

నైపురపెట్టుగ సంతతికల్మియ శ్రీ సీమది నిల్పుము పెంపొలయన్.

90

తే. దైవకృతము నాపంపు చిత్రమునఁ బెట్టి

పుత్త్రశోకంబు విడు పాండుశుక్రు లధిప

తగరైన్ముఁ గొనియాడి పుత్త్రత్వవృత్తి

బరఁగ నది గీ రిధర్మసంకపాది గాడె.

91

వ. వనట యనియెడునగ్ని నెఱుక యనియెడునీట నార్పుము ప్రాణంబులు ధరి
యింపుము సముచితవృత్తిఁ జరియింపు మనిన విని చింతాక్రాంతుం డై
కొండాకసే పూరకుండి ధృతరాష్ట్రుండు తేజోధనుం డగునత్తాపసోత్తమున
కి ట్లనియె. 92

క. మును శోకానలతాపంబునఁ బాగులుట నొం డెఱుంగఁ శ్ర బోలక దుఃఖం
బున మునుఁగ వలసె నీదువ,చనములు విని మునివరేణ్య శ్ర శాంతుండ నైతిన్.
క. ధరియించెదఁ బ్రాణము మది, నెరియక యుండంగ శోక శ్ర మేఁ దొఱఁగెద ని
ర్భరబాంధవంబు నొండెదఁ, బురుషోత్తము లై నపాండువుత్త్రకులదెసన్. 94

వ. అనుటయు నమ్మహాత్ముం డ ట్లగుట మే లని పలికి యంతర్ధానంబుఁ జేసె నిట్లు
ప్రబోధితుం డై యాంబికేయుండు గొండాకప్రా ద్ధూరకుండి సంజయుం బేరు
కొని పయనం బాయితంబు సేయు మని చెప్పి విదురుతో నీవు గాంధారిని గుం
తినిం దక్కుఁగలకొరవవధూవర్గంబును దోడ్కొని రావలయు మనము పొలి
కలనిఁగి బోవు చున్నవార మని యెఱింగించి వెలువరింపు మనిన నయ్యిరువురు
నట్ల చేసిరి. 95

—♦ ధృతరాష్ట్రుండు సపరివారంబుగా బాలికలనికిం బోవుట. ♦—

క. ఆరం గూరినశోకము, భారంబున మేను దూలఁ శ్ర బరవశగతి గాం
ధారి చనుదెంచె నవ్వసు, భారమణునికడకు జనవి శ్ర తానము వొగులకా. 96

వ. కుంతీ ప్రముఖం బైన కురువృద్ధ నారీజనంబును బరివారవనితా జనసహితంబుగాఁ
దరతరంబ యరుగుదెంచె నట్టియెడ. 97

సీ. చేతులు నడుదల శ్ర సేర్పు టుత్కటశోక, మాకారములు దాల్చి శ్ర నట్టు లుండ
విరిసినవేనలుల్ శ్ర వెన్నులఁ బ్రక్కల, నెఱసి చూపఱదృష్టి శ్ర నీరు సేయ
నందంద తొరఁగెడు శ్ర నస్రజలంబుల, పెంపున మోములు శ్ర ముంపఁబడఁగ
నేమియుఁదొడవులశ్రేమిఁ బాడఱియున్న, యంగంబులందు దైశ్రవ్యంబునెరయఁ
తే, బతుల నన్నలఁదమ్ములగ్రసుతులహితులఁ, బేరుకొని వాతులెండంగఁశ్రబ్రేముడించి
పనపుపలుకులు వినువారి శ్ర వనటఁ దేల్పు, గురుకుమార నారీజనకోటివచ్చె. 98

క. చెలు లై నఁ జూడఁ బయ్యెద, దొలగుటకును సిగ్గు వడువ శ్ర ధూజనతతి య
త్తలయెదుర నేకవస్త్రంబులతో నంగములు వికృతఁ శ్ర బొందఁగ నడచెన్. 99

క. కొండాకవగవున కెనియు. నొండారువులఁ దేర్చునట్టి శ్ర యువిదలు చిత్తం
బొండాండవనట మునుఁగఁగ, నొం డెవ్వరుఁ దెలుపలేక శ్ర యుండి రవశలై.

వ. అట్టియెడఁ బురంబున నచ్చటచ్చట. 101

తే. విపులహర్ష్యతలంబులు శ్ర వెడలునట్టి
నెలది మొత్తముల్ వొల్చె బ శ్ర లేట్లకాఱు
పతులఁ జంపిన గిరిగుహ శ్ర ప్రతి వెడలఁ

బాటుసింగంపుఁబోంట్లకుఁ ॥ బాటి యగుచు.

102

- క. ము న్నెన్నఁడు నెవ్వరికిం, గన్నులెదురఁ బడనియట్టికాంతలు జను లె
ల్ల నిలిచి చూడ వెడలిరి, కన్నులు గమరక సుహృన్నికాయంబులకున్. 103
- వ. అప్పుడు కురువీరాగారంబులయందు హాహాకారంబు లెసంగె నిట్లు వనితాజన
వ్రాతం బేతెంచి ధృతరాష్ట్రసూరెల నాక్రంధనధ్వనులు సెలంగ నిలిచె విడు
రుండు డగ్గుత్తికపడుచు నయ్యువినల నూరార్చుచుఁ దగువారల నుచితవాహనం
బులపై నిడియె నద్ధరణీనాథుండు నిజయోగ్యయానంబునఁ జనఁ దోడన యాత
మ్ముండును గాంధారీప్రభృతులం దోడుకొని సంజయసహితంబుగాఁ జనియెఁ బి
న్నలు పెద్దలనక సకలపౌరలోకంబునకు శోకం బావహిల్లినం బె తైనరోదనప్ర
ణాదంబుల దిక్కులు పిక్కటిల్లెఁ బ్రళయకాలజ్వలనజ్వాలలం బొడువంబడు
జంతువు లాక్రోశించుచందంబు దోచెఁ బురిఁ గలవైశ్యశూద్రశిల్పికర్మార
తక్షకక్షౌరకస్వర్ణకారకరజకాదు లమృతహీపతి బలసి చని రివ్వధంబునం గోశ
మాత్రంబు చని రాసమయంబున.

104

- సీ. ఆచార్యసుతుఁడుఁ గృతపాచార్యుఁడును గృతవర్మయు నెదురుగావచ్చి రథము
లంతంత డిగ్గి శోకకాంతి నంగంబులు, దూల బాష్పంబులు ॥ దొరఁగుచుండఁ
గా ధృతరాష్ట్రునిఁ ॥ గాంచి గద్దడకంతు, లగుచు నాతని కీట్టు ॥ లనిరి సీదు
తనయండు భుజబల ॥ దర్పంబు దుర్వార, శౌర్యంబు మెఱయంగ్రసంగరంబు
- తే. సేసి యంద్రాదిసురల మెఱచించి వారి, కతిధి యై చని పరమసుఖానుభవము
దగిలె నేము మువ్వరమునుగదక్క నమ్మ, హీనుతోడన నైన్యంబులెల్లఁజనియె.
- వ. అనినఁ దదనంతరంబ,

106

—♦ కృపాచార్యుఁడు గాంధారి నూ రాల్చిన ప్రకారము. ♦—

- తే. తనుజశోకా ర్తయైనగాంధారిఁజూచి, యడలు తనదుచి త్తంబుననతిశయిల్ల
నలఁత దేర్పంగఁతలఁచి తానల్లఁజేరి, యమ్మహాదేవితోడ నిర్మలనియెఁగృవుండు.
మణిమాలావృత్తము. భవదీయనూను లరిసైన్యపంక్తిఁగొని కాల్చిరెల్లఁ బొగడన్
వివిధాస్త్రశస్త్రమయసాంద్రవృష్టిఁ దెగటాటి పెంపు మిగులక
దివి కేఁగి యందు మహనీయతేజ మెస గంగ హృద్యబలభి
ద్ధువసాఖ్యసంపదలు గాంచి సం ॥ తోషమునఁ దేలి రేల వగవన్. 108
- స్వాగతవృత్తము. అం దొకండును రక్షణావనిభీతిం, బొంది కేలులనుభోటుల డప్పిం
బొంది యైనఁ బాలివోవడ దానం, బొంది రూర్ష్యగతిఁబుణ్యచరిత్రా. 109
- వనమయూరవృత్తము. పోర నొడ లస్త్రపరి ॥ పూతముగ ధీరో
చారతఁ బిఱిందికిఁ బ్ర దం బిడక దృష్ట
ద్వైరితేతి నొంచి తెగు ॥ వా రగుట మేలు

రీర్వరమణకోటి కని శ్ర వేదములు సెప్పన్.

110

క. దానాద్యుత్తమకర్తృవి,ధానంబులఁ బడయుగతు లుదాత్తరణమునం
జా నేర్చువానిచనియెడు,మానితగతిఁ బోల వండ్రుమహాసీయాత్ముల్.

111

వ. కావునం గురుకుమారులమరణంబు నంభావనీయం బది దా న ట్లుండఁ బొండు
కుమారులు గెలిచితి మని సంతసింప లే దది యె ట్లనిన.

112

నర్కుటవృత్తము. వినుము మరు త్తనూభవుఁడు శ్ర విశ్రుతధర్మగతిం

జనక కురుక్షీతీశ్వరునిఁ శ్ర జంపె గదాసమరం

బున నది యే మెఱింగి చని శ్ర పోయినరేయి గడుం

గనలున ముట్టి మువ్వరముఁ శ్ర గ్రౌర్య ముదగ్రముగన్.

113

వ. పాండవశిబిరంబున.

114

బంధురవృ. సకలరథములును నఖిలగజములున్ శ్ర సర్వహాయంబులతో బెరయన్

శకలములుగ భటనికర మఖిలముం శ్ర జావఁగ ద్రాపదిపుత్తులలో

నొకఁడును బ్రదుకక పొడిపొడియుఁగ నశ్రయ్యుర్వికి వారలమామలమ

స్తకములు కడమ వడక వడి బలిగా శ్ర సంతస మండఁ బిశాచతతుల్.

115

వ. సమరంబు సేసితి మట్లగుట నప్పాండవులవిజయంబు వితథం బయ్యె నిట
యేము సేయం దలంచినదాని నెఱింగించెద నాకర్ణింపు మే మట్టిసమయం
బున వార లాశిబిరంబున లేమింజేసి యాభంగిపరాక్రమం బాచరింప నోపి
తిమి గాని యమ్మహాబలుల మార్కొన శక్తులము గా మవ్వీరు లట్లు దమతన
యులు మా తెగువం దెగటాటుట విని శోకక్రోధాక్రాంతంబు లగునంతరంగంబు
లతో మమ్ము వెనుకొనుట దప్పదు వారల బారికిం దప్పి పోవలయుం బోయెద
మది తలం పనుజ్ఞ యిమ్ము నీవు నుమ్మలింపకుండు మనిపలికి ధృతరాష్ట్రునిద్దేశించి
దేవా ధర్మపుత్రాదులబారిం బడక తొలంగుట భీతు లగుమాకుం గర్తవ్యం బై
యున్నయది మీ చేత ననుజ్ఞాతులమ నీ వింక దై వకృతం బలంఘనీయం బగుటఁ
దలంచి వగ పుడుగు మని యచ్చట నా కృపకృతవరాశ్రవ్యత్థామ లారాజునకును
నద్దేవికిం బ్రదక్షిణంబుగా వచ్చి మరలి మరలి వారలం జూచుచుఁ దేరులెక్కి
భయంబున రయంబున నరదంబులు దోలుకొని గంగాతీరంబున కరిగి యచ్చట
ననోన్యామంత్రణంబుసేసి పాసి రండుఁ గృపాచార్యుండు గరిపురి కేతెంచెగృత
వర్మ నిజపురంబునకుఁ జనియె నశ్వత్థామ కృష్ణద్వైపాయనాశ్రమంబు నాశ్ర
యించి గ్రక్కునం దపస్వి యయ్యెఁ దదనంతరంబ ధర్మజభీమార్జునులు దాడిమై
వచ్చి యతని ముట్టుకొని రా వృత్తాంతం బంతయు నీ విన్నయదియ తరువాతికథ
సెప్పెద విను మవిధంబునఁ గృపప్రముఖరథికులు మువ్వరకుం దన్న విడిచి చనిన
నాంబికేయుండు గ్రొత్త యైన నెవ్వగపెల్లునఁ జిత్తంబు విష్ణుదేవదనాయ త్తం
బగుచుండ నెడనెడ నిలుచుచుఁ జనుచుండ నక్కడ నయ్యజాతశత్రుండు గురు

నందనుశిరోరత్నంబు దెచ్చి యిచ్చి యట్లు పాంచాలి సూరార్చి యున్నంత నట
వోయనజనంబులవలన వైచిత్రవీర్యండు పొలికలనికి వచ్చుచున్నవాఁ డని విని
తదభిగమనోన్ముఖుం డై. 116

—♦ ధర్మరాజు దమ్ముల తోడ ధృతరాష్ట్రానాద్దళుఁ బోవుట ♦—

తే. తనయు లందఱుఁ బాలియుట శ్ర వినినయడలు

మానసంబు దహింప నశమ్మనుజవిభుఁడు 1

వొగులుచును వచ్చె ననుతలఁపఁతఁజేసి

యుల్ల మక్కటికమున జొర్రత్తిల్లుచుండ. 117

క. వదనమున విన్నదనముం, గదురగఁ హరిఁ జూచి రాజుఁ శ్ర గానవలయు నా

కది యెట్లు నుడుగ వచ్చునె,కదలుం డని పలికి చనియెఁ శ్ర గలనివలనికిన్. 118

ద్రుతవిలంబితవృత్తము. చనఁగ నాతఁడు శ్ర సాత్యకి వాయునం

దనుఁడు గాండివి శ్ర దమ్ములు సూరెలం

జనిరి ద్రాపది శ్ర సంభృతశోక యై

చనియెఁ జుట్టపుఁజానలు సుట్టి రాన్. 119

వ. ఇట్లు మాత్యపాంచాలభామలు నరిగిరి తొలునాఁడు దుర్యోధనుండు మన్నించు

మానవతులం గరినగరంబునకుం గొని చని యారాత్రియందు నిలిచి ధృతరా

ష్ట్రుం బొడగానక రేపకడ మగిడివచ్చి యున్నయుయుత్సుఁడును నమ్మానవపతి

తోన చనియె నట్లు ధర్మసూనుండు సని సమరతలంబు దఱియునంతకు నయ్యె

డకు నాంబికేయుండు సనుదెంచె నతనిముందటివలనివనితాజనంబు లక్కొంతే

యాగ్రజుం గనుంగొని కరంబులెత్తి యేడ్చుచు నెదుర్కొని. 120

సీ. ధర్మవేదిత్వ మీధరణీశ్వరునకు నెక్కడియది కృప యెందుఁగలదు తలఁపఁ

దండుల మామలఁ శ్ర దాతలఁ గొడుకులఁ, దోడఁబుట్టువులను శ్ర ద్రుంచివై చెఁ

గ్రూరతమెఱయంగ శ్ర గురుజనంబులఁగూల్చె, సఖుల సంబంధులఁజంపెనదయుఁ

డని పల్కుదురు కొంద శ్ర అప్పార్థుఁజేరి గాం, గేయునిద్రోణునిఁగెడయఁబాదువఁ

ఆ. బనుప నెట్లు నేర్చి శ్ర తని పల్కుదురు గొంద

అకట సింధురాజు శ్ర ననుజమగనిఁ

దునిమి తేటిరాజ్య శ్ర మని పల్కుదురు గొంద

అతఁడు మోము వాంచి శ్ర యరుగుచుండ. 121

వ. మఱియుం గొందఱు. 122

క. ఇందఱఁ జంపితి నని యు,బ్బుం దీఱద ద్రుపదతనయఁపట్టుల నభిమ

న్యం దెగటార్చితి మఱిదుల, నందఱ మ్రింగితి విభూతి శ్ర యన 1^{ని} కెద్దీ. 123

వ. అని పలుకుదు రిట్లు బహుప్రకారంబులం బలుకు చుండం బలుకు వెలువరింపక

పుత్రశోకార్తుడగునప్పాండురాజపుత్రుండుపుత్రశోకార్తిగబాగులువిచిత్రవీర్య
పుత్రుకడకుం జని తత్సాగ్న్యవర్తులచేత నావేదితుం డగుచు నాభూవల్లభుపాదం
బులకుం బ్రణతుం డగుటయు.

124

శుద్ధవిరాటివృత్తము. ఉల్లం బప్రియశ్శ్మేండఁ గ్రొత్త సం
ధిల్లన్ నెవ్వగ శ దీనవక్తుఁడై
యొల్లంబోవుచు శ నున్నె నవ్వీభుం.
ఉల్లం గొంగిట శ నానృపాలకున్.

125

వ. ఇవ్వీధంబున నాలింగనంబు సేసి సాంత్యవచనంబుల నుపచరించె దదనంతరంబ
భీమార్జుననకులసహదేవులు సేరిన నతనియొద్దివారు వారిం బేరువేర నెఱిం
గించిన.

126

తే. భీముఁ డనుమాట విని యతిభీమ మైన
యలుక యనువహిం యవ్వీరుఁ శ డనువనంబు
దరికొనంగ నుంకింప నశ్రధర్మవిధికి
నాయితం బగునయ్యాంబిశ్శ కేయుఁ జూచి.

127

క. మన నెఱింగి హృషీకేశుండు, దనమనమున నిద్దురాత్ముశతలఁ పొప్ప దిసీ
యనుచుం బవనజ నద్దెసఁ, జన కుండఁగఁ బట్టి వీతశసంబ్రమలీలన్.

128

వ. ధృతరాష్ట్రుం డిట్టివాఁడు గాఁగలవాఁ డని తొల్లి యెఱింగి త్రికాలవేది యైన
కృష్ణుం డయోమయంబుగా భీమ ప్రతిరూపంబు సేయించి సంగ్రహించి నిగూఢ
ప్రకారంబున దత్ప్రదేశంబునకుఁ దెప్పించినవాఁడు గావున గ్రక్కున నయ్యి
నుపరూ పజ్జగతీశ్వరుం జేర నిలిపె నిలిపిన నది భీమసేనుండ కాఁ దలంచి.

129

క. కోపం బుత్కట మై యా,రూపము నిరుగేలఁ బట్టి శ 1రూఢత ఘోరా
టోపం బెనక మెనఁగ నా,భూపతి వెనఁ గొంగిలించి శ పొలు పఱ విఱిచెన్.

130

లయవిభాతి. పెరుంగఁగ నిజాంగములు శ సరభసపరిస్ఫురణ

మరుదుగ జనావలులు శ నిరుపమవిధం బి

న్నరపతిబలం బనఁగఁ శ గరయుగముతో లవియ

నురము సదియం బెలుచఁ శ దొరఁగఁగఁ బారిన్ నె

త్తురులు ముఖశ్రంధములఁ శ బరవశత మానసము

పొరయుటకుఁ జొచ్చియును శ సరి గొనఁగఁ గంటిన్

వరసుతున కిప్పు డనుశ్రవరమపదవిన్ మగుడఁ

గురునృపతి యాప్రతిమఁ శ బారి నిటులు పుచ్చెన్.

131

వ. ఇత్రైటంగున దశసహస్రసామజసమానబలుం డగునయ్యంధన్మృషతి గ్గంధవహ
నందన ప్రతిరూపంబు భగ్గుంబు సేసి పెంపున నెడఁద నిర్భరహర్షంబు నొందియు.

- మొఱమెచ్చునకై భీమునిం బేర్కొని హాహాకారంబు లెసంగ రోదనంబు సేసిన
జిఱునవ్వనం దనవదనకమలం బొప్పం గమలనాభం డతని కి ట్లనియె. 132
- తే. అడల నేటికి నీచేత్రబడఁడు భీముఁ, డిపుడు భంజింపఁబడినది శ్రీ యనుపరూపు
వినుము నీకోప మెఱిగియ శ్రీ వెనుక కతనిఁ, దిగిచి యేను నీముందటికి దీని నిడితి.
- క. బలమున నీతో ¹దొరయఁగ, నిల నెవ్వఁడు గలఁడు నీమహితభుజశాఖల్
తలఁపఁగఁ బ్రళయాంతకుదం, ప్త్రులు వీనిని దగిలి వశమె శ్రచాకుండంగన్. 134
- వ. కాపున. 135
- ఉపేంద్రవజ్రావృత్తము. మరు తనూజుం బారిశ్రమాల్యఁ జూచుం
బరిస్ఫురతోపనిశబద్ధుఁ డై య
ద్ధరావిభుం డం చిది శ్రీ తల్లనే సం
స్మరించి ²యీకోపు నశ్రమర్చికొంటిన్. 136
- తే. తనయశోకాతురుండ వై శ్రీ ధర్మమడలి, యనిలసుతుఁడెగటార్చెదశనితలంచి
తట్టిపని నీదుచే నేల శ్రీ యగు విధాతృ, లీలఁ బరికింప నేరక శ్రీ బేల వైతి. 137
- వ. అదియునుం గాక. 138
- క. విను మొకని నేల భవదను, జనిపుత్తుల నెల్లఁ జంపఁ శ్రీ జొప్పడినను నీ
తనయులు మగుడఁగ వత్తురె, యనయము పాపంబు సేసి శ్రీ తాఱడిఁబోవన్. 139
- స్రగ్వీణీవృత్తము. ఏము నీపుత్తుచే శ్రీ నెన్నియే భంగులన్
వేమఱుం బాటు నీశ్రవెంట భావించుచున్
సామసంపాదివై శ్రీ సైపు మాతవల్లన్
ధీమహాత్మ్యంబు సంశ్రిధిల్లు నీకిమ్మియిన్. 140
- వ. అని చెప్పె నప్పడు ధృతరాష్ట్రునిపరిచారకు లతనియవయవంబులరుధిరంబుప్రతా
శనంబున నపనయింపందలంచి జలంబులు దెచ్చి యెఱింగించిన నజ్జనపతియప్పని
యాచరించె నప్పండరీకాక్షుండు వెండియు నవ్విభున కి ట్లనియె. 141
- సీ. జగతీశ వేదముల్ శ్రీ నదివీతి శాస్త్రముల్, వింటి వర్తిల్లితి శ్రీ వృద్ధగోష్ఠి
నఖిలపురాణపర్యాయలోచనము సేసి, తెల్లధర్మంబులు శ్రీ నెఱుంగు దిట్లు
నీతప్ప దలఁపక శ్రీ నెవ్వఁగ బొందెదు, కనలెద వేను శంకతనుసుతుండు
గురుఁడునువిదురుండుఁ గూర్కొనికూర్కొని, చెవులఁ బోయమె సవిశేషకార్య
- తే. వచనములు సంజయుండు పెక్కుశ్రవరుస లుభయ
బలవిధంబులు దెలియఁగఁబలుకఁ డెట్లు
నీకు నాబుద్ధు లన్నియు శ్రీ నెమ్మనమునఁ
జేర్పఁ బోలవ యిం కేమి శ్రీ సేయ వచ్చు. 142
- క. భీమార్జునులరణసము, ద్దామత్వం బెఱిగి యెఱిగి శ్రీ తగునే తొడరం

గా మనుజుల కవీరుల, నే మనఁ గల దింక నేల శ్ర యాచందంబుల్. 143

క. తనమేలుఁ గీడుఁ దా మదిఁ, గనుచు హితులు సెప్పబుద్ధిఁ శ్ర గైకొని శుభముం
గానకొని నడపుపతికి వచ్చునె పశ్చాత్తాప మెట్టిచోట నరేంద్రా. 144

ప్రణవవృత్తము. నీయుల్లం బాకశనియతిం గార్యం

బాయ త్తంబుగ శ్ర ననుసంధింపం

జేయం జాలవు శ్ర చెడు తెరువం జో.

బాయం ద్రోవవు శ్ర బలిమిం బుత్తున్. 145

తే. ద్యూతమున ¹గెల్పునెపమున శ్ర నుటికి పుణ్య

కాంతఁ దల వట్టికొని సభాభ్యంతరమున

కీడ్చి వలున లొలుచుటయు శ్ర నెఱిగి సుతులఁ

జంచె నని భీముఁ జంపఁ దలంప నగునె. 146

వ. నీయవినీతియుం గొడుకులదుశ్చరిత్రంబుచుం దలంచి శోకరోషంబులు విడిచి

శాంతుండ వై యుండు మనిన నుపేంద్రునకు న న్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 147

జలధరవృత్తము. నీపలు కెల్ల నిక్కమ యశనింద్యగుణా

మిపురుషార్థహాని సుతు శ్ర లీల్గుటకుం

దాపముఁబొందితాల్మి దిగఁద్రావిమహా

కోపుండ నై నఁ బాటిలెఁ దగ్గఁ గినియన్. 148

క. తెలిసితి నీమాటలఁ బుత్తులదెస నెవ్వగల నెల్ల శ్ర దొఱిగి యనుజపు

త్తుల నాకుఁ బ్రియ మొనర్పఁ గలవారుగ నడచువాడఁ శ్ర గంసారాతీ. 149

వ. అనుటయు నమ్మహాత్ముండు భీమార్జుననకులసహదేవులం గానిపించినఁ గ్రమం

బున నమ్మానవపతి వారలం గొఁగిలించుకొని దీవించె నప్ప డాశ్రితవత్సలుం

డగుశ్రీవత్సలాంఛనుండు యుయుత్సునకుఁ దదీయసందర్శనంబు సముచిత

ప్రకారంబున నడచె నట్లు గాంచిన వణిక్కన్యాజాతునెడఁ బొడమినవాత్సల్యం

బున వైచిత్రవీర్యం డతనిఁ దిగిచికొని యక్కునం జేర్చికొనియెఁ దదనం

తరంబ యద్ధరణీవిభుండు ధర్మపుత్ర ప్రభృతు లగునయ్యేపుర నుద్దేశించి మీరు

గాంధారిం గనుం డని పంచిన నప్పండవేయులు పద్మనాభపురస్సరంబు

గాఁ జని వినయంబున వినతు లైన నద్దేవి దీవింప నొల్లక యుల్లంబు నిజ

తనూజులగురణంబునకుం దాపంబు నొంద శాపం బిచ్చునది యై యజాతశత్రు

నుద్దేశించిన నత్రైఱిగు సకలస్రాణిచి త్తవృత్తంబులు దన దివ్యబోధంబునం దేట

పడం గనియెడువాడును మనోజవుండును సర్వలోకసంపూజ్యుండునునగు సత్య

వతీనూనుం డెఱింగి తత ణంబ సన్నిహితుం డయ్యునఖలజనంబు లభివందనంబు

సేయం గైకొనుచు నక్కొడలిం జేరి యోహా శపింపకు శమింపు మని

పలికి మఱియు నిట్లనియె.

150

— ♦ ధర్మజా శపింపఁ బూనినగాంధారిని వ్యాసుఁ డూరార్చుట — ♦

సీ. పాండవేయాగ్రజ్యపై నల్క మానుము, రాజసం బేల యీశరాజు ధర్మ
పరుఁడు నీ వించుక శ్రీ పాటించి వివవమ్మ, చెప్పెదఁ గౌరవశ్రేష్ఠుఁ డనికి
జనుచుండి తల్లి దీర్ఘవన యిమ్ము జయముగా, నా కని పలికిన శ్రీ నాకుమారు
తోడ నీపేర్పికి శ్రీ నీడుగాఁ గొడుక ¹యెక్కడ నుండు ధర్మ మక్కడకు జయము

ఆ. సేకు ననవె భూరిశ్రుంగురయ్యుద్ధంబున, గెలుపు గొనిరి గాన శ్రీ తలఁప ధర్మ
పరుల కాఁగవలయుఁ శ్రీ బాండుతనూజు ల, సూయ లేనిబుద్ధి శ్రీ జూడు మెట్లు.

మేదిసీసృత్తము. విను మిటు లేటికిం జనినసృత్త మూఁది యల్లఁ

జనము నుతించు నీదుగురుసారధీరబుద్ధిఁ

నిను నతిశాంతచిత్తయని శ్రీ నిక్క మేనుఁ గందుఁ

మనమున నిట్టిసి కగునె శ్రీ మత్సరంబు వత్సా.

152

వ. ధర్మంబు పరిగ్రహించి నీకొడుకు లగుపాండవులదెస రోషంబు నిగ్రహింపు
మనిన గంధవతీనందనునకు గాంధారరాజనందన యిట్లయె.

154

సీ. ఏ నసూయాగ్రస్తఃకాను వీరలఁ జెడఁ, దలఁతునె యెట్లు లుక్మల్యులికజేసి
కలఁగితి గాక యీకొంఠేయవర్గంబు, గొంతి కెట్లట్ల నాశకునుభరింప
వలదె దుర్యోధనుశ్రుతులువతనంబున, శకునియుఁ గర్ణదుశ్శాసనులును
దుష్టాత్ము లగుటను శ్రీ ద్రుంగెఁ గౌరవకుల, మడఁచి పాండవులు గగ్గయ్యంబుపాడి
తే. జంపి రందఱ నదిమదిశ్రనంపజాల, దచ్యుతుఁడు సూడఁగురుపత్రిననిలసుతుఁడు
దగునె గదపార నాభికి శ్రదిగువ నొంచి, చంప నత్రైఱ గుల్లంబుశ్రనంపకున్నె.

క. విడుతురె శూరులు రణమునఁ, బడునట్టియవస్థ తమకుఁ బాటిల్లిననుం

బుడమి సమస్తజనంబులు, నడపెడు తెఱఁ గలుక తప్పనకు రాకున్నె.

155

వ. అనిన భీముండు భీతికంపితుండగుచు గాంధారికి వినతుండై వినయంబున నిట్లనియె.

— * భీముఁడు గాంధారికిఁ గోపోపశమంబుఁగా మత్తరంబు లిచ్చుట * —

సీ. తలపోసి చూడంగ శ్రీ ధర్మమయ్యె నధర్మ, మయ్యె సేఁ బ్రాణభయంబుకతన
నట్లు సేసితిఁ గృప శ్రీ యార సైరింపుము, నీదుపుత్తుఁడు లావు శ్రీ నేర్పుఁగలఁడు
గావున ²నమ్మెయ్యగాని యోర్వంగ రా, దది యట్లు లుండె ధర్మాత్మజునకుఁ
బాడితో వచ్చెనే శ్రీ పరిభవం బతనిచే, ద్రాపది యేకవశ్రుయు రజస్వ

ఆ. లయునుగాదె యపుడు శ్రీ దయమాలి కొలువున, కీడ్చి తేరఁ బంచిత్రయేమియనియె
నతఁడు వినవె యూరు శ్రీ లవ్పణ్యకాంతకుఁ, జూపు తెఱుగవే విశుద్ధచరిత.

వ. తత్కాలోద్దీప్తితం బైనకోపంబున నెసంగు మనస్సంతాపంబు చాల్చి దహిం
చినఁ దడూరుభంగంబు గదాదండంబునం జేయం గలవాడ నని యప్పేరో

లగంబునఁ బ్రతిన వట్టితి నుత్తమక్షత్రధర్మజ్ఞులు ప్రతిజ్ఞాహాని నిందింతురు
గాన పూనిక నెఱపితి విను మాసభలో నష్టడ తొడలు పొడిసేసి యతనిం
దగఁ జూడఁ దగియుండ నజాతశత్రునాజ్ఞ మిగుల రామింజేసి యమ్మహాత్ముఁడైన
సమయంబు దప్పింపక యవ్విధంబున విపినంబున కరిగి యనేకదుఃఖంబులం
బడి మగిడి వచ్చి యజ్ఞపతి సంధి గోరి శౌరిం గౌరవసభకుం బుత్తెంచుటకుం
దగుమాట లాడునవసరంబున నేనును.

158

తే. అన్నదమ్ముల మైయుండి శ్ర యకట మనల
నొరులు దల లెత్తి చూడనొండ్లొరులతోడఁ
బెనఁగ నేటికి 1నీ నేల శ్ర పెద్దవారి
బుద్ధి విని పంచి కుడుచుట శ్ర పోల 2దొక్క.

159

వ. అని నీకొడుకునకుం జెప్పి పుత్తెంచితి దానను శ్వాంతిం బొందక యద్దురాచా
రుండు చలంబున వైరంబుఁ బెనిచె నట్లగుట నవశ్యంబును ధర్మరాజునకు
రాజ్యంబు సేకొనుటయు నాకుఁ బ్రతిజ్ఞ దీర్చుటయుం గర్తవ్యంబు లయ్యెం
గావున నేమిభంగినైనం బగ దీర్పవలసె నీవును సువిచార వింతయు విచారింపు
మనవుడు నద్దేవి యతని కి ట్లనియె.

160

క. ఆ చావు సావఁ దగు నన్నీచునకున్ వానివలన శ్ర నిక్కం బరయన్
నీచెప్పినయన్నియుఁ గల, వాచెయ్యియుఁ దగవ నీకు శ్ర నది య ట్లుండెన్.

161

తే. వైరి ననిఁ జంపుదురు గాక శ్ర వచ్చి నెత్తు
రెత్తికొని క్రోలుకూరాత్ము శ్ర లెచట నైన
నెన్నఁ జేనియుఁ గలిగిరే శ్ర యీవు దక్క
నది వృకోదర వృకవిధ శ్ర మసురభంగి.

162

వ. అనవుడు ననిలపుత్తుండు సుబలరాజపుత్రి కి ట్లనియె.

163

జలధరవృత్తము. ఆసభలోని కట్లు ద్రుపదాత్మజఁ దా
3గాసిగ నీడ్చి వ ల్వాలువఁ శ్ర గాఁ గినుకం
జేసినబాసకై పెదవిఁ శ్ర జేర్చితి దు
శ్వాసమశోణితం బిది నిశ్శం బరయన్.

164

వ. అదియునుం గాక విను మతని నేఁ బొదివినప్పుడు.

165

క్రౌంచపదవృ. కౌరవసేనావీరులు లావుం శ్ర గడిమియుఁ జలమును శ్ర గడఁకయెలర్పన్
ధీరతసాంపుం గూరతపెంపుం శ్ర దెగువయు నెఱపఁగఁ శ్ర దెరలక వీరక
బోరనఁ ద్రోవంగా రభసం బేర్పును గలితనమును శ్ర బాలువు వహింపన్
వారు భయంబుం గూరుటకుం గా శ్ర వలసెను రుధిరము శ్ర వదనఘ్న స్నేర్పన్.

166

వ. ఆరెండుపనులకై యట్లు ద్రావుట గా నటించితిం గాని.

167

తే. అన్యజనములతోణిత శ్ర మైనఁ ద్రావు, టధికపాతక మని విందు శ్ర ననుజరక్త
మాన నే నంత వెట్టినే శ్ర యంతపాప, కర్ముడనె తల్లి యంతనిష్కర్మరుణమతిసె.

వ. అనుటయు.

169

తే. అంధులకు నూతనోలగానకట యొకని, నైన నిలుపక నూర్వరశనదయవృత్తి
ప్రింగి తం దెవ్వఁడెనియు శ్ర మీకు నెగ్గు, లాచరింపనివాడు లేడయ్యెనయ్య.

క. ఒక్కరుని నీవు సంపక, తక్కిన నంతటనెట్రితిన శ్ర దప్పనె విభవం

బెక్కఁగ మీయన్న నతం, డెక్కటి రాజ్యంబు సేయ శ్ర సీండ్ కుమారా. 171

వ. అని పలికి ధర్మనందనుడెస మనసు నిగుడం బుత్త్రపౌత్రవధసంపీడితస్వాంత
యగునగ్గాంధారి క్రోధపరుమాక్షరంబుల నమ్మహారా జెచట నున్నవాఁ డనిన
నాభూపతి భయకంపితగాత్రుం డగుచుం జేతులు మొగిచి సవినయంబుగా
మెత్తనిమాటలనిదె వచ్చితి ఘేవీ యేనుబాండవాగ్రజుండ ననుచుంజేరం బోయి.

క. నీవుత్త్రులఁ జంపించిన, సాపాత్మునిఁ గ్రూరచిత్తుఁ శ్ర బరివాదార్హుక్
శాపంబునఁ బాలియింపుము, భూపాలకవల్లభాభిషుజితచరణా.

173

క. ధరణిం గలరాజులకుం, బరివారమ్మునకుఁ జావు శ్ర పాటిల్లుటకై
పరుషతఁ గైకొన్నయుధి, ప్తిగు దారుణదండకలితుఁ శ్ర జేయం దగదే.

174

మత్తకోకిల. జీవ మేటికి రాజ్య మేటికిఁ శ్ర ¹జెల్లుఁ జుట్టల బిడ్డలం

జావఁ జూచినయట్టిద్రోహికి శ్ర సర్వభోగము లేటికిఁ

నావుడుక మఱుమాట లాడఁగ శ్ర నాలు కాడక యుండి య

ద్దేవి యూర్పు నిగిడ్చె నుష్ణము శ్ర దీర్ఘముం బరుషంబుగన్.

175

వ. ఇట్లాధృతరాష్ట్ర మహిషియతనియొచితచనంబులు విని యూరక యుండె నతం
డంజలిపుటంబు ఫాలంబున మోపి యానతుం డయ్యెఁబట్టావృతనయన యగు
నప్పతివ్రతదృష్టి పట్టంబునంచుసందునం జని యజ్ఞసపతిపదనఖంబులం జెందిన
నవి గందినం జూచి సవ్యసాచి జనార్దనువెనుకకుం జనియె సమీరసుతుండును
మాద్రీసుతులుం దిరుగుడువడి రప్పడు గాంధారరాజనందన క్రోధంబు దక్కి
ధర్మపుత్త్రాదులదెస మాతృభావం బలవడ సాంత్యస్వరంబునం గుంతీసందర్శ
నంబు సేయరన్నా యని పలికిన సప్సరుషసత్తములు చిత్తంబులకలంక డిందు
వడ నందఱు నొక్కటఁ గుంతి యున్న దెసకుఁ జన నక్కుంతిభోజనందన వారిం
గలయం గనుంగొని.

176

—♦ పాండవులు కుంతీజీవికడకు గాంధారిపంపునం బోవుట. *—

అంబురుహవృత్తము. పెద్దయుఁగాలము వారలఁజూడఁగఁగ్రభేముడించుచు దుర్భరా

పద్మశశ్మీనొండ్లుట నమ్మహితాత్ములశపట్టు లందఱుఁద్రుంగుటం

దద్దయు శోకమునం బారి నశ్రులధార లొల్కు వగర్పుతో

నద్దురవస్థతెఱంగు గనుంగొని యంతకంటెను నార్తులై. 177

వ. చరణంబులు దొట్రిల్లం జని తచ్చరణంబులమీఁద వ్రాలి. 178

తే. ఏడ్వ నందఱుఁ జేతుఁగలిడుచుఁ బెలుచ, నేడ్చి యద్దేవి వారల యెత్తి వేఱు
వేఱ మేనులు నిపురుచు యవిధదారు, నాత్మశత్రువైన ప్రచయములు గాంచి.

క. అచ్చోటు లంటి చూచుచు, వెచ్చనియూర్పులు నిగుడ్చువేగుచుఁ బొగులుం
గుచ్చి కవుంగిటఁ జేర్చును, వచ్చితరే నృపకుమారశవరులార యనున్. 180

సీ. ఆ సమయంబున యనప్పాండుభూపాల, పత్తికి శోకాగ్ని యప్రజ్వలిల్లఁ
దత్తమీపమునకు యద్రాపది విన్నని, మోముపైఁ గన్నీరు యముసుఁగు వడఁగఁ
బదముల నట దొట్టూరపాటు వాటిల్లంగ, దైన్యమాకారంబు యదాల్చినట్టి
తెఱఁగున జనుదెంచి యదేవి సౌభద్రాదు, లై ననీమనుమ లెం యదరిగి రెంత

తే. యేనిఁ గాలంబు నినుఁ జూడఁగిప్పు డిచటి, కేల రారంచు నడుగులఁమ్రోల నేల
వ్రాలె వికలాంగియై తెంచిరవైన నెండ, దాకి వందినతీగచందంబు దోఁప.

వ. ఇట్లు మేదినిం బడి రోదనంబు సేయునయ్యుగ్మలిమీఁద నొకగి తానునుం బెద్ద
యెలుంగున నేడ్చి గుచ్చి యెత్తి యక్కునం జేర్చి యూరార్చి యత్తన్వీయుం
దనయులుం దోడన చనుదేరఁ గుంతి గాంధారికడకుం జనియె నప్పుడు ద్రాపది
యాధృతరాష్ట్రపత్నిపాదంబులకు మ్రొక్కి యడలున వెక్కుచున్న నద్దేవి య
మ్ముద్దియ నుద్దేశించి. 182

మత్తకోకిల, పుత్రి యిట్లగునమ్మ శోకముఁ యబొంది కుందుచు నున్న నీ
గాత్ర మొండొకకీడు పాటిలి యకందుఁ బొండుతనూభవుల్
పుత్రివర్గము చన్నచో నెద యభారితాపముఁ బొందుడుం
బాత్రిహీనతఁ బడఁగొంతికిఁ యబాయ నేర్చునె నెవ్వగల్. 183

క. నిను నే నిట్టూరార్చెద, ననునీపూరార్ప వలదె యనీతెఱఁగుల్
విను మొక్కరూప మన కే, మనఁగలదు విధాత కూరుఁ యడై పలుపంగన్.

ప్రహరణకలితవృత్తము. ఇది యిటు లగు ట యెఱిఁగి పలికె నా
విదురుఁడు సభఁ గోరవిదులు వొగడఁగా
నది వినియును నే యనడఁపన దురితం
బొదవెఁ గలక నే యటలయ కుడుగుచే. 185

వ. ఇట్లనియెదం గాక నాచేతఁ బోవునే యెవ్వరు నేమి సేయుదురు కాలవశంబున
నవశ్యభావియైనది యయ్యె నుపశమింపు మని పలికె నని యిట్లు పొండవులు
• ధృతరాష్ట్రుని గాంధారిని ననునయించిన తెఱం గెఱింగించిన నా భరిత ముఖమిత
కోధ యైన గాంధారరాజనందన పదంపడి యెవ్విధంబున వర్తించె ధర్మతనయు

186

ననంతరవర్తనం బెప్పాటఁ జెల్లె ననీ యడుగుటయును.

శిఖిరిణీవృత్తము. తపస్సాస్వధ్యాయాది క్షపితమల చిత్తప్రకలితా

విపజ్జాలజ్వాలావిరమణసుధా శ్రవణిలితా

జపాపుష్పక్షీరచ్ఛవికీరణసంస్థనర్జనధురా.

సపర్యానిర్వాహ¹ ప్రచురకలనస్థైర్యమధురా.

187

క. సాత్యవతేయాదిమహామత్యవగమ్యప్రకారశ్రమధురవిలాసా

సత్యత్వానంతత్వనిరత్యయశుభసారమయస్యమగ్రవికాసా.

188

మాలిని. సదసదనభిషిక్తాసంభృతానందభక్తా

విదళితదురితాలీ శ్రవిశ్వనిర్వాహశాలీ

మదవదసురభేదీ శ్రమానసానుప్రమోదీ

వదనజనితవిస్తా శ్రవైభవానందదీప్తా.

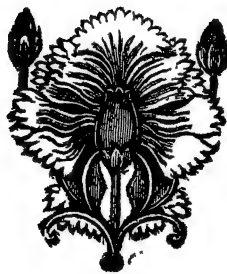
189

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రైకొమ్మనామాత్యపుత్రై బుధారాధనవిరాజి

తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బైన శ్రీమహాభారతంబున శ్రీపర్వంబునందుఁ బ్రథ

మాశ్వాసము.

190

హరిహరనాథాయనమః

శ్రీ మ దాంధ్రమ హా భా ర త ము

స్త్రీపర్వము, ద్వితీయాశ్వాసము

మత్స్కీర్తి మదత్యభి
రామాకృతినద్ధణాభిరతిమత్పుణ్య
గ్రామాకృతి¹మత్సంప
త్యామోదితభక్తలోక శ హరిహరనాథా.

1

వ. దేవా వై శంపాయనుండు జనమేజయున కి ట్లనియె నట్లు పాంచాలి నూటడం
బలికినయనంతరంబ పతివ్రతాశిరోమణియు మహాభాగయు సత్యవచనయు
నగునయ్యూంబి కేయుభార్యకుం బారాశర్యమునీంద్రవర ప్రదానంబునం బ్రాప్తం
బై తాత్కాలికం బయినదివ్యదృష్టివిభవంబున నిజవ్రతహాని లేనితెఱంగున
సంగరతలం బఖిలంబును నధికవిస్తారదూరప్రాప్తం బయ్యు నాలోకగోచరం
బగుటయు.

3

మణిగణనికరము. గొడుగులపటియలు శ గుఱుకులు గొనుటన్
సిడములతునియలు శ సెదరి యునికేఁ బెం
దడిగలుఁ బడగలు శ దఱచు మురియ లై
పుడమిఁ గలయుటకుఁ శ బాగు లొలయ మదన్.

3

క. నుఱు మైనకొల్పలంబులు, నఱవఱ లయ యున్నయట్టియరదంబులుఁ బెం
దఱ చగుసూతాంగకములు, నొఱగినరథ్యములగములుశ నుల్ల మలంపన్.

4

లయగ్రాహి. రావుతులతుండములు శ మావఁతులనుగ్గుఁ దుర
గావలిశవంబులు గశజావయవరాశీ
భావభయదస్థులుఁ శ బ్రేవులును గండలును
బ్రోవు లయి పెన్మెదడురై విరిసి రక్త
ప్రావమునఁ బెల్లయినశ్రేవమునఁ జూడఁ గడు
నేవ మగుపట్ల మృతశ్రభావగతు లయ్యున్.

జీవములఁ బాయరొకొ ॥ నా వికచవక్త్రముల
తో వటలురాజులు మృనోవికృతి సేయన్.

5

లయగ్రాహి. హారరుచులున్ హృదయహారితరమూర్తు లగు
వారు హరిసీలమణిభారవిలసత్కే-

యూరబహులాంశుచయశచారుతర రేఖులగు

వారు నవవజ్రరుచిరోరుఘ్మణిమతో-

టీరరమణీయు లగుశవారు గరుడాశ్రమయ

భూరికటకద్యుతివిహారపరిశోభా

స్ఫూరు లగువారలును ॥ బోరఁ బడి నెత్తురులఁ

గూరుటఁ గరం బెడఁద ॥ కారటము సేయన్.

6

లయగ్రాహి. అమ్ములును విండ్లుఁ బరిభ్రమములును దోమరచ

యమ్ములును గుంతనికశ్రరమ్ములుఁ గనత్త

డ్లమ్ములు నహీనమునృలమ్ములును జక్రనివ

హమ్ములును లోనగు నశసమ్మితమహోగ్రా

స్త్రమ్ములును గండలును ॥ నెమ్ములుఁ గపాలములు

సమ్మిళితరూపశకలమ్ము లయి సంగ్రా

మ మృతులదారుణవిరధ మృగుటఁ దెల్పు టధి

కమ్మగుకలంక హృద ॥ యమ్మున కొనర్పన్.

7

లయగ్రాహి. కుత్తుకలబంటి యగునెత్తురులు దోయిభుల

నెత్తి చవి గ్రోలుచును ॥ జిత్తములు దృష్టి

జొత్తిలి నితాంతమద్రమ త్తములుగాఁ జటుల

నృత్తములు సేయుచుఁ జలత్తనువికారో

ద్వృత్తపటుహాసముల ॥ రిత్త లగుదుర్వచన

వృత్తులను నొండొరుల ॥ నెత్తికొని మాంసం

బత్తితినుటన్ వికటవృత్తు లగురాక్షసుల

మొత్తము పరిక్షోభితచిత్తత యొనర్పన్.

8

సీ. ప్రేవులు గండలు ॥ వెఱికి ¹పేటాడి యం, గదఁ గొని మెదళు లగల్గికొనుచు
రాగిలి రక్తంబు ॥ ద్రావుచు లోచన, గుళికల నొలిచి మ్రింగుచును గుండె
కాయలాదటమెయ్యగబళించుచును గ్రొవ్వ, దెమలిచి సమలుచునెముకయూట
చవిగొని యానుచుఁజావకయున్నరూపులు సచ్చటకుఁగాకఁ ॥ బెలుచఁ దన్ని

తే. కొనిన వెఱఁ బాయ బాటుచు ॥ జెనకి తొడరి

కాటో లొడోచు నున్నస్వగలములును

గాకములు రావులుఁగులును శ్ర గ్రద్దలును వృ
కంబులును మానసము వికల్పలంబు సేయ.

9

వ. అగ్గంధారరాజనందన కలను గలయం గనుంగొనియెఁ దదవసరంబున సాత్త్వికతే
యుండు కౌతేంయుల రావించి బంధుశవంబులకుఁ 1 గాలోచితాచారసహితం
బుగా నగ్నిసంస్కారంబు సేయుం డని పనిచి యంతరానంబు సేసె వారు ధృత
రాష్ట్రం బొదివికొని వాసుదేవపుత్రస్సరు లయి యప్పనికిం జనుచు 2 గౌరవకాం
తలఁ దత్ప్రదేశంబునకు నడపించిన నప్పడఁతులు పతులును సుతులును సోదరు
లును పౌత్రులును మిత్రులును గుణపంబు లై పడియున్నఁ జూచి చెయ్యేది
మేదిని నొకగువారును వావిడిచి యఱచువారును బురపురం బొక్కువారునుబడి
పొరలుచుఁ బొగులువారును వేనలులు వీడి వెన్నుల విరియం దిరుగువారును
బలవించువారును బేర్కొని యగ్గించువారును మ్రాన్పడువారును మోములుం
దలలును మోఁదుకొనువారును నై రప్ప డా దుర్యోధనజనని జనార్దనుం బే
ర్కొని చేరం బిలిచి పరమశోకార్త యగుచు నతని కిట్లనియె.

10

—♦ గాంధారి పాలికలనుఁ జూచి విష్ణునితోఁ జెప్పి దుఃఖించుట. ♦—

సీ. చూడుము ధృతరాష్ట్రోకోడండ్రఁ గన్నార, వీర కన్నీరు పై శ్ర వెల్లిగొనఁగ
దీనతఁ బొందెడునాననంబుల విప్ర,లాపంబు లైననస్రల్లాపములను
నడలు చొండొరులకు శ్ర నన్నలఁ దమ్ముల, రూపించి వేర్వేట శ్ర చూపుటయును
బారిమొగంబులుచూచిపురపురఁబొక్కుచుఁ, దలలల్లఁదూలంగశ్రనిలుచుటలును
తే. గలిగి 3 యలిగెడివారికశ్రన్నులకుఁ బండు, వగుచునున్నార కౌకులునగులతనువు
లెక్కియున్నను చెప్పలు శ్ర దక్కి కొంద, అడువ జేయాడ కున్నవారంబుజాక్ష.
మానిని. కూలియుఁ గాంతి యిగుర్పగఁ దేజము శ్ర గుండక వహ్నులుశ్రగూరశిఖా
జాల మడంగియుఁ శ్ర జాయ వెలింగెడుశ్రచందము నొందిరి శ్ర శల్యుఁడుఁ బొం
చాలుఁడు గర్జుఁడుఁ శ్ర జాపగురుండును శ్ర శాంతనవుండు నిజంబున కీ
బాలుఁడు వీరప్రభం గడచెం గుణభద్రునిఁ గంటె సుభద్రనుతున్.

12

ఆ. ప్రభువు లంతనంత శ్ర రాజుల్ల నెడనెడ, వీరయోధతతులు శ్ర వెలుఁగుచుండ
గ్రహచయమునఁ దారక ప్రకరంబునఁ, బాలుచుగగనతలముఁ శ్ర బోలెఁ గలను.

సీ. అర్జునభీష్మచాపచార్యభీమక, ర్ణాదులమహితదిగ్విస్త్రవితతు
లాడిన నొండొక్కకీడు రా నేరమి, వీరవికార మై శ్ర వీరయోధ
చారుశరీరసంశయ ముండఁగా దీనిఁ, గంకశివాగృధ్రకాకకులము
లాదిగాఁ గలుగుక్రవ్యాదముల్ పీఁకువీఁ, కాడుట నెంగిలి శ్ర యయ్యె నకట

తే. హంసతూలికాతల్పముశ్రలందుఁ బొందు
భోగిజనములమృదుగా త్రములు ముకుంద

కంటెఁ బరుసనిధరణిభాగమునఁ గూలి

యున్నయవి సూచువారలభయుల్ల మునుక.

14

క. చెవిని స్థాగియించువీణా, రవమును గానంబు వేణుశ్రావము నితోన్
త్సవముగ వినురాజులకడ, శివారుతము చెఱఁగు చునికి శ చిత్త మలంచెన్. 15

తే. సారచందనహృద్యకశస్తూరికాది, ¹లేపనాలిప్తి సుండెడుభూపవర్చు
లకట శోణితపంకదీర్ఘాంగు లగుటఁ, గనుట కోర్వరాదయ్యెడుఁ శ గమలనాభ.

క. వనితలు మేలపుమెయి మెలుపునఁ దిగిచిన నొప్పహారములు మొదలగు ప్ర
న్ననితోడవులు గ్రద్దలు దివి, య నరేంద్రులు గొంద టునికి శ యచ్యుత కంటే.

క. ప్రాణంబులు విడిచియును గృ, పాణాదులు విడువ కున్నభటు లారయ స
ప్రాణులపోలెం బ్రధన, తోణికి దొడ వగుచు నున్ని శ చూడుము కృష్ణా. 18

క. సూరెలను వందిజను లిం, పారఁగ నుతియింప నొప్పనట్టిమహీశుల్
నారీజనములు సుట్టుం, జేరి పనవుచుండ నునికి శ సేసె నలంతన్. 19

తే. కూరుమొన పెట్టినట్టులు శ గొంద టుజ్వ
లాయుధములు గంకటములు శ నమర సున్నఁ
జూచి చావనివా రని శ చూడు చేర
నరుగ కున్నవి కంకగృహ్నిదు లనికి.

20

వ. ఇది యంతయు నీచే సాధితం బైనకార్యం బని పలికి వెండియు. 21

సీ. అట్టలకడ ను త్తమాంగముల్ గానక, యలమట నలుగడ శ లరయువారుఁ
దలఁచు చేతులుఁ గొని శ తనువు లత్తలమునఁ, దఱచు పీనుఁగులలోఁడడవువారు
శిరములు మేనులఁ శ జేర్చి భావించి ని, జాస్యముల్ వ్రేసికొం శ చఱచువారు
తునియలు పెక్కినఁ బనిపడిగూర్చిరూ, వులుగనుంగొని మూర్ఛమునుఁగువారు

తే. నైనకొరవపాంచాలభామనిసీజ, నముల నచ్యుత చూడుము శ నాథజనక
పుత్రిసోదరశవములపొంత కేఁగి, పెక్కుదురవస్థ లొందెద శ రక్కటకట. 22

తే. అవయవములు రూపఱగ గ్రవ్యాదభక్షి
తంబు లై యున్నిఁ గొన్నిశ్రవంబు లువిద
లెంత సూచియు నని గొంద శ తెఱుఁగఁజాల
రయ్యెదరు సూడు తమబంధు శ లగుటఁ గృష్ణ.

23

క. ఇట్టివి యెల్లను గనుఁగొను, కట్టిడితన మొందునట్లుగా నేమొకొ తొ
ల్పుట్టువునం జేసితి నీ, చుట్టల నిటు సూడకుండఁ శ జొప్పడ దయ్యెన్. 24

క. అని పలుకునపుడు ధుర్యోధనుక శేబరము దృగ్గతం బగుటయు స
వ్వనిత యిలఁ దెల్పె నఱికిన, యనఁటికియక మూర్ఛ జిత్త శ మవశం బైనన్.

—: గాంధారి దుర్యోధనునికేబరంబు చూచి పలవించుట :—

వ. ఇట్లు మూర్ఛిల్లి కొండొకసేపునకుం దెలిసి గాంధారి పరిచారిక లూడికొని
పోవ నప్పత్తేశవంబుకడకుఁ బోయి. 26

తరల. విపులవక్షముమీఁద నశ్రులు శ్ర వెల్లిగొల్పుచు వ్రాలి యో
నృపతికుంజర కౌరవేశ్వర శ్ర నేల నిమ్మెయి నీయుదా
త్తపుశరీరముఁ బొందఁ బాడియె శ్ర తల్లి వచ్చిన భక్తితో
నుపచరింపక లాఁతి వై యిటు శ్ర లూర కుండుట యుక్తమే. 27

వ. అని మఱియు ననేక ప్రకారంబులం బలవించుచు హాహాకారంబు లెసంగ రోద
నంబు చేసి యాసుబలనందన తనసమీపంబునకుఁ జనుదెంచి యున్నయుపేంద్రున
కి ట్లనియె. 28

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

ఈతఁడు రణంబునకుఁ నెత్తి చనుచుండియును శ్ర నెంతయును భక్తిఁ గని నాకుం
బ్రీతి యెసంగం బలికి శ్ర ప్రేమ మొలయం బాగడి శ్ర పెద్దయు వినీతినిరతుం డై
చేతులు మొగిడ్చి జయశిద్ధియుఁగ దీవన విశిష్టదయ ని మ్మనిన ధర్మం
బేతల ననూన మగు శ్ర నిధజయ మాతలకు శ్ర నెట్లయిన సిద్ధ మగు నంటిన్. 29

వ. ఇట్లన నేల యంటేని. 30

మానిసీనృత్తము. జూదమునప్పుడు సర్వజనంబులుఁచూచి భయంపడి యిప్పని యి
మ్మేదిని సేవలకుం గురుకోటికి శ్ర మృత్యువు గాని నిజం బలఁతిం
బో దని యాడరె యిమ్మెయి నాదగు శ్ర బుద్ధికిఁ దోచినసత్యము దా
మోదర పాటిలదే కొడు కంచుఁ బ్రయోక్తులు వల్కినఁ బెంపు సెడున్. 31

వ. వినుము దీవనకుం జొరక మధ్యస్థపుమాట లాడుటయ కాదు మఱి నే నప్పు
డతనితోడ. 32

తే. ఆహవంబునయందు నీరవోహటించి. పోవ నడి వచ్చు నడికంటెఁజూపు మేలు
శత్రుజీవితఁ బరలోక శ్ర సౌఖ్య మనుభ, వింపుమమరత్వసంపద శ్ర వెలయుమంటి.

క. అని చెప్పి యుంటి నాచెప్పినయట్టులు సేసి యితఁడు శ్ర పేరును పెంపుం
గని యుండఁగ ని ట్లడలున, మునుఁగు టరయఁ గడుపుశోకమున పెంపునుమి.

ఆ. అరివిమర్ది యితని శ్ర కై వగ పేటికిఁ, బుణ్యలోకమునకుఁ శ్ర బోయె ననుచు
నుండ నోపెనేని శ్ర నుల్లంబు ధృతరాష్ట్ర, దిక్కులేమిఁ దలఁచిప్రొక్కకున్నె. 33

వ. అని వెండియు. 36

సరసిజవృ. శ్రీరమ్యత్వం బారఁగఁ బెం పూర్ణితముగ మణివిరచితమకుటములుం
దారుం జూడక సారవిభూతిక శ్ర ధరణిపు లనిమిష శ్ర ధవనిభృ బ్రధుఁడు
భూరిప్రీతిక సూరెలఁ గొల్వన్ శ్ర భవనవినుత మగు శ్ర పాలుపు వెలయ ము
న్నీరా జండుక దారుణదైవం శ్ర బిటు వఱచునె తుది శ్ర నితీని గటకటా. 37

- తే. కనకబహురత్నమయపీఠమున మృగాక్షు, లాలవట్టంబు లిడఁ జెలువమరునట్టి
కౌరవేంద్రుండు పెనునేలఁగంకపక్ష, పవనహతుఁ డయ్యెఁ జూచితె శ పద్మనాభ.
- క. ఈ రాజ భీమసేనును, దారోగ్రపరాక్రమమునఁ శ ధరణి నొఱగి దు
ర్వారమదవారణము కం, తీరవమువిహారమునఁ బ్రడినగతిఁ బొలిచెన్. 39
- క. విదురుఁడుఁ దండ్రియుఁ దనకుం, బదివేలవిధములఁ జెప్పఁ శ బాటింపఁడు దు
ర్మదమునఁ దగియెడుబుద్ధులు, విధి మూడినమీర్చ్యు డేల శ విను నుచితోక్తుల్. 40
- క. పదునొకఁడత్యోహిణు లే, పాదవఁగ నలిఁ గొలువ నొప్పునూర్విశ్వరుఁడే
తుది నిష్పరివారుం డై, గద జేకొని యొంటి పోరి శ కలనం బడియెన్. 41
- తే. ధరణిగజఘోటకములొప్పుధార్తరాష్ట్రు, లెల్లఁబాలుపారఁగాఁగంటినిప్పడవి వి
నాశ మొందినఁ బాడఱి శ నలిననాభ, యది పరాధీనముగఁ జూచునట్టి దయ్యె.
- వ. అని దుర్యోధనవల్లభ²నిరీక్షించి మాధవు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 43
- ఆ. కొడుకుచావుకంటెఁ శ గోడలియడలునఁ, బెరిగి శోకవహ్ని శ దరికొనంగ
నంతరంగ మిప్పు శ డగ్గల మెరియంగఁ, దొడఁగె దీనికేది శ తుది యుపేంద్ర. 44
- సీ. చూడు మిమ్ముద్దియ్యరసుతుఁ జూచి వదన మ, ల్లార్చుచుఁ బ్రాణేశునాననంబు
పై జూడ్చి యడరించి శ పాణితలంబున, నందంద నెమ్మొగ శ మడిచికొనుచు
మరల బుత్తునిదెన శ కరిగినమనసు పే, రడలున మునుఁగంగ శ నతనిచెన్ను
మోమునఁ దనమోముఁమోపి మూర్ఛిల్లుచుఁ, దెలిసి వల్లభునరిఃస్థలము గ్రుమ్ము
- తే. నుడుకుఁగన్నీరఁ దడియంగ శ నొఱగుచును వి
చేష్ట యై యూరకుండుచుఁ శ జెలులతోడఁ
దిరిగి పొగులంగ వేసలి శ విరియ మేన
నవులఁ దిరుగుచు నున్నది శ యక్కటకట. 45
- వ. అని వెండియు. 46
- సీ. ఈ సుమధ్యమ యిమ్రోహేశ్వరుబాహుత, లంబున లలితోపశలాలనంబు
నొంది రాగిల్లెడుసుల్లంబుతో నుండు, నింకిట నిమ్ముగ్ధ శ నెట్లు సూడ
వచ్చుఁ గనుంగొనవశము గా దిది యిట్టి, కొడుకును మనుమండుఁబ్రబుడమినిట్లు
పడియుండఁ జూచెడురపాపజాతికి నిప్పు, డవియక నిగ్గడి శ యైనయినుప
- తే. గుండియకుఁ జేటుపాటింపఁబ్రబుండరిక, నయన యెన్నఁడులేమి నిర్మలముగాదె
యంతకోర్చెనునట్టివారెన్నఁడేని, నుర్వి నెండేనిఁగలుగుదురొక్కొయెరులు. 47
- క. జననియు భార్యయు నేమై, న నేమి వేదములు బొంకునకుఁ జొరమి నిజం
బని పుణ్యలోక మగు నని, తనకార్యము సూచె నిట్లు శ తగునె యితనికిన్. 48
- వ. అని యనేకభరిగుల విలాపంబు నేసి తక్కటితనయులదెన నాలోకించి విష్ణు
దేవునితో నిట్లనియె. 49

- భాస్కరవిలసితవృ. కౌరవనృపతితనూజశతంబుం ౧ గంట పవనసుతుఁడుభుజలీలా
ఘోరతఁ దడఁబడ మేదినిమీదం ౧ గూలె వికటముఖకర¹చరణత్వం
బేరి కయినఁ గనుఁగొన్న విషాదంబెంతయు మది నొలయఁగఁబ్రియకాంతల్
చేరి విలపనము దద్దయు నార్తి డేయఁగ నునికి వనట ²తిరిః బెట్టక. 49
- తే. చందనార్ద్రకుట్టిమములఁజరణతలము, ³లొందుటకు నేవగించునయ్యువిదలిపుడు
నెత్తురుల తేవ మెక్కిన ౧ నేల బొరలు, చున్నవా రేమి సెప్పదురచుడుకుపేరి.
క. బాలలుఁ దరుణులుఁ బ్రాథలుఁ, మాలెమవికలాంగకములతో డెందములక
వాలినవిరహానలముఁ, పాలై వందురెద రొక్కభంగిన యకటా. 51
- క. బలదర్పదైర్యకౌర్యోజ్జ్వలు లగు ధృతరాష్ట్రసుతులనశతులకు నిట్లా
కులతమయి వనట పెల్లున, దలరవలసె దిక్కు మాలిదైవముచెయిదిన్. 52
- క. నిజభూషణాశపత్ర,ధ్వజకంకటఖండవేష్టితము లైనకురు
వ్రజగాత్రశకలములు నా,రిజనాభ కమంగొనంగ ౧ రెట్టించె వగల్. 53
- క. జననియుఁ దండ్రియుఁ ⁴దొలుబా,మునఁ జేసినపాపకర్మమునఁ గాక సుయో
ధనుఁడు మొదలయినసూర్యుర,ననఘుఁడు ధర్మజుఁడు నామతమడఁపఁగఁ దగునే.

—♦ గాంధారి దుశ్శాసనుని కశేబరంబు చూచి విలపించుట. ♦—

- సీ. అచ్యుత వీఁడె మహాభీలభుజుడగు,భీముగదాహతి ౧ భూమిఁ గూలి
యాతనిచేత స్రావ్యాంగంబులందును, గలుగుకొన్నెత్తురు ౧ కాంక్షఁ ద్రావఁ
బడి మఱి తెగటారి⁵పడియున్నవాఁడు దు,శ్శాసనుఁ డీతండు ౧ సభకు ద్రుపద
పుత్రి నీడిచి తెచ్చి ౧ పొలువతనమ్మునఁ, బతుల సన్నిధిఁ గురుక్షేతివిభునకుఁ
తే. గర్జనకుఁ జిత్తసంప్రీతిగఁగ మాల,పుచ్చె బెక్కువిధంబుల ౧ నొచ్చి యామృ
గాక్షి యప్పడు మారుతీయంతరంగ. మేర్పఁ దలఁపించుదానన ౧ యింత వుట్టె.
క. ఆ సభ నమ్మెయి నీదు, శ్శాసనుఁ డప్పాండుపుత్రసతిఁ గ్రూరాత్ముం
డై ⁶సంక లేక పెద్దయుఁ, గాసిం బెట్టంగ నెఱిగి ౧ కలఁగినమదితోన్. 56
- వ. ఏను దుర్యోధనునితో నిట్లంటి. 57
- తరువోజ. ⁷హరిచేత ౧ రక్షితయైనపాంచాలి, కగునయ్య యిమ్మెయి ౧ నత్యంతసీచ
పరిభవదుఃఖంబుపాల్ సేత మీఁడు, పరికింప కున్నఁ గీర్తాట్టిల్ల కున్నె
యరికంజకుంజరుఁ ౧ డగుభీముఁ బల్కు, లనుబరిగోలల ౧ నలఁచుట మేలె
వెరవిడి వేవేగ శ్రవిడువుము గార,వింపు మీవంశపవిత్ర నోపుత్రి. 58
- క. క్రూరాత్ముఁడు నీచుఁడు గాం,ధారవిభునిఁ దొలఁగు పాండుశతనయులఁ బుణ్య
ప్రారంభులఁ గూడి మనుము, కౌరవకులమెల్ల బ్రదుకఁగఁగ బాగ డొందన్. 59
- క. అని యెన్నిభంగులను జెప్పినఁ దా నప్పులుకు లెల్ల బెడ్డచెవుల్లబై.

1. చరణం బై, యేరికయిన. 2. యిగిరించెన్. 3. నోవుటకు. 4. బ్రియులును మను సేసిన.
5. సంకటపడఁ బెద్ద. 6. అరయక సభలోన నత్తోయజాక్షి ♦ నమ్మెయి దయ మాలి ♦ యత్యంతఁ

తై నుదగ్రుండు దగుకార్యము, గనునె వశం బగునె దైవగతి దప్పింపన్. 60
తే. నాటిమాట లుల్లంబున నాటియుండ, నొప్పుతోఁ దటి వేచి నేడెవ్వధమునఁ
బటిచెభీముండు నొప్పింపఁబడినత్రాచు, సాము పగసాటితెగటార్పుభంగిఁగృష్ణ.

క. తగుఁ బగ దీర్చుట యిమ్మై, దగ వగునే నెత్తు రెత్తి త్రావుట భీముం
డు గడుఁ మోరము సేసెను, మగల కతిక్షుద్రవృత్తమా పొగ డొసఁగున్.

తరల. కరములుం జరణంబులు¹విరి త గల్గి సాగి విక్రీణ మై
యురము నిర్భర మైకృతంబుగ త నుర్విఁ ద్రెల్లి సుతుండు గే
సరినఖంబుల వ్రవ్వబడ్డ గజంబుచాడున నుండఁగాఁ
గరుణ మాతృకు నింత మిక్కిలి త గాక యెన్నె జనార్దనా. 63

సీ. వీడె వికర్ణండు త వాడిమెఱుంగుమే, ఘంబులగములమృధ్యంబునందుఁ
దేజరిల్లెడుమాడ్కి త రాజిల్లుచున్నవాఁ డతి సాంద్రహస్తికా త యములలోనఁ
గార్మకజ్యోతిః త కఠిన మై యున్నయి, బ్యాబునిముంజేయి త బాలగృధ్ర
మోషదు కబళించి త యును జగుచువుటమునఁ, జీరంగఁ జూచితే త శౌరి యితని
తే. రమణి పారిఁబారిఁగన్నీరుగ్రమ్మఁ జాట్టు, మెలఁగి కాకులగద్దలఁద్రోలఁగనడుచు
చున్నయది పాసి యవివోవశకున్న నిట్లు, సూతురేతల్లులెందునుసతులనకట.

క. మారుతనందనుగువు, నారాచము లొడలనాటికనం జచ్చియు న
వీరకుమారుం డుజ్జ్వల, చారుత్వముఁ బాయ కున్నతందముఁ గంటే. 65

క. అనిమొన నెవ్వరికిని మా, ర్కొన రానిఘనుండు దుర్ముఖుండు భీమునిచే
వినిపాతితుఁ డై భూరజ, మున బ్రుంగుడువడ్డవాఁడు త మురహర కంటే. 66

తే. నక్కతోఁడెలువీనియాశనమునగము, దిన్నయవియట్టులయ్యును త నున్నయొప్పు
దొరసి సప్తకునాటిచంద్రురుని బోలె, జూడు భావించి దీపితశూరవంశ. 67

మ త్తకోకిల. శూరసేనుడు భీమసేననిగ్రహాదితుం డయి చుట్టు నం
భోరుహానన లార్తిమూర్తతఁ త బొందిన ట్లతిరూక్షహా
హారవంబులతోడఁ గ్రుమ్మర త నల్లవాడె వికారితా
కారుఁ డై పడియున్నవాఁడు వృశకంబుఁ బక్షులఁ జించినన్. 68

సీ. అంగంబు కోమల త మంతరంగంబు చా, తుర్యనిరూఢంబు త శౌర్యఘనుండు
వీడె గోవింద విశిష్టతతి యీతండు, సొబగుండు మెలతలు త సుట్టు నెవుడు
నప్పరోగణ మమృరాధిపుఁ గొలిచెడు, చాడునఁ బాయక త సమ్మదంబు
చిగురొత్త నుండుదు త రగరుకస్తూరికా, చందనాద్యనలేపశాలి యివుడు

తే. గద్దలునుగాకులును జాట్టులగదిసియుండఁ, దటచునెత్తుబదోఁగినతనువుఁదాను
సన్నవాఁడు గానాకర్ణ్యనోత్సుకుండు, నక్క లఱచెడుచేరువ త నక్కటకట. 69

తే. కనకపుంఖశోరావృత్తగోత్రుఁ డైన

దుష్ప్రిహుడు చచ్చి యుండియుఁ శ దోయజాక్ష
వికచ నవ కర్ణి కారసంశ్లేషనంబు
గలుగుకై లంబు తెఱఁగునఁ శ బాలిచెఁ జూడు.

70

—♦ గాంధారి యభిమన్యు కశ్మీరంబు గనుగొని ప్రలాపించుట. ♦—

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె.

71

లయవిభాతి. అరయ నిది పెద్ద యని శీ పరులమొనఁ జి త్తమున
సరకు గొన కుగ్ర మగుశబరవస మెలర్పం
ద్వరితగతిఁ జొచ్చి కురుశవరుడు దలరం గవిసి
కరితతులుఁ దేరులనిశకరములుఁ దురంగో
త్కరములును గాల్పలము శ ¹ నెరవులునుఁ గీటడఁగ
శరగురుడు గట్టుడును శ గురుసుతుడు మద్రే
శ్వరుడు, గృవుడుం ² బరవఁ శ బరఁగి దివిజుల్ వొగడ
ధరఁ బడి ముకుంద మన శ నరతనయుఁ డొప్పెన్.

72

ఆ. పాడి మాలి తన్నుఁ శ బలువురు పొదివినఁ, బోరి తద్ద డప్పిఁ శ గూరి నిదుర
పోయెనొకొ సుభద్రశుక్రతుండ మృతుఁడైనఁ, జెలువ మింత యేలకలుగనేర్చు.
సీ. ఉత్తర యిక్కుమాశో త్తమునురమున, వ్రాలి మోమునఁ దనశవదనకమల
మండంద సేర్పుచున్నది మున్ను గన్నంత, మెలఁగంగ నేరక శ చెలులమాటు
గొనుసిగ్గుపెంపు శ వనట నిట్లయ్యెని, ప్పడు మాటిమాటికిఁ శ బాలఁతిప్రియునిఁ
గనుఁగొని బిగియారఁగఁగిలింతుచు శిర, మూరుతలంబున శ నునిచి పాణి
తే. పల్లవంబున నాననశమల్లనల్లఁ, దొడయుచును నిన్నుఁ జూచుచుఁడోడుతోడఁ
బాడము³ పెల్లునఁ గన్నీరు, ⁴దుడచికొనుచు, నలఁత పెనువెల్లిఁ దేలెడునంబుజాక్ష.

75

వ. వింటె యవ్వనితవిలాపంబు.

సీ. భద్రచారి త్రసుభద్రను నిర్జర, ప్రతిమాను లగుపాతిషురరాజసుతులఁ
బాసి యెం దరిగితి శ పార్థునిపట్టి న, చ్యుతునియల్లుని సమశరోర్విజెనసి
పరిమార్ప⁵జాలి రెవ్వరు పెక్కుభంగుల, మాటలాడఁగ మఱుమాట లేల
యాడవె నాతోడన శ్రుగురుండుఁ ద, తనయుండు గృవుడు రాశాసతుండుఁ
తే. బాడిమానుసులండ్లు నిశాన్యాలు నొకనిఁ, బొదివి రిస్సిరొపెక్కండ్లుప్రోడ లిదియు
మగఁటిమియె క్రించుపనికిట్లు దెగినయప్ప, డుల్లములు వారలకు లెట్టులుండెనొక్క.
క. పాండవులును బాంచాలురు, దండిమగలు వారు సూడఁ శ దలఁకక నిన్నున్
భండనమునఁ బడ వైవఁగ, గండు గలుగు టద్భుతంబు శ గాదె తలంపన్. 77
క. తనలేనిచోటఁ బలువురు, నినుఁ జుట్టును ముట్టి యొక్కనిని జేరి విధిం
చినవంచనకు ధనంజయు, మన మెమ్మెయి ⁶సురియునొక్క శ మనన్తథమూర్తి.

1. పెరవులను. 2. బలుపఁ. 3. పెల్లగుకన్నీరు. 4. జాల రెవ్వరు బెక్కు. 5. సెరియు; మురియు.

- తరల. అరుల నెల్లను గెల్చి మేదిని శ్ర యంతయుం గొని తేజమున్
సిరియుఁ బెంపును గీ ర్తియున్ విలసిల్లఁగా మనుచుండియుం
బురుషసింహులు పాండుభూవరశ్రుత్తు లక్కట మోదముం
బారయ నేర్తురె నిన్నుఁ గోల్పడి శ్ర పోయి పుష్కరలోచనా. 79
- క. నీమూర్తియందుఁ బ్రాణము, లేమిఁ దెలిసి యుండఁ జంచ్రలంపక జీవం
బేమికతంబునఁ గలిగియె, నామేను దొఱంగిపోదు శ్ర నాథ యెఱుంగన్. 80
- సీ. దేవలోకంబున శ్ర నీవిష్ణు డెవ్వతఁ, దీపారుపలుకులఁ శ్ర దేర్చి కురులు
పుడుకుచుఁ దగ నన్నరపోతె లోలాత్మఁగాఁ, జేయుచున్నాడపురచెలుపు నేర్పు
మెఱయంగ నచ్చరశ్రతెఱవలమనములు, గలఁచియాడుదు గాకశ్రయలఁతిబోదె
యంగనాగోష్ఠి నుశన్నపుడు నానడవడి, బుద్ధిఁ దలంతె ని శ్ర నొప్పందఁ గాంచి
- ఆ. యాఱునెలలు వోయె శ్ర నంతియ యింతియ, కాని లేదె తొంటిమేనఁ జేసి
నట్టిమేలు మోహశ్రనాకార యభిమన్యు,వీర నిర్వికార శ్ర వినుతసార. 81
- వ. అను చున్నది యిట్లు పలవింప విరాటనందనం దదీయజనసీప్రముఖబాంధవస్త్రీ
జనంబు లచ్చట్లు వాయం దిగిచి పొగులుచుం గొనిపోయిరి వారలం గనుం
గొనుము. 82
- కవిరాజవిరాజితము. గురునిశరంబులు దాఁకిన మేదినిశ్రగూలి విరాటుఁడు పేరిననె
త్తురుల మునింగినమేనును దానును శ్ర ధూళి సమీరుఁడు మోముపయిం
జూరిఁబారి జల్లఁగ నున్ని గనుంగొని శ్ర పొడ్కఁగ నశ్రులు హా యనుచుం
బురపురఁ బొక్కెద రెమ్మెయిఁ జోపినఁ శ్ర బోవక మూఁగెడుఁ బక్షితతుల్. 83
- క. అకటకట యుత్తరుఁడు గొండుక కాంభోజండునుం గగ్గడు బాలుఁడు హా
లికకైదువు లాడిన నే,ల కొఱిగి యొప్పి రభిమన్యులక్షుణులక్రియన్. 84
- సీ. పాండుపుత్తులభుజ్శ్రబలమున కులుకక, యెవ్వీరుప్రాపున శ్ర నెదురు నడచె
దుర్యోధనుఁడుగొంతిత్తోలుచూలికెవ్వఁడు, హృదయశల్యంబయ్యనిదురసెఱుచు
నట్టికర్ణుండు మశ్రదాంధసింధురము బ,లోద్ధతద్విరదమశ్రహోగ్రవిక్ర
మమున గీటడఁగినశ్రమాడ్కి నర్జునుబలుఁ, గడిమిచేఁ దెగటార్పఁద్రబడియె వీని
- ఆ. బాహువిలసనమునఁ శ్ర బడినమహాయోధ,వరు లనేకు లితఁ డ్రవార్యరోష
దూషితుండు పరుషశ్రభాషణశీలుండు, ధైర్యధనుఁడు దానశ్రౌర్యశాలి. 85
- వ. విను మవ్వీరోత్తముండు. 86
- క. పిఱుఁదం గురుధరణీపతి, నఱచేతం బ్రాణములు ఘననారాతిబలం
బుఱనితెగువ ముందటఁ బెన్గొఱుట చిత్తమునఁ బెట్టికొని విహరించెన్. 87
- తే. ఇతనిచుట్టును గలకల శ్ర మెనఁగ రోద,నంబు సేయుపత్నీనివశహంబులోనఁ
గంపె వృషసేనుతల్లి యగ్గలపుటడలు, మూర్తియైన తెఱంగున శ్ర నార్తిదూలె.
- వ. ఈ రమణీరత్నంబు ధరణీతలంబునం బారలుచు.

తే. పరశురామునిశాపంబు శ బాణశక్తి, గ్రాహ బ్రాహ్మణశాపంబు శ రథము సిక్కు-
వటుప గాండీవధరుచేతిశ్మెలుఁగుటమ్ము, మన్నిగొనియెనె యోకర్ణ క్రమగలరాజు.

వ. అని మఱియుం బలుదెఱంగులం బలవించి యుత్థిత యై యాలోకించి. 91

తే. కాకులును గ్రద్దలును దిన్నఁ శ గడును ద్రెస్సి

యపరపక్ష చతుర్దశియమృతకరుని

కరణి నొప్పెడుకర్ణ మొగంబుమీడ్

వనిత యందంద మోపెడు శ దనమొగంబు.

92

ఉత్సాహవృత్తము. వాడిమగఁడు నిద్ర వోవుశవాలుమృగముఁబోలె నై

ఏఁడె బాష్టాకుండు వృష్టిపీర చూడు చచ్చియుం

బోడి దొఱఁగ కున్నయట్టిహల్లునక వెలింగె వె

న్నెఁ డితండు బలము లెన్ని శ యేనిఁ బెల్లు ద్రోచినన్.

93

తే. మేనఁ బ్రాణము వాసినశ్రమిఁద మొగము

మెఱసి యుండునె యెందు నిశ్చైత్యగుకాంతి

తోడఁ బున్నమనాఁటిచంద్రురునిచంద

మమరెఁ జూడు మిక్కురువృద్ధునాననంబు.

94

— గాంధారి సైంధవునికశేబరము చూచి వాపోవుట —

సీ. పల్కుతప్పమి నెఱిగపంగఁ దలంచి యుత్సాహంబు వాటించి శ సవ్యసాచి
దుర్యోధనుండును శ దొరలు ననేక సైన్యంబులు నంతంత శ నడ్డపడఁగఁ
దెరలిచి వడి మెడత్రైవ్య నేసినఁ బడి, యున్నాఁడు సైంధవుఁ శ డుఱక ద్రుపద
తనయఁగాననమునఁగొనిచన్ననాఁడ తాఁ, దెగినాఁడుగాఁడకొం శ తేయులపుడు.

తే. దయ దలిర్పంగ దుస్సలఁ శ దలంచి యులుక, గ్రాచి మందల విడిచిరిగకదైవ
కృతము దప్పింప రాకున్కిశతన నిపుడు, వారు విడిచి రిమ్ముద్దియశవలనికరుణ.

తే. హృదయమున వగ లేనియ శ ట్టిట్లు నట్టు, దిరుగుచున్నది దుస్సలశవరునిశిరముఁ
గాన కీకూతు నిమ్మెయిఁకగనుటకంటె. దలఁప నెక్కుడుదుఃఖంబుగలదెక్ష్మ.

వ. నాఁటిరాత్రి యరులు చేసికొనినప్రతిజ్ఞ వేగులవారిచేత దుస్సల విని సైంధవునికి
బుద్ధి చెప్పినతెఱంగు లవి వినుము. 97

సీ. విజయప్రతిజ్ఞకుఁ శ ద్రిజగంబులోపల, నడ్డంబు లేదు సు శ మృధికుఁ డంటిఁ
గురురాజుసైన్యంబుశిరుదునమృతమంటి, గురుఁడుపార్థునకుమార్తొనఁడయంటి
నరు డాయ నొకనికైశ్రనను బుద్ధిగొన దంటి, సమరంబు నీకు నశసాధ్య మంటి
ధర్మపుత్త్రిఁడు నిన్నుదయఁగాచుఁ బొ మ్మంటి, నామాటవినఁగ దేనాథ యంటి

ఆ. రాజతిలక రాజ్యరాజకంఠీరవ, రాజరత్న దివస్యరాజతేజ

గాజరాజ యనుచు శ రాజమ్య సైంధవ, రాజుఁ బనవుచుండె శ సోజిలోన. 98

తే. తోడఁబుట్టువు విధవ యై శ తొలఁగి యునికి

- కోర్చి చలమునఁ బతిఁ దెగఁటార్చి సంత
సించితిరె తండ్రిలార మీ య రంచుఁ బాండు
పుత్త్రకుల మాటుచున్నది య పొలఁతి వింటె. 99
- ఉత్సాహవృత్తము. తనయుఁ గాచుపనికిఁ బూని య ధర్మపుత్రి వాయునం
దనులుఁ గవలుఁ జేయఁ గలుగుదండిమగలు సేనలం
గొని వడిం గడంగ సరకు య గొనక నిల్చి యొక్కఁడుం
బెనఁగి యాఁగె సైంధవుండు య బిరుదుదక్షిణం గదే. 100
- తే. తప్ప సైంధవుడై బెట్టఁ య దగునో తగదో
పార్థప్రతినకు నొక్కండ య పాత్ర మయ్యెఁ
దాన యండఱ నాఁగుట య తప్ప గాదె
యదియ సాభద్రమృతిహేతు య వగుట లేదె. 101
- తే. బోరగిలఁ బడ్డవాఁడు గృహంబు మొక్కటి
పుడమి మోచినయది మోము య పొలుపు నెడదు
వీడె చూచెతె శల్యుండు య వెడలి యున్న
జిహ్వ దినియెడు వాయునశ్రేణి కృష్ణ. 102
- క. ఇట్టపునె మూర్తితోడం, బుట్టె ననక యితనిధర్మపుత్త్రునకు గడుం
బెట్టిదుఁ డై చంపవలసె, జుట్టపుదన మేల రాజ్యసుతులకుఁ గలుగున్. 103
- క. నెల్లుడు యమతనయునితో, నెల్లగుణంబులను జాల య నెనయుదు నని తా
నుల్లమున నిశ్చయించుం, జెల్లంబో పోరఁ బగలుచే ని ట్లయ్యెన్. 104
- వ. అమృహీవిభుండు. 105
- భుజంగప్రయాతము. కురుక్షేత్రనాథుండు య గోరంగ మైత్రిన్
ధురం దాల్చి తా నేర్పుతో సారథిత్వం
బరిశ్రేణిసంత్రాసి య మై పూని కర్ణం
బరిక్షోభితుం జేసె య భాషాస్త్రపంక్తిన్. 106
- ఆ. అధికపంకపతిత య మై యున్నయాబోతుఁ, బాదివి యున్న మొదపురకదువువోలె
నున్నవారు సూక్ష్మమువిదలు దైన్య మాన్యముల నెలపుకొనఁగ య శల్యుబలసి.
మత్తకోకిల. చూచితే భగదత్తు నీతఁడు య శూరతామహిమ నరున్
వీచినన్నిభావాపంక్తుల య ¹వెట్టి జేసె మహేంద్రుతో
నేచి పోరుబలుండువోలె నృహింప కీతని నిట్లు గాఁ
జూచి తాతనిమీఁది నెయ్యముసాంపునన్ మురమర్దనా. 108
- క. పులుఁగులును మొకంబులునుం, దొలిచి తినిన ²నెలపు దప్పితోలఁగియుం గంటె
తల నోన్నకనకదామము, పొలుపు దెగంబాయ దీన్యపుం గమలాక్ష. 109

—♦ గాంధారి శరతల్పగతుం డగుభీష్మ సుదేశించి శోకించుట ♦—

- సీ. బలశౌర్యములఁ దనఁపాటిగా నెందును, మానవుఁ నొరుఁ జూపఁ శ్రీ లేనియట్టి
శంతనుపుత్తుఁడే శ్రీ శత్రులబాహుద, ర్పంబున రణభూమిఁ శ్రీ బడియెఁ దన్ను
వాలాయమును గెల్పివచ్చునే చంపికొం, డని పాండుసుతులపై శ్రీ నగ్గలంపుఁ
గరుణమర్మము సెప్పఁగక యెమ్మొయినైన, నతినిష్ఠ యెప్పుడు శ్రీ నతనియందుఁ
- ఆ. గలదు గాదె తండ్రి శ్రీ కార్యంబునకుఁ గాంగ, రాజ్య ముడిగి పూనెఁబ్రహ్మచర్య
మితనిఁ జెప్పిచెప్ప శ్రీ నితరుండు పేరుష, కలితసంభవుండు శ్రీ గలఁడె కృష్ణ. 110
- క. కురువంశ మెడల వచ్చినఁ బరమోపాయమున మగుడఁ శ్రీ బడిసెన్ మడిసెం
గురునికరముతోడనయి, ప్పరుషుండు పురుషార్థసారభూషణుండు గదే. 111
- క. దేవుండు గా కితఁడు నరుండు, నా వచ్చునెనిష్ఠ పెంపునం బ్రాణంబుల్
తా వలసినపుడ విడువం, గా వేడుక నునిచినాఁడు శ్రీ గాదె తనువునన్ 112
- ఆ. తీవ్రబాణజాలదీ పులు పరఁగించి, పాండుతనయ్యసై న్యబహుళతమును
లీలఁ బదిదినములు శ్రీ నోలి వినోదించి, యకట భీష్మభానుఁ శ్రీ డస్తమించె. 113
- క. శరవణమునందుఁ బాలుపుం, బారసినగాంగేయుతోడఁ శ్రీ బోల్పంగ నను వై
శరతల్పంబునఁ దేజో, భరితుండు గాంగేయుఁ డొప్పె శ్రీ బంకజనాభా. 114
- తే. అర్జునుండు వెట్టి నీతని శ్రీ కంపపాన్పు, నకుఁ దగంగ నిశాతబ్రాణముల మూఁట
నలవరించినతలగడ శ్రీ యత్రుజనిత, వారిఁ దృప్తుని జేసె నశ్వీరవరుండు. 115
- క. వీరశయనమున గంగకు, మారుండు కల్పక్షయమున శ్రీ మార్తాండుండు సం
చార మెడలి ధరబడి యొప్పారెడు చందమునవెలిగె శ్రీ నంబురుహతో. 116
- క. దేవ ప్రతుండు గీర్వాణావాసంబునకుఁ జనినయట కురునికరం
బేవాని నడిగి తెలియు నొ, శో విశ్రుతధర్మసం ప్రయోగవిధంబుల్. 117
- సీ. పగవారిమొన లనుగ్రహలైరులం గాల్చి, మడిసె గుంభజుఁ డనియెడుదవాగ్ని
యెన్నియత్రము లింద్రుఁడెఱుంగు నన్నింటను, బరిణతుం, డీతండు శ్రీ భార్గవునకు
నెట్లట్ల సువిధేయ శ్రీ మిమ్మహాత్మునకు ధ, నుర్వేద మితనికి శ్రీ సర్వవేద
ములుఁ బరిచితము ల్రియ్యలఘు తేజనిశిక్ష, గాదె పార్థుండు గార్ముకమునమేటి
- ఆ. యయ్యెఁ దక్కు శౌర్యవాన్వయజాతులు, సాత్యకియును నివ్విశాలబుద్ధి
నాశ్రయించుటను మహాశ్రుతిము లైరి, యోధు లింతవార శ్రీ బుర్విక గలరె.
- క. వివిధమహాశ్రుంబులు గా, లవశతఁ జెడఁ గాక శౌర్యలంపటు నియ్యో
ధవరునిఁ బగవారికిఁ జేర వశం బగు నెట్లు సంగతరంబునఁ గృష్ణా. 119
- తే. గురుని మున్నిడుకొని కాదెకురుకుమారు, లనికిఁ బిలిచిరి ధర్మపుత్రాదులయిన
వాలుమగల నట్లంతటివాఁడుఁ బగలు, నటికివైచినఁ బడియున్నతైత్తిగుకంఠె.
తోటకము. సతతంబును శిష్యులు శ్రీ సద్విదనయా

న్వీతు లై ప్రణమిల్లెడు శ్రీ వీరపద
ద్వితయంబు గడుం జెడి శ్రీ దిన్నవి నూ
చితె నక్కలు దైవముశ్చెయ్యు గటా.

121

ఆ. ద్రుపదతనయుఁ డట్టై శ్రీ ద్రోణనితలఁ గోయు, వాఁడు విధికి నెట్టిరవారి నెట్టి
తెఱఁగు సేయ రాదు శ్రీ దీనికి నే మను చార మిది యసంభవంబు గాదె. 122

సీ. కృపుని తోఁబుట్టువు శ్రీ కృపి తనభర్తద్రోణాచార్యుపాల దైత్ర న్యంబు విపుల
వేణియు మొగమున శ్రీ వెంట ముసుంగు వ,డంగ రాల్పడినయ్యెలుంగుతోడఁ
బలవించి పలవించి శ్రీ బహుశిష్యు లయ్యెతి, రథవర్యునస్త్రుశ్రీస్త్రుమలు రథము
నవయవంబులును జీతాకలనంబు సే,యుచు సామగానసంక్రమ్య క్తవదను

ఆ. లగుట నూచి సామ శ్రీ మతికరుణంబుగాఁ, దాను బాడఁ జొచ్చె శ్రీ మానితాగ్ని
సాద నమర్చి యవ్వీశుద్ధాత్ము నొండొక, యగ్నివోలెఁబెట్టి శ్రీ రండుఁ గృష్ణ.

క. కృపి మున్నుఁగ శిష్యులు సాద, యపసవ్యముగాఁగ దిరిగి శ్రీ యరిగిరి శోకా
ర్తపుటాడఁబులతో గంగకు, నపగతశరవిద్య యయ్యె శ్రీ నవని కటకటా. 124

ఆ. సోమదత్తసుతునిఁ శ్రీ జూడుము సాత్యకి, దూష్యభంగి శిరముఁ శ్రీ దునుమనోఁగి
యున్నవాఁడు గ్రద్దలాలించి తినంగ సీ, సుకృతపరుని నిట్లు శ్రీ సూడవలసె. 125

వ. సోమదత్తుండు పుత్రశోకాయ త్తచిత్తుం డై యుండి తన్ను సాత్యకి గవిసినప్పడు
తనకొడుకునెడ నతండు సేసినయధర్మం బుగ్గడించి గర్హించినవిధంబు మృతుం
డైనను మొగంబునం దోచుచున్నది భూరిశ్రవుతల్లి యదీ యతనిని ¹వల్లభునిఁ
బొరింబొరిం గనుంగొనుచు గద్గదకంఠంబుతో నాసోమదత్తు నుద్దేశించి. 126

సీ. ఓరాజ కల్పక్షయోపమానం బగు, కౌరవజాతినంక్షయము చూడ
కున్నాడ వధికిదానోజ్జ్వలు బహుమహా, ధర్మరక్త ర్త భూరిశ్రవనుఁడు సీగు
గారాబుపట్టి సంశ్క్రందననందను, దుర్విక్రమంబునఁ శ్రీ దునుమఁబడిన
బాహువు సాత్యకిపాపకర్మంబున, సంభిన్న మైనమృస్తకము నై మ

ఆ. హీతలమున బడియెరనిష్పణ్యసంతతి, దిక్కు నూడ వేల శ్రీ యొక్కమాటు
కొడుకుచుట్టు నేడ్చుకోడండ్రయలమట, యరయ విట్లు దగునె శ్రీ యధిప సీకు.

క. వీరేవు రొంటిచీరలుఁ, దారును విరిదలలతోడఁగ్రద్దయు నడలుం
గూరి పలవించెదరు నిను, సారసికలభీతిరుతుల్యచందము దోఁపన్. 128

ఆ. ఆలమునకు వెడలునప్ప డిచ్చితి నీదు, పసిఁడిగొడుగు సుతుఁడు శ్రీ లసితవిభవుఁ
డగుట కది నికృత్త శ్రీ మై పడి యున్నది, యక్కుమారురథమునందుఁజూడు.

క. అని పనవుచున్నయది య, వ్యనితను గోడండ్రఁ జూడ శ్రీ వశమే ఘనుఁడ
ర్జునుఁ డిట్టి పీచకర్మంబున కెట్లులు సాచ్చెనో కు శ్రీ పురుషుడపోలెన్. 130

కవిరాజవిరాజితము. వినుమది సాత్యకి చచ్చుట కోర్వక శ్రీ వీరవరుండగుపార్థుడు సే

సినతగ వై నను నయ్యె నతం డటు శ చే నఱుకక ముని యైన మహా
త్మునిఁ గని యుబ్బుచు సాత్యకి యే మని శ త్రుంచె శిరంబు కడంగి జగం
బున నొరు లింత నికృప్తపుఁగరత్ముఁపాంతను బోదురె చక్రధరా. 131

క. ఇక్కురువరునాంధ్రురలో, నొక్కతా యతిరవ్యమూర్తి శ యుత్సంగమునం
దక్కర మిడికొని పనవెడు, నెక్కుడువగ నూని యదె మశహీధర కంటే. 132

సీ మెలుపారఁగాఁ బట్టిమొలనూలిమణులు గ,దల్పుచుఁదిగుచుచుఁదగులొనర్చు
జనుఁగనమీది కత్తలన వచ్చి లలితవి,మర్దనంబున లజ్జ శ మరలఁ ద్రోచు
నాభి యూరులు జఘనముమెత్తమెత్తన, యొత్తి ముదంబునశ్శుల్ల ¹మూన్చు
ననయంబుఁ దిన్ననియనువున గనయంబు,ప్రిదులంగమెలఁగిచొక్కొదవఁజేయు

ఆ. నిక్కరంబు నెయ్య, మెక్కింప నేరంగఁ దగిలి ²సంతతంబుఁ శ దలఁచునట్టి
భంగి మెఱయఁ గీడుశవఱుపంగఁ గొనియాడ, వలతి సీటుసేయశవలసె దీని. 133

ఆ. ఒరునితోడఁ బోర శ వారి సూడ సిగ్గటి, యేసె విజయుఁ డతనియేటు సభల
నమ్ముకుందుఁ ³డెట్టు లగ్గించు నట్టివివ్వచ్చు డేమిభంగిశ్శమెచ్చుఁ దన్ను. 134

వ. అని యిట్లు విలాపంబు చేసి యూర కున్న దిన్నాతిం దక్కటియెలనాఁగ తేలివ
దానిఁబోలె బొదివికొని యున్నవా రాలోకింపుము. 135

— గాంధారి శకుని-కశీబరంబు గాంచి యతనిచేత బుగ్గడించి శోకించుట. —

సీ. మేనల్లుఁ డగునకుశలానుజునేటులఁ, బడియుండి శకునులశ్శపాలు వడ్డ
శకునిఁ జూచితె మురళనంపార యితఁడు మా,యాజాలములకు నాఁశ్రద్ధోజ సకల
మాయలు నీచేత శ మడిసె దుర్ద్యూతంబు, నొనరించి రాజ్యంబుగొనియె ధర్మ
తనయునిచే నిష్ఠ శ దనచెయ్యి ఫలియించె, నని యనుజూదంబుశ్శనందుఁ బ్రాణ

ఆ. మోటుపడియె నెత్తఃపూటకు నీతండు, గఱచు పెల్లఁ గురునిశ్శకాయనాశ
మునకు నయ్యె నీన్యృపుఁడ కాఁడె పాండునం,దనులతోడివైరమునకుఁగ ర.

క. హిత మొనరించెద నంచున్, ధృతరాష్ట్రతనూభవునకుఁ శ దెక్కలికాఁడై
మృతి యొనరించెదానును, మృతుఁడయ్యెనుభ్రాతృపుత్రశ్శ్రమి త్రీయుతముగన్.

మత్తకోకిల. వారలస్త్రుహతాంగులై యనశ్శవద్యలోకము గాంచి రీ

వైరక ర్తయు నట్లు గాంచెను శ వారి నల్పవిచారులం

బోరి కెత్తెడునట్లుగాఁ దగఁ శ బొంది వెఱ్ఱులఁ జేసె నీ

క్రూరుఁ డందును నన్నదమ్ములశ్శకున్ విరోధము సేయఁడే. 138

క. రుచిరాంగదు నస్త్రనిచయ,నిచితాంగకునిం గళింగశ్శపుఁ గంటె సమ
ద్విచరణవిహరణమున నితఁ, డచలితధృతి యగుట యెఱుఁగనయ్యెడుఁ గృష్ణ.

ఆ. ఇతనిచుట్టు నున్నయెలనాఁగ లడలునఁ, గూరి వందియును ముశ్శకుంద యొప్పు

1. గ. మాన్చు. 2. జ. సంతసంబు. 3. గ. డెట్టు లగ్గించునట్టై వివ్వ.

- వాయ కున్నవారుబలితంపువడఁ బడ్డ, పుష్పదామకములకపాలుపు దోఁప. 140
- ఉత్సాహవృత్తము. మానిసీజనంబు సేరి శ్ర మగధనాథుఁ డగుజయ
తేనుచుట్టు నేడ్వ నధికశ్రదీననాదములకు నా
మానసంబు సాంద్రకరుణామయతఁ బొందె మోహనం
బైనయట్టియేడ్పు లెందు శ్ర నంబుజాక్ష వింటిమే. 141
- సీ. కోసలనాథుండు శ్రభాసురమూర్తి బృహద్బలుచుట్టుఁ బ్రియాంగనా జ
నంబులు సేరి కంఠంబుతోడఁ జెమర్చుకరముల నభిమన్యుకరవిముక్త
శరములఁబెఱుకుచుఁ శ్ర బారి మూర్ఛ బొరయుచు,నప్పటికప్పటికతనిముఖముఁ
దేటి చూచుచు విధిఁ శ్ర దిట్టుచు శోకాగ్ని, నుల్లంబు లెరియంగ శ్ర నున్నవారు
ఁ. తునిమి వైవ నెండఁ శ్ర దనికీనఁ బెద్దయు, వంది చూడ్చి- దిగువ శ్ర వలనుకలిమి
దొఱఁగ కున్నయట్టితోయజంబులచంద, మయ్యెఁ జూడ వీరియోసనములు,
వ. ద్రోణబాణపరిపీడితప్రాణ లై పడియున్నవారు ధృష్టద్యుమ్ననందనులు 143
మత్తకోకిల. అంగదంబులుఁ గంకణంబులు శ్ర హారవల్లులు నాదిగా
నంగకంబులభూషణంబులు శ్ర హారికాంతి వెలుంగఁగాఁ
సంగరాంగణభూమికిం దమకారుభావ మలంక్రియా
సంతతిం గలిగింప నొప్పిరి శ్ర శౌరి చూచితె వీరలఁ. 144
- నర్మ-టము. త్వరితరథాశ్వమారుతగతస్ఫురితాకృతి యై
శరబహుళార్చిరుద్గమవిశ్రళతఁ బొల్చుధను
ర్గురుఁ డనుచిచ్చుపై శలభశ్రకోటిగతిం బడి మ్రం
దిరి గనుగొంటె యేవుర నుగదీర్ణులఁ గేకయులఁ. 145
- క. పంచాననంబుచేతం, బంచత్వముఁ బొంది యున్నబంధురకరిఁ బో
లింతుటకుం దగి యొప్పెం, బాంచాలుండు ద్రోణకడిమిఁబడి కంసారీ. 146
- క. ద్రుపదనృపాలునిధవళాతపత్ర మస్త్రంబు లెచోటుఁ శ్ర దాకఁక జిగి యా
రి పోలిచె శారదచంద్రుం, దుపమాపాత్రంబు గాఁగ శ్ర నుర్వి యనుదివిఁ. 147
- తే. వల్లభులును గోడండ్లు నీవనమతీశ్వరునకు నగ్నిసంస్కారంబునొనరఁ జేసి
యుమ్మరికమునఁ దద్దయు శ్ర వెమ్మునంత,రంగములతోడ నరిగిరిగంగదెనకు.
- క. ద్రోణుండు దలరం దలపడి, బాణకళావేది చేద్రీపతి యుజ్జ్వలత
ద్వాణహతిఁ గూలి సమర,క్షోణి పరిష్కార మగుచు శ్రోభిల్లఁ గడున్. 149
- తే. తలయుఁ గాళ్లుఁ దమయూరుతలములందు
బెట్టికొని వీనిభార్యలు శ్ర బెట్టిదంపు
టడ్డల్లుత్లాక్కునఁ గడు బెగ శ్ర డారఁ గూరుఁ
నుల్లములతోడఁ బలవింతు శ్ర చున్నవారు. 150

- క. మానవనాథు లనేకులు, వీనిభుజావిక్రమంబుశ్రవేడిఁ బడిరి నీ
మేనమఱుది శిశుపాలుని, సూనుం డీధృష్టకేతుఁ శ్ర జూచితె కృష్ణా. 151
- ఉత్సాహవృత్తము. అతనినందనుఁడు సుకేతుఁ శ్ర డల్లవాఁడె ద్రోణపా
తితుఁడుఁ వీనిఁ జూడఁగా మృదిక్ సుయోధనుండుఁ ద
త్సుతుఁడుఁ దోచు చున్నవారు శంశోకవహ్నితాప మూ
ర్జితము గాఁగ బంధుజనులచిత్త మెంత గుందునో. 152
- తే. అల్లవారె యవంతీశు శ్ర లధిక బాహు, బలులు విందానువిందులు శ్ర బహుశభూష
ణోజ్జ్వలులు పడియున్నవారగువాఁడు, పతితకుసుమితనవసాలభంగి దోష. 153
- వ. అని సూపి యిట్లనియె. 154
- సీ. శాంతనవుండు నాశచార్యుండుఁ గర్ణుండు, భూరిశ్రవుఁడు గురుశ్రుత్త్రకుండుఁ
గృవుఁడు సైంధవుఁడునుశ్రగృతవర్మయును గురు, రాజు ¹నమానుషశ్రధికవరులుఁ
గలయంగ నెన్నెడుశ్రకోలఁదులవారె వా, రలిగినఁ జెడుదు రశ్రయ్యమరు లైన
నట్టివీరులబారి శ్ర కగపడి యుండియు, నేమియుఁ గారైతి శ్ర రీవుఁ బాండు
తే. తనయు లందఱు నీకూర్మితమ్ముఁడును మ
హాద్భుత మ్మిది, దలఁప భీష్మాదు లైన
వారి నటె పోర నిర్జింప శ్ర వచ్చు నెట్టి
పనియు భరమె దైవమునకుఁ శ్ర జడ్యనాథ.
- వ. దైవంబు దుర్యోధనాదు లగునూర్వురకు నొక్కెత్తున నిట్లగునే యని వెండియు.
తరువోజ. కురురాజు మొదలైన శ్రగోడుకులనెల్లఁ, గోల్పోవు టిష్టుడుశ్రగోవింద కలిగె
నరిగితి సఁధి సేయగ రాకయున్న, నట యెప్పు నీచెప్ప శ్ర తైనది కాదె
పరమహితంబుగఁ శ్ర బలికిరి గంగ, పట్టియు విదురుండు శ్ర పాటించి పెక్కు
మెరవుల నొత్తిన శ్ర విన నైతి నావి, వేకులచూ పేల శ్ర వృథ వోవ నేర్చు. 157
- వ. అనిపలికి పశ్చాత్తాపదుఃఖంబుపెల్లన నొల్లంబోయి తెలిసి చిత్తస్థాయి యైన
పుత్త్రశోకం బడరి, యలఁతిగానియలఁతఁ బెట్ట నూరకుండి యక్కొరవరాజపత్ని
పద్మనాభుడెనఁ గనుంగొని ణోపోద్దిపిత యై. 158
- సీ. ధృతరాష్ట్రపాండుభూపతుల కుమారులు, తమలోన నీసున శ్ర సమరమునకుఁ
దొడఁగిన నీవడ్డకపడ వైతి తగు చాలు, మానసుల్ గలిగియు శ్ర మానసియ
వాక్యుండ వయ్యును శ్ర శక్యసమస్తకా, ర్యుం డనఁ బేర్కనిశ్చయును నుపేక్ష
చేసితి కురురాజుఁడెఱుపన తిరిగితి, నిఖిలరాజులఁ దదశ్రుతములను
- ఆ. నామ మడచి తెల్ల శ్రభూములుఁ బాడయ్యె, నంతవట్టు ఫలము శ్ర ననుభవింపు
మే పడంగ నిన్ను శ్ర శాపానలజ్వాల, దగ్ధమూర్తి జేయుదాన వినుము. 159

— * గాంధారి శ్రీకృష్ణునకు శాపం విచ్చుట * —

- సీ. పూని పాతి వ్రత్యపుణ్యఫలంబున, సంపాదితం బైన సార ¹తపము
బలిమి సాధనముగాఁ శ బలికెద ను త్తమ, జాతులఁ దమలోన శ సంగరమునఁ
బాలియఁ జేసితి గాన శ పాలియుదు రన్యోన్య, ఘాతుకు లై భవద్ శజ్జాతిజనులు
నీవును దప్పక శ నేఁ డాదిగా ముప్పు, దాఁజగునేఁ డైన నయద్దినమున
- తే. నరయ దిక్ష్మవ్యరును లేనిశయగ్గలంపుఁ, గుత్పితంపుఁ దెఱంగునఁ శ గూలువాఁడ
విల్లు మీవధూజనములు శ నేచ్చువారు, పతుల సుతులను బంధులఁ శబనవి పనవి.
- క. అని ఘోరంబుగఁ బలికిన, విని విపులమనస్కుఁ డైన శవిష్ణుఁడు చిటున
వ్యున నానన మొప్పుగ న, వ్యనితకు ని ట్లనియె గౌరవ న్నత్యముగన్. 161
- తే. మున్న కాదె యాదపులకు శ మునివరేణ్య, కలితదారుణశాపంబు శ గలదు నీకు
నేల చర్చితచర్చణ శ మిట్లు సేయ, దీన నీ వేమి త్రవ్వితీ శ దానిఁ జెవుము. 162
- క. యదువంశజాతులకుఁ ద, ప్పదు నాశము వారి సురలుఁ శబరిమార్పఁగ లే
రది కారణంబు గాఁగఁ దె, గుదు రొండారుచేత రణము శఘోర త్వమునన్. 163
- తే. అనిన పలుకులు విని పాండుశ్రతనయు లెదలు, వెఱపు పెంపునఁ గంపింప శవిహ్వాలించి
యాత్మజీవితముల దెన శ నాన లపుడు, వదల విడిచిరి కౌరవశ్రవంశవర్య. 164
- వ. ఇట్లు పలికినయచ్యుతుం డదేని సుద్దేశించి లేవమూమృతులై ననకలబంధుమి త్రు
లకు నగ్నికార్యంబులు సేయింప వలయు నని వెండియు. 165
- సీ. వినుము గాంధారి నీతనయుండు చేయు దు, ర్నయము లెఱుంగవే శ నాకు నీకు
శాంతనవునకు నాశచార్యునకును బాహ్ని, కునకుఁ దండ్రి కి మాన్వఁగ గాలఁది గాని
దుర్మానమున నిట్లు శ దొడరి యి ట్లయ్యె మీ, యపరాధమున వచ్చినట్టికీడు
నకు నింత నొవ్వంగ శననుఁబల్కఁదగునె యు, మృతకంబుధృతిఁబట్టిమాన్వుమింక
- తే. జేటునకుఁ జావునకు వగఁ శ జెందుజనుల
కినుమడింపదె మానసశ్రమున నలంత
రాచకూఁతుండు సుతుల సంగ్రామనిరత
హృదయు లగువారిఁ గాంచఁ గోశరుదుర కాదె. 166
- వ. అనిచెవి సూఁడినట్లు పలికిన విని నిరుత్తర యై గాంధారి యూరకుండు నట్టియెడ
ధృతరాష్ట్రుండు ధర్మనందనుతో నీవు మనమొనలం గలజనులకొలంది యెఱుం
గుదు చచ్చినవారిలెక్క దలం లేని నా కెఱింగింపు మని పల్కిన విను మెఱుక
పడ్డవా రు ²త్తమజనంబులు డెబ్బదియాఱుకోట్లునిఱువది వేలును ముక్కడిమూఁక
యరునది నాలుగువేలు మున్నూటయరువండుఁ దెగి రని చెప్పిన నమ్మనజపతి
వీ రిందఱు నేగతికిఁ బోదు రనుటయు. 167
- తే. ఎవ్వ న్నాత్మదేహములు సమిధ మైన

యస్త్రవహ్ని వేలిచిరి వా శ్ర రమరలోక

మునకుఁ జని నిర్జరాంగనాజనవిలసితుఁ

డైనయమరేంద్రునకుఁ బూజ్య శ్ర లగుదు రధిప.

168

క. తటచగ శస్త్రాస్త్రంబులు, నెఱఁకులు దూఱినఁ జలించి శ్ర నిజధైర్యంబుల్
మఱచి తెరలి చచ్చిరి కొందఱు గుహ్యకగతికిఁ బోవఁదగుదురు వారల్. 169

క. సమరమున నెత్తెఱంగున, సమసిసన్తుం గీడు తెరువు శ్ర చన రుత్తమలో
కమునక పోదురు జనములు, ప్రముదితులై యంద్ర బుధులు శ్ర పౌరవముఖ్య.

క. అనిన విని నాథవంతులు, ననాథులును నైనవీరి శ్ర కండఱకుఁ గృపా
ధనలోల చేయఁగా వ,చ్చున కాదే,యగ్నికార్యశోభనముఁ దగన్. 171

వ. అని పలుకుటయు ధర్మనందనుం డిట్లను నీయఖిలజనంబులు నాహితాగ్నుల
యట్ల యట్లుం గాక వీర లిందఱ కుదకదహనక్రియాకరణయోగ్యులును లేరు
మన మేది కొలఁదిగా నిప్పని సేయుద మని పలికె తారజ్ఞాతవాసంబు నిర్వహించి
సముచితప్రకారంబున విరాటాదులచేతం బరిజ్ఞాతు లైనసమయంబున సంగతుం
డై యది మొదలుగాఁ జెల్లెడుశాంతికపాష్టికాంత్రోతస్మాత్తక్రియాకలాపంబులునడు
పుచుం దమయొద్ద నున్నధౌమ్మ్య నాలోకించి విదురుని సంజయుని యుముత్సుని
గనుంగొని మీరు భరతకులులకుం దక్కుననాథవంతు లైనవారలకు విధ్యుక్తం
బుగా నగ్నిసంస్కారంబు సేయుం డని పనిచి యత్రెఱంగునకుం దోడుపడుటకై
సూతజనంబులను దత్కాలసమాగతు లైనకరిపురజనంబులోనం దగువారి నిరూ
పించి మున్న తెప్పించినచందనాగురుఖండత్రేమవననకస్తూరికాకుంకుమఘృతతైల
ప్రభృతు లగువలయువస్తువు లాధౌమ్యముఖ్యుల కొప్పగించిన వా రయ్యవసరం
బునం గూడికొనినబహుబ్రాహ్మణసంఘంబులతోఁ జని దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్ణశ
ల్యాదులకు నభిమన్యుఁగుటోత్కచవిరాటధృష్టకేతు ప్రముఖులకును దక్కును బే
రెఱుకపడునానాదేశాధీశులకుం బ్రచురకాష్టసంచయంబులను భగ్నరథావయవ
ధ్వజధనుశ్చరకుంతాదులను సొదలు పేర్పించి పితృమేధక్రియలు నడపి చిచ్చునం
జొనిపి యనాథవంతు లైనభూకాంతుల ననేకసహస్రసంఖ్యులం బ్రోవులుగాఁ
జెట్టించి సమగ్రదారుసముదయంబులమర్చి యగ్ని యిచ్చి రప్పడు ఋగ్యజుఃశతన
రవంబులును సామగాననాదంబులును రమణీరోదనధ్వనులును రోదనీకుహారంబు
నిండె ధూమంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లెఁ జేతనభూతంబుల కెల్ల విపులవిషాదం
బావహిల్ల నివ్వీధంబునం దగవు నడపించి. 172

— శ్ర కుంతి ధర్మజానకుఁ గర్ణుండు దనకొడు కగుట చెలుపుట. —

సీ. భూవర కురువంశశ్రవుంగవుం డగుధర్మ,తనయుండు ధృతరాష్ట్రు శ్ర వినయ మొప్ప
మున్నిడుకొని యాఁడు మొత్తంబుఁ దోడ్కొని, బంధుజనంబుల శ్ర బిలసిరాఁగ
నరిగి గంగానాన శ్ర మాచరించి తిలోదక ప్రదానము సర్వశౌరవులకు

- నయ్యాంబికేయుఁడు శ్రీ నక్కరుభార్యలు, ననుజులుఁ దానును శ్రీ నధికనిష్ఠఁ
 ఆ. జేసి రతనికడకు శ్రీ నాసమయంబున, నడలునెమ్మనమున శ్రీ నడరి క్రమ్ము
 కన్నునీరు మొగముగఁపుంగఁ జని కుంతి, యెల్లవారు వినఁగ శ్రీ నిట్టులనియె. 173
- తరల. వినుము కౌరవకోటికిం దనశ్రవిల్లు పెట్టనికోటగా
 నని యొనర్చిభవద్బలంబుల శ్రీ నన్నిటికొ ముము నేవురం
 దనిపి యంబరచారు లెల్లను శ్రీ దన్ను మెచ్చి నుతింపఁ బా
 ర్థనిమహాశ్రమము బల్విడిం దల శ్రీ ద్రుంపఁ గూలినకర్ణునిన్. 174
- క. జను లెల్లను రాధేయం, డనుటను మీరలును వాని శ్రీ నట్టుల కా నె
 మ్మనమునఁ దలంతు రటు గా, దనఘ మదీయాత్మజన్ముఁ శ్రీడాతం డరయన్. 175
- ఆ. మీకు నగ్రజండు శ్రీ నాకు భాస్కరుదయ, లలితకవచకుండలములతోడఁ
 బుట్టినాఁడు గానఁ శ్రీ బోయంగవలయుఁది, లోదకంబు లమృతహోన్నతునకు. 176
- వ. అని తదీయజన్మప్రకారంబును దివాకరు ప్రసాదభావంబును జెప్పటయు దుస్స
 హంబు లగునమ్మాటలు చెవులు సూడిన ట్లయినఁ బాండవులు షరమదుఃఖా
 వేశంబు నొంది రండు భీమాదులు నివ్వెట పడియుండ ధర్మనందనుండు దల్ల
 డిల్లుచుం దల్లితో ని ట్లనియె. 177
- సీ. అనిలజార్జునుల మార్కొన నేర్చె నెవ్వని, యుత్సాహ మూఁది సుశయోధనుండు
 వై దేహపాండ్రాదిరవసుధేశు లెవ్వని, కడిమిసాంపున నరిగఁగాపు లైరి
 మనసై న్యకోటి యెవ్వని బాహువిర్యసం, పద కోడి యంతంత శ్రీ నొదుఁగుచుండు
 నదృశితం బానరించె శ్రీ నమరుల కెవ్వని, యసమానవివిధదిశవాక్యశ్రమహిమ
- తే. మమ్ము నందఱ నెవ్వని మహితశక్తి, యెక్కు డై సంగరంబునఁ శ్రీ జిక్కుపఱిచె
 నట్టికర్ణుని గొంగున శ్రీ నగ్ని డాఁచి, నట్లు లెమ్మెయి డాఁచి తోరయమ్మచెవును.
- క. అర్జునుఁ డొకరుండు దక్క ను, పార్జితశౌర్యమున నమ్మహాబాహుని వి
 స్ఫూర్జితరథమున కెదు రై, గర్జిల్లఁగ రథికుఁ డెందుఁ శ్రీ గలుగునె జననీ. 179
- తే. కర్ణుఁ డొలుచూలుగా నేల శ్రీ కంటి తల్లి, నీదుమంత్రంబు షరమవిషాదకారి
 యయ్యె మ్మాకెల్ల నట్టిమహాబలై క, గణ్యు బ్రుంగుడుపఱచుట శ్రీ కారణముగ.
- తరువోజ. భానువుత్త్రునిచావు శ్రీ బంధుల నెల్లఁ, బరమసంతాపంబుపాల్పడఁ జేసె
 మానితబలుఁ డభీరమన్యుండు పోర, మడిసినప్పడు నిట్టిరమఱుకువ నాత్మ
 నూనదు ద్రాపదేయలనాశమునకు, నుడుక దివ్విధమున శ్రీ నుల్లంబు ద్రుపద
 సూనులు ధృతరాష్ట్రగుతులును ద్రుంగు, చొప్పనకమ్మెయిఁ శ్రీ జొర దడల్చాల.
- ఆ. అతఁడు మాకు నన్న శ్రీ యని మున్న యెఱుఁగంగఁ
 గన్నఁ శుభకుసుంబు, గలఁగఁబడక
 మనుదు మట్టు లైన శ్రీ మనుజులోకమునకుఁ

గలుగ దడలు మాకుఁ గ గలుగ దడలు.

182

వ. అని విలాపంబు సేసి వివాదశిధిలవర్ణంబులతో గోత్రనామంబు లుగ్గడించుచు నమూర్తాండనందనునకుందిలొదక ప్రదానంబుసేసెదదనంతరంబ భీమార్జుననకుల సహదేవులుంజేసి రట్లు గర్జించుపాండవాగ్రజుండగుటయెఱింగి కురువఘాజనంబు లార్తనాదంబు లెసంగ నాక్రందించిరిధృతరాష్ట్రుండునుగాంధారీకుంతీపూర్వకం బుగా నతనికి నుదకకర్మం బాచరించె నయ్యజాతశత్రుం డాదినేశపుత్తునివలని సౌభ్రాత్రంబువలనఁ బరిచారికాసమేతంబుగాఁ దద్భార్యల రావించి గారవించి యతనికై యనేకవిధ పుణ్యకర్మంబులు భూరిదక్షిణంబులుగా ననుష్ఠించికృతకృత్య తానందంబు నొంది సకలబంధుసహితంబుగా గంగాసముత్తరణం బాచరించె నని యిట్లుజననాభినందితుం డగుధర్మనందనుండు గర్జించుచున్నయనియెఱింగిన తెఱంగు వైశంపాయనుండు జనమేజయున కెఱింగించిన నజ్జనపతి కురువంశ్యుం డగునయ్యధిష్ఠిరువ ర్తనం బటమీఁద నెట్లు సెల్లెనని యడుగుటయు. 183

మందాక్రాంతము. వీణానాద ప్రతిమనిగమ్యవిరభవత్సరపుణ్య

శ్రేణీసంపాదిత¹విమలత్యాస్తేమనిర్లేపచిత్త
త్రాణ క్రిడాకలనసతతోత్సాహవద్వివ్యభావా
ప్రాణాపానాహరణనిపుణప్రాపణీయానుభావా.

184

క. త్వంతాహంతానిరసన, శాంతాంతఃకరణయోగిజనవిజ్ఞేయా
చింతాసాగరమగ్న, భ్రాంతజనాధ్యేయ పరమభక్తివిధేయా.

185

మాలిని. భరితనియమచేతఃపద్యవిజ్ఞాన కేలీ
పరిమళపరిపాకప్రౌఢసంపర్కశాలీ
పరిణతికృత²దూష్యదృఢంగిభూతాళి హేలా
కరణభృతిజగత్సంస్కర్తతానందశీలా

186

గద్య. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్రి బుధా
రాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజిప్రణీతం బైన శ్రీమహా
భారతంబున స్త్రీపర్వంబునందు సర్వంబును
స మాప్త ము.

1. క. నువిమలాశేషనిర్లేపచిత్త. 2. గ. దృష్టదృఢంగి. 3. గ. త్వంతాంతతానంద.

